

Published by
DALSUKH MALVANIA
Secretary,
PRAKRIT TEXT SOCIETY
L. D. Institute of Indology
AHMED AD-9

Price 20/-

Available from:

1. MOTILAL BANARSIDAS, VARANASI
2. MUNSHIRAM MANOHARLAL, DELHI
3. SARASWATI PUSTAK BHANDAR, Ratanpole, AHMEDABAD
4. ORIENTAL BOOK CENTRE, Manekchowk, AHMEDABAD

Printed by :-
1 to 23 forms
Nirnaysagar Press, BOMBAY
The rest by
Shree Ramanand Printing Press
Kankaria Road, AHMEDABAD-22

श्रीमद्देवचन्द्रसूरिसन्दृग्धवृत्तिसहितं

आचार्यश्रीमत्प्रद्युम्नसूरिविरचितं 'स्थानकानि' इत्यपरनामकं

मूलशुद्धिप्रकरणम्

[प्रथमो भागः]

सम्पादक :

पं. अमृतला मोहनलाल भोजक

त ग्रन्थ परिषद्

अहमदाबाद ९

विक्रमसंवत् २०२७

वीरसंवत् २४२७

ईस्वीसन १९७१

प्रकाशक
दलसुख मालवणिया
मंत्री, प्राकृत टेक्स्ट सोसायटी
अहमदाबाद. ९

मूल्य २० रुपये

१ से २३ फॉर्म
निर्णयसागरप्रेस
बंबई

मुद्रक

२४ से २८ फॉर्म
तथा मुखपृष्ठादि,
श्रीरामानन्द प्रिन्टिंग प्रेस
अहमदाबाद-२२

विद्वद्गुरु मुनि श्री पुण्यविजयजी
(आयमदभाकरजी)

गंथसमप्पणं

पुण्णा जोगा मण-वयण-काइया जाण संतयं सेया ।
अणवरयसत्थसंसोहणे रया जे य अपमत्ता ॥ १ ॥
संसोहण-संपायणविसए जा मम गई हवइ किंची ।
सा जप्पसायलेसप्पभावओ चेव संपत्ता ॥ २ ॥
पुण्णपहीणं पण्णाणपवित्ताणं च पुज्जपायाणं ।
आगमपहायराणं ताणं सिरिपुण्णविजयाणं ॥ ३ ॥
निग्गंथाणं करकमलकोसमज्झम्मि एस गंथवरो ।
अप्पिज्जइ अमएणं सीसेणं वालएणं च ॥ ४ ॥

ग्रन्थसमर्पण

जिनके . मन-वचन-कायके पवित्र व्यापार सतत श्रेयस्कर हैं, जो अप्रमत्त होकर सदैव शास्त्रसंशोधनमें रत हैं, जिनके प्रसादांशके प्रभावसे मेरेमें संशोधन-संपादनकी गति है, ऐसे पुण्यमार्गके पथिक, प्रज्ञानसे पवित्र, पूज्यपाद आगमप्र-भाकर श्री पुण्यविजयजी निर्ग्रन्थके करकमलमें यह ग्रन्थवर उनके शिष्य बालक अमृतके द्वारा समर्पित है ।

General Editor's Preface

The *Mūlasūddhi*, also called *Sthānaka*, that is being published here for the first time is a Jain religious text in Prakrit, written in the eleventh century by Pradyumna Sūri of the Purnatalla Gaccha. A Sanskrit commentary on this work with illustrative stories in Prakrit (except one which is in Apabhraṃśa) was written in 1089-1090 A. D. by Devacandra Sūri. He was a disciple of Guṇasena Sūri, who himself was a disciple of Pradyumna Sūri. This Devacandra Sūri is the same as the Guru of the famous polymath Hemacandrācārya. The present volume contains the first part of the text of the *Mūlasūddhi* (based on six manuscripts) and the commentary (based on five Mss.). The rest of the original and the commentary will form the second volume.

The *Mūlasūddhi* itself is in the long tradition of Jain religious and didactic tracts. It prescribes the duties of a Jain believer with regard to sacred images, temples and texts and to the fourfold Saṃgha. As such it has little claim to a wider interest or importance. But it is quite different with Devacandra Sūri's commentary (henceforth referred to as MC.). It contains numerous religious tales and narratives (*Ākhyānakas*, *Kathānakas* and *Udaharaṇas*) and in this respect it is in no way different from a Kathakośa type of tale-collection. Further it forms a link in the long series of similar commentaries or religious-didactic works that contain sizeable collections of illustrative stories. The portion of the commentary covered by the present volume contains thirtyfour (or if we count the two subtale, thirtysix) tales. Apart from their general relevance for the study of tale-motifs and tale-types, Indian and non-Indian, they are quite valuable for investigating the sources and parallels for several widely current and interesting Jain narratives. Here we find, for example, the stories of Mūladeva, King Samprati (along with that of Candragupta and Caṇakya), Kālakācārya, Khaputācārya, Candana, Ādrakumāra, Rauhineya, Kṛtapuṇya and Ārāmaśobhā among others. There are numerous earlier and later recasts, parallels, versions and adaptations of many of these stories in Jain works written in Sanskrit, Prakrit, Old Gujarati and other old languages. All these require to be studied comparatively so that we can trace their evolution in correlation to changing cultural conditions prevalent at different periods. We have already some noteworthy efforts of varying scope in this direction, e. g., the studies pertaining to the stories of Aḡaḡadatta¹ (L. Alsdorf), Maṇipati² (R. Williams), Jambūsvāmin³⁻⁴ (A. Shah, V.P. Jain), Sāmba-Pradyumna⁵ (M. Shah), Candana-Malayāgiri⁶ (R. Jani), Sadayavatsa-Sāvaliṃgā⁷ (A. Nahta, M. Majmudar), Kāṣṭhaśreṣṭhin⁸ (H. Bhayani) etc. These studies have different orientations, some concentrating on the literary-historical aspect and others on the folk-tale aspect. Of the stories mentioned above those of Mūladeva, Kālaka and Ārāmaśobhā have been so far fortunate in receiving scholarly attention. Bloomfield's pioneering effort⁹ to study the Mūladeva cycle now requires to be supplemented by a comparative-historical treatment of all the available materials. Brown's study of the Kālaka

1. A New Version of the Aḡaḡadatta story, *New Indian Antiquary*, Vol. 1, p. 281-299.
2. R. Williams, *Two Prakrit Versions of the Maṇipaticarita*, 1959.
3. R. C. Shah, *Yośovijāyī krut Jambūsvāmī-Rās*, 1961.
4. V. P. Jain, *Vir-kavi-viracit Jambūsvāmicariu*, 1968.
5. M. B. Shah, *The Pradyumna Tale in Medieval Gujarati Literature* (Unpublished doctoral dissertation, University of Bombay, 1967).
6. R. N. Jani, 'The Jaina and Non-Jaina Versions of the Popular Tale of Candana-Malayāgiri from Prakrit and other Early Literary Sources', *Mahāvīr Jaina Vidyālaya Golden Jubilee Vol. part 1*, 1968, p. 225-232.
7. A. Nahta, 'Sadayavatsa Sāvaliṃgā Ki Prem-kathā', *Rajasthān-Bhārati*, Vol. 3, 1, p. 49 f; M. Majmudar, *Sadayavatsa Virā Prabandha*, 1961.
8. H. C. Bhayani, 'The Magic Bird-Heart', *Bharatiya Vidya*, 23, 1-4, 1963, 99-114; *Śodh ane Svādhyāy*, 1965, p. 43-74; 'Kāṣṭha-śreṣṭh-nī Dāntakathā' *Lokagurjari*, 5, 1968, 1-2.
9. 'The Character and Adventures of Mūladeva'. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 52, 616-650. See also Bloomfield's Foreword to Tawney-Penzer, *The Ocean of Story*, Vol. 7, p. XII; A. N. Upadhye, 'The Dhūrtākhyāna, a Critical Study' in *Haribhadra's Dhūrtākhyāna*, ed. by Jinavijaya Muni, 1944, p. 23.

legend 10 stands in need of some revision in the light of additional materials¹¹ made available by A. Shah. It should be noted in passing that among the thirtysix different texts collected by Shah there also figures the Kālaka story from Devacandra's *Mūlasudhi* commentary. Of course Shah edited it¹² independently of the present endeavour. As to the story of Āramaśobhā, now that we know it from the MC., H. Jain's view¹³ on the influence of the Sugandhadaśamī story on it is to be revised. The MC. version of the Āramaśobhā is prior to the earliest known version of the Sugandhadaśamī. One further consequence of this is that the question of the immediate Indian original of the Cinderella too shall have to be reconsidered.

Another aspect of the importance of the MC. is brought out by the fact that several Jain authors have drawn upon or borrowed liberally from its stories. We shall casually mention here only two such instances. In his commentary on Haribhadra's *Samyaktivasaptati*¹⁴ Saṃghatilaka Sūri has reproduced almost verbatim the Kālaka story from the MC. The slight changes he has made here and their mostly consist of substituting synonyms and changing constructions. Similarly on the strength of significant verbal resemblances it seems probable that the Mūladeva story in MC. served as a source for the version found in the *Kumārapālpratibodha*.

In this connection, we should also mention a few stories of this collection that clearly preserve the stamp of a folk-tale. The side story about the origin of Gaṇagrada, the name of a mountain, occurring in the Ārya-Mahāgiri story belongs to the cycle of the stories of cuckoldry such as we find in popular collections like the *Śukasaptati*. The story of Bhīma and Mahābhīma presents a version of a widely current tale illustrating the principle 'You reap what you sow.' The story of Dhanyā occurring also in the *Kumārapālpratibodha*, has the same motif as a Gujarati folk tale, *ghaṅkā ane ghaṅkī nī vārtā* 'The tale of the male and female wood-worm'. A third version of the same motif is found in the story of the monkey couple transformed into human beings that we come across in some of the tale-groups connected with the life-story of Jambūsvāmin (see, e.g., pp. 99-100 in Guṇapāla's *Jambūcariya*. It also occurs in Jambū's biography given in Hemacandra's *Stihavīrāvali*).

Linguistically too the MC. has its several points of interest. Firstly it has one whole story, viz., *Sulasakkhāṇu*, in Apabhraṃśa. It is called Ākhyāna as well as Saṃdhi, and its structure conforms with that of other known poems of the Sandhi-type in Late Apabhraṃśa. As has been stated by the editor (p. 43, footnote), this *Sulasāsāṃdhi* is found also as a self-contained work preserved separately from the MC. Besides this, MC. has numerous short passages in Apabhraṃśa. Their value as specimens of the Apabhraṃśa of Hemacandra's times is quite obvious.

Secondly, the Prakrit of the MC. has numerous words, constructions and idioms which are significant for the study of Apabhraṃśa and Early Gujarati. The following few words and forms, picked up in a casual reading of the first thirtyfive pages only, would suffice to illustrate the point (Abbreviations: DN.=Deśanāmāla of Hemacandra. SH.=Siddhahema of Hemacandra).

डिड्डया (3, 56) पुंश्चली (cf. DN. 3, 36; SH. 8, 2, 174; PC. 5, 13, 9 etc.)

डिड्डिय (3, 65) 'a wayward rascal' (cf. the Dīṃdīns of Lāṭa described in the *Pādatāḍṭitaka* Bhāṇa.)

इंदोय (20, 3) इन्द्रगोपक (cf. इंदोय at *Samdeśarāsaka*, 143).

10. N. Brown, The Story of Kālaka, 1933.

11. A. P. Shah, Sri-Kālākācārya-Kathā-Saṃgrah, 1949.

12. See pp. 6-22 of the work.

13. H. Jain, Sugandhadaśamī Kathā, 1966, Introduction, pp. 16-18.

14. Samyaktivasaptati, with Saṃghatilaka's Commentary, ed., by Lalitvijay Muni, 1916.

झाड (5, 11, 6, 7.) 'tree'. (cf. झाड 'thicket' DN. 3, 57; Guj. 'tree'.)

खोला or कोला (fem.) (5, 15; 17) 'front portion of the upper garment covering the lap'. (cf. खोलो (masc.) 'ibid'. DN. 2, 80; Guj खोलो 'ibid', 'lap'.)

बोहारण (5, 7) 'act' of sweeping'. (cf. बहुकर 'sweeper', बहुकरी 'broom', *Abhidhānacintāmaṇi*, 363, 1016; बडहारी, बोहारी 'broom' DN. 6, 97; Hindi बुहारना, बुहारी.)

भत्तुल्ल (5, 11, 5, 6, 25) 'some sweetmeat etc. sent as present to one's kin living afar', (from Pk. भत्त, Sk. भक्त and the diminutive suffix -ल्ल) cf. Guj. भातल्ल 'home-made lunch taken outside'.

वलच्छी (?) (2, 19) The verse line in which this word occurs is as follows:

वज्झति तरुवरेसु चंचलतुरयाण वरवलच्छीओ ।

The corresponding passage in the *Āramaśobhā* in the *Samyaktvasaptati* commentary of Saṃghatīlaka, written in 1365 A. D., reads

तरलतरंगवलच्छा वज्झति समंतथा तरुमूले ।

(Here तरंग is an obvious mistake for तुरंग). The word is the same as चलत्थ (v.l. वलच्छ) which occurs at *Samdeśarāsaka*, 169 (in the compound form तुरंगचलत्थिहि), and which the Sanskrit commentary renders as तुरङ्गमशाला. The word also occurs in the form of चलस्था (compounded as अश्वचलस्था) in the Jain Sanskrit of Pūrṇabhadra's *Pañcākhyānaka*¹⁵ (composed in 1199). See the glossary in the Harvard Oriental Series edition (NO. 11). For the present, the period of currency of the word can be fixed as from 11th to 14th century.

We may also note here a few interesting forms and constructions from the MC.

The possessive suffix -चय-¹⁶ is found in the form अण्णचयाणं (*Mūlaśuddhi*, Gāthā 26) and तुव्वचचएहि (3, 41).

धिसि धिसि (3, 120) deriving from धिगसि धिगसि, and meaning धिग् धिग् occurs several times in Haribhadra's Apabhraṃśa epic *Nemināhacariya* composed in 1160 A. D. It occurs in other Prakrit works also composed in or about the twelfth century.

The possessive suffix -इत्त- (SH. 8, 2, 159; Pischel's Comparative Grammar of Prakrit Languages, § 600) is found in मज्जयत्ता (v. 1. मज्जइत्ता) (20, 18) 'those having wine' and मंसइत्ता (20, 19) 'those having meat'. Its connotation here is nearer to Hindi 'valā,' Gujarati 'valā.'

लुयाओ वायंति (6, 13) 'the hot summer gusts blow.' cf. Guj. લૂ વાય છે in the same sense.

These instances can be easily multiplied. The index of select words proposed to be given at the end of the second volume will seek to cover data of special lexical importance.

These few remarks may suffice to point out the value of MC. Such a precious work of Prakrit narrative literature cannot but attract the attention of a connoisseur like Muni Jinavijayaji. Shri A. M. Bhojak, who has scholarly editions of several important Prakrit works to his credit, is to be congratulated for preparing the present critical edition of

15. This has been already noted by me on p. 104 of my introduction to the *Samdeśarāsaka*.

16. See H. C. Bhayani, 'Three Old Marathi Suffixes', Vidya, 12, 2, 1959, 4-10. To the forms with the possessive -चय- collected there from Early Prakrit literature, परवल्लिचो 'belonging to the hostile forces' occurring in the *Nisītha Cūṇi* of Jinadāsa is to be added.

the text at Muniji's instance.¹⁷ But as pointed out by Shri Bhojak in his editorial foreword, though the work was ready for the press several years back various circumstances delayed its completion and publication all these years. Now the Prakrit Text Society is glad to publish it. The Society also hopes to bring out the remaining portion of the text at an early date.

March 1, 1971

H. C. Bhayani

Ahmedabad

17. Here it may be pointed out that in the introduction to Śilāṅka's *Gaupannamahāpurisacariya* (p. 47) Shri Bhojak has drawn our attention to Devacandra Sūri's indebtedness to Śilāṅka regarding the story of Candanā and Brahmādatta. It is to be hoped that he will also deal with this aspect of the subject in his introduction to the second volume of the *Mūlasuddhi*.

सम्पादकीय

प्रस्तुत ग्रन्थ के सम्पादन-संशोधन में टीका की चार प्रतियों का सम्पूर्ण उपयोग किया गया है। इन चार प्रतियों की संज्ञा A. B. C. और D. दी गई है। इसके अतिरिक्त एक टीका की प्रति का भी उपयोग कहीं कहीं किया गया है। टीका की इस पांचवीं प्रति की संज्ञा E दी गई है। टीका की इन पांच प्रतियों के सिवाय 'मूलशुद्धिप्रकरण' मूल की एक प्रति का भी यहाँ सम्पूर्ण उपयोग किया गया है। यह प्रति पाटण के भण्डार की प्रकीर्णक संग्रह की ताडपत्रीय प्रति है। उसमें अनेक प्रकरणों के साथ मूलशुद्धिप्रकरण भी दिया गया है। मूल की इस प्रति की संज्ञा भी E ही दी गई है। अतः जहाँ मूल गाथा के पाठभेद में E संज्ञा हो वहाँ उस पाठभेद को मूल की ताडपत्रीय प्रति का समझना चाहिए। तथा टीका के पाठभेद में जहाँ E संज्ञा हो वहाँ उस पाठभेद को टीका की E प्रति का पाठभेद समझा जाय। उक्त प्रतियों का परिचय इसप्रकार है—

A संज्ञक प्रति—

यह प्रति श्री हेमचन्द्राचार्य जैन ज्ञानमन्दिर (पाटण) में स्थित श्री संघ जैन ज्ञानभण्डार की है और यह कागद पर लिखी हुई है। सूची में इसका क्रमांक १४१५ है। २६४ पत्रात्मक इस प्रति की लम्बाई चौड़ाई १०।×४॥ इंच प्रमाण है। प्रथम पत्र की पहली और अन्तिम पत्रकी दूसरी पृष्ठि कोरी है। प्रत्येक पत्रकी प्रत्येक पृष्ठि में १५ पंक्तियाँ हैं। और प्रत्येक पंक्ति में ६० अक्षर हैं प्रत्येक पृष्ठि के मध्य में कोरा भाग रखकर शोभन बनाया गया है। इसकी स्थिति मध्यम और लिपि सुन्दर है। इस प्रति के अन्त में लेखक की प्रशस्ति—पुष्पिका नहीं है। अनुमानतः इस प्रति का लेखनसमय विक्रमीय १७ वीं सदी का होना चाहिए।

B संज्ञक प्रति —

यह प्रति भी उपर्युक्त ज्ञानमन्दिर में स्थित श्री वाडीपार्श्वनाथ जैन ज्ञानभण्डार की है और यह कागद पर लिखी हुई है। सूची में इसका क्रमांक ७०७३ है। २७५ पत्रात्मक इस प्रति की लम्बाई चौड़ाई १०।×४॥ इंच है। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठि में १५ पंक्तियाँ हैं। और प्रत्येक पंक्ति में ५६ अक्षर हैं। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठि के मध्य में कोरा भाग रखकर उसके मध्य में लालरंग का गोलाकार शोभन बनाया है। उसी तरह पत्र की दूसरी पृष्ठि के दोनों तरफ मार्जिन के मध्यभाग में लालरंग का गोलाकार शोभन किया हुआ है। इसकी लिपि सुन्दर और स्थिति मध्यम है। अन्त में लेखक की प्रशस्ति-पुष्पिका नहीं है। अनुमानतः इसका लेखनसमय विक्रम का १५वाँ शतक होना चाहिए।

C संज्ञक प्रति—

यह प्रति श्री कच्छी दशा ओसवाल जैन महाजन हस्तकू के अनन्तनाथजी महाराज के मन्दिर (मुंबई) में रहे हुए ज्ञान भण्डार की है। भण्डार की सूची में इसका नम्बर १४२८ है। पुरातत्वाचार्य मुनिजी श्री जिनविजयजी ने वि. सं. २००१ की साल में यह प्रति उपयोग करने के लिए मुझे दी थी। इसके कुल पत्र ३८४ हैं। ३८३ वें पत्र की दूसरी पृष्ठि की पांचवीं पंक्ति में मूलशुद्धिप्रकरणटीका की

समाप्ति के बाद समस्त ग्रन्थगत कथाओं की सूची दी है। वह ३८४ वें पत्र की दूसरी पृष्ठ में पूर्ण होती है। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठ में १३ पंक्तियाँ हैं। प्रत्येक पंक्ति में कम से कम ३८ और अधिक से अधिक ४८ अक्षर हैं। स्थिति अच्छी है और लिपि सुवाच्य है। इसकी लम्बाई चौड़ाई १०।।।१×५ इंच प्रमाण है। अन्त में लेखक ने मात्र लेखनस्थल और लेखनसमय ही दिया है। वह इस प्रकार है—
“अहम्मदावादनगरे सं. १९४८ भादरवा शुदि ११ ॥” ।

D संज्ञक प्रति —

सेठ श्री डोसाभाई अमेचन्द जैनसंघ (भावनगर) के भण्डार की यह प्रति भी पुरातत्त्वाचार्य मुनि श्री जिनविजयजी ने मुझे ‘C’ संज्ञक प्रति के ही साथ उपयोग करने के लिए दी है। इसके पत्र २५९ है। २५८ वें पत्र में मूलशुद्धिप्रकरणटीका पूर्ण होती है। २५९वें पत्र में समयग्रन्थगत कथाओं की सूची दी है। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठ में १५ पंक्तियाँ हैं। कम से कम ४० और अधिक से अधिक ७० अक्षरों वाली एक पंक्ति है। स्थिति अच्छी और लिपि सुवाच्य है। इसकी लम्बाई चौड़ाई १०×४।। इंच है। अन्त में लेखक की पुष्पिका आदि कुछ भी नहीं है। अनुमानतः इसका लेखनसमय वि० २० वाँ शतक कहा जा सकता है।

E संज्ञक प्रति (मूलशुद्धिटीका)

श्री लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामन्दिर (अहमदावाद) में स्थित अनेक हस्तलिखित ग्रन्थसंग्रहों में से पूज्यपाद आगमप्रभाकरजी मुनिवर्य श्री पुण्यविजयजी महाराज के विशाल ग्रन्थसंग्रह की यह प्रति है। और यह कागज पर लिखी हुई है। यह प्रति आज से २० वर्ष पहले पू० पा० सु० श्री पुण्यविजयजी महाराजको मिली थी। उस समय प्रस्तुत ग्रन्थ का संशोधन कार्य पूरा हो गया था फिर भी उसी समय ही इस प्रति को उनके पास से लेकर पाठभेदादि के अनेक स्थानों को मिलाते समय निश्चित किया कि यह प्रति तो अशुद्ध है ही फिर भी यह ‘C’ और ‘D’ संज्ञक प्रति के प्राचीन कुल की है। इसी वजह से इस प्रतिका सम्पूर्ण उपयोग नहीं किया। मूलशुद्धिटीकाकार आ० श्री देवचन्द्रसूरिजी की प्रशस्ति में किसी किसी स्थान पर ‘C’ और ‘D’ संज्ञक प्रति में अक्षरों के स्थान खाली रखे हुए हैं, वे सब स्थान इस प्रति में सम्पूर्ण हैं। इस दृष्टि से यह प्रति उपयोगी हो गई है। A और B संज्ञक प्रति में तो प्रशस्ति अपूर्ण ही मिलती है। इस प्रति में टीकाकार की प्रशस्ति को किसी विद्वान ने संशोधित की है। यहाँ प्रशस्ति के सातवें पद्य में [C और D प्रति में] कतिपय खाली रखे हुए अक्षरों के स्थान में “गुणसेमसूरिः” लिखा हुआ था। उसको सुधारकर किसी ने ‘गुणसोमसूरिः’ किया है। जबकि वस्तुतः वहाँ ‘गुणसेनसूरिः’ होना चाहिए, कारण कि आ० श्री देवचन्द्रसूरिरचित प्राकृतभाषानिवद्ध ‘सन्तिनाहचरियं’ शान्तिनाथचरितम् (अप्रकाशित) की ग्रन्थकारकृत प्रशस्ति में ‘गुणसेनसूरि’ नाम मिलता है। इससे स्पष्ट माह्रम होता है कि इस प्रशस्ति के संशोधक ने गहरी चिकित्सा नहीं की है, ऐसा कह सकते हैं। प्रस्तुत प्रशस्ति के पाठ के अतिरिक्त समग्र ग्रन्थ में किसी ने कुछ भी संशोधन नहीं किया है। इस प्रति के लेखक ने जिस प्रति पर से नकल की है उस प्रति में, इस प्रति के बारह पत्र जितने पाठवाले पत्रों के बदले आ० श्री शीलान्तसूरिरचित आचारांगसूत्रटीका की प्रति के पत्रों ने स्थान पा लिया होगा, इससे इस प्रति के ४६ वें पत्र की दूसरी पृष्ठ की ११ वीं

पंक्ति के अन्तिम दो अक्षरों से ५८ वें पत्र की दूसरी पृष्ठ की आठवीं पंक्ति (अन्त्य पांच अक्षर के अतिरिक्त) तक का ग्रन्थसंदर्भ आचारांगसूत्र के दूसरे अध्ययन के प्रथम उद्देश की टीका का है। अर्थात् प्रस्तुत, मुद्रित ग्रन्थ के ७३ वें पृष्ठ की १६ वीं पंक्ति में आये हुए 'छलिओ' शब्द के 'छ' के बाद से ९६ वें पृष्ठ की १६ वीं पंक्ति में आये हुए 'पडिलाहिया' शब्द में आये हुए 'ला' तक का मूलशुद्धिटीका का ग्रन्थसंदर्भ प्रस्तुत 'E' प्रति में नहीं है किन्तु उसके बदले आचारांगसूत्रटीका का सूचित पाठ है। इस प्रति की पत्रसंख्या २५२ है। प्रथम पत्र की प्रथम और अन्तिम पत्र की दूसरी पृष्ठ कोरी है। २५२ वें पत्र की प्रथम पृष्ठ की चौथी पंक्ति में समग्र ग्रन्थ पूर्ण होता है। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठ में १५ पंक्तियाँ हैं। प्रत्येक पंक्ति में कम से कम ५२ और अधिक से अधिक ५८ अक्षर हैं। किसी किसी में ४९ अक्षर भी मिलते हैं। प्रत्येक पृष्ठ के मध्य में अलिखित कोरा भाग रखकर सुन्दर शोभन बनाया हुआ है। इसकी लिपि सुन्दरतम है और स्थिति भी अच्छी है। इसकी लम्बाई चौड़ाई १०॥२×४॥ इंच प्रमाण है। प्रति के लेखक की पुष्पिका नहीं है। अनुमानतः इसका लेखन-समय विक्रम की १७ वीं सदी का पूर्वार्द्ध होना चाहिए। इस प्रति को लिखाने के कितनेक समय के बाद लालशाही से लिखी हुई एक छोटी सी पुष्पिका भी इसमें है और वह इस प्रकार है—“साह श्री वच्छासुत साह सहस्रकिरणेन पुस्तकमिदं गृहीतं सुतवर्द्धमान[-]शांतिदासपरिपालनार्थ”। इस पुष्पिका पर से यह मालूम होता है कि सहस्रकिरण नामके श्रेष्ठी ने अपने ग्रन्थभण्डार के लिए यह प्रति (?)मूल्य से खरिदी होगी। इस श्रेष्ठी ने स्वयं ग्रन्थ लिखाकर और दूसरी जगह से ग्रन्थ प्राप्त कर एक ग्रन्थसंग्रह किया होगा क्योंकि इस श्रेष्ठी द्वारा लिखाई हुई और प्राप्त कि हुई प्रतियों के अन्त में लिखाई हुई ऐसी छोटी-२ पुष्पिका वाली अनेक पोथियाँ मेरे देखने में आई हैं। इस श्रेष्ठी द्वारा लिखाये हुए नन्दीसूत्र का तो हमने उपयोग भी किया है, देखिये श्री महावीर जैन विद्यालय संचालित आगम प्रकाशन विभाग द्वारा प्रकाशित 'नन्दिमुत्तं अणुओगद्वाराइं च' ग्रन्थ का सम्पादकीय का पृ० २।

‘E’ संज्ञक प्रति (मूलशुद्धिप्रकरण—मूल) —

जैसा कि प्रारंभ में बताया है, यह छोटी छोटी रचना के संग्रह वाली ताडपत्रीय प्रति पाटन के किस ज्ञानभण्डार की थी यह अब मेरे स्मरण में नहीं है। इस प्रतिका उपयोग आज से २४ वर्ष पूर्व किया था।

उपरोक्त प्रतियों में से C और D संज्ञक प्रति अति अशुद्ध है। फिर भी सम्पादन कार्य में जिन जिन स्थानों में A और B संज्ञक प्रतियों के पाठ शंकित थे वहाँ इन दो प्रतियों का उपयोग हुआ है। और जहाँ जहाँ A, B संज्ञक प्रतियों के पाठ नष्ट हो गये हैं वहाँ वहाँ इन दो प्रतियों ने उसे पूरा करने में सहयोग दिया है, (देखो चतुर्थ पृष्ठ की ११ वीं और ३२ वें पृष्ठ की आठवीं टिप्पणी)। यद्यपि ये दो प्रतियाँ (C, D) अर्वाचीन और अशुद्धतर है फिर भी सम्पादनकार्य में महत्त्व की सिद्ध हुई है। ये दो प्रतियाँ (C, D) विक्रम की २० वीं सदी में लिखाई हुई होने पर भी इसमें कतिपय स्थानों में ‘थथथथ’ और ‘छछछछ’ जैसे अर्थशून्य अक्षरों का निष्कारण लेखन हुआ है। इससे यह निश्चित कहा जा सकता है कि यह प्रति ताडपत्रीय परम्परा की है। ताडपत्रीय प्रतियों के पत्र में जहाँ जहाँ दरारे पड़ी हो, अथवा लिखते समय अक्षरों के बिगड़ने की

जहाँ २ संभावना हो वहाँ मुख्यतः प्रतिलिपिकार को पाठपतन का भ्रम न हो उसके लिए उतने स्थान को रिक्त न रखकर 'थथथथथ' अथवा 'छछछछछ' ऐसे फल्गु अक्षरों से भर दिया जाता था। प्रस्तुत ग्रन्थ के मेटर का संशोधन होने के बाद ही मूलशुद्धिप्रकरणटीका की जो 'D' संज्ञक प्रति मिली है वह c और D प्रति के कुल की प्राचीन प्रति है।

७७ वें पृष्ठ में आई हुई मूल की १९ वीं गाथा के अन्त में आया हुआ 'वराजो' शब्द के स्थान में टीका में 'पराजो' शब्द प्रतीक के रूप में दिया है। उससे उपयुक्त प्रतियों में टीकाकारसम्मत मूलपाठ कचित् नहीं भी मिला ऐसा कह सकते हैं।

टीकाकार ने मूलकी सम्पूर्ण गाथाओं को उद्धृतकर के टीका की रचना की है। अतः टीका की प्रतियों में मूलपाठ सम्पूर्ण है ऐसा समझना चाहिए।

संशोधन—

यहाँ उपर बताई गई प्रतियों में से जिस प्रति का पाठ सुसंगत लगा है उस को मूल में स्वीकृत करके शेष प्रतियों के पाठ टिप्पण में दिये गये हैं।

जहाँ मूलगाथा के शब्द को टीका में प्रतीक रूप से लेकर उसका संस्कृत में अर्थ किया गया है वहाँ मूलगाथा के उन शब्दों को “ ” ऐसे अवतरण चिह्न के मध्य में रख दिये हैं। जहाँ मूलगाथा के विभक्त्यन्त प्राकृत शब्द के संस्कृत पर्याय लिखकर उन संस्कृत पर्यायों का अर्थान्तर टीका में बताया गया है वहाँ मूल के उस प्राकृत शब्द के संस्कृत पर्याय को ‘ ’ ऐसे अवतरण चिह्न के मध्य में रख दिए हैं। जहाँ मूल के सामासिक वाक्य में आए हुए प्राकृत शब्द के संस्कृत पर्याय लिखकर उसका अर्थान्तर टीका में बताया है वहाँ मूल के समासगत उन प्राकृत शब्द के संस्कृत पर्याय और उनके अर्थान्तर के बीच में =ऐसा चिह्न दिया गया है। वाचकों की अनुकूलता के लिए ग्रन्थगत कथाओं में उन कथाओं के पात्रों के वक्तव्य को ‘ ’ ऐसे और आवश्यक हो वहाँ “ ” ऐसे अवतरण चिह्नों के मध्यमें रख दिये हैं। शेष चिह्नों के सम्बन्ध में प्राकृतग्रन्थ परिषद् के तीसरे ग्रन्थाङ्क रूप से प्रसिद्ध “चउप्पन्नमहापुरिसचरियं” ग्रन्थ की प्रस्तावना का पृ० ३७ को देखने का सूचन करता है।

उपर बताये गये चिह्नों की एवं प्रतियों की संज्ञा तथा ग्रन्थान्तर के पाठ की गाथाओं के अलग टाईप रखने आदि की पसन्दगी आज से २५ वर्ष पहले भारतीय विद्याभवन मुंबई के सम्मान्य नियामक एवं श्री सिंघी जैन ग्रन्थमाला के प्रधान सम्पादक और संचालक पुरातत्वाचार्य मुनिजी श्री जिनविजयजी ने निर्णीत कर दी थी। प्रस्तुत विशाल ग्रन्थ में आये हुए ग्रन्थान्तर के अवतरणों का सम्पूर्ण पृथक्करण करना मेरे लिये मुश्किल था फिर भी आज से २५ वर्ष पूर्व के मेरे तथाप्रकार के अतिस्वल्प अभ्यास के अनुसार उन अवतरणों को अलग टाईप में देने का प्रयत्न किया है जो अपर्याप्त है। यहाँ ग्रन्थान्तर की अनेक सुभाषित गाथाओं का तो पृथक्करण करना अशक्य ही है।

✱

ग्रन्थ और ग्रन्थकार आदि के विषय में विशेष जानकारी दूसरे भाग की प्रस्तावना में देना मैंने उचित माना है।

वृत्ति, व्याख्या आदि शब्दों को उन उन ग्रन्थों की टीका के रूप में पहचानना यह एक प्रवाह है। इससे वर्षों पहले के मेरे इस प्रकार के प्रवाह के संस्कार से प्रस्तुत ग्रन्थ का नाम 'मूलशुद्धिप्रकरणटीका' दिया है। किन्तु ग्रन्थकार ने प्रस्तुत टीका को व्याख्या (पृ० १ पं० ८), विवरण (प्रत्येक स्थानक के अन्त की पुष्पिकाओं) और वृत्ति (टीकाकार की प्रशस्ति का १०वाँ और १५ वाँ पद्य) के नाम से कहा है।

प्रस्तुत प्रथम भाग में रही हुई अशुद्धियों का शुद्धिपत्रक दिया गया है। उसके अनुसार सुधारकर पढ़ने का मेरा सूचन है।

*

पूज्यपाद पुरातत्त्वाचार्य मुनि श्री जिनविजयजी (मुनिजी) ने २५ वर्ष पहले मेरी योग्यता का विचार करके श्री सिंधी जैनग्रन्थमाला में यह ग्रन्थ प्रकाशित करने के लिए मुझे सम्पादन के लिए दिया था। इसके लिये मैं उनका, अनेक उपकारों के स्मरण पूर्वक विनीत भाव से आभार व्यक्त करता हूँ।

प्रेस आदि की अव्यवस्था और पूज्य मुनिजी राजस्थान सरकार द्वारा प्रस्थापित राजस्थान प्राच्य-विद्याप्रतिष्ठान के सम्मान्य नियामक के स्थानपर होने के कारन प्रस्तुत ग्रन्थ के मुद्रण में सुदीर्घ समय बीत गया, मैं भी पूज्यपाद आगमप्रभाकरजी विद्वद्वर्य मुनि श्री पुण्यविजयजी महाराज के आदेश से प्राकृत ग्रन्थ परिषद् [PRAKRTATEXTSociETY] में और उसके बाद श्रीमहावीर जैन विद्यालय संचालित 'आगम प्रकाशन विभाग' में नियुक्त हुआ। ऐसे समय प्राकृत ग्रन्थ परिषद् के सम्मान्य मंत्री एवं श्री लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर के मुख्य नियामक, भारतीय दर्शनों के गम्भीर अभ्यासी श्री दलसुखभाई मालवणियाजी ने पूज्य मुनिजी से परामर्श करके इस रुके हुए प्रकाशन की उपयोगिता जानकर इसे प्राकृत ग्रन्थ परिषद् से प्रकाशित करने का निर्णय लेकर मेरे कार्य में जो प्रोत्साहन दिया उसके लिए मैं श्री मालवणियाजी के प्रति ऋणभाव व्यक्त करता हूँ।

मैं जो कुछ भी यत् किंचित् संशोधनकार्य करता हूँ उस में जहाँ कहीं भी शक्ति स्थान आते हैं उनका समाधान प्राप्त करने के लिए पूज्यपाद आगमप्रभाकरजी मुनिवर्य श्री पुण्यविजयजी महाराज का अमूल्य समय ३५ वर्ष से लेता आ रहा हूँ। इन उपकारी पुरुष की ऋणवृद्धि भी मुझे सविशेष धन्यता का अनुभव करा रही है।

इस ग्रन्थ का संस्कृत में लिखा हुआ विषयानुक्रम देखकर योग्य सूचन करने के लिए पं. श्री हरिशंकरभाई अंबाराम पंड्या का मैं आभारी हूँ।

२४ से २८ फार्म और सम्पादकीय आदि के मुद्रण में श्रीरामानन्द प्रिंटिंग प्रेस के मुख्य संचालक स्वामी श्रीत्रिभुवनदासजी शास्त्रीजी ने जो सहकार दिया है उसके लिए उनके प्रति कृतज्ञभाव प्रकट करता हूँ।

श्री महावीर जैन विद्यालय संचालित

आगम प्रकाशन विभाग

छणसावाडा-मोटी पोळ जैन उपाश्रय

अहमदाबाद-१

विद्वज्जनविनेय

अमृतलाल मोहनलाल भोजक

शुद्धिपत्रकम्

पृष्ठाङ्कः	पंक्तिः	अशुद्धम्	शोधनीयम्	पृष्ठाङ्कः	पंक्तिः	अशुद्धम्	शोधनीयम्
२	७	कम्	काम्	१०३	१८	वयगेस	वयणे
४	१४	सिद्धि	'सिद्धि'	१२०	२	अपिरिं	अपरिं
"	३३	याति	याति	१२३	२१	तथं	वथं
६	१०	जिणसासणे	जिनशासने	"	३३	ABवयं	cDतयं
"	३१	c D जिनशासने	A B जिणसासणे	१३५	३३	14CA	14A
९	१०	तत्येवां	'तत्येवां'	१४३	३२	8 c0	8 c D
"	१९	थेववेलंगं	थेववेलं गं	१४४	१४	पणामनम्	पणामनम्
११	१	कीएय	कीए य	१४५	१६	निस्पृहं	निःस्पृहं
"	५	करन्ति	करंति	१४८	शीर्षके	तृतीयं	चतुर्थं
"	१४	समागय	समागया	१५०	६	धेत्तूण	धेत्तूण
"	२८	पोत्तर-पं	पोत्तर-पं	"	"	विम्हयखे	विम्हयक्खि
१३	२०	तुरिय-तुं	तुरियतुं	"	२३	इसयं	इसयं
१६	११	वत्तेणं	वत्तेणं	१५७	२५	इयो	इओ
२०	२५	पुवां	पज्जुवां	१७५	१३	पडि	पडि-
२१	३	'जहा भं	जहा भं	१७७	३०	तलोक्कं	तेलोक्कं
२२	१७	विनय-वै	विनय-वै	१७८	६	ददृण	ददृण
२३	६	मच्चव	मच्चुव	"	१४	तलोक्कं	तेलोक्कं
"	८	उट्ठित्त	उट्ठित्तु	"	३४	98	9
"	३०	उप्पुल्लं	उप्पुल्लं	१७९	६	ठावियो	ठावियो
२५	३	जणयाणं	जणयाणं	"	३३	9	9cD
"	४	वसइ	वसइ	१८६	३१	7e	7c
२८	२४	ददृण	ददृण	१८७	२	त्तिगधारं	त्तिगधारं
२९	१८	धेत्तूण	धेत्तूण	१८९	२३	ण [] चं	ण [] चं
३१	२	नयर	नयरं	१९१	९	(च्छा)चि	(च्छा) चि
३४	१५	अहमं	अह मं	१९२	२८	संवायइ सव्वं	संवयइ सव्वं, जं
३५	९	ददृण	ददृण	"	"	जम्मंतर	[? विसंवयइ तं] जम्मंतरे
३७	१४	उत्ताणि एगं	उत्ताणिएगं	"	३३	ABसंवय	21cD संवायइ
३८	१०	खज्जंत तू	खज्जंततू	१९३	१	वीसरियं	वीसरियं,
४२	२३	गामिणी	गामिणि	१९४	२	!	!
४८	१२	जेट्ठां	जेट्ठां	"	५	म्मी,	म्मी
५६	७	पाडि	पडि	१९५	२३	'अज्जे	"अज्जे
५७	१५	ददृण	ददृण	"	२४	कहियं	कहियं"
५९	९	गतमाकां	गतं कां	१९७	२४	साख्यानकं	सकथानकं
६१	५	ताहि	ताहि	"	२७	जणएव	जणएव
६४	६	विकित्सा	विचिकित्सा	२०५	२१	पियं	पियं
६८	१८	।	।	२०७	१०	वसंतं	वसंतं
७१	४	मह पं	महपं	"	२८	कुलघर	कुलघरं
८१	१	ददृण	ददृण	२०८	६	एत्तियं	एत्तियं
८३	२८	विरूपा दें	विरूपदे	"	३३	2 G	2 c
८४	२९	त्यपि शं	त्यपिशं	२१५	९	मोत्तुतां	मोत्तु तां
८७	३२	वर्धन	वर्धनं	२१६	११	संपयसंती	संपय संती
९५	६	अक्खयं	अक्खयं	२१९	३२	विजियावुं	विजिया वुं
१०१	३५	10	10cD	२२४	८	उ	उं
१०३	१८	तणयस्	तणयस्स	"	३०	पुच्छं	संपुच्छं

विषयानुक्रमः

विषयः

पृष्ठाङ्कः

मङ्गलम्	१-३
सम्यग्दर्शनप्राप्त्युपायाः, सम्यक्त्वप्रतिपत्तिक्रमः, प्रतिपन्नसम्यक्त्वस्याकल्प्याचारनिरूपणं च	३-५
सम्यक्त्वस्य भूषण-दूषण-लिङ्ग-श्रद्धान-च्छिण्डिका-स्थानकार्ख्यं द्वारषट्कम्	५-६
सम्यक्त्वस्य प्रथमं भूषणद्वारम्	६-५६
जिनशासननिपुणता-प्रभावना-तीर्थसेवा-भक्ति-स्थिरत्वाख्यानि पञ्च सम्यक्त्वभूषणानि	६
जिनशासननिपुणताख्ये प्रथमे सम्यक्त्वभूषणे आर्द्रकुमारकथानकम्	६-१२
प्रभावनाख्ये द्वितीये सम्यक्त्वभूषणे आर्यखपुटाचार्यकथानकम्	१३-१४
तीर्थसेवाख्ये तृतीये सम्यक्त्वभूषणे द्रव्यतीर्थसेवाविषयकं अन्तर्गत'एलकाक्ष- कथानक-गजाग्रपदपर्वतनामोत्पत्तिकथा'समेतं आर्यमहागिरिकथानकम्	१५-१९
तीर्थसेवाख्ये तृतीये सम्यक्त्वभूषणे भावतीर्थसेवाविषयकं भीम-महाभीमकथानकम्	२०-२२
भक्त्याख्ये चतुर्थे सम्यक्त्वभूषणे जिनभक्तिविषयकं आरामशोभाकथानकम्	२२-३४
भक्त्याख्ये चतुर्थे सम्यक्त्वभूषणे साधुभक्तिविषयकं शिखरसेनकथानकम्	३४-४३
स्थिरत्वाख्ये पञ्चमे सम्यक्त्वभूषणेऽपभ्रंशभाषानिबद्धं सुलसाख्यानकम्	४३-५६
सम्यक्त्वस्य द्वितीयं दूषणद्वारम्	५६-६६
शङ्का-काङ्क्षा-विचिकित्सा-कुतीर्थिकप्रशंसा-कुतीर्थिकाभीक्ष्णसंस्तवनाख्यानि पञ्च सम्यक्त्वदूषणानि	५६
शङ्काख्ये प्रथमे सम्यक्त्वदूषणे श्रीधरकथानकम्	५६-५७
काङ्क्षाख्ये द्वितीये सम्यक्त्वदूषणे इन्द्रदत्तकथानकम्	५८-५९
विचिकित्साख्ये तृतीये सम्यक्त्वदूषणे पृथ्वीसार-कीर्तिदेवकथानकम्	५९-६४
कुतीर्थिकप्रशंसाख्यं चतुर्थं सम्यक्त्वदूषणम्	६४
कुतीर्थिकाभीक्ष्णसंस्तवनाख्ये पञ्चमे सम्यक्त्वदूषणे जिनदासकथानकम्	६४-६६
सम्यक्त्वस्य तृतीयं लिङ्गद्वारम्	६६-६७
क्षान्ति-संवेग-निर्वेद-अनुकम्पा-अस्तित्वभावाख्यानि पञ्च सम्यक्त्वलिङ्गानि	६६-६७
सम्यक्त्वस्य चतुर्थं श्रद्धानद्वारम्	६७-६८
जीवादिवस्तुपरमार्थसंस्तव-सुदृष्टभावयतिसेवना-व्यापन्नदृष्टिवर्जन-कुदृष्टिवर्जना- ख्यानि चत्वारि सम्यक्त्वस्य श्रद्धानानि	६७-६८
सम्यक्त्वस्य पञ्चमं छिण्डिकाद्वारम्	६८-७३
राजाभियोग-गणाभियोग-बलाभियोग-सुराभियोग-कान्तावृत्ति-गुरुनिग्रहाख्याः सम्यक्त्वस्य षट् छिण्डिकाः	६८
प्रथमायां राजाभिग्रहच्छिण्डिकायां कार्तिकश्रेष्ठिकथानकम्	६९-७०

विषयः

पृष्ठाङ्कः

द्वितीयायां गणायाम्योगच्छिष्टिकायां गङ्गायाम्युक्तकथानकम्	७०-७१
तृतीयायां वज्रायाम्योगच्छिष्टिकायां जिनदेवकथानकम्	७१
चतुर्थ्यां सुरायाम्योगच्छिष्टिकायां कुलपुत्रकथानकम्	७१-७२
पञ्चम्यां कान्तारवृत्तिच्छिष्टिकायां सुराष्ट्राश्रावककथानकनिर्देशः	७२
षष्ठ्यां गुरुनिग्रहच्छिष्टिकायां देवानन्दकथानकम्	७२-७३
सम्यक्त्वस्य पाठे स्थानकद्वारम्	७३-७४
जीवास्तित्व-जीवन्तित्यत्व-जीवकर्मत्व-जीववदकत्व-निर्वाणास्तित्व-निर्वाणोपायाख्याति	
पद सम्यक्त्वस्थानानि	७३-७४
सम्यक्त्वमाहान्म्यम्	७४-७५
अवाप्तसम्यक्त्वविषयस्य वक्तव्ये समस्थानकप्रवृत्तिनिरूपणम्	७५-७६
जिनविम्ब-जिनभवन-जिनागम-साधुकृत्य-सार्धकृत्य-श्रावककृत्य-श्राविकाकृत्याख्य-	
समस्थानकनामनिरूपणम्	७६
जिनविम्बाख्यं प्रथमं स्थानकम्	७७-८८
जिनप्रतिमानिर्माण-तदष्टप्रकारपूजोपदेशः	७७-७८
अष्टप्रकारपूजाप्ररूपणम्	७८-८३
पुष्प-गन्धपूजास्वरूपनिरूपणम्	७८
पुष्पपूजायां धन्याकथानकम्	७८-८२
धूप-दीप-अक्षत-फल-वृत्त-जलपूजास्वरूपनिरूपणम्	८२-८३
जिनपूजायाः सर्वदुःखविमोचकत्वम्	८३-८४
जिनपूजाया विशिष्टसुखदायकत्वम्	८५
प्रथमस्थानकोपसंहारः	८५-८८
[जिनप्रतिमानिर्माण-तत्पूजा-यात्राद्युपदेशः (पृ० ८५-८६), नूतन-	
जिनविम्बकरणत् सीदत्पुष्कृतजिनविम्बपूजनस्य बहुगुणत्वम् (पृ० ८७),	
जिनविम्ब-त्रैत्यद्रव्ययोः रक्षण-वर्द्धनविषयकः कर्तव्योपदेशश्च (पृ० ८७-८८)]	
जिनभवनारख्यं द्वितीयं स्थानकम्	८९-१११
जिनमन्दिरनिर्माणोपदेशः	८९-९२
[जिनमन्दिरवर्णनम्, 'क्रान्ति जिनाग्रतनानि निदर्शनीकृत्य केषु स्थानेषु जिन-	
मन्दिराणि विधापयेत् ?' एतन्निरूपणं च]	
जन्मान्तरोपात्तपुण्यसम्प्राप्तसम्पदा शुभाशयेन परमादरेण च जिनमन्दिरनिर्माणोपदेशः	९३
त्रैत्यद्रव्यरक्षाविषये संकासश्रावकजीवकथानकम्	९३-९५
जिनभवननिर्माणविषये सम्प्रतिनृपकथानकम्	९५-११०
द्वितीयस्थानकोपसंहारः	११०-१११
[जिनमन्दिरार्थं द्रव्य-भूमि-भोक्तुलदानोपदेशः, जीर्णशीर्णजिनालयोद्धारोपदेशश्च]	

विषयः

पृष्ठाङ्कः

जिनागमाख्यं तृतीयं स्थानकम्

११२-१४२

जिनवचन(जिनागम)माहात्म्यम्

११२-११५

लौकिकधर्मविषये ग्रामधर्मनिरूपकं नागदत्तकौटुम्बिककथानकम्

११३-११४

नाथ-बन्धु-चक्षुः-जननी-जनक-सार्थवाह-हस्तालम्बकपुरुष-भाण्डागार-चिन्तामण्युप-
माभिर्जिनागमस्वरूपप्ररूपणम्

११६-११८

जिनागमादर-बहुमानमाहात्म्यं जिनागमप्रामाण्यप्ररूपणं च

११८-११९

जिनागमश्रवणानादरे मन्दपुण्यतायाः कथनम्, एतद्विषये वसुदत्तकथानकं च

११९-१२१

जिनागमापमान-जिनाज्ञाव्यतिक्रमदोषनिरूपणम्

१२१

जिनागममाहात्म्यप्ररूपणम्

१२१-१२२

त्राण-महानायक-स्वजन-जननी-जनक-मित्र-सुगति-मति-द्वीपत्वेन जिनागमस्य निर्देशः

१२२

जिनागमस्य खण्डितत्वे कालदोषप्रभावकथनम्, एतद्विषये कालकाचार्यकथानकं च

१२३-१३४

विद्यमानजिनागममहिमा, एतद्विषये रौहिणेयकथानकं च

१३४-१३९

जिनागमपठनानुष्ठानप्ररूपणम्

१३९

गुरुणां पुस्तकानां च जिनागमसाधनरूपत्वेन निरूपणम्

१३९-१४०

जिनागमलेखन-पूजा-दान-श्रवण-वाचन-स्वाध्यायाद्युपदेशः, तृतीयस्थानकोपसंहारश्च

१४०-१४२

साधुकृत्याख्यं चतुर्थं स्थानकम्

१४३-२२४

साधुपर्युपास्तिनिरूपणम्, साधुमाहात्म्यं च

१४३-१४४

साधुषु काय-वाङ्-मनोविनयकर्तव्यस्य निरूपणम्

१४४-१४६

साधुवर्णवादप्ररूपणम्

१४६

साधुभ्योऽशनादि-पीठ-फलकादि-धर्मोपकरणानां दानस्योपदेशः

१४६-१४८

साधुभ्योऽशनादीनां दानस्य माहात्म्यकथने दृष्टान्ताः

१४८

अशनादिदानविषये इहलोकफलसंसूचकं मूलदेवकथानकम्

१४९-१५९

अशनादिदानविषये इहलोकफलसंसूचकं देवधरकथानकम्

१६०-१६९

अशनादिदानविषये इहलोकफलसंसूचकं देवदिन्नकथानकम्

१६९-१७९

अशनादिदानविषये इहलोकफलसंसूचकं अभिनवश्रेष्ठिकथानकम्

१७९-१८०

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं धनसार्थवाहकथानकम्

१८०-१८२

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं ग्रामचिन्तकोदाहरणम्

१८२-१८५

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं श्रेयांसकथानकम्

१८५-१९७

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं चन्दनार्याकथानकम्

१९७-२०३

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं द्रोणकाख्यानकम्

२०३-२०९

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं सङ्गमकाख्यानकम्

२०९-२१५

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं कृतपुण्यकाख्यानकम्

२१५-२२१

साधुशय्यादानोपदेशः, साधुमाहात्म्यम्, शय्यादानमाहात्म्यम्,

साधुप्रतिपत्युपदेशः, चतुर्थस्थानकोपसंहारश्च

२२१-२२४

श्रीमद्देवचन्द्रसूरिसन्ध्याटीकोपेतं
रिविरचितं 'स्थानकानि' इ परनामकं

मूलशुद्धिप्रकरणम्

ॐ : सर्वज्ञाय ।

बालत्वे शैलराजं चलदखिलधरामण्डलं कम्पयित्वा,
शुद्धं सम्यक्त्वरत्नं सुरविसरपतेर्मानसे यश्चकार ।
तं नत्वा वर्द्धमानं चरभजिनपतिं मूलशुद्धेः शक्त्या,
स्पष्टां व्याख्यां विधास्ये गुरुचरणद्वन्द्वसङ्गक्तियोगात् ॥

तत्र सुगृहीतनामधेयो भगवान् श्रीमत्प्रद्युम्नसूरिः श्रमणोपासकप्रतिमासङ्घिसत्स्वरूपावबोधबुद्धिः^१(द्वि)-
श्रावकप्रार्थनातः सङ्क्षेपत एव तत्स्वरूपमभिधातुकामो मिथ्यात्वान्धकारबहुलपटलान्तरितदर्शनान् भूरिभव्यजीवानपि
भगवत्सर्वत्रेदिप्रमुप्रणीतप्रवरप्रवचनप्रतिपादितप्रकारेणोपलभ्य तदवबोधकं दिनकर इव भास्वरकरनिकरमादित एव
दर्शनप्रतिमायाः किञ्चिद्विशेषस्वभावाविर्भावकं मूलशुद्ध्यभिधानं स्थानकानीत्यपरनामकं प्रकरणमारब्धवान् । अस्य
च सम्यक्त्वशुद्ध्यादिप्रतिपादनतः स्वर्गापवर्गसंसर्गहेतुभूतत्वेन श्रेयोभूतत्वाद् विघ्नाः सम्भवन्ति । यत उक्तम्—

श्रेयांसि बहुविघ्नानि भवन्ति महतामपि ।
अश्रेयसि प्रवृत्तानां कापि यान्ति विनायकाः ॥ १

इत्यतो विघ्नविनायकोपशान्तये । तथा प्रयोजनादिरहितेऽपि शास्त्रे धीधना न प्रवर्तन्ते; उक्तं च—

सर्वस्यैव हि शास्त्रस्य कर्मणो वाऽपि कस्यचित् ।
यावत् प्रयोजनं नोक्तं तावत् तत् केन गृह्यताम् ? ॥ २
सिद्ध्यर्थं सिद्धसम्बन्धं श्रोतुं श्रोता प्रवर्तते ।
शास्त्रादौ तेन वक्तव्यः सम्बन्धः सप्रयोजनः ॥ ३

अतः प्रयोजनादिप्रतिपादनार्थम् । अन्यच्च शिष्टाः कचिदिष्टे वस्तुनि प्रवर्तमानाः सन्तोऽभीष्टदेवता-
नमस्कृतिकरणपूर्वकमेव प्रवर्तन्ते, अतः शिष्टसमयानुपालनमपि न्यायोपपन्नम् । यत उच्यते—

शिष्टसमयानुपालनविकलं सच्छास्त्रकरणमपि नैव ।
विद्वज्जनप्रशस्यं भवति यतोऽसौ समनुपाल्यः ॥ इति । ४

तत्प्रतिपालनाय चाऽऽदावेव नमस्कारमाह—

वंदामि सर्व्वञ्चुजिणिंदवाणी पसन्नगंभीरपसत्थसत्था ।
जुत्तीजुया जं अभिनंदयंता नंदंति सत्ता तह तं कुणंता ॥ १ ॥

व्याख्या—सा च संहितादिक्रमेण भवति । यत उक्तम्—

समुदितपदामादौ विद्वान् पदेऽपिह संहितां,

तदनु च पदं तस्यैवार्थं वदेदथ विग्रहम् ।

निपुणभणितं तस्याऽऽशेषं तथाऽस्य च निर्णयं,

बुधजनमता सूत्रव्याख्या भवेदिति पङ्क्तिः ॥ ५

तत्राऽऽखिलितपदोच्चारणमेव संहिता । वन्दे सर्वज्ञं जिनं इन्द्रं वाणीमित्यादीनि तु पदानि । पदार्थः पुनः 'वन्दे' स्तुवे । कम् ? 'सर्वज्ञजिनेन्द्रवाणी' सर्वं=समस्तं स्व-परपर्यायमेदमिदं पदार्थसार्थं जानाति=बुध्यत इति सर्वज्ञः=निखिलवेदी, रागादिशत्रुजेतृत्वाद् जिनाः=सामान्यकेवलिनः, तेषाम् इन्द्रनाद् अष्टमहाप्रातिहार्याद्यैश्वर्ययुक्तत्वाद् इन्द्रः=नायको जिनेन्द्रः=तीर्थकृत्, सर्वज्ञश्चाऽसौ जिनेन्द्रश्च सर्वज्ञजिनेन्द्रः, तस्य वाणी=वाक्, अङ्गा-ऽनङ्गादि-मेदभिन्ना, ताम् । कथम्भूताम् ? 'प्रसन्नगम्भीरप्रशस्तशास्त्रां' प्रसन्नानि=प्रसायकानि सुखावबोधनीत्यर्थः, गम्भीराणि=दृष्टजीवाऽजीवादिगम्भीरपदार्थत्वात् परैरलव्यमयानि, प्रशस्तानि=मङ्गल्यानि हिंसादिनिवारकत्वात्, शास्त्राणि=ग्रन्था यस्याः सा तथा ताम् । यद्वा प्रसन्नः=जितक्रोधादित्वेनोत्तमोपशमरसवान्, गम्भीरः=श्रुत-केवलित्वात् परैरलव्यमयः, प्रशस्तः=निःशेषमङ्गलालयत्वात् ; शास्ता=प्ररूपकः सूत्ररूपतया गणधरो यस्याः सा प्रसन्नगम्भीरप्रशस्तशास्त्रका, ताम् । पुनरपि कथम्भूताम् ? 'युक्तियुता' युक्त्या=उपपत्त्या युता=समेता युक्तियुता, न तु पुराणादिवदाज्ञासिद्धेव । उक्तं च तद्वेदिमिः—

पुराणं मानवो धर्मः साङ्गो वेदश्चिकित्सितम् ।

आज्ञासिद्धानि चत्वारि न हन्तव्यानि युक्तिभिः ॥ ६

एतच्च प्रतिपादयद्विस्तैस्तेषां युक्तिपरीक्षणाक्षमत्वमावेदितं भवति । उक्तं च—

अस्ति वक्तव्यता काचित् तेनेदं न विचार्यते ।

निर्दोषं काञ्चन चेत् स्यात् परीक्षाया विमेति किम् ॥ ७

अतस्ताम् । 'नीर्या लोवमभूया य आणिये'त्यादिप्राकृतलक्षणादिह पूर्वत्र चानुस्वारलोपो द्रष्टव्यः । तथा 'यामभिनन्दयन्तः' स्तुवन्तः । तथा तथाशब्दस्य समुच्चयार्थत्वात्, तां कुर्वन्तश्च । तदुक्तानुष्ठानकरणात् किम् ? नन्दन्ति नरामरापवर्गसुखसमृद्धिप्राप्त्या समृद्धा भवन्ति । 'सत्त्वाः' प्राणिन इति । उक्तः पदार्थः । पद-विग्रहोऽपि पदार्थेनैव सहोक्त इति न पृथगुच्यते ।

अधुना चालना-प्रत्यवस्थाने सममेवोच्येते । ननु किमर्थं सर्वज्ञजिनेन्द्र इति पदत्रयोपादानम् ? सर्वज्ञ इत्युक्ते जिन इति लभ्यत एव । सर्वज्ञस्य हि निःशेषान्तरशत्रुविजयेनैव सर्वज्ञत्वोपपत्तेः । नैवम्, हरि-हर-हिरण्य-गर्भादीनामपि परैः सर्वज्ञत्वेनाभ्युपगतत्वाद् मा भूत् तद्वाण्यामपि सम्प्रत्यय इति तन्निषेधार्थं जिनपदग्रहणम् । तर्हि सर्वज्ञजिन इत्येतदस्तु, इन्द्र इत्येतदतिरिच्यते, सर्वज्ञजिनानां शेषदेवापेक्षयेन्द्रत्वात् । सत्यम्, सामान्य-केवलिनामपि सर्वज्ञजिनत्वेनाव्यभिचारादिति तीर्थकरप्रतिपत्त्यर्थमिन्द्रपदोपादानम् । यद्येवं सर्वज्ञेन्द्र इत्येतदस्तु, जिनेत्येतन्निरर्थकम्, सर्वज्ञेन्द्रस्यान्तररिपुविजयेन जिनत्वाद् । अस्त्येवम्, किन्तु शिव-केशव-सुरज्येष्ठानामपि तत्पाक्षिकैरेवमङ्गीकृतत्वात् तन्निषेधार्थं जिनपदकरणम् । एवं तर्हि सर्वज्ञ इति पदमपार्थक्यं जिनेन्द्रस्य

1 A B °णीत्यादि तु पदा° । 2 A B मङ्गलानि । 3 A B यस्यां । 4 A B प्रसन्ना । 5 A B °रसा वाग्, गम्भी° । 6 प्राचीनग्रन्थेष्वियं गायेद्व्युपलभ्यते—'नीर्या लोवमभूया, य आणिया दीह-विन्दु-दुग्भावा । अत्यं गमेति तं विध, जो तेसि पुव्वमेवाऽऽसी ॥' । 7 O D °स्थाने उच्येते । 8 A B °मपि सर्वज्ञत्वे° । 9 A अस्त्येव ।

सर्वज्ञत्वेनाव्यतिरेकात् । सत्यम्, किन्तु श्रुत-सामान्यावधि-ऋजुमतिमनःपर्यायज्ञानिजिनापेक्षया परमावधि-विपुलमतिमनःपर्यायज्ञानिजिनानामिन्द्रत्वाद् मा भूत् तेष्वपि सम्प्रत्यय इति सर्वज्ञपदोपादानमिति स्थितम् । एवमन्यत्रापि चालना-प्रत्यवस्थाने अभ्यूह्ये ।

अत्र च वन्दामीत्यादिनमस्कारकरणस्य पापपङ्कप्रक्षालकत्वेन मङ्गलत्वाद्, मङ्गलस्य च विघ्नविनाशकत्वाद् विघ्नापोहमाह । प्रयोजनं चैहिकमामुष्मिकं च । तदपि श्रोतुः कर्तुश्च । तत्रैहिकं श्रोतुः शास्त्रावगमः, कर्तुश्च सत्त्वानुग्रहः, पारत्रिकमुभयोरपि स्वर्गापवर्गप्राप्तिः, तदत्र नन्दन्तीत्यनेन प्रतिपादितं द्रष्टव्यम् । अभिधेयं पुनरस्य प्रकरणस्य सम्यक्त्वशुद्ध्यादि, तच्चाभिनन्दयन्त इति, अनेनाऽऽगमस्य च विघ्नविनाशकत्वाद् विघ्नाश्रद्धानविषयताम्, कुर्वन्तश्चानेन तदुक्तानुष्ठानकरणं च दर्शयतोक्तं भवति । सम्बन्धश्चास्य शास्त्रस्य वचनरूपापन्न-स्योपायत्वाद् दर्शनशुद्ध्यादेश्वोपेयत्वादित्युपायोपेयलक्षणः, सामर्थ्यादेवोक्तो दृश्य इति प्रथमवृत्तार्थः ॥ १ ॥

यामभिनन्दयन्त इत्यनेन सम्यक्त्वशुद्ध्यादि भणिष्यामीति सूचितम्, तच्च सम्यक्त्वं निसर्गादधिगमाच्च भवति । तत्र निसर्गलाभो बहलमिथ्यात्वमलपटलान्तरितत्वाद् दुःषमालोकानां दुर्लभः, गुरुपदेशाच्च साम्प्रतं प्राय उपलभ्यत इति गुरुपदेशमेव तावदावेवाऽऽह—

जिणाण धम्मं मणसा मुणेत्ता, सो चेव वायाएँ पभासियव्वो ।

काएण सो चेव य फासियव्वो, एसोवएसो पयडो गुरुणं ॥ २ ॥

जिनाः=रागाधरातिजयवन्तः, तेषां सम्बन्धिनं 'धर्मं' श्रुत-चारित्राख्यम् । तत्र दुर्गतिप्रपतदङ्गिगणधरणात् सुगतौ च धारणाद् धर्मः । उक्तं च—

दुर्गतिप्र तान् जन्तून् द्वारयते : ।

धत्ते चैतान् भे ने तस्माद्धर्म इति स्मृतः ॥ ८

अतस्तं 'मनसा' अन्तःकरणेन 'मत्वा' ज्ञात्वा स चैव 'वाचा' वचनेन 'प्रभाषितव्यः' अत्यर्थं भणनीयो-ऽन्येषां पुरत इति शेषः । तच्छब्दः पूर्वप्रक्रान्तधर्मवाची । एवशब्दोऽवधारणे, स चैवमवधारयति — जिनधर्म एव भणनीयः, न शाक्यादिसम्बन्धी । यत उक्तं परमगुरुभिः श्रावकवर्णके—

एस णं देवाणुप्पिया ! निग्गंथे पावयणे अट्ठे, अयं परमट्ठे, सेसे अणट्ठे । इति ।

अनेन च श्रुतधर्ममाह, तस्य वागोचरत्वात् । 'कार्पण' शरीरेण स चैव च 'स्पर्शनीयः' अनुचरणीयः । अत्रापि तच्छब्दः पूर्ववत् । 'चः' समुच्चये, स च भिन्नक्रमे स्पर्ष्टव्यश्चेत्यत्र द्रष्टव्यः । 'एव' अवधारणे, अनेन तु चारित्रधर्ममाह, तस्य हि क्रियारूपत्वात् । द्वितीयश्चकारश्चानुक्तसमुच्चये । स चैतत् समुच्चिनोति—आदावागमश्रवणम्, श्रवणानन्तरं च मननम्, तदनन्तरं च शेषाणीति । 'एषः' अनन्तरोक्तः 'उपदेशः' अनुशासनं 'प्रकटः' प्रसिद्धो 'गुरुणां' यथावस्थितशास्त्रार्थप्ररूपकाणां सम्बन्धीति वृत्तार्थः ॥ २ ॥

आदावागमश्रवणं विधेयमित्युक्तं तस्य च महाकल्याणकारकत्वमाह—

सिद्धंतसाराइँ निसामयंता, सम्मं संग्गासे मुणिपुंगवाणं ।

पावैति कल्लाणपरंपराओ, गुणंधरा हुंति वयंति सिद्धिं ॥ ३ ॥

सिद्धान्तः=सर्वविद्वचनम्, तस्य सारान्=सूक्ष्मपदार्थरूपान् 'निशमयन्तः' शृण्वन्तः 'सम्यग्' अवैपरी-
त्येन विनयादिकमरूपेण । यतो विनयवत् एव यथावस्थितार्थश्रुतलाभो भवति, न दुर्विनीतस्य । उक्तं च—

विणय्यणिग्यस्स मुणिणो दिंति सुयं सूरिणो किमच्छेरं ? ।

को वा ण देइ भिक्खं अहवा सोवणिण्ण थाले ? ॥ ९

सेहम्मि दुच्चिणीए विणयविहाणं ण किंचि आइक्खे ।

न वि दिज्जइ आभरणं पलियत्तियकण्ह-हत्थस्स ॥ १०

'सकाशे' पार्श्वे । 'मुनिपुङ्गवानां' प्रवचनधरसूरीणाम्, 'प्राप्नुवन्ति' लभन्ते, कल्याणं=शुभं तस्य
परम्पराः=उत्तरोत्तरशुभसन्ततिरूपाः । उक्तं च—

मोहं धियो हरति कापथमुच्छिनत्ति,

संवेगमुन्नमयति प्रशमं तनोति ।

सूतेऽनुरागमतुलं मुदमादधाति,

जैनं वचः श्रवणतः किमु यन्न दत्ते ॥ ११

ततश्च गुणान्=ज्ञानादिकान् क्षान्त्यादिकांश्च धारयन्ति=विभ्रति गुणधरा भवन्ति=जायन्ते । अनुसारः
पूर्ववत् । गुणधराश्च भूत्वा 'व्रजन्ति' गच्छन्ति सिद्धिं मुक्तिमिति वृत्तार्थः ॥ ३ ॥

सम्यग्दर्शनलाभस्योपायमभिधायाधुना तत्प्रतिपत्तिक्रमं श्लोकेनाऽऽह—

समणोवासगो तत्थ, मिच्छत्ताओ पडिक्कमे ।

दव्वओ भावओ पुंविं, सम्मत्तं पडिवज्जइ ॥ ४ ॥

श्राम्यन्तीति श्रमणाः=साधवस्तेषामुपासकः=सेवकः श्रमणोपासकः । तथा च—

भत्तिभरनिव्भरंगो सुयधम्मत्थी तिकालमणुदियहं ।

जो पज्जुवासइ जई तं समणोवासगं वेति ॥ १२

तत्रशब्द उत्क्षेपार्थः । मिथ्यात्वम्=अदेवादिषु देवत्वादिप्रतिपत्तिरूपम् । तथा च—

अदेवासाध्वतत्त्वेण यदेवत्वादिरोचनम् ।

विपरीतमतित्वेन तन्मिथ्यात्वं निगद्यते ॥ १३

'प्रतिक्रामति' प्रतीपं गच्छति । 'द्रव्यतः' बाह्यवृत्त्या तत्कृत्यपरित्यागेन । 'भावतः' अन्तःकरणवृत्त्या तत्प्र-
तिपत्तिपरिहारेण । 'पूर्वं' प्रथमं सम्यक्त्वा-इत्, ततश्च सम्यक्त्वं मिथ्यात्वविपरीतं 'प्रतिपद्यते' अङ्गीकरोति ।
यद्वा काकाक्षिगोलकन्यायेन द्रव्यतो भावतः । पूर्वमित्युभयत्र सम्बध्यते । तेन द्रव्यतश्चैत्यवन्दना¹¹—दिकृत्यकर-
णतः, भावतोऽनन्यचेतोवृत्त्या पूर्वमणुव्रतप्रतिपत्तेः सम्यक्त्वं प्रतिपद्यत इति श्लोकार्थः ॥ ४ ॥

प्रतिपन्नसम्यक्त्वस्य च यद् यद् न कल्पते तत् तद् वृत्तद्वयेनाऽऽह—

न कप्पए से परतित्थियाणं, तहेव तेसिं चिय देवयाणं ।

परिग्गहे ताण य चेइयाणं, पभावणा-वन्दण-पूर्यणाइ ॥ ५ ॥

1 A B °र्थस्वरूपलाभो । 2 A B °यण्युयस्स । 3 परिकर्तितकर्णहस्तस्य । 4 A B °नवरसू° । 5 A B धत्ते ।
6 "नीया लोव°" इत्यादिना प्रथमगाथाटीकायां निदर्शितेन प्रमाणेन 'गुणधरा' इत्येतत् सिद्धं ज्ञेयम् । 7 C D °वासओ ।
8 E पुत्वं । 9 A B °याति । 10 A B तत्प्रवृत्तिपरिहा° । 11—†—एतच्चिह्नान्तर्वर्ती पाठः C D प्रत्योरेवेति विज्ञेयम् ।
12 C D °णाइ ।

लोगाण तित्थेसुं सिणाण दाणं, पिंडप्पयाणं हुणणं तवं च ।

संकंति-सोमग्गहणाइएसुं, पभूयलोगाण पवाहकिच्चं ॥ ६ ॥

परतीर्थिकानां वन्दनादि न कल्पत इति सम्बन्धः । 'न कल्पते' न युज्यते, 'से' तस्य प्रतिपन्नदर्शनस्य, परे=आत्मव्यतिरिक्तास्तीर्थिकाः=दर्शनिनः, परे च ते तीर्थिकाश्च परतीर्थिकास्तेषाम् । 'तथैव' तेनैव प्रकारेण, तेषां परतीर्थिकानाम्, 'चिय'त्ति अवधारणार्थस्तेन तेषामेव परतीर्थिकानां या देवताः=शास्तरूपाता(स्ता)सां 'परिग्रहे' स्वीकारे । 'तेषां च' तेषामेव चैत्यानां जिनविम्बानां तत्परिगृहीतजिनायतनानामित्यर्थः । प्रभावना=प्रशंसादिभिः, वन्दनं=प्रणामादिभिः, पूजनं=पुष्पादिभिः, आदिशब्दाद् विनय-वैयावृत्य-स्नात्रयात्रादिकमपि गृह्यते । उक्तं च—

नो से कप्पइ अज्जप्पभिइं अन्नउत्थिए वा, अन्नतित्थियदेवयाणि वा, अन्नउत्थियपरिग्गहि-
याणि चेइयाणि वा, वंदित्तए वा नमंसेत्तए वा, पुंविं अणालत्तएणं आलवित्तए वा संलवित्तए वा,
तेसिं असणं वा पाणं वा खाइमं वा साइमं वा दाउं वा अणुप्पयाउं वा, तेसिं गंधमल्लाइं पेसिउं वा ।
इति (आवश्यकसूत्रस्यप्रत्याख्यानाध्यने, पत्र ८११ तमम्) ॥ ५ ॥

तथैतदपि न कल्पत इति योगः । 'लोकानां' मिथ्यादृष्टिजनानां 'तीर्थेषु' वाराणसी-गयाप्रभृतिषु गत्वेति शेषः । 'स्नानम्' अङ्गप्रक्षालनम्, 'दानं' वितरणम्, 'पिण्डप्रदानं' पितृनिमित्तकल्पितौदनपिण्डस्य नीरादिप्रक्षेपणम्, 'हवनम्' अग्नावाहुतिक्षेपरूपम्, 'तपः' तीर्थोपवासादिकम्, 'चः' समुच्चये । स्नानादीनि तु डमरुकमध्यग्रन्थिन्यायाद् उभयत्र सम्बध्यन्ते । अतः सङ्क्रान्ति-सोमग्रहणादिष्वप्यायोज्यन्ते । सङ्क्रान्तौ=रवे राश्यन्तरसङ्क्रमणे, सोमग्रहणे=चन्द्रविमानस्य राहुविमानान्तरणे, आदिशब्दात् सूर्यग्रहणामावास्या-व्यतीपातादयोऽवबोद्धव्याः । किमित्यदो न कल्पते ? यतः 'प्रभूतलोकानां' बहुजनानां प्रवाहकृत्यं गङ्गरिकाप्रवाहवद् अज्ञानविजृम्भितमेतदिति शेषः ।

जहा कोइ बंभणो पोक्खरं गओ । सो य तिपुक्खरे न्हाणत्थं ओयरिउकामो हत्थद्वियतंबभायणं
एगत्थं ठवित्ता साहिण्णाणनिमित्तं उवरि वालुगाए उक्कुरुडं काउं पुक्खरे पइट्ठो । इओ य जत्तागयाणेगलोगेहिं
चित्तिं 'जहेस लंबचोडबंभणो विउसो वेयवी बहुजाणगो एवं करेइ तहा नज्जइ एवं कज्जमाणं महाफलं होइ ।'
तओ सयल्लोगो वालुगाए उक्कुरुडं काउं न्हाणत्थं ओयरइ । सो य बंभणो न्हाउत्तिण्णो जाव तं तंबभा-
यणोक्कुरुडं पलोएइ ताव कयाणि कज्जमाण्णाणि य अणेगाणि उक्कुरुडाणि पिच्छइ । तओ तं निउक्कुरुडमजाण-
माणो विमणदुम्मणो जाओ । ताहे मित्तेण भणिओ 'मित्त ! तुमं गिहाओ धम्मत्थी आगओ इह तित्थे
न्हाउत्तिण्णो सहसा किं संपइ दुम्मणो जाओ ? ।' तओ तेण भणियं—

गतानुगतिको लोको न लोकः पारमार्थिकः ।

पश्य लोकस्य मूर्खत्वं हारितं ताम्रभाजनम् ॥ १४

ईदृशो लोकस्य प्रवाह इति वृत्तद्वयार्थः ॥ ५-६ ॥

साम्प्रतं सम्यग्दर्शनस्यैव भूषणादीन्यभिधातुकाम उत्क्षेपं वृत्तेनोक्तवान्—

पंचेव सम्मत्तविभूषणाइं, हवंति पंचेव य दूसणाइं ।

लिंगाइं पंच च(च्च)उ सदहाण, छिंछिडिया छच्च हवंति ठाणा ॥ ७ ॥

1 O D लोयाण । 2 E °सु य ण्हाण दाणं । 3 O D °कादीनां । 4 A B °नादि कल्पत । 5 A B देवता ।
6 A B °विम्बा तत्प° । 7 O D अन्नउत्थियदेवयाणि वा अन्नतित्थियपरिग्गहियाणि वा अरिहंतचेइयाणि, वंदि° ।
8 A B चान्द्र° । 9 O D पोक्करं । 10 O D °फलं भवइ । 11 A B °णि अणेगाणि य उक्कु° । 12 O D निज्जुक्कुरु° ।
13 O D लोकप्रवाह । 14 O D भवंति ।

‘पञ्च’ इति सङ्ख्या, ‘एव’ अवधारणे, सम्यक्त्वस्य=सम्यग्दर्शनस्य, विभूषणानि=आभरणकल्पानि सम्यक्त्वविभूषणानि, ‘भवन्ति’ जायन्ते । तथा ‘पञ्चैव’ पञ्चसङ्ख्यान्येव, ‘चः’ समुच्चये, ‘दूषणानि’ विकृतिजनकानि, सम्यक्त्वस्यैव इति सर्वत्र योजनीयम् । ‘लिङ्गानि’ चिह्नानि । ‘पञ्च’ इति तथैव । ‘चउ’त्ति चत्वारि ‘श्रद्धानानि’ यैर्विद्यमानं सम्यक्त्वं श्रद्धीयते । प्राकृतत्वाद् एकवचननिर्देशः । ‘षट्’ इति संख्या, ‘चः’ समुच्चये, ‘छिण्डिकाः’ अपवादाः । षट् च भवन्ति ‘स्थानकानि’ सम्यक्त्वावस्थानानि । पुंलिङ्गनिर्देशः प्राकृतत्वादेव । द्वितीयक्रियोपादानं त्वाद्यन्तग्रहणे मध्यग्रहणमिति न्यायप्रदर्शनार्थमिति वृत्तार्थः ॥ ७ ॥

साम्प्रतं यथोद्देशं तथा निर्देश इति न्यायमाश्रित्य भूषणानि वृत्तेनाऽऽह—

कोसल्लया मो जिणसासणम्मि, पभावणा तित्थनिसेवणा य ।

भत्ती थिरत्तं च गुणा पसत्था, सम्मत्तमेए हु विभूसयंति ॥ ८ ॥

‘कोसल्लया’ कुशलता=निपुणत्वम् । [मो इति पादपूरणे ।] ‘जिणसासणे’ अर्हद्दर्शने, या सा प्रथमं सम्यक्त्वभूषणमिति । इयं च कुशलता यथाऽभयकुमारेणाऽऽर्द्रककुमारप्रतिबोधनं प्रति कृता तथा विधेया [सती] सम्यक्त्वभूषणाय भवति । कथानकं च सूत्रानुपात्तमपि मुग्धजनोपकारार्थं कथ्यते—

[१. आर्द्रककुमार धानकम् ।]

अत्थि इह जंबुदीने भारहखेत्तस्स मज्झखंडम्मि । अच्छेरयसयकलिओ पमुइयजणसंकुलो रम्मो ॥ १
दुद्धरधम्मधुरंधरजिण-गणहरचरणफरिसणपवित्तो । धणियं धण-धन्नसमिद्धिवंधुरो जणवओ मगहा ॥ २
नगरगुणाण निवासं धरणीविलयाए तिलयसंकासं । दससु दिसासु पगासं नगरं तत्थत्थि रायणिहं ॥ ३

जं च नंदणवणं व महासालालंकियं, विजयदारं व फैलिहाणुगयं, मेरुसरीरं व कल्लाणट्ठाणं, केलास-सिहरं व ईसरनिवासं, सुरालयभूयलं व देवकुलालंकियं, गंगणं व चित्तोवसोहियं, महाकुलं व बहुसयणसम-णियं । किं बहुणा ?

वररायमग-चच्चर-^१संघाडय-तिय-चउक्कसुविभत्तं । हट्ट-पवा-सह-उववण-सर-वावी-कूवरमणिज्जं ॥ ४

तं अमराउरिसरिसं वरनगरं दरियरायकरिसीहो । उवसंतडिंबडमरं परिवालइ सेणिओ राया ॥ ५

जो य महाविदेहं व वरविजयकलिओ, माणसं व सया रायहंससंसेविओ, विण्हु व्व सुदरिसणधरो, उदयमित्तो व्व अणुरत्तमंडलो, पयावइ व्व कमलालओ, चंदो व्व सयललोगलोयणाणंदणो त्ति ।

तस्स दुवे भज्जाओ पियंवयाओ सुरूवकलियाओ । विण्णाण-विणय-सम्मत्त-सत्त-चारित्तजुत्ताओ ॥ ६

सोहगगव्विरीओ पंचाणुव्वय-गुणव्वयधरीओ । णामेण सुणंदा-चेल्लणाओ रायस्स इट्ठाओ ॥ ७

तत्थ सुनंदाए नियवुद्धिमाहप्पपरितुलियवहस्सई पंचसयमंतिप्पहाणो सयलमहारजभरोव्वहणधवल्लो अभयकुमारो णाम उत्तो । ताणं च पंचप्पयारमणिदियविसयसुहमणुहवंताणं धम्मत्थोवज्जणं कुणंताणं सिरि-समणसंवप्पयापरायणाणं सिरिवीरजिणमाराहयंतणं वच्चए कालो ।

इओ य जलहिमज्झट्ठिओ अत्थि अद्दयदेसो नाम देसो । तत्थ अद्दयउरं नाम महानगरं । तहिं च पणमंतमहंताणेयसामंतमउल्लिमउडमणिमसिणियकमवीहो अद्दयराओ नाम राया । तस्स य रूवाइगुणगणोहा-

मियतियससुंदरी अह्या नाम देवी । तीसे य पहाणहारो व्व गुणगणावासो जंतुसंतावणासो सत्थयाणिवासो सुचित्तआसओ बहुनरणारीहिययसमासासओ अइसुद्धत्तणाओ अविज्जमाणदोसओ अह्यकुमारो नाम पुत्तो । सो य जम्मंतरोवज्जियविसिट्ठविसयसुहमणुहवंतो चिट्ठइ ।

इओ य सेणियराय-अह्यराईणं पुव्वपुरिसपरंपरागयपीईपरिपालणत्थं पइदिणं परोप्परपहाणकोसल्लिय-पेसणेण कालो परिगलइ । अन्नयां य समागओ सेणियरायपेसिओ महंतओ । सो य पडिहारेण पवेसिऊण निवेइओ 'देव ! सेणियमहंतओ दुवारे चिट्ठइ ।' तओ सिणेहरसनिब्भरसमुब्भिज्जमाणरोमंचकंचुगेण भणिओ राइणा 'लहुं पवेसेह' त्ति वयणाणंतरमेव पविट्ठो । पणांमं काऊण निविट्ठो दिनासणे । सम्माणिओ य जहोचियतंबोलाइ-पडिवत्तीए । भणियं च 'अइ ! कुसलं सपरियणस्स महारायसेणियस्स ? ।' तेण भणियं 'देव ! कुसलं' ति । तओ समप्पियाणि महंतएण वरवत्थ-कंवल-निंबपत्त-सोवंचलाइयाणि कोसल्लियाणि । ताणि य दट्ठूण भणियं राइणा 'सेणियरायं मोत्तूण को अम्हाणं अण्णो परमबंधवो ?' त्ति । तओ नियपिउणो अच्चंतसिणेहसंभमसाराइं वयणाइं सोऊण भणियमह्यकुमारेण 'ताय ! को एस सेणियमहारायराओ ? ।' तओ रत्ता जंपियं 'पुत्त ! मगहाजणवर्यवई महासासणो नरवई । तेणं य समाणं अम्ह कुलक्कमागयां गरुयपीई । तस्संतिओ य समागओ एस उवायणाणि गहेऊण महंतओ' । तओ महंतयं उडिसिय पुच्छियमह्यकुमारेण 'भो किमत्थि कोइ तुम्ह सामिणो जोग्गउत्तो ?' एयमायन्निऊण सहरिसं जंपियं महंतएण—

‘उप्पत्तियाइच्चउविहवुद्धिजुओ मंतिपंचसयसामी । सूरु सरलो सुहगो पियंवओ पढमआभासी ॥ ८
दक्खो कयण्णुओ गेयसत्थपारंगओ कलाकुसलो । विन्नाण-विणय-लज्जा-दाण-दया-सीलपरिक्कलिओ ॥ ९
दढसोहिओ सुख्वो पयाणुसारी सलक्खणो धीरो । अविचलसम्मत्तधरो सावगधम्मम्मि उज्जुत्तो ॥ १०
सिरिवीरजिणेसरचरणकमलभसलो सुसाहुजणभत्तो । उच्चियकरणोज्जयमई साहम्मिय-पयइ-पणईणं ॥ ११
किं बहुणा तियसेहि वि माणिज्जइ जो गुणि त्ति कलिऊण । सेणियरायंगरुहो सो अभओ नाम वरकुमारो ॥ १२
मुंजइ सययमच्चित्तो जस्स पंभावेण सेणिओ भोए । तेलोक्कपायडजसो सो कुमार ! तए कह न नाओ ?' ॥ १३

इमं च सोऊण हरिसभरनिब्भरंगेणं जंपियं कुमारेण 'ताय ! जहा तुम्हाणं पीई तहा अम्हे वि काउं इच्छामो ।' राइणा भणियं 'पुत्त ! जुत्तमेयं जं कुलक्कमागया पीई पालिज्जइ । भणियं च—

उट्ठइ सणियं सणियं वंसे संचरइ गाढमणुलग्गो ।
थेरो व्व सुयणणेहो न वि थक्कइ विउणओ होइ ॥ १५
ते धन्ना सप्पुरि जाण सिणेहो अभिन्नमुहरागो ।
अणुदियहवट्ठमाणो रिणं व पुत्तेसु संकमइ ॥' १६

तओ कुमारेण भणिओ महंतओ 'जया ताओ विसज्जेइ तया तुमं मम ^{११}मिलेज्जासु ।' तेण भणियमेवं ति । तओ रायपुरिसदंसिए पासाए समावासिओ । राइणा वि पउणीकयाणि रयण-मुत्ताहल-विहुमाइयाणि पहाणकोस-ल्लियाणि । तओ अन्नम्मि दिणे कथा-SSभरणाइएहिं सम्माणेऊण उवायणसमेयनियपहाणपुरिससहायजुत्तो विसज्जिओ समाणो गओ कुमारसमीवं । कहिओ विसज्जणवुत्तंतो । ^{१२}कुमारेण वि अइथूलमुत्ताहल-सुतेयमहा-रयणाइयाणि अव्वंगाणि ^{१३}समप्पिऊण जंपियं जहा 'मह वयणेण ^{१४}भणिज्जासु अभयकुमारं जहा—तए सह

१ A B तीसे पहा° । २ A B °या समा° । ३ A B °णं परम° । ४ O D सेणियराओ । ५ O D °यसामी ।
६ A B तेण ° । ७ A B °या पीई । ८ O D जोग्गपुत्तो । ९ A पयईणं । १० A B पसाएण । ११ O D मिलेज्जसु । १२ O D कुमारेण । १३ A B °णि सव्वंगाणि सम° । १४ O D भणिज्जसु ।

अद्यकुमारो पीईं काउं इच्छ' त्ति भणेऊण विसज्जिओ । अणवरयपुहपयाणेहि य पत्तो रायगिहं । पडिहारनिवेइओ य पविट्ठो, पणामपुव्वयं च उव्विट्ठो । समप्पियाणि य अद्यरायपहाणपुरिसेहि उवायणाणि, अभयस्स वि समप्पियाणि कुमारपेसियाणि अवंग्गाणि । पिच्छिऊणं य ताणि 'अहो सुंदराणि' त्ति भणंता परं विम्हयं उवगया सेणियादओ । कहिओ अद्यकुमारसंदेसगो । जिणवयणकोसल्लयाऽवदायवुद्धिणा य चितियमभएण—'नूणं एस को वि ईसिविराहियसामण्णो अणारियदेसे समुप्पन्नो, किंतु पच्चासन्नसिद्धिगामी तओ मए सह पीईं काउं इच्छ । न य अभव्व-दूरभव्व-गुरुकम्माणं मए सह मैत्तीमणोरहो वि संभवइ । जओ भणियं—

पाएण होइ पीईं जीवाणं तुल्लपुण्ण-पावाणं ।

एगसहावत्तणओ तहेव फलहेउओ चेव ॥ १७

ता केणइ उवाएण जिणधम्मो पडिवोहिऊण परमवंधुत्तणं पगासेमि । जओ—

भगविहमज्झम्मि पमायजलणजलियम्मि मोहनिदाए ।

उट्ठवइ जो सुयंतं सो तस्स जणो परमबंधू ॥ १८

ता कयाइ जिणपडिमादंसणेण जाईसरणं उप्पज्जइ, ता पेसेमि उवायणच्छलेण भगवओ विंव' ति चित्तिऊण पउणीकया सव्वरयणमई पसंतकंतरूवा भगवओ जुगाइदेवस्स पडिमा, संगोविया य मंजूसामज्झम्मि समुग्गए, तप्पुरओ य धूयकडच्छुयघंटियाइपूओवगरणाणि, पुणो य तालयाणि दाऊण निययमुदाए मुद्धिया । जया य सेणिएण आभरणाइ बहुदव्वं कोसल्लियाणि य दाऊण विसज्जिया अद्यरायपुरिसा तया समप्पिया ताण मंजूसा । भणिया य ते 'मह वयणेण भणेज्जह अद्यकुमारं जहेमं ममोवायणं एगाणिणा एगंते सयमेव उम्मुद्धिऊणोघाडेत्ता निरुवियव्वं, न^{१०} य अन्नस्स कस्सइ दंसणीयं' । 'एवं होउ'त्ति भणिऊण निग्गया पुरिसा । अणवरयपयाणेहि य पत्ता नियनगरं । पुव्वक्रमेण सव्वं जहोचियं काऊण गया कुमारभवणं । साहियं सव्वं पि जहा संदिट्ठं । ताहे पविट्ठो कुमारो कोट्टयव्वंतरे, उग्घाडिया य मंजूसा जाव नियपहाजालेण उज्जोययंती दस वि दिसाओ दिट्ठा पडिमा—'अहो अच्छरियं! किं पि अम्हेहिं अदिट्ठपुव्वं एयं ।

तो किं सीसे कन्ने कंठे अहवा वि वाहुजुगलम्मि । परिहेमि हत्य पाए^{१२} किंचि सरूव्वं ण यणेमि ॥ १४

किंच एयं किंपि कहिंचि दिट्ठपुव्वमिव पडिहासइ, ता कहिं दिट्ठपुव्वं? इइ चितयंतो^{१४} ईहापोह-मगगणवेसणं^{१५} कुणमाणो मुच्छाए निवडिओ धरणिवट्ठे । सयमेव^{१६} समाससिऊणोद्धिओ कुमारो । खणंतरेणं समुप्पन्नजाईसरणो य चित्तिउमादत्तो जहा 'अहं ईओ तइयजम्मे मगहाजणवए^{१७} वसंतपुरे गामे सामाइओ नाम कुंडुवी अहेसि । वंधुमई मे भारिया । अन्नया सुट्ठियायरियसमीवे धम्मं सोऊण संसारभउव्विग्गो सभारिओ पव्वइओ ।^{२१} गहियदुविहसिक्खो य संविगसाह्वहिं^{२२} समं विहरंतो समागओ एगं नगरं । सा वि साहुणीहिं^{२३} समं विहरमाणा समागया तम्मि चेव नगरे । दट्ठूण पुव्वरयसरणाओ तं पइ जाओ मे रागाणुबंधो । साहिओ^{२४} य विइयसाहुस्स । तेण वि निवेइओ पवत्तिणीए । तीए वि वंधुमईए । तओ भणियं वंधुमईए 'अहो^{२५} विचित्ता कम्मपरिणई, जओ एस गीयरो वि एवमज्झवसइ । तो भगवइ! न मम अन्नत्थ^{२६} गदाए वि अणुबंधं मुयही, ता संपयं अणसणं चेव जुत्तं । यतः—

१ A B °सुप्पया° । २ A B °ण ताणि । ३ A B °मी मए । ४ A B सम(मं) ५ A B °हेउगो । ६ C D जाइस्सरणमुप्प° । ७ C D निअमुदाए । ८ A B जया इ । ९ A B जहेयं । १० C D न अन्न° । ११ C D अहो अच्छभुयं अहो अच्छभुयं किं पि एयं अदिट्ठपुव्वमम्हेहिं, ता किं सी° । १२ C D किंपि । १३ C D जाणामि । १४ C D ईहानू(वू)हम° । १५ C D करेमाणो । १६ A B समासासि° । १७ C D °ऊण उट्ठिओ । खणंत° । १८ A B इओ य त° । १९ A B वसंतपुरए । २० A B सुव्वयायरि° । २१ C D गहियसिक्खो । २२-२३ C D सह । २४ A B °ओ विइ° । २५ C D आर्चिता । २६ C D गयाए चित्तणुबंधं मुद्धी ।

वरं प्रवेष्टुं ज्वलितं हुताशनं न चाऽपि भयं चिरसञ्चितं व्रतम् ।

वरं हि मृत्युः सुविशुद्धकर्मणो न चापि शीलस्खलितस्य जीवितम् ॥ १९

इयं^१ सामर्थ्यय, भत्तं पञ्चक्खिय उब्बन्धिऊण मया । तं च सव्वं सोऊण परमसंवेगावन्नेण मए चित्तिं जहा—‘तीए महाणुभावाए वयमंगभयाओ^२ एवमणुद्धियं, मम उण वयं भग्गमेव, ता अहं पि भत्तं पञ्चक्खामि’ त्ति चित्तिऊण गुरूणं च अणाचक्खिय भत्तं पञ्चक्खायं । मरिऊण गओ देवलोगं । तओ चइऊण इहं समुप्पन्नो । ता सुगुरुसामग्गि सव्वविरइं च लद्धूण कहं माणसियरागाणुब्बन्धकरणाओ अणारिओ जाओ म्हि ? अणारियत्तणे वि जेणाहं पडिवोहिओ सो चेव^३ मज्झ सव्वगोरवट्ठाणेषु वट्ठइ । तहा य—

सो चिय अभयकुमारो मज्झ गुरू बन्धवो सुही जणओ । जेण पडंतो नरगे उद्धरिओ निययबुद्धीए ॥ १५

जइ तेण समं मेत्ती महाणुभावेण मज्झ न हु हुता । ता धम्मकलावियलो भमडंतो नूण संसारे ॥ १६

ता किं इयाणि बहुणा संतप्पिणं ? । तत्थेवाऽऽरियदेसे गंतूण सव्वदुक्खविमोक्खणक्खमं पवज्जामि पवज्जं’ त्ति चित्तिऊण उद्धिओ । मग्गिया य पुरिसा पुप्फाइ^४ पूओवयारं । पूइऊण य पडिमं गओ रायसमीवं । भणिओ य राया ‘ताय ! संजाया ताव मह अभयकुमारेण सह पीई । ता जइ तायस्स^५ पडिहाइ तो गंतूण तय परोप्परदंसणेण परमपीई काऊणाऽऽगच्छामि ।’ रत्ता भणियं ‘पुत्त ! एवं चेव अम्हाण पीई ।’ ता सव्वहा न गंतव्वं तुमए ।’ तओ अविस्जज्जाओ जहोचियमुवभोगाइयमकुणंतं दट्ठूण ‘अवस्समकहिऊण गमिस्सइ’ त्ति कलिऊण दिण्णाणि पंचसयाणि सामंताणमंगरक्खणाणि राइणा । भणिया य ते एगंते ‘जइ कुमारो गच्छइ ता तुम्होवरिं ।’ ‘आदेसो’ त्ति भणिऊण लग्गा कुमारपुट्ठीए । कुमारेण^६ वि ‘वंचित्ता एए गच्छामि’ त्ति चित्तिऊण एगम्मि दिवसे भणिया जहा ‘भो आसवाहणियाए गच्छामो ।’ तेहिं वि ‘जं कुमारो आइसइ’ त्ति भणंतेहिं कट्ठिया जच्चतुरंगमा बंदुराओ । गया वाहियालिं । वाहिया तुरंगमा । गओ कुमारो थेवं भूमिभागं । एवं दिणे दिणे अहियाहियं^{१०} गच्छंतो जाइ जाव अदंसणं, तओ^{११} थेववेलगमेऊण नियत्तइ । एवं जाव मज्झण्हे आगच्छइ । ते वि छायाए ठिया^{१२} निरिक्खेता अच्छंति । एवं वीसासित्ता समुदतीरे पच्चइयपुरिसेहिं पहाणजाणवत्तं रयणाणं भरावेऊण, पडिमं संकामिऊण य, तत्थाऽऽरुहिऊण समागओ आरियदेसं । पडिममभयस्स पेसिऊण, जिणाययणेषु महिमं^{१३} कराविय, पच्चइयपुरिसे^{१४} दीणाणाहाईणं रयणाणि दाऊण, पडिग्गहाइयं^{१५} गहेऊण, लोयं काऊण जाव सव्वविरइसामाइयं उच्चारैइ ताव जंपियं आगासट्ठियदेवयाए ‘भो^{१६} महासत्तय ! मा सव्वविरइं पडिवज्ज^{१७} । अज वि तुहऽस्थि भोगहलियं कम्मं । तं भुंजिऊण पव्वयसु ।’ तओ वीररसपहाणयाए ‘किं मज्झ कम्मं काहिइ ?’ त्ति^{१८} गहिऊण सव्वविरइं विहरिउमाढत्तो । कमेण पत्तो वसंतं^{१९} उरं नाम नगरं । तत्थ वाहिरदेव^{२०} उले ठिओ काउस्सगणेण ।

इओ य^{२१} सा पुव्वभवभारिया बंधुमई देवलोगाओ चइऊण तत्थेव नगरे इब्भकुले पहाणसेट्ठिस्स देवदत्तस्स धणवईए भारियाए सिरिमई नाम दारिगा जाया । सा य नयरवालियाहिं सह तहिं चेव देवउले^{२२} पइराव(?)वरणेण रमइ । भणियं च तहिं ‘हला ! वरे वरेह ।’ तओ अन्नाहिं अन्ने कुमारया वरिया । सिरिमईए भणियं ‘मए एस भट्टारगो वरिओ ।’ तव्वयणाणंतरं च देवयाए ‘अहो सुवरियं^{२३} अहो सुवरियं इमाए

1 O D इइ । 2 O D समर्थिय । 3 O D एयमणुद्धियं मम पुण । 4 O D मे । 5 O D प्रयोव° । 6 O D पडिहासइ । 7 O D तो । 8 O D °रक्खाणि । 9 O D °रेणावि । 10 A B गच्छंते । 11 O D थोववेलं । 12 O D निरिक्खंता । 13 A B काराविया । 14 O D °दीणाणैण य रय° । 15 O D निण्हिऊण । 16 O D महासत्त ! । 17 A B °सु त्ति, अज । 18 O D निण्हिऊण । 19 O D °तपुरं । 20 O D °देवले । 21 O D अ । 22 O D पहरामणे° । 23 A B °यं इमाए ।

‘वालियाए’^१ ति भणंतीए गज्जियरवेणं रयणवुट्ठी मुक्का । तओ सा गज्जियरवोत्तथा तस्स पाएसु विलग्गा । तओ
‘अणुकूलोवसगो’^२ ति कल्लिऊण गओ तुरिय-तुरियं साहू अन्नत्थ । रयणवुट्ठिं^३ निवडियं सोऊण समागओ सपउरो
राया । तओ राया तं रयणवुट्ठिं गेण्हिउमाढत्तो । देवयाए^४ फुरंतफडाडोयमीसणसप्पाइउट्ठाणेण वारिओ । भणियं
च ‘मए एयाए दारियाए^५ वरणए एयं दत्तं ।’ तओ संगोवियं तीए जणएण^६ । पविट्ठा य नयरं । समागच्छंति
य तीसे वरया । भणियं^७ च तीए ‘ताय ! किमेए समागच्छंति ? ।’ सेट्ठिणा भणियं ‘पुत्ति ! तुज्झ वरया ।’ तीए
समुल्लवियं ‘ताय ! नीइसत्थे वि विरुद्धं कन्नगाणं त्रिइयं दाणं । यतः—

सकृज्जल्पन्ति राजानः सकृज्जल्पन्ति साधवः ।

सकृत् कन्याः प्रदीयन्ते त्रीण्येतानि सकृत् सकृत् ॥ २०

दिन्ना य अहं तुम्हेहिं^८ जस्स संतियं धणं पडिच्छियं । किं च देवयाए वि अणुमन्नियं । तां कहमन्नं
वरेमि ? , सो चेव मे पई ।’ सेट्ठिणा भणियं ‘पुत्ति ! सो कहं णज्जिही ? ।’ तीए भणियं ‘तया मए गज्जियरवोत्तट्ठाए
पाएसु विलग्गाए तस्स दाहिणपाए एयारिसं लंछणं दिट्ठमासि ; तेण णज्जिही ।’ तओ सेट्ठिणा समाणत्ता ‘जइ
एयं ता पुत्ति । सव्वभिक्षयराणं तुमं भिक्षवं देहि, मा कयाइ सो समागच्छइ ।’ इओ य भवियव्वयानिओगेण
मूढदिसाभागो^९ सो समागओ वारसमे संवच्छरे । पच्चभिन्नाओ य तीए । भणिउं चाढत्ता । अवि य—

हा नाह ! हा गुणायर ! मह हिययाणंद ! इत्तियं कालं । कत्थ ठिओ मं दीणं दुहियमणाहं पमुत्तूणं ? ॥ १७
जप्पभिइं सामि ! तुमं तइया वरिओ मए सइच्छाए । तप्पभिइं मह हियए अन्नस्सं^{१०} य नत्थि अवगासो ॥ १८
संपइ मह पुण्णाइं वलियाइं जमिह आगओ तं सि । ता कुण्हे^{११} दयं पिययम ! पाणिग्गहणेण मह इण्हि ॥ १९

इमं च सोऊण समागओ सेट्ठी । हक्कारिओ राया । तेहिं वि भणिओ ‘महाभाग ! भणिया^{१२} वि अणेगसो
न एसा तुमं वज्जिय अन्नं मणेणावि वंछइ । भणइ य—

सो वा महाणुभावो मह देहं छिवइ कोमलकरेहिं । अहया जलंतजालो जलणो एयं वयं मज्झ ॥ २०

ता पडिवज्जसु एयाए पाणिग्गहणं’ ति । तओ अवस्सवेइयव्वकम्मोदयाओ, देवयावयणसुमरणाओ, तेसिं
च निव्वंधाओ, परिणीया । भोगे य भुंजंतस्स समुप्पन्नो पुत्तो । जाव सो किंचि वत्तो जाओ ताव मोक्कलाविया
जहा ‘पव्वयामि, संपयं एस ते दुइओ’ ति । तओ सा पुत्तवुप्पायणाणिमित्तं पूणियं चत्तं च गहाय कत्तिउमाढत्ता ।
तओ सुएण भणिया ‘किमंत्र ! इयरजणपाउगं कम्मं काउमाढत्ता ?’ । तीए भणियं ‘पईरहियाण नारीणं एयं
चेव विमूसणं ।’ तेण संलत्तं ‘हा^{१३} किमंत्र ! तायम्मि विज्जमाणे एवं वाहरसि ?’ तीए भणियं ‘गंतुकामो दीसए ते
जणगो ।’ तेण वि ‘कहिं गच्छइ ? , वंधित्ता धरेमि’ ति मम्मणुल्लाविरेण तीए हत्थाओ चत्तं गहाय पाएसु
सुत्ततंत्तहिं वेढित्ता भणियं ‘अम्मो ! वीसत्था चिट्ठाहि, एस ताओ मए वद्धो न कहिंचि^{१४} गमिस्सइ ।’ तओ तेण
चित्तियं ‘अहो ! बालयस्स ममोवरि सिणेहासंघओ ; ता जत्तिया णेण वेढया दिन्ना^{१५} तत्तियवरिसाणि चिट्ठिस्सामि’^{१६}
त्ति, जाव गणेइ ताव दुवालस ।^{१७} ठिओ दुवालस वासाणि । तदंते य रयणीए चरमजामम्मि पडिवुद्धो
सुमरिऊण पुव्ववुत्तंतं विलविउमाढत्तो । तहा य—

धी धी अहं अणज्जो धेत्तुं जो सव्वविरइसामइयं । एवं पमायवसगो विसयामिसकदमे खुत्तो ॥ २१

वारितीए वि य देवयाइ चडिउं पइन्नगिरिसिहरे । हा हा कह ल्हसिऊणं पडिओ संसारकूवम्मि ॥ २२

1 CD वालाए । 2 CD °ट्ठिं च निव° । 3 CD °ए य फुरं° । 4 CD वरणे । 5 AB °ण य । °पविट्ठा
नयरं । 6 AB °य तीए । 7 CD ताह ! । 8 CD जस्संतियं । 9 CD °गो समागओ सो वा° । 10 CD °स्स
न कत्थि । 11 AB °सु सयं । 12 CD वि य णेगसो । 13 CD °माढत्तं । 14 CD पइविरहिं । 15 CD
किमन्त्रे ! । 16 CD गच्छइ । 17 CD तत्तियाणि वरे° । 18 CD सि, जाव । 19 CD ठिओ य दु° ।

पुव्वभवे मणसा वि य भग्गम्मि वए अणारिओ जाओ । अहह न जाणे संपइ कीएय गईइ गंतव्वं ? ॥ २३
धिसि धिसि ^१अलज्जिरेणं जाणतेणावि जं मए एयं । ववहरियं तं मन्ने भमियव्वं नूण संसारे ॥ २४

जओ भणियं—

सोच्चा ते जियलोए जिणवयणं जे नरा न याणंति ।
सोच्चाण वि ते सोच्चा जे णाऊणं न वि करन्ति ॥ २१

अहवा किमिणा संतप्पिएण बहुएण^२ईयविसयम्मि ? । इण्हि पि भावसारं करेमि तवसंजमोज्जोयं ॥ २५

भणियं च—

पच्छा वि ते पयाया खिप्पं गच्छंति अमरभुवणाइं ।
जेसिं पिओ तवो संजमो य खंती य वंभचेरं च ॥ २२

तओ पभाए संभासित्ता पिययमं, पडिवज्जिऊण समणलिंगं, सीहो व्व गिरिकंदराओ निग्गओ गेहाओ, चलिओ य रायगिहं पइ । तदंतराले य जाणि तस्स रक्खणत्थं पंचसयाणि सामंताण जणगेण णिख्वियाणि ताणि य अंतराले अडवीए चोरियाए वित्तिं कप्पेमाणाणि दिट्ठाणि, पच्चमिन्नायाणि य । ताणि वि तं ओलक्खिऊण निवडियाणि तस्स चरणेसु । पुच्छियाणि य साहुणा ‘भो किमेसा निंदणिज्जजीविया तुब्भेहिं समाढत्ता ?’ तेहिं भणियं ‘सामि । जया तुंम्हे वंचिऊण पलाया तया अम्हे तुम्ह गवेसणं कुंणमाणा समागय ईत्तियं भूमिभागं । न य कत्थ वि तुम्ह पउत्ती वि उवलद्धा । तओ कहमकयकज्जा रायस्स मुहं दंसेस्सामो ? त्ति लज्जाए भएण य ण गया रायसमीवं । अनिव्वहंता य एयाए जीवियाए जीवामो ।’ तओ भगवया भणियं ‘भो भद्राः । धम्म एव यत्तो विधेयः । यतः—

सम्प्राप्य मानुषत्वं संसाराम्भोधिमध्यमग्नेन ।
सकलसमीहितकरणे धर्मविधौ भवति यतितव्यम् ॥ २३

न च प्रमादपरैर्भाव्यम् । उक्तं च—

यत् सम्पत्त्या न युक्ता जगति तनुभृतो यच्च नापद्रिमुक्ता,
यन्नाऽऽधि-व्याधिहीनाः सकलगुणगणालङ्कृताङ्गाश्च यन्नो ।
यन्न ^९ लभन्ते गतनिखिलभयं यच्च नो मोक्षसौख्यं,
दुष्टः कल्याणमालादलनपटुरयं हेतुः दः ॥ २४

तस्मादेनं परित्यज्य धर्मोद्धमं कुरुत ।’ तओ तेहिं वद्धकरयलंजलीहिं विन्नत्तं ‘भगवं । जइ जोग्गा ता देहि अम्ह पव्वज्जं ।’ साहुणा य वुत्तं ‘पव्वयह ।’ ते वि ‘तह’ त्ति भणेऊण पयट्ठा तेण सह । भगवं पि अद्दयरिसी जाव रायगिहस्साऽऽसण्णीहूओ ताव गोसालगो अद्दयरिसिं पत्तेयबुद्धं भगवतो वंदणत्थ-मागच्छंतं सोऊण वाएणुवट्ठिओ । सो य अद्दगेणोत्तर-पडुत्तरेहिं पराजिओ । तव्वायवत्तव्वया य स्रयगडंगाओ विण्णेया । इह उणं^{१०} गंथवित्थरभयाओ नो^{१०} लिहिया । तओ जाव अगओ गच्छइ तओ रायगिहस्स^{११} पच्चा-सण्णतरे हत्थितावसाणमासमपयं । ते य एगं महप्पमाणं हत्थि मारेत्ता तेणाऽऽहारेण^{१२} बहूणि दिवसाणि गमंति । भणंति य ‘किमेएहिं बहुएहिं वीयाइजीवेहिं विणासिएहिं ?, वरं एगो चेव हत्थी मारिओ ।’ तत्थ निययासमे तेहिं वणंताओ

१ A B °जिएणं । २ A B °णइइवि° । ३ O D चलणेसु । ४ O D तुब्भे । ५ O D करेमाणा । ६ O D पुत्तियं भूमिभागं । ७ A B भव्वा । ८ O D भयवओ दंसणत्थमा° । ९ O D पुण । १० O D न । ११ A B पच्चास-ण्णतरे । १२ O D °ण पमूयदिव° ।

एगो महागयवरो वंधित्ता आणियो। सो^१ य दढभारसंकलानिवद्धो महंतलोहगलाहि य अगगलिओ चिट्ठइ। जाव य तत्थ ट्टाणे^२ महरिसी समागओ^३ ताव सो हत्थी समुप्पन्नविसिट्ठिविवेयत्तणओ भगवंतं पंचसयरायउत्तपरिवारियं बहुजणवंदिज्जमाणं दट्ठूण 'अहं पि वंदाभि'त्ति जाव मणे संपहारेइ ताव भगवओ पहावेण तस्स हत्थिस्स संकलगलाओ सयखंडीभूयाओ। निरगगलो य पयट्ठो भगवओ वंदणत्थं। तओ लोगो 'हा हओ एस महारिसी एएणं' ति भणमाणो पणट्ठो। सो वि करी अवणामियकुंभत्थलफरिसियसाहुपयपंकओ साहुमणिमिसाए दिट्ठीए पेहमाणो वणं पविट्ठो। ते य तावसा तं साहुस्साइसयमसहमाणा अमरिसवसेण विप्पडिवत्तीए उवट्ठिया। ते वि भयवया^४ 'सियवायावदायबुद्धिणा णिरुत्तरा कया, धम्मदेसणीए पडिवोहिया, पेसिया य भगवओ तित्थयरस्स समोसरणे। ते वि तत्थ गंतूण पव्वइया।

इओ य सेणियो राया लोगपरंपराओ हत्थिमोयणाइअच्छेरयभूयं साहुप्पभावं सोऊणं विम्हयउप्पुल्लोयणो अभयकुमाराइपरियणसमेओ तुरियं तत्थाऽऽणओ। दिट्ठो य साहु। भत्तिवभरनिवभरंणेण य तिपया-हिणापुव्वयं वंदियो। तथा हि—

परिचत्तिगिहावासय! आवासय! सयलसंजमगुणाणं। गुणगव्वियपरतित्थियगइंदवणसिंह! तुज्झ नमो ॥ २६

दिन्नो साहुणा धम्मलाभो, तथा हि—

कल्लाणपद्धइकरो दुरियहरो पावपंकसलिलोहो। तुह होउ धम्मलाभो नरिंद! सिवसोक्खसंजणगो ॥ २७

पुच्छित्ता य अणावाहं निसन्नो सुद्धभूमीए। भणियं च राइणा 'भगवं! महच्छरियमेयं जं निययप्पहावेण दढवंधणेहिंतो मोइओ हत्थी।' तओ भणियं भगवया—

न दुक्करं वंधणपासमोयणं गयस्स मत्तस्स वणम्मि रायं!।

जहा उ चत्तावलिण तंतुणा सुदुक्करं मे पडिहाइ मोयणं ॥ २८

राइणा विन्नत्तं 'भगवं! कहमेयं?' तओ साहियं^५ पुव्ववुत्तं नियचरियं। 'ता भो महाराय! जे ते मह बालगेण चत्तावलियतंतुवंधा दिण्णा ते सिणेहतंतवो मए वि^६ दुक्खेण तोडिय त्ति काऊण गयवंधणमोयणाओ वि दुम्मोया^{१०} पडिहासंति। अओ मए एवं पट्ठियं।' ^{११}एयं च णिसामिऊण पडिवुद्धा बहवे पाणिणो। सेणिय-अभयकुमारा वि परं परिओसमागया वंदित्ता य गया सट्ठाणेसु। महरिसी वि भगवंतं महावीरं वंदित्ता उग्गविहारेणं विहरित्ता केवलवरणाणं उप्पाडेत्ता पत्तो परमसोक्खं मोक्खं ति।

गतमार्द्रककथानकम् [१]

*

अत्र चाभयकुमारेणाऽऽर्द्रकप्रतिबोधनं प्रति या कुशलता कृता तथा प्रयोजनमित्येव। 'कोसल्लया मो जिण सासणम्मि' इत्यनेन प्रथमं सम्यक्त्वभूषणमभिहितम्। द्वितीयमाह 'पभावण' त्ति प्रभावना= तीर्थस्थानतिकरणम्। सा चाष्टभिः प्रकारैर्भवति। यत उक्तम्—

पावयणी धम्मकही वाई नेमिच्चिओ तव्वस्सी य।

विज्जासिद्धो य कई अट्टेव पभावगा भणिया ॥ २५

1 O D. सो दढ। 2 A B महेसी। 3 O D ताव य सो। 4 A B लो पयट्ठो। 5 साहुदावदातबुद्धिणा इत्यर्थः। 6 A B णापडिं। 7 A B पुव्ववुत्तनिं। 8 O D दुक्खं तो। 9 A B मोयणओ। 10 A B पडिहायंति। 11 A B एवं च। 12 A B त्तो गया।

तत्रोल्लेखमात्रदर्शनार्थं शेषनिदर्शनान्यनादृत्य विद्यासिद्धाऽऽर्यखण्डाचार्यकथानकमाख्यायते—

[२. आर्यखण्डाचार्यक नकम् ।]

अत्थि इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे नम्मयाए महाणईए तीरद्वियं भरुयच्छं नाम महाणगरं । तत्थ य विहरंता समागया अज्जखँवडा णामायरिया । ते य बहुसिस्सपरिवारा सिद्धाणेगविज्जा विज्जाचक्कवट्ठिणो । ताण य एगो चेळओ भाइणेज्जो आयरियाणं वंदण-णमंसण-सुस्सुसणापरायणो । तेणाऽऽयरियाणं गुणंताणं विज्जाओ कण्णाहाडियाओ । विज्जासिद्धस्स य णमोकारेणावि विज्जाओ सिज्जंति त्ति काउं सिद्धाओ । इओ य गुडसत्थाओ नगराओ समागओ एगो साहुसंघाडगो । आयरिए वंदित्ता विन्नवेइ ‘भगवं तत्थ नगरे एगो परिव्वायगो अकिरियावाई आगओ अहेसि । सो य—

नत्थित्थ कोइ देवो न य धम्मो नेय पुत्त-पावाइं । न य परलोगाईया न य अत्ता भूयवइरित्तो ॥ १
एमाइ बहुपगारं पलवंतो आगमोववत्तीहिं । साहूहिं जिओ संतो अवमाणेणं गओ निहणं ॥ २
नामेण वड्डकरओ तत्थेव पुरम्मि वंतरो जाओ । कूरो अइप्पयंडो जाणित्ता पुव्ववुत्तंतं ॥ ३
विगरालरुवंधारी आगासत्थो तओ इमं भणइ । ‘रे रे पावा ! पासंडियाहमा ! लज्जपरिहीणा ! ॥ ४
तइया वायम्मि ममं जिणमाणा णो वियाणहा तुब्भे । मारेमि आरडंते संपइ विविहाहिं पीडाहिं ॥ ५
जइ पविसह पायाले आगासे वा वि जाह जइ कह वि । तो वि न छुइह तुब्भे दुक्कयक्कमेहिं नियएहिं ॥ ६
इय जंपंतो तो सो विविहुवसग्गेहिं समणसंघायं । उवसग्गिउं पवत्तो इण्हिं तुब्भे पमाणं ति ॥ ७

तव्वयणसंवणाणंतरमेव सूरिणो सबालवुद्धं गच्छं तं च भाइणेज्जं तत्थेव मोत्तूण विज्जाबलेणं झड त्ति गुडसत्थे गया । तस्स वंतरस्स कन्नेसु उवाहणाओ विल्लंइत्ता पावरणेणऽप्पाणं पावरित्ता तप्पुरओ चेव सुत्ता । देवकुलिओ य खणंतरेणाऽऽगओ । सो य पडिमाकण्णेसु उवाहणाओ विलइयाओ, भगवंतं च सुहपसुत्तं पासेत्ता आसुरुत्तो ‘अहो ! को एस अणज्जो ? जो देवस्सेवं करेइ ! ता निवेएमि एयं सपउरस्स राइणो जेण सँ एव निग्गहं करेइ’त्ति चित्तिऊण निवेइयं सपउरस्स राइणो । समागओ यँ तुरियं—तुरियं सपउरो राया । भणियं च तेण ‘रे’ उट्टवेह ताव एयं ।’ सो य सदेहिं महंतेहिं^{१०} वि न उट्टेइ । उग्घाडिओ य एगो पएसो जाव अहोभागं पेच्छंति । एवं जत्थ जत्थ उग्घाडंति तत्थ तत्थऽहोभागमेव पेच्छंति । तओ राइणा जंपियं ‘अरे ! विमीसियापायं किंपि एयं ति, ता आहणह कस-लउड-पत्थरप्पहारेहिं ।’ तओ जावाऽऽहणंति^{११}, ताव ते सव्वे^{१२} पहारा राउले अंतोरियाणं संकामेइ । ताओ य पीडेज्जंतीओ विरसमारसंति । विन्नत्तं च आगंतूण महल्लगेण ‘देव !

कीय वि कसप्पहारो उवलपहारो पुणो य अन्नाए । कीय वि लँउडपहारो लग्गइ अदिट्ठओ चेव ॥ ८
सा का वि णत्थि देवी जीसे अंगम्मि लग्गइ न घाओ । अच्छंति रडंतीओ संपइ देवो पमाणं ति ॥’ ९

रँना वि ‘विज्जासिद्धो को वेस महप्पा जो^{१६} एवमंतेउरे^{१७} पउरे घाए^{१८} संकामेइ । ता जाव सव्वे वि खयं न नेइ ताव पसाएमो’ [? त्ति चित्तिऊण तप्पसायणत्थमाणत्ता सव्वे जणा रायसहिया] खामेंति य जहा—

‘खमसु महायस ! इण्हिं जं अवरद्धं अयाणमाणेहिं । पणिंवइयवच्छल च्चिय भवंति तुम्हारिसा जेण ॥’ १०

इमं च^{१८} सोऊणोडिओ भगवं । लग्गो य पिट्ठओ वड्डकरओ, पट्ठियाणि य तप्पिट्ठओ अन्नाणि वि उप्पि-डंताणि देवरूवाणि । तस्स य देवउलस्स दुवारे अणेगँणरसहस्ससंचालणेज्जाओ मैहइमहालियाओ दोन्नि पहाण-

१ A B खपटा° । २ O D ° । ३ O D ° सुस्सुसापरा° । ४ O D ° रूयधारी । ५ O D दुक्कइक्क° । ६ O D विलयित्ता । ७ O D सो चेव । ८ A B य तुरियं सप° । ९ O D अरे । १० A B ° हिं न उ° । ११ A B ° ति तओ ताव । १२ O D पहारे । १३ O D लउडप° । १४ A B रन्ना विज्जा° । १५ A B जो राउले अंतोउरे । १६ O D रे घाए । १७ A B संकामेइ । १८ O D सुणिऊण उट्ठि° । १९ O D ° गपुरिससयसंचालणिज्जाओ । २० A B महयमहा° ।

दोणीओ चिट्ठंति । ताओ वि हक्कारियाओ चलियाओ तपिट्ठओ । ताणि य देवरूवाणि ताओ खडहडावेंति जाय समागओ णगरमज्झभागे । तओ लोणेण पाएसु पडिऊण विण्णत्तो 'भगवं । मुंच देवरूवाणि ।' ताहे मुक्काणि । ताओ वि दोणीओ तथेव धरियाओ 'जो मए सैमाणो सो ठाणे पराणेउ' त्ति । अज्ज वि तहेव चिट्ठंति । वड्डकरओ वि उवसंतो पवयणस्स महामहिमं करेइ । लोओ वि पभूओ पडिवुद्धो पसंसेइ 'अहो ! जिणसासणस्स माहणं जत्थेरिसा अइसया दीसंति । सब्बहा जयइ जिणसासणं' ति ।

इओ य भरुयच्छे सो भाइणेज्जेछओ आहारगेद्वीए भिक्खुडो जाओ । तस्स विज्जापभावेण पत्ताणि आगासेण उवासगाणं घरेसु जंति, भरियाणि आगच्छंति । तमइसयं दट्ठं पभूयलोगो तम्मुहो जाओ । 'भणइ य 'बुद्धसासणं मोत्तुं कत्थ अन्नत्थ एरिसो अइसओ?' त्ति । ओहामिज्जइ संघो । तओ संघेण सूरीण जाणावियं जहा 'इत्थ एरिसा ओहावणा 'हवइ ।' तओ समागया सूरीणो । कहिओ 'सब्बो वि वुत्तंतो । तेसिं च पत्तयाणं पुरओ सेयवत्थपच्चुत्थओ पडिगहगो वच्चइ गच्छइ य । टोप्परिया सब्बपवरे आसणे कया चेड्डइ । अन्नत्थ कया एइ । ताणि य पत्ताणि उवासगेहिं पूरिऊण भरियाणि जावाऽऽगासेणोप्पयंति ताव सूरीहिं अंतराले सिल्हा विउव्विया । तत्थ य पडित्ता सब्बाणि भग्गाणि । चेछओ वि एयमायन्निऊण 'नूणं मम गुरू समागओ' त्ति भयेण णट्ठो । सिरिअज्जखड्डसरिणो वि गया बुद्धविहारे । तओ भणिया भिक्खुहिं 'एह, वंदह ।' आयरिएहिं भणियं 'एहि पुत्त ! बुद्धा ! सुद्धोयणसुया ! ममं वंदाहि ।' तओ निगया बुद्धपडिमा निवड्डिया सूरीण पायपंकए । तस्स य विहारस्स दुवारे थूमो चिट्ठइ, सो वि भणिओ 'तुमं पि ममं वंदाहि ।' सो वि तहेव पाएसु निवड्डिओ । पुणो वि भणिओ 'अद्धोणओ चिट्ठाहि ।' तहेव ठिओ नियंठोणामियणामो त्ति पसिद्धिं गओ । लोगो य विन्ध्यउप्पल्लोयणो जिणसासणाणुरत्तो जंपिउमादत्तो—

'पिच्छह भो अच्छरियं अइसयरूवं जिणिंदधम्मस्स । जं सूरीणं पाए वंदंति अजंगमा देवा ॥ ११

सो जयउ जिणो सिरिवद्धमाणसामी उ सासणं जस्स । वंदिज्जइ तियसेहिं वि भत्तिभरोणमियसीसेहिं ॥ १२

किं वहुणा भणिणं ? जइ इच्छह सयलसोक्खसंपत्तिं । तो जिणवरिंदभणिए कुणह सया आयरं धम्मे ॥ १३

[आर्यखपुटाचार्य थानकं समाप्तम् । २.]

ता एवं सासणं जो पभावेइ तस्स सम्मत्तं भूसिज्जइ । एवमन्येऽपि दृष्टान्ता अभ्यूह्या इति ।

द्वितीयं भूषणमभिहितम् । सम्प्रति तृतीयमभिधीयते । 'तित्थनिसेवणा य' त्ति । तरन्ति संसारसागरमनेन प्राणिन इति तीर्थम्, द्रव्य-भावमेदाद् द्विधा । तत्र द्रव्यात् सकाशात् संसारनीराकरस्तीर्यत इति कृत्वा द्रव्यतीर्थं तीर्थकृतां जन्मभूम्यादिलक्षणम् । तन्निषेवा सम्यक्त्वभूषणम्, यतस्तया सम्यक्त्वं शुध्यति । उक्तं च—

जम्मं णाणं दिक्खा तित्थयराणं महाणुभावानं ।

जत्थ य किर निव्वाणं आगाढं दंसणं होइ ॥ २६

जन्मभूम्यादिषु गतानां दर्शनमागाढं शुद्धं भवति । तथा भावनामाश्रित्याऽऽचाराङ्गनिर्मुक्तावप्युक्तम्—

जम्माभिसेय-निक्खमण-चवण-णाणुप्पया य णिव्वाणे ।

दियलोगभवण-मंदर-नंदीसर-भोमनगरेसु ॥ २७

अट्ठावय उज्जिते गयगपयए य धम्मचक्के य ।

पास रहावत्तनगं चमरोप्पायं च वंदामि ॥ २८ (गा. ३३४—३३५)

अनयोर्व्याख्या तदुक्तैव लिख्यते—

तीर्थकृतां जन्मभूमिषु, तथा निष्क्रमण-व्यवन-ज्ञानोत्पत्तिभूमिषु, तथा निर्वाणभूमिषु, तथा देवलोकभवनेषु, मन्दरेषु, तथा नन्दीश्वरद्वीपादौ, भौम्येषु च=पातालभुवनेषु च यानि शाश्वतचैत्यानि तानि, वन्देऽहम्' इति द्वितीयगाथान्ते क्रियेति । एवमष्टापदे, तथा श्रीमदुज्जयन्तगिरौ, गजाग्रपदे=दशार्णकूटवर्तिनि, तक्षशिलायां धर्मचक्रम्(चक्रे), तथाऽहिच्छत्रायां पार्श्वनाथ धरणेन्द्रमहि ने, एवं रथावर्ते पर्वते चैरस्वामिना यत्र पादपोषगमनं कृतम्, यत्र श्रीवर्धमानमाश्रित्य चमरेन्द्रेणोत्पतनं कृतम्, एतेषु च स्थानेषु यथासम्भवमभिगमन-वन्दन-पूजनोत्कीर्तन-निषेवणादिकाः क्रियाः कुर्वतो दर्शनशुद्धिर्भवतीति ॥" (पत्र ३८५-३८६)

भावतीर्थं तु ज्ञानादिगुणयुक्ताः साधवः, तत्पर्युपासनाऽपि सम्यक्तत्वं भूषयति, तदुपदेशश्रवणादिना । भण्यते च—

नाणाङ्गुणसमग्ने जो णिच्चं पञ्जुवांसए साहू ।

सम्मत्तभूसर्णाई तस्स गुणा होंति णेगविहां ॥ २९

तथाऽऽचारनिर्युक्तावप्युक्तम्—

तिथ्यराण भगवओ पवयण-पावयणि-अइसइह्ठीणं ।

अभिगमण णमणं दंसण कित्तण संपूर्यणं थुणणा ॥ ३० (गा० ३३३)

अस्या अपि तदक्षरैर्व्याख्या—

तीर्थकृतां भगवताम्, प्रवचनस्य=द्वादशाङ्गस्य गणिपिटकस्य, त प्रावचनिकानाम्=आचार्यादीनां युगप्रधानानाम्, तथाऽतिशयिनामृद्धिमतां=केवलि-मनःपर्यायावधिमच्चतुर्दशपूर्वविदाम्, तथा आमौषध्यादिप्राप्तद्वीनानाम्, यदभिगमनम्, यच्च नमनम्, गत्वा च दर्शनम्, तथा गुणोत्कीर्तनम्, सम्पूजनं गन्धादिना, स्तोत्रैः स्तवनम्, तदपि सम्यग्भावनाहेतुरिति । (पत्र ३८५ तमे)

अत्र च द्रव्यतीर्थनिषेवायामार्यमहागिरय उदाहरणम् । तथा च—

[३. आर्यमहागिरि थानकम् ।]

सिरिथूलभइसामिस्स दोणिण सीसा महायसा जाया । दसपुव्वधरा धीरा गुणगणकलिया जुगपहाणा ॥ १

पढमो अज्जमहागिरिसूरी सम्मत्त-णाण-चरणंढो । वीओ अज्जसुहत्थी तत्तुल्लगुणो तदणुसेवी ॥ २

वोच्छिन्ने जिणकप्पे पडिकम्मं तस्स महगिरी कुणइ । अज्जसुहत्थिस्स गणं दाऊणं गच्छपडिवद्धो ॥ ३

अह अन्नया कयाई अज्जसुहत्थी गओ विहरमाणो । पाडलिउत्तम्मि पुरे ठिओ य पवरम्मि उज्जाणे ॥ ४

वसुभूइसेट्ठिपमुहो विणिग्गओ तस्स वंदणणिमित्तं । पुरलोगो वंदित्ता उवविट्ठो सुद्धभूमीए ॥ ५

तीसे परिसाएँ तओ पारद्धा सयलदुक्खनिदलणी । सद्धम्मकहा संवेगरंगसंसग्गसंजणणी ॥ ६

“भो भो भव्वा ! संपाविऊण अइदुल्लहं मणुयजम्मं । सिरिसव्वन्नुपणीए कुणह सया आयरं धम्मे ॥ ७

पडिवज्जह अट्टारसदोसेहिं विवज्जियं जिणं देवं । वरसाहुणो य गुरुणो, जीवाइपयत्थसदहणं ॥ ८

1 O D °ण-चरणज्ञा° । 2 O D. शाश्वतानि चै° । 3 O D °चक्रम्, अहिच्छत्रं । 4 O D °श्रीमद्वर्ध° । 5 O D °वासई । 6 A B °णाइ । 7 O D °ण दरिस्सण । 8 A B °यणा । 9 O D रैव व्याख्या । 10 O D °चिन्तिनाम् । 11 A B °णत्थो । 12 O D °लिपुत्तम्मि ।

परिहरह मोहजालं, राग-द्वोसारिणो णिसुमेह । चयह कसाए, इंदियतुरंगमे दमह दुद्धंते ॥ ९
 चइऊण घरावासं असेसगुरुदुक्खसंतइनिवासं । पंचमहव्ययजुत्तं विवज्जियं राइभत्तेण ॥ १०
 तिहिं गुत्तीहिं सुगुत्तं पंचहिं समिईहिं^१ संवुडमुयारं । खंताइदसपगारं पडिवज्जह^२ साहुवरधम्मं ॥ ११
 जइ णवि सक्कह एयं^३ काउं तो पंचऽणुव्यसमेयं । तिगुणव्यय-चउसिक्खाकलियं पालेह गिहिधम्मं ॥ १२
 रिद्धीओ^४ जोव्वणं जीवियं च खणभंगुराणि णाऊण । जेणोज्झिय संसारं संसारं जाह सिद्धिउरं ॥ १३
 इय सोऊणं सव्वा परिसा संवेगमागया धणियं । तो वसुभूई^५ जंपइ पणमित्ता सूरिपयकमलं ॥ १४
 'भगवं ! जं तुव्वेहिं आइट्टं तत्थ नत्थि संदेहो । किंतु जईणं धम्मं ण समत्थो दुक्करं काउं ॥ १५
 ता पसिऊणं देज्जड गिहत्थधम्मो इमो महं नाह !' 'एवं' ति होउ गुरुणा भणिए, धेत्तूण गिहिधम्मं ॥ १६
 नियगेहे गंतूणं तं धम्मं कहइ सयणवग्गस्स । सो जाव ण पडिवज्जइ ता गंतुं गुरुसमीवम्मि ॥ १७
 पभणइ कयंजलिउडो 'जिणधम्मो एस मे समक्खाओ । सयणाण किंतु तेसिं मम वयणेणं ण परिणमइ ॥ १८
 ता तेणुवरोहेणं गंतूणं तत्थ पडु ! समुद्धरह । भवजलहिम्मि पडंते नियदेसणजाणवत्तेणं' ॥ १९
 अज्जसुहत्थी^६ वि तओ पडिवज्जिय तग्गिहम्मि गंतूण । अक्खिविय देसणाए जा देइ अणुव्वए ताव ॥ २०
 अज्जमहागिरि^७ भगवं जिणकप्पविहाणओ विहरमाणो । संपत्तो^८ दट्ठुं ता सहसा अब्भुट्ठिओ सूरी ॥ २१
 तं दट्ठूणं सेट्ठी पभणइ 'तुव्वं पि किं गुरू अत्तो ?' सूरी वि आह 'आमं, एसो भगवं गुरू अम्ह ॥ २२
 दुक्करकिरियानिरओ करेइ अइदुक्करं तवच्चरणं । पेयवणाइसु पडिमं ठाइ सरीरम्मि निरवेक्खो ॥ २३
 वडुविहउवसग्गसहो वावीसपरीसहे पराजिणइ । दसपुव्वमहासुर्यनीरनाहपारं परं पत्तो ॥ २४
 उज्झियहम्मं गेण्हइ भत्तं पाणं च जं न कायाई । वंछंति दूरदेसट्ठिया वि^९ वीसंजुओ वीरो ॥ २५
 एवं तरगुणनिगैरं वण्णेत्ताऽणुव्वयाईं तेसिं च । दाऊण गओ सूरी, सेट्ठी वि य भणइ नियवग्गं ॥ २६
 'जइया एसो भगवं भिक्खट्ठा एइ तइय भत्ताइ । छडेज्जह^{१०} जइ कह वि हुं लेइ तओ होइ वडु पुण्णं ॥ २७
 तत्तो य वीयदिवसे तमउव्वं पेच्छिऊण भगवं पि । उवओ^{११} पुव्वयं जाणिऊण तत्तो च्चिय णियत्तो ॥ २८
 आवस्सयावसाणे जाव सुहत्थी^{१२} वि वंदए गुरुणो । ता भणियो 'किं अज्जो ! अणेसणा अज्ज मह विहिया ?' ॥ २९
 सो आह 'कहं ?' भगवं पि भणइ 'अव्भुट्ठिओ जओ कल्लं' णाऊण इमं तत्तो खामइ परमेण विणएणं ॥ ३०
 तत्तो णिगंतूणं उज्जेणिं^{१३} पुरवरिं गया तत्थ । जीवंतसामिपडिमं भत्तिव्वरणिव्वरा णमिउं ॥ ३१
 तत्तो गयग्गपयनगवरस्स नमणत्थमे^{१४} लंगच्छम्मि । संपत्ता, तं च पुरं कह जायं एलगच्छं ? ति ॥ ३२

[४. एलकाक्ष धानकम् ।]

तं आसि दसण्णपुरं तत्थाऽऽसी साविगा गुणसमिद्धा । धणसत्थवाहधूया रुव्वई धणसिरी णाम ॥ ३३
 उत्तमसम्मत्तधरी अणुव्यसिक्खावएहिं^{१५} परिकलिया । मिच्छादिट्ठिगिहम्मी^{१६} परिणीया देव्वजोएण ॥ ३४
 चियव्रंदणं विहेउं वियाल्लेलाए पइदिणं सा उ । गेण्हइ पच्चक्खाणं हसइ तओ तीए भत्तारो ॥ ३५
 'पच्चक्खामि अहं पि य' अन्नम्मि दिणम्मि तेण सा भणिया । 'भंजिहिसि तुमं' तीए भणियो पडिभणइ सो एवं ॥ ३६

१ A B साहु जिणधम्म । २ A B काउं पंचवेऽणुव्व° । ३ शोभनः सारः यस्मिन् तत् संसारं सिद्धिपुरम् ।

४ A B देसिं । ५ A B °णवइ । ६ C D °त्तो ता दट्ठुं । ७ A B °यहरना° । ८ C D धिइसंजुओ । ९ C D °नियरं ।

१० A B जह । ११ C D उ । १२ A B गपओगे जा° । १३ C D वंदइ । १४ A B °लमच्छिम्मि । १५ A B °दिट्ठीगेहे ।

न ह कोइ वि रयणीए उड्डिता भुंजई अओ देहि । पच्चक्खाणं मज्झं, दिन्नं तीए तओ पच्छा ॥ ३७
 एत्तो य तीए गुणगणआवज्जियदेवया विचित्तेह । 'कहं वेल्हेइ सद्धिं मूढो? तां अज्ज सासेमि' ॥ ३८
 गेण्हित्तु वरपहेणगच्छेण भोजं समागया सा उ । तप्पुरवत्थव्वाए भगिणीए तस्स रूवेण ॥ ३९
 पभणइ य 'उट्ठ भाउय! तुज्झ कए भोयणं मए सुरसं । आणीयं उवभुंजसु' सो वि य तं भोत्तुमादत्तो ॥ ४०
 भणिओ य सावियाए 'पच्चक्खिय भुंजसे किमेयं?' ति । 'तुच्चमच्चएहि अमहं किमालवालेहि' सो भणइ ॥ ४१
 'देवी वि तओ रुसिउं तलप्पहारेण दो वि अच्छीणि । भूमीए पाडेत्ता, खिसिय निययं गया ठाणं ॥ ४२
 सद्धी वि 'मज्झ अयसो एसो' त्ति मणम्मि देवयं काउं । काउस्सगम्मि ठिया, समागया देवया पुण वि ॥ ४३
 जंपइ य 'जेण कज्जेण सुमरिया साविगे! तयं भणसु ।' सा भणइ 'अप्पविहियं अयसं अवणेहि मह एयं ॥' ४४
 तत्तो य निप्पएसाणि ताणि नाऊण तस्स अच्छीणि । केण वि तक्खणमारियएलयसपएसअच्छीणि ॥ ४५
 आणेऊणं देवी संजोइत्ता गया नियं ठाणं । इयरो वि य पच्चसे पुच्छिज्जइ नगरलोगेहिं ॥ ४६
 'किं तुज्झ एलगस्स व अच्छीओ भद! अज्ज दीसंति?' । तेण वि तेसिं सव्वं कहियं रयणीए जं वित्तं ॥ ४७
 सो वि य तप्पभिईए जाओ सुस्सावगो गुणसमिद्धो । एसो वि य वुत्तंतो पयडो सव्वत्थ संजाओ ॥ ४८
 कोऊहलेण य जणा अन्नत्तो इति पिच्छगा तस्स । 'कत्थ गमिस्सह?' पुट्ठा, वयंति ते एलगच्छउरं ॥ ४९
 एसा णामोप्पत्ती वियाहिया एलगच्छणगरस्स । तत्थ य गयग्गपयगो अत्थि नगो जिणघराइन्नो ॥ ५०

[गजाग्रपदपर्वतनामोत्पत्तिकथा]

पुवि दसन्नकूडो णामं तस्साऽऽसि संपयं एयं । जह संजायं णामं तह भण्णंतं निसामेह ॥ ५१
 तत्थाऽऽसि पुरे राया सूरु वीरो पियंवओ सरलो । नीसेसकलाकुसलो सावगधम्मम्मि उज्जुत्तो ॥ ५२
 पणमंतभूरिसामंतमउलिमणिमसिणिऊरुपयवीढो । निदलियदरियसत्तू णामेण दसण्णभदो त्ति ॥ ५३
 उवसंतडिंबडमरं सो पालइ कुलकमागयं रज्जं । उव्वहइ य अच्चंतं गव्वं गियरिद्विवित्तारे ॥ ५४
 इत्तो य भरहवासे वर्राडविसयम्मि धण-जणसमिद्धो । णामेण धण्णपूरयगामो गुणसंजुओ अत्थि ॥ ५५
 तत्थ य मयहरउत्तो निवसइ एगो समुज्जयसहावो । तव्वज्जा छिंछइया डिंडियसइवेण सह वसइ ॥ ५६
 अह अनया य जायं रम्मं णडपेक्खणं तहिं गामे । दिट्ठो य छिंछइए कयवलणयपरिहणो णट्ठो ॥ ५७
 तं 'पुरिसं' ति मुणेउं संजाओ तीई तम्मि अणुराओ । तो भणिओ अणुणट्ठो 'जइ एस मए समं रमइ ॥ ५८
 एएणं चिय वेसेण देमि दम्मदुसयमणूणं ते' । सो वि तयं पडिवज्जिय भणइ 'तुहं पिट्ठओ चेव ॥ ५९
 आगच्छइ एस, परं साहसु अमहाण अप्पणो गेहं' । सा वि सच्चिधं कहिउं गंतुं गेहम्मि रंघेइ ॥ ६०
 जोगं इमस्स खीरिं, पत्तो णट्ठो वि, चलणसोयम्मि । विहियम्मि यं उवविट्ठो, परिविट्ठा तीए तो खीरी ॥ ६१
 धयगुलपुण्णं थालं दिन्नं जा नेय भुंजए ताव । संपत्तो सो सइवो, वुत्तो णट्ठो तओ तीए ॥ ६२
 'एत्थ^{१०} तिलोयरगम्मी पविससु जा पट्ठवेमि एयं' ति । तत्थ पविट्ठो णट्ठो, इयरो वि य भणइ 'किमियं?' ति ॥ ६३
 सा जंपइ 'भुंजामे' पडिभणियं तेण 'चिट्ठ ताव तुमं । भुंजामि अहं' 'अच्चंतमुक्खिया हं' इमा भणइ ॥ ६४
 उवविट्ठो सो वि बला, जावज्ज वि नेय भुंजए ताव । संपत्तो से भत्ता, तीए तओ जंपिओ सइवो ॥ ६५
 पविससु इत्थोवरए गंतव्वं नेय दूरभूमीए । जम्हा सप्पो चिट्ठइ परओ अइकसिणतणुधारी ॥ ६६
 सो वि पविट्ठो तत्तो, पइणा वि ह पुच्छिया इमा 'किमियं?' । तीए वि य संलत्तं 'जेमेमि छुहाइया णाह!' ॥ ६७

१ A B देवीए तओ । २ O D 'स्सइ । ३ O D वीरो । ४ O D 'तु, दसण्णभदो त्ति नामेण ॥ ५ O D, विराडविसयम्मि जण-धणसं । ६ O D तीए तम्मि अहिलासो । ७ O D मे । ८ A B खीरं । ९ O D उ । १० O D तिलोवरं ।

सो भणइ 'चिट्ठसु तुमं ताव अहं चैव किंचि भुंजामि' । सा वि तओ पडिजंपइ 'कह अन्हाओ पभुंजिहिसि ? ॥ ६८
जम्हा उ अट्टमिदिणं अज्ज तओ ण्हाइऊण भुंजाहि' । सो भणइ 'अहं भुंजामि ताव ण्हाएज्जसु तुमं' ति ॥ ६९
इय जंपिऊण भुत्तो, एत्तो य णडेण तेण छुहिणं । घेत्तूण फूमिय तिला, तं सोऊणं तओ सइवो ॥ ७०
'सप्पं' ति मण्णमाणो पलाइ तत्तो दुयं विणिगंतुं । नट्ठो वि तयणुमगेण निगओ अवसरं मुणिउं ॥ ७१
मयहरउत्तो उं तओ तं दट्ठं पुच्छए तयं महिला(लं ?) । 'किमियं पिये ! पसाहसु' सविसाया सा वि जंपेइ ॥ ७२
'हाऽणज्ज ! तुमं पुवं पि वारिओ न य करेसि मह वयणं । एयं उमा-महेसरज्जुगलं तुह गेहंगव्भत्थं ॥ ७३
निवसंतं [तं] अज्जट्ठमीएँ जं खंडिओ तए धम्मो । तेण वि णिगंतूणं न नज्जए कत्थ वि पलणं' ॥ ७४
तं सोऊणं विमणो महिलं पडिभणइ 'को पुण उवाओ ? । जेणाऽऽणच्छेज्ज पुणो एयं महगेहमज्झम्मि' ॥ ७५
सा जंपइ 'बहुदव्वं विट्वेत्ता ताण कुणसु महपूयं । जेण पुणो तुह उवरिं परितुट्ठं होइउं एइ' ॥ ७६
तं सोऊणं एसो चलिओ दव्वस्स विटवणनिमित्तं । 'किर एयाणं पूयं काहामि' मणे विचितंतो ॥ ७७
निगंतुं गेहाओ पत्तो अन्नत्थ दूरदेसम्मि । काऊण तत्थ कम्मं सुवण्णयं विटवए एसो ॥ ७८
दसग्गदियाणगा ऊ माणेणं थोवयं ति न हु तुट्ठो । तह वि हु नियघरहुत्तं संचलिओ जाइ मग्गम्मि ॥ ७९
एगत्थ तरुतल्लम्मि य उवविट्ठो जाव चिट्ठए ताव । राया दसण्णभदो समागओ तुरयअवहरिओ ॥ ८०
थक्को तत्थ तरुतले तुरंगमो जाव मग्गपरिसंतो । तावुत्तिन्नो राया, दंसइ एसो वि से नीरं ॥ ८१
तुरयाओ पल्लणं अवणिय विस्सामए तओ रायं । पुट्ठो य नरवरेणं नियवुत्तंतं कहइ सव्वं ॥ ८२
चितइ तओ नरिंदो "मुट्ठो एसो पवंचिओ तीए । किंतुच्छाहो गरुओ 'अविज्जमाणं पि विट्वेत्ता ॥ ८३
किर पूयं काहामि,' ता किं एयस्स कम्मपुरिसस्स । अहियं करेमि, अहवा नेमि इमं तत्थ नियनयरे ॥ ८४
जेणुवगारी एसो" इय जा चितेइ ताऽणुमगेण । पत्तं णिवस्स सेण्णं, तेण समं जाइ तं घेत्तुं ॥ ८५
नियनयरम्मि नरिंदो अत्याणत्थो य भणइ तं 'भद ! । भण किं दिज्जउ तुज्जं ?' सो वि हु पडिभणइ 'मह देव ॥ ८६
दिज्जउ पूयाहेउं किंचि वि' पंडिवज्जियं तयं राया । कोऊहलेण चिट्ठइ विविहालावेहि तेण समं ॥ ८७
इत्तो य देवमहिओ तेलोक्कदिवायरो जिणो वीरो । विहरंतो संपत्तो वियालवेलाएँ तम्मि पुरे ॥ ८८
देवेहिँ समोसरणे रइयम्मि, तओ निउत्तपुरिसेहिं । गंतूणं विन्नतो दसन्नभदो महाराया । ॥ ८९
'वद्धाविज्जसि नरवइ ! नरिंद-देविंदवंदपरियरिओ । समणगणसंपरिवुडो अइसयचउतीससंजुत्तो ॥ ९०
उप्पन्नदिव्वनाणो अट्टमहापाडिहेरपरियरिओ । इह चैव समोसरिओ दसण्णकूडे जिणो वीरो' ॥ ९१
तं सोऊणं सहसा राया रोमंचपुलइयसरीरो । अब्भुट्ठिऊण तुरियं तत्थ ठिओ वंदई सिरसा ॥ ९२
वद्धावयपुरिसाणं दाऊणं रुपमइयदम्माणं । अद्धत्तेरसलक्खा अंगविलगं च आभरणं ॥ ९३
चितइ य तहा 'कल्लं वंदामि जिणं जहा ण केणावि । वंदियपुव्वो भयवं सव्वाए नियसमिद्धीए' ॥ ९४
एवं च चित्तिऊणं तं रयणिं हरिसनिव्वरो गमइ । तिथयर-चक्कि-वल-कैसि-साहु-संपुरिसचरिएहिं ॥ ९५
देइ तओ आएसं पहायसमयम्मि मंतिवग्गस्स । जह-सव्वा सामग्गी करेह पउणा विसेसेणं ॥ ९६
जामि जिणवंदणत्थं जेणाहं तह य पडहयरवेण । घोसाविज्जउ नयरे जह 'राया सव्वविभवेणं ॥ ९७
जाइ जिणवंदणत्थं तम्हा सव्वे वि सव्वरिद्धीए । आगच्छंतु सयासं अकालहीणं नरिंदस्स' ॥ ९८
तव्वयणं आणाए सव्वं संपाडियं अमच्चेहिं । सव्विद्धीए लोणं आगच्छंतं निवो दट्ठुं ॥ ९९
ण्हाओ कयवलिक्कम्मो सव्वालंकारभूसियसरीरो । सेयदुगुल्लो कयसियविल्लवणो सेयकुसुमधरो ॥ १००

सेयगइंदारूढो सियछत्तो सेयचामरूक्खेवो । सव्वोरोहसमग्गो लीलाएँ गओ समोसरणे ॥ १०१
 उत्तरिय गयवराओ, काऊण पयाहिणं च तिकखुत्तो । अभिवंदिऊण य जिणं, उवविट्ठो निययठाणम्मि ॥ १०२
 ताव य भगवं धम्मं जोयणनीहारिणीएँ वाणीए । नियनियभासापरिणामिणीएँ कहिउं समाढत्तो ॥ १०३
 इत्थंतरम्मि सक्को 'धीवी कह अलियगव्वमुव्वहइ । एस निरिंदो एवं १, ता संबोहेमि' चित्तेउं ॥ १०४
 उत्तुंगधवलदेहं मणिकंचणरयणभूसियसरीरं । एरावणं विलग्गो, विहेइ तस्सट्ठ उ मुहाइं ॥ १०५
 एक्केकयम्मि वयणे अट्ठट्ठ करेइ दंतमुसलाइं । एक्केकयम्मि दंते अट्ठट्ठ ठवेइ वावीओ ॥ १०६
 वावीए वावीए विउव्वए अट्ठ अट्ठ पउमाइं । इक्केकयम्मि पउमे अट्ठट्ठदले पक्कपेइ ॥ १०७
 इक्केकयम्मि य दले वत्तीसइपत्तविहियनट्ठाइं । अट्ठट्ठ सुरम्माइं विउव्वए नाडयवराइं ॥ १०८
 सामाणिय-दोगुंदुग-पारिसय-सुनद्धअंगरक्खेहिं । लोयप्पाला-ऽणीयाहिवेहि सत्तहि य अणिएहिं ॥ १०९
 नीसेसपईन्नय-आभिओग-किच्चिसिय-अच्छरगणेहिं । परिवारिओ समंता सुरिंदरिद्धीइ दिप्पंतो ॥ ११०
 एवं आगंतूणं पयाहिणं तव्विलग्गओ चेव । दाऊणं अवणामइ अगपए तस्स हत्थिस्स ॥ १११
 ताणि य सिलायलम्मी सक्कपभावेण तत्थ खुत्ताणि । अज्ज वि दीसंति, अओ गयग्गपयग्गो गिरी जाओ ॥ ११२
 भत्तिभरनिव्वरंगो सक्को नमिउं जिणस्स पयकमलं । सव्वभूयगुणनिवद्धं एयं थुइमंगलं पढइ ॥ ११३
 भवनीरायरनिवडंतजंतुसंताणतारणतरंड ! । तियसिंदवद-असुरिंदवदपरिवंदिय ! मुणिंद ! ॥ ११४
 जियदुज्जयमयरद्वयसुहड ! महामोहमल्लवलहरण ! । करकलियविमलमुत्ताहलं व परिकलियतेल्लोक्क ! ॥ ११५
 दुट्ठदुट्ठकम्मतरुकडिणगंठिनिट्ठवणनिट्ठरकुठार ! । तिथैल्लोयतिल्लय ! नमिमो जिणिंद । पयपंकयं तुम्ह ॥ ११६
 माणस-सारीरियदुहसहस्ससंपीडियाण सयकालं । कुणसु पसायं सामिय ! सिवसुहसंपायणेणऽम्ह ॥ ११७
 एवं थोऊण जिणं, भत्तिव्वभरनिव्वरो तओ सक्को । नियठाणे उवविट्ठो, धम्मं सोउं समाढत्तो ॥ ११८
 तं पेच्छिऊण राया चितइ संवेगमागओ धणियं । 'सुट्ठु अणेणं धम्मो कओ जओ एरिस विभूई ॥ ११९
 धिसि धिसि अलज्जिरेणं अलियं गव्वं समुव्वहंतेण । तिण-त्तलसयासाओ वि धणियं लहुईकओ अप्पा ॥ १२०
 एयस्स य रिद्धीए महरिद्धीए य अंतरं गरुयं । ता कह अयाणुएणं अहियं आयासिओ अप्पा ? ॥ १२१
 एव्वविहाणि अवमाणणाणि दीसंति जत्थ संसारे । ता पज्जत्तं तेणं, करेमि तवसंजमोज्जोयं ॥ १२२
 एयं विचिंतिऊणं, वंदित्ता जिणवरस्स पयकमलं । पभणइ 'जइ हं जोगो ता देज्ज उ मज्झ मुणिदिकखा' ॥ १२३
 संवेगरंगमउलं जाणित्ता तस्स तक्खणं चेव । भगवं पि देइ दिक्खं मुणिगणसंसेवियमुयारं ॥ १२४
 दट्ठूण गहियदिकखं इंदो भत्तीइ वंदिउं भणइ । 'नत्थि मह एस सत्ती, विज्जिओ हं संपयं तुमए' ॥ १२५
 पनासरहसहस्सा सत्त य पमयासयाइं चइऊण । काऊण तवं धोरं दसण्णभद्दो गओ मुक्खं ॥ १२६
 सो वि इ मेहरपुत्तो दट्ठु नरनाहसंतियं चरियं । संवेगभावियप्पा पव्वइओ जिणसगासम्मि ॥ १२७

ॐ

तत्थ य गयग्गपयनगै सिरिअज्जमहागिरीहिं सूरिहिं । तिथे परमपविच्चे णिसगसुभभावंसजणणे ॥ १२८
 वंदेत्तु चेइयाइं वित्थिन्नसिलायले सुरमणीए । उत्तमसत्ताऽऽइण्णं पायवगमणं कयं तेहिं ॥ १२९
 पत्ता य देवलोगं, एवं किल दव्वतित्थसंसेवा । दंसणसुद्धिनिमित्तं सूरिहिं महागिरीहिं कया ॥ १३०

[आर्यमहागिरिक समाप्तम् । ३.]

भावतीर्थनिषेवायां भीम-महामीमावुदाहरणम् । तत्र च सम्प्रदायः—

[४. भीम-महाभीमयोः कथानकम् ।]

अथि गयणतलविलगदुग्गसिहरसयसंकुलो नाणादुमसंडमंडियनियंवुदेसो संचरंतमीसणसावयकुलमेहला-
तडविभागो बहुगुहानिवसंतसवरसंधाओ परिपेरंतभमंतवणहत्थिजूहो महानइन्म्मयापवाहुप्पत्तिभूमी निज्झरेण-
झरंतझंकारवहिरियदिसावलो वन्नरवुक्कारपउरो सिहिगणकेक्कारव-कोइलाकुलकोलाहलमुहलो विज्झो नाम
पव्वओ । तस्स य विसमाहोभागनिविट्ठा अथि वंसकलंकी नाम चोरपल्ली । तीए य समत्यचोराहिवा
भीम-महाभीमाहिहाणा दुवे भायरो परिवसंति । ते य सम्मदिट्ठिणो वि अविरया पाणिगहाइपसत्ता पायं चोरि-
याए चेव वित्ति कप्पेमाणा विहरंति । अन्नया य सत्थेणं सह अणियवविहारेणं विहरमाणो चंदो व्व सोमयाए,
सूरो व्व तवतेयदितीए, धरणीतलं व खंतीए, जलहि व्व गंमीरयाए, चुरसेलो व्व थिरयाए, गयणतलं व
निरालंवयाए, मेहो व्व दुहसंतावतवियभव्वसत्तसंतावावहारयाए, सुरगुरु व्व बुद्धीए तक्कालवट्टमाणसुयसागर-
पारगामी परोवगारकरणेक्कतल्लिच्छचित्तो, किं बहुणा ? जिणधम्मो व्व मुत्तिमंतो सुसाहुजणपरिवुडो समागओ
तं पल्लिप्पएसं धम्मघोसो नाम सूरी । एत्थंतरस्मि य

आवरियं गयणयलं तमालदलसामलेहिं जलएहिं । अइग्गजियसदेणं फुट्टइ व नहंगणं सहसा ॥ १

विज्जू यं चमकंती, पीवरधाराहि निवडए सलिलं । पूरागया नईओ, चिक्खल्लचिलिच्चिला मग्गा ॥ २

जलपुन्ना संगहा, भमंति इंदोयगाइवहुजीवा । किं बहुणा ? संजाया उट्ठिभन्ननवंकुरा धरणी ॥ ३

तं च तारिसं पाउससिरिमवलोइऊण भणिया गुरुणा साहुणो जहा 'संपयं गच्छंताणमसंजमो, ता गवेसह
इत्येव पल्लीए पाउसकरणनिमित्तं वसहिं' । तओ 'इच्छंति भणिऊण पविट्ठा तत्थ पल्लीए । पुच्छिओ मज्झत्यवओ
कोइ जहा 'अथि इत्थ कोइ जो अम्हाणं उवस्सयं देइ ?' तेण भणियं 'वच्चह इत्थ गेहे पल्लीवईण समीवं, ते
तुम्ह भत्ता' । तओ पविट्ठा तत्थ गेहे साहुणो । दिट्ठा य तेहिं । तओ 'अहो ! असंकप्पिओ गेहंगणे कप्प-
हुमुग्गमो, अचित्तिओ चिंतामणिसंगमो, अकामियं कामवेणुसमागमणं, अप्पत्थिया कामवडसंपत्ति' त्ति चित्तेता
हरिसुफुल्ललेयणा पडिया पाएसु । भणियं च 'आइसह जमहेहिं कायव्वं ?' । साहुहिं भणियं जहा 'पेसिया
अम्हे गुरुणा चाउम्मासिकरणजोगोवस्सयगवेसणनिमित्तं, ता किमत्थि कोइ उवस्सओ ?' । तओ 'अणुग्गहो'त्ति
भणमाणेहिं दंसिओ जइजर्णत्स पाउग्गो उवस्सओ । समागया य सूरिणो । संभासिऊण सेजायरे ठिआ तत्थ
नियधम्मजोगपरायणा । ^{११}ते य पल्लिनाहा तव्वत्तिसंजुत्ता गमंति कालं । अवि य—

कइया वि हु सज्झायं मुणिवरवयणाओ निग्गयं महुरं । संवेगभावियमणा सुणंति अमयं व घोट्ठिन्ता ॥ ४

कइया वि धम्मझाणं झियायमाणे मुणीसरे मुइया । तम्मुहनिहित्तनयणा खणमेकं प वासेन्ति ॥ ५

कइया वि हु पडिलेहण-पमज्जणाईसु उज्जए साहु । अवलोइऊण हरिसं वच्चंति गुणाणुराणेण ॥ ६

कइया वि हु वक्खाणं सुणंति गुरुमुहविणिग्गयं तुट्ठा । दुत्तरभवनीरायरतारणवरजाणवत्तं व ॥ ७

एवं च भत्तिभरणवभरण जइपज्जुवासणपराणं । संवेगभावियाणं बोलीणो पाउसो ताणं ॥ ८

अह अन्नया कयाई पढंति गुरुणो मुंणी समुदिसिउं । एयं गाहाजुयलं ताण सुणंताण दोण्हं पि ॥ ९

उच्छ वोळिति वई तुंवीओ जायपुत्तभंडाओ ।

वसहा जायत्थामा गामा पव्वायचिक्खल्ला ॥ ३१

1 OD °रत्तरं । 2 OD पाणव° । 3 AB °वद्धमा° । 4 OD ड । 5 OD °ओ य म° । 6 OD °णसुव° ।

7 भक्तौ उपासकावित्यर्थः । 8 AB °प्पियणे° । 9 OD °म्मासक° । 10 OD °णपाओग्गो । 11 AB ते पल्लि° ।

12 सुतीन् । 13 इमे ३१-३२ अङ्कयुक्ते द्वे गाये ओघनिर्गुक्तेः १७०-१७१ अङ्कतमे स्तः, बृहत्कल्पभाष्ये १५३९-४०
अङ्कवलौ च द्वितीयगाथाचतुर्थवरणपाठान्तरसमेते लभ्येते, तद्यथा-विहरणकालो सुविहियाणं । 14 प्रम्लानकंदमाः ।

अप्पोदगा य मग्गा वसुहा वि य पक्कमाट्टिया जाया ।

अन्नोक्ता पंथा साहूणं विहरियं कालो ॥ ३२

तओ इमं विहारकमसूयगं सुणिऊण उव्वाहुलयभरभरेज्जमाणमाणसेहिं वंदिऊण भणियं तेहिं 'जहा भयवं ! महारंभाइपसत्ताण तुम्ह पायसुस्सुसणापयपवाहपक्खालेज्जमाणपावपंकाणं अम्हाणं अणुग्गहट्टाए किं ण इत्य चेव चिट्ठेस्सह, जेण एवं भणह ?' । गुरूहिं भणियं 'सावया ! न एस कप्पो साहूणं । जओ भणियमागमे-

संमणाणं सउणाणं भमरकुलाणं च गोउलाणं च ।

अणियाओ वसहीओ सारइयाणं च मेहाणं ॥ ३३

ता महाणुभावा ! न इत्यस्त्ये आगहो कायव्वो, वट्टमाणजोगेण य चाउम्माससमत्तीए विहरिस्सामो' । अन्नम्मि य दिणे^१ संवहंतेसु साहूसु आमंतिऊण ते भणियं(या) गुरूहिं जहा 'पभाए अम्हाणं अणुकूलं पत्थाण-दिणं ता भो भद्दा ! परिभाविऊण संसारासारत्तणं, चवलत्तणमिदियाणं, खणरमणीयत्तणं विसयाणं, निच्चपरि-सडणसीलत्तणमाउयदलाणं, दुग्गइनगरगमणपगुणमगत्तणं च पावायरणाणं, गेण्हह सव्वविरइपमुहं किंचि विरइट्टाणं' । तओ 'कहिं मरुत्थलीए कप्पपायवो?, कहिं मायंगगेहे एरावणो हत्थी?, कहिं दालिदियगेहे रयण-बुट्ठी?, कहिं अम्हारिसा पाणिणो?, कहिं एवंविहा सामग्गि?' त्ति संपहारिऊण भणियं तेहिं 'भयवं ! जमम्हाण-मुच्चियं तं सयमेव संपहारिऊण उवइसह । तओ गुरूहिं 'एयस्सेव उच्चियं'ति चित्तिऊण दिन्नं ताण रायंभोयण-वयं । कहिया य तदोसा जहा-

मालिति महियलं जामिणीसु रयणीयरा समंतेणं । ते विट्ठालिति फुडं रयणीए भुंजमाणा उ ॥ १०

मेहं पिपीलियाओ हणंति, वमणं च मच्छिया कुणइ । जूया जलोयरत्तं, कोलियओ^२ कुट्टरोगं च ॥ ११

वालो सरस्स भंगं, कंटो लग्गइ गलम्मि दारुं च । तालुम्मि विंधइ अली वंजणमज्झम्मि भुंजंतो ॥ १२

जीवाण कुंथुमाईण घाईणं भाणधोयणाईसु । एमाइ रयणिभोयणदोसे को साहिउं तरइ ? ॥ १३

तथा निशीथभाष्येऽप्युक्तम्-

जइ वि हु फासुयदव्वं कुंथू-पणगाइ तह वि दुप्पस्सा ।

पच्चक्खणाणिणो वि हु राईभत्तं परिहरंति ॥ ३४

जइ वि हु पिवीलिगाई दीसंति पईवमाइउज्जोए ।

तह वि खलु अणाइन्नं मूलवयविराहणा जेणं ॥ ३५

(निशीथभाष्यगा० ३३९९-३४००)

एवं च दाऊण तेसिमणुसट्ठि राईभोयणवयं च पभायसमये पट्टिया सूरिणो । ते य दो वि करकलिय-करालकरवाला पट्टिया गुरूण पुरओ, जाव पत्ता गुरूणो सीमंतं । तओ नियत्तिउकामेहिं वंदिया तेहिं गुरूणो । भणियं च गुरूहिं जहा-

'धैयंभगे गुरुदोसो थेवस्स वि पालणा गुणकरी उ ।' तम्हा दढव्वएहिं होयव्वं एत्थ वत्थुम्मि ॥ १४

एवं(व) भणिऊण गुरूणो अन्नं देसंतरं गया, ते वि । 'इच्छं'ति भाणिऊणं संपत्ता निययगेहम्मि ॥ १५

अह अन्नया कयाई चोरसमेएहिं अण्णविसयम्मि । गंतुं अइप्पभूयं आणीयं गोहणं तेहिं ॥ १६

1 विहर्तुम् । 2 गाथेमा ओघनिर्मुक्तौ १७२तमी समुपलभ्यते । 3 A B °णे सुसंव° । 4 A B °णसमग° । 5 O D °व परिभाविऊण । 6 O D राईभो° । 7 O D °ओ कोट्टरोगं । 8 O D घायणं भाणधोइणा° । 9 एका-दशमोद्देशके । 10 पञ्चाशके पञ्चमपञ्चाशकस्य द्वादशमीगाथायाः पूर्वार्धमिदम् ।

तं गहिऊणं पत्ता पच्चासन्नमि निययपल्लीए । गामम्मि, तस्स बहिया चोरा महिसं विणासंति ॥ १७
 तं अद्धया पयंती, मज्झट्टा अद्धया गया गामे । मन्तंति भज्जयत्ता गोहणलोभेण चलियमणा ॥ १८
 वाएमु मंसइत्ते जेणऽम्हाणं इमं हवइ सव्वं । इय मंतिऊण खेत्तं अद्धयमज्जे विसं तेहिं ॥ १९
 इयरेहिं वि ताघायणविसयं चित्ति तु अद्धए मंसे । जाव विसं पक्खेत्तं ताव य अत्थं गओ सूरु ॥ २०
 'रयणी जाय' त्ति दढव्वएहिं सेणाहिवेहिं नो भुत्तं । अण्णोण्णदिण्णविसभोयणेण इयरे मया सव्वे ॥ २१
 दट्ठूण वइससं तं धणियं संवेगमागया दो वि । ते भीम-महामीमा जंपंति परोप्परं एवं ॥ २२
 अहह ! कह अविरईए दारुणया जं इमे मया सव्वे । अम्हं पुण एगस्स वि वयस्स एयं फलं जायं ॥ २३
 जं न मया तह रिद्धो इह लोए चेव एरिसा पत्ता । परलोए पुण मोकखो होही कमसो न संदेहो ॥ २४

एवं च जंपिऊणं तं सव्वं गोहणं गहिऊण गया नियगेहं । काऊण य चोरपरियणस्स जहोचियं
 कायव्वं, संजायपच्चएहिं य जहासत्तीए गहियाओ अन्नाओ वि निवित्तीओ । एवं च विसुद्धसम्मत्तसंजुयाणं
 पडिवण्णणिवित्तिपरिवालणुज्जयाण सुसाहुजणपज्जुवासणागुणाणुरंजियमाणसाणं दीणा-ऽणाहाइदाणपरायणाणं
 पसत्थभावणाभावियाणं जिण्णिदव्वंदण-भूयणाइपसत्ताणं नियदुच्चरेयनिंदणं कुणंताणं समागओ अहाउयक्कालो ।
 तओ पंचनमोक्कारपरा मरिऊणं उप्पन्ना देवलोगे देवत्ताए । तओ चुया सुमाणुसत्त-सुदेवत्ताइकमेण
 सिद्ध त्ति ।

[भीम-महामीमयोः कथ कं समाप्तम् । ४.]

एवं भावतीर्थसेवा सम्यक्त्वं भूषयतीति । व्याख्यातं तृतीयभूषणम् । सम्प्रति चतुर्थम् । तत्र 'भक्ति'ति
 सूत्रावयवः, 'भक्तिः' विनयवैयावृत्त्यरूपा बाह्या प्रतिपत्तिः सा च सम्यक्त्वं भूषयति, उक्तं च—

तिथ्यराणं वरमुणिगणाण संघस्स पवरभत्तीए ।
 सम्मत्तं भूसिज्जइ अणवरयविहिज्जमाणीए ॥ ३६
 तम्हा अणवरयं चिय भत्ती एएसु होइ कायच्चा ।
 सम्मत्तभूसणत्थं भवभयमीएहिं भव्वेहिं ॥ ३७

तत्र तावत् तीर्थकरभक्ताबुदाहरणं प्रतिपाद्यते—

[५. आरामशोभाकथानकम् ।]

इह चेव जंवुदीवे दीवे दीवोयहीण मज्झत्ये । भरहं ति नामखेत्तं छक्खंडं अत्थि सुपसिद्धं ॥ १
 तत्थ य मज्झिमखंडे गोमहिससमाउलो महारम्मो । देसाण गुणनिहाणं अत्थि कुंसट्ठु त्ति वरदेसो ॥ २

तत्थ य परिस्समकिलंतनर-नारीहियं व बहुसासं, महामुणि व्व सुसंवरं, कामिणीयणसीसं व ससीमंतयं
 अत्थि थलासयं नाम महागामं ।

पमुइयजणसयरम्मं अविगम्मं दुट्ठ-राय-चोराणं । दाण-दया-दमनिलयं तं गामं सयल्लगुणकलियं ॥ ३

तं च गामं सरूवेणेव ज्झाडवज्जियं, अवि य—

चाउद्धिसिं पि गामस्स तस्स मोत्तुं तिणाणि णो अन्नं । उट्ठेइ किं पि ज्झाडं जोयणमित्ताए भूमीए ॥ ४

इओ य अत्थि तत्थ गामे रिउवेयाइपाढो अग्गिसम्मो नाम^१ बंभणो । तस्स जल्लणसिहा नाम बंभणी । ताणं च विसयसुहमणुहवंताणं जाया एगा दारिया । कयं च से नामं विज्जुप्पह^२ त्ति । सा य अईवरूवाइगुणगणोवेया, अवि य—

रूवोहामिय जीएँ सुरंगण, गइ-वयणेहि य वरहंसगण । चंदलेह सोमत्तणि नज्जइ, गोरि नाइ सोहग्गि छज्जइ ॥ ५
दक्ख विणीय गुरूयणभत्ती, इत्थिपसत्थकलागमजुत्ती । सच्चसोयसीलेहि^३ अलंकिय, सरलसहाव कया वि अवंकिय ॥

तीसे य जाव अइकंताणि अट्ठ वरिसाणि ताव य रोग-जराकिलेसदाढाकरालं पविट्ठा मच्चवयणं से जणणी । तओ सा चेव सव्वं गिहवावारं काउमाढत्ता, अवि य—

उट्ठित्त पभायम्मि करेइ गोदोहणं तओ पच्छ । छाणुवलेवण-त्रोहारणाइ सव्वं विहेऊण ॥ ७

जाइ गोरक्खणत्थं, पुणो वि मज्झण्हकालसमयम्मि । आणेउं गावीओ करेइ गोदोहणं पुण वि ॥ ८

जणयस्स भोयणविहिं काऊण सयं पि भुंजिउं वाला । गावीण रक्खणत्थं जाइ पुणो एइ सायम्मि ॥ ९

सव्वं पओसकिच्चं काऊणं निइमोक्खणं कुणइ । एवं घरकम्मेणं णिच्चं उव्वमज्जए वाला ॥ १०

तओ अन्नम्मि दियहे अच्चंतपराभग्गाए लज्जं मोत्तूण भणिओ जणओ 'ताय ! तहा करेसु जहा मह माया भवइ, जओ हं गिहकम्मं करंती पराभग्गामि' । तओ जणएण 'सोहणं भणइ'त्ति मण्णमाणेण संगहिया का वि । सा वि तीसे चेव भारं निक्खविऊण ण्हाण-विलेवण-विभूसाइवावडं चेट्ठइ । तओ विज्जुप्पभाए चितियं जहा 'सुहनिमित्तं मए एयं कारियं जाव दुगुणयरो मह संतावो जाओ' । तओ जा पभाए निग्गच्छइ सा अइकंते भोयणसमये समागच्छइ, तत्थ य जं किंचि उव्वरियगाइ भोत्तूण जा जाइ सा पुणो रयणीए समागच्छइ । एवं च महया किलेसेणं अइकंताणि दुवालसवरिसाणि । अन्नदियहम्मि य गावीसु चरंतीसु चेव छाया-अभावाओ पसुत्ता सा खडमज्जे । इत्थंतरम्मि य समागओ तमुदेसं एगो विसहरो, अवि य—

अइकसिणमहाकाओ रत्तच्छो चवलजंमलजीहालो । विहियफडो तुरियगई भयमीओ तीएँ पासम्मि ॥ ११

सो नागकुमारसुराहिट्ठियदेहत्तणेण जंपेइ । माणुसभासाएँ तओ कोमलवयणेहिं उट्ठवइ ॥ १२

तो^४ उट्ठियं तयं जाणिऊण अह भणइ विसहरो एवं । 'वच्छे ! भयमीओ हं समागओ तुज्ज पासम्मि ॥ १३

एए मह पुट्ठीए जम्हा धावंति दुट्ठगारुडिया । मा एयाण करंडयपिंडियदेहो दुही^५ होवं ॥ १४

ता वाले ! नियंखोलाइ ढक्किउं उवरिमेण कथेण । रक्खेहि ममं भीयं मा पुत्ति । बह्वं विमालेहि ॥ १५

अहयं नागकुमारहिट्ठियदेहो न चेव एएसि । मंतस्स देवयाए सक्केमिह लंघिउं आणं ॥ १६

ता मा वीहेहि तुमं मह वयणं कुणसु निव्वियप्पेणं^६ । इय भणियाए तीए छूढो कोलाएँ सो नागो ॥ १७

इत्थंतरम्मि य ओसहिवल्लयगहियकरयला समागयीं ते गारुडिया । पुच्छिया य तेहिं सा 'किं वच्छे ! दिट्ठो को वि तए एएण मणेण वच्चंतो महानागो ?' । तीए भणियं 'अहमुवरिल्लिछइयवयणा इह सुत्ता ठिया, ता किं ममं पुच्छह ?' । तओ तेहिं भणियं 'अरे वाला खु एसा, महानागं दट्ठूण कूवंती पणट्ठा हुंता, जइ एईए दिट्ठो हुंतो, ता निच्छयं न एयाए दिट्ठो अगगओ पलोएह' । ते वि अगगओ पिट्ठओ य पलोइऊण कत्थ वि तमपिच्छेता 'अहो कहं पेच्छंताणं चेव पणट्ठो सो ?' विम्वउप्फुल्लोयणा जहागयं पडिगया ते गारुडिया ।

1 O D विण्णो । चंडरूहा नाम से भारिया । ताणं । 2 A B °गुणोवेया । 3 O D कुणंता भज्जामि । 4 O D °हा । तओ । 5 A B °म्मि गावी° । 6 A B तओ उट्ठि° । 7 O D होहं । 8 O D नियकोलाएँ । 9 O D महं भणियं । 10 A B °या गारु° ।

तओ भणिओ तीए सो सप्पो जहा 'निग्गच्छाहि संपयं जओ गया ते नरिंदा' । नीसरिओ य एसो । तओ तेण तयऽहिट्ठायगनाङ्कुमारदेवेण पच्चक्खीहोऊण आवरिऊण य तं नागरूवं पयडिऊण सुररूवं भणिया एसा 'वच्छे? तुट्ठो हं तुज्झ एएणं अणणसरिसेणं परोवयारकरणरसिएणं धीरत्तणचेट्ठिएणं, ता वरेहि वरं जेण तं पयच्छामि' । तओ चलमाणकुंडलाहरणं तियसमवलोइऊण भणियमेईए 'ताय! जइ एवं ता करेहि महच्छायं जेण सुहेण चेव गावीओ चारेमि, अन्नहा वाढं घम्मेण वाहेजामि' । देवेण चित्तिं 'अहो? सुद्धा वराइणी जा मह तोसे वि एवं पभणइ, ता करेमि' अहं पि एईए उवयारं'ति चित्तिऊण कओ तीए उवरि महारामो । अवि य—

नाणाजाइपहाणरुक्खनिलओ सव्वोउदिन्नफलो, निच्चं फुल्लपरागवासियदिसो मत्तालिसदाउलो ।

सव्वत्तो रविपायरुद्धपसरो चित्ताणुकूलो दढं, आरामो वरवण्ण-गंधकलिओ देवेण से^१ निम्मिओ ॥ १८

भणिया य 'वच्छे! महप्पभावेण एसो जत्थ जत्थ तुमं वच्चिहिसि तत्थ तत्थ तुज्झोवरिं ट्ठिओ गच्छि-
स्सइ, गेहाइ गयाए तुह इच्छाए सम्माइऊण तदुवारिं चिट्ठिस्सइ, आवइकाले पओयणे य मं सुमरिज्जसु'त्ति
भणिऊण गओ य सुरो । सा वि अमयफलासायणविगयतण्हा-च्छुहा तत्थेव ठिया जाव संजाया रयणी ।
तओ गावीओ घेत्तूण गया गेहं । आरामो वि ठिओ धरोवरिं । 'भुंजसु'त्ति जणणीए भणियाए 'नत्थि छुह'त्ति
उत्तरं दाऊण ठिया । रयणीपच्छिमजामे^२ य गावीओ घेत्तूण गया अरण्णं । एवं दिणे दिणे कुणंतीए गयाणि
कयवि वासराणि ।

अन्नया य अडविट्ठियाए आरामतलसुहपसुत्ताए समागओ तेणतेणं विजयजत्तापडिनियत्तो पाडलि-
पुत्तपुराहिवो जियसत्तू णाम राया । दिट्ठो य तेण सो आरामो । भणिओ य मंती देसु एत्थेव रम्मारामे आवासं^३ ।
तओ मंतिणा वि 'आएसो'त्ति भणिय पहाणसहयारपायवतले दिन्नं राइणो सीहासणं । निविट्ठो तत्थ राया ।
तओ य—

वज्झंति तरुवरेसुं चंचलतुरयाण वरवलच्छीओ । पल्लाण-कवियमाईणि ओलइज्जंति साहासु ॥ १९

महखंधदुमेषु तहा गाढं वज्झंति मत्तकरिनाहा । करभाइवाहणाणि य जहारुहं संठविज्जंति ॥ २०

ईओ य खंधावाररवायण्णणेण उट्ठिया सा वाला । दिट्ठाओ य तीए करिवराइभउत्तट्ठाओ दूरं गयाओ
गावीओ । तओ पेच्छंतस्सेव मंतिणो पहाइया सा ताण वालणत्थं । तओ गओ सव्वो वि आरामो तुंगमाईए
घेत्तूण तीए समं । 'किं किमेयं?' ति संभमुम्भंतलोयणो उट्ठिओ नरनाहाइलोओ । तओ 'किमेयमिंदयालं पिव
दीसइ?' ति पुच्छिओ मंती राइणा । मंतिणी^४ भणियं 'देव! अहमेवं वियक्केमि जहा—इमाओ पएसओ निदाखय-
विवुद्धा उट्ठिऊण नियकरयलेहिं चमढंती दो वि अच्छीणि उत्तट्ठलोयणा पहाइया एसा वालिया, एईए समं
एसो वि पयट्ठो आरामो, ता एईए प्रभावो को वि लक्खिज्जइ, न य एसा देवया अच्छिचमढणाओ संभा-
विज्जइ, ता सच्चवेमि एयं' ति भणमाणेण पहाविऊण कओ तीए सद्दो । 'किं भणह?' ति भणमाणी ठिया सा तत्थ
सहारामेण । 'इओ एहि'त्ति सदिया णेण । तीए भणियं 'मम गावीओ दूरं वट्ठति।' मंतिणा वि 'अम्हे आणेमो'त्ति
भणिऊण पेसिया आसवारा । आणियाओ गावीओ । सा वि समागया रायसमीवं । ठिओ तह चिय आरामो ।
तओ रण्णा तीए तमइसयं दट्ठूण पलोइया सव्वंगं, लक्खिऊण य कुमारिं संजायाणुराएण पलोइयं मंतिवयणं ।
मंतिणा वि लक्खिऊण राइणो भावं भणिया विज्जुप्पहा, अवि य—

१ A B तोसेण एवं । २ C D °मि एवं पि, B °मि एईए । ३ तस्याः । ४ C D गओ असुरो । ५ C D
°णीमणि° । ६ A B छुहा' उत्त° । ७ A B °मे गावी° । ८ C D °कइवयवास° । ९ C D तओ । १० C D तुंगमाईए
११ A B किमेवामि° । १२ A B °णा उ भणि° । १३ C D तत्थेव स° । १४ C D वज्झंति । १५ A B °ण कुमा° ।

सयलपुहईइ नाहं पभूयसामंतपणयपयकमलं । भदे ! नरिंदनाहं पडिवज्जसु पवरभत्तारं ॥ २१

तओ तीए भणियं 'नाहं अप्पवसा' । मंतिणा भणियं 'कस्से पुण तुमं वसा ?' । तीए भणियं 'जणणि-
जणयाणं । मंतिणा भणियं 'को तुज्झ जणओ ? कत्थ वा वसइ ? किं वा से नामं ?' । तीए जंपियं 'इत्थेव
गामे अगिसम्मो नाम माहणो परिवसइ । तओ राइणा भणिओ महंतओ जहा 'गच्छ तुमं तत्थ एयं
वरिज्जण आगच्छ' । तओ गओ मंती गामं । पविट्ठो य तस्स मंदिरे । दिट्ठो य तेण समागच्छंतो मंती ।
अब्भुट्ठिज्जण य दिन्नमासणं, भणियं च 'आइसह जं मए करणेज्ज' । तेण भणियं 'भद ! किमत्थिं तुज्झ का
वि दुहिया ?' । तेण भणियमामं । मंतिणा भणियं 'जइ एवं तो दिज्जउ सा देवस्स' । तेण भणियं 'दिन्ना चेव,
जओ अम्ह पाणा वि देवसंतिया किं पुण कन्न ?' त्ति । मंतिणा भणियं 'तो आगच्छ देवस्स समीवं' । तओ
गओ रायसमीवं अगिसम्मो । आसीवायपुरस्सरं निसन्नो रायसमीवे । कहिओ य वुत्तंतो मंतिणा । तओ
रन्ना कालविलंबभयेण गंधव्वविवाहेणं परिणीया सा । पुव्वनामं परावत्तिज्जण कयं अन्ननामं, अवि य—

जम्हा इमीए उवरिं रेहइ बहुतरुवरेहिं रमणिज्जो । आरामो तेण इमा नामेणाऽऽरामसोह त्ति ॥ २२

तओ राया 'संपयं एस मे ससुरओ भणिज्जण नज्जिहि' त्ति लज्जमाणो दाज्जण दुवालस वरगामाणि पयट्ठो
अगओहुत्तं । निवेसिया करिवरस्सुवरिं आरामसोहा । ठिओ य तदुवरिं चेव समाइज्जण आरामो । एवं च
परिहिट्ठुट्ठो वच्चए राया । अवि य—

तीए लंमेण णिवो सकयत्थं जौवियं ति मनेइ । अहवा को वररयणं लद्धं न य तोसमुव्वहइ ? ॥ २३
तीए वयणावलोयणवावडचित्तो पहम्मि सो जाई । अहवा सुंदरगम्मी खुप्पइ दिट्ठी किमच्छेरं ? ॥ २४
इक्कं रूवाइज्जुया, बीयं पुण देवयापरिगहिया । मोहेइ जं नरिंदं किमत्थि अच्छेरयं भणह ? ॥ २५

तओ जावै पत्ताणि कमेण पाडलिपुत्तं ताव समाइट्ठं राइणा, अवि य—

कारेह हट्ठसोहं, उच्छल्लह गुड्डियाउ सव्वत्थ । मंचाइमंचकलियं सव्वं वि य पुरवरं कुणह ॥ २६
किं बहुणा ? सविसेसं अज्जं सव्वं पि कुणह सामग्गि । जेण पविसामि नयरे देवीए सभं विभूईए ॥ २७
संपाडियम्मि सव्वम्मि सासणे राइणो पुरज्जणेण । पविसइ ठाणे ठाणे कयकोउयमंगलो राया ॥ २८
पविसंतम्मि नरिंदे कोउहलपूरिओ जणो सव्वो । एइ निव-देविदंसणसमूसुओ नियगिहेहितो ॥ २९
पुरिसा वण्णंति निवं, देविं पुण वण्णयंति इत्थीओ । तत्थ भणइ कोइ जुवा 'कयपुण्णो एस नरनाहो ॥ ३०
जेणेयं थीरयणं निज्जियतियलोयजुवइल्लंइण्णं । पत्तं महप्पहावं खाणी संसारसुक्खाणं' ॥ ३१
बुद्धो को वि पयंपइ 'पुव्वज्जियधम्मपरिणई एसा । ता तं चेव करेमो जेणऽन्नभवम्मि इय होमो' ॥ ३२
वालो वि जंपइ इमं दट्ठूण फलाइं करिवरस्सुवरिं । 'अहह अहो विविहफला अम्हे कह पाविमो एए ?' ॥ ३३
जंपइ का वि हु नारी 'हला ! हला ! पेच्छ अइसओईए' । बीयाए सा भणिया 'देवपभावो इमो सव्वो' ॥ ३४
अण्णाए पुणो भणियं 'पेच्छसु एयाए रूवसंपत्ती' । बीयाए समुल्लवियं 'वत्थाभरणेहिं नणु रूवं' ॥ ३५
अण्णाइ पुणो भणियं 'एस च्चिय जयउ जीवलोगम्मि । जा नरवइणा सद्धिं एक्कासणसंठिया जाइ' ॥ ३६
इयरीए समुल्लवियं 'कह एयं वण्णसे तुमं सुयणु ।' । जा लोयाण समक्खं निवसहिआ लज्जए नेय ?' ॥ ३७
अन्ना का वि पयंपइ 'पेच्छ हले ! कोउयं अइमहंतं । जं करिवरस्स उवरिं आरामो सुट्ठु रमणिज्जो' ॥ ३८
बीया पयंपइ तओ 'न एयमम्हाण कोउयं किं पि । जं देवयाणुभावेण होइ एयारिसं सव्वं' ॥ ३९
इय विविहजंपिरस्स उ जणस्स मज्जेण सो निवो पत्तो । निर्यमुवणम्मि विसाले उत्तरइ गयाओ तीइ सभं ॥ ४०

1 O D अत्थेव । 2 O D °त्थि का वि तुज्झ । 3 A B °ओ तदु° । 4 O D °व कमेण पत्ताणि पाड° ।
5 O D °लावण्णं । 6 O D करिनाहस्सुवरिं । 7 O D °यभवण° ।

अर्धभतरं पविट्ठाण ताण सो मंदिरस्स उवरिम्मि । आरामो ठाइ लहुं दिव्वो देवाणुभावेण ॥ ४१

इय एवं तीइ समं भुंजंतो विसयसोक्खमणवरयं । दोगुंदुगु व्व देवो गयं पि कालं न याणेइ ॥ ४२

इओ य तीसे सबक्किजणणीए समुप्पन्ना धूया । जाया य जोव्वणत्था । तओ चित्तिं तीए 'जइ कर्हिचि सा आरामसोभा न भवइ तओ तीए गुणाणुरत्तो मम धूयं पि परिणेइ राया, ता केणइ पओगेण तहा करेमि जहा सा न भवइ' । एवं चित्तिऊण भणिओ तीए भट्ठो जहा 'किं न आरामसोभाए जोगं किपि भत्तुल्लागाइयं पेसेसि ? । तेण भणियं 'पिए ! किमह भत्तुल्लोण ? तीसे किं पि ऊणं ?' । तीए भणियं 'सच्चं, न किंचि ऊणं परं अम्हाण चित्तनिव्वुइ न भवइ' । तओ तीसे आगहं नाऊण भणिया 'जइ एवं ता करेहि किं पि' । तीए वि हरिसुप्फुल्लोयणाए कया सीहकेसरया मोयगा, संजोइया पभूयसंभारणदव्वेहि, भाविया मइरुगेणं । पक्खित्ता अव्वंगकुडगे भणिओ य तीए भत्ता जहा 'नेहि सयं चेव एए मोयगे, मा अवंतराले अण्णो को वि पच्चवाओ भविस्सइ' । तओ सो माहणो सरलसहावो तीए दुट्ठभावमलक्खंतो सयं चेव एगागी लंछियं मुदियं काऊण तं घडयं सिरें^१ समारोविऊण जाव पयट्ठो ताव भणिओ तीए जहा 'एयं मम भत्तुल्लं आरामसोहाए चेव समप्पियव्वं भणियव्वा य वच्चा जहा—एयं तए सयं चेव भुत्तव्वं, न अनस्स कस्सइ दाइव्वं, मा हं एयस्स विरूवत्तणेण रायकुले हसणिज्जा भविस्सामि' । 'एवं होउ' त्ति भणिऊण पयट्ठो एसो । तिसंझं च पडियग्गमाणो, मुदं च संवायंतो, सुयणकाले य उस्सीसगमूले ठवयंतो, कमेण पत्तो पाडलिउत्तस्स नयरस्स वाहिं । तत्थ य उव्वाउ त्ति पसुत्तो एगस्स वडरुक्खस्स महयमहालयस्स हेट्ठओ । कम्मधम्मसंजोगेण य तत्थ वडरुक्खकयकीलानिवासेण चित्तिं तेण तीए परिचियनागकुमारदेवेण 'हंत ! को वि एस पहिओ दीहरऽद्धानलंघणपरिस्समनिरसहंगो सुवइ ता को पुण एसो ?' त्ति चित्तं तेण पसारियं नाणं, तेण य जाणिओ जहा—एसो सो आरामसोहाजणओ त्ति । ता पुण किं कारणं एसो इत्थ पट्ठे पविसिउकामो^२, किं वा एयस्स संवले चिट्ठइ ? एवं च जाव गिरुवइ ताव पेच्छइ ते विसमोयगे । दट्ठूण य चित्तिमणेण जहा 'अहो से जणणीए दुट्ठया !, ता किं मए विज्जमाणम्मि चेव एसा विवज्जिस्सइ ?' त्ति परिभाविंतेण अवहडा ते विसमोयगा, पक्खित्ता अन्ने तत्थ अमयमोयगा । खणंतरेण य विवुज्जिऊण सो पविट्ठो नयरमज्जे । पत्तो रायभवणद्वारं । तओ पडिहारमुदिसिऊण भणियमणेण 'भइ ! निवेएहि राइणो जहा—आरामसोहाजणओ द्वारदेसे देवदंसणमणुक्खइ' । पडिहारेण वि निवेइयं रण्णो । राइणा भणियं 'लहुं पविसेहि' । तव्वयणाणंतं च पवेसिओ पडिहारेण । तेण वि उवसप्पिऊण 'उं भूर्भुवः स्वस्ति स्वाहा वषड् इन्द्राय' इत्यादिमन्त्रपठनपूर्वकं समप्पियमुवायणं नरवइपच्चासन्नोवविट्ठाए आरामसोहाए । भणियं च जहा 'देव ! विन्नत्तं वच्चाजणणीए जहा—एयं भत्तुल्लं मए जं वा तं वा मायाहियण पेसियं, अओ वच्चाए चेव समप्पणीयं, किं वहुणा ? जहा हं रायकुले हसणेज्जा ण भवामि तहा कायव्वं' । तओ राइणा निरुवियं वयणं देवीए, तीए^३ वि नियदासचेडीए^४ हत्थे दाऊण नीयं सगेहि । आभरणवत्था-डलंकारा-इदणेण कओ उवयारो माहणस्स । देवी वि सगिहं गया । उट्ठिए य अत्थाणे गओ राया देविमंदिरं । सुहा-सणोवविट्ठो य विण्णत्तो तीए, अवि य—

'देव ! मह कुण पसायं, नियदिट्ठिं देह, जेण सो कुडओ । उग्घाडिज्जइ संपइ' इय सोउं जंपए राया ॥ ४३

'देवि ! कुण मा वियप्पं, इमं पि^५ अण्णं पि जं तए विहियं । तं अम्हाण पमाणं, उग्घाडहि तो तयं झत्ति' ॥ ४४

तो एसा तं कुडयं उग्घाडइ जाव ताव सहस त्ति । निद्धाइ तओ गंधो जो दुल्लो मच्चलोगम्मि ॥ ४५

1 O D °इ पेसे° । 2 A B संपये । 3 A B रे जीव । 4 A B °यं भत्तु° । 5 A B कुले । 6 O D °त्तनयरस्स । 7 O D महइम° । 8 C D ता किं पुण कार° । 9 C D °हारं समुदि° । 10 A B °ए निय° । 11 O D °दीहत्थे । 12 A B पि एव (वं) पि जं ।

गंधेण तेण राया अक्खित्तो जाव ता पलोएइ । अमयप्फलसारिच्छे सुपमाणे मोयगे दिव्वे ॥ ४६

अइकोउगेण राया दंसेऊण चओरजीवस्स । भुंजेइ मोयगे जा अच्चत्थं विम्हिओ ताहे ॥ ४७

तओ भणियं राइणा जहा 'देवि ! अपुव्वरसत्ति काऊण पेसेहि एगेणं मोयणं नियमगिणीणं' । तीए वि तह चेव कयं । तओ उच्छलिओ साहुवाओ जणणीए जहा 'न अण्णस्स एवंविहं विण्णाणं'ति । तत्तो य विसज्जाविया अग्गिसम्मेण जहा 'देव ! विसज्जेह कं पि कालं वच्छं, पुणो वि आणेज्जह' । रण्णा भणियं 'भट्ट ! असूर्यम्पइया राजदाराः' । तओ निच्छयं नाऊण गओ भट्टो नियट्ठाणं । कहिओ सब्बो वि वुत्तंतो तीए । तओ चितियमणाए 'हंत ! किहमेयं निप्पलं जायं ? नूणं सुंदरं भविस्सइ महुरयं ता अन्नं सुंदरतरं वीयवाराए करिस्सामि तहेव । केहिंवि दिणेहिं वियक्कंतेहिं फीणियाकरंडयं घेत्तूण पेसिओ भट्टो । तेणेव कसेण पत्तो तं वडपायवं । दिट्ठो देवेण । अवहरियं विसं । तहेव जाया सलाहा । पुणो तइय-वाराए आवन्नसत्तं सोऊण सुपरिक्खियतालपुडसंजोइयमंडियाकरंडयं समप्पिऊण भणिओ 'इण्हि तहा कायव्वं जहा इत्यागंतूण वच्छा पसवइ, जइ कहंचि राया न पडिवज्जइ तो वंभणसरूवं दंसणीयं' । 'एवं'ति पडिवज्जि-ऊण गओ एसो । तहेव वडरुक्खं पत्तस्स अवहरियं गरलं देवेण । तेणेव कमविभागेण विण्णत्तो राया जहा 'देव ! इण्हि विसज्जेह एयं, जेण तत्थ गंतूण पसवइ' । राइणा भणियं 'ण एयं कयाइ संभवइ' । तओ भट्टेण निवेसिऊण उयरे छुरियं भणियं 'जइ न विसज्जेह तओ अहं तुम्हाणमुवरि वंभणो होमि' । तओ से निच्छयं नाऊण मंतिणा सह सामत्थिऊण विसज्जिया महासामग्गीए । तओ तमागच्छंतं नाऊण खणाविओ नियगेहि-ट्ठओ महंतो से मायाए कूयो । ठाविया य पच्छन्ना भूमिघरयम्मि नियधूया । पत्ता य तत्थ महाभडचडगरेण आरामसोहा । कयं सब्बं पि करणिज्जं । पत्ते^१ य पसूइसमये पसूया देवकुमारसरिसं दारयं । तओ अन्नया कयाइ दूरत्थाणं अंगपडियारियाणं दिव्वजोएण आसन्नाए मायाए उट्ठिया एसा सरीरचिंताए नीया पच्छिम-दुवारें । दट्ठूण य कूवयं भणियमिमीए 'अम्मो ! कया एस कूवओ निप्पन्नो ?' । तीए भणियं 'पुत्त ! तुज्झा-गमणं णाऊण विससंचरणाइभएण गिहे चेव एस मए खणाविओ' । तओ सा जाव कोउगेण कूवतलं निरूवइ ताव निदयं नोल्लिया जणणीए निवडिया अहोमुहा । निवडंतीए य सुमरिऊण सुरसंकेयं भणियमणाए 'ताय ! संपयं तुह पाया सरणं' ति । तओ ज्ञत्ति तेण नागकुमारदेवेण पडिच्छिया करयलसंपुडेण, कूवयंतराले य काऊण पायालभयणं ठाविया सा तत्थ चिट्ठइ सुहेण । आरामो वि पविट्ठो कूवयम्मि । तियसो वि कुविओ तज्जणणीए । 'जणणि'त्ति काऊण उवसामिओ अणाए । तीए वि णिवेसिया कयसूइयावेसा तत्थ पल्लंके नियधूया । खणं-तरेण य समागयाओ परिचारियाओ । दिट्ठा य सा ताहिं, अवि य—

ईसीसिफरलदिट्ठी थोवयलावण्णरूवतणुतेया । किंचि सरिच्छावयवा दिट्ठा सा ताहिं सयणगया ॥ ४८

भणिया 'सामिणि ! किं ते देहं अण्णारिसं पलोएमो ?' । सा भणइ 'न जाणामि, किंतु न सच्छं मह सरीरं' ॥ ४९

तो ताहिं मीयाहिं पुट्ठा जणणी 'किमेरिसं एयं ?' । सा वि तओ माइल्ला ताडंती हियव(य)यं भणइ ॥ ५०

'हा ! हा ! हया हयासा वच्छे ! हं मंदभाइणी नूणं । जेण तुह रूवसोहा अन्न चिय दीसए देहे ॥ ५१

किं हुज्ज दिट्ठिदोसो ? किं वा वायस्स विलसियं एयं ? । किं वा पसूइरोगो संजाओ तुज्झ देहम्मि ?' ॥ ५२

इय विलवंती तो सा भणिया पडिचारियाहिं 'मा रुयसु । जं इत्थं करणेज्जं किं पि तयं कुणसु सिग्घयरं' ॥ ५३

इय भणियाए तीए नाणाविहकोउगाइ विहियाइ । तह वि न कोइ विसेसो संजाओ तीए देहम्मि ॥ ५४

१ CD °णं न सुंद° । २ CD विट्ठं° । ३ AB °व वणे कते° । ४ CD °णो । तओ । ५ AB °या पच्छन्ना । ६ AB °ते पसू° । ७ CD भट्ट ति । ८ AB °मो पविट्ठो ।

तओ रायभएण विसन्नाओ पडिचारियाओ । इत्थंतरम्मि य सन्नाओ रायपेसियमहंतओ । भणियं च तेण 'देवो आणवेइ देवि कुमारं च घेत्तूण सिग्घमागच्छह' । तओ कया सैव्वसामग्गी । पत्थाणसमए य भणिया देवी परियणेण 'कत्थ आरामो ? किं वा अज्ज वि न पयइइ ?' । तीए भणियं 'घरकूवे जलपाणत्थं मुक्को पच्छा आगमिस्सइ पयइइ तुम्हे' । पयइओ सव्वो वि परिवारो । कमेण य पत्ताइं पाडलिपुत्तं । वद्धाविओ नरवई । तओ हरिसभरनिव्वरेण काराविया हइसोहा । आइइ वद्धावणयं । पयइओ सयं अम्मोगइयाए जाव दिट्ठा देवी कुमारो य । तओ देविरूवं निएऊण पुच्छियं राइणा जहा 'देवि ! किमन्नारिसं तुह सरीरं पेच्छामो ?' । तओ पडिचारियाहिं भणियं 'देव ! पसूयाए एयाए दिट्ठिदोसेण वा वातदोसेण वा पसूरोगेण वा कहिं (हं) चि एवंविहं सरीरं जायं, न सम्मं त्रियाणामो' । तओ नरवइणा पुत्तजम्ममुदयहरिसिएणावि अंधारियं वयणं देविवड-यरसवणाओ, तहा वि धीरयं काऊण पविट्ठो नयरं । भणिया य सा 'किमारामो न दीसेइ ?' । तीए भणियं 'पिट्ठो मुक्को पाणियं पियंतो चिट्ठइ, सुमरियमित्तो समागमिस्सइ' । तओ राया जया जया तीए सरीरं सव्वंगं पेच्छइ तया तया संदेहावन्नो भवइ, 'किमेसा सा अन्ना व ?' ति । अन्नया य भणिया राइणा जहा 'आणेहि आरामं' । 'पत्थावेणं आणेत्तामि' ति भणंतीए सुन्नयं उट्ठप्पाडं दट्ठण जाया महल्लयरी आसंका 'मन्ने न चेव एसा सा, अण्णा काइ' ति वियक्कंतो अच्छइ ।

इओ य तीए आरामसोहाए भणिओ सो देवो जहा 'कुमारविरहो मँह अच्चंतं वाहइ, ता तहा करेहि जहा कुमारं पेच्छामि' । तओ भणियं नागकुमारदेवेण 'वच्छे ! जइ एवं गच्छ मम सत्तीए, परं दट्ठण नियसुयं सिग्घमेवाऽऽगतं' । तीए भणियं 'एवं होउ' । देवेण भणियं 'जाई ! तुमं तथेव सूरोग्गमं जात्र चिट्ठिहिसि, तओ परं नत्थि मए सह तुह दंसणं, पच्चओ य जया हं पुणो' नाऽऽगमिस्सामि तैया हं मयगनागरूवं तुह-केसपासाओ निव्वडंतं दंसित्तमि' । तीए भणियं 'एवं होउ, तहा वि पेच्छामि नियतणयं' । तओ विसज्जिया तियसेण । तप्पहावेण य खणमित्तेण चेव पत्ता पाडलिपुत्तं । विहाडेऊण य वासभवणं पविट्ठा अच्चंतरे । जं च केरिसं ?, अवि य-

पज्जलियरयणदीवं भणिमोत्तियरयणजणियओऊलं । पुण्णोवयारकलियं, मघमहियसुधूववल्लिं ॥ ५५

वरकक्कोलय-एला-लवंग-कप्पूरकलियपडलम्मि । ठवियवरनागवल्लीदलवीडिय-पूगसंधायं ॥ ५६

वहुखज-पेजकलियं संजोइयजंतसउणआइण्णं । पासुत्तराय-नियभगिणिजुत्तपल्लंकपरिकलियं ॥ ५७

तं च दट्ठण किंचि पुव्वरयसुमरणुप्पन्नमयणवससंजायसिगाररसनिव्वरं, किंचि नियदइयार्लिगणपसुत्तभ-गिणीदंसणवसुप्पन्नईसारसं, किंचि जणणीकूवयपक्खेवसुमरणुव्वन्नकोवरसपसरं, किंचि सुयसुमरणुप्पणसिणेहरस-गच्छिमणं, किंचि समत्तनिययपरियणावलोयणसंजायहरिसपगरिसनिव्वडंतआणंदविदुसंदोहं, खणमेक्कमच्छिऊण गया जम्मि पण्से पच्चासन्नपसुत्तवाइमाइपरियणो रयणजडियकणयमयपालणयारूढो कुमारो ^{१६}चिट्ठइ । तओ तं कुमारं घेत्तूण कोमलकरोहिं रनाविऊण खणंतरं, पक्खिविऊण चाउहिसिं कुमारस्स निययारामफल-फुल्लनियरं गया सट्ठाणमेसा । तओ पमाए विन्नत्तो णरणाहो कुमारधावीए जहा 'देव ! अज्ज सविसेसं केणावि कयफल-फुल्लच्चणो कुमारो दीसइ' । तं च सोऊण गओ राया तम्मि ठणे । दिट्ठो य सो फलफुल्लनियरो । तं च दट्ठण पुच्छिया सा जहा 'किमेयं ?' ति । तीए भणियं 'एयाणि आरामाओ अज्ज मए सुमरिऊण आणि-याणि' । राइणा भणियं 'संपयं किं न आणेसि ?' । तीए भणियं 'न दिवसओ आणितं तीरति' । तं च तीए

1 O D °सव्वा साम° । 2 O D पाडलिपुत्तं । 3 O D °ओ अइरहसमर° । 4 O D मं । 5 O D °यं सुसिग्घ°
G A B जया (जाय !) । 7 O D पुणो वि ना° । 8 O D तया मयग° । 9 O D निव्वडंतयं । 10 A B °वीडं पूग° ।
11 O D °णसमुप्पन्न° । 12 O D °नियपरि° । 13 O D °यपहरिसनिव्वडं° । 14 A B °कडय° । 15 B वट्ठइ ।

सुन्नं उट्टुप्पाडं विदाणवयणकमलं च दट्टुणं चितियं राइणा 'नूणं वइससं किं पि संभाविज्जइ' । तओ वीयदिणे वि तह च्वेव दट्टुण, तइयरयणीए तीए पसुत्ताए राया गहियकरालकरवालो ठिओ संकोइयंगो दीवयच्छाया-हेट्टुओ । खणंतरेण य आगया आरामसोहा । तं च दट्टुणं नरवइणा चितियं 'एसा सा मह पियपणइणी, इमा का वि अण्णा, ता न याणामि किमेत्थ परमत्थं' ति चितयंतस्स सव्वं पुव्वविहियविहिं गया एसा । राया वि अणेगवियप्पाउलमाणसो पसुत्तो । पभाए अ भणिया सा जहा 'अज्ज तए निच्छएण आरामो आणियव्वो' त्ति । तं च सोऊण अच्चंतं विदाणा एसा । चउत्थराईए वि जाव सव्वं काऊण नियत्तइ ताव गहिया करयले नरनाहेणेसा, भणिया य 'आ पिये ! किमेवं सव्भावसिणेहरसनिव्वभं मं विप्पयारेसि' । तीए भणियं 'नाह ! न विप्पयारेमि किंतु किंचि कारणमत्थि' । राइणा भणियं 'किं कारणं तं ?' । तीए जंपियं 'कल्लं कहेहामि, संपयं पुण विसज्जेहि' । राईणा भणियं 'किं को वि वालो वि अमयं हत्थगयं विमुंचइ ?' । तीए भणियं 'नाह ! एवं कज्जमाणे तुज्झमवि महंतो पच्छायावो भविस्सइ' । रण्णा लवियं 'जइ एवं ता कहेहि ताव कारणं' । सा वि जाव मूलाओ आरव्वम जणणीदुव्विलसियं कहेइ, ताव संजाओ अरुणुग्गमो । एत्थंतरम्मि य जाव ल्हसियकेसकलावबंधणत्थं समारेइ ताव तड त्ति निवडिओ केसकलावाओ मयगविसहरो । तं^१ च दट्टुण 'हा ताय'त्ति सखेयं भणमाणी मुच्छए निवडिया धरणिवट्ठे । तओ रण्णा वाउदाणाइणा समासासिऊण भणिया एसा 'पिए ! किं कारणं एवमच्चंतमप्पाणयं खेयसि ?' । तीए भणियं 'नाह ! जो सो नागकुमारो देवो मह सन्निज्झं कुणंतो तेणाहमेवं भणिया आसि 'मे जइ अण्णु-ण्णाया अरुणुग्गमं जाव अन्नत्थ चिट्ठिहिसि तओ मए सह एत्तियं च्वे ते दंसणं, मयगनियरूवदंसणं च एत्थ पच्चओ' ^{१२}तमेयं तुव्वेहिं अविसज्जियाए संजायं' ति । तओ ठिआ तत्थेव सा । पभाए य रण्णा कोवमुवगएण वंधाविया ईयरी, कसं च घेत्तण जाव ताडेइ ताव चलणेसु निवडिऊण विण्णविओ आरामसोहाए, अवि य—

देव ! जइ मज्झ उवरिं सपसाओ ता मुयाहि मे भणिणिं । पुव्वं व पेच्छसु तहा मह उवरिं करिय कारुणं ॥ ५८

भणइ निवो 'देवि ! इमं न इज्जुत्तं एरिसं कुणंतीए । एयाए पावाए, तह वि न लंघेमि तुह वयणं' ॥ ५९

^{१०}छोडेत्तु सा वि धरिया नियपासे च्वेव भणिणिबुद्धीए । अह सुयण-दुज्जणाणं विसेसमिव दंसयंतीए ॥ ६०

तओ सहाविऊण नियपुरिसा आइट्ठा राइणा 'अरे फेडेत्ता दुवालसं वि गामाणि लहुं करेह तं बंभणं निव्विसयं, तं पि से भारियं लुयकन्नोदुनासियं काऊण नीसारेह मम देसाओ' । एयं च समायणिऊण चलणेसु निवडिऊण पुणो वि विण्णत्तो राया, अवि य—

जइ खाइ कहवि सुणहो ता किं सो च्वेव खज्जइ पुणो वि ? । इय नाऊणं एए देव ! विसज्जेह मम जणए ॥ ६१

जेण कएणं महई पीडा चित्तस्स देव ! अम्हाण । हवई तयं ^{११}परिवज्जह जणयाणं दंडकरणं ति^{१२} ॥ ६२

एवं भणिओ राया भणइ 'पिए ! जेण तुज्झ मणपीडा । होइ तयं गरुयं पि इ कज्जं अम्हेहिं परिचत्तं ॥ ६३

एयं च ताण पंचप्पयारमणिदियविसयसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो । अन्नया य राय-देवीणं ^{१३}एगओव-विट्ठाणं किंचि धम्मवियारं कुणमाणाणं जाओ संलावो, अवि य—

जंपइ देवी एवं 'आईए नाह ! दुक्खिया अंहयं । होऊणं पुण पच्छा समत्थसुहभायणं जाया ॥ ६४

1 A B °करयलकरवालो । 2 O D अच्चत्थं । 3 O D °ए य जाव । 4 O D रण्णा जंपियं 'किं कोह वालो । 5 O D जंपियं । 6 O D तुज्झ वि मज्झ वि महंतो । 7 O D भणियं । 8 O D केसपासाओ । 9 A B तं दट्टुण । 10 O D आसि 'जइ मए अण' । 11 O D तो । 12 O D तमेवं तुम्हेहिं । 13 O D अय(व)रा । 14 O D विण्णत्तमाराम°, B विण्णविओ(य)माराम° । 15 O D छोडे(डु)त्तु । 16 O D होइ । 17 A B पडिब° । 18 O D हु । 19 O D एगट्ठाणोववि° ।

तां केणं कस्मेणं एयं? पुच्छामि एइ जइ को वि । इहइ दिव्वन्नाणी अम्हाणं पुण्णजोएणं ॥ ६५
 भणइ निवो 'जइ एवं समत्थउज्जाणपालए देवि ।' नज्जेमि अहं जेणं कहति मह आगयं नाणि' ॥ ६६
 इय जा निव-देवीणं खणमेत्तं वट्टए समुल्लावो । उज्जाणपालओ तां पप्फुल्लमुहो समायाओ ॥ ६७
 भूल्लियसीसकमलो पणमित्ता विण्णवेइ 'देव ! जह) । चंदणवणउज्जाणे समोसदो दिव्वनाणधरो ॥ ६८
 करकलियविमलमुत्ताहलं व जो मुणइ सयलतेलोकं । तीआ-उणागय-परिवट्टमाणभावेहिं अणवरयं ॥ ६९
 नामेण वीरचंदो साट्ठण सएहिं पंचहिं समागो । नर-विज्जाहर-सुरपट्ठवंदियचलणो वरमुणिंदो' ॥ ७०
 तं सोऊणं राया भत्तिवसोल्लसियवहलरोमंचो । भणइ 'पिए ! संपण्णा अज्जेव मणोरहा तुज्झ ॥ ७१
 तो उट्टेहि ल्हं चिय पिए ! पगुणा होसु जेण वच्चाओ । सूरिस्स वंदणत्थं, पुच्छामो संसयं तह य' ॥ ७२
 इय भणिया सा देवी संबूढा झत्ति, तो निवो तीए । समयं चिय संपत्तो उज्जाणं तक्खणेणेव ॥ ७३
 दिट्ठो य तत्थ सूरि बहुविहपरिसाएँ मज्झयारम्मि । देसंतो जिणधम्मं समत्थजीवाण सुहजणयं ॥ ७४
 तो सूरिपायपंकयपणामपुवं समम्मि भूमितले । उव्विट्ठाइं दोणिं वि नउच्चासन्नम्मि सूरिस्स ॥ ७५
 भयवं पि विसेसेणं पत्थावइ धम्मदेसणं तत्तो । जह-इत्थं संसारे अणोरपारम्मि भममाणा ॥ ७६
 कह कहवि माणुसत्तं जीवा पावंति कम्मविबरेण । नत्थ वि विविहं सोक्खं जायइ सुकएण धम्मेण ॥ ७७
 जाई कुलमारोगं रिद्धी सोहगमोत्तमा भोगा । रूवं बलं जसो वि य भवंति सुकएण धम्मेण ॥ ७८
 इट्ठजणसंपओगो आणाकारी य परियणो सब्बो । अन्नं पि सुहं सब्बं जायइ सुकएण धम्मेण ॥ ७९
 सगंगणासणाहो पहाणभोगोवसाहणे(गो) सगो । नीसेसकेसमुक्को मोक्खो वि य होइ धम्मेण ॥ ८०

एत्थंतरम्मि य भालवट्टमिलंतकरकमलमउल्लयाए विण्णत्तमारामसोहाए 'भयवं ! जइ सब्बमेयं धम्मफलं
 तां किं पुण मए पुव्वजम्मे कयं जस्सेरिंसो विवागो ?' त्ति । तओ सजलनवजलहरोरालगंमीरवीरसारेणं सरेणं
 भयवं कहिउमाढत्तो, अवि य—

इह चेव जंबुदीवे भरहे वासम्मि चंपनयरीए । अत्थि पसत्थो सेट्ठी कुलंधरो धणयसमविहवो ॥ ८१
 तस्सउत्थि कुलापंदा भज्जा नामेण रूवगुणकलिया । तीसे य भोगलच्छि तेण समं भुंजमाणीए ॥ ८२
 जायाओ धूयाओ रूयाइगुणेहिं संपउत्ताओ । सत्त अणन्नसमाओ, ताणं तु इमाइं नामाइं ॥ ८३
 कमलसिरी कमलवई, कमला लच्छी सिरी जसोएवी । पियकारिणी उ, ताओ संव्याओ वि उत्तमकुलेसु ॥
 परिणीयाओ विहिणा, भुंजंति अणोवमे विसयसोक्खे । अह कमसो अन्ना वि य संजाया अट्टमा कण्णा ॥ ८५
 तीएँ जम्मम्मि जणओ जणणी वि य दुक्खियाइं जायइ । निव्वेन्नयाइं नामं पि नेय कुव्वंति से कहवि ॥ ८६
 तो सा अणायरेणं वड्ढंती तह वि जोव्वणं पत्ता । पिय-माइदुक्खजणणी विसिद्धरूययिजुत्ता वि ॥ ८७
 निव्वग्गिय त्ति नामेण सब्बलोएण सा य वुच्चंती । जणणि-जणयाण दुक्खं दीसंती देइ अणवरयं ॥ ८८
 अन्नदियहम्मि सेट्ठी मणिओ लोएँहिं 'किं न नियकन्नं । परिणावसि ? जेण इमं वट्टइ तुह जंपणं गरुयं' ॥ ८९
 एवं जणेण वुत्तो सेट्ठी चित्तम्मि सुट्ठु निव्विन्नो । अण्णभिप्पेअत्तणओ अच्छइ चिंतावरो धणियं ॥ ९०
 अह अन्नम्मि दिणम्मी चिंतावण्णस्स तस्स सेट्ठिस्स । वीहीएँ निविट्ठस्स उ एक्को पहिओ समायाओ ॥ ९१
 मलमइल्लचेलदेहो दीहरपहलंघणाओ परिसंतो । वीसयणत्थं एसो उव्विट्ठो सेट्ठिहट्ठम्मि ॥ ९२
 पुच्छइ सेट्ठी वि तयं 'मद ! तुमं आगओ कुओ इत्थं ?' । भणइ इमो 'नीरायरपाराओ चोडविसयाओ ॥ ९३
 'को सि तुमं ? का जाई ? किं नामो ? किं च आगओ इहइ ?' । सो भणइ 'कोसलाए कत्थव्वगनंदइअस्स ॥ ९४

सोमाइ भारियाए पुत्तो हं नदणो त्ति नामेणं । खीणे विहवम्मि गओ अत्थत्थी चोडविसयम्मि ॥ ९५
तत्थ वि दारिदहओ अभिमाणेणं गओ न निर्यनयर । परवुत्तयकरणेणं वसामि तत्थेव कयवित्ती ॥ ९६
एत्तो गणण वणिणा वसंतदेवेण किंचि नियकज्जं । आसज्ज पेसिओ हं लेहं दाऊण इहइं तु ॥ ९७
सिरिदत्तसेट्ठिपासे ता दावह तग्गिहं, अहं जेण । गच्छामि तस्स पासं एयं लेहं समप्पेमि ॥ ९८
चित्तइ कुलंधरो ता 'मह धूयाए इमो वरो पवरो । जेणं सामन्नसुओ अत्थविहूणो विदेसत्थो ॥ ९९
घेत्तूण इमं एसो वच्चेही तत्थ, न य पुणो एही । अत्थाभावाओ गिहं माणधणो दीसए जेण' ॥ १००
इय चित्तिऊण जंपइ 'पुत्त ! तुमं एहि मज्झ गेहम्मि । तुज्झ पिया जेण महं आसि अणन्नस्समो मित्तो' ॥ १०१
सो भणइ 'जेण कजेण आगओ तं निवेइउं पच्छा । आगच्छिस्सामि तओ तुह पासे ताय ! अविगप्पं' ॥ १०२
पेसेइ नियं पुरिसं सेट्ठी सिक्खाविउं जहा 'भइ ! । लेहम्मि अप्पियम्मी घेत्तूणेयं इहं एज्ज' ॥ १०३
तं घेत्तुं सो पुरिसो वच्चइ सिरिदत्तसेट्ठिगेहम्मि । लेहम्मि अप्पियम्मी कहियाइ समत्थवत्ताए ॥ १०४
तो पुण वि णंदणेणं सिरिदत्तो जंपिओ इमं वण्णं । जह 'मह पिउणो मित्तं कुलंधरो इत्थ जो सेट्ठी ॥
मं दट्ठुं पट्टविओ आहवणत्थं इमो निओ पुरिसो । ता वच्चामि तहिं ता, पुणो वि इह आगमिस्सामि' ॥ १०६
तो सो सेट्ठिगिहम्मि समं गओ तेण चेव पुरिसेणं । सेट्ठी वि ण्हाविऊणं णियंसए वत्थजुगलं से ॥ १०७
भुंजाविऊण तत्तो पभणइ 'परिणेहि मह सुयं वच्छ ।' । सो भणइ 'मए अज्ज वि गंतव्वं चोडविसयम्मि ॥
जंपइ कुलंधरो वि हु 'घेत्तूण इमं पि तत्थ वच्चाहि । पेसेस्सामि' तहिं चिय तुह जोगं णीविगाईयं' ॥ १०९
पडिवन्नम्मि इमेणं, परिणावइ कन्नयं तओ सेट्ठी । वत्ते वीवाहदिणे, सिरिदत्तो णंदणं भणइ ॥ ११०
'जइ तुममित्थेव थिरो तो अन्नं पट्टवेमि तत्थाहं । जेण महंतं कज्जं अम्हाणं वट्टए तत्थ' ॥ १११
जंपेइ णंदणो तो 'अवस्स गंतव्वयं मए तत्थ । मायावित्ता सेट्ठि तुह वत्तमहं कहिस्सामि' ॥ ११२
अण्णम्मि दिणे सेट्ठी विण्णत्तो तेण 'ताय ! गच्छामि । जेणऽत्थि तत्थ कज्जं मह गरुयं चोडविसयम्मि' ॥
सेट्ठी वि चित्तिथत्थस्स साहगं तेण मंतियं सोउं । भणइ 'जइ णिच्छओ ते तो पुत्त ! करेह एवं ति ॥ ११४
किंतु इमं णियभज्जं घेत्तूणं जाहं चोडविसयम्मि । जेण तहिं चेवाहं तुह भंडं पट्टवेस्सामि' ॥ ११५
कहिया य तेण वत्ता सिरिदत्तस्स उ जहा 'अहं पउणो । गमणत्थं तुम्मे वि य जं भणियव्वं तयं भणह' ॥ ११६
तेण वि समप्पिओ से णियलेहो अक्खिया य संदेसः । एवं पंगुणम्मि कए चलिओ घेत्तूण तं भज्जं ॥ ११७
एगागी 'चेवेसो संबलमेत्तं पंगेण्हिउं किंचि । अणवरयपयाणेहिं पत्तो उज्जेणिणयरीए ॥ ११८
तो चित्तियं च णेण' १० 'लहुप्पयाणेहि' इत्थ विसयम्मि । खीणं बहु संबलयं, पंथाओ तह य भंगो हं ॥ ११९
तो पासुत्तं एयं मोत्तुं गच्छामि इच्छियं देसं । इय चित्तिऊण वुत्ता 'पिए ! तुइं संबलं पायं ॥ १२०
तां किं करेमि संपइ ? होही भमियव्वया जओ भिक्खा । ता भमिहिसि किं भिक्खं ?' सा जंपइ 'णाह ! णिसुणेहि ॥
तुह पिट्ठिविलग्गाए भिक्खा वि हु णाह ! मज्झ भणीया' । एवं जंपेऊणं रयणीए दो वि सुत्ताइ ॥ १२२
णगरीए बाहिरम्मि एगाए अणाहपहियसालाए । भणीए उट्ठिओ सो घेत्तुं संबलयपोट्टलियं ॥ १२३
सणियं सणियं ओसक्किऊण अन्नेण चेव मग्गेणं । भिक्खाए लज्जंतो तं मोत्तुं जत्ति बोलीणो ॥ १२४
अह उग्गयम्मि सूरु उट्ठइ एसा अपेच्छिउं कंतं । जाणइ मुक्का अहयं संबलयमपेच्छमाणीए ॥ १२५
चित्तइ हियएण तओ 'ण सुट्ठुं मह सामिएण परिविहियं । एगागिणी जमेत्थं मुक्का गेहाओ णीणेउं ॥ १२६
हा ! हा ! अलज्ज ! णिक्किव ! एवं णवजोव्वणम्मि वट्ठति । मं मोत्तुं णियवयणं अणज्ज ! भण कस्स दाविहिसि ? ॥

1 O D नियगेहं । 2 O D महं । 3 O D °विहीणो । 4 A B °मि तुह चिय । 5 O D चोडवि° । 6 O D जाहि । 7 A B पंगुणं पि क° । 8 O D चेव इमो, सं° । 9 O D पि णिण्हिउं । 10 O D तेणं । 11 O D ता वि(किं) करेसु(सु) संपइ ।

नवजुव्वणम्मि वालय ! जइ हं अन्नेण कहवि धिप्पामि । ता तुज्झ कुले निदय ! होही वड्ढिज्जयं एयं ॥ १२८
 अहवा किमिणा परितप्पिण्ण ? रक्खेमि ताव नियसीलं । किंचि समासइज्जं वाणियगं जणयसामण्णं ॥ १२९
 पिउगेहे वि गयाए मज्झ अउन्नाइ आयरो णत्थि । ता इत्थेव ठिया हं कम्माईयं करेस्सामि ॥ १३०
 इय चित्तिज्जण तो सा हियए धीरत्तणं विहेज्जणं । पविसइ णगरीमज्जे आलोयंती दस दिसाओ ॥ १३१
 तो एगत्थ गिहम्मि भद्दागारं ^१नियेइ सा पुरिसं । पाएसु निवडिज्जणं विण्णवइ मणोहरसरेणं ॥ १३२
 'ताय ! मह होहि सरणं एत्थ अणाहाइ दीणविमणाए । जेणमणाहा णारी पावइ वड्ढेज्जयं णियमा ॥ १३३
 [ग्रन्थाग्रम् १००० ।]

चंपापुरीए अहयं धूया उ कुलंधरस्स सेट्ठिस्स । सत्थाओ परिमट्ठा वच्चंती चोडविस्सएसु ॥ १३४
 सह भत्तुणा णिएणं एत्तियभूमिं कमेण संपत्ता । इण्हि तु तुमं जणगो होहि महं दुक्खतवियाए ॥ १३५
 तो तीए वयणविणयाइएणं परिरंजिओ ईमं भणइ । सो माणिभइसेट्ठी 'वच्छे ! तं मज्झ धूय त्ति ॥ १३६
 अच्छसु जह नियपिउणो गेहे तह इत्थ मज्झ गेहम्मि । सत्थगवेसणमाई सव्वं पि अहं करेस्सामि ॥ १३७
 इय मणिय निययपुरिसा पट्टविया तेण माणिभदेण । ^२न य उवलद्धा कत्थ वि इमेहिं सत्थस्स वत्ता वि ॥ १३८
 तेहिं कहियम्मि, सेट्ठी चित्तइ हियएण सुट्ठु संसइओ । 'किं एयाए वयणं सच्चमसच्चं ? परिक्खेमि' ॥ १३९
 इय > चित्तिज्जण तेणं चंपाए पुरवरीए णियपुरिसो । सेट्ठिकुलंधरपासे पट्टविओ जाणणाहेउं ॥ १४०
 तेण वि गंतूण तहिं पुट्ठो सो 'अत्थि तुज्झ कइ धूया ? । परिणाविया उ कत्थ व ? कहसु जओ माणिभदेण ॥ १४१
 पट्टविओ हं तुमए सह संबंधं विहेउकामेण' । सो भणइ 'मज्झ धूयाओ अट्ठ, इह चेव णगरीए ॥ १४२
 परिणीयाओ सत्त उ, परिणीया संपयं पुणो भइ । । ^३अट्ठमिया सा वि गया पइणा सह चउडविसयम्मि ॥ १४३
 अन्ना उ नत्थि कन्ना, कह संबंधं विहेमि सह तेण ? । इय सव्वं गंतूणं कहियव्वं माणिभइस्स' ॥ १४४
 तेण वि आगंतूणं सव्वं सेट्ठिस्स अक्खियं सो वि । जाणित्ता परमत्थं विहेइ ^४अहिगोरवं तीए ॥ १४५
 सा तस्स गिहे वाला अच्छइ धूय व्व सुट्ठु परितुट्ठा । विणयईहिं य तीय वि तं गेहं रंजियं सव्वं ॥ १४६
 अह सो वि माणिभदो पालइ जिणदेसियं वरं धम्मं । कारावियं च तेणं उत्तुंगं जिणवराययणं ॥ १४७
 तो तम्मि जिणहरम्मि उवल्लेवण-मंडणाइवावारं । सा कुणइ भत्तिजुत्ता पइदियहं धम्मसद्दाए ॥ १४८
 सौहृण साहुणीण य संसग्गीए ^५य साविया जाया । सुलस व्व अणणसमा, किं वट्ठुणा इत्थ भणिएणं ? ॥
 जं जं वियरइ सेट्ठी दव्वं भत्तलगाइकजेण । तं तं रक्खेवि इमा कुणइ जिणिंदालए ^६रच्छं ॥ १५०
 सेट्ठी वि दुगुण-तिगुणं जा निच्चं तीए रंजिओ देइ । ता छत्तत्तरयणं कारवियं तीइ अइरम्मं ॥ १५१
 अवि य—

कणगविणिम्मियमालोवमालियं विविहरयणचिचइयं । वरमुत्ताहल्लुल्लंतविविहपालेवकयसोहं ॥ १५२
 भुयइंदमुक्कनिम्भोयसरिसपट्ठसुगेहिं उत्थइयं । विविहमणिरयणचित्तियचामीयरवडियवरदंडं ॥ १५३
 एवंविहं विहेउं विविहविभूईए जिणहरे देइ । अन्नं पि कुणइ सव्वं तव-दाणाई जहाजोगं ॥ १५४
 पूइ साहु-साहुणि-साहम्मियवग्गमेव अणवरयं । सज्जाय-उज्जयणाइसु अहिगं अच्चुज्जमं कुणइ ॥ १५५
 अह अन्नया कयाई चित्ताभरसागरम्मि निव्वुडं । पेच्छित्तु तयं सेट्ठि पुच्छइ परमेण विणएणं ॥ १५६
 'किं ताय ! अज दीसह अहियं चित्तापिसायपरिहत्था ?' । सो भणइ 'पुत्ति ! णिसुणसु चित्ताए कारणं मज्झ ॥

1 O D वयणि । 2 O D अवलोयंती । 3 O D निएवि । 4 O D °सयम्मि । 5 O D °एहिं परि° ।
 6 A B इमो । 7 O D भणितं नियपु° । 8 <1> एतच्चिद्धान्तर्वर्ती पाठः A-B प्रत्योर्नास्ति । 9 O D अट्ठमिया सं° ।
 10 O D । परिणीया सा वि गया सह पइणा चोडवि° । 11 O D कहेहि तं मा° । 12 A B अह गो° । 13 O D
 °याइएहिं ती° । 14 A B साहु-साहुणीण य । 15 A B वि । 16 A B रत्थं । 17 O D °रिक्खेवि ।

जिणमंदिरआरामो फल-फुल्लसमाउलो परमरम्मो । अणिमित्तेणं सुक्को, ण य होइ पुणणवो कहवि ॥ १५८
एएण कारणेणं अहिणं चिंताउरो अहं जाओ । 'मा कुणसु ताय ! खेयं एत्थत्थे' जंपए वाला ॥ १५९
'जइ ण पुणणवमेयं करेमि णियसीलसाहसवसेण । तो ण वि पारेमि अहं आहारं चउपयारं पि' ॥ १६०
इय निच्छयं विहेउं वारितस्सावि तस्स सेट्ठिस्स । उवविट्ठा जिणभुवणे सासणदेवि मणे काउं ॥ १६१
तो तइयम्मि दिणम्मी रयणीए झत्ति होइ पच्चक्खा । सासणदेवी तीए, जंपइ 'मा कुणसु तं खेयं ॥ १६२
अज्जं पभायकाले पुणणवो होहिई इमो मलओ । पडणीयवंतरोवइवाउ तुह सत्तिओ सुक्को ॥ १६३
इय भणिऊणं देवी सट्ठाणं झत्ति उवगया जाव । तावं विहाया रयणी, तिमिररिऊ उगओ सहसा ॥ १६४
कहिया ई रयणिवत्ता सन्वा सेट्ठिस्स ताव एसो वि । हरिसुप्फुल्लियणयणो गओ तयं जिणहरारामं ॥ १६५
अप्पुव्वपत्त-फल-फुल्लरेहिरं सजलमेहसमवणं । 'तं दट्ठूणं तुरियं समागओ तीएँ पासम्मि ॥ १६६
पभणइ य 'पुत्ति ! पुन्ना मणोरहा मज्झ तुह पभावेणं । ता उट्ठ वच्च गेहं पारणयं कुण गुणविसाले !' ॥ १६७
इय भणिऊणं सेट्ठी समत्थसिरिसमणसंघसंजुत्तो । तूरणिणाएण तयं नेइ गिहं लोगपच्चक्खं ॥ १६८
जंपइ य तओ लोगो 'पेच्छह एयाएँ सीलमाहपं । तह सुक्को वि खणेणं आरामो कह पुणणविओ ! ॥ १६९
ता एसा कयउन्ना धन्ना सहलं च जीवियमिमीए । सन्निज्झं तियसा वि हु जीए एवं पकुव्वंति ॥ १७०
अहवा इमो वि धण्णो सेट्ठी णामेण माणिभदो त्ति । चिंतामणि व्व एसा जस्स घरे णिवसए सययं' ॥ १७१
एवं सयलजणेणं वणिज्जंती गिहम्मि संपत्ता । पडिलाहिउं चउव्विहसंघं तो कुणइ पारणयं ॥ १७२
अह अनया कयाई रयणीए पच्छिमम्मि जामम्मि । सुत्तविउद्धा चितइ सरिऊणं पुव्ववुत्तंतं ॥ १७३
ते धन्ना इत्थ जए जे सव्वं पयहिऊण विसयसुहं । पव्वइउं निस्संगा करेति तवसंजमोज्जोयं ॥ १७४
'अहयं तु पुण अधन्ना छट्ठा जा इत्थ विसयसोक्खम्मि । न य पावाएँ तयं पि हु पत्थंतीए वि संपडइ ॥ १७५
इत्तियमित्तेण पुणो धन्ना जं पावियं जिणिंदाणं । धम्मं अणणसरिसं भवन्नवुत्तारणतरंडं ॥ १७६
ता एयं लद्धूणं जुत्तं मह सव्वविरइसामण्णं । घेतुं 'जे, किंतु अहं असमत्था तव्विहाणम्मि ॥ १७७
ता उगं तवचरणं करेमि निर्यगेहसंठिया अहयं' । इय चित्तिउं पहाए आढवइ तमेव काउं जे^{११} ॥ १७८
जाव तवसुसियदेहा जाया ता कुणइ अणसणं विहिणा । कालं काऊण तओ सोहम्मे सुरवरो जाँया ॥ १७९
चइऊण तओ एसा बंभणदुहिया तुमं समुप्पन्ना । विज्जुप्पह त्ति णामं जाया दुहभायणं किंचि ॥ १८०
सेट्ठी वि माणिभदो देवो होउं तओ चुओ पढमं । पुणरवि मणुओ होउं णागकुमारो इमो जाओ ॥ १८१
मिच्छत्तमोहियाए पिउगेहठियाएँ किंचि जं विहियं । पावं तस्स विवागो जाओ दुहकारणं पढमं ॥ १८२
जं माणिभदगेहट्ठियाएँ विहियं तए सुकयकम्मं । तस्स पभावेणेमं^{१३} अणणसरिसं सुहं पत्तं ॥ १८३
जं तइया जिणमंदिरमलओ तुमए पुणणवो विहिओ । तं एस देवदिण्णो तए समं भमइ आरामो ॥ १८४
जं तइया जिणभत्ती तुमए विहिया अणणसारिच्छा । तं पत्तं रज्जमिणं समत्थसंसारसुहजणगं ॥ १८५
जं छत्तत्तयमउलं दिण्णं तुमए जिणिंदनाहस्स । तं छत्तच्छायाए भदे ! परिभमसि निच्चं पि ॥ १८६
जं तइया रच्छाईं पूयंगाईं बहुप्पगाराईं । दिन्नाईं तं तुज्झं जार्याईं भोगअंगाईं ॥ १८७
इय जिणभत्तीएँ फलं जायं, देवत्तणम्मि वरसोक्खं । ईहयं तु रज्जसोक्खं, कमसो सिद्धिं पि पाविहसि ॥ १८८

1 OD जंपइ । 2 OD 'सव्वलेण । 3 OD 'भवणे । 4 OD 'रिवा । 5 OD य । 6 OD दट्ठूण तुरियतुरियं ।
7 OD पुत्त । 8-11, 'जे' पादपूरणे । 9 OD न समत्था । 10 CD गिहिधम्मसंठिया । 12 AB जाओ ।
13 OD 'वेण इमं । 14 AB 'भमसि । 15 AB 'इं अंगभोगाईं । 16 OD इहइ ।

इयं सुणिउं सा सहसा मुच्छावसणद्वगरुयचेयणा । पडिया धस त्ति धरणीयलम्भि सव्वाण पच्चक्खं ॥ १८९
 पवणार्इदाणेणं खणेण आसासिया परियणेणं । पणमेत्तु सूरिचलणे विन्नवइ परेण विणएणं ॥ १९०
 'जं एयं तुब्भेहिं कहियं णाऊण दिव्वणाणेण । तं संपइ पच्चक्खं संजायं जाइसरणाओ ॥ १९१
 तं तुम्हाणं वयणं सोउं दंहुं च णिययचरियं च । इण्हिं भववासाओ सामि । विरत्तं महं चेत्तं ॥ १९२
 ता जाव मुयावेमिं णरणाहं ताव तुम्ह पयमूले । भवसयदुहनिदल्लं पव्वज्जमहं गहिस्सामि ॥ १९३
 ईय वयणं देवीए सोऊणं भणइ णरवरिंदो वि । 'एवंविहं पि णाउं भगवं ! को रमइ संसारे ? ॥ १९४
 जा अहिसिंचामि' अहं देविसुयं मलयसुंदरं रजे । ता तुम्हाण समीवे अहं पि घेच्छामि पव्वज्जं ॥ १९५
 भगवं पि भणइ 'भो ! भो ! मा पडिवंधं करेस्सह खणं पि । दब्भगलगगजलविंदुचंचले जीवलोगम्मि ॥ १९६
 एवं ति भाणिऊणं राया देवी ई दो वि गंतूणं । निययगिहे रज्जमी अहिसिंचंती तयं कुमरं ॥ १९७
 अहिसिंचिऊण कुमरं रजे, तत्तो महाविभूईए । दोहिं वि गहिया दिक्खा बहुपरिवारेहिं गुरुमूले ॥ १९८
 गिण्हित्तु दुविहसेक्खं गीयत्थाइं कमेण जायाइं । निययपवत्तिणित्ते ठवियाइं दो विं ते गुरुणा ॥ १९९
 संवोहिऊण भविए, पज्जंते अणसणं विहेऊण । दो वि गयाइं सगं, तत्तो वि कमेण चविऊण ॥ २००
 मणुयत्त-सुरत्ताइं कमेण सिवसंपयं लहिस्संति । एयं जिणभत्तीए अणणसरिसं फलं होई ॥ २०१

आरामसोहाकहाणं सम्मत्तं । [५.]

साहूण वि भत्तीए कल्लाणपरंपरं लहइ जीवो ।

तंह सम्मत्तं सुद्धं जायइ णत्थित्थ संदेहो ॥ ३८

तत्राऽप्याख्यानकमाख्यायते—

[६. शि रसेनकथानकम्]

अत्थि इहेव गिरिवरो जंबूदीवम्भि भारहे वासे । विंझो त्ति सिहरसंचयपज्जलियमहोसहिसणाहो ॥ १
 दरियगयदलियपरिणयं^{१०}हरिचंदणसुरहिपसरियामोओ । फलफुल्लतरुवरद्वियविहंगगणगरुयसद्दालो ॥ २
 निज्जरझरंतझंकारसदपडिउन्नदसदिसिनिर्भांगो । णाणाविहसावयसयभमंततलमेहलाभोगो ॥ ३
 तत्थऽत्थि सवरणाहो विक्खाओ सिहरसेणनामो त्ति । बहुसत्तंहणणनिरओ धणियं विसएसु आसत्तो ॥ ४
 देवी वि तस्स सिरिमइणामा णवजो^{११}वणुद्धुरा अत्थि । वक्कलदुगुल्लवसणा गुंजाहलमाइआहरणा ॥ ५
 तीए समं विसयसुहं सो भुंजइ गिरिनिउंजदेसेसु । विच्छोअइ बहुगाइं सारंगाईण जुगलाइं ॥ ६
 सिरिमइदेवी वि तओ दंहुं विच्छोइयाइं जुगलाइं । हरिसभरनिभरंगी कंपंतपओहरा हसइ ॥ ७
 अह अनया कयाइ संतावियधरणिमंडलो गिम्हो । कुनरिंदो इव पत्तो पीडंतो सयलसत्तोहं ॥ ८
 जयकोट्टयमज्झत्थो अयगोलय इव पयंडपवणेण । जत्थ धमिज्जइ सूरु नीसेसजणाण दं^{१२}हकरो ॥ ९
 परिसडइ पत्तनियरो कलिकालम्मि व जयम्मि रुक्खाणं । उत्तुणयइत्थिया इव वियसइ अहमल्लिया नवरं ॥ १०
 दरआयंविस्सुमणसभिउडियणयणाओ पाडलाओ वि । जायाओ रोसेण व निएवि जयतावणं गिम्हं ॥ ११

1 CD °क्खं जायं मह जाइस° । 2 CD दंहुं नियय° । 3 CD °लणिं । 4 CD इय देवीए वयणं ।
 5 CD °मि लहुं दे° । 6 CD य । 7 AB देह । 8 CD आरामशोभाकथानकं समाप्तम् । 9 CD तह सुद्धं सम्मत्तं ।
 10 CD °रियंदण° । 11 CD फलपुष्पतरु° । 12 CD °विहाओ । 13 CD °त्तघायणरओ । 14 AB °जोव्व-
 गोव्वर । 15 CD दाहयरो

कुसुमसमिद्धिविहीणे दट्टूण व बहुतरु सिरीसा वि । निययपसूणसिरीए हिरीए सुयणो व्व सामलिया ॥ १२
जयसंतावकरीओ लुंयाओ वायंति अग्गिजाल व्व । दज्झइ णीसेसजणो खरतररविकिरणणियरेण ॥ १३
दट्टुं जयसंतावं खलु व्व तोसेण वड्डिया दिवसा । झिज्जंति जामिणीओ सुयण व्व परावयं दट्टुं ॥ १४
पिज्जंति पाणियाइं पुणो पुणो सुसियकंठउट्टेहिं । सेयजलाविलगत्ता खेज्जंति णिरंतरं सत्ता ॥ १५
पाऊण पवासु पयं घम्मत्ता जत्थ पहियसंघाया । छायासु वीसमंता हा हा हा ह ! त्ति जंपंति ॥ १६
हरिणंक-हार-हम्मयल-वियण-किसलय-जलदजलनिलया । चंदणविलेवणाईणि जत्थ जायंति अमयं व ॥ १७
एवंविहे णिदाहे **सिरिमइ**देवीए संजुओ राया । निज्जरण-वणगुहासुं वियरइ सच्छंदलीलाए ॥ १८
एत्यंतरम्मि एगो गच्छो साहूण पहपरिच्चट्टो । परिखीणो हिंदंतो समागओ तत्थ देसम्मि ॥ १९
दट्टूण तयं राया अणुकंपाए मणम्मि चित्तेइ । 'हा ! किं भमंति एए अइविसमे विज्झकंतारे ?' ॥ २०
गंतूण तओ पुट्ठा रण्णा 'किं भमह इत्थ रनम्मि ?' । साहूहिं तओ भणियं 'सावग ! पंथाओ पब्भट्ठा' ॥ २१
तो भणइ **सिहरसेणो** 'देवि ! कहां पेच्छ गुणणिही एए । देव्वसेणं पत्ता अइविसमदसंतरं अज्ज' ॥ २२
पभणइ य तओ देवी तं 'सामि ! महातवस्सिणो एए । उत्तारेहि सउत्ते भीमाओ विज्जरण्णाओ ॥ २३
पीणेहि य फल-मूलाइएहिं अइविसमतवपरिक्खीणे । नूणं णिहाणलंभो एस तुह पणामिओ विहिणा' ॥ २४
इय भणिणं ससंभमहरिसवसपयट्टपयडपुल्लगेण । उवणीयाइं सविणयं पेसलफल-मूल-कंदेहिं ॥ २५
साहूहिं तओ भणियं 'सावग ! जेयाणि कप्पणिज्जाणि । अम्हाण जिणवरेहिं जम्हा समए निसिद्धाई' ॥ २६
भणइ तओ सवरवई 'तह वि हु अम्हाणऽणुगगहं कुणह । अनहकएण गाढं उव्वेगो होइ अम्हाणं' ॥ २७
णाऊण परमसद्धाल्लयत्तणं बहुगुणाण संजणयं । तेसिं अणुगगहत्थं गुणंतरं ठावियं हियए ॥ २८
साहूहिं तओ भणियं 'जइ एवं विगयवण्ण-गंधाई । दिज्जंतु अम्ह णवरं फलाइं चिरकालगहियाई' ॥ २९
इय भणिणं तेणं सिग्घं गिरिकंदराओ धेत्तूणं । पडिलाहिया तवस्सी परिणयफल-मूल-कंदेहिं ॥ ३०
ओयारिया य मग्गे जायासहिएण सुद्धभावेण । मन्तंतेण कयत्थं अप्पाणं जीवलोगम्मि ॥ ३१
तेहिं च ताण धम्मो कहिओ जिणदेसिओ सुसाहूहिं । पडिवन्नो य सहरिसं कम्मोवसमेण सो सम्मं ॥ ३२
दिनो य णमोक्कारो सासयसिवसोक्खकारणम्भूओ । बहुमाणभत्तिभरनिब्भरेहिं गहिओ य सो तेहिं ॥ ३३
नाऊण तह य तेसिं जम्मं कम्माणुभावचरियं च । साहूहिं समाइट्ठं 'कायव्वमिणं तुं तुम्भेहिं ॥ ३४
पक्खस्सेगदिणम्मी आरंभं वज्जिऊण सावज्जं । एगतसंठिएहिं अणुसरियव्वो णमोक्कारो ॥ ३५
तम्मि य दिणम्मि तुम्भं जइ वि सरीरस्स घायणं को वि । चित्तेज्ज करेज्जा वा तहा वि तुम्भेहिं खमियव्वं ॥ ३६
एवं सेवताणं तुम्भं जिणभासियं इमं धम्मं । होही अचिरेण धुवं मणहरसुरसोक्खसंपत्ती' ॥ ३७
हरिसापूरियहियएहिं तेहिं सोऊण तं मुणीवयणं । 'एवं' ति अब्भुवगयं, गएहिं साहूहिं चिन्नं च ॥ ३८
तह चेव कंचिकालं अईवपरिवड्डमाणभावेहिं । अह अनया य ताणं पोसहपडिमं पवन्नाणं ॥ ३९
तुंगम्मि विंझसिहरे करिकुंभत्थलवियारणेक्करसो । धुयपिंगकेसरसढो दरियमयंदो समल्लीणो ॥ ४०
तस्स भयभीयहिययं दइयं दट्टूण **सिहरसेणेण** । वामकरगोयत्थं गहियं कोदंडमुदामं ॥ ४१
भणियं च 'मीरु ! मा भायसु त्ति एयस्स मं समल्लीणा । एसो यं पसवराया ममेगसरघायसज्जो' त्ति ॥ ४२
तो **सिरिमइ**ए भणियं 'एवमिणं नत्थि इत्थ संदेहो । किंतु सुगुरूण वयणं एवकए होइ पम्मुक्कं ॥ ४३
जम्हा गुरुआएसो सरीरविणिवायणं' पि जइ कोइ । तुम्हाण तम्मि दिवसे करेज्ज तो तस्स खमियव्वं ॥ ४४

ता कह गुरुण वर्यणं पिययम । गुणभूसियं संतेहिं । परलोगवंधुभूयं कीरइ विवरीयमहेहिं ! ॥ ४५
 अह मोत्तुण धणुवरं तेण तओ सिरिमई इमं भणिया । 'सच्चं, गुरुआएसो कह कीरइ अनहा सुयणु ॥ ४६
 किंतु तुहमोहमोहियहियएण मए इमं कयं आसि । ता अलमेएण पिए ! गुरुवयणे आयरं कुणलु ॥ ४७
 इत्यंतरम्मि 'रुंजियसदेण णहंगणं भरंतो सो । महिदिन्नतलपहारं उवट्ठिओ केसरी ताणं ॥ ४८
 परिचितियं च तेहिं 'गुरुवएसपरिपालणाणिहसो । उवयारि चिय एसो अम्हाणं पसवगणराया' ॥ ४९
 इय चितंतानि तओ णहरेहिं वियारियाणि तिकखेहिं । कुविएण अकुवियाइं सुहभावाइं मईदेण ॥ ५०
 अहियासिओ य तेहिं दोहिं वि अइदारुणो^१ हु उवसग्गो । जो चित्तिओ वि जणयइ उक्कंपं कायरनराणं ॥ ५१
 चइऊण तओ देहं विसुद्धचित्ताइं दो वि समकाले । सोहम्मे उववन्नाइं इड्ढिंताइं सयरहं ॥ ५२
 पलिओवमाउयाइं, तत्थ य भोगे जहिच्छिए भोत्तुं । आउक्खएण तत्तो चइऊण इहेव दीवम्मि ॥ ५३
 अवरविदेहे खेत्ते चक्कउरं नाम पुरवरं आसि । उत्तुंगसाल-धवलहरसोहियं तियसणगरं व ॥ ५४
 तं परिपालइ राया हरि व्व वरपुरिसलोयणसहस्सो । सइवद्धियविसयसुहो णामेणं कुरुमयंको त्ति ॥ ५५
 तत्ससत्थि अग्गमहिसी देवी णामेणं बालचंद त्ति । तीएँ उयरे चविडं उप्पन्नो सिहरसेणो सो ॥ ५६
 चइऊण सिरिमई वि य रण्णो सालयसुभूसणणिवत्स । देवीएँ कुरुवईए उववन्ना कुच्छिमज्झम्मि ॥ ५७
 ताण बहुएहिं दोणइ वि मणोरहसएहिं सुप्पसत्थदिणे । जायाइं तया ताइं रुवाइगुणेहिं कलियाइं ॥ ५८
 समरमियंको णामं रण्णो विहियं गुरुहिं समयम्मि । देवीए वि य णामं असोगदेवि त्ति संगीयं ॥ ५९
 कालेण तओ दोणि वि सयलकलागहणदुव्वियङ्गुइं । कुसुमाउहवरभवणं जोव्वणमह तत्थ पत्ताइं ॥ ६०
 दिन्ना सुभूसणेणं समरमियंकस्स सा तओ कन्ना । णामेणं असोगदेवी परिणीया सुहमुहुत्तेण ॥ ६१
 भुंजंताण जहेच्छं विसयसुहं ताण वच्चए कालो । हरिसभरनिम्भराणं अण्णोणं वद्वरागाणं ॥ ६२
 अह अनया णरिंदो वायायणसंठिओ कुरुमयंको । चिट्ठइ देवीयं समं विविहविलासेहिं विलसंतो ॥ ६३
 चिहुरे समारयंती रयणीयरकरसरिच्छयं रुइरं । दट्ठूण सिरे पलियं पभणइ 'सुण देव ! विन्नत्ति ॥ ६४
 पलियच्छलेण दूओ कण्णासण्णम्मि संठिओ भणइ । आगच्छइ एस जरा जं कायव्वं तयं कुणह' ॥ ६५
 तं सोऊणं राया समरमियंकस्स रज्जनिकखेवं । काऊणं पव्वइओ देवीएँ समं गुरुसमीवे ॥ ६६
 समरमियंको वि तओ राया जाओ विणिग्गयपयावो । चिट्ठइ देवीएँ समं भुंजंतो मणहरे भोगे ॥ ६७
 इत्यंतरम्मि तं णिरवराहवहुजीवघायणनिवद्धं । कम्मं पुव्वभवगयं उइयं अइविरसपरिणामं ॥ ६८
 अत्थि तहिं चिय विसए वंभाणगरम्मि सिरिवलो राया । तेण सह तस्स जाओ अणिमित्तो विग्गहो कहवि ॥ ६९
 जे जे पहाणजोहा ते सव्वे सिरिवलं समल्लीणा । अब्भुवगओ तहा वि हु समरमियंकेण संगामो ॥ ७०
 संजाए संगामे महाविमद्देण रिवलेण तओ । निहओ समरमियंको विणिहयनियसेणसेसेण ॥ ७१
 रुदज्झाणेण तओ मरिऊणं मीसणम्मि नरगम्मि । सत्तरससागराऊ उववण्णो णारगत्तेण ॥ ७२
 सोऊण कंतमरणं असोगदेवी वि विरहसोगत्ता । मुच्छावसेण धणियं धस त्ति धरणीयले पडिया ॥ ७३
 आस्तासिया समाणी रुदज्झाणेण घोरपावकरं । महमोहमोहियमणा णियाणमेवंविहं कुणइ ॥ ७४
 'राया समरमियंको उप्पन्नो णवर जत्थ ठाणम्मि । तत्थेव मंदभग्गा अहं पि जाइज नियमेण' ॥ ७५

1 O D °णं सुमरंतेहिं गुणभूसियं नाह ! । पर° । 2 A B रुंजिय° । 3 O D °णो उवस्सग्गो । 4 O D ° कालं ।
 5 O D अत्थि । 6 O D तीएँ गव्वम्मि चविडं । 7 O D सिरियं । 8 O D °समीवं ।

तो जलणे णियदेहं किलिङ्गचित्ता दहेवि मरिऊण । जत्थेव णिवो णरगे इमा वि तत्थेव उववण्णा ॥ ७६
सत्तरससागरां निच्चुव्विग्गेहि परमदुहिण्हिं । कारुण्णजंपिरेहिं भीएहिं कहव गमियाइं ॥ ७७
उव्वट्टेऊण णिवो णरगाओ पुक्खरद्धभरहम्मि । जाओ गहवइपुत्तो वेण्णाएँ दरिद्रेगेहम्मि ॥ ७८
अह सा वि तस्स जाया तत्थेव य भारहम्मि वासम्मि । जाया दरिदधूया तस्सेव समाणजाईए ॥ ७९
कालेण तओ दोन्नि वि उदामं जोव्वणं उवगयाइं । जाओ अ ताण तत्थ वि वीवाहो विहिणिओगेण ॥ ८०
पुव्वभवच्चासेणं धणियं अण्णोणवद्धरागाइं । दारिदुक्खविमुहाइँ ताँ चिट्ठंति सुक्खेणं ॥ ८१
अह अनया कयाई ताणं गेहंगणम्मि पत्ताओ । समणीओँ गुणजुयाओ भिक्खट्ठा हिंडमाणीओ ॥ ८२
दट्ठूण तओ तेहिं फासुय-एसणियभत्त-पाणेहिं । पडिलाहियाओ विहिणा हरिसवसुब्भिनपुलएहिं ॥ ८३
‘कत्थ ट्ठियाओँ तुम्मे?’ एवं पुट्ठाहि ताहिं पडिभणियं । वसुसिट्ठिघरसमीवे उवस्सए तस्स पडिवद्धे ॥ ८४
तो मज्झण्हे ताइं गयाइं परिवट्ठमाणसद्धाइं । दिट्ठा य तत्थ गणिणी सुँपसन्ना सुव्वया णाम ॥ ८५
पुरओ संठियपोत्थयनिविट्ठदिट्ठी णमंततणुणाला । लोयणभमरभरोणयसुवयणकमला कमलिणि व्व ॥ ८६
वित्थिण्णमहत्थाइं ठियाइँ एगारसं पि अंगाइं । कमलदलकोमलम्मि वि जीसे जीहाइ अगम्मि ॥ ८७
सा वंदिया य तेहिं विम्हयउप्फुल्लोयणजुगेहिं । भत्तिभरणिभरेहिं ‘रोमंचुच्चइयगत्तेहिं ॥ ८८
तीह वि धवलपडंतरविणिगउत्ताणि एगकरकमलं । अट्ठुण्णामियवयणाएँ भणियं धम्मलाहो त्ति ॥ ८९
वंदेत्तु सेसियाओ वि साहुणीओ पुणो वि गणिणीए । वंदेत्तु पायकमलं नच्चासण्णे णिविट्ठाइं ॥ ९०
गणिणीएँ तओ भणियं निम्मलपरिणिंतदसणकिरणए । ‘परिवसह कत्थ तुम्मे?’ इहेव अह जंपियं तेहिं ॥ ९१
गोयरगयाइ जीए दिट्ठाइं साहुणीएँ तो ताए । भणियं ‘अज्जेवऽम्हे वसहिं पुट्ठाओँ एएहिं ॥ ९२
गोयरगयाओँ धणियं सद्धावंताइ तह य एयाइं । तुम्हाण वंदणत्थं भत्तीएँ इहाऽऽगयाइं’ ति ॥ ९३
गणिणीएँ तओ भणियं ‘साहु कयं धम्मनिहियचित्ताइं । जं इत्थ आगयाइं किच्चमिणं भव्वपाणीणं ॥ ९४
जम्हा जयम्मि सरणं धम्मं मोत्तूण णत्थि जीवाणं । सारीर-माणसेहि य दुक्खेहि अभिहुयाण फुडं ॥ ९५
णं य सो तीरइ काउं जहट्ठिओ वज्जिऊण मणुयत्तं । तं पुण चलं असारं सुमिणय-मायंदजालसमं ॥ ९६
मणुयत्तं लट्ठूण वि धम्मं न करंति जे विसयलद्धा । दहिऊण चंदणं ते करंति इंगालवाणिज्जं ॥ ९७
धम्मेण सव्वभावा सुहावहा हुंति जीवलोगम्मि । धम्मेण सासयसुहं लब्भइ अचिरेण सिद्धिपयं ॥ ९८
इय सोऊणं तेहिं पडिवन्नो सुद्धभावजुत्तेहिं । धम्मो जिणपन्नत्तो कया ईं जहसत्तिओ विरइं ॥ ९९
गमिऊण कंचि वेळं गणिणिं तह साहुणीओँ णमिऊण । गेहम्मि पत्थियाइं, णवरं गणिणीएँ भणियाइं ॥ १००
‘एज्जह इह पईदिवसं, एवं चिय तह सुणिज्जह य धम्मं । दुक्खविरेयणभूयं पन्नत्तं वीयरगेहिं’ ॥ १०१
पडिवज्जिऊण य तओ गणिणीवयणं गयाणि णियगेहं । हिट्ठहिययाँणि धणियं धम्मम्मि कयाणुरागाइं ॥ १०२
कयवयदिवसेसु तहा जायाइं तिक्खमत्तिजुत्ताइं । उक्किट्ठसावगाइं विसयसुहणियत्तचित्ताइं ॥ १०३
अणुपालिऊण पवरं सावगधम्मं अहाऽऽउयं जाव । मरिऊण वंभलोगे दुण्णि वि जायाइँ वरदेवा ॥ १०४
भोत्तूण तत्थ सोक्खं पवरं सत्ताहियाइँ अयराइं । तत्तो य सवरजीवो चइउं इह जंबुदीवम्मि ॥ १०५
भरहम्मि समुप्पन्नो मिहिलाणगरीएँ कित्तिवम्मस्स । रन्नो सिरिकंताए देवीए कुच्छिमज्झम्मि ॥ १०६

1 O D उव्वट्टिऊण य निवो । 2 O D सुपसंता । 3 A B लोयणकमलभरो । 4 A B रोमंचव्व ।
5 O D माणसेहिं दु । 6 O D न इमो ती । 7 O D माइंद । 8 O D य । 9 O D दियहं । 10 O D
याइं । 11 O D कइवयदिणेसु ताइं जाया । 12 O D वरतियसा ।

दिट्ठो य तीए सुमिणे सीहकिसोरो मुहेण उयरम्मि । पविसंतो लीलाए ससज्झसा उट्ठिया तत्तो ॥ १०७
 गंतूण णिवसमीवे कयंजली साहए तयं सुमिणं । सोऊण तयं राया कयंवकुसुमं व कंटइओ ॥ १०८
 परिभावियसुमिणत्थो पभणइ अह नरवरो तंइ देवि । हरिसखलियक्खराए कोइलअइकोमलगिराए ॥ १०९
 'देवि ! तुह दरियनरवरकरिकरडवियारणेगखरणहरो । पुहवीए एगवीरो होही णरकेसरी पुत्तो' ॥ ११०
 तं णरवइणो वयणं तहेव बहुमज्जिऊण सा देवी । परिवहइ तयं गव्भं पूरियसुपसत्यडोहलया ॥ १११
 अह अन्नया कयाई कमेण पत्ते पसूइसमयम्मि । देवकुमारसरिच्छं पसवइ वरदारगं देवी ॥ ११२
 वद्धाविओ य राया पियंगुलइयाइ दासचेडीए । तीए य पीइदाणं दाउ निवो धोवए सीसं ॥ ११३
 तयणंतरं च रण्णो आएसेणं समत्थरज्जम्मि । जायं वद्धावणयं उव्भियजुय-मुसल-धय-चक्कं ॥ ११४

अवि य—

मुच्चंतसव्ववंदयं, वज्जंत दूरुंदयं । णच्चंतणारिसत्थयं, हीरंतसीसवत्थयं ॥ ११५
 गिज्जंतमंगलोहयं, किज्जंतहइसोहयं । घोलंतकंचुईयणं, लोइंतखुज्जवामणं ॥ ११६
 वण्णेतभट्ट-व्रंदिणं, दिज्जंतहत्थिसंदणं । तुइंततारहारयं सामंततोसकारयं ॥ ११७
 दिज्जंतभूरिदाणयं, पिज्जंतचारुपाणयं । भुज्जंतचित्तभोजयं, दीसंतणेगचोच्चयं ॥ ११८
 आवेतअक्खवत्तयं, पूएज्जमाणपत्तयं । उव्भेज्जमाणलत्तयं, माणेज्जमाणखत्तियं ॥ ११९
 खिप्पंतसीसअक्खयं, कीरंतवालरक्खयं । उप्पन्नसत्तुदुक्खयं संजायमित्तसोक्खयं ॥ १२०
 वद्धावणगमहूसवमणुहवमाणस्स राइणो एवं । संपुन्नो अह मासो कमसो य मणोरहसएहिं ॥ १२१
 काऊणं उवयारं रण्णा सुहि-सयण-वंधुवगस्स । सोहणदिणम्मि णामं तस्स कयं विजयवम्मो त्ति ॥ १२२
 पंचहिं धावीहिं तओ लालिज्जंतो कमेण संजाओ । किंचूणअट्टवरिसो, कलाओ अह गाहिओ तत्तो ॥ १२३
 सव्वकलसंपण्णं मयरद्वयरायरायभवणम्मि । वट्ठंतं अहिणवजोव्वणम्मि णाऊण राएणं ॥ १२४
 उत्तमकुल्लभवाणं उव्भडलावणवण्णजुत्ताणं । णवजोव्वणोद्धुराणं रइरसजलभरियंसरसीणं ॥ १२५
 सव्वकलाकुसलाणं सिंगारागार-चारुवेसाणं । वत्तीसण्हं वरकन्नगाण गिण्हाविओ पाणिं ॥ १२६
 एत्तो य एत्थ भरहे धरणीविलयाए तिलयसंकासं । अत्थि पुरं सुपयासं सुहवासं णाम बहुसीसं ॥ १२७
 तत्थ निहयारिपक्खो अणहक्खो बहुजणाण कयरक्खो । सव्वकलागमदक्खो अत्थि णिवो णाम विमलक्खो ॥
 तस्स गुणाणं णिलया विलयालीलाए तुलियतेल्लक्का । कमलदलदीहणयणा देवी कमलावई णाम ॥ १२९
 तीसे गव्भम्मि तओ देवो चइऊण वंभलोगाओ । सो सिरिमईए जीवो धूयत्ताए समुप्पन्नो ॥ १३०
 पेच्छइ य चंदलेहं देवी णियअंकसंठियं सुंविणे । साहइ पइस्स, तेण वि धूयाजम्मो समाइट्ठो ॥ १३१
 संपूरियेदोहलया कमसो पत्ते पसूइसमयम्मि । सोहणदिणम्मि देवी पसवइ वरवालियं हिट्ठा ॥ १३२
 वत्ते वारसमदिणे सम्माणेत्ता णियल्लए णामं । सुमिणाणुसारउ चिय कुणइ णिवो चंदवम्म त्ति ॥ १३३
 पंचहिं धावीहिं तओ लालेज्जंती कमेण संजाया । किंचूणअट्टवरिसा, कलाओ गिण्हाविया तत्तो ॥ १३४
 अह अन्नया कयाई सव्वालंकारभूसिया वाला । पिउणो उच्छंगगया चिट्ठइ णाणाविणोएहिं ॥ १३५
 निव्वणिऊण तीए खवं राया विसज्जितं कन्नं । चिंताउरो पयंपइ मइसागरमंतिमुदिसिउं ॥ १३६

1 C D दिट्ठो तीए सु० । 2 C D उट्ठिंतं तत्तो । 3 C D तयं । 4 C D कलकोइलकोमलगिराए । 5 C D तपिज्जमा० । 6 C D खत्तयं । 7 C D यरायसोक्खयं ॥ ति । 8 C D लापत्तं, मय० । 9 C D णणपुण्णाणं । 10 A B यरासीणं । 11 A B साणं । 12 C D सुमिणे । 13 A B धूयाएसो । 14 A B यदेहलया ।

‘को वणिणुं समत्थो ? मंति ! इमं कन्नगं जओ एसा । विंझाडइ व्व सुगया, बंभणजीह व्व सत्थिरया ॥ १३७
वेयवइ व्व सुचरणा, विणयसुनाया य गरुडमुत्ति व्व । हरिबुंदि व्व ससच्चा, सनाणया टंकसाल व्व ॥ १३८
गिरिरोइ व्व सुसरला, जिणिंदवाणि व्व कोमलालावा । वासरिउ व्व समेहा, अकलंका चंदलेह व्व ॥ १३९
मन्ने जियाओ सोहग-रूव-लावण-कंति-दित्तीहिं । हर-मार-विण्डु-ससि-वासवाण धरिणीओ एयाए ॥ १४०
उत्तुंगपीणधणवट्टलट्टया पिहुनियंविंविंयडा । सयलविलासणिहाणा वट्टइ वरजोव्वणे एसा ॥ १४१
ता को इमीए भत्ता अणुरूवो हुज्ज इत्थ भव्वणम्मि ? । एएण कारणेणं धणियं चिंताउरो अहयं ॥ १४२
सोऊण वयणमेयं, जंपइ महसागरो तओ मंती । ‘मा देव ! कुणसु चितं, इत्थ विही अवहिओ चेव’ ॥ १४३
इत्थंतरम्मि सहसा संजाओ कलयलो अइमहंतो । नगरस्सेगदिसाए ‘हण हण’ संसद्गइव्वो ॥ १४४
अंधारियं च तत्तो तमालदलसामलं दिसाव्वलं । चंचलतुरगखुरक्खयधूलीनिवहेण बहलेण ॥ १४५
‘किं एयं ?’ सवियक्को राया जावाणवेइ पडिहारं । तज्जाणणाणिमित्तं ताव तलारो तहिं पत्तो ॥ १४६
सन्नद्धवद्धकवओ दढविरिओ णाम तुरियपयखेवो । धूलिरयधूसरंगो सिरम्मि आवद्धकरकमलो ॥ १४७
‘विजयउ देवो’ एवं भणमाणो विण्णवेइ ‘देव ! जहा । मणपवणवेगतुरगारूढो अहयं सपरिवारो ॥ १४८
नगरस्स दाहिणदिसासंठियरणम्मि दुट्टपुरिसाण । अज्ज गवेसणहेउं जाव गओ ताव णिसुणेमि ॥ १४९
अइतुमुलं सम्मदं, गओ य वेगेण तत्थ पिच्छामि । एराव्वणे व धवले चउदसणे मत्तकंरिणाहे ॥ १५०
आरूढं वरकुमरं चउदिसिं वेढियं वड्डभडेहिं । धणियं पहरंतेहिं इंदं पिव असुरणिवहेहिं ॥ १५१
ताव वट्टपहरपहओ सो रुट्ठो गयवरो गुल्लुगुलंतो । चुन्नेइ तं भडोहं कुमरेणऽप्फालिओ संतो ॥ १५२
तस्स भएणं^१ सव्वे ओसरिया जाव दूरदूरेणं । ता सो^{१०} विहणिय सुहडे हत्थी वि इहागओ देव ! ॥ १५३
पहरकरालियदेहो सायरआवत्तणामयसरम्मि । पविसइ जलपाणत्थं कुमरो वि य कुणइ जलकीडं १५४
अम्हे वि तयणुमगेण आगया जाव तं पलोएमो । तावुत्तरिउं कुमरो वीसमइ तरुस्स छायाए ॥ १५५
इत्थंतम्मि पत्तो वट्टतूरणिणायभरियणहविवरो । चउरंगवलसमेओ सूररहो णाम णरणाहो ॥ १५६
पभणइ ‘रे रे पाविट्ट ! दुट्ट ! निल्लज्ज ! अज्ज वि इहेव । हणिऊणं मह सुहडे वीसत्थो चिट्ठसि तहेव ॥ १५७
अज्ज वि पुव्विल्लं चिय वीसरइ ण मज्झ तुज्झ पिइवेरं । संपइ पुणणवमिणं पाव ! तए अज्ज परिविहियं ॥ १५८
ता ठाहि सवड्डुत्तो, सरणं वा विससु कस्सई विट्ठ ! । जइ पविससि पायालं तह वि य न इह छुट्ठेसे अज्ज’ ॥ १५९
तं सोऊणं कुमरो वीरसोव्विज्जमाणपुलओहो । भणइ ‘किमुत्तमपुरिसा अप्पपसंसं निव ! कुणंति ? ॥ १६०
पुव्वपुरिसज्जियजसो अज्ज तए णासिओ नरवरिंद ! । जं पुरिसया^{११} वियलं विहलं चिय जंपसे एवं’ ॥ १६१
तो^{१२} रुसिओ सूररहो अप्फालइ जाव पवरगंडीवं । ताव कुंमारो तुरियं आरुहइ तमेव गयणाहं ॥ १६२
चोइजंतो वि करी ण मुयइ जा सीयलं जलं कहवि । मच्छुव्वत्तं करणं दाऊणं जाइ अन्नगयं ॥ १६३
हणिउं तस्सारोहं, सज्जीवं कुणइ सो वि वरचावं । ता अहयं संजाओ तलवग्गे तस्स कुमरस्स ॥ १६४
तलवग्गठियं नाउं मं दूयं पट्टवेइ सूररहो । ‘मा मह वइरियकज्जे जमगेहं वच्च’ सो^{१५} भणइ ॥ १६५
‘मा नाससु पडुपीइं, ण चेव सरणागओ इमो तुम्हं’ । तं सोउं, पयक्खं णियपरिवारं तहिं काउं ॥ १६६
इत्थागओ तुरंतो निवेयणत्थं तु देवपायाणं । एगागी चेवाहं, संपइ देवो पमाणं’ ति ॥ १६७
दट्टुड्डभिउडिभासुरवयणो तो जंपए णरवरिंदो । ‘दे देह समभेरिं सन्नज्झह तुरियतुरियतरं ॥ १६८

1 O D °राय व्व । 2 O D भुव्वणम्मि । 3 O D °वयणं । 4 A B °द्वपवरो । 5 O D विजओ । 6 C D भणिऊणं
वि° । 7 A B °वणो व्व ध° । 8 O D °करिवाहे । 9 O D °णं अम्हे ओ° । 10 O D वि हणिय सुहडे हत्थी इह आगओ ।
11 O D चुक्कसे । 12 O D °ररहियं विह° । 13 C D रुसियं । 14 O D कुमरो वि तुरियं । 15 दूतः ।

अन्मागयस्स मज्झं अच्चम्भयविरियसैत्तिजुत्तस्स । अच्चाहियं भविस्सइ मा तस्स महाणुभावस्स' ॥ १६९
 इय भणिउं विमलक्खो राया आरुहइ रहवरं जइणं । चउरंगवलसमेओ खणेण पत्तो समरधरणि ॥ १७०
 एत्थंतरम्मि जे ते दढविरियनिरुविया कुमारस्स । तल्लवंगपवरसुहडा भग्गा परसेण्णपहरहया ॥ १७१
 ते दढ्ढूणं भग्गे विमलक्खणरिंदसंतियं सेण्णं । हक्कंतं वगंतं अत्थिभट्टं इयरसेण्णम्मि ॥ १७२
 दप्पुद्धुराण ताणं दोण्ह वि सेण्णाण विजयलुद्धाणं । सामिकज्जोज्जयाणं संजाओ घोरसंगामो ॥ १७३

अवि य-

पडहिं^१ खुरप्पल्लिन्न धयचिं^२धयं, नच्चहिं^३ वगिरविविहकवं^४धयं ।
 रडहिं^५ गइंद भिन्नकुंभत्थल, निवडहिं^६ छिन्नकरगह हत्थल ॥ १७४
 अच्चिउ सिरकमलिहिं^७ धरणीयल्ल, रुहिरपवाहहिं^८ हूएकज्जल ।
 निहयारोह तुरंगम हिंसहिं, कायर भयउक्कंपिर णासहि ॥ १७५
 वायसगिद्धिहिं^९ अंवर छाइउ, पेच्छइ^{१०}सुरहं चमक्कउ लाइउ ।
 आमिसल्लद्धसिवहु फिक्कारहिं, चुण्णिज्जइ रह मुग्गरघायहिं ॥ १७६
 सत्त(त्य)खणक्खणरविण सुरंगण, अवरुंडहिं^{११} नियपइ मीयम्मण ।
 तो विमलक्खह सेन्निण भग्गउ, इयरसेण्णु णासेवइ लगउ ॥ १७७
 भज्जंतं दढ्ढूणं गियसेण्णं तक्खणेण अह राया । सूररहो मेहो इव वरिसइ सरनियरधारहिं ॥ १७८
 तं दढ्ढूणं कुमरो सीहकिसोरो व्व तस्स आवडिओ । ताणं च तओ जुद्धं संजायं देवभयजणं ॥ १७९
 वहुविहकरणेहिं^{१२} तओ नियसिक्खं दाविऊण कुमरेणं । लहुहत्थयाए वद्धो वसीकओ सूररहराया ॥ १८०
 मुत्तूण कुसुमवरिसं कुमरोवरि तो भणेतु जयसदं । पेक्खयदेवा पत्ता विम्हइया गिययठाणेसु ॥ १८१
 इत्थंतरम्मि परियाणिऊण कुमरं पयंपई वंदी । रोमंचंचियदेहो कलकोइलकोमलगिराहिं ॥ १८२
 'जयउ कुमारो णिज्जियपडिवक्खो रूवतुलियरइणाहो । सिरिकित्तिवम्मउत्तो णामेणं विजयवम्मो त्ति ॥ १८३
 को वणिणउं समत्थो गुणणियरं तुज्झ कुमर ! गुणणिलय ! । जो ण वि सहस्सजीहो असंखवासाउओ णेय' ॥ १८४
 सोऊणेयं राया हरिसेण ण माइ गिययदेहम्मि । किल मह मित्तस्स सुओ एसो सो विजयवम्मो त्ति ॥ १८५
 रहसेणाऽऽल्लिगेउं आइसिय पडिद्धपुरिसवणक्कम्मं । छोडियसूररहेणं कुमरेण य सह उरं पत्तो ॥ १८६
 वद्धावणगमहूसवमाइसइ णिवो समत्थणयरम्मि । कुमरसमागमतुट्ठो आणंदजलाविलऽच्छिजुगो ॥ १८७
 पत्थावेण य पुट्ठो सूररहो 'किमिह तुज्झ कुमरेणं । सह संजायं वेरं?' सो भणइ 'णरीसर ! सुणेहि ॥ १८८
 जो एसो चउदसणो वरपील्ल चंदसेहरो णाम । सो गुरुसमरं काउं अम्ह हढो कित्तिवम्मेणं ॥ १८९
 तं वेरं सरिऊणं वलदरिसणणिगएण दढ्ढूण । एगाणिं कुंभिजुयं कुमरं तो एयमायरियं' ॥ १९०
 पुट्ठो तओ कुमारो 'एगागी वच्छ ! कह तुमं जाओ' । सो भणइ 'ताय ! निःसुणसु मम वयणं अवहिओ होउं ॥ १९१
 नियगेहे अच्छंतो अहयं कीलामि विविहकीलाहिं । हय-रह-करिमाई वि य वाहेमि निरंतरं मुइओ ॥ १९२
 अन्नदिणे आरूढो कलावमापूरिऊण इत्थ गए । वुट्ठोदगगंधेण य अवसीमूओ इमो ज्जत्ति ॥ १९३
 हत्थिरयणं ति काउं करुणाए णेय घाइओ एसो । एयस्स य लोमेणं करणं दाऊण उत्तिण्णो ॥ १९४
 मणपवणजइणवेगो पत्तो य इमो कमेण आवेतो । नयरवहिसंठियस्स उं दिट्ठिपहं सूररहरणो ॥ १९५

१ CD °सत्तजु° । २ CD °वगियवर° । ३ CD °चिंधइ° । ४ CD °वंधइ° । ५ CD °च्छयसुर° । ६ CD °जहिं रह° । ७ A B सङ्खण° । ८ CD इयर से° । ९ A B कलकोमलकोइलगिराए । १० CD मह । ११ A B व ।

एतो परं तु विइयं तुम्हाणं जाव जंपई एवं । तावाणुमगलगो पत्तो सिरिकित्तिवम्मणिवो ॥ १९६
तं णाऊणं सव्वे अम्मोगइयाए निगगया इत्ति । महया विच्छेणं पविसेइ णिवो तहिं नगरे ॥ १९७
आणंदमुव्वहंतो जा चिट्ठइ तत्थ कईवइदिणाणि । ता पत्थावं णाउं विमलक्खेणं इमो^३ भणिओ ॥ १९८
‘अव्भागयस्स तुज्झं कुमरकएणं मए इमा दिण्णा । धूया गुणसंपन्ना णामेणं चंदवम्म’ त्ति ॥ १९९
तेण वि पडिच्छिया सा, तत्तो सोहणदिणे विभूईए । वत्तं पाणिगहणं कन्नाए सह कुमारस्स ॥ २००
उचिओवगारउव्वं विसज्जिया तेण दो वि रायाणो । णियणगरेसुं^४ पत्ता भुजंति जहिच्छिए भोए ॥ २०१
अह अन्नया कयाई मुणिवइदेविंदपायमूलम्मि । निक्खमइ कित्तिवम्मो रज्जं दाऊण कुमारस्स ॥ २०२
चरिऊण तवमुयारं, अट्ठ वि कम्मणि निहलेऊण । ‘संपत्तविमलणाणो पत्तो सो सासयं ठाणं ॥ २०३
इयरो वि विजयवम्मो साहेत्ता मंडलंतरे वट्ठए । अणुहवइ भोगलच्छि तीए सह चंदवम्माए ॥ २०४
जम्मंतरनिव्वत्तियसिणेहसंवंधवद्धरागाए । तीए सयं अच्छंतो गयं पि कालं ण याणेइ ॥ २०५
अह अन्नया कयाई अत्थाणे संठियस्स णरवइणो । सा चंदवम्मदेवी इत्थीरयणं ति काऊण ॥ २०६
मंतविहाणणिमित्तं हरिया केणावि मंतसिद्धेण । अतेउरमज्झगया णिवचित्तमयाणमाणेण ॥ २०७
कहिओ य तस्स एसो वुत्तंतो कह वि विजयदेवीए । सोऊण य मोहाओ गओ य राया महामोहं ॥ २०८
परिवीजिऊण तत्तो चंदणरससित्ततालियंटेहिं । पडिवोहिओ य दुक्खं सँ चिरेणं वारविलयाहिं ॥ २०९
गहिओ य महादुक्खेण सो जहा तीरए ण कहिउं पि । तह दुक्खत्तस्स य से वोलीणा तिनऽहोरत्ता ॥ २१०
नवरं चउत्थदियहे समागओ तिव्वतवपरिक्खीणो । भूइपसाहियगतो जडाधरो मंतसिद्धो त्ति ॥ २११
भणियं च तेण ‘णरवइ ! कजेण विणाऽऽउलो तुमं कीस ? । मंतविहाणणिमित्तं णणु जाया तुह मए णीया ॥ २१२
कप्पो य तत्थ एसो जेण तुमं जाइओ ण तं पढमं । न य तीए सीलमेओ जायइ, देहस्स पीडा वा ॥ २१३
ता मा संतप्प दढं छम्मासा आरओ तुमं तीए । जुजिहिसि णियमओ च्चिय’ भणिऊणादंसणो जाओ ॥ २१४
राया वि गओ मोहं, तहेव आसासिओ परियणेणं । हा ! देवि ! दीहविरहे ! कत्थ तुमं ? देहि पडिवयणं ॥ २१५
मोहवसगाण जे जे आलावा होंति तम्मि कालम्मि । परिचत्तरज्जकज्जो चिट्ठइ सो तेहिं विलवंतो ॥ २१६
दट्ठूण भवणवावीरयाई विलसंतहंसमिहुणाई । परियणपीडाजणगं वट्ठसो मोहावयइ मोहं ॥ २१७
किं वट्ठुणा ? णरयसमं तस्स तया दुक्खमणुहवंतस्स । वोलीणा पल्लोवमत्तुलिया मासा कह वि पंच ॥ २१८
कइवयदिणेहिं^९ मुक्को नवरं अणिमित्तमेव दुक्खेण । परियणजणियाणंदो जाओ य महापमोओ से ॥ २१९
जाया य तस्स चिंता ‘अण्णो च्चिय णूणमंतरप्पा मे । जाओ पसन्नचित्तो तीं पुण किं कारणं एत्थ ?’ ॥ २२०
इत्थंतरम्मि सहसा सिट्ठं वियसंतलोयणजुगेणं । वद्धावएण तस्स उँ ‘समागओ देव ! तित्थयरो’ ॥ २२१
सोऊण इमं वयणं, हरिसवसपयई^{१२}वहलपुल्लगेणं । वद्धावयस्स रहसा दाऊण जहोचियं दाणं ॥ २२२
गंतूण भूमिभागं थेवं पुरओ जिणस्स काऊण । तत्थेव नमोक्कारं, ^{१३}परियरिओ रायविदेहिं ॥ २२३
दाऊण य आणत्ति ‘करेह करि-तुरग-जुग-जाणाई । सयराहं सज्जाई वच्चाओ जिणवरं नमिउं ॥ २२४
भूसेह य अप्पाणं वत्था-ऽऽभरणेहिं परमरम्मेहिं’ । सयमवि य जिणसगासं संजाओ अह गमणसज्जो ॥ २२५
मुवणगुरुणो य ताव य निम्मवियं तियसनाहभणिएहिं । देवेहि समोसरणं तिहुयणलच्छीइ गेहं व ॥ २२६
अइअच्चमुयभूयं तिलोगनाहत्तसूयगं तुंगं । जिणपुत्तुक्कुरुडं पिव पुरीए पुव्वुत्तरदिसाए ॥ २२७
तं तस्स समोसरणं सिट्ठं तत्तो समागएणेव । कल्लाणएण अवरं देवी तत्थेव दिट्ठ त्ति ॥ २२८

१ O D पविसरइ निवो । २ O D °हवयदि° । ३ O D इमं । ४ O D °रे संपत्ता । ५ O D रज्जं कुमारस्स
दाऊण । ६ O D कम्माई । ७ A B संपण्णवि° । ८ O D सवेविरं वार° । ९ O D °हिं नवरं मुक्को अणि° ।
१० O D तो किं पुण का° । ११ O D उँ जहाऽऽगओ । १२ O D °द्वपयडपु° । १३ O D परिगहिओ ।

तत्तो य संपयट्ठो जिणवन्दणवत्तियाए सयराहं । सिंगारियमुत्तुंगं, धवलगैइदं समाखुटो ॥ २२९
 तूरवोप्फुन्नदिसं तुट्ठो नंगरीए निग्गओ राया । जंपाणजुग्गरहवरगएहिं तुरंगेहि परिगुरिओ ॥ २३०
 थेवमि(?)ह भूमिभागं तुरियं गंतूण गयवराओ तओ । ओइण्णो तियसकयं दट्ठूण महासमोसरणं ॥ २३१
 हरिसवसपुलइयंगो तत्थ पविट्ठो य परियणसमेओ । दारेण उत्तरेणं दिट्ठो य जिणो जयंक्खाओ ॥ २३२
 दट्ठूण जयपईवं जिणं तओ हरिसपुलगियसरीरो । भूल्लियभालकरकमलसंपुडो थुणियुमाढत्तो ॥ २३३
 अवि य—

मयणसरपसरवारण ! वारणगइगमण ! मुणियंतियलोय । लोयगपयपसाहय ! हयमय ! मयसरण ! रणरहिय ! २३४

हियनीसेसोवदव ! दववज्जिय ! जियकसाय ! अयपवर ! ।

वरकर ! करणणिवारय ! रयमलजल ! जलण ! दुहतुरुणो ॥ २३५

तरुणरविप्पह ! पहयंतरारिभडविसर ! सरण ! पणयाण ।

पणयाण देसय ! सया नमो नमो तुज्झ जिणइंद ! ॥ २३६

इंदनमंसिय ! सियवायपयडपयडियपयत्थसम्भाव । ।

भावनयस्स महामह ! मह सुखं सासयं देसु ॥ २३७

एवं थोऊण जिणं, गणहरमाई वि साहुणो णमिउं । इंदाइणो य कमसो, उव्विट्ठो निययठाणम्मि ॥ २३८

एत्थंतरम्मि भगवं जोयणणीहारिमहुरसदेणं । संसारजलहिपोयं इय धम्मं कहिउमाढत्तो ॥ २३९

अवि य—

दुहंता इंदिया पंच संसाराय सरीरिणं । ते चेव दमिया सम्मं निव्वाणाय भवंति हि ॥ २४०

दुइतेहिंदिएहडप्पा उप्पहं हीरए वला । दुइतेहिं तुरंगेहिं सारही वा महाहवे ॥ २४१

इंदिएहिं सुदंतेहिं न संसरइगोयरं । विधेएहिं तुरंगेहिं सारही वा वि संजुगे ॥ २४२

पुव्वं मणं जिणित्ता णं चरे विसयगोयरं । विवेगयमाखुटो सूरु वा गहियाउहो ॥ २४३

जित्ता मणं कसाए य जो सम्मं कुणई तवं । संदिप्पए स सुद्धप्पा अग्गी वा हविसा हुए ॥ २४४

सम्मत्तनिरयं ¹⁰वीरं दंतकोहं ¹¹जियंदियं । देवा वि तं णमंसन्ति मोक्खे चेव परायणं ॥ २४५

आणं जिणिंदभणियं सव्वं सव्वण्णुगामिणीं । सम्मं जीवाभिणंदंता मुचंती सव्ववंधणा ॥ २४६

वीयमोहस्स दंतस्स धीमओ भासियं जए । जे णरा णाभिणंदंति ते धुवं दुक्खभागिणो ॥ २४७

जेऽभिणंदंति भावेण जिणाणं तेसि सव्वहा । कल्लाणाइं सुहाइं च रिद्धीओ ¹²वि न दुल्लाहा ॥ २४८

इय भणिऊणं जाए तुण्हिके तक्खणं जिणवरम्मि । परिसा कयंजलिउडा धणियं संवेगमावण्णा ॥ २४९

धरणिणमिउत्तमंगा 'इच्छामो सासणं'ति जंपंती । उन्नामियमुहकमला पुणो वि निययं गया ठाणं ॥ २५०

तत्थ य केइ पवण्णा सम्मत्तं, देसविरइवयमण्णे । अण्णे उ चत्तसंगा जाया समणा समियपावा ॥ २५१

इत्थंतरम्मि रण्णा दिट्ठा देवी तहिं समोसरणे । जाया य तस्स चिंता 'हंत ! कुओ इत्थ देवि ?' ति ॥ २५२

सरियं च मंतसिद्धस्स तेण तं पुव्वमंतियं वयणं । परिचिंतियं च एयं पुच्छामि जिणं ति, किं बहुणा ? ॥ २५३

'किं उण मए कयं परभवम्मि जस्सेरिसो विवागो ?' ति । भगवं ! देवीसंगमजणियं सुहमासि महमउलं ॥ २५४

पुव्वि, पच्छा य तओ तीए विरहम्मि दारुणं दुक्खं । अणुभूयमणन्नसमं णारगदुक्खस्स सारिच्छं ? ॥ २५५

इय पुच्छिओ जिणिंदो कहिऊणं पुव्ववण्णियं चरियं । पमणइ 'जं निव ! तइया सवरभवे वट्ठमाणेण ॥ २५६

1 A B °गयंदं । 2 जगत्ख्यातः । 3 O D °यतह्लो° । 4 मृतशरणः । 5 A B अहप° । 6 प्रणयानाम् । 7 प्रणयानाम्-प्रकृतनयानाम् । 8 O D उवविट्ठा । 9 O D °व-नियमिया । 10 O D धीरं । 11 O D जिहंदि° । 12 A B °णंदित्ता । 13 O D य ।

विच्छोइयाँ वहुसो रण्णे हरिणाइयाण जुगलाइं । देवीए वि य अणुमन्नियाँ तक्कम्मसेसमिणं ॥ २५७
 बहु अणुह्वं णरगे, मणुस्सजम्मे वि खुदजाईए । संपइ खत्रियं कम्मं णरिंद ! तुह पुव्वभवजणियं ॥ २५८
 जं पुण सुहं विसिद्धं सुसाहुभत्तीए तं फलमसेसं । जम्हा सुसाहुभत्ती करेइ नीसेसकळाणं ॥ २५९
 सग्गाऽपवग्गसंगमसंसग्गपवत्तगा इमा चेव । न य अन्नं वरतरयं विज्जइ एईए जियलोए ॥ २६०
 तम्हा जुज्जइ काउं तत्थेव य उज्जमो बुहजणाणं । ता कुण पयत्तमउलं सुसाहुभत्तीए णरणाह ! ॥ २६१
 तं जिणवयणं सोउं, पुब्बिल्लं सुमरिऊण तो जाइं । मुच्छाविरमे जंपइ 'एवमिणं णाह ! सव्वं ति ॥ २६२
 निव्विण्णकामभोगो संपइ काऊण रज्जपरिसुत्थं । गहिऊण समणलिंगं तुह पासे पव्वइस्सामि ॥ २६३
 देवीपमुहजणेणं एवं चिय जंपियं तओ भगवं । जंपइ 'मा पडिवंधं कुणह अणिच्चम्मि संसारे' ॥ २६४
 वंदित्तु जिणवरिंद, गिहम्मि गंतूण जिट्ठउत्तस्स । रज्जामिसेयमउलं करेइ जसवम्मणामस्स ॥ २६५
 सिवियारूढो य तओ देवीपमुहेहिं परिखुडो सहसा । जिणपामूले गंतुं गिण्हइ मुणिसेवियं दिक्खं ॥ २६६
 सिक्खइ दुविहं सिक्खं, अंगाण दुवाल्सण्ह पज्जते । जा पत्तो ता ठविओ सूरिपए जिणवरिंदेण ॥ २६७
 अज्जा ई चंदवम्मा एगारसअंगधारिणी जाया । पत्ता पवत्तिणिच्चं कुणइ तवं सुद्धपरिणामा ॥ २६८
 पडिबोहिऊण दुण्णि वि गामाइसु भवियकमलसंधायं । केवलमुप्पाडेउं, पत्ताइं सासयं ठाणं ॥ २६९

[शिखरसेनकथानकं समाप्तम् । ६.]

एवं दर्शनभक्तिर्विधीयमाना सम्यक्त्वं भूषयतीति ।

गतं चतुर्थभूषणम् । सम्प्रति पञ्चमम् । तत्र च "थिरत्तं च" त्ति सूत्रावयवः । 'स्थिरत्वं' स्थैर्यं परतीर्थिकर्द्धि-
 दर्शनेऽप्यक्षोभ्यत्वं जिनशासन इति सम्बध्यते^१ । अत्र चोपाख्यानकम्—

[७. सुलसाख्यानकम्]

[१]

अत्थि समत्थदीवमज्झट्टिउ, जंबुदीवु अणाइपइट्टिउ,
 तसु दाहिणभरहद्धि विसिद्धउं, मज्झिमखंडु जिणिंदुद्धिउ,
 मगहाजणवउ तहिं सुपसिद्धउ, बहुविहजण-धण-धन्नसमिद्धउ,
 गामा-ऽऽण-गोउल्लेहिं रक्खउ, नाणाविहतरुवरसंछन्नउ,
 मढ-विहार-आरामेहिं मंडिउ, परचक्कागमभएण अखंडिउ,
 पमुइयजणकीलासयजुत्तउ, जिण-गणहरपयफंसपवित्तउ,
 किं बहुणा ? अच्चभुयसारइ, तहिं जणवइगुणगणवित्थारइ,
 अत्थि नयर रायगिहु पयासउं, रम्मत्तणि सुरपुरिसंकासउं,
 कूव-त्ताव-वावि-वणसोहिउ, कणयविणिम्मियसालयरोहिउ,

1 O D °द तं पुव्व° । 2 O D वि । 3 O D °ते । तच्च सम्यक्त्वं भूषयति । अत्राप्याख्यान° । 4 अस्याख्यानकस्यैका
 ताडपत्रीया प्रतिवैक्रमीये ११९१ वर्षे लिखिता अणहिल्लपत्तनस्थसंघवीपाटकज्ञानभाण्डागारेऽस्ति । अन्या अपि बह्व्यः प्रतयो
 भवेयुरस्याः कथाया इति सम्भाव्यते । उपर्युक्तप्रतौ पद्यमिदमादावधिकं समुपलभ्यते—“पणमवि तित्थेसरु, वीरजिणेसरु,
 मणमि सुलसा(स)सावि[य] चरिउ । स(सं)मत्तसमन्नित्तु, विखुहेहिं वन्नित्तु, दंसण-नाणगुणावरिउ ॥” अस्य कथा-
 नकस्य संस्कृत-प्राकृतागमिज्ञजनोपयोगप्राचुर्यं दृष्ट्वा 'मङ्गलविकले पुस्तकलेखन-वाचने अमङ्गलाय' इति मन्वानैः श्रीमद्देव-
 चन्द्रसूरिपादैरन्येन वा विदुषा मङ्गलाभिधेयप्रख्यापकं पद्यमेतद् विरचय्यादावुपन्यस्तं प्रतिभाति । एवंविधमङ्गलादिनि-
 दर्शकपद्यस्य मूलशुद्धिटी कान्तर्गतान्यकथानकानामादावनुपलब्धेः, A B C D E संज्ञासु पञ्चस्यत्रोपयुक्तासु प्रतिवचनप-
 लब्धत्वाच्च पद्यमिदं टिप्पणौ स्वीकृतम् ।

हट्ट-पवा-सह-भुवणविराड्, करभरदंडकुदंडांचाड्,
 तं परिपालइ सेणियराऊ, जसु धरि समरि करट्टिउ चाऊ,
 कामिणिकडुयकडक्खियकाऊ, जासु न गंजिउ वरभडवाऊ,
 जो अरि करिकुंभत्थलसीहु, जो परपोरुसफूसियलीहु,
 जो खाइयसम्मत्तसमन्निउ, जो सुरनाहिं भत्तिय वन्निउ,
 जासु सुनंददेवि गुणवंती, अभयकुमारमाय सुपसंती,
 सीलालंकिय रायह वल्लह, जिणवरभत्त अउन्नह दुल्लह,
 सो तीएँ समन्निउ, विउसैहि वन्निउ, रायलच्छि परिवालइ ।
 सिरिवीरजिणिदह, पणयसुरिंदह, भत्तिय नियरउ खालइ ॥ १

[२]

अनु वि नागरहिउ तहिँ निवसइ, दाणु दिंतु अत्थियणिह विहसइ,
 नाण-वरण-दंसणसंजुत्तउ, जिणमुणिपयकमलह जो भत्तउ,
 जो वंधवकुमुयाहँ मयंकू, लोह-माणवज्जियउ अवंकू,
 जो परनारिनियत्तियचित्तउ, जो कलिकालि केण नवि छित्तउ,
 जोव्वण-रूव-सलोणिमंधुरु, रयणरासि अंतरइ जु सिंधुरु,
 अत्थि तासु गेहिणि गुणवंती, सुलसनामि सुकुलीण पसंती,

अवि य-

जा पवित्तेण सीलेण सुयलंकिया, जा य सम्मत्तरयणम्मि नवि संकिया,
 सोहए जीएँ गुणरयणवरकंठिया, मोक्खसोक्खम्मि निच्चं पि उक्कांठिया,
 जा न केणावि धम्माउ चालिज्जए, जा कला-गुणैहिँ निच्चं पि मालिज्जए,
 जा यँ सिरिवीरपयपंकयाऽऽसत्तिया, साहुणी-साहुवग्गम्मि निरु भत्तिया,
 जा य साहम्मिपडिवत्तिपरिहत्थिया, जा य नियपरियणे सव्वया सत्थिया,
 जा य विन्नायजीवाइसुपयत्थिया, जा य नियरूव-लावनसुपसत्थिया,

किंच-

जीएँ सोहंति कुम्मुन्नया चलणया, नं महीवीढसंचारिमा नलिणया,
 जीएँ जंघाजुयं रेहए सोहणं, नं रईनाहभवणम्मि वरतोरणं,
 जीएँ गंगानईपुलिणसुपसत्थयं, सोणित्रिवं सुवित्थिन्नमच्चत्थयं,
 जीएँ नीराऽऽकरावत्तसंकासयं, नाभियामंडलं मयणआवासयं,
 तियसनाहाऽऽउहस्सेव अइखामयं, जीएँ मज्झं रईसोक्खआरामयं,
 जीएँ पीणुन्नया वट्ट सुपओहरा, कामकरिकुंभसारिच्छ सुमणोहरा,
 जीएँ वाहाओँ सरलाओँ सुकुमालया, कामतावाऽवहारम्मि नं सालया,
 जीएँ सुपसत्थरेहाऽरुणा हत्थया, रत्तकंकेलि नं पँल्लवा सत्थया,

1 C D °भवण° । 2 A B °दंडावाइड । 3 A B °यणि जु विह° । 4 O D ससंक । 5 O D °कालि
 कलिलि नवि । 6 A B °रुवसुलोणि°, E °रुवसल्लणि° । 7 A B °मयंधरु, E °महंधुरु । 8 O D सुलसु नाम
 सुकु° । 9 O इ । 10 E पत्तया ।

कंबुसारिच्छ दीसंति कयसोहया, जीएँ गीवाएँ रेहाओं नरमोहया,
जीएँ नीसेसलोयाण कयविबभं, आणणं फुल्लसयवत्तसिरिविबभं,
जीएँ आकुंचिया ¹सिहिण मिउ केसया, गवल-अलिवलय-सिहिगलयसंकासया,
किं व अहवा वि सुलसाएँ वन्निजए, जा जिणेणौवि सम्मत्ति उवमिजए,
तसु जिण-मुणिभत्तहि, नियपइजुत्तहि, विसयसोक्खु माणंतियहिं ।
जाइ कालु निरवच्चहि, गयदोगच्चहि, निरु सोहगसमन्नियहिं ॥ २

[३]

अह सो नागरहिउ सुयकारणि, चितावनु वुत्तु सहचारिणि,
'नाह ! काँ दीसहि चितावरु, वारिवंधि नं वद्धउ गयवरु,
रायउत्तु नं रज्जह टालिउ, नं ओडुल्लमलउ नवमालिउ,
लीहाछोहिउ नं जूयारिउ, नं कावुरिसु वेरिपरिवारिउ,
नं खीणाऽऽउडु सुहडु रणंगणि, भट्टविज्जु नं खयरु नहंगणि,
नं निज्जामउ नट्टदिसावडु, नं परिखीणआउ तियसप्पडु,
नं भंडवइ फुडन्तइ पवहणि, ^२नं नट्टप्पडु पहिउ महावणि,
नं कामाउरु विमुहिं वेसाजणि, नं भट्टव्वउ भावियवरमुणि,
किं राइं अवमाणिउ किंचि वि ?, किं मुट्टउ केणावि पवंचिवि ?,
किं व महायणु तुज्ज विलोड्डउं ?, किं निहाणु अंगारविसट्टउं ?,
किं व वालकवि हियइ खुडुकइ ?, किं व मरणु आसन्नउं टुकइ ?,
जइ अइरहसु नाह ! नवि किज्जइ, तो एउ कज्जु मज्जु साहिज्जइ',
तं निसुणेप्पिणु, ईसि हसेप्पिणु, नागरहिउ पडिभणइ तउ ॥
'तं कज्जु न किं पि वि, अइरहसं पि वि, जं न कहिज्जइ कंति ! तउ ॥ ३

[४]

पर कितु न नंदणु अत्थि तुज्जु, एउ हियइ खुडुकइ मज्जु गुज्जु',
पडिभणइ वयणु तो सुलस एउ, 'जिणवयणवियड्डु वि काँ खेउ ?
किर करहि नाह ! नवि सुएँण कोइ, रक्खिज्जइ नरइ पडंतु जोइ,
नवि रक्खइ वाहिवियारु इंतु, सुउ सामि ! गुणड्डु वि रूववंतु,
किं तणउ देइ सग्गा-ऽपवग्गु ?, पर होइ नाह ! संसारमग्गु',
'जाणामि सयल्ल' तो पिउ मणेइ, 'पर लच्छि अपुत्तह राउ लेइ,
परिवारु सयल्लु पिँ ! 'दिसि घडेइ, नियबंधु वि अन्नह संघडेइ'
तं सुणवि पयंपइ 'मइविसाल !, मुहुं अन्न का वि परिणेहि बाल',
सो भणइ 'विट्ठपइ जइ वि रज्जु, महु अन्न भज्ज किंचि वि न कज्जु,
जइ होइ पुत्तु कह कह वि तुज्जु, तो चित्तु सँयन्नउं होइ मज्जु',
जाणेवि विनिच्छउ पियह भज्ज, हुय तियसाऽऽराहणि ज्ञत्ति सज्ज,
सुविसुद्धवंभ भूमिहिं सुवेइ, जिणपडिमह पूयडु कारवेइ,

पडिलाहइ भत्तिऐं समणसंघु, आयंविळाइतउ तवइ सिग्घु,
हरिणेगमेसि सुरु मणि धरेइ, नियमट्टिय अनु वि वड्ड करेइ,
जा ठिय साऽणुट्ठाणि महल्लइ, ता हरिणाऽऽणणआसणु हल्लइ,
तं पेक्खेविणु चित्ति चमक्किउ, अवहि पउंजइ चवणाऽऽसंकिउ,
तो परियाणिवि सुलसहि चेट्ठिउ, सुरसेणावइ झत्ति समुट्ठिउ,
उत्तरवेउव्विउ सविसेसिं, विउरुव्ववि संचल्लिउ रहसिं,

अवि य-

फुरंतमउडभूसणो, रणंतकिंकिणीसणो, चलंतचारुकुंडलो, निवद्धतेयमंडलो,
ललन्ततारहारओ, ललंतवत्थधारओ, सुरम्मतालमालओ, विसट्टमुंडमालओ,
खट्ठसुत्तसारओ, परिट्ठिवारवारओ, सुगंधफुल्लसेहरो, सुरिंदसिन्नमेहरो,
कुरंगतुल्लोयणो, संपुन्नरूवजोव्वणो, समुद्दोसनिस्सणो, विपक्खपक्खभीसणो,
सुवेयगइपयारओ, नमन्तकज्जकारओ, महंतभत्तिचोइओ, समागओ सुरो इओ,त्ति
अह तियसु निरंगणु, पयडियपंगणु, ठियउ झत्ति सुलसहि पुरउ ।
सा नियवि ससंभम, तं गयविब्भम, देइ वरासणु नट्ठरउ ॥ ४

[५]

उवविसवि तेत्थु तो भणइ देवु, 'किं साविऐं ! हउं पइसरिउ एउ,
भण किं पि ज किज्जइ कज्जु तुज्जु, तेलोक्के वि जं किर सज्जु मज्जु',
तो भणइ सुलस 'गुरुसत्तिजुत्त !, सुरसेणाह ! वरनाणवंत !,
विन्नायसमत्थपयत्थसत्थु, किं न मुणहि मह मणरुइउ अत्थु ?',
तं सुणवि समप्पिय तीय तेण, वत्तीस गुलिय विहसंतएण,
'खाएज्जसु एक्केक्किय कमेण, तो होसहिं तुहु सुय विणु चिरेण,
वत्तीस गुणहु पुणो ममं ति, सुमरेज्ज पओयणि कुंददंति !',
इय एरिस वयणु पयंपिऊण, सुर हुयउ अदंसण तक्खणेण,
पुणु सुलस कैरेप्पिणु तासु पूय, वरभोगपरायण पुण वि हूय,
रिउसमइ समागइ तीऐं चित्त, उप्पनी एरिस अइमहंत,
'इट्ठाहं वि को किर एत्तियाहं, मल्ल-मुत्त मल्लेसइ नंदणाहं,
ता एक्कु काळु भक्खेमि ताओ, गुलियउ जा देविं दिन्नियाओ,
वत्तीससुलक्खणु जेण पुत्तु, महु एक्कु होइ वरसत्तिजुत्तु,'
इय चित्तवि गुलियउ तीऐं ताओ, वत्तीस वि समयं भक्खियाओ,
तो ताहं पभाविण तीऐं जाय, वत्तीस गम्म सुविभत्तकाय,
समगं चिय ते वड्ढंति जाव, हुय वेयण दुद्धर उयरि ताव,
जा सक्कइ वेयण नवि सहेवि, ठिय काउसणि सुरु मणि धरेवि,
सुरु पुण वि समागउ भणइ 'कज्जु, किं साविऐं ! पुणरवि हुयउं अज्जु,

तो सुलस कहइ तं सव्व तासु, नियवुद्धिँ जं किउ अप्पयासु,
 'हा हा अकज्जु तइं कियउं मुद्धि!', सुरु भणइ 'सुनिम्मलकुलविसुद्धि !,
 होहिंति तुज्ज वत्तीस पुत्त, पर किंतु समाऽऽउय संपउत्त,
 जइ भिन्न भिन्न भक्खें ताउ, तो 'हुंत नियाऽऽउय तुह सुया उ',
 सा भणइ 'जीवि जं वद्धु जेंव, तं कम्मु तियस ! परिणमइ तेंव,
 कयकम्मह नवि संसारि को वि, पडिमल्लु होइ सुवियक्खणो वि,
 तो हरहि पीड महु तणुतवंत, जइ सज्ज तुज्ज सुर ! धम्मवंत !',
 सारंगवयणु तो तीएँ अंगि, गउ पीड हरेविणु सगि वेगि,
 सुलस वि गयवेयण, धम्मपरायण, सुहिण गव्वु परिवहइ थिर ।
 अहवा सुरमहियहि, परियणसहियहि, काइँ खूणु तहिं होइ किर ? ॥ ५

[६]

नवमासेहि अह पडिपुन्नएहिं, अद्धमदिवससमन्निएहिं,
 सा पसवइ सुहनक्खत्तलगि, आसन्नइ पडिचारियहँ वगि,
 समगं चिय वर वत्तीस पुत्त, नीसेसुलक्खणसंपउत्त,
 नियक्कतिपयासियगव्वभगेह, नं मिलिय पओयणि तियसनाह,
 नागु वि वद्धाविउ चेडियाए, रहसेण पियंकरिनामियाए,
 तोसेण दिनु तो तीएँ दाणु, आइसइ महुसवु अप्पमाणु,

अवि य—

धुमंतरुदमदलो, नचंतनारिगुंदलो, कीरंतजक्खकदमो, दीसन्तवेसविभमो,
 वज्जंतवरसदओ, सव्वंगगेयसदओ, धावन्तदासि-दासओ, धिपंतसीसवासओ,
 दिज्जंतणेयदाणओ, पूइज्जमाणजाणओ, उब्भिज्जमाणजूयओ, पदंतभट्ट-सूयओ,
 गिज्जंतसव्वमंगलो, आवितंवधुमंडलो, रोलंतसूयमाइओ, माणिज्जमाणदाइओ,
 कीरन्तदेवपूयणो, मुच्चंतगुत्तिवंधणो, पूइज्जमाणसंधओ, दिज्जंतखंडसहधओ,
 तुप्पंतसाहुपत्तओ, भुज्जंतचारुभत्तओ, आवितअक्खवत्तओ, दिज्जंतपूयपत्तओ, ति
 इय विहवविमदिं, जणसम्मदिं, वद्धावणउं करेवि ऐहु ।
 देवय पूएविणु, गुरुहु नमेविणु, नामुच्चारणु कुणइ लहु ॥ ६

[७]

जिणभइ-वीरभदाइयाइं, नामाँ कुमारहँ ठावियाइं,
 तो पंचधाइपरिपालिया उं, हुय अट्टवरिस सुहलालिया उ,
 संवद्धमाण कमसो कुमार, संजाय कलागमपार सार,
 बत्तीस वि धम्मकलावियहु, संपुन्नसुजोव्वणं-गुणगणहु,
 बत्तीस वि दारियवइरिवार, सोहगोहामियसुरकुमार,
 बत्तीस वि जिणमुणिविहियपूय, नियरूवविणिज्जियमयणरूव(य),

वत्तीस वि समवय सेणियस्स, उस्सप्पिणिभाविजिणेसरस्स,
 वत्तीस वि अइपिय नरवरस्स, दरियारिकरिंदमयाहिवस्स,
 वत्तीस वि माणुम्माणजुत्त, वरलक्खणवंजणसंपत्त,
 वत्तीस वि वंधवकुमुयचंद, आणंदियकामिणिलोयवंद,
 वत्तीस वि सरलसहावसत्थ, जीवाइवियाणियनवपयत्थ,
 वत्तीस वि ते कुलवालियाओ, परिणाविय गुणगणमालियाओ,
 अह ताहं ललंतहं, सुहु माणंतहं^१, जाइ कालु निरुवदवहं ।
 नियगेहिं वसंतहं, निरु निच्चंतहं, जह व सग्गि दोगुंदुयहं ॥ ७

[८]

एत्तो य अत्थि नयरी विसाल, वेसाली नाम सुसालसाल,
 तं पालइ चैडउ नरवरिंदु, निक्कंदुक्कंदियवैरिविंदु,
 तसु अत्थि दोन्नि वर नंदणाओ, अभिहाणेण जेद्दा-चेह्णणाओ,
 उत्तुंगपीणसुपओहराओ, नियरुवोहामियअच्छराओ,
 जीवाइपयत्थवियक्खणाओ, जिणसासणरत्त सुदंसणाओ,
 पंडित्तगव्वभरउद्धुराओ, सिंगारफारतणुवंधुराओ,
 अह अन्नदियहि सुपसंतियाहं, अंतेउरमज्झि रमंतियाहं,
 कुंडिय-तिडंड-भिसियाविहत्थ, नियसासणनायसमत्थसत्थ,
 पव्वाइ एक्क सुजिन्नकाय, तहिं कन्नतेउरि^२ संपयाय,
 सा कहइ ताहं नियसोयधम्म, जो वालह भावइ सुहु रम्म,
 तं सुणवि जिणागमभावियाए, सा वुत्त जेद्दवरसावियाए,
 'जह वत्थु किं पि रुहिरेण लित्तु, हल्ले ! रुहिरेणेव य धोवियंतु,
 नवि सुज्झइ तह तुह धम्मि मुद्धि !, पावेण विणिम्मिउ अइअसुद्धि,
 तं कम्म विमुज्झइ पावि केव, सोयाइविणिम्मविण्ण चेव ?',
 एमाइवयणवहुवित्थरेण, सा विहिय निरुत्तर तक्खणेण,
 तो कयमुहवहुवग्धाडियाहिं, पहसन्तिहिं जेद्दह चेडियाहिं,
 कंठम्मि वित्तु रायंगणाओ, सा धाडिय^३ वल्लिय वरंगणाओ,
 पव्वाइय वहुविहकूडवंत, तो चितइ कोविं धगधगेंत,
 'पंडित्तणगव्विय एह पाव, ससवक्कइ पाडमि द्दुडभाव',
 तो जेद्दरुवु फलहइ लिहेवि, गय सेणियरायह पासि लेवि,
 दक्खालइ कयलचिओवयार, तं रायह नियकज्जम्मि सार,
 निव्वन्निवि तं अणुरायजुत्त, पव्वाइ भणइ वियारपत्तु,
 'किं अत्थि विविहरयणायरम्मि, एयारिसु रूवु रसायलम्मि ?',

१ A B °यविंद । २ O D सुह । ३ O °हं गलइ का° । ४ A B °तणुगव्वियाओ । ५ A B ° ,
 नियसासणवाम° । ६ A B सांपयाय । ७ A B वुत्ति । ८ O D पावि नेव । ९ कृतसुखबहुहास्यालापाभिः ।
 १० O D चटिरवर° । ११ O D पच्चाइ व° ।

सा भणइ 'न सकइ कु वि लिहेवि, तहिँ रूवहु ए(प)हु ! आयरसु को वि,
 एँह चेडयरायह कनधूय, मइ अक्खिय निव ! तुज्जाणुरूव',
 इय जंपवि हरिसभरंतगत, पव्वाई नियठाणम्मि पत्त,
 राउ वि तसु रूविं, सल्लसरूविं, मुच्छिउ निच्चलु हुयउ किह ।
 निप्फदसलोयणु, निच्चलचेयणु, परमझाणि वरजोइ जिह ॥ ८ ॥

[९]

एत्थंतरि अभयकुमारु पत्तु, निय जणयहँ जो निच्चं पि भत्तु,
 पणमेवि अजाणिउ जं निविट्ठु, ता जाणिउ जणयह चित्तु नट्ठु,
 पय सीसि विघट्टिवि मइविसालु, तो पुच्छइ जाणियदेसकालु,
 'चिंतावरु दीसँह काँई अँज्जु !, साहेह जेणं साहेमि कँज्जु',
 पच्चागयचेयणु तो नरेसु, अभयह तं साहइ निरवसेसु,
 अभएण वुत्तु 'माँ करहि खेउ, पेसिज्जउ दूउ अकालखेउ,
 वरणत्थु तीएँ वरकनयाए, चेडयसमीवि सामनयाए',
 तो पेसिउ दूउ नरेसरेण, संपत्तु तेत्थु सो चडयरेण,
 पडिहारनिवेइउ संपविट्ठु, अत्थाणि नमेविणु पुणु वइट्ठु,
 विहिओवयारु निवचेडएण, विन्नवइ दूउ कमवाडएण,
 'जा देव ! तुम्ह कऽवि अत्थि बाल, नीसेसकलागमगुणविसाल,
 वरणत्थ तीएँ निवसेणिएण, हँउं पेसिउ वरभडसेणिएण',
 तं निसुणवि ¹⁰कोवफुरंतकाउ, पडिभणइ वयणु सो मणुयराउ,
 रे हेहयकुलसंभूय धूय, वाहियकुलम्मि नवि देमि दूय !',
 तं सब्बु दूउ निवसेणियस्स, आवेवि कहइ अभयऽनियस्स,
 तं निसुणवि सामलवयणु जाउ, निवु राहुगहिउ नं रिक्खराउ,
 तो भणइ अभउ मंती 'यँ(म) सोउ, चित्तम्मि करह साहेमि एउ',
 तं सुणवि पहिट्ठुउ पुण वि जाउ, सेणिउ रोमंचियसव्वकाउ,
 अभओ वि विणिग्गउ, गेहि समागउ, लिहइ रूवु सेणियनिवह ।
 फलहइ सुविभत्तउं, अइसयपत्तउं, वाहियकुलवंसुव्वभवह ॥ ९

[१०]

गुलियाँ करवि सर-वन्नभेउ, साभाविउ छायावि रूवु तेउ,
 फलहयसमगु वाणियगवेसि, गउ चेडउ राणउ जेत्थुँ देसि,
 पविसरवि नयरि वेसालियाए, वीहीय निविट्ठु महालियाए,
 रायउलदुवाराऽऽसन्नियाए, बहुगंधर्वपडिपुन्नियाए,

1 A B सारिसुकोवि । 2 श्रेष्ठयोगी । 3 A B दीसँह । 4 C D अज्ज । 5 O D कज्ज । 6 A B मं ।
 7 O D 'णत्थु । 8 O D हुं । 9 A B वरभडमोइएण । 10 O D कोवि कुं । 11 E य(प)मोउ । 12 O D
 अत्थ । 13 A B 'गंध-वत्थपडि' ।

तो जेडुकुमारिहि दासि तेथु, आविति सुगंधह गिण्हणथु,
तो^१ अभउ विसेसिं देइ ताहं, पूणइ फलहु पेच्छंतियाहं,
कोडेण निएविणु पुरिसरूवु, पुच्छंति ताउ तो तस्सरूवु,
जह 'सेट्ठि ! काई पूणहि एउ ?,' सो पभणइ 'सेणियराउ देउ,
महु एहु मयच्छि ! हु सामिसाहु, भत्तिणं आराहमि तं तिकाहु',
तो ताउ पुरउ कनहिं कहंति, जह 'चोजु दिट्ठु किर नत्थि भंति,
अम्हेहि अज्ज वाणियगपासि' 'किं तं ?' पडिपुच्छइ जेडु दासि,
अकखंति तीणं नीसेसु ताउ, आणवइ सा वि नियचेडियाउ,
'उप्पन्नु कोइ हलि ! महु महंतु, तो आणहु कहवि तयं तुरंतु',
सामिणिकएण मगंतियाहं, अभओ वि न अप्पइ चेडियाहं,
जंपइ 'अवन्न मह सामियस्स, किर तुम्हि करेसह तहिं गयस्स',
तो ताहिं सवह बहुविह करेवि, पंचाइउ अप्पइ संवरेवि,
दक्खिन्ति ताओ नियसामिणीए, वररायहंसगयगामिणीए,
अवल्लोयइ रूवु कुमारि जाम्म, किय झत्ति परव्वस मयणि ताम्म,
वोळइ 'हल्ले ! पभणह सेट्ठि एउ, जइ होइ कंतु महु तुज्ज देउ,
तो जीविउ अत्थि न एत्थु भंति, फुट्टेइ हियउं अनह तउ त्ति',
तं अभयह अक्खिउ ताहिं सव्वु, अभएण वि पभणिउ करवि गव्वु,
'जइ निच्छउ एहु कुमारियाए, तो करमि कज्जु अवियारियाए,
पर किंतु सुरंगमुहम्मि तीए, अमुगत्य अमुगपुंन्निमत्तिहीए,
ठाएवउं जेण नरिंदु तेत्थु, हउं आणिसु गुणवियसव्वसत्थु',
संकेउ करेविणु, मणि विहसेविणु, जाणाविउं तं सेणियहु ।
सिरिअभयकुमारिं, मंतिहिं सारिं, आवेहु सुरंगहिं सिग्घु पहु । ॥ १०

[११]

तो आगउ सेणिउ पुहइराउ, सविसेसाहरियसमत्थकाउ,
आरुहिय पहाणमहारहम्मि, सज्जीकयवहुविविहाऽऽउहम्मि,
वत्तीसहिं सुलसहिं नंदणेहिं, ^१संजुत्तु जुत्तवरसंदणेहिं,
नियमित्तकज्जि निरु वच्छलेहिं, अवमन्नियअवहारच्छलेहिं,
तेत्तीसहिं रहेहिं सुरंगदारि, पविसरविं पत्त जहिं ठिय कुमारि,
संकेयठाणि तो नरवरेण, संभासिय वरहंसस्सरेण,
'हउं तुज्ज कज्जि आइउ मयच्छि !, जइ इच्छहि तो रहि चडहि दच्छि !,'
एत्तो य तीणं निवन्दणाए, आपुच्छिय चेच्छण गममणाए,
तो चेच्छण भणइ 'अहं पि भगिणि !, आवेसु तए सह हंसगमणि !,'
तो तीणं जुत्त रोमचियंग, आरुहइ जाम्म रहि रूवचंग,

१ ० D ता । २ ० D पच्छाहु । ३ ० D जाव । ४ ० D ताव । ५ ० D मह । ६ ० D पुण्णत्तिहीए ।
७ ० D आवेह । ८ A B संजुत्त जुत्तवर । ९ ० D अवराहच्छलेहिं । १० ० D जाव ।

ता भणइ जेदु 'मह रयणपुत्र, वीसरिय करंडी बहुसुवन्न,
 आणेमि जाव सा पडु ! महऽत्थ, खणु एक विमालह ताव एत्थ',
 गय जाव जेदु इत्तिउ भणेवि, ता वुत्तु नराहिवु कम नमेवि,
 सुलसासुएहिं 'अरिगेहि देव !, 'चिरु कालु विलंबु न जुत्तु एव',
 तं निसुणवि सेणिउ वल्लिउ झत्ति, चेत्थण गिण्हेविणु रूववंति,
 अह जेदु पत्त एत्थंतरम्मि, दुयवियड सुरंगहि वरमुहम्मि,
 तं सुत्तु निएविणु विणु विमदि, धाहाविउ तीए महंतसदि,
 'हा मुट्ट मुट्ट दे धाह धाह, मह भगिणि हरिज्जइ एह अणाह',
 तं निसुणवि कोवफुरंतउट्टु, करघायवियारियभूमिवट्टु,
 सन्नद्धउ चेडयराउ जाव, वीरंगउ भडु विन्नइ ताव,
 'पडु ! खेउ करहिं किं एत्थ कज्जि ?, आएसु देहि लहु मई विसज्जि',
 वीसज्जिउ तो निवचेडएण, सो दिननिययकरवीडएण,
 लहु मज्झि सुरंगहि जाम्म जाइ, ता पेच्छइ रह ते रविहि नाइ,
 कमसंठिय नागह पुत्त तेसु, असुर व्व नियच्छइ नं सुरेसु,
 अह एकु वाणु मेलेवि तेण, ते मारिय भड वीरंगएण,
 संकिन्नसुरंगमुहम्मि जाव, वत्तीस वि रह अवणेइ ताव,
 गउ सेणिउ लंघवि दूरदेसु, इयरो वि वल्लिवि गउ जहिं नरेसु,
 साहेइ असेस वि तस्स वत्त, पणमंतसीसु जा जेव वित्त,
 धूयावहारिं दूमिउ नरेसु, सेणियभडमारणि हूं सतोसु,
 जेदु वि मणि चितइ तं सुणेवि, निव्विन्नकाम भवगुण मुणेवि,
 'धिसि धिसि धिरत्थु भोगाहं जेत्यु, वंचइ नियभगिणि वि इय निरत्थु,
 धिसि धिसि मलमुत्तसमुभवाहं, कामाहं विहियवहुपरिभवाहं,
 धिसि धिसि खणमेत्तसुहावहाहं, कामाहं नरयपुरसुप्पहाहं,
 धिसि धिसि पजंतदुहाऽऽकराहं, कामाहं अयक्कविणस्सराहं,
 धिसि धिसि गुणसालमहानलाहं, कामाहं विणासियतणुबलाहं,
 एयाण उवरि जो रइ करेइ, सो दुक्खहं अप्पउं धुरि धरेइ,
 तो परिहरामि' धितेवि एउ, गय जणयह पासि करेवि वेउ,
 अक्खइ नीसेसु वि तासु कैज्जु, मइं ताय ! विसज्जि झडत्ति अज्ज,
 तो तेण विसज्जिय, हुय सा अज्जिय, वंभचेर-तव-नियमैधर ।
 गुणरयणिहि मंडिय, आगमि चड्डिय, चंदणऽज्जपासम्मि वर ॥ ११

[१२]

एत्तो य मग्गि सेणिउ तुरंतु, वच्चइ जेदु त्ति समुल्लवंतु,
 सा पमणइ 'न वि हउं जेदु सामि !, तँहु भगिणि लहुय चेत्थण भवामि !'

1 0 D वुत्त नराहिव । 2 0 D चिरका° । 3 0 D धाहाविअ । 4 0 D एत्थु । 5 0 D मय । 6 A B
 °करपीड°, E °करवाड° । 7 हस्वतोपः, भूतः सतोपो वा । 8 0 D ता । 9 0 D कज्ज । 10 0 D अज्ज ।
 11 0 D °मवर । 12 0 D तहि ।

तो जंपइ सेणित 'सव्वजेड, तुह पिययम ! मह गुणगणवरिड !'
 निवु चेळणलाहिँ हि हिट्टचित्तु, वरमित्तविणासिँ सोयतत्तु,
 चेळण वि भणिणिवंचणविसन्न, सेणियवरलाहिँ अइपसन्न,
 संपत्तु नरिँहु कमेण गेहिँ, तहिँ चेळण मेलवि वंडभडेहिँ,
 परिवारित नागह गेहि पत्तु, सुयमरणु कहइ अंसुय मुयंतु,
 तं सुणवि नागु सहं परियणेण, अक्कंइ दुक्खित इय मणेण,
 'हा पुत्त ! पुत्त ! काहिँ तुम्हि पत्त, जमगेहि अयंँ वि जीय चत्त,
 हा दारुणदुक्खमहनवम्मि, हउं काइँ खित्तु विहि ! दुत्तरम्मि,
 हा हा निरु निग्घिण ! अइअणज्ज !, एउ काइँ विहिउ पइँ विहि ! अलज्ज !,
 जं एक्कु कालु मह नंदणाहं, हिउ जीविउ अरिवलमइणाहं,
 महं जाणित किर विद्धत्तणम्मि, पालेसहिँ सुय हरिसित मणम्मि,
 तं सव्वु निरत्थउं मज्झ जाउ', इय विलवइ सो भूलुलियकाउ,
 निवडिय सुलसा वि य धरणिवडि. गयवंधण जह किर इंदलट्ठि,
 आसासिय परियणि रुयइ दीणु, 'सइँ कियउं एउ मइँ मइविहीणु,
 जइ भग ! अलक्खण हउं अपुन, समयं गुलियाउ न खंतऽवुण्ण,
 तो मज्झ एउ नवि दुक्खु हुंतु, समगं सुयमरणसमुत्भवंतु,
 हा पुत्त ! पुत्त ! कसु निययवयणु, तुम्हाहँ मरणि दंसेमु दीणु,
 हा एक्कु कालु हउँ किय अणाह, कसु पुरउ पुत्त ! मेल्लेमि धाह !',
 इय ताहँ रुजंतहँ, दुहसंतत्तहँ, भणइ अभउ एरिसु वयणु ।
 'जाणिय संसारहँ, अइसुवियारहँ, नवि जुज्जइ सोगह करणु ॥ १२

[१३]

जेण भो एस संसारवित्थारओ, सक्ककोदंडविज्जुच्छडासारओ,
 संज्झमेहावलीरायरेहासमो, मत्तमायंगकन्नंतलीलोवमो,
 उन्हकालम्मि मायण्हियासच्छहो, वायवेउद्धयाऽऽलोलतूलप्पहो,
 सायरुट्ठंतकलोलमालाचलो, कामिणीलोयणक्खेववच्चंचलो,
 एरिसे एत्थ अच्चंतनीसारए, केम्ब तुम्हाण सोगो मणं दारए !,
 जेण तुम्हेहिँ सव्वन्नुणो भासियं, जाणिऊणं सरिरेण संफासियं,
 किंच मच्चू न देवेहिँ रक्खिज्जए, पोरुसेणं वलेणं न पेलेज्जए,
 मंत-तंतोसहेहिँ न वारिज्जए, भूरिदव्वव्वएणं न धारिज्जए,
 तो वियाणित्तु संसाररूवं इमं, सोयमुज्जेत्तु कुव्वेह धम्मज्जमं,
 जेण नो अन्न जम्मे वि एयारिसं, होइ तुम्हाण दुक्खं महाकक्कसं',
 'इय अभयह जंपित्तु सुणवि बुहप्पित्तु, किंचिसोयपरिवज्जियइं ।
 कयलोइयकिच्चइं, विहियजिणऽच्चइं, जायइ धम्मसमुज्जयइं ॥ १३

[१४]

सेणिय-अभया वि य सह नरेहि, उड्डित्तु पत्त नियनियघरेहिं,
नियधम्मकम्मपरिसंपत्त, कालेण जाय गयसोगगत्त,
अह एत्तो चंपापुरवरीए, तियसिंदनयरिगुणगणधरीए,
गामा-SSगर-नगैरिं विहरमाणु, असुरिंदसुरिदिहि विहियमाणु,
मारारिवीरनिदलियमाणु, उप्पाडियकेवलदिव्वनाणु,
मिच्छत्ततिमिरहरणेक्कमाणु, संपत्तु जिणेसरु वद्धमाणु,
तियसा-SSुरकयओसरणि धम्मु, परिसाएँ मज्झि सो कहइ रम्मु,
जह भवसमुदि किर मणुयजम्मु, कह कहवि हु लव्वभइ खवियकम्मु,
तत्थ वि य जिणिंदह तणउ धम्मु, को वि लहइ सउन्नउ परमरम्मु,
ता धम्मकज्जि उज्जमु करेह, अइदरियपमायरिवू दलेह,
पंचविहमहव्वयभरु धरेह, अइदुक्करु वहुविहु तँउ करेह,
जिं पावह गयदुहु मोक्खमग्गु, अहवा वि सुरंगणरम्मु सग्गु,
एयंतारि भिसिय-तिदंडहत्थु, छत्त(?न)यछन्नालयजुत्तु सत्थु,
अम्मदु नामेण गुणोहजुत्तु, परिवायगु सावयधम्मवंतु,
संपत्तु जिणिंदह वंदणत्थु, काऊण पयाहिण गुणमहत्थु,
सक्कत्थउ भणवि पणामचंगु, संथुणइ एम्म रोमंचियंगु,

जय अमरनयचरण ! मयधरणकरचरण !, गयमरण ! गयकलह ! हयमयणगयकलह !,
जय कम्मरयसमण !, कयअणहगणसमण !, जय भव्वजणसरण ! तव-चरण^१धरसरण,
जय नट्टकलकलय ! भवत्तज्जणमलय !, जग(?य) भवणवलहरण ! परसमयवलहरण !,
जय डमरयजलय ! नरभमरवरजलय !, घणरसयदलनयण !, अपवग्गगमनयण !,
जय सयलजगपणय ! दयपरमवरपणय !, समकट्ट-धणरयण ! वरसवण-कररयण !,
जय सजलघणपसर ! खयकवडभडपसर !, वयभरयमहधवल ! जसपसरभरधवल !,
जय करणहयदमण ! मयमत्तगयगमण !, छलसप्पकप्परण !, भवरयणवयतरण !,
इय अखलियसासण !, भवभयनासण !, वीरनाह ! पडु ! विगयमल ! !

दीणहँ दय किज्जउ, मह सिवु दिज्जउ, देवचंदनयपयकमल ! ॥ १४ ॥

॥ एकस्वरस्तुतिः ॥

[१५]

इय थुणवि निसन्नउ जिणहँ पासि, आयन्नइ धम्मु गुणोहरासि,
पत्थाविण चल्लिउ जिणु नमेवि, रायगिहगमणि जा मणु धरेवि,
ता पभणिउ सो वि जगीसरेण, महुमासमत्तकोइलसरेण,
'पुच्छेज्ज पउत्ति सुकोवियाए, मैहु वयणिण सुलसासावियाए',
'इच्छं'ति भणेवि नहंगणेण, रायगिहि पत्तु सो तक्खणेण,
चित्तेइ 'पेच्छ कह वीयराउ, सुर-नरमज्झम्मि वि पक्खवाउ,
सुलसाएँ करइ केण वि गुणेण ?, तं सव्वु परिक्खमि' इय मणेण,

गउ तीएँ गेहि रूवंतरेण, परिमगगइ भोयणु आयरेण,
 धम्मत्थु न सा जा कह वि देइ, ता पुरह वारि सो नीसरेइ,
 अह पुव्वपओलिदुवारदेसि, विउरुववि सो ठिउ वंभवेसि,
 चउराणणु पउमासणनिविट्ठु, धयरट्ठगमणु चउवाहलट्ठु,
 वंभक्खसुत्त-जड-मउडजुत्तु, सावित्तिपत्तिपरिसंपउत्तु,
 जा कहइ धम्मु ता पुरजणोह्ठु, आवज्जिउ किर वंभाणु एह्ठु,
 सुलस वि हक्कारिय सहियणेण, डंभो त्ति न गय निच्चलमणेण,
 तो वीयदिवसि दाहिणदिसाए, गरुडासणु सहुँ लच्छीवराए,
 गय-संख-चक्र-सारंगपाणि, लच्छीहरु हूवहु कवडखाणि,
 तेणावि न रंजिअ सुलस जाम्म, हू तइयदिवसि पच्छिमहि ताम्म,
 ससिसेहरु भूइविभूसियंगु, वसहासणु गोरिकयद्धसंगु,
 डमरुय-खट्ठंग-तिसूलहत्थु, गणपरिवुट्ठु अक्खइ धम्मसत्थु,
 जा तेत्थु वि नागय गुणविसाल, ता उत्तरदिसिहिँ करेइ साल,
 रयणाइविनिम्मिय तिन्नि सार, कविसीसय-तोरण-वार फार,
 मज्झम्मि ताण सीहासणम्मि, कंकेल्लितलम्मि समुज्जलम्मि,
 तहिँ उवरि निविट्ठु चउसरीरु, जिणु कम्मसत्तुनिट्ठवणीरु,
 परिनिम्मियअट्ठसुपाडिहेरु, दंसियउवसन्ततिरिक्खवेरु,
 जा अक्खइ धम्मु चउप्पयारु, जइ-सावयभेइ अइसुतारु,
 तं सुणवि विणिग्गउ पुरह लोउ, रोमंचिउ भत्तिएँ प्हाउ घोउ,
 सुलसा वि भणाविय अम्मडेण, 'निदलहि पाउ जिणवंदणेण,'
 तो सुलस वुत्तु 'न वि एँहु जिणिँहु, सिरिवीरु पणयतियसिदविट्ठु,
 चउवीसमु जो तिथंकराहं, कम्मट्ठसत्तुवलखयकराहं',
 तो पभणिय तेण 'अईवमुद्धि !, पणुवीसमु जिण एँहु होइ सुद्धि !',
 सा भणइ 'न होइ कया वि एउ, पणुवीसमु जं किर होइ देउ,
 कावडिउ को वि जणवंचणत्थु, इय अक्खइ जिणवरधम्मसत्थु',
 'त्ति पभणिय 'मं करि एत्थु भेउ, सासणह पहावण एहु होउ',
 सा भणइ 'पभावण न वि य एह, अलिणोहावण इह अछेह',
 इय जाम्म न सक्किय, चालिवि सत्तिय, सुलस अमहु चित्तेइ तउ ।
 सिरिजिणमुणिभत्तहिँ, दढसम्भत्तहिँ, जुत्तु पसंसणु जिणेण कउ ॥ १५

[१६]

संवरवि असेसु वि सुलसगेहिँ, गउ अम्महु हरिसिउ निययदेहि,
 पविसरइ निसीहिय जा करेवि, ता सुलस समुट्ठिय इय भणेवि,
 'अहुँ सागउ सागउ तुह गुणहु !, महधम्मवंधु ! जिणधम्मसहु !,
 पक्खालइ तो सा तस्स पाय, अइवच्छल जह किर निययमाय,

दक्खालइ तो गिहचेइयाइं, ^१वंदेइ सो वि विहिपुब्बयाइं,
 उवविसइ दिनपवरासणम्मि, अइहूरसिं निब्भर नियमणम्मि,
 सो जंपइ 'साविँ ! चेइयाइं, वंदाविय सासय-ऽसासयाइं',
 तो लायवि सिरु कर भूमिवट्ठि, सा वंदइ मणि कयगरुयतुट्ठि,
 सो पुण वि पयंपइ विहसियंगु, जिणसासणि निच्चल अंतरंगु,
 'तुहुं धन्न सपुन्न कयत्थ एक, तुहु जम्मु सहल्ल तुह पणयसक्क,
 जि मणुय-तिरिक्ख-सुरा-ऽसुराण, मज्झट्ठिउ तेयसुभासुराण,
 तुह पुच्छइ वत्त जिणिंदु वीरु, मारारिवीरदलणेक्कवीरु',
 तं सुणवि सुलस पुलइयसरीर, संथुणइ 'जिणेसरु जयहि वीर !,
 मिच्छत्तमेहनासणसवीर !, जयं मोहंमल्लवलमलणवीर !,
 जय पणयसुरा-ऽसुरइंद-चंद !, चलणंगुलिचालियगिरिवरिंद !,
 जय केवलकलियभवस्सरूव !, जय वीर ! तिलोयऽवमहियरूव !',
 इय थुणवि सुलस भूल्लियसीस !, पुणु पुणु जिणु वंदइ गयकिलेस,
 तो पुण वि पयंपिय सुलस तेण, सविसेसपरिक्खवियक्खणेण,
 जह 'किर वंभाई पुरवरस्स, दारेसु धम्मु अक्खहि जणस्स,
 कौडेण वि सुंदरि ! ताण पासि, किं कारणु जं किर नवि गया सि ?',
 सा भणइ 'सुहय ! किर कांइ इम्ब, उल्लवहि अईवअयाणु जेम्ब ?,
 जिणु वीरु नमेविणु कह व तेसु, मणु मज्झु घुलइ अघडंतएसु,

जओ भणियं-

जो एरावयगंडयलगलियमयरंदपरिमल्लघविओ । सो विहसियं पि न रमइ पिच्चुमंदं महुयरजुवाणो ॥ १
 भरुयच्छक्कच्छवच्छुच्छलंतमयरंदगुंडियंगस्स । भमरस्स करीरवणे मणयं पि मणं न वीसमइ ॥ २
 जो माणसम्मि वसिओ वियसियसयवत्तमासलाऽऽमोए । सो किं फुल्लपलासे सविलासं छप्पओ छिवइ ? ॥ ३
 जो कयसीयलतीरे नीरे रेवाँ मज्झइ जहिच्छं । सो किं इयरे वियरे गयराओ देइ दिट्ठि पि ? ॥ ४
 जो नासियधवगंगं (?) गंगं धवल्लजलं जलं लिहइ । गयसोहं सो हंसो किं सेसनईपयं पियइ ? ॥ ५
 जो पोढपुरंधिरए रओ पक्कामं पक्कामकामम्मि । सो^४ किं मोहियमारो वारयकामे मणं कुणइ ? ॥ ६
 जो गंतुज्जेन्तनए नए नओ होइ वसइ वरवच्छे । सो नीलगलो विगलो किं विगयतरं मरं सरइ ? ॥ ७
 जो घणल्लयसामलए मलए मयरंदवासिए वसिओ । सारंगो सारंगो सो किं अवरे धरे रमइ ? ॥ ८
 इय वीर ! धीर ! माणहण ! तुज्झ पयंपकयं नयं जेण । सो हरि-हराण किं सुहसमूहमहणे कमे नमइ ? ॥ ९
 इय जो जिणिंदनिरुपमवयणांमयपाणपियणदुल्लिओ । सो सेसकुनयमयकंजिएसु न य नेव्वुइं कुणइ ॥ १०

इय वीरजिणेसर, दुहंतमणेसर, जेहिं पणउ पयंकमल्ल तुह ।

ते हरि-हरमाइसु, कामिय-माइसु, सुवियक्खण ! पणमंतु कह ? ॥' १६

[१७]

अह सुलस पसंसवि महुखाणि, आपुच्छवि अम्मडु गयउ ठाणि,

इय सुलस सुनिच्चल दंसणम्मि, कमसो य पत्त पच्छिमवयम्मि,

जाणेविणु पच्छिमसमउ ज्ञत्ति, संलेहण करइ अमोहसत्ति,
 जिणु चित्ति धरन्ती वद्धमाणु, आखंडलमंडलविहियमाणु,
 पंचहँ परमेट्टिहिँ थुइ सरन्त, नीसेससत्तखामण करंत,
 कयअणसण छड्डिवि पूइ देहु, हुअ तियसु सुरालइ सा अमोहु,
 तत्तो चवित्तु आगामिणीए, तित्थयरु भविस्सुस्सपिणीए,
 पनरसमउ नार्मि निम्ममत्तु, अप्परिमियनाण-चरित्तसत्तु,
 होयवि पाडिन्नोहियभव्वसत्थु, सिज्जिस्सइ तो जगमत्थयत्थु,
 एह संधि पुरिसत्थपसत्थिय, देवचंदसूरीहिँ समत्थिय,
 इय बहुगुणभूसिउ, जिणसुपत्तंसिउ सुलसचरिउ धम्मत्थियहं ।
 निसुणंत-पटंतहं, भत्तिपसत्तहं, देउ मोक्खु मोक्खत्थियहं ॥ १७

सुलसाऽऽख्यानकं समत्तं । ७.

*

‘गुणा पसत्थ’त्ति गुणाः ‘प्रशस्ताः’ मङ्गलालयाः । ‘सम्मत्तं’ ति सम्यक्त्वं सम्यग्दर्शनम् । ‘एए’त्ति एते पूर्वोक्ताः कुशलतादयः । ‘हुः’ एवकारार्थस्तेन चायमर्थः—एत एव सम्यक्त्वं भूषयन्ति नान्ये, एतेषामेव सम्यक्त्वभूषणत्वेन प्रतिपादितत्वात् । ‘विभूमयंति’त्ति विभूषयन्ति विशेषेण भूषयन्ति अलङ्कुर्वन्ति । भण्यते च—

सुर-गर-तिरिया जह भूसणेण रूवस्सिणो विरेहंति ।
 तह सुंदरं पि दंसणमिमेहिँ भूसेज्जइ गुणेहिँ ॥ ३९
 जह वा सालंकारं कव्वं विउसार(ण) मज्झयारम्मि ।
 सोहइ सम्मत्तं पि हु तहऽलंकारेहिँ एएहिँ ॥ ४०

इति वृत्तार्थः ॥ ८ ॥ उक्तानि भूषणानि । तद्व्याख्यानाच्च व्याख्यातं मूलद्वारवृत्ते भूषणद्वारम् । तदनन्तरं च द्वितीयं दृषणद्वारम् । तत्स्वरूपकथनाय च वृत्तमाह—

संका य कंखा य तहा ‘विगिंछा, कुतित्थियाणं पयडा पसंसा ।

अभिक्खणं संथवणं च तेसिं, दूंसंति सम्मत्तमिमे हु दोसा ॥ ९ ॥

‘संका य’त्ति शङ्का च, शङ्कनं=शङ्का ‘किमेतदस्ति नाऽस्ति वा ?’ इति सन्देहरूपा । चकारो देश-सर्व-शङ्कामेर्दसूचकः । तत्र देशशङ्का ‘किमासन् साधूनां ऋद्धयो न वा ?’ इत्यादिस्वभावा । सर्वशङ्का तु ‘किं सर्वमेवैतज्जिनदर्शनं सत्यमुत धूर्तचिनाकल्पितम् ?’ इत्येवमादिलक्षणा । उभयस्वभावापीयं विधीयमाना सम्यक्त्वं दूषयतीति तद्दूषणं भण्यते । इयं चेहलोकविषयापि क्रियमाणा महतेऽनर्थाय जायत इति । अत्र कथानकमाख्यायते—

[८. श्रीधरकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे’ दीवे भारहे वासे उत्तरावहे गिरिउरं नाम णगरं । तत्थ य महंतसामंतसामी अजियसेणो णाम राया । तस्स य रुग्घिणी णाम देवी । इओ य अत्थि तत्थ सिरिधरो णाम खण्णवाइओ । सो लोगप्पवायाओ खण्णइ निहाणगाइं, न य सामग्गीविगलत्तणओ एगं पि संपावए । एवं च गँच्छए कालो ।

1 0 D भूसणेहिँ रूवस्सिणो विसोहंति । 2 ससमवृत्ते । 3 0 D °वृत्तेन भू° । 4 0 D विगिंछा ।
 5 0 D E दूंसंति । 6 0 D °दसंसूचकः । 7 0 D °वे भार° । 8 0 D णाम महादेवी । 9 0 D °त्तणाओ ।
 10 0 D वक्ष्ये ।

अह अन्नया कयाई भमडंतो सिरिउरं गओ तित्थं । तत्थेगम्मि पएसे पेच्छइ वरपुत्थियारयणं ॥ १

पंडि-पट्टउलयवेढणयवेढियं पट्टसुत्तनिक्खिवणं । वरपंचवण्णपुप्फोवगारकयविविहअच्चणयं ॥ २

कप्पूरा-ऽयरु-मयणाहिधूवगंधोद्धयाभिरामेलं । गोरोयण-रत्तंदण-कुंकुम-सिरिखंडकयपुंडं ॥ ३

सुसुगंधसालिअक्खयबलिकम्मं वासवासियं रम्मं । गहिऊण जाव पयडइ हरिसवसोल्लसियरोमंचो ॥ ४

ता पेच्छइ मणिचित्तियविहुमणिम्मवियपट्टयसणाहं । रयणमयपुप्फयंतं चामीयरदोरियानद्धं ॥ ५

तओ य 'अवस्सं एत्थ किंचि अच्चभुयभूयं भविस्सइ'त्ति चिंततो छेडिऊण वाइउं पयत्तो जाव अणेगसाइसयमंत-तंत-कुहेडग-कोउगाणं मज्झगयं पेच्छइ समंडलं सविहाणं समंतं सरक्खं खन्नवाइकप्पं । तं च दट्ठण उल्लसिओ चित्तेण । 'अहो ! पत्तं जं मए पावियव्वं' ति चित्तिऊण तव्वभिणोवाएण गिरुविउमाढत्तो । निरुव्वतेणं परिभाविणं एगत्थ ठाणे महाणिहाणं । तओ एगम्मि दिणे कयं तम्मि पएसे महाबलिविहाणं, वत्तियं मंडलं, ठविया चउदिसिं पि तमालदलसामलकरालकरवालवावडकरा दिसावालयपुरिसा, वावराविया य के वि खणिउं, सयं चाऽऽढत्तो मंतं जपिउं । जाव खणमिक्कं खणंति ताव चित्तिउमाढत्तो साहगो जहा 'कओ बलिविहाणाइसु महंतो अत्थव्वओ, न य अज्ज वि पयडीहोइ णिहाणं, ता न नज्जइ किमेत्थ किंचि भवेस्सइ किं वा न व ?'त्ति । तओ एवं संकाए चंचलचित्तं साहगं णाऊण णिहाणदेवयाए ^१विउरुव्विया बिहीसिया-किलकिलाइउं पयत्ता वेयाला, फेक्कारंति डाइणीओ, रडंति सिवाओ, नच्चंति रक्खसा, निवडंति आंगासाओ सिलासंघाय त्ति । तओ एवंविहं दट्ठण नट्ठा दिसारक्खगपुरिसा । तेसिं पिट्ठओ खणंतगपुरिसा वि । साहगो वि चलचित्तो मंतं जपेत्तो अच्छइ । चैलचित्तं च साहगं हुंकारेण धरणीयले पाडेऊण पुरिऊण खड्डं गया देवया । एत्थंतरम्मि पहाया रयणी । आगओ य तत्थ अणेगसिद्धविज्जो सिवभूई णाम सिद्धो । दिट्ठा य तेण मंडलसामग्गी बहुपुरिसपयाणि य । तओ आसनीहोऊण जाव गिरुवेइ ताव दिट्ठो पासट्ठियपोत्थियारयणो अक्खसुत्तवावडकरो थरथरंतसव्वंगो उगिरंतफेणमुहो भूमीए लुट्ठमाणो सिरिधरो । नायं च तेण जहा-एस कोइ विज्जासाहगो असिद्धविज्जो छड्ढिओ विज्जाए^२ । 'ता मा मरउ वराउ'त्ति ^३चित्तिय अणुकपाए बद्धा से सिहा, आलिहियमणेण मंडलं, बद्धाओ दिसाओ, आहओ सत्तहिं उदयच्छडाहिं । तओ उट्ठिओ सहसा । समासासिओ य सिवभूइणा, बद्धा^४ वि य से पुणो बद्धा सिहा । पुच्छिओ य^५ सो वुत्तंतं । कहिओ य तेणं सवित्थरो पुत्थियालाभप्पभिई । तओ णायं तेण सोहणे ठाणे लद्धा । जओ कयं तत्थ पाणोवक्कमणं सिवभूइणा । अणेगविण्णाणासयसंपन्नो य सो आसि । ता तस्स संबंधिणं एयं पुत्थियारयणं । 'जं च किंचि एत्थ लिहियं तं सव्वमवितहं, ता जाएमि एयं' ^६एवं चित्तिय भणिओ सो 'ता किं एयाए अणेगोवदंवालाए पुत्थि-याए?, ण याणसे य तुमं एयाए परिवाल्लोवायं' । तेण भणियं 'जइ एवं ता गेण्ह तुमं एयं, जओ गुरू तुमं पाणप्पओ य, संपयं च जं तुमं आणवेसि तमहं करेमि' । सिवभूइणा वि 'एवं'ति भणिऊण गहिया पुत्थिया । दिट्ठो य तेण खण्णवायमंतो, साहणोवाओ य । सव्वं च विहिं संपाडेऊण 'गिरुसंसयं एवमेयं'ति कलिय आढत्तो णिहाणगहणोवाओ । 'देहो'त्ति ण सक्किओ णिहाणदेवयाए ^७खोमं काउं । जाव पयडीभूयं ^८निहाणयं गहियं च । कया अतिहि-देवयाण पूया । विलसियं च जहेच्छाए । पत्तो परं पसिद्धिं ति ।

[श्रीधरकथा स म । ८.]

- 1 O D °पोत्थिया° । 2 A B पडि-वट्टो-लय-वेढणयवे° । 3 O D °अच्चणियं, B °अरचणयं । 4 O D °ओ अव° । 5 A B °अच्चभूयं । 6 O D °वायक° । 7 O D °तेण य परि° । 8 A B °कार(ए) चलचित्तसा° । 9 A B विरुव्विया । 10 O D °ओ । 11 O D °त्तो चेव मंतं । 12 O D लट्ठमाणो । 13 A B °ए । 'मा । 14 A B चित्तियं । 15 A B °द्धा से पुणो सिहा । 16 O D य वुत्तं° । 17 O D °णाइसयं° । 18 O D °एयं च चि° । 19 O D एइए । 20 O D प्राणप्रदः प्राणार्पको वा । 21 O D दट्ठचित्तस्स य न सक्कि° । 22 O D खोमो । 23 A B तिहाणा(णं) ।

तदेवं शङ्केहलोकविषयाप्यनर्थकारिणी, सम्यक्त्वविषया तूभयलोकयोरप्यनर्थहेतुरिति यन्नतः परिहर्तव्या ।

गतं शङ्काद्वारम् । साम्प्रतं काङ्क्षाद्वारम् । तत्र 'कंखा य'त्ति सूत्रावयवः । 'काङ्क्षा' आकाङ्क्षाऽन्यान्यदर्शन-
ग्रहणरूपा, ज्ञानावरणादिकर्मोदयादनिश्चितचित्तस्यापरापरदर्शनोक्तानुष्ठानकरणरूपेति भावः । चकारो देश-
सर्वकाङ्क्षाभेदसूचकः । तत्र देशकाङ्क्षा अन्यतरशाक्यादिदर्शनाकाङ्क्षारूपा । सर्वकाङ्क्षा तु सर्वदर्शनाकाङ्क्षण-
स्वभावेति भावः । तत्राप्यैहिकमेवोदाहरणम्—

[९. इन्द्रदत्तकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे बहुधण-जणसमिद्धं मालवनगरं नाम णगरं । तत्थ सयल-
पयापरिपालणपरो पयावऽकंतपरपक्खो पुहइपालो णाम राया । तस्स णियरूवोहामियमयणमहिला रइसुंदरी
णाम अगमहिंसी । इओ य तम्मि चेव णगरे बहुबुद्धिसंपन्नो दक्खिण्णमहोयही विणीओ य कयण्णुओ
उत्तरपच्चुत्तरदाणणिउणो अत्थि इंददत्तो णाम कुलपुत्तगो । तस्स य अणुरत्ता भत्ता गुणवई णाम भारिया ।
तओ अन्नया कयाइ परियाणिया तस्स य कुलपुत्तगस्स गुणे राइणा । पेसिओ य कस्सइ राइणो समीवे ।
समागओ य सविसेसं कज्जं साहिऊण । तओ 'साहु' त्ति करिय पेसेइ राया तं चेव सव्वेसु वि रायउल्लेसु ।
सो वि^१ य रायाऽऽसमवगणिउमचयन्तो काले अकाले वि वच्चइ । तओ अन्नया वरिसाकालसमये पेसिओ
उज्जेणि रायकज्जेणं । सा वि तस्स भारिया गेहेगदेसे देवालयं काऊण ठविऊण तत्थ जक्खपडिमं वंदण-
ण्वण-त्रलिपूयाविहाणपुरस्सरं पइदिणमाराहेऊण विण्णवेइ—

‘भयवं ! जक्ख ! महायस ! पंथे सेले णईएँ अडवीए । गाम-णगरा-ऽऽगराइसु रक्खेज्जसु मज्झ भत्तारं ॥ १

सव्वत्थ वि मह पइणो सन्निज्जं कुणसु जक्ख ! णिच्चं पि । पणिवइयवच्छल च्चिय हवन्ति तुम्हारिसा जेण’ ॥ २

जक्खो वि तीएँ बहुमाणमत्तिसारं सुणेत्तु विण्णत्ति । धणियं परितुट्ठमणो सण्णिहिओ चिट्ठए तस्स ॥ ३

सो वि उज्जेणीओ रज्जकज्जं काऊण जाव घरमागच्छइ तावंतरा गिरिणई । तीए य उत्तरणत्थं जाव
ओइण्णो ताव उवरिवरिसियसमागयणईपूरेण वोहुमारद्धो । तओ चलंतमणिकुंडलेणं दिप्पंतमउडमणिभासुरेणं
हारविरायंतवच्छत्थलाभोगेणं जक्खेणं करसंपुडे काऊणी उत्तारिओ त्ति । उत्तारेऊण अदंसणीहूओ जक्खो । तं
च सुविणयमिव मण्णमाणो गओ सणगरं । णिवेइयरायकज्जो य गओ सगेहं । कहियं च^{११} सव्वं सवित्थरं
गुणवईए । तीए य जंपियं ‘जक्खो सो, जओ हं तुज्ज गमणदिणाओ समारब्भ पइदिणं जक्खमाराहेमि’ ।
तेण भणियं ‘कत्थ सो जक्खो ?’ । दंसिओ य तीए देवाले । तेण भणियं ‘जइ एगस्स वि एत्तिओ पहावो
ता सव्वदेवाणं पडिमाओ देवाले काऊण आराहेहि’ । तओ रुक्खाईणं हिट्ठाओ आणिऊण ठवियाओ देवाले
सव्वदेवैयाणं पडिमाओ । आराहिति य पइदिणं । अन्नया^{१५} य समागओ पुणो वि पाउसो, अंधारियं गयणतलं तमाल-
दलसामलेहिं जलदवलएहिं, कयंतजीह व्व चमक्कियाओ विज्जुलयाओ । एत्थंतरे पुणो^{१६} वि पेरीओ सो रायकज्जेण ।
तओ दिट्ठभएणं भणिया भज्जा जहा ‘सव्वदेवाणं विसेसेणं पूया-सक्काराइणा समाराहणं करेज्जासि’ ।^{१८} एवं च
अप्पाहिऊणं गओ । जाव समागच्छइ ताव तहेव समागओ णईपूरो । तेण य णीओ छज्जोयणमेत्तं भूमिं । तत्थ^{१९}
आउयसेसत्तणेणं कहिंचि विल्लगो तीरे । समागओ य गेहं । भज्जाए उवरि^{२१} कोवेणं धमधमंतो [चित्तेइ] जहा

1 CD °दससूचकः । 2 CD °काङ्क्षारूपा । 3 CD बहुजण-धणस° । 4 CD °स्स य निवरु° । 5 CD °ओ कय° । 6 AB य तस्साणुरत्ता । 7 CD °स्स कुल° । 8 CD वि राया° । 9 CD रायकज्जं । 10 CD °दमासु° । 11 CD °ण उत्तारित्ता य अदंस° । 12 AB च सवित्थ° । 13 CD °देवाणं । 14 AB °या समागओ पाउसो । 15 CD °रे वि पुणो वि । 16 AB वि भोणउ से पेसिओ राय° । 17 CD °देवयाणं । 18 AB एयं । 19 CD °गयो । 20 CD तत्थ य जा° । 21 CD कोहेण ।

‘ण कया होहिइ तीए पावाए देवयाणं पूया, जेण ण कयं केणावि मम सणाहत्तणं’ । तओ भणिया सा तेण ‘आ पावे ! देवयाणं पूयं ण करेसि?’ । तीए भणियं ‘मा रूससु, जइ ण पत्तियसि ता निरुवेहि गंतूणं सव्वे सविसेसं पूइए’ । निरुवियं च जाव ‘तहेव’ त्ति ताहे कोवाभिभूओ कुहाडयं घेतूण ‘सव्वे भंजेमि’ त्ति परिणओ जाव घायं उप्पाडेइ ताव गहिओ पुव्वजक्खेण^१ हत्थे, भणिओ य ‘मा एवं करेहि, जया तुमं मं एणं पूयंतो तथा हं निययाववायमीओ तुज्झ सया सन्निहिओ चेद्धंतो, संपयं पुण अम्हाणं जक्खोवेक्खा जाया’ । तओ तेण तव्वयणपडिवोहिण तमेगं वज्जिय सेसा सव्वे जहाऽऽणीयट्ठाणेषु मुक्का ।

[इन्द्रदत्तकथानं समाप्तम् । ९.]

*

यथा चैषानेकदेवाकाङ्क्षा तस्य दोषाय संवृत्ता, एवमियमपीति ।

गतमाकाङ्क्षाद्वारम् । साम्प्रतं विचिकित्साद्वारम् । तत्र ‘विगिच्छ’ त्ति सूत्रावयवः । ‘विचिकित्सा’ आत्मानं प्रति फलाविश्वासरूपा चित्तविपुतिः ‘भवेयुर्ममानेनानुष्ठानेन स्वर्ग-मोक्षादयो न वा भवेयुः?’ इति-रूपा । विद्वज्जुगुप्सा वा विद्वांसः=मुनयस्तेषां जुगुप्सा=निन्देति । तत्रोभयस्वभावायामप्येकमेव कथानक-माख्यायते-

[१०. पृथ्वीसार-कीर्तिदेवयोः थानकम्]

अथि इह जंजुद्दीवे महाविदेहम्मि सिरिउरं नाम नयरं, नयरगुणाणं णिवासठाणं व निरुवहयं । जं च जिणेंदवयणं व नेगम-संगह-ववहार-समद्वासियं पहाणायारं च, गगणतलं व सूर-राय-मंगल-बुह-गुरु-क्खि-हंस-सुयसमणियं चित्तोवसोहियं च, विण्हु व्व सुदरिसणाधारं लच्छीनिवासं च, गिरिवरो व्व वंससय्यसंजुयं सावयाउलं च, कोदंडं व सनिकेयणं सगुणं च । किं बहुणा ?

तं सुरनयरसमाणं पवरपुरं अरिक्किरिदवणसीहो । भडचडगरपरिउत्तो पालइ सत्तुंजओ राया ॥ १

जो य जणगो व्व पयापरिवालणोज्जओ, महाधणुवरो व्व सरलो, नवजोव्वणुद्धुरकामुउ व्व पियाभिलावी, तिकूडसेलो व्व निक्कलंको, महेसरो व्व सभूई, सूरु व्व गोणायगो त्ति ।

किं बहुणा ? जो गुणगणणिप्फायणपच्चलो सुवन्नं व । तस्सथि पिया सोहग्गगव्विया जयसिरी णाम ॥ २

जा य हंसि व्व निम्मलोभयपक्खा, वाणगइ व्व उजुसहावा, सूरमुत्ति व्व सुवित्ता, सरयकालरयणि व्व सुनिम्मल^{१०}णही, कण्हगोणि व्व सुंपया, वरसुत्तहारणिम्मियदेवकुलिय व्व सुजंघा, पव्वयमेहल व्व सुणियंवा, महाडइ व्व ससूयरा, तुंववलि व्व सुनाहिया, पाउसलच्छि व्व सुपओहरा, कावोडि व्व सुवाहिया, पयापालणर-वइभूइ व्व सुकरा, रामायणकह व्व सुगगीवा, जच्चसारिय व्व सुवयणा, महाधणसाहुव्वणियतणु व्व अहीणणासा, रविधय व्व सुनेत्ता, साविय व्व सुसवणा, आएज्जवयणगुरुमुत्ति व्व सुसीसा, वालिय व्व सुमुद्धय त्ति । ताणं च जम्मंतरोवज्जियविसयसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो ।

अन्नया य पसूया जयसिरी एगसमणं चैव पुत्तजुयल्लयं । समए य पइट्ठावियाइं ताण णामाई पढमस्स पुहइसारो, वीयस्स कित्तिदेवो त्ति । सो य राया देवी य सावगाणि त्रिसुद्धसम्मत्तसंजुत्ताणुव्वय-धराणि । तओ ताणि ते पुत्ते पाडित्ति जिणव्विब-गुरूणं पाएसु । ण य पडंति, बल्ला पाडिज्जंता आरडंति । तओ पवड्डुमाणा जाव जाया अट्टवारिसिया ताव सिक्खाविया वाहत्तरी कलाओ, ण य मणागं पि धम्मे

१ O D रूस, जइ । २ A B सव्वं । ३ A B °ण, भणि° । ४ A B करेह । ५ O D °वेक्खी । ६ B च, जं च गगणं, अप्रत्यादर्शं पाठोऽयं व्रुटितः । ७ B °यमंजुयं, अप्रतौ पाठव्रुटिः । ८ O D °रसरिच्छं । ९ O D °परिकिण्णो । १० O D °लनदा । ११ B °यं । पयट्ठा°, अपुस्तके पाठभङ्गः । १२ O D °त्तर्हि ।

पयद्वंति । तओ चोइया जणएण जहा 'करोह पुत्त ! तिकालं चेइयवंदणं, पज्जुवासेह साहुणो' इच्छाह । ॥ य किंचि पडिवज्जंति जाव जाया जोव्वणत्था । तओ अनया कयाइ कित्तिदेवस्स पुव्वकम्मदोसेण जाय अईवकिसं सरीरं सत्तिवियलं च जाव तिणं पि फुज्जीकाउं ण सक्केइ, गहिओ^३ य महावेयणाए । समाणत्ता य रायणा वेज्जा जहा 'लहुं पडणीकरोह कुमारं' । समाटत्ता य विज्जेहिं किरिया । ण जाओ विसेसो । तओ पडत्ताणि मंत-तंत-जंताईणि, ऊसरवावियवीयं व ताणि वि जायाणि णिप्फलाणि । तओ भणिओ राइणा 'वच्छ ! विसमो ते वाहिवियारो, न गम्मो पुरिसयारस्स, ता करावेहि जिणाययणेषु महापूयाओ, पडिलाभेहि साहुणो, देहि दीणा-इणाहार्इणं महादौगाइं, पडिवज्जसु सम्मत्तमूलाइं अणुववाइं, करोहि जहासत्तीए त्वं, भावेहि भावणाओ' । एवं भणिओ वि जाहे ण पडिवज्जइ ताहे चित्तिउं पयत्तो राया 'अहो ! गुरुकम्मयाए माहप्पं । जेण आवइकाले वि चोइज्जंता वि एए न पयद्वंति धम्मे ।

एत्यंतरम्मि समागतूण विण्णत्तं कल्लाणदेवाहिहाणेण उज्जाणपलेण जहा 'देव ! चद्धाविज्जसि पीईए जओ समागओ इत्य कुसुमाऽऽयरोज्जाणे करयलकलियकुवलयफलं व परिकलियमयलतेलोक्कसमयपयत्यसत्य-वित्थारपरमैत्थवित्थारो अणेगसमणगणपरिवुडो देव-दाणववंदिज्जमार्णपयपंकओ संजमसिंहपेरी णाम केवली' । तव्वयणसवणाणंतरं च कयंवपुप्फं व संजायपयडपुलयकंटएण भणियं राइणा 'अरे ! लहुं पडणीकरोह सामग्गि जेण गच्छामो भगवओ वंदणत्थं' । संपाडिओ णरणाहाऽऽएसो मंहंतएहिं । गओ^{१३} राया उज्जाणं । तिपयाहि-णापुरस्सरं वंदिऊण उवविट्ठो सुद्धमहीवट्ठे । पत्थुर्या य भगवया धम्मदेसणा । अवि य—

धम्मो सुहतरूमलं धम्मो दुहसेलदलणदढकुलिसं । जहचित्तियऽत्यसंपाडणम्मि चित्तामणी धम्मो ॥ ३

सामीण परमसामी वंधूणं परमवंधवो धम्मो । मेत्ताण परमेत्तं संगामजयावहो धम्मो ॥ ४

तियसाहिवासगेहारोहणसोवाणपंतिया धम्मो । अपवग्गमग्गपट्टियजियाण वरसंदणो धम्मो ॥ ५

किं बहुणा ? पडिवज्जह धम्मं^{१४} जिणइंददेसियमुवारं । भो भो ! जइ णिव्विण्णा भवभमणपरंपरदुहाओ ॥ ६

तओ कहंतरं णाऊण पुच्छियं राइणा 'भगवं ! किं मम पुत्ता अणेगहा भण्णमाणा वि धम्मं ण पडि-वज्जंति ?, कित्तिदेवस्स य किं महंतो वाहिवियारो' ? । भगवया भणियं 'अत्थि इत्य कारणं, किंतु आणेइ कुमारो मम सयासं, जेण साहेमि सव्वं सवित्थरं' । तओ वीयदिणे माया-पीईहिं उवरोहिऊण णीया ते गुरुसमीवं, निसण्णा य भयवओ पायमूले । तओ पुणो वि समाटत्ता भगवया धम्मकहा । अवि य—

इत्थं संसारकंतारे सरंताण सरीरिणं । सया वि सुलहं णेय सम्मत्तं सुहकारणं ॥ ७

कयाइ कम्मविवरेण तं लद्धूण वि पाणिणो । अन्नाणमोहमूढप्पा विराहेति तयं पुणो ॥ ८

विराहिण तणेह संकाईएहिं जंतुणो । ण लहंति पुणो वोहिं दुहपव्वयदारणिं ॥ ९

सारीर-माणसाइं च ते दुक्खाइं लहंति य । तिक्खाइं घोरुक्खाइं उवमा जाण ण विज्जई ॥ १०

सुणेह एत्थ अत्थम्मि कहेज्जंतं कहाणयं । मए, संजायए जेणं दढो तुम्हाण पच्चओ ॥ ११

तओ भणियं राइणा 'कहेह भयवं ! दत्तावहाणा अम्हे' । भयवया भणियं—

अत्थि इहेव जंवुद्दीवे दीवे इहेव सलिलावईविजए तिलयउरं णाम णगरं । तत्थ य सूरप्पहो णाम राया । चंदसिरी से महादेवी । इओ य तम्मि णयरे अत्थि सयल^{१५}नगरसेट्ठिवरिट्ठो णागसेट्ठी । णागसिरी

1 O D न इ किंचि । 2 O D पुव्वकयकम्म° । 3 B °ओ महा°, A आदर्श पाठपतनम् । 4 O D °दाणं । 5 B तओ, A पुत्ते पाठअंशः । 6 O D पवत्तो । 7 O D °म्मि य समा° । 8 A B °पालएणं । 9 A B °मत्थो जणे° । 10 O D °णपायपं° । 11 O D °सुरिनामो । 12 O D मंतीहिं । 13 O D °ओ य राया । 14 O D °या भग° । 15 O D जिणयंद° । 16 A B °त्ता धम्मकहा भगवया । अ° । 17 O D कहेहि । 18 O D °लतर-सेट्ठिवरिट्ठो वसिट्ठो नाम सिट्ठी । नागसिरी ।

णाम से भारिया । ताण य सयलिदियाणंदमणहरं पंचप्पयारं विसयसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो । अन्नया य पहाणसुमिणंसूइयं जायं णागसिरीए पुत्तजुयलं । वद्धाविओ र्यं सेट्ठी पियंकराहिहाणाए दासंचेडीएँ । तीए पारिओसियं दाऊण कयं सेट्ठिणा वद्धावणयं । णिवत्तियन्नारसाहे पइट्ठावियाइं पुत्ताण णामाइं वीरचंद सूरचंद त्ति । पंचधावीपरिग्गहिया य जाया अट्ठवारिसिया । गाहियाओ कलाओ, जाव पत्ता णवजोव्वणं । परिणा-विया य तयणुख्खाओ भारियाओ । ताहिं य समं उदारभोगे भुंजमाणा चिट्ठंति ।

अन्नया कयाई जणयसमेया समारूढा पासायावलोयणे । जाव णगरसोहं णियच्छंति ताव ण्हायं सियने-कथनेवत्थियं सञ्चालंकारंभूसियं हत्थगयपुप्फाइपूओवयारं एगदिसिं निग्गच्छमाणं पेच्छंति पभूयजणसमुदायं । तं च दट्ठूण पुच्छियं तेहिं 'किमज्ज णयरे कोइ महुसवो जेणेस लोगो वच्चइ?' । तओ विण्णायवुत्तंतेण कहियमेगेण पुरिसेण जहा 'ण इत्थ महुसवो किंतु अइसयणाणी को वि समागओ उज्जाणे, तस्स वंदणत्थमेस लोगो वच्चइ' । एयं सोऊण भणियं तेहिं 'जइ एवं तो पउणीकरेह रहवरे, जेण अम्हे वि गच्छामो' । वयणाणं-तरमेव पउणीकयं सव्वं निउत्तपुरिसेहिं । तओ महाविभूईए गया उज्जाणं जाव दिट्ठो धम्मो व मुत्तिमंतो चउणाणाइसयसंपण्णो अणेयजणपज्जुवासेज्जमाणचरणसरोरुहो विसुद्धधम्मं उवइसंतो भगवं मुणिचंदसूरी । वंदिओ भावसारं । णिसण्णा य जहोचिए पएसे । एत्थंतरम्मि य भणियं भगवया—

धम्म-उत्थ-काम-मोक्खे चत्तारि हवंति इत्थ पुरिसत्था । सव्वाण ताण पवरो मोक्खो चिय होइ णायव्वो ॥ १२

तस्स णिमित्तं जत्तो कायव्वो तं, तहो मुणेयव्वं । सम्मत्त-णाण-चारित्तलक्खणं बुद्धिमतेहिं ॥ १३

जिणभणियेपयत्थाणं जं सदहणं तयं तु संमत्तं । णाणमवबोहरूवं, फरिसणरूवं तु चारित्तं ॥ १४

उक्तं च—

त्रैकाल्यं द्रव्यषट्कं नवपदसहितं जीव-षट्काय-लेख्याः,

पञ्चान्ये चास्तिकाया व्रत-समिति-गति-ज्ञान-चारित्रभेदाः ।

इत्येतन्मोक्षमूलं त्रिभुवनमहितैः प्रोक्तमर्हद्विरीशैः,

प्रत्येति श्रद्धाति स्पृशति च मतिमान् यः स वै शुद्धदृष्टिः ॥ ४१ ॥

ता तत्थ कुणह जत्तं जइ इच्छंह मोक्खसोक्खसंपत्तिं । भो भव्वजणा । सिग्घं किमेत्थ बहुणा पलत्तेणं ? ॥ १५

इय गुरुवयणं सोउं जणयसमेया कुमारया दो वि । पडिवज्जिऊण सावगधम्मं निययं गया गेहं ॥ १६

तओ सावयधम्मे महंतं पयत्तमुव्वहंताणं वच्चए कालो । अन्नया असुभकम्मोदयवसेण वीरचंदस्स जाया वितिगिच्छा । चित्तियं च तेण जहा 'जिणवंदण-जइपज्जुवासण-सामाइयकरणाइकिरियाए करेमि सरिरपरि-किलेसं, तहा जिणपूयण-मुणिपडिलाहण-दीणाइदाणाइसु य विहेमि महंतमत्थव्वयं, अत्थि य निस्संदिद्धमेयं जमरिहं-ताणं भगवंताणं आणाए पयट्ठमाणाणं जायंति सग-मोक्खा, किंतु मम भविस्संति किं वा नो ? इति न याणी-यइ' । विचिगिच्छंतो कालमइवाहेइ । सूरचंदस्स वि अन्नया कयाइ गेहंगणत्थस्स समागयं विविहतवसोसिय-सरिरत्तणओ किसं धम्मणीसन्निहं निम्मंससोणियं^{१४} किडिकिडियाभूयं अट्ठिपंजरवसेसं साहु^{१५}गलयं । तं च दट्ठूण तस्स जाया^{१६}विदुगुंछा, चित्तियं च णेण जहा 'परस्स पीडा ण कायन्वा एवमपण्णो वि ण जुत्ता, संति य अण्णाणि वि सुहसे^{१७}णाणि दाण-दयाईणि मोक्खसाह^{१८}णुट्ठाणाणि, ता^{१९}तेहिं वि य मोक्खो भविस्सइ, दंसिओ

1 A B °णयसू । 2 A B य तीए सेट्ठी । 3 A B °ए । पारि° । 4 C D °वत्ते य । 5 C D °या य क° । 6 C D °रविभू° । 7 C D को वि । 8 C D गच्छइ । 9 C D °मोक्खा । 10 C D तिहा । 11 C D °णिणाणसत्थाणं । 12 C D °या य क° । 13 C D °धम्मणिसंतयं ति° । 14 2 A B °यं किडियाभू° । 15 C D °सुअलं । तं । 16 A B वितिगिच्छा । 17 C D °वणिज्जाणि । 18 C D °णाणि ट्ठाणाणि । 19 C D तेहिं चेव मो° ।

नगरे । ठाविऊण णियपुत्ते रज्जम्मि पहाणपरियणेणाणुगम्ममाणा पव्वइया गुरुसमीवं । संवेगाइसयाओ य काऊण तव-संजमाणुट्ठाणेसुं य उज्जमं, पालिऊण य अहाउयं जाव अक्खलियं सामण्णं, कालमासे कालं काऊण उववण्णा सव्वट्ठसिद्धे महाविमाणे तेत्तीससागरोवमाऊ देवा । तौओ चइऊण तम्मि चेव विजए रायपुरे नगरे रायपुत्ता होऊण सिद्ध त्ति ।

[पृथ्वीसार-कीर्तिदेवयोः कथानकं समाप्तम् । १०.]

*

एवं विकित्सा विद्वज्जुगुप्सा वा सम्यक्त्वं दूषयति, अनर्थनिवन्धना चासौ, अतः परिहार्येति ।

गतं तृतीयदूषणम् । साम्प्रतं चतुर्थम् । तत्र च 'कुतीर्थियाणं पयडा पसंस' त्ति सूत्रावयवः । कुतीर्थिकाः=सौगतादयस्तेषाम् । 'प्रकटा' प्रकाशा प्रभूतजनप्रत्यक्षेति भावः । 'प्रशंसा' स्तुतिस्तद्गुणोत्कीर्तनरूपा । इयं तु प्रच्छन्नापि विधीयमानात्मनः सम्यक्त्वं दूषयति । बहुलोकसमक्षं तु क्रियमाणान्येषामपि मिथ्यात्वस्थिरीकरणेन महादोषकरीत्येतस्यार्थस्य ज्ञापनार्थं प्रकटविशेषणोपादानम् । यत उक्तं निशीथे—

इयरह वि ताव दिप्पइ मिच्छत्तं अप्पणो सहावेण ।

किं पुण जो उववूहइ साहू अजयाण मज्झम्मि ? ॥ ४७ ॥

अत्र च व्यत्ययेनोदाहरणं^१ सुलसा^२ । सुलसया यथा कुतीर्थिकानां प्रशंसा न कृता, एवमन्येनापि न कार्येति । कथानकं प्राग् भूषणद्वारे कथितमिति ।

उक्तं चतुर्थं दूषणम् । सम्प्रति पञ्चमम् । तत्र च 'अभिकखणं संववणं च तेसिं' ति सूत्रावयवः । 'अमीक्षणं' वारंवारम् । 'संस्तवनं' परिचयकरणम् । 'तेषां' कुतीर्थिकानाम् । कथञ्चिद्राजाभियोगादिना सङ्कतस्तस्तवकरणेऽपि न तस्य दूषणत्वमिति ज्ञापनार्थममीक्षणग्रहणम् । परमिदमपि महतेऽनर्थयिति यत्नतो वर्ज्यम् । अत्र च कथानकम्—

[११. जिनदासकथानकम्]

अत्थित्य जंबुदीवे भारहंखेतस्स मज्झखंडम्मि । सुणिविट्ठगामगोट्ठो तडट्ठिओ णीरणाहत्स ॥ १

वहुदुट्ठधट्ठपररट्ठरायनिन्नट्ठकट्ठभयहिट्ठो । पत्तड्ठविसिद्धजणो लट्ठो रट्ठाण सौरट्ठो ॥ २

तत्थ य महाणरिंदो व्व बहुसरणं, सूरपुरिससत्तुकुलं व बहुविहवं, चित्तयम्मं व बहुवण्णयं, दीरिहकुलं व बहुपयं, समुट्ठो व वहुवाणियं, गंधव्वं व बहुसरं, कुणरिंदो व्व बहुभंडं, पल्लयकालसमओ व्व बहुसरं, अत्थि उज्जितसेलतलवट्ठिठियं गिरिणयरं णाम नगरं । तहिं च,

विण्णायणवपयत्थो सुपत्त-दीणाइदाणवइयत्थो । भावियभावणसत्थो सावयकिरियारें सुपसत्थो ॥ ३

वज्जियकुत्सुइसत्थो अणुवय-सिक्खावयाइणियमत्थो । पालियसिद्धावत्थो जाणियसंसारभावत्थो ॥ ४

पडओ व्व गुणावासो, अदिण्णपमायसत्तुअवगासो । जिणआणाकयवासो परिहरियणियाणया-ऽऽसंसो ॥ ५

कयमिच्छत्तविणासो सिद्धंतस्सवणजणियउल्लासो । दुक्खियसत्ताऽऽसासो सुसावगो अत्थि जिणदासो ॥ ६

^{१२}सो अन्नया कयाइ संजाए दुब्बिक्खे अणिव्वहंतो सत्थेण सह पट्ठिओ उज्जेणिं । अंतराले य कर्हिचि पमायजोगओ भोल्लिओ सत्थस्स । संवल्लं पि^{१३} सत्थेण चेव सह गयं । तओ अण्णं तहाविहं सत्थमलहंतो मिल्लिओ भिक्खुसत्थस्स । भणिओ य भिक्खूहिं 'जइ अम्हसंतियं संवल्लं पोइल्लियं वहेसि तो ते भोयणं

1 O D °समीवे । 2 O D °सु उज्ज° । 3 C D तत्तो चविज° । 4 O D °न्धनं । 5 A B °णं सुलसया । 6 O D °सा, यथा सुलसया कुतीर्थिकप्रशंसा । 7 A B सकृत्सं । 8 O D °हवासस्स । 9 C D दरिहं । 10 A B बहुपाणियं । 11 O D °इयत्थो । 12 O D सो य अं° । 13 A B च । 14 O D °ल्लयं (य)पोइल्लियं ।

पयच्छामो' । तओ कंतारवित्तिछिडियं चित्ते परिभाविऊण वहिउमाढत्तो । दिति य ते सिणिद्धं मोयगाइभोयणं, जओ एवंविहं चेव ते भुंजंति । उक्तं च नास्तिकमतानुसारिभिः [ग्रन्थाग्रम् २०००]—

मृद्री शय्या प्रातरुत्थाय पेया, भक्तं मध्ये पानकं चाऽपराह्णे ।
द्राक्षा खण्डं शर्करा चार्धरात्रे, मोक्षश्चान्ते शाक्यसिंहेन दृष्टः ॥ ४८ ॥

तहा—

मणुणं भोयणं भोच्चा मणुणं सयण णं । मणुणंसि अगारंसि, मणुणं ज्ञायए मुणी ॥ ४९ ॥

अन्त्या य तेण सिणिद्धभोयणेण तस्स अजीरमाणेण जाया विसूइया, पाउब्भूया महावेयणा । अडवीए य तहाविहपडियाराभावाओ अच्चंतं पीडेज्जमाणो 'आगाढं' ति परिकलिय रइयपलियंकासणो भणिउमाढत्तो, अवि य—

सिरिअरहंताण णमो, सिद्धाण णमो, णमो गणहराणं । उँवझायाणं च णमो, णमो सया सव्वसाहूणं ॥ ७
अरहंत-सिद्ध-साहू केवलिपरिभासिओ तहा धम्मो । एए हवंतु निययं चत्तारि वि मंगलं मज्झ ॥ ८
एए च्चिय सव्वस्स वि^१ भुवणस्स त उत्तमा अओ चेव । एएसिं चिय सरणं तिविहेणं उवगओ इण्हि ॥ ९
हिंसा-ऽलिय-चोरिका-मेहुण-परिगहं तहा देहं । पच्चक्खामि य सव्वं तिविहेणाऽऽहारणामं च ॥ १०
एवं च णमोक्कारं सुमरंतो अणसणं विहेऊण । चइऊण पूइदेहं सोहम्मे सुरवरो जाओ ॥ ११
अइभासुरे विमाणे अन्तमुद्धत्तेण चारुरूवधरो । उट्ठइ सयणेज्जाओ पुलइंतो दिव्वदेवेद्धि ॥ १२
तो किंकरजयसदं सोऊणं चित्तिउं समाढत्तो । 'किं कयमणभवम्मी पत्ता जेणेरिसा रिद्धी ?' ॥ १३

तओ ओहिणाणेण जाव णिरूवइ ताव पेच्छइ करुणापवण्णेहिं भिक्खूहिं नियायारं काऊण रत्तचीवरेहिं वेदिऊण एगंते परिठवियं णियसरीरं । तओ अहिणवुप्पणत्तणेण अव्वत्तत्तणओ ओहिनाणस्स चित्तिउमाढत्तो 'अहो ! अहं भिक्खू आसि, जओ दीसइ रत्तंवरवेदियं मम सरीरयं, ता महापभावं खु एयं' बुद्धदरिसणं जप्पभावेण एरिसो जाओ म्हि, ता करेमि संपयं भिक्खूण भत्ति' ति । संपहारिऊण समागओ उज्जेणिं । वंदिया भिक्खुणो । विहारमज्झट्टियाण य ललियसयलाभरणविभूसिएण हत्थेण परिवेसइ देवणिम्मियं मणोहराहारं दिणे दिणे । जाओ बुद्धसासणस्स वण्णवाओ 'अहो ! जयउ बुद्धदरिसणं जस्सेरिसो पहावो' । धणियं मोहाविज्जंति सावया । इत्थंतरम्मि य अहाविहारेणं विहरमाणो समागओ धम्मघोसाहिहाणो सूरी । तव्वंदणणिमित्तं च गया सावगा । वंदिऊण य साहिओ सव्वो^२ वुत्तंतो । विण्णत्तं च जहा—

'^३तुब्भेहिं वि नाहेहिं जइ एवं पवयणं जिणिंदाण । ओहामिजइ धणियं, ता संपइ कस्स साहेमो ? ॥ १४
तां तह करेहि भयवं ! जिणसासणउण्णइ जहा होइ । तुब्भे मुत्तूण जओ न एयकज्जक्खमो अण्णो' ॥ १५

तओ सूरीहिं सुओवओगपुव्वयं जाणेऊण तस्सरूवं पेसिओ एगो संघाडगो, भणिओ य—जया भिक्खुणो तुम्हं तेण हत्थेण भत्तं पयच्छावेंति तथा तुब्भे तं हत्थं हत्थेण गहिऊण नमोक्कारं पढित्ता एवं भणेज्जह 'बुज्झ गुज्झगा ! बुज्झ, मा मुज्झ' । 'इच्छं' ति भणिऊण साहुणो गया बुद्धविहारं । ते वि भिक्खुणो साहुणो इंते दट्ठूण इट्ठीगारवेण सम्मुहं गंतूण भणंति 'एह^{१०} एह जेण तुब्भं पि देवणिम्मियमाहारं पयच्छामो' ।

1 O D च तत्समयानुसारिभिः । 2 O D मध्ये भक्तं पां । 3 A B उवज्झयां । 4 O D वि लोगस्स वि उक्तं । 5 O D 'सरीरयं' । 6 A B 'यं [भि]क्खुदरिं' । 7 O D व्वो वि वुत्तं । 8 A B प्रतिलेखकाभ्या-
गाथायाः पादत्रयं पूर्वसात् प्रत्यादर्शान्नोपलब्धम्, तत्प्रमाणा पङ्क्तिश्च स्व-स्वपुस्तके रिक्ता मुक्ता । 9 O D तो ।

10 A B एहि एहि ।

य अनेहिं वि दरिसणेहिं सुकरेण चेवाणुद्वाणेणं भोक्खो, ता भगवं पि तहा चेव जइ उवइसंतो ता किमेत्या-
सोहणं हुंतं ? । एवं^१ विइगिच्छं कुणंताणं समागओ अहाउयकालो । तओ "वितिगिच्छादोसेण दूसेऊण
सम्मत्तं णिवंदिऊणाऽवोहिलाभाइपुव्वयं कम्मं मरेऊण उप्पण्णा वंतरसुरेसु । सेट्ठी वि कालं काऊण गओ
सोहम्मे ।

तत्तो य चविऊण उप्पण्णो सोहंजणीए णगरीए सिरिदेवस्स सिट्ठिणो जसोहराए भारियाए
कुच्छिसि पुत्तत्ताए । जाओ य कालक्कमेणं । कयं से णामं सीहो त्ति । कळाकळावाइहि य परं पगरिस्सं
सव्वहंतो पत्तो जोव्वणं । परिणाविओ य समाणकुल-सील-रूव-जोव्वण-आवणसंपण्णं रूविणी णाम कण्णयं ।
तीए य सह विसेसेण सयलिंदियाणंदमणहरं दोगुंदुगदेवं व्व विसयसुहमणुहवंतो गमेइ कालं । अनया य सो
पाउससिरिसोहासमुदयावलेयणत्थं समारूढो पासायसिहरं । सा वि य रूविणी तयणुमग्गेण चेव समारूढंती
अंतराले चेव चड त्ति विज्जूए णिवडिऊण पंचत्तं उवणीया । जाओ य हाहारवो । तओ सो सीहो तं तारिस्सं
दड्ढण विलविउमाढत्तो । अवि य—

हा हा पिये ! सुरूवे ! मह हिययाणंददायगे ! सुहगे ! । सारयपव्वणिससिसमवयणे ! कंदोददलयणे ! ॥ १७
मिउ-सहिण-कसिण-कुंचिय-दीहर-सुसिणिद्धकुंतलकलावे ! । कत्थ गया मं मोत्तुं दुहियमणाहं गुणणिहाणे ! ॥ १८

एत्थंतरम्मि णिव्वत्तियं सयणेहिं सयलं मयगकिच्चं । तीयवसाणे य जाव सो सोगोइण्णो चिट्ठइ तां
ओयरिओ णहयलाओ एगो चारणरिसी । तं च दड्ढण अच्चुट्ठिओ णेण । दिण्णमासणं । उवविट्ठो य भगवं । पत्थुया
धम्मदेसणाड्ढलेण तस्साणुसट्ठी जहा-असारो एस संसारो जओ वियरइ सच्छंदप्पयारं इत्थ मच्चू । भणियं च—

हंदि ! जराधणुहत्थो वाहिसयविइणसायगो एइ ।

माणुसमिगजूहवहं विहाणवाहो करेमाणो ॥ ४२ ॥

ण गणेइ पच्चवायं ण य पडियारं चिराणुवत्ति वा ।

सच्छंदं हणइ जिए मच्चू सीहो व्व हरिणउले ॥ ४३ ॥

बहुरोगफडाभासुरवसणविसाणुगयदीहदाढस्स ।

कत्थ गओ वा चुकइ कयंतकण्हाऽहिपोयस्स ? ॥ ४४ ॥

न वि जुद्धं न पलायं कयंतहत्थिम्मि अग्वइ भयं वा ।

ण य से दीसइ हत्थो गेण्हइ य वणं अमोक्खाए ॥ ४५ ॥

जह वा लुणाइ^{१४} सस्साइ कासगो परिणयाइ कालेण ।

इय भूयाइ कयंतो लुणाइ जायाइ जायाइ ॥ ४६ ॥

ता मा कुणसु विसायं सुंदर ! एसा अणिच्चया सरिसा । णं इ मच्चुदाढलीढं इंदो वि पडू णियत्तेउं ॥ १९

किंच—

संपत्तिययाण परलोगमेगसत्थेण सत्थियाणं व । जइ णाम कोइ पुरओ वच्चइ तो किं थ सोएण ? ॥ २०

कीरइ य णाम सोगो मओ य जइ तेण वल्लहो एइ । मरमाणो य धरिज्जइ, अह ण, तओ किं थ सोगेण ? ॥ २१

इय उज्झिऊण सोगं सुंदर ! धम्मम्मि उज्जमं कुणसु । जेण इमं दुहपउरं लंघसि संसारकतारं ॥ २२

१ C D °वं च वि° । २ C D विइगिच्छा° । ३ A B °ऊणोप्पण्णो° । ४ A B साहंजणीए । ५ C °णवण(ण्ण)-
संप° । ६ C D °देवो व । ७ A B °मुदाया° । ८ A B °णी चेव तयणुमग्गेण समा° । ९ C D °रा चेव ।
१० A B तयाव° । ११ C D °गाउणो । १२ C D °व य ओ° । १३ A B °दाणस्स । १४ C D °इ इ
कासवो । १५ C D न हि ।

संपेसिओ य अहयं सुगहियणामेण धम्मघोसेण । तुह वयदाणमिच्चं केवलणाणेण णाऊण ॥ २३
ता मा कुणसु विलंबं, गेहसु मुणिसेवियं इमं दिक्खं । सयलदुहाचलचयचूरणम्मि वलसूयणऽत्थं व ॥ २४

इमं च सोऊण संजायचरणपरिणामेण मोयावेऊण जणणि-जणए गहिया तस्स अंतिए दिक्खा ।
गओ य तेण सह गुरुसमीवे । गहिया य तेण सिक्खा । जाओ य गीयत्थो । णिवेसिओ य गुरुणा
णिययपए । सुक्कज्झाणाणलेण य डहेऊण घणघायकम्मोधणं उप्पाडियं केवलणाणं । विहरंतो य पत्तो इत्थ सो य
अहयं ति । ते य दो वि वीरचंद-सूरचंदा वंतरेहितो चंडऊणोप्पण्णा इत्थेव सिरिउरणयरे ।

जाव इत्तियं जंपइ भगवं ताव मुच्छावसेण दो वि कुमारया पडिया धरणिवट्टे । तओ सित्ता चंदणजलेण,
वीइया वत्थंचलाइणा, खणंतरेण य जाया सत्था । पुच्छिया य राइणा 'वच्छा ! किमेयं ?' ति । कुमारएहिं भणियं
'ताय ! अइदुरंतं महामोहविलसियं, जओ अम्हाण पडिबोहणत्थं अम्ह चेव संतियं भगवया इमं चरियमाइ-
क्खियं, पच्चक्खीभूयं च सव्वमम्हाणं जाइस्सरणाओ ।

अहह परलोयचित्तियदुक्कडकम्मस्स इत्तिओ जाओ । विरसो अम्ह विवागो चित्तिज्जंतो वि दुव्विसहो ॥ २५
अहवा अम्ह सरिच्छो पाविट्ठो^१ एत्थ णत्थि को वि जिओ । सव्वण्णुणो वि वयणे जेहिं विगिच्छा कया एवं ॥ २६
अह भणइ कित्तिदेवो 'महमोहविमोहिण ताय ! मए । विदुगुंछाए अप्पा कह खेतो दुक्खमज्झम्मि ॥ २७
णिस्संग-णिम्ममाणं णिरहंकाराण गुणसमिद्धाणं । विदुगुंछाए अहवा कित्तियमेयं^२ फलं ताय ! ॥ २८
जम्हा विदुगुंछाए बहुविहदुक्खाणि घोररूवाणि । अणुहवमाणा जीवा भमंति संसारकंतारे ॥ २९

ता संपाडेस्सामो संपयं भयवओ तुम्हाणं च जमभिमयं ति । राइणा भणियं^३ 'जाय ! धम्मपडिव-
त्तिकरणमेव अम्हाणमभिमयं' । तओ वंदिऊण भयवंतं विण्णत्तं तेहिं 'भगवं ! आइससु संपयं जमम्हेहिं
कायव्वं' । भगवया वि तज्जोगयं^४ णाऊण उवइट्ठो तेसिं सावगधम्मो । पडिवण्णो य तेहिं भावसारं । एत्थंतरम्मि
य करकमलमउलं उत्तमंगे काऊण विण्णत्तं णरणाहेण 'भयवं ! जाव कुमारे रज्जे अहिसिंचामि तावं तुब्भं
पायमूले सव्वसंगपरिच्चाएण सफलीकरेस्सामि करिकण्णंसरिसं मणुयत्तणं' । भगवया भणियं 'देवाणुप्पिया ! मा
पडिवंधं करेज्जासि' । तओ 'इच्छं' ति भणिऊण गओ णरवई णियगेहे^५ । आपुच्छेऊण मंति-सामंताइणो तयणुमएण
य कओ पुहइसारस्स रज्जाभिसेओ, कित्तिदेवस्स य^६ भगवओ पहावेण धम्मसामत्थेण य अवगयरोगस्स
जुवरज्जाभिसेओ । अण्णं पि सव्वं रज्जसुत्थं काऊण महाविभूईए निक्खंतो^७ राया । पालिऊण य अहाउयं
जाव णिक्कलंकं सामण्णं अंतगडकेवली होऊण गओ सव्वदुक्खविमोक्खं मोकखं ति ।

इयरे वि जाया पयंडसासणा महारायाणो । तओ तिवग्गसंपायणपर्राणं रज्जसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो ।
अन्नया य राईए चरमजामेसु दक्खजागरियं जागरमाणाणं जाया चिंता जहा 'जम्मंतरकयविगिच्छाकम्मविवागं
दट्ठूण वि हा ! कहमियाणि अणेगावायकारए दुग्गइगमणपउणमग्गे आयास-किलेसावासे पमायपरमसित्ते असु-
हज्झवसाणणिवंधणे रज्जे गिद्धिं काऊण ठिया एत्तियं कालं ? , ता संपयं पि भयवओ पायमूले गहेऊण दिक्खं
करेमो संजमाणुट्ठाने उज्जमं' । एयावसरम्मि य^८ ताण परिपागसमयं णाऊण समवसरिओ भगवं संजमसिंह-
सूरी । तप्पउत्तिवियाणयमुहाओ य णाऊण भगवओ समागमणं हरिसभरणिभरा गया भगवओ वंदणत्थं ।
वंदिऊण य भावसारं उवविट्ठा तदंतिए । निमुओ य धम्मो । तओ गुरुणो णिययाभिप्पायं णिवेइऊण पविट्ठा

1 CD दहिऊण घणघाइकम्मिधं । 2 CD अहं ति । 3 CD चचिऊं । 4 CD वच्छ ! । 5 CD हूयं ।
6 O परिचित्तियस्स वि, दुक्कं । 7 CD ट्ठो नत्थि एत्थ । 8 O दुहससुइम्मि । 9 AB मेत्तं । 10 CD थं
जाव जाइ ! थं । 11 CD थं गहं नाऊण । 12 CD ण्णचंचलं माणुसत्तणं । 13 CD गेहं, आपुच्छिऊण य मंति ।
14 CD वि । 15 CD तो । पालिं । 16 AB क्वं ति । 17 CD परं रं । 18 CD न । 19 CD मच्चरी ।

साहुणो वि गया जत्य सो हृत्यो परिवेसइ । भिक्खुवयणेण जाव साहुणं पि दाउमाढत्तो ताव साहुहिं
णियहत्थेण गहेऊण णमोक्कारपढणपुब्बयं भणिओ 'बुज्झ गुज्झगा ! बुज्झ, मा मुज्झ' । तं च सोऊण जाव
ओहिणाणेणं सम्ममामगेइ ताव सम्मं वियाणिऊण णियसरूवं पडिबुद्धो, मिच्छादुक्कडं दाऊण
णिययरूवेण साहुणो वंदेत्ता, 'इच्छामो अणुसट्ठि' ति भणेत्ता, अट्ठहासं मोत्तूण, गओ गुरुसमीवं । तओ य-

मउडविराइयसीसो मणिकुंडलजुयलघट्टगंडयलो । हार-उद्धहार-तिसरय-पालंवोत्थइयवच्छयलो ॥ १६
वरकडय-तुडियभूसियवेल्हलोव्विल्लमाणमुयजुयलो । कणयमयमुदियप्पहपिगीकयकोमलंगुलिओ ॥ १७
कलकणिरकिंकिणीजालकलियरयरहियदेवदूसधरो । भूल्लियमउलिमालो पणमेत्ता सूरिपयकमले ॥ १८
करकमलमउलमउलं सिरम्मि रइऊण जंपई तो सो । 'सम्मं अणुगहीओ भगवं । तुब्भेहि' अज्जाहं ॥ १९
संसारपारवारे अणोरपारम्मि घोरदुहपउरे । मिच्छत्तमोहियमई निवडंतो अन्नहा णिययं ॥ २०
इय भणिय गओ जिणमंदिरेसु काऊण तथ महिमाओ । भत्तिभरणिभरंगो उव्वेल्हभुओ पणच्चेइ ॥ २१
जंपइ य लोयपुरओ 'एसो जिणइंददेसिओ धम्मो । संसारोत्तरणसहो अवंग्गवीयं सिवतरुस्स ॥ २२
ता भो ! करेह जत्तं, इत्थेव य, किं व बहुपलत्तेण ?' । तत्तो बहुलोगेहिं पडिवण्णं जिणमयं तइया ॥ २३
एवं च वण्णवायं काऊणं सासणस्स सो तियसो । उप्पइय णहयलेणं पत्तो तियसालयं झत्ति ॥ २४
तम्हा आईओ चिय ण कायव्वो परपासंडसंथवो इति ।

[जिनदास थानकं समाप्तम् । ११]

❀

गतं पञ्चमं दूषणम् । एतानि च दर्शनं दूषयन्ति । यत आह 'दूसंति सम्मत्तमिमे हु दोस' त्ति सूत्रावयवः ।
'दूषयन्ति' मलिनीकुर्वन्ति सम्यक्त्वम् । 'एते' पूर्वोक्ताः । 'हुः' पूरणे । 'दोषाः' दूषणानीति वृत्तार्थः ॥ ९ ॥

उक्तं मूलद्वारवृत्ते दूषणद्वारम् । सम्प्रति लिङ्गद्वारोपदर्शनार्थं वृत्तमाह-

सुहावहा कम्मखण्ण खंती, संवेग णिव्वेय तहाऽणुकंपा ।

अत्थित्तभावेण समं जिणिंदा, सम्मत्तलिंगाइमुदाहरंति ॥ १० ॥

'सुहावहा कम्मखण्ण खंती' त्ति 'सुखावहा' शर्मोत्पादिका, 'कर्मक्षयेण' तदावरणविनाशेन, 'क्षान्तिः'
उपशमरूपा, सम्यक्त्वलिङ्गं भवति । उक्तं च-

पयईए णाऊणं कम्माणं वा विवागमसुहं ति । अवरद्धे वि ण कुप्पइ उवसमओ सव्वकालं पि ॥ ५० ॥

'प्रकृत्त्या' सम्यक्त्वाणुवेदकजीवस्वभावेन । 'कर्मणां' कषायनिवन्धनानाम् । अशुभविपाकं यथा-कषा-
याविष्टोऽन्तर्मुहूर्तेन यत् कर्म वध्नाति तदनेकाभिः सागरोपमकोटीकोटीभिर्दुःखेन वेदयतीत्येवं ज्ञात्वा । अत्र च
सुखावहत्वविशेषणं क्षान्तेर्निःशेषगुणैरन्ताधारत्वोपलक्षणार्थमुक्तम् । उक्तं च-

क्षान्तिरेव महादानं क्षान्तिरेव महातपः । क्षान्तिरेव महाज्ञानं क्षान्तिरेव महादमः ॥ ५१ ॥

क्षान्तिरेव महाशीलं क्षान्तिरेव महाकुलम् । क्षान्तिरेव महावीर्यं क्षान्तिरेव पराक्रमः ॥ ५२ ॥

क्षान्तिरेव च सन्तोषः क्षान्तिरिन्द्रियनिग्रहः । क्षान्तिरेव महाशौचं क्षान्तिरेव महादया ॥ ५३ ॥

क्षान्तिरेव महारूपं क्षान्तिरेव महाबलम् । क्षान्तिरेव महैश्वर्यं धैर्यं क्षान्तिरुदाहता ॥ ५४ ॥

1 O D °ण य जाव । 2 A B °णमामो° । 3 O D नियरू° । 4 O D °णेण । 5 O D त्ति ॥ २४ ॥
ता केत्तिया एवंविहा सूरिणे भविस्संति जे एवं पडिबोहिस्संति । तम्हा आईओ । 6 ससमवृत्ते । 7 B °णाणि । 1° ।
8 O D °गुणाधार° ।

क्षान्तिरेव परं सत्यं क्षान्तिः प्रकीर्तिता । क्षान्तिरेव परा मुक्तिः क्षान्तिः सर्वार्थसाधिका ॥ ५५ ॥
 क्षान्तिरेव जगद्वन्द्या क्षान्तिरेव जगद्धिता । क्षान्तिरेव जगज्ज्येष्ठा क्षान्तिः कल्याणदायिका ॥ ५६ ॥
 क्षान्तिरेव जगत्पूज्या क्षान्तिः परममङ्गलम् । क्षान्तिरेवौषधं चारु सर्वव्याधिनिवर्हणम् ॥ ५७ ॥
 क्षान्तिरेवारिनिर्णायं चतुरङ्गं महाबलम् । किं चात्र बहुनोक्तेन सर्वं क्षान्तौ प्रतिष्ठितम् ॥ ५८ ॥

इति प्रथमं लिङ्गम् । 'संवेग'त्ति 'संवेगः' मोक्षाभिलाषः । उक्तं च—

गर-विबुहेसरसोक्खं दुक्खं विय भावओ उ मण्णंतो ।

संवेगओ ण मोक्खं मोत्तूणं किंचि पत्थेइ ॥ ५९ ॥ (धर्म० गा० ८०९)

इति 'द्वितीयं' लिङ्गम् । 'निव्वेय'त्ति 'निर्वेदः' संसारोद्वेगः । उक्तं च—

णारय-तिरिय-गरा-स्मरभवेसु णिव्वेयओ वसइ दुक्खं ।

अकयपरलोगमग्गो ममत्तविसवेगरहिओ वि ॥ ६० ॥ (धर्म० गा० ८१०)

कथम्भूतः सन् दुःखं वसति ? 'अकृतपरलोकमार्गः' अनासेवितसदनुष्ठान इत्यर्थः । 'ममत्वविषवेगरहितोऽपि' प्रकृत्या निर्ममत्व एव, विदिततत्त्वत्वाद् । इति तृतीयं लिङ्गम् । 'अणुकंप'त्ति, 'अनुकम्पा' दुःखित-प्राणिदया । उक्तं च—

दट्ठूण पाणिणिवहं भीमे भवसागरम्मि दुक्खत्तं ।

अविसेसओऽणुकंपं दुहा वि सामत्थओ कुणइ ॥ ६१ ॥ (धर्म० गा० ८११)

'अविशेषतः' आत्मीयेतरविचाराभावेन । 'द्विधापि' द्रव्यतो भावतश्च, द्रव्यतः प्राशुकपिण्डादिदानेन, भावतः सद्धर्मयोजनया । इति चतुर्थं लिङ्गम् ।

'अत्थित्तभावेण'त्ति, 'अस्तित्वभावेन' जीवादिपदार्थविद्यमानतापरिणामेन । उक्तं च—

मण्णइ तमेव सच्चं णिस्संकं जं जिणेहिं पण्णत्तं ।

सुहपरिणामो सच्चं कंखाइविसोत्तियारहिओ ॥ ६२ ॥ (धर्म० गा० ८१२)

'समं'ति सह । इति पञ्चमं लिङ्गम् । 'जिण्णिंद'त्ति, 'जिनेन्द्राः' तीर्थकृतः । 'सम्मत्तलिंगाणि'त्ति, 'सम्यक्त्वलिङ्गानि' सम्यग्दर्शनचिह्नानि । 'उदाहरंति'त्ति, 'उदाहरन्ति' कथयन्तीति वृत्तार्थः ॥ १० ॥

उक्तं मूलद्वारवृत्ते लिङ्गद्वारम् । साम्प्रतं श्रद्धानैर्द्वारप्रतिपादनाय वृत्तमाह—

जीवाइवत्थूपरमत्थसंथवो, सुदिट्ठभावाण जईण सेवणा ।

दूरेण वावण्ण-कुदिट्ठिवज्जणा, चउव्विहं सहहणं इमं भवे ॥ ११ ॥

'जीवाइवत्थूपरमत्थसंथवो'त्ति जीवनात् प्राणधारणाज्जीवाः पृथिव्यप्-तेजो-वायु-वनस्पति-द्वि-त्रि-चतुः-पञ्चेन्द्रिया-ऽनिन्द्रियमेदाद् दशधा, ते आदिर्येषामजीव-पुण्य-पापा-ऽऽश्रव-संवर-निर्जरा-बन्ध-मोक्षाणां तानि जीवादीनि, तानि च तानि वस्तूनि=पदार्था जीवादिवस्तूनि । तेषां परमार्थेन=वस्तुवृत्त्या, संस्तवः=परिचयः, परमार्थसंस्तवः=तत्त्वपरिज्ञानम् । तेन च सम्यक्त्वं श्रद्धीयते । यतः—

परमत्थेणं जीवाइवत्थुत्तत्तत्थवित्थरविहन्नू ।

जो तम्मि सहहेज्जइ जीवो णियमेण सम्मत्तं ॥ ६३ ॥

अतस्तच्छ्रद्धानं भण्यते । अत्र च कौतुकादिना मिथ्यादृष्टयोऽपि जीवादिवस्तुपरिचयं कुर्वन्ति तन्निराकरणार्थं परमार्थविशेषणोपादानम् । इत्याद्यं श्रद्धानं ।

‘सुदिदृक्भावाण जईण सेवण’ति सुष्ठु=अतिशयेन यथावद्वृत्त्या, दृष्टाः=अवलोकिताः, भावाः=पदार्था येस्ते, तथा यतयः=साधवः, तेषाम् । ‘सेवना’ पर्युपासना । सा श्रद्धानं भवति, यतस्तथापि सम्यक्त्वं श्रद्धीयत इति । अत्र च सम्यगविज्ञातपदार्थयतिनिषेधार्थं सुदृष्टभावविशेषणम्, यस्मादगीतार्थयतिपर्युपासनातो न केवलं सम्यग्दर्शनं न श्रद्धीयते किन्तु तद्देशनाश्रवणत उभयोरप्यनर्थः । यत उक्तम्—

किं एत्तो कट्टयरं मूढो अणहिगयधम्मसम्भावो ।

अणं कुदेसणाए कट्टतरागम्मि पाडेइ ॥ ६४ ॥ (पञ्चव० गा० १६०३)

तथा—

यद्भाषितं सुनीन्द्रैः पापं खलु देशनापरस्थाने ।

उन्मार्गनयनमेतद् भवगहने दारुणविपाकम् ॥ ६५ ॥

किञ्चाऽगीतार्थस्य देशनैव न युक्ता । उक्तं च—

सावज्ज-ऽणवज्जाणं वयणाणं जो ण यौणइ विसेसं ।

वोत्तुं पि तस्स ण खमं, किमंग उण देसणं काउं ? ॥ ६६ ॥

भवसयसहस्समहणो विवोहगो भवियपुंडरीयाणं ।

धम्मो जिणपणत्तो पकप्पजइणा कहेयव्वो ॥ ६७ ॥

इति द्वितीयं श्रद्धानम् ।

‘दूरेण’ति, ‘दूरेण’ अतिविप्रकृष्टतया । ‘वावण-कुदिद्विर्वज्जण’ति व्यापन्न-कुदृष्टिर्वर्जना । दृष्टिशब्दस्योभयत्र सम्बन्धाद् व्यापन्ना=विनष्टा दृष्टिः=दर्शनं येषां ते तथा, निहवादयः । कुत्सिता स्वच्छन्दानुरूपप्ररूपणया दृष्टि-येषां ते तथा, यथाच्छन्दादयः । तयोर्वर्जना तद्वर्जना सम्यक्त्वश्रद्धानाय भवतीति तच्छ्रद्धानमुच्यते, यस्मात् तद्वर्जना यतीनामपि दूरादूरतरेणोक्ता किं पुनः श्रावकाणाम् ? इति । उक्तं च—

वावणदिद्वीहिं ण चेव ‘संगो, जुत्तो जओ तव्वयणाणि सोउं ।

जायंति तत्थेव दढाणुरागा, सीसा जहा णिहवर्गगाइयाणं ॥ ६८ ॥

तथा—

इत्तो चिय तेसिमुवस्सयम्मि तुडिवसमुवागओ साहू ।

तेसिं धम्मकहाए कुणइ विघायं सइ बलम्मि ॥ ६९ ॥

इहरा ठवेइ कण्णे तस्सवणा मिच्छमेइ साहू वि ।

अवलो किं पुण सट्ठो धम्मा-ऽधम्माण अणभिण्णो ? ॥ ७० ॥

इति तृतीय-चतुर्थश्रद्धाने । ‘चउव्विहं’ति, ‘चतुर्विधं’ चतुःप्रकारम् । ‘सइहणं’ति श्रद्धानम् । ‘इमं’ति एतत् । ‘भवे’ति भवतीति वृत्तार्थः ॥ ११ ॥

व्याख्यातं मूलद्वारवृत्ते श्रद्धानद्वारम् । साम्प्रतं छिण्डिकाद्वारं व्याख्यानयन् वृत्तमाह—

रायाभियोगो य गणाभियोगो, बलाभियोगो य सुराभियोगो ।

कंतरविच्ची गुरुणिग्गहो य, छिच्छिडियाओ जिणसासणम्मि ॥ १२ ॥

‘रायाभियोगो य’ ति राज्ञः=चतुपतेरभियोगः=पारवश्यताऽऽज्ञैर्लभिप्रायः । तेन चाऽकल्प्यमपि समाचरन्नाति-चरति सम्यग्दर्शनम्, तस्य छिण्डिकात्वेन मुक्तकत्वाद् । अत्र च कार्तिकश्रेष्ठयुदाहरणम् । तत्सम्प्रदायश्चायम्—

1 A B सेवणं ति । 2 A B प्रत्योः ‘तथा’ इति न वर्तते । 3 O D जाणइ । 4 A B ‘वज्जणं’ ति । 5 O D जुत्तो, संगो जं । 6 O D ‘वजाइयाणं । 7 A B श्रद्धानम् । 8 सप्तमवृत्ते ।

[१२. कार्तिकश्रेष्ठिकथानकम्]

अत्थि इह जंवुदीवे भारहखेत्तस्स मज्झयारम्मि । कुरुजणवयम्मि रम्मं वरणयरं हत्थिणायपुरं ॥ १
तत्थ य राया णिययप्पयावअकंतदरियणरणाहो । जियसत्तू णामेणं समत्थगुणरयणसरिणाहो ॥ २
अण्णो वि सुप्पसिद्धो सेट्ठी णामेण कत्तिओ अत्थि । नेगमसहस्ससामी जीवा-ऽजीवाइत्तविऊ ॥ ३
चालेज्जइ तियसेहिं वि जो ण वि जिणसासणाओ थिरचित्तो । संवेगभावियप्पा, किं वहुणा ? अभयसारिच्छो ॥ ४
वीओ वि तत्थ सेट्ठी पुव्वोइयगुणजुओ महासत्तो । णामेण गंगदत्तो रिद्धीए धणयसारिच्छो ॥ ५
अह अन्नया कयाई वरकेवलणाणकिरणजालेण । उज्जोइयभुवणयलो मुणिसुव्वयसामितित्थयरो ॥ ६
गामा-ऽऽगर-णगराइसु विहरंतो समणसंघपरिकिण्णो । तियसिंदपणयचलणो संपत्तो हत्थिणायउरे ॥ ७
देवेहिं समोसरणे रइए उवविसइ जाव जिणइंदो । तियसा-ऽसुर-नर-तिरिएहिं पूरियं ता समोसरणं ॥ ८
भगवं पि तओ धम्मं कहेइ णवजलयसरिसिणिग्घोसो । सोऊण तयं बहवे पडिबुद्धा पाणिणो भव्वा ॥ ९
इत्थंतरम्मि सो गंगदत्तसेट्ठी भयण्णवोव्विग्गो । वंदेत्तु जिणं विण्णवइ पयडरोमंचकंचुइगो ॥ १०
‘भगवं ! जा पढमसुयं ठावेमि गिहम्मि ताव पव्वज्जं । गिण्हामि तुम्ह चलणाण अंतिए मोक्खसोक्खत्थी’ ॥ ११
‘मा काहिसि पडिवंधं’ भणियम्मि जिणेण, तो गिहे गंतुं । ठाविय सुयं कुडुवे सिवियारूढो विभूर्इए ॥ १२
गंतुं जिणपयमूले पव्वज्जं गेण्डिऊणं गिरिवेक्खो । णिययतणुम्मि महप्पा काऊणोगं तवच्चरणं ॥ १३
णिइडुधायकम्मो उप्पाडियविमलकेवलणाणो । मोत्तूण देहकवयं संपत्तो सासयं ठाणं ॥ १४
एत्तो य तत्थ णयरे णाणाविहतवविसेसखवियंगो । परिवायगकिरियाए उज्जुत्तो सत्थणिम्माओ ॥ १५
लोएण महिज्जंतो एगो परिवायगो समणुपत्तो । अइगव्वमुव्वहंतो मासंमासेण खवयंतो ॥ १६
तं सव्वं पि यं णयरं जायं तव्वभत्तयं, तओ तं तु । पुरमज्जेणं इन्तं पाएणऽमुट्ठए लोओ ॥ १७
णवरं कत्तियसेट्ठी णिम्मलसम्मत्तरयणसंजुत्तो । जिणसासणाणुरत्तो अब्बुट्ठइ णेय तं एगो ॥ १८
एवं च ‘णिएऊणं ईसावसपवणदीविएणं तु । कोवाणलेणं सययं अच्चत्थं दज्झए एसो ॥ १९
अह अन्नया णरेंदो तग्गुणगणरायरंजिओ’ अहियं । विण्णवइ पार्यपडिओ ‘भगवं ! पारेह मह गेहे’ ॥ २०
पडिवज्जइ ण य एसो, राया वि य विण्णवेइ पुणरुत्तं । जाव तओ तेण णिवो भणिओ ईसावसगएण ॥ २१
‘जइ परिवेसइ कत्तियसेट्ठी पारेमि तो तुह गिहम्मि’ । भत्तिवसंणिग्घभरेणं पडिवण्णं तं णिवेणावि ॥ २२
तत्तो कत्तियगेहे राया सयमेव जाइ सहस त्ति । सेट्ठी वि पडुं दडुं अब्बुट्ठणाइपडिवत्ति ॥ २३
काउं जोडियहत्थो विण्णवई ‘सामि ! किंकरजणे वि । अइसंभमकरणमिणं किं कारणमाइसह तुरियं’ ॥ २४
राया वि करे घेत्तुं पभणइ ‘मह संतिथं इमं वयणं । कायव्वमेव एगं गेहम्मि समागयंस्स तए ॥ २५
पारेतस्स^१ भगवओ भगवस्स उ मह गिहम्मि तुमए वि । नियहत्थेणं सुंदर ! परिवेसेयव्वमवियारं’ ॥ २६
सेट्ठी वि आह ‘एवं ण कप्पए मज्झ, किंतु तुह वासे । जेण वसेज्जइ कायव्वमेव एवं मए तेण’ ॥ २७
परितुट्ठो णियगेहे गओ णिवो जाव पारणदिणम्मि । हक्कारिओ य सेट्ठी परिवेसइ चेत्तमट्ठाए ॥ २८
परिवायगो वि सेट्ठी तज्जंतो अंगुलीए भुंजेइ । सेट्ठी वि तओ चितइ अच्चंतं दूमिओ चित्ते ॥ २९
‘धण्णो कयउण्णो सो मुणिसुव्वयसामिणो समीवम्मि । तइय चिय पव्वइओ जो सेट्ठी गंगदत्तो त्ति ॥ ३०
जइ तइय चिय अहयं पि पव्वयंतो जिणिंदपयमूले । परतित्थियपरिवेसणमाईयविडंवणं एयं ॥ ३१
न लहंतो’ इय चित्तापरस्स भोत्तूण सो णिवगिहाओ । नीसरइ हट्ठतुट्ठो परिवाओ विहियसम्माणो ॥ ३२

1 A B भणिऊण जिं । 2 C D °घाइक् । 3 C D वि । 4 C D °त्तसत्तसंजुं । 5 A B णिवेऊणं ।
6 C D °ण एसो अं । 7 C D °ए सययं । 8 A B °ओ सययं । 9 C D °यवडिं । 10 A B ईसाइवसगेण ।
11 C D °सपरवसेणं । 12 A B °यम्मि तं । 13 C D °स्स भए(य भ)गवस्स भगवओ मह ।

सेट्ठी वि गिहे गंतुं जेहसुयं ठाविउं गियपयम्मि । पभणइ वणियसहस्सं जह 'अहयं पव्वइस्सामि ॥ ३३
 तुव्मे 'किं च करेस्सह ?' इय भणिया ते तओ पडिभणंति । 'तुव्मे अणुपव्वामो किमणमाल्लवणं अम्हं ?' ॥ ३४
 'जइ एवं गियउत्ते गिययकुडुवेसु ठाविउं सिग्घं । पउणा होह य' इत्यंतरम्मि एणेण पुरिसेणं ॥ ३५
 वद्धाविओ य सेट्ठी जह 'भगवं सुर-णरिंदणयचलणो । मुणिसुव्वओ जिणिंदो समोसदो इत्य णयरम्मि' ॥ ३६
 तो हरिसपुल्लइयंगो सेट्ठी तं भणइ नेगमसहस्सं । 'भो' ! पुण्णपभावेणं अज्जस्सह मणोरहा पुण्णा' ॥ ३७
 तो सयलं सामग्गि काऊणं जिणवरिंदपासम्मि । नेगमसहस्ससहिओ पव्वइओ कत्तिओ सेट्ठी ॥ ३८
 काऊण तवमुयारं संपत्ते मरणदेसकालम्मि । अणुनविय जिणं अणसणविहिणा देहं चएऊण ॥ ३९
 पढमम्मि देवलोगे सोहम्मवडिंसए विमाणम्मि । वत्तीसविमाणाऽऽवासलक्खसामी समुप्पण्णो ॥ ४०
 एगऽवयारो सक्को, तत्तो चविऊण सिज्झिही इत्य । परिवायगो वि मरिउं जाओ अइरावणो हत्थी ॥ ४१
 तस्सेव वाहणत्ताएँ अवहिणा तो इमं मुणेऊण । दो रूवाँ विउव्वइ इंदो वि करेइ दो रूवे ॥ ४२
 एवं दूमियचित्तो जत्तियरूवाणि सो विउव्वेइ । इंदा वि तत्तिया होंति, जाव एवं पि णवि ठाइ ॥ ४३
 ताव हरिणा वि वज्जेण ताडिओ सो तओ सभावत्थो । अभियोगियकम्मेणं सम्मं वहिउं समाढत्तो ॥ ४४

[कार्तिकश्रेष्ठिकथानकं समाप्तम् । १२]

*

साम्प्रतं द्वितीयछिण्डिका । तत्र च 'गणाभिओगो'त्ति सूत्रावयवः । गणः=मल्लादीनां समुदायस्तस्या-
 ऽभियोगः=पारवश्यता । तेन कदाचित् किञ्चिदकल्प्यमपि कुर्वन् नातिचरति सम्यग्दर्शनमित्येवमप्रेतनपदेऽपि
 व्याख्येयम् । तत्र च कथानकम्—

[१३. रंगायणमल्लकथानकम्]

अत्थि इह भरहवासे सविलासं णाम पुरवरं रम्मं । तं परिवालइ राया सुरिंददत्तो विगयसत्तू ॥ १
 तस्सऽत्थि महादेवी रूववई णाम दसदिसिपयासा । इत्तो यं तत्थ णगरे वसंति वव्वे पवरमल्ला ॥ २
 विण्णाण-णाण-वल-दप्पगव्विया करणदच्छयाकलिया । जुद्ध-णिजुद्धपहाणा अणेगरजेसु लद्धजया ॥ ३
 पुव्वोइयगुणजुत्तो ताण समत्थाण सेहरो अत्थि । तोसियवहुणरणाहो मल्लो रंगायणो णाम ॥ ४
 अह अण्णया कयाई कमेण विहरंतया तहिं पत्ता । वहुसीसगणसमग्गा सूरी णामेण धम्मरहा ॥ ५
 ताणं च वंदणत्थं विणिगया णरवरिंदमाईया । नीसेसपुरजणा, मयहरो य अह णिग्गओ तुरियं ॥ ६
 उवइट्ठा सट्ठाणे सूरिं णमिऊण सुद्धभूमीए । सूरी वि कहइ ताणं जिणिंदपहुदेसियं धम्मं ॥ ७
 'मिच्छत्तणीरपुरे कसायपायालकलसंगंभीरे । कुग्गाहजलयरगणे मोहावत्ते महाभीमे ॥ ८
 वहुविहरोगतंरगे आवयक्कलोलमालियाकलिए । मयणग्गिवाडविह्ले संसारमहासमुदम्मि ॥ ९
 निवडंतयाण नित्थारणम्मि जाणं व एस जिणधम्मो । ता तत्थेव पयत्तं सिवसुहफलए सया कुणह ॥' १०
 इय सूरिवयणमायणिऊण बुद्धा तहिं वहु सत्ता । पव्वज्जमव्वुवगया, अवरे सुस्सावगा जाया ॥ ११
 रंगायणो वि घेतुं पंचाणुव्वयसमणियमुयारं । पवरोवासयवम्मं परिसाएँ समं गिहं पत्तो ॥ १२
 पुण्णम्मि मासकप्पे सूरी अण्णत्थ विहरिउं पत्तो । रण्णा चामुंडाए महई जत्ता समाढत्ता ॥ १३
 रण्णा तत्त्वाऽऽणत्ता ते मल्ला तेहिं सेहरो भणिओ । 'संवहसु लहुं जेणं वच्चाओ' तेण पडिभणियं ॥ १४
 'भो भो ! वच्चह तुव्मे अहयं पुण अज्ज णागमिस्सामि' । तव्भावं णाऊणं पडिभणिओ तेहिं तो एसो ॥ १५

‘जइ णाऽऽगच्छह तुब्भे अम्हे विहु णिच्छएण णो जामो’ । णाउं गणाभिओगं इच्छावियलो वि सो चलिओ ॥ १६ ।
पत्तो तहिं, तओ णच्चिओ य, तुट्ठो य णरवई धणियं । पभणइ ‘रे रंगायण ! मगसु जं तुज्झ पडिहाइ’ ॥ १७ ।
तुट्ठेण तेण भणियं ‘जइ एवं तो ण अण्णतित्थेसु । एवमहं जाजीवं पुहईसर ! आणवेयव्वो’ ॥ १८ ।
‘एवं’ ति णिवेण तओ पडिवण्णे ‘मह पसाय’ ई^१ वोत्तुं । पत्तो णियगे गेहे अकलंकं पालिउं धम्मं ॥ १९ ।
जीयंते संपत्ते अणसणविहिणा समाहिणा मरिउं । जाओ एगवयारो पढमे कप्पे महातियसो ॥ २० ।

[रंगायणमल्लकथानकं समाप्तम् । १३.]

✱

सम्प्रति बलाभियोगछिण्डिका । तत्र च ‘बलाभियोगो’त्ति सूत्रावयवः । ‘बल’त्ति बलात्कारेण बलवता
केनचित् किञ्चित् कार्यमाणोऽपि नातिचरति दर्शनम् । अत्र कथानकम्—

[१४. जिनदेवकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे संखवद्धणो णाम गामो । तथ य सावयकुलसमुब्भूओ
जीवा-ऽजीवाइपयत्थवित्थरवियक्खणो सामाइयाइकिरियाणुट्ठाणणिरओ मेरु व्व णिच्चलसम्मत्तो जिणदेवो णाम
सावगो, ण य कयाइ कस्स वि उवरोहेणावि धम्मविरुद्धमायरइ ।

सो य अनया कयाइ पट्ठिओ गामंतरं । अंतराले य मिलिओ महामिच्छदिट्ठिणो णियसालयस्स महेसर-
दत्तस्स । कया समालिंगणदाणाइया उचियपडिवत्ती । पुच्छिओ य तेण जिणदेवो ‘भाउय ! कथं तुमं पत्थिओ ?’ ।
तेण भणियं ‘धूयाणयणत्थं वसंतपुराणरं’ । इयरेण जंपियं ‘जइ एवं तां पयट्ठेसु, जओ अहं पि तत्थेव पओयणं-
तरेण गमेस्सामि’ । ^१तो पयट्ठा दोण्णि वि । गच्छंताणं कहिंवि जाओ धम्मवियारो । तओ जिणवयणपरिकम्मि-
यमइणा णिरुत्तरीकओ अणेण महेसरदत्तो, पउट्ठो तस्सेसो । गच्छंतेहि य दिट्ठं महांणइतडडियं एगं लोइयं
देवउलं । तं च दट्ठुणं जंपियं महेसरदत्तेण जहा ‘एयं संयंभाययणं परमत्तित्थं, ता वंदामो एत्थ देवं, करेमो
परमपवित्तमत्ताणयं’ ति । जिणदेवेण भणियं ‘अहं अच्चंतं परिस्संतो ता इत्थेव णइतीरे वीसमेस्सामि’ । तओ
विण्णायतयभिप्पायनिच्छएणं महाबल-परक्कमेण ^२‘भंजामि एयस्स मरइ’ इति वाहासु संगहेऊण णीओ तत्थ ।
धरिऊण य किर्याडियाए देवस्स परतित्थियाणं च पाडिओ पाएसु । जिणदेवो वि ‘धिरत्थु संसारवासस्स
जत्थेरिसाओ विडंबणाओ पावेज्जंति, ता पडिणियत्तो गिणहेस्सामि पव्वज्जं’ ति भावेमाणो वसंतपुराओ घेतूण
णियदुहियं गओ णियगेहं । ठावेऊण जेट्ठपुत्तं कुडुंवे सुगुरुसमीवे पव्वइओ । पालिऊणं य णिक्कलंकं सामण्णं
मरिऊणोववण्णो सव्वट्ठसिद्धे महाविमाणे । तओ चुओ खिइपइट्ठिए रायउत्तो होऊण सिज्झिस्सइ त्ति ।

[जिनदेवकथानकं माप्तम् । १४.]

✱

उपनयः सर्वत्र खबुद्ध्या वक्तव्यः । इदानीं देवाभिओगछिण्डिका । तत्र ‘सुराभिओगो’त्ति सूत्रम् ।
सुरः=देवता तदभियोगाद् नातिचरति दर्शनम् । अत्र च कथानकम्—

[१५. कुलपुत्रककथानकम्]

अत्थि एगत्य गामे एगो कुलपुत्तगो । सो य अनया कैयाई साहुसंसग्गीए जाओ सावगो । तओ तेण
पुव्वपरिचियदेवयाणं परिचत्तं पूयणाइयं, करेइ भत्ति देव-गुरुणं । अवि य—

१ इति । २ A B पालियं । ३ O D जाओ पढमे कप्पे, एगवयारो महा° । ४ O D °त्र बला° । ५ O D कस्सइ ।
६ O D °यासमाणयणत्थं । ७ O D °नयरे । ८ O D तो । ९ O D तओ पय° । १० O D °ताण य क° ।
११ A B °णपरिक° । १२ O D °हानईत° । १३ O D नईती° । १४ O D भंजेमि । १५ O D °त्ति । १६ O D
किरियाणयाए । १७ O D °ण निक्क° । १८ O D कयाइ ।

काऊण महापूयं वंदइ तिक्कालियं जिणवरिंदे । ताण वलि-ण्हवण-जत्ता-महूसवे कुणइ अणुदियहं ॥ १
भत्तिभरणेभरोविमज्जमाणरोमंचकंचुयसणाहो । पफुल्लवयणकमलो आणंदपवाहपुनत्तो ॥ २
'धन्नो कयउन्नो हं' एवंविहभात्रणाएँ जिणमुणिणो । पइदियहं पडिलाभइ तह चेव य पज्जुवासेइ ॥ ३

एवंविहं च तं दट्ठूण एगा पुव्वपरिचियदेवया पओसमावण्णा मगइ पुणो पुव्वपवत्तं पूओवयारं । ण य सो तीए उत्तरं पि पइच्छइ । तओ तीए भणियं 'जाणिहिसि जइ ण पडिवज्जिहिसि मम वयणं ?' । तेण भणियं 'कडपूयणे ! को तुज्ज^१ वीहेइ ?' । तओ तीए अहिययरपउट्ठाए गावीहिं समं गओ समाणो सगावीओ चेव अवहरिओ से पुत्तो । तेण वि सव्वायेरेण गवेसिओ ण य दिट्ठो । तओ आउलीहूओ एसो । एत्यंतरम्मि य तीए देवयाए आवेसिया एगा बुड्ढणारी, उज्जेल्लियमंगं, कंपाविया सिरोहरा, विहुणिया करयला, आहयं भूमिवट्ठं, पयत्ता जंपिउ^२—

'एत्तियमित्तेणं चिय किं भइ ! समाउलो तुमं जाओ ? । अण्णं पि पेच्छ जमहं करेमि तुह दारुणं दुक्खं ॥ ४
जेणऽट्ठुहवसट्ठो जीवियववरोवणं अकालम्मि । पाविसि, इय णाऊणं मह पूयं कुणसु अवियप्पं' ॥ ५
पभणइ तओ य सट्ठो 'जं रोयइ तुज्ज किं पि अन्नं पि । तं कुणसु, तह वि अहयं ण तुज्ज पूयं^३ करेस्सामि' ॥ ६
णाऊण णिच्छयं सावगस्स जंपेइ देवया एवं । 'तह वि इ पत्तियखंडं पि देसु मा कुणसु निव्वंधं' ॥ ७
तो देवयाभियोगं कलिऊणं सावगो इमं भणइ । 'जइ एवं तो जिणवरपडिमा हेट्ठम्मि ठायव्वं ॥ ८
जिणपूयणं कुणंतो तुह वि खिविस्सामि पत्तियाखंडं' । तं पडिवज्जइ तो सा आणइ पुत्तं सगावीयं ॥ ९
एवं तु णिक्कलंकं सम्मत्तं पालिऊण एसो वि । जीयस्संते पत्ते संपत्तो देवलोगम्मि ॥ १० ॥

[कुलपुत्रककथानकं समाप्तम् । १५.]

✽

अधुना पञ्चमं छिण्डिका । तत्र 'कंतारवित्ति' ति सूत्रम् । कान्तारं=छिन्नापाताटवीप्रभृति, तत्र वृत्तिः=वर्तनं निर्वाहस्तयाप्यकरूपमपि समाचरन् नातिचरति सम्यक्त्वम् । अत्र च सुराष्ट्राश्रावककथानकम् । तच्च प्राग्दूषणद्वारे प्रतिपादितमिति ।

इदानीं षष्ठ्यं छिण्डिका । तत्र 'गुरुणिगहो य' ति सूत्रम् । गुरवः=मातृ-पितृप्रभृतयः । यत उक्तम्—

माता पिता कलाचार्य एतेषां ज्ञातयस्तथा । ब्रह्मा धर्मोपदेष्टारो गुरुवर्गः सतां मतः ॥ ७१ ॥

तेषां निग्रहः=निश्चयः 'एतदेवमेव कर्तव्यम्' इत्येवंरूपः, तेनाप्यकल्पनीयमपि कुर्वन् न विराधयति सम्यग्दर्शनम् ।

अत्र च कथानकम्—

[१६. देवानन्दकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे वच्छाजणवयालंकारभूया कोसंबी णाम णगरी । तत्थ य महाधणवई धणदत्तो णाम सेट्ठी । तस्स य रूवाइगुणगणालंकिया जीवा-ऽजीवाइपयत्थविट्ठरवियक्खणा जिणसाहुपयपंकयमहुयरी अत्थि देवई णाम कण्णगा । सा य धरोवरि कंडुगलीलाए ललमाणी दिट्ठा पाडली-उत्तपुरागयभिक्षुभत्तसिरिदत्तसेट्ठिसुएण देवाणंदेणं । तं च दट्ठूण विसमसरसरपसरनिवायविट्ठरिज्जमाणमाण-सेणं चित्तियमणेणं 'अहो ! रूवाइसओ, अहो ! कलाकोसल्लपगरिसो, ता वरावेमि एयं' ति । पेसिया णियपहाण-पुरिसा तीए वरणत्थं । 'अण्णधम्मिओ' ति काऊण ण दिण्णा पिउणा । तओ तीए लोमेण संजाओ कवड-

1 O D वीहइ । 2 O D °ठं, अवि य-ए° । 3 O D °यं परिविहेमि । 4 A B °म्मि कायव्वं । 5 O D °म्मि ॥ १० ॥ ति । अधु° । 6 A B °न्ना पर्यताट° । 7 इत्यंतां ६४ तमे पत्रे जिनदासकथानकम् । 8 A B °रपसर° ।

सावगो । गिरंतरसिद्धंतायन्नणाईहि य परिणओ सम्मं धम्मो, जाओ मेरु व्व णिप्पकंपो । तं च तारिसं ददूण दिण्णा पिउणा से कण्णगा । समुव्वूढा य महाविभवेणं । गओ तं घेत्तूण सणगरं । 'भिण्णधम्माणि माया-पित्ताणि' ति कयं जुयहरयं । तओ य--

जिणपूयण-वंदण-णवण-जत्त-वलिकरणमाइणिरयस्स । सज्जाय-ज्झाणपरायणस्स जइसेवणजुयस्स ॥ १

पत्तम्मि विविहदाणं दंतस्स कुतित्थिए चयंतस्स । जा जाइ कोई कालो जणणी-जणगाइ ता तस्स ॥ २

भणियाइं भिक्खुएहिं 'किं सो तुम्हाण सन्तिओ पुत्तो ।

अच्चंतं भत्तो वि हु णाऽऽगच्छइ अम्ह पासम्मि ?' ॥ ३

तो तेहिं कहिओ सब्बो सवित्थरो से वुत्तंतो । भिक्खुएहिं भणियं 'जइ एवं तां आणेह कह वि एगवारं, तओ पच्छा भलेस्सामि(मो)' । जणणि-जणएहि य भणिओ जहा 'अम्हऽवरोहेण वि अज्ज णिच्छएणं गंतव्वं' । गुरुणिगहछिडियं च चित्ते भाविऊण गओ सो । वंदिया भिक्खुणो विज्जाभिमतियं च दिण्णं से तेहिं फलं । पुव्ववभासेण य भक्खियमणेण । परावत्तिभावो य समागओ गेहं । भणियाणि माणुसाणि जहा 'लहुं मम गिहे भिक्खूण भोयणं सज्जेह' । तओ हट्ठ-तुट्ठाणि ताणि तहा काउमाढत्ताणि । देवई य भत्तुणो चलचित्त-त्तणमसइहंती गया गुरुसमीवे । कहिओ वुत्तंतो । तेहि वि समप्पिओ पडिजोगो । दिण्णो तीए तस्स । जाओ सहावत्थो । तओ पुच्छियं तेण 'किमेयं?' ति । माणुसेहिं भणियं 'तए भिक्खूण भोयणं सज्जावियं' ति । तेण भणियं 'णाहं जिणजइणो मोत्तूण अन्नेसिं धम्मट्ठा पयच्छामि' । कहिओ य देवईए सब्बो वि परमत्थो । तओ 'गुरुणिगहेण मणागं छलिओ मि' ति भणंतेण 'फासुएसणिज्जं' ति काऊण पडिलाहिया मुणिणो ।

[देवानन्द धानकं माप्तम् । १६.]

*

तदेवं गुरुनिग्रहेण किञ्चिदकल्प्यमपि कुर्वन् नातिचरति दर्शनम् । परं 'क्रियन्त ईदृशा गुरवो भविष्यन्ति?' इति मत्वाऽऽदित एव न विधेयम् । 'छ छि(च्छि)डियाओ' ति 'षइ' इति सङ्ख्या, 'छिण्डिका' अपवादाः, 'जिणसासणम्मि' ति, 'जिनशासने' अर्हद्दर्शन इति वृत्तार्थः ॥ १२ ॥

व्याख्यातं मूलद्वारवृत्ते छिण्डिकाद्वारम् । साम्प्रतं स्थानकद्वारं विवृण्वन् वृत्तमाह—

अत्थी य णिच्चो कुणई कयाइं, सयाइं वेइए सुहा-ऽसुहाइं ।

णिव्वाणमत्थी तह तस्सुवाओ, सम्मत्तटाणाणि जिणाहियाणि ॥ १३ ॥

'अत्थी य' ति 'अस्ति' विद्यते, चकारस्यावधारणार्थत्वादस्येवेति, जीव इति गम्यते, तत्प्रतिपादकचिह्नैरिति ।

उक्तं च—

चित्तं चेयणसण्णा विण्णाणं धारणा य बुद्धी यं ।

ईहा मई वियक्का जीवस्स उ लक्खणा एए ॥ ७२ ॥ (दश० नि० गा० २२४)

जो चित्तेइ 'सरीरे णत्थि अहं' स इह होइ जीवो ति ।

ण हु जीवम्मि असंते संसयउप्पायगो अब्बो ॥ ७३ ॥ (दश० भा० गा० २३)

इत्यादि जीवास्तित्वमननं प्रथमं सम्यक्त्वस्थानकम्, अवस्थानमिति भावः । अनेन^१ नास्तिकमतनिषेधमाह ।

'णिच्चो' ति, 'नित्यः' अप्रच्युता-ऽनुत्पन्न-स्थिरैकत्वभावः पूर्वकृतस्मरणात् । अनेन च बौद्धमतनिरासाद् द्वितीयं

1 O D माया-वित्ताणि । 2 O D को वि । 3 O D तओ तेहिं । 4 O D तो कहिं(हं)चि आणेह एकवारं ।

5 A B °ट्ठाणि तहा । 6 O D °यं । तेण । 7 A B सङ्ख्याअपवादाद्धि(भि)ण्डिका 'जिण' । 8 A B °म्मि' जिन' ।

9 संसमवृत्ते । 10 A B वि । 11 O D °न च नास्ति' । 12 A B कस्वभावः ।

सम्यक्त्वस्थानकमभिहितम् । 'कुणइ'त्ति, 'करोति' विदधाति शुभा-ऽशुभानीति सम्बध्यते, एवमेव युक्तियुक्तत्वाद्, अन्यकर्तृकत्वे तु कृतनाशा-ऽकृताभ्यागमादिदोषप्रसङ्गाद् । अनेन तु कपिलमततिरस्करणात् तृतीयं दर्शनस्थानकमुक्तम् । 'कयाइं सयाइं वेएइ सुहा-ऽसुहाइं'ति 'कृतानि' निर्वर्तितानि । 'खकानि' आत्मीयानि । 'वेदयति' अनुभवति । जीव इति गम्यते । 'शुभा-ऽशुभानि' पुण्य-पापानि, 'सुखा-ऽसुखानि' वा पुण्य-पाप-फलजन्यशर्मा-ऽशर्माणि । एतच्चाकर्ता जीव इति दुर्णयनिरासात् चतुर्थं सम्यक्त्वस्थानकम् । 'निव्वाणमत्थि'त्ति, 'निर्वाणं' मोक्षः सकलकर्मनिर्मुक्तजीवावस्थानमिति भावः । 'अत्थि'त्ति, 'अस्ति' विद्यते तत्प्रतिपादकागम-प्रमाणसद्भावात् । अनेन च,

दीपो यथा निर्वृतिमभ्युपेतो, नैवार्वाणि गच्छति नान्तरिक्षम् ।

दिशं न काञ्चिद्विदिशं न काञ्चिदथ क्षयात् केवलमेति शान्तिम् ॥ ७४ ॥

जीवस्तथा निर्वृतिमभ्युपेतो, नैवार्वाणि गच्छति नान्तरिक्षम् ।

दिशं न काञ्चिद्विदिशं न काञ्चित्, क्लेशक्षयात् केवलमेति शान्तिम् ॥ ७५ ॥

इति सर्वाभावप्रतिपादकमोक्षपरदुर्णयनिरासः कृतो भवतीति पञ्चमं दर्शनस्थानकम् । 'तह तस्सुवाओ'त्ति तथा तस्योपायः, तस्य=मोक्षस्योपायः=तत्प्राप्तिलक्षणः सम्यग्दर्शनादिकः सन्मार्ग इति भावः, "सम्यग्दर्शन-ज्ञान-चारित्र्याणि मोक्षमार्गः (तत्त्वा० अ० १ सू० १)" इति वचनात् । अनेन च मोक्षोपायाभावप्रतिपादक-दुर्णयनिरासः कृतो भव[? ती]ति षष्ठं सम्यक्त्वस्थानकम् । 'सम्मत्तठाणाइं'ति सम्यक्त्वस्थानानि=दर्शनावस्थानानि, सम्यक्त्वमेतेषु सत्त्वेव भवतीति भावः । 'जिणाहियाइं'ति जिनाहितानि=तीर्थकरप्रतिपादितानीति वृत्तार्थः ॥ १३ ॥

भूषणादीनि प्रतिपाद्य तस्यैव माहात्म्यव्यापकं वृत्तद्वयमाह—

मूलं इमं धम्ममहादुमस्स, दारं सुपायारमहापुरस्स ।

पासायपीढं व दढावगाढं, आहारभूयं धरणी व लोए ॥ १४ ॥

पहाणदब्बाण य भायणं व, माणिक्क-णाणामणिमाइ-मुत्ता- ।

सिल-प्पवाला-ऽमललोहियंक्ख-सुवण्णपुण्णं व महाणिहाणं ॥ १५ ॥

'मूलं'ति, मूलमिव मूलं=कन्दोऽधोवर्त्ति । 'इमं' एतत् सम्यक्त्वम् । 'धम्ममहादुमस्स'ति धर्म एव महा-द्रुमः=प्रधानतरुर्धर्ममहाद्रुमस्तस्य । तथा च—

पाडेज्जइ वायाईहिं जह उ अनिवद्धमूलओ रुक्खो ।

तह सम्मत्तविहीणो धम्मतरु नो दढो होइ ॥ ७६ ॥

जह सो चिय दूरंगयमूलो सच्छायओ दढो होइ ।

तह धम्मतरु वि दढो जायइ सम्मत्तसंजुत्तो^० ॥ ७७ ॥

'दारं'ति द्वारमिव द्वारं=मुखं प्रतोलीति यावत् । 'सुपायारमहापुरस्स'ति सुष्ठु=शोभनः प्राकारः=शालो यत्र तत् सुप्राकारम्, महच्च तद्=वृहत्, पुरं च=नगरं महापुरम्, सुप्राकारं च तन्महापुरं च सुप्राकारमहा-पुरमतस्तस्य । तथा हि—

जह दाररहियणयरं ण किञ्चि णयरप्पओयणं कुणइ ।

सम्मत्तदारवियलं तह धम्मउरं पि विण्णेयं ॥ ७८ ॥

1 A B 'नममि' । 2 A B 'दक आग' । 3-4 O D 'वर्नी' । 5 O D 'ख्यापनं' । 6 A B 'धरणी व' । 7 O D 'मुत्त, E 'मोत्ता' । 8 A B 'यक्खा' । 9 O D 'त्तो' ॥ इति भावना । 'दारं'ति ।

तथा 'पासायपीठं व दढावगाढं'ति प्रसीदन्ति नयन-मनांसि यत्रासौ प्रासादः=देवकुलम्, तस्य पीठं=गर्तापूरकः, दढम्=अत्यर्थमवगाढम्=आजलान्तभूतलावमग्नम्, तदिव । तथा हि-

आनीरान्तमहीतलगतगर्तापूरको दढो यद्वत् ।

प्रासादो धर्मोऽपि च तद्वत् सम्यक्त्वसंयुक्तः ॥ ७९ ॥

तथा 'आहारभूयं धरणी व लोए'त्ति आधारः=आश्रयस्तद्धूतं=तत्तुल्यम्, धरणिरिव=भूमिवत् । कस्य ? पष्ठयर्थे सप्तम्याः प्रयुक्तत्वाद् लोके=लोकस्य जगतः । तथा हि-

जह पुहईतलमेयं समत्थलोयस्स होइ आहारो ।

तह सम्मदंसणं पि य आहारो होइ धम्मस्स ॥ ८० ॥

तथा 'प्रहाणदव्वाण य भायणं व'त्ति प्रधानानि=प्रवराणि, तानि^१ च तानि द्रव्याणि च क्षीरादीनि अतस्तेषाम् । चकारः समुच्चये । भाजनं=कुण्डादि तद्वत्=तदिव । तथा च-

कुण्डादिभाजनविशेषविवर्जितस्तु, निःशेषवस्तुनिचयो व्रजति प्रणाशम् ।

यद्वत् तथा विविधधर्मविशेषराशिः, सदृशनप्रवरभाजनविप्रहीणः ॥ ८१ ॥

तथा 'माणिक-णाणामणिमाइ-मुत्ता-सिल-प्पवाला-ऽमललोहियंक्ख-सुवण्णपुण्णं व महाणिहाणं'ति माणिक्यानि=महामौक्तिकानि, नाना=अनेकप्रकारा मण्यादयः=चन्द्रकान्ताद्याः, आदिशब्दाद् हीरकादिग्रहः, मुक्ताः=मौक्तिकानि, शिलाः=स्फटिकोपलाः, प्रवालानि=विदुमाणि, अमललोहिताक्षाणि=निर्मलरत्नानि, सुवर्णं=काञ्चनम्, माणिक्यानि च नानामणयश्चेत्यादिद्वन्द्वः, तैः पूर्णं=भूतं महानिधानवत्=तद्बृहद्भाजनमिव । तथा हि-

जह बहुविहमाणिकाइदव्वपरिपूरियं महणिहाणं ।

संसारिअण्येयसुहाण कारणं होइ जीवस्स ॥ ८२ ॥

तह बहुविहधम्मविसेससंजुयं सम्मदरिसणमिमं पि ।

अच्चंतियनिरुवममोक्खसोक्खसंसाहगं होइ ॥ ८३ ॥

इति वृत्तद्वयार्थः ॥ १४-१५ ॥

एतच्चेद्विधं महाप्रभावमत्यन्तदुःप्रापं चावाप्य यद्विवेचं तदाह-

एयं महापुण्णफलं सहावसुद्धीएँ लद्धूण अलद्धपुवं ।

जिणाणमाणाएँ पयट्टियवं, विसेसओ सत्तसु ठाणएसु ॥ १६ ॥

'एयं'ति एतद् पूर्वोक्तम् । 'महापुण्णफलं'ति महापुण्यफलं=बृहच्छुभसञ्चयकार्यम् । यतः-

बहुभवकोडीविरइयकम्ममहासेलदलणवरकुलिसं ।

पाविज्जइ सम्मत्तं उवज्जिए पुण्णंसंघाए ॥ ८४ ॥

मोक्खमहातरुणिरुवहयवीयभूयं विसुद्धसम्मत्तं ।

जं लब्भइ जीवेहिं तं बहुविहपुण्णमाहण्यं ॥ ८५ ॥

'सहावसुद्धीए'त्ति स्वभावशुद्ध्या=अकामनिर्जरादिकर्मक्षयावाप्तपञ्चदशाङ्गीक्रमलक्षणया । उक्तं च-

भूएसु जंगमत्तं, तेसु वि पंचेदियत्तमुक्कोसं ।

तत्तो वि य माणुस्सं, माणुस्से आरिओ देसो ॥ ८६ ॥

1 A B मनांसीति । 2 A B प्रस्तुतत्वाद् । 3 O D 'नि चैतानि । 4 O D 'मुत्त-सि' । 5 A B 'यक्खा-सु' । 6 O D 'सारियणेय' । 7 O D सम्मदंसणमिमं । 8 O D 'सुद्धीए ल', E 'सुद्धीय ल' । 9 O D 'क्तं महापुण्य' । 10 O D 'णपव्वभारे ।

देसे कुलं पहाणं, कुले पहाणे य जाइ उकोसा ।

१तीय वि रूवसमिद्धी, रूवे वि बलं पहाणयरं ॥ ८७ ॥

होइ बले वि य जीयं, जीए वि पहाणयं तु विण्णाणं ।

विण्णाणे सम्मत्तं, सम्मत्ते सीलसंपत्ती ॥ ८८ ॥

सीले खाइयभावो, खाइयभावे वि केवलं णाणं ।

केवलिए पडिउण्णे पत्ते परमक्खरे मोक्खो ॥ ८९ ॥ (प० व० गा० १५६-१५९)

['लङ्घणं' ति, 'लब्धा' प्राप्य ।] 'अलङ्घ्यपुञ्चं' ति अलब्धपूर्वम्=अप्राप्तप्रथमम् । तथा हि—

अट्टविहकम्मतलसीसखइसरिसस्स मोहणिज्जस्स ।

उदहीसरिणामाणं इगुहत्तरिकोडिकोडीओ ॥ ९० ॥

जइया जिएहि खवियाँ होंति करणेणऽहापवत्तेण ।

तइया अउव्वकरणं उं पावन्ति सम्मत्तं ॥ ९१ ॥

'जिणाणं' ति जिनानां=मोहमहाराजनिर्मूलोन्मूलनावाप्तजयपताकानाम् । 'आणाए' ति आज्ञायां=तदादेश-
लक्षणायाम् । 'प्रवर्तितव्यं' प्रवृत्तिर्विधेया । किमविशेषेण ? नेत्याह—'विसेसओ' विशेषतः=तदन्यसमधिकतया ।

'सत्तसु' ति सत्तसु=सप्तसङ्ख्येषु, स्थानकेषु=पात्रविशेषेषु विम्बादिष्विति वृत्तार्थः ॥ १६ ॥

इदानीं सप्त स्थानकान्येव नामतः प्रतिपादयंस्तत्कृत्यादेशं वृत्तेनाऽऽह—

विंबाण चेईहर-पुत्थयाणं, जिणाण साहूण य संजईणं ।

आणारुईसावय सावियाणं, समायरेज्जा उचियं तमेयं ॥ १७ ॥

'विंबाणं' ति (ण' ति) विम्बानां=प्रतिकृतीनाम् । तथा 'चेईहराणं' ति चैत्यगृहाणां=विम्बाधारभवनानाम् ।
तथा 'पुत्थयाणं' ति पुस्तकानां=पत्रसञ्चयलिखितागमानाम् । 'जिणाणं' ति (ण' ति) जिनसम्बन्धिनानाम् । अग्रे-
तनपदचकारस्यावधारणार्थस्यात्र सम्बन्धात्, तेन जिनानामेव सम्बन्धीनि यानि विम्ब-चैत्यगृह-पुस्तकानि, न
शाक्यादिसत्त्वानि । तथा 'साहूणं' ति साधूनां=सत्क्रियादिगुणान्वितयतीनाम्, यत एवंगुणा एव साधवो
भवन्ति । उक्तं च—

यः सत्क्रियाप्रवृत्तः सज्ज्ञानी निस्पृहः क्षमासहितः ।

धर्मध्यानाभिरतश्च साधुरिति कथ्यते सद्भिः ॥ ९२ ॥

तथा 'संजईणं' ति संयतीनां=साधुगुणोपेतसाध्वीनाम् । तथा 'आणारुईसावय' ति विभक्तिलोपाद्
आज्ञारुचिश्रावकाणाम् । आज्ञा=भगवददेशस्तस्यां रुचिः=श्रद्धा येषां ते आज्ञारुचयः; शृण्वन्ति यतिमुखात्
साधु-श्रावकसामाचारीमिति श्रावकाः । उक्तं च—

संपत्तदंसणार्ई पइदियहं जइजणा सुणेई इ ।

सामायारिं परमं जो खलु तं सावगं वेति ॥ ९३ ॥

आज्ञारुचयश्च ते श्रावकाश्च=उपासका आज्ञारुचिश्रावकास्तेषाम् । तथा 'सावियाणं' ति श्राविकाणां=
पूर्वोक्तगुणयुक्तोपासिकानाम् । 'समायरेज्ज' ति समाचरेत्=कुर्यात् । 'उचियं' ति उचितं=सप्तस्थानकयथायोग्यं¹²
कृत्यम् । ¹³'तमेयं' ति तदेतद् वक्ष्यमाणं कृत्यमिति वृत्तार्थः ॥ १७ ॥

'यथोदेशं तथा निर्देशः' इति न्यायमाश्रित्य विम्बानामुचितं यत् प्राग् विधेयतयोक्तं तद् वृत्तद्वयेन प्रतिपादयति—

1 A B तीए रू । 2 O D य । 3 O D 'हिणुण्णे । 4 O D 'द्वउव्वं । 5 A B 'सरणा' । 6 O D 'कोदको' ।
7 A B 'या होंती कर' । 8 A B 'शेषेणेत्याह । 9 O D E 'पोत्थयाणं । 10 O D क्षमादियुतः । 11 A B ' ति ।
12 O D 'योग्यकृत्यम् । 13 A B तमेवं तदे' ।

[जिनविम्बारूपं थमं स्थानकम्]

वज्जेंदनीलं-अंजण-चंदकंत-रिट्ठं-अंक-कक्केयण-विहुमाणं ।

सुवण्ण-रुप्पा-अमलफालियाण, साराण दव्वाण समुब्भवाओ ॥ १८ ॥

महंतभामंडलमंडियाओ, संताओ कंताओ मणोहराओ ।

भव्वाण णिव्वाणणिवंधणाओ, णिम्मावएज्जा पडिमा वराओ ॥ १९ ॥

‘वज्ज’ति वज्राणि=सर्वरत्नप्रधानानि हीरका इत्यर्थः । ‘इंदनील’ति इन्द्रनीलानि=नीलवर्णमहारत्नानि ।

‘अंजण’ति कज्जलरुचिरत्नानि । ‘चंदकंत’ति चन्द्रकान्ताः=रजनिकरकरनिकरसंसर्गनीरक्षणस्वभावा मणयः ।

‘रिट्ठ’ति रिष्टानि=कृष्णरत्नानि । ‘अंक’ति अङ्काः=शुभ्ररत्नविशेषाः । ‘कक्केयण’ति कर्केतकानि=पीतरत्नानि ।

‘विहुम’ति विद्रुमाणि=प्रवालकानि । वज्राणि चेन्द्रनीलानि चेत्यादिद्वन्द्वस्तेषां सम्बन्धिनीः । तथा ‘सुवण्ण’ति

सुवर्णं=काञ्चनम् । ‘रुप्प’ति रूप्यं=रजतम् । ‘अमलफालिय’ति अमलस्फटिकाः=निर्मलार्कोपलाः । सुवर्णं च

रूप्यं चामलस्फटिकाश्च सुवर्ण-रूप्या-अमलस्फटिकाः, तेषां सम्बन्धिनीः । तथान्येषामपि ‘साराण’ति साराणाम्=

उत्तमानाम् । ‘दव्वाण’ति द्रव्याणां=वस्तूनाम् । ‘समुब्भवाओ’ति समुद्भवाः=तत्समुत्थाः । ‘महंतभामंडल-

मंडियाओ’ति महच्च तद्=विशालं भामण्डलं च=प्रभाचक्रवालम्, तेन मण्डिताः=शोभिता महाभामण्डल-

मण्डिताः । ‘संताओ’ति शान्ताः=राग-द्वेषादिसंसृचकरमणी-प्रहरणादिचिह्नरहितत्वेन प्रशान्ताकृतयः । ‘कंताओ’ति

कान्ताः=दीप्तिमतीः । ‘मणोहराओ’ति मनोहराः=चित्तानन्ददायिनीः । ‘भव्वाण’ति भव्यानां=मुक्तिगमन-

योग्यानाम् । ‘णिव्वाणणिवंधणाओ’ति निर्वाणनिबन्धनाः=मोक्षहेतुभूताः, विशिष्टभावोच्छासहेतुभूतत्वेन कर्म-

क्षयकारका इति भावः । उक्तं च-

पासाईया पडिमा लक्खणजुत्ता समत्तअलंकरणा ।

जह पल्हाएइ मणं तह णिज्जर मो वियाणाहि ॥ १४ ॥

दट्ठूण मणभिरामं पसंतविंव जिणस्स भव्वजिया ।

आणंदपूरियं हवंति सिहिणो व्व घणसमए ॥ १५ ॥

‘निम्मापएज्ज’ति निर्मापयेद्=विधापयेत् । ‘पडिम’ति प्रतिमाः=प्रतिकृतीः । ‘पराओ’ति पराः=प्रधानाः ।

इति वृत्तद्वयार्थः ॥ १८-१९ ॥

केषां सम्बन्धिनीः प्रतिमाः ? इत्याह-

जिणेंदचंदाण णरेंद-चंद-नागेंद-देवेंदअभिवंदियाणं ।

इति वृत्तार्द्धम् । ‘जिणेंदचंदाण’ति जिनेन्द्रचन्द्राणाम्, जिनाः=अवधिजिनादयः, तेषामिन्द्राः=स्वामिनः

सामान्यकेवलिनः, तेषां चन्द्रा इव चन्द्रा जिनेन्द्रचन्द्राः=तीर्थकृतः, तेषां प्रतिमा निर्मापयेदिति सण्टङ्कः । कथ-

म्भूतानां तेषाम् ? अत आह-‘नरेंद-चंद-नागेंद-देवेंदअभिवंदियाणं’ति नरेन्द्राः=चक्रवर्त्यादयः, चन्द्राः=

ज्योतिष्केन्द्राः, नागेन्द्राः=भवनपतिविशेषनायकाः शेषभवनपतीन्द्रोपलक्षणमेतत्, देवेन्द्राः=त्रिदशपतयः,

नरेन्द्राश्च चन्द्राश्चेत्यादिद्वन्द्वः, तैरभिवन्दिताः=नमस्कृता ये ते तथा [? तेषाम्] । उक्तं च-

1 O D वज्जिंद° । 2 E संता य कंता य मणो° । 3 A B ‘वज्ज’ति । 4 A B सम्बन्धीति । 5 O D रूपं ।

6 A B °लस्फटिका । 7 O D रूपं । 8 O D °रूपा° । 9 E जिणेंदचंदाण, O D जिणेंद° । 10 O D °याणं ति

वृत्ता° । 11 A B °न्द्राः सामा° । 12 B °पतीन्द्रोप°, A पुस्तके पाठभ्रंशः । 13 A B °ता ये ते ।

सुर-असुर-जोइसाणं वण-विजाहर-णराण जे पहुणो ।
भत्तिभरणिबभरेहिं जिणेंदचंदा णमेजंति ॥ ९६ ॥

तासां प्रतिमानां स्व-परकारितानां यद् विधेयं तद् उत्तरार्धेनाऽऽह—

कुज्जा महग्घेहिं महारिहेहिं, अट्ठप्पगारा पडिमाण पूया ॥ २० ॥

इति वृत्तार्धम् । 'कुज्ज'त्ति कुर्याद्=विदध्यात् । 'महग्घेहि'ति महार्धैः=महामूल्यैः । 'महारिहेहि'ति महार्धैः=गौरव्यैः । 'अट्ठप्पगारा'त्ति अष्टप्रकारा=अष्टभेदा । 'पडिमाण'त्ति प्रतिमानां=जिनप्रतिकृतीनाम् । 'पूय'त्ति पूजा=सपर्येति वृत्तार्थः ॥ २० ॥

तस्या एवाऽष्टप्रकारपूजायाः प्रतिपादनार्थमाह वृत्तम्—

पुप्फेहिं गंधेहिं सुगंधिएहिं, धूवेहिं दीवेहिं य अक्खएहिं ।

णाणाफलेहिं च घएहिं णिच्चं, पाणीयपुण्णेहिं य भायणेहिं ॥ २१ ॥

'पुप्फेहिं'ति पुष्पैः=जात्यादिकुसुमैः, पूजां कुर्यादिति पूर्ववृत्तानुवृत्तेन सम्बन्धः । उक्तं च—

प्रत्यग्रोन्मेषनिर्न्यद्रहलपरिमलैर्गुम्फसौन्दर्यरम्यै-

आम्यत्सौगन्ध्यलब्धभ्रमरकुलकलक्वाणवाचालितान्तैः ।

पुष्पैः किञ्जल्कवद्भिर्जलकणकलितैः प्रत्यहं पुण्यभाजः,

श्रीमज्जेनेन्द्रविम्वं पुलकितवपुषः पूजयन्त्यादरेण ॥ ९७ ॥

तथा 'गंधेहिं'ति गन्धैः=वासैः । उक्तं च—

जातीफलेला-मलयोद्भवादिक्षोदोद्भवत्वात् स्फुटजातगन्धैः ।

कर्पूरपानीयकृताधिवासैर्वासैर्जिनं पुण्यकृतोऽर्चयन्ति ॥ ९८ ॥

'सुगंधिएहिं'ति सुगन्धिभिः=प्राणेन्द्रियप्राणिजनकैः । एतच्च विशेषणमुभयपदयोरप्यायोज्यम् । यतः पुष्पैरपि सुगन्धिभिरेव पूजा विधेया, सुगन्धिपुष्पसद्भावे सति विशिष्टभावोत्पादकत्वात् । उक्तं च—

पवरेहिं साहणेहिं पायं भावो वि जायए पवरो ।

न य अण्णो उवओगो एएसिं सयाण लट्ठयरो ॥ ९९ ॥ (पञ्चा० गा० १६०)

अथ चेत् सुगन्धिपुष्पाण्येव न सम्पद्यन्ते, शक्तिर्वा न भवति, ततो यथासम्भवमपि पूजा विधीयमाना गुणाय सम्पद्यते । उक्तं च—

कल्हारपत्तियाए णइणीरेणं जिणेंदपूयाए ।

धन्ना कल्लाणपरंपराएँ मोक्खम्मि संपत्ता ॥ १०० ॥

अत्र चोक्तगाथायां धन्याकथानकं सूचितम् । तदपि सुगन्धजनपूजाभावप्रकर्षप्रतिपादनार्थं लिख्यते—

[१७. धन्याकथानकम्]

अथि इहेव जंहुंदीवे दीवे भारहे वासे महोदयाणईए पच्चासण्णं सिरिवद्धणं णाम णयरं । तत्थ य दरियारिमत्तमायंगघडाकुंभनिब्भेयपच्चलपउट्ठकंठीरवो सिरिवम्मो णाम राया । तस्स य सयलंतेउरप्पहाणा निजियरइखुवलावण्णा सिरिकंता णाम महादेवी । ताणं च जम्मंतरोवज्जियपुण्णपब्भारसंजणिंयविसिद्धविसय-

1 O D तासां च प्र° । 2 O D E °प्यगारा । 3 A B प्रत्योः 'कुज्ज'त्ति इति पाठो नास्ति । 4 O D °माणं' ति । 5 C D °नार्थं वृत्तमाह— । 6 C D सुहं(यं)धि° । 7 O D °यप्रीतिजन° । 8 O D °या यथाशक्तिपुष्प° । 9 O D °प्रकर्षसम्पादनार्थं । 10 A B °दीवे भारहे । 11 A B णाम देवी । 12 A B °यविसय° ।

सुहमणुहवंताणं वच्चे कालो । अन्नया य देवी फल-फुल्लरेहिरं गियकंतिविच्छाड्यासेसवणलयं कप्पलयं सुमिणे
पासेत्ताणं पडिबुद्धा । साहियं च जहाविहिणा सुमिणयं दइयस्स । तेण वि समाइट्ठं जहा 'देवि ! तुह सयल-
विलयायणप्पहाणा बहुजणोवगारिणी धूया भविस्सइ । देवी वि 'एवं होउ'त्ति अभिणंदिऊण गया सट्ठाणं ।
तओ तं चेव दिणमाइं काऊण पवहुमाणगम्भा पूरेजमाणजिणविंनपूया-ण्हवणाइडोहला नियसमए य पसूया
देवी । दिट्ठा य नियपहाजालेणोज्जोयंती तमुदेसं दारिया । निवेइओ य धूयाजम्मो णरेंदस्स । तेणावि जहोचियं
ठिइपडियं काऊण निव्वत्तसुइजायकम्माए पइडियं णामं धूयाए रयणप्पेम त्ति । सा यं निव्वाय-निव्वाघाय-
गिरिकंदरसमल्लीण व्व चंपयलया वहुइ देहोवचएण, सुक्कपक्खचंदलेह व्व कलाकलावेण य, जाव जाय्था
चोदसवारिसिय त्ति । तओ दासचेडियाचक्कवालसंपरिवुडा कंचुइसमेया पाइक्कवंदसंपरिखित्ता सुवण्णमयजंपा-
णारूढा हिंडइ पइदिणं अभिरममाणी उज्जाण-त्रावि-दीहिया-सरोवराइसु ।

अन्नया भणिया पियंकरियाऽहिहाणाए दासचेडीए 'सामिणि ! न कयाइ अम्हे महोदयानइतीरट्ठिय-
उज्जाणेषु गयाओ, ता जइ सामिणीए पडिहासइ तो तत्थ गंतूण उज्जाणसिरिं नइं च पेच्छामो' । तओ सा
सहरिसं 'एवं होउ'त्ति जंपमाणी गया तत्थ । अयलोइया य परिपेरेंतेसु भमिऊण महानइं, पविट्ठा य कोउगेण
नइतीरट्ठियं वरोज्जाणं । तत्थ य असोय-पुण्णाय-नाय-हिंताल-ताल-तमाल-सरल-सज्ज-ऽज्जुण-सहयार-चंपय-वउल-
तिलय-लउय-लत्तोय-सत्तिवण्णाइपहाणतरुवरमज्झट्ठियं पेच्छइ अदव्वभसरयव्वभविव्वभं जिणमंदिरं । तं च दट्ठूण
हरिसुप्फुल्लोयणा जाव पविसइ ताव दिट्ठा अंकमहारयणविणिम्मिया भयवओ चंदप्पहसामित्थंकरस्स
पडिमा । 'कहिं मण्णे मए एसा पडिमा एयं च मंदिरं दिट्ठं'ति ईहा-ऽपूहमगणगवेसणं कुणमाणी मुच्छावस-
विमउलमाणलोयणा पव्वायंतवयणकमला थरथरंतसव्वंगोवंगा विमुक्कसंधिवंधणा धस त्ति धरणीयलम्मि निवडिया ।
तओ पच्चासण्णपरियणो 'किमेयं किमेयं ?'ति हाहक्कंदपरो विविहाओ चेट्ठाओ काउमाढत्तो । अवि य-

अंगाइं मलइ को वि हु, को वि हु सलिलेणं सिंचइ तुरियं । को वि हु वीयइ वरतालियंटवाएण अणवरयं ॥ १

गोसीसचंदणेणं सरसेणं को वि लिंपइ देहं । को वि हु तुरियं तुरियं गंतुं रायस्स पासम्मि ॥ २

विण्णवइं 'देव ! परितायह त्ति ण यं किंचि कारणं मुणिमो । किंतु अवत्था गरुइ वट्ठइ-कुंमरीए देहम्मि' ॥ ३

तओ राया तं निसामिऊण वीहोल्लोयणो संभमवसखलंतवयणो 'अरे वाहरह तुरियं विज्जं'ति भणमाणो
जच्चतुरंगमारूढो झड त्ति गओ जिणमंदिरं । तयणुमगेणं य सिरिकंतादेवीपमुहमंतेउरं, सामंत-मंति-पउर-लोगो
य । इत्थंतरम्मि य सुमरेऊण पुव्वजाइं लद्धचेयणां उट्ठिया कुंमरी । रण्णा य उच्छंगे णिवेसिऊण पुच्छियं
'वच्छे ! किमेयं ?' ति । तीए भणियं-

'अडइहिं पत्ता णइहिं जल्ल, तो वि ण वूहा हत्थ । अम्मो ! तसु कव्वाडियह अज्ज वि सा इ अवत्थ' ॥ ४

राइणा भणियं 'वच्छे ! ण किंचि एयमवगच्छामो ।' तीए संलत्तं 'ताय ! उवविसावेह लोयं, होह
दत्तावहाणा, जेण सव्वं सवित्थरं साहेमि एयस्स दूहयस्स अत्थं' । वयणाणंतरं च पडिहारेण णिवेसिओ सव्वो
वि लोगो । राइणा वि भणियं 'वच्छे ! दत्तावहाणो चेवाहं ता साहेहि सव्वं । रयणप्पहाए भणियं-

अत्थि ताव तुम्हाण पसिद्धं चेव^{१०} एयं सिरिवट्ठणं णाम णगरं । इत्थ य अत्थि आजम्मदीरिदोवहओ
पइदिणं कट्टभारयाऽऽणयणजणियभोयणं-ऽच्छायणवित्ती भग्गालियाऽहिहाणो णाम कव्वाडिओ । तस्स य
धन्ना णाम भारिया । ताणि य पइदिणं पच्छिमरयणीए उत्तरिऊण इमं महोदयं महाणइं वच्चंति कट्ठाणं ।
सीसारोवियभारगाणि समागच्छंति जाव एस जो उज्जाणस्स अदूरसामंते वडरुक्खो, तस्स य छायाए वीसमेऊण

1 O D °प्पह त्ति । 2 O D वि । 3 A B °या [च]उदसवरि° । 4 A B पहासइ । 5 A B °हिंताल-तमा° ।
6 O D °सत्तव° । 7 O D हरिसुप्फु° । 8 O D °यलं संनिव° । 9 A B °लेहिं सिंचए । 10 A B °इ कोवि परि° ।
11 A B वि । 12 A B कुमरिस्स देह° । 13 A B वाहल्ल° । 14 A B °ण सिरि° । 15 A B °णा य उ° ।
16 O D कुमारी । 17 O D भूहा । 18 A B अम्मी । 19 A B °व सिरि° । 20 A B °दरिदो° । 21 O D °णवित्ती ।

णगरं पविसन्ति । अन्नमि दिणे वीसमंतीए भणिओ भत्ता धण्णाए 'नाह ! मम तिसाए कंठो सुसइ, ता जइ तुमं भणसि तो हं णईए पाणियं पिबित्ता समागच्छामि ।' तेण भणियं 'भदे ! घरं पि नाइदूरयं, ता तत्थेव वच्चामो ।' तीए भणियं 'वाढं तिसाभिभूयं ग्हि' । तेण भणियं 'जइ एवं तो सिग्घमागच्छाहि ।' गया य सा । पाठं च पाणियं जाव समागच्छइ ताव पेच्छइ एयं वरोज्जाणं । तओ तीए चित्तियं 'अहो ! अम्हेहि मंदभग्गेहि गच्छंतेहि अंवयारत्ताओ, आगच्छंतेहि भारक्कंतेहि ण कयाइ वि एयं उज्जाणं सच्चवियं, दिट्ठं च दरिसणकलाणि य लोयणाणि^६, ता संपयं पि सहलीकरेमि लोयणाणि^७त्ति । चितंती पइट्ठा एयमुज्जाणं । तओ विम्हय-कोउग-विष्कारियलोयणा इओ तओ वलियकंधरं णाणाविहतरुगहणं पेच्छमाणा समागया एयं उदेसं । तओ सच्चवियं^८ एयं जिणभवणं । अहो ! अच्छरियभूयं किं पि एयं देवहरयं दीसइ, ता पविसित्ता णिख्वेमि । पविसंती य पेच्छइ-

रयणविणिम्मियसोवाणपत्तियं मणिणिवद्धभूमितलं । कंचणमय^९वंभुगयवहुविहभंगेणुत्तलियं ॥ ५

ईसरवरगेहं पिव रमणीयमणेगख्वयाइण्णं । भोयणमंडवसरिसं वरसि^{१०}पकरोडयाईहि ॥ ६

आगासं व सुतारं सचंदयं वित्थडं सचित्तं च । वरणयरं व सुंसालं सगं व विमाणदेवजुयं ॥ ७

एवंविहं णियंती जा पविसइ ताव पेच्छइ सहसा । रागगिपसमजलहरचंदप्पहणाईवरविं^{११} ॥ ८

तं पेच्छऊणं सहसा भत्तिवसोल्लसिर्यपयडरोमंचा । भूल्लियभालवट्ठा पडिया पाएसु देवस्स ॥ ९

विण्णवइ 'गुणे वंदणविहिं च जाणामि तुज्झ णो णाह ! । जं पुण तुह भत्तीए होइ फलं होउ तं मज्झ' ॥ १०

तयणंतरं च चित्तियं तीए 'जइ कह वि णवणपुव्वयं पूजिऊण वंदिजइ ता सोहणं हवइ, कत्तो पुण अम्हाणं पुण्णवियलाणं पुप्फाइसामगीअभावाओ एयं संभवइ !'त्ति । चितंतीए पडिया चित्ते अडविकेयारे दिट्ठा कल्हारपत्तिया । 'कलं विहीए पूयं करिस्सामि'त्ति मणोरहापूरिज्जमाणहियया गया भत्तुणो समीवे । तेण पुच्छिया 'किं चिरावियं ?' । तीए भणियं 'णाह ! मए कस्सइ देवस्स एवंविहमच्चभुयं विवं दिट्ठं, तमवलोयंती य ठिया इत्तियं वेलं, ता तुमं पि गंतूणावलोइउं वंदेत्ता य कैरेहि णियणयण-जम्म-जीवियाइं सहलाइं' । तेण वि^{१२} 'आ पावे ! अम्हाणं ऊसूरं वट्ठइ, तुमं पुण खज्जसि लग्गा देवेणं'ति भणमाणेणं उप्पाडिओ कट्ठिहारओ । पविट्ठाणि य णयरं । वीयदिणे पच्चगवारयं घेत्तूण नईपुलिणे^{१३} नूमेत्ता गया अडविं । आगमणसमए य वयं चले घेत्तूण कल्हार-पत्तियं समागया वीसमणट्ठाणं । तओ तीए भणियं 'णाह ! वच्चामो तस्स देवस्स वंदणत्थं, एसा य मए आणीया कल्हारपत्तिया, एयं च णईपाणीयं, ता ण्वेत्ता पूइत्ता य वंदामो; जओ एवंविहदेवस्स पूयाइयं इहलोए परलोए य कल्लाणकारयं भवइ' । तेण भणियं 'णिल्लक्खणे ! किं मज्झ वि जहा तुज्झं गहो तहा विलगो ?' । तीए भणियं 'जं किंचि तुह पडिहासइ तं भणसु कुणसु य, अहं पुण जाव तस्स देवस्स चलणजुगलं ण वंदियं ताव णा-गच्छामि त्ति निच्छओ' । तेणावि णिच्छयं णाऊणं जंपियं 'जं तुह रोयइ तं कुणसु'त्ति । तओ गया धण्णा । णईए पक्खालिया कर-चरणा । भरिओ सलिलस्स वारओ । पविट्ठा देवहरयं । णविया पडिमा । पूइऊण य पुव्वक्कमेण वंदिया । तओ भगवंतं चेव हियएणुव्वहंती गया सत्थामं । एवं दिणे दिणे करेइ, जाव अन्नमि दिणे पुव्वकयकम्मदोसेण संजाओ तीए सरीरे महंतो रोगायंको । तेण य^{१४} पीडिज्जमाणीए चित्तियं 'अहो ! महमपुण्णता जेणज्ज भगवओ वंदणत्थं ण सक्केमि गंतुं, न णज्झइ 'एवंविहसरीरकारणे किं पि मे भवेस्सइ ?' ता सो चेव भगवं इहलोए परलोए य मह सरणं' । ति ज्ञायंती मरिऊण समुप्पण्णा एसा हं तुज्झ धूय त्ति ।

- 1 A B 'वच्चामि । 2 A B 'भूया तेण । 3 O D दट्ठव्वं । 4 A B 'णि त्ति, संप' । 5 O D 'माणी । 6 A B 'वियं जिण' । 7 A B 'खंभगय' । 8 O D 'सिप्पिक' । 9 A B सुसारं । 10 O D 'हज्जिणविंब' । 11 O D 'ण तो सा भत्ति' । 12 O D 'यपाडरो' । 13 A B करेह । 14 O D वि पावे । 15 O D वट्ठइ । 16 O D 'ट्ठमारओ । 17 O D 'ल्लिणम्मि नूमित्ता । 18 O D गहिऊण । 19 C D नईए पा' । 20 O D वंदेमो । 21 O D 'ज्झ तहा गहो विल' । 22 'A B 'ण जं तुह । 23 A B सत्थानं । 24 A B वि । 25 O D मज्झासउ' ।

अज्ज पुण एयं परमेसरवरत्तिवं दट्ठण समुप्पण्णं मे जाईसरणं । तेण कारणेण मए एवं पढियं । जइ उण तायस्स न पच्चओ तो वाहरावेहं भग्गालियं । तओ रण्णा पुच्छिओ दंडवासिओ 'अरे अत्थि एत्थ भग्गालियाहिहाणो कव्वाडिओ ?' । तेण भणियं 'देव ! अत्थि' । राइणा भणियं 'सिग्घमाणेहि' । तओ कंपंत-सव्वंगो आणीओ झत्ति तेण । सो रण्णा अभयपयाणाइणा समासासिऊण पुच्छिओ 'किमतिय का वि तुज्झ भज्जा ?' । तेण भणियं 'देव णत्थि संपयं, पुव्वं पुण आसि धण्णा णाम, किंतु पणरसमं वरिसं मयाए^१ तीसे वट्ठइ' । तओ राइणा भणियं 'भद ! किं दरि[सि]ज्जइ सा तुज्झ ?' । तेण भणियं 'ते(दे)व ! किं मयाणि कत्थ दीसंति ?' । राइणा भणियं 'दीसंति चेव, जओ चिट्ठइ पच्चक्खा चेव एसा तुह भारिया' । तेण जंपियं 'ण एसा मह भारिया किंतु तुम्ह धूय'त्ति^२ । तओ रयणप्पहाए भणियं 'अरे मुरुक्ख ! सा चेवाहं तुज्झ भारिया धण्णाहिहाणा एयस्स भयवओ सयलदेवाहिदेवस्स तियसिंदविदवदिज्जमाणचरणारविंदस्स चितामणि-कामधेनु-कप्पपायवड्ढमहियस्स पूयाइप्पहावेणं सयलकलाकलावाइगुणकलिया रायधूया संजाय म्हि' । साहियैइं एगंतरमिय-हसियाइयाणि सव्वाणि सपच्चयाणि चिण्हाणि । तओ तेण जंपियं 'देव ! संभवइ एयं जओ जाणइ एसा मह दइयासंतियाणि रहस्साणि' । तीए भणियं 'पुव्वं ताव मए भण्णमाणेणावि ण पडिवण्णं तए मह वयणं ता संपयं पि करेहि जिणपूयाइयं धम्माणुट्ठाणं, जेण जम्मंतरे वि ण होसि एवंविहदुक्खाण भायणं' । तओ गुरु-कम्मयाए जाहे ण किंचि पडिवज्जइ धम्मवयणं तओ 'अहो^३ ! असुहकम्मपरिणई जेण एवंविहे वि पच्चए ण पडिवज्जइ एस धम्मं'ति चित्तिऊण किंचि उचियं दाऊणावहीरिऊण तं, धम्माभिमुहं^४ च काऊण पभूयलोयं उट्ठिया रायदुहिया रायाइनीसेसलोगो य । गयाणि य सव्वाणि सट्ठाणं ति ।

तओ पइदिणं जिणवंदेण-ज्झण-ण्हवण-जत्ताईयाणि कुणंतीए, गुरुज्जणमाराहयंतीए, सुसाहुजणमुहविणि-गयसिद्धंतं सुणंतीए, सुपत्ताइं पडिलाहयंतीए, दीणा-डणाहाइमणोरहे पूरंतीए, साहम्मियजणवच्छलमायरंतीए, जणणि-ज्जणगाण पडिवोहमुप्पायंतीए जाव गच्छंति कैइवयदिवसा ताव अन्नम्मि^५ दिवसे समागओ महपुरणयर-सामिरिउं विजयरायसंतिओ महंतओ । कयजहोचियपडिवत्तिणा य विण्णत्तं तेण जहा 'देव ! तुह धूयागुण-गणमायणिऊण दढमावज्जियहियएण तीसे वरणत्थं पेसिओ हं देवेण^६ रिउविजयराइणा, तो जइ तुम्ह पडि-हाइ तो देज्ज सा देवस्स' । राइणा वि 'एवं होउ'त्ति भणेऊण सक्कारेत्ता विसज्जिओ महंतओ । तओ सोहण-दिणे महया भडचडगरेण सयंवरा चेव पेसिया रयणप्पहा । परिणीया^७ सोहणदिणे । तओ ताणं सब्भाव-सारं तिवग्गसंपायणपरं विसयसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो । अन्नया य कंचुगिवयणाओ वियाणेऊण चउणाण-संपण्णविजयसिंहसूरिसमागमणं णिग्गयाणि वंदणवडियाए । वंदेत्ता य णिसण्णाणि जहोचिये भूभागे । धम्म-लामपुव्वयं च भणियं भगवया—

जम्मण-मरणजलोहो दालिदमहोम्मिवीइपरिकलिओ । वाहिसयजलयरणो एसो रुदो भवसमुदो ॥ ११

एत्थ य णर-तिरिएसुं हिंडंतो णिययपावपडिवद्धो । दुक्खेहिं माणुसत्तं लहइ जिओ कम्मविवरेण ॥ १२

तं तुन्मेहिं लद्धं माणुसजम्मं कुलाइसंजुत्तं । तौ उज्झिउं पमायं कुणह सया उज्जमं धम्मे ॥ १३

१ ० D °सरविंवं । २ ० D °वेहि । ३ ० D °णा आइहं सिं । ४ A B °सिओ पुं । ५ A B °ए त्ति तीसे । ६ A B त्ति । रयं । ७ ० D तुह भज्जा धं । ८ ० D °याणि य एं । ९ ० D °हो ! कम्मपं । १० ० D °हं काऊं । ११ ० D °वंदण-ण्हवं । १२ ० D °इयं कुं । १३ ० D °जण(णं) समारं । १४ ० D °त्ताणि पं । १५ ० D °जणयाइयाण । १६ ० D कइ वि दिवहा । १७ ० D दिणे । १८ ० D °रिउं । १९ ० D रिउं । २० ० D °या य सों । २१ ० D तो ।

एवं च सोऊण संजायचरणपरिणामेहिं विण्णत्तं तेहिं 'भयवं । जाव जेट्टउत्तं रज्जेऽहिसिंचामो ताव तुभं पायमूले पव्वजागहणेण सहलीकरेस्सामो करिकण्णचंचलं माणुसत्तणं'ति । भयवया वि 'मा पडिवंधं करेजाह'त्ति भणिण् गयाणि णियमंदिरं । साहिऊण य मंति-सामंताइयाण णिययाभिप्पायं, अहिसित्तो पुरंदरा-हिहाणो जेट्टउत्तो रज्जे । तओ महाविभूर्इए सिवियारूढाणि गयाणि भगवओ समीवे । आगमविहिणा य दिक्खियाणि भयवया । समप्पिया रयणप्पहा पवत्तिणीए । तओ अब्भसिऊण किरियाकलावं, काऊण विविहाणि तवचरणणि, आराहिऊण गुरुयणं, संलिहिऊण अप्पाणं, पालिऊण णिक्कलंकं सामण्णं, पडिवज्जिऊणाऽणसणं, सुहज्जाणजोगेण चइऊण देहपंजरं गयाणि देवलोगं । एवं च कल्लाणपरंपराए सा धण्णा सिद्ध त्ति ।

धन्याख्यानकं समाप्तम् । १७

*

ता पहाणपुप्फाईणमसंपत्तीए इयरेहि वि पूया विहेजमाणा महाफला भवइ । संपत्तीए पुण पहाणेहिं चेव कायव्वा । अतो भणितम् 'सुगंधिएहिं'ति । 'धूवेहिं' ति धूपैः=अग्निदाह्यधनसार-सारङ्गमद-मीनोद्वारा-ऽगरु-प्रभृतिद्रव्यनिकरसंयोगैः । उक्तं च—

कर्पूरा-ऽगरु-चन्दनादिसुरभिद्रव्यव्रजोत्पादितै-

र्वहयुल्लासितलोलधूमपटलव्याप्तावकाशैर्दिशम् ।

न्द्रामोदहृतालजालजटिलैर्ग्राणेन्द्रियाह्लादिभि-

र्धूपैर्धन्यजना जि सततं कुर्वन्ति पूजां मुदा ॥ १०१ ॥

तथा 'दीवेहिं य'त्ति दीपैश्च=अन्धकारापहवर्ति-तैलसंयोगप्रज्वालिताग्निकलिकारूपैः । उक्तं च—

पूजाविधौ विमलवर्तिसुगन्धतैलैरुद्यत्प्रभाप्रहतदेवगृहान्धकारम् ।

श्रीमज्जिनेन्द्रपुरतः प्रतिबोधयन्ति, धन्या नरा विशदभक्तिभरेण दीपम् ॥ १०२ ॥

तथा 'अक्खएहिं'ति अक्षतैः=अष्टमङ्गलकादिरचनारचिताखण्डशाल्यादितण्डुलैः । उक्तं च—

शङ्ख-कुन्दावदातैर्जलक्षालितैर्गन्धशालैर्विशालैः सुगन्धोत्कटैः ।

सर्वदैवाक्षतैरक्षतैः पूजनं, तीर्थना भक्त्या विधेयं बुधैः ॥ १०३ ॥

तथा 'णाणाफलेहिं च' त्ति नानाफलैश्च=अनेकप्रकारपाकपूताम्रादिफलविशेषैः । उक्तं च—

पाकाधिरूढविविधोज्ज्वलवर्णशोभैर्नेत्राभिरामरचनैः स्पृहणीयगन्धैः ।

नानाफलैरपि च सुन्दरकन्द-मूलैः, पूजां जिनेन्द्रपुरतः प्रथयन्ति धन्याः ॥ १०४ ॥

तथा 'घएहिं'ति घृतैः=प्राज्याज्यभेदैः । उक्तं च—

खच्चैरिन्द्रियसौख्यहेतुभिरलं सद्भाजनेष्वर्पितै-

राज्यैः प्राज्यसुगन्धवर्णकलितैर्निःशेषदोषापहैः ।

राग-द्वेषमदोद्दुरारिजयिनः श्रीमज्जिनस्याग्रतः,

पूजां धन्यजनाः प्रहृष्टमनसः कुर्वन्ति सद्भक्तिततः ॥ १०५ ॥

'निच्चं'ति नित्यं=प्रतिदिनम् । यतः—

प्रतिदिवससञ्चयाद् वृद्धिमेति पुण्यं यदल्पमपि भवति ।

सरघामुखमात्रचितं, यथा हि मधु घटशतीभवति ॥ १०६ ॥

एतच्च विशेषणं समस्तपूजास्वायोज्यम् । तथा 'पाणीयपुणोहिं' य भायणेहिं'ति चकारस्य व्यवहितसम्बन्धात् पाणीयपूर्णभाजनैश्च = सुगन्धि-खच्छ-शीतलजलभृतकरकादिस्थानविशेषैः । उक्तं च—

निर्मलोज्ज्वलजलोपशोभितं, पूर्णपात्रनिकरं कृतादरः ।

दौकयेत् सततमेव वेष्टभाग्, जातसान्द्रपुलको जिनाग्रतः ॥ १०७ ॥

इह पूर्वत्र च चकारोऽनुक्तसमुच्चये, तेन नैवेद्य-वस्त्रा-ऽऽभरण-विलेपनादिपूजानामप्यष्टप्रकारपूजाया-मन्तर्भावो द्रष्टव्य इति वृत्तार्थः ॥ २१ ॥

उक्तं पूजास्वरूपम् । साम्प्रतं यादृग्विधविशेषणयुक्तः सन् जिनविम्बपूजाप्रवृत्तः प्राणी यादृग्विधदुःखभाग्न भवति तद् वृत्तद्वयेनाऽऽह—

पूयं कुणंतो बहुमाणवंतो, उदारचित्तो जिणभत्तिजुत्तो ।

दारिद्र-दोहग्ग-दुरंतदुक्ख-दुव्वण्ण-दुग्गंध-दुरूवयाणं ॥ २२ ॥

संताव-संजोग-वियोग-सोग-णिहीण-दीणत्तणमाइयाणं ।

तिक्खाण दुक्खाण भवुब्भवाणं, ण भायणं होइ भवंतरे वि ॥ २३ ॥

'पूयं'ति; पूजां=सपर्या पूर्वोक्ताम् । 'कुणंतो'त्ति कुर्वन्=विदधानः । 'बहुमाणवंतो'त्ति बहुमानवान्=आन्तरप्रीतिविशेषयुक्तः सन् अटवीमध्यस्थितशिवकपूजार्थनिरूपितधार्मिकविहितविशिष्टपूजावामपादोत्सारकशिव-कोपरिक्षिप्तमुखगण्डूषदक्षिणहस्तस्थितपुष्पपूजाकरणानन्तरपादपतितशिवकसम्भाषणकुपितधार्मिकप्रत्ययार्थोत्सारितैकलोचनशिवकदर्शनोद्भूतखेदबहुमानवशपरवशीभूतमहयुत्खातनिजलोचनप्रदपुलिन्द्रकवर्त्त । पुनरपि कथम्भूतः ? 'उदारचित्तो'त्ति उदारचित्तः=अकृपणाशयः । पुनरपि कीदृशः ? 'जिणभत्तिजुत्तो'त्ति जिनभक्तियुक्तः, जिनाः=रागादिजेतारस्तीर्यकृतः, तेषां भक्तिः बाह्यकृत्यकरणरूपा तर्था युक्तः=समन्वितो जिनभक्तियुक्तः । 'ण भायणं होइ भवंतरे वि' इति स्रष्टङ्कः । केषाम् ? इत्याह—'दारिद्र-दोहग्ग-दुरंतदुक्ख-दुव्वण्ण-दुग्गंध-दुरूवयाणं'ति दारिद्र्यं=निर्द्रव्यता, तच्च सर्वापदामास्पदम् । उक्तं च—

निर्द्रव्यो हियमेति हीपरिगतः प्रभ्रश्यते तेजसो,

निस्तेजाः परिभूयते परिभवान्निर्वेदमागच्छति ।

निर्विण्णः शुचमेति शोकविहतो बुद्धेः परिभ्रश्यति,

अष्टश्च क्षयमेत्यहो^{१२} ! निधनता सर्वापदामास्पदम् ॥ १०८ ॥

दौर्भाग्यं=सर्वजनाप्रियत्वं महामानसिकदुःखहेतुः । उक्तं च—

दुस्सहदोहग्गकलंकजलणजालावलीपलित्ताणं ।

जीवंतमयाण गिरत्थएण किं तेण जम्मेण ? ॥ १०९ ॥

दुरन्तदुःखम्=अपाराशर्म । दुर्वर्णः=विरूपा देहरुचिः । दुर्गन्धः=दुष्टगन्धः । दुः(? दू)रूपकं=विशो-भाकृतित्वम्, स्वार्थे कप्रत्ययः । दारिद्र्यं च दौर्भाग्यं चेत्यादिद्वन्द्वः, तेषाम् । तथा 'संताव-संजोग-वियोग-सोग-णिहीण-दीणत्तणमाइयाणं तिक्खाण दुक्खाण'ति सन्तापः=चित्तखेदः, स च महादुःखकारणम् । यतः—

1 A B °त्र चकारो° । 2 A B °पूजनमप्य° । 3 A B °धशेषगुणयुतः सन् । 4 O D E दालिह° । 5 A B भवोन्म° । 6 दृश्यतां बृहत्कल्पसूत्रप्रथमांशस्य २५३ तमपत्रप्रथमटिप्पणीगतं कल्पचूर्णेनिष्ठद्विजितमेतदुदाहरणम् । 7 A B °तः उदारचित्तः । 8 O D पुनः कीदृ° । 9 A B °था संयुक्तः । 10 O D सम्बन्धः । 11 O D °स्पदम् यत उक्तम्-नि° । 12 O D °हो अधन° । 13 A B °महामानसदुःख° । 14 A B °द्वन्द्वः । तथा ।

माणसियक्खेयाओ मणुयाणं होइ जा महापीडा ।

अकहेजंता वि फुडं लक्खेजइ तणुतणुत्ताओ ॥ ११० ॥

संयोगः=अनिष्टजननीलकः, सोऽपि दुःखाय यतः—

जोऽणिट्ठमाणुसेणं संजोगो मामि ! जायए कह वि ।

सो गरुयदुक्खदंदोलिदायगो होइ अबुहाण ॥ १११ ॥

वियोगः=अमीष्टवान्धवादिवस्तुविप्रयोगः, आक्रन्दादिमहाखेदकारणं चाऽसौ । यतोऽवाचि—

रुदितं यच्च संसारे बन्धूनां विप्रयोगतः ।

तेषां नेत्राश्रुविन्दूनां समुद्रोऽपि न भाजनम् ॥ ११२ ॥

तथा—

इट्ठाणं वत्थूणं पियजणमाईण विप्पओगम्मि ।

जायइ गरुयं दुक्खं, एगं मोत्तूण गयरागं ॥ ११३ ॥

शोकः=जनकादिमरणजनितश्चित्तखेदः, समस्तापदामारुपदं चासौ, यत उक्तम्— शोको हि नाम पर्यायः पिशाच्याः, रूपान्तरमाचक्षते पातकस्य, तारुण्यं तमसः, विशेषो विषयः, अनन्तकः प्रेतनगरनायकोऽयम्, अनिर्वृत्तिधर्मा दहनोऽयम्, अक्षयो राज्यक्षमाऽयम्, अलक्ष्मीनिवासो जनार्दनोऽयम्, अपुण्यप्रवृत्तः क्षपणकोऽयम्, अप्रतिबोधो निद्राप्रकारोऽयम्, अनलसधर्मा सन्निपातोऽयम्, अशिवानुरोधो वैरो विनायकोऽयम्, अबुधसेवितो ग्रहवर्गोऽयम्, अयोगसमुत्थो ज्योतिःप्रकारोऽयम्, स्नेहाद् वायुप्रकोपः, मानसाद् अग्निसम्भवः, आर्द्रभावाद् रजःक्षोभः, रसाद् अतिशोषः, रागात् कालपरिणाम इति । किञ्च—

संतावचित्तखेयं णाणाविहआवईओ मरणं च ।

धम्म-ऽत्थ-कामहाणि लहइ णरो सोगसंतत्तो ॥ ११४ ॥

‘णिहीण’त्ति भावप्रधानत्वाद् निहीनत्वम्=अकिञ्चित्करत्वम् तदभ्यर्शमकारि । यतः—

णिदिज्जइ अणवरयं पुरिसो णियणिद्धवंधवेहिं पि ।

रूयजुओ वि हु ण हु जो, समत्थओ करणम्मि ॥ ११५ ॥

दीनत्वं=सत्त्वविकलता, मानसिक-शारीरिकासुखनिमित्तं च तत् । यतः—

जनक ! सहोदर ! मामक ! पितृव्य ! सुत ! भागिनेय ! मम कार्यम् ।

एतत् कुरु देहीदं लल्लि दीनः करोतीत्यम् ॥ ११६ ॥

सन्तापश्च संयोगश्च वियोगश्च शोकश्च निहीनत्वं च दीनत्वं च संताप-संयोग-वियोग-शोक-निहीन-दीनत्वानि, तान्यादिर्येषां व्याधि-पारवश्या-ऽङ्गच्छेदादीनां तानि तथा, तेषाम् । ‘तिक्खाण दुक्खाण’त्ति तीक्ष्णानां =असह्यानां दुःखानाम्=अशर्मणाम् । ‘भवुवमवाणं’ति संसारोत्थानाम् । न=नैव । ‘भायणं’ति भाजनं=स्थानम् । ‘होइ’ति भवति=जायते । ‘भवंतरे वि’त्ति भवान्तरेऽपि=जन्मान्तरेऽपि, आस्तामिह जन्मनीत्यपि शब्दार्थः । इति वृत्तद्वयार्थः ॥ २२-२३ ॥

जिनविम्बपूजाकारी यादृग्विधो न भवति तदुक्तम् । साम्प्रतं यादृशो भवति तद् वृत्तद्वयेनाऽऽह—

भवे पुणोऽसेससुहाण ठाणं, महाविमाणाहिवई सुरेंदो ।

तओ चुओ माणुसभोगभागी, रायाहिराया व धणाहिवो वा ॥ २४ ॥

कलाकलावे कुसलो कुलीणो, सयाणुकूलो सरलो सुसीलो ।

सदेवमच्चा-ऽसुरसुंदरीणं, आणंदयारी मण-लोयणाणं ॥ २५ ॥

‘भवे’ति प्राकृतत्वाद् भवति=जायते । पुनःशब्दो भिन्नवाक्यार्थः । ‘असेससुहाणं’ति अशेषसुखानां=समस्तसौख्यानां दारिद्र्यादिविपरीतानाम् । ‘ठाणं’ति स्थानम्=आस्पदम् । पूर्वत्रैहलोक-परलोकयोः प्रस्तुतत्वाद्, एतदिह लोके । परलोके तु ‘महाविमाणाहिवई’ति महाविमानाधिपतिः महान्ति च तानि=बृहत्प्रमाणानि विमानानि च=देवनिकेतनानि महाविमानानि, तेषामधिपतिः=स्वामी । ‘सुरेंदो’ति देवप्रभुः, उपलक्षणं चैतद् इन्द्रसामानिकादीनाम् । देवसुखमभिधाय पारलौकिकमेव मनुजसुखमाह—‘तओ चुओ’ति ततः=देवलोकाच्च्युतः=व्युप-रतः सन्निति गम्यते । ‘माणुसभोगभागी’ति मानुषाणां=मर्त्यानां भोगाः=शब्दादयस्तान् भुञ्जते=सेवते तच्छीलश्चेति मानुषभोगभागी । ‘रायाहिराया व’ति राज्ञां=महासामन्तानामधिराजः=चक्रवर्ती राजाधिराजः, वा-शब्द इन्द्राद्यपेक्षया विकल्पवाची । ‘धणाहिवो व’ति धनाधिपः=द्रव्यस्वामीश्वर इत्यर्थः, स च प्रस्तावात् क्षत्रिय-वणिग्-ब्राह्मणादिः । वा=विकल्पे ।

सोऽपि किम्भूतः ? इत्याह—‘कलाकलावे’ति कलाः=लेख्यादिविज्ञानरूपास्तासां कलापः=सङ्घातः कला-कलापस्तस्मिन् । ‘कुसलो’ति कुशलः=प्रवीणः । ‘कुलीणो’ति कुलीनः=विशुद्धपितृपक्षः, मातृपक्षोपलक्षणं चैतत् । ‘सयाणुकूलो’ति सदा=सर्वकालमनुकूलः=प्रियकारी, सतां वा=सत्पुरुषाणामनुकूलः सदनुकूलो दीर्घत्वमलाक्षणिकम्, यद्वा सत्=संसत् परिषदित्यर्थः, सा अनुकूला यस्य सः सदनुकूलः । ‘सरलो’ति सरलः=अकुटिलः । ‘सुसीलो’ति सुशीलः=शोभनस्वभावः । ‘सदेवमच्चा-ऽसुरसुंदरीणं’ति मर्त्याश्च=मनुजाः असुराश्च=भवनपतयो मर्त्या-ऽसुराः, सह देवैः=वैमानिकैर्वर्तन्ते ये ते तथा, तेषां सुन्दर्यः=रामास्तासाम् । ‘आणंदयारी’ति आनन्दकारी=रागाद्युत्पादयिता, भवतीति क्रिया सर्वत्र सम्बध्यते । ‘मण-लोयणाणं’ति मनो-लोचनानां=चित्त-चक्षुषाम्, सुरादिर्व्यनितानन्दकत्वे च भरत उदाहरणम् । तथा च—

जं गंगादेवीए अणुरायपरव्वसाएँ रइसोक्खं । सह भुञ्जंतो वसिओ तीसे भवणम्मि बहुकालं ॥ १

इत्थीरयणाईणं अण्णाण वि चित्तलोयणाणंदं । जणयंतो जं भुञ्जइ उदारभोगुब्भवं लच्छि ॥ २

तज्जम्मंतरतदोसरोगपीडियजइस्स किरियाए । उव्वरियरणकंबल-चंदण-गोसीसमोळेण ॥ ३

कारावियजिणमंदिरठावियतच्चिब्रवभत्तिकरणस्स । सोक्खाणुव्वंधजणयं अण्णसरिसं फलं मुणह ॥ ४

इति वृत्तद्वयार्थः ॥ २४-२५ ॥

इत्थं विम्बोचितकरणफलमुपदर्श्य सम्प्रत्युपदेशदानपूर्वकं प्रकरणोपसंहारमाह—

कारेज्ज तम्हा पडिमा जिणाणं, ण्हाणं पइट्ठा बलि पूय जत्ता ।

अण्णच्चयाणं च चिरंतणाणं, जहारिहं रक्खण वद्धणं ति^{१२} ॥ २६ ॥

1 E थाणं । 2 O D सुरेंदो । 3 A B °त्वादिह° । 4 A B °के महा° । 5 O D सुरेंदो । 6 A B भजति । 7 A B °वात् क्षात्र-च° । 8 A B यदि वा सत् । 9 O D पर्यदि° । 10 O D °दिविलयानन्द° । 11 O D °हारं वृत्तेनाह । 12 E °ति ॥ २६ ॥ पदमं ठाणं ति ।

इय सामत्थाभावे दोहिं वि वग्गेहिं पुव्वपुरिसाण ।
 इय सामत्थजुयाणं बहुमाणो होइ कायव्वो ॥ १२८ ॥
 ते धण्णा सप्पुरिसा जे एयं एवमेव णीसेसं ।
 पुव्वि करिंसु किच्चं जिणजत्ताए विहाणेण ॥ १२९ ॥
 अम्हे उ तह अधण्णा, धन्ना उण एत्तिण्ण जं तेसिं ।
 बहुमण्णामो चरियं सुहावहं धम्मपुरिसाणं ॥ १३० ॥
 इय बहुमाणा तेसिं गुणाणमणुमोयणाणिओगेण ।
 तत्तो तत्तुल्लं चिय होइ फलं आसयविसेसा ॥ १३१ ॥

(पञ्चा० गा० ४१७-४२८)

किमेतत् स्वकृतानामेव विम्बानां कारयेदुताऽन्यकृतानामपि ? इत्याह—‘अण्णच्चयाणं च’त्ति देशिशब्द-
 त्वात् चकारस्यापिशब्दार्थत्वाद् अन्यकृतानामपि परप्रतिष्ठापितानामपीत्यर्थः । ‘चिरंत्तणाणं’ति चिरन्तनानां=प्रभूत-
 कालीयानां यतो नूतनविम्बकरणात् सीदत्परकृतविम्बपूजनं बहुगुणम् । ‘जहारिहं’ति यथाहं=यथायोग्यम् ।
 किं पूजादिकमेव कृत्यमुतान्यदपि ? इत्याह—‘रक्खण वद्धणं’ति चस्य गम्यमानत्वाद् रक्षणं वर्धनं च । रक्षणं
 तदुपद्रवकारिनिवारणतः । वर्धनं निर्मलताकरणाद्युत्तरोत्तरविशेषापादनतः । यद्वा रक्षणं वर्धनमपि च द्रव्यस्येति
 शेषः । तत्र रक्षणं भक्षितोपेक्षितप्रज्ञाहीनदोषवर्जनतः, यतश्चैत्यद्रव्यरक्षणफलमुक्तमुपदेशपदेषु—

जिणपवयणं वुद्धिकरं विभावणं णाण-दंसण-गुणाणं ।

रक्खंतो जिणदव्वं परित्तसंसारिओ होइ ॥ १३२ ॥ (गा० ४१८)

जिनप्रवचनवृद्धिकरं तत्सन्तानाव्यवस्थितिकरितया । विभावनं=दीपकम् । तद्विनाशे च महान् दोषः ।
 यतस्तत्रैवोक्तम्—

चेइयदव्वं साहारणं च जो दुहइ मोहियमईओ ।

धम्मं व सो ण याणइ अहवा वद्धाउओ पुव्वि ॥ १३३ ॥ (उप० गा० ४१४)

चैत्यद्रव्यं=जिनेन्द्रविम्बवित्तम् । साधारणं च=सङ्घसम्बन्धि च । यः=पापकर्मा । द्रुह्यति=भक्षयति ।
 धर्मं=निःस्पृहतालक्षणम् । वाशब्दात् तद्भोगविपाकं च न जानाति । ‘अथवा’ इति प्रकारान्तरे । वद्धायुर्नर-
 कादिषु, द्रोहणकालात् पूर्वमिति । किञ्च आस्तां श्रावकः साधूनापि तद्विनाशे नोपेक्षा विधेया । यतः—

चेइयदव्वविणासे तदव्वविणासणे दुविहभेए ।

साहू उव्विक्खमाणो अणंतसंसारिओ होइ ॥ १३४ ॥ (उप० गा० ४१५)

चैत्यद्रव्यविनाशे । तद्व्यं=तदुपयोगिदारूपलेष्टकादि । द्विविधभेदे=नूतन-लघोत्पाटितमेदात्, मूलोत्तर-
 भेदाद्वा द्विप्रकारे । मूलं=स्तम्भ-कुम्भिकादि, उत्तरं=छादनादि, तस्मिन् । यद्वा द्विविधभेदे स्वपक्ष-परपक्ष-
 जनितविनाशे । तथा—

संजइचउत्थमंगे चेइयदव्वे य पवयणुड्डाहे ।

इसिघाए य चउत्थे मूलग्गी वोहिलाभस्स ॥ १३५ ॥

‘वद्धणं च’ त्ति बर्धनं=कलान्तरप्रयोगादिना वृद्धिनयनम् । यतः—

जिणपवयणं वुद्धिकरं पभावणं णाण-दंसण-गुणाणं ।

वुद्धतो जिणदव्वं तित्थयरत्तं लहइ जीवो ॥ १३६ ॥

चेइय-कुल-गण-संघे उवयारं कुणइ जो अणासंसी ।

पत्तेयवुद्ध गणहर तित्थयरो वा तओ होइ ॥ १३७ ॥ (उप० गा० ४१८—४१९)

‘अनाशंसी’ निस्पृहसेवोऽसौ—

जो निरुवलेवचित्तो चेइयदव्वं विवहुए सो उ ।

भुंजितु पवरलच्छिं संपावइ सासयं ठाणं ॥ १३८ ॥

कारयेदिति क्रिया सर्वत्र सम्बन्धनीया । ‘इतिः’ प्रकरणपरिसमाप्ताविति वृत्तार्थः ॥ २६ ॥

इति श्रीदेवचन्द्राचार्यविरचिते मूलशुद्धिविवरणे प्रथमस्थानकविवरणं समाप्तम् ॥

[जिनभवनाख्यं द्वितीयं स्थानकम्]

व्याख्यातं प्रथमस्थानकम् । तदनन्तरं च क्रमायातं द्वितीयमारभ्यते । अस्य च पूर्वेण सहायमभिसम्बन्धः—
पूर्वत्र जिनविम्बकृत्यमभिहितम् । प्रतिष्ठितस्य जिनविम्बस्य चैत्यगृहेण प्रयोजनमिति जिनभवनविधानमनेनोच्यत
इति । अनेन सम्बन्धेनायातस्यास्यादिसूत्राणि दश ।

जिणिंदयंदाण य मंदिराइं, आणंदसंदोहणिसंदिराइं ।

रम्माइँ रुंदाणि य सुंदराइं, भव्वाण सत्ताण सुहंकराइं ॥ २७ ॥

‘जिणिंदयंदाण’ति जिनेन्द्रचन्द्राणाम्, जिनाः=अवधिजिनादयस्तेषामिन्द्राः=सामान्यकेवलिनो जिनेन्द्रा-
स्तेषां चन्द्रा इव अष्टमहाप्रातिहार्याद्यैश्वर्ययुक्तत्वाद् उपरिवर्तिनस्तीर्थकृतो जिनेन्द्रचन्द्रास्तेषां सम्बन्धीनि ।
‘मंदिराइं’ति मन्दिराणि=आयतनानि विधापयेद् गृहीति दशमवृत्तपर्यन्ते (३६ तमे) क्रिया-कारकसम्बन्धः ।
कीदृग्विधानि तानि ? । अत आह—‘आणंदसंदोहणिसंदिराइं’ति प्राकृतत्वाद् आनन्दसन्दोहनिष्यन्दवन्ति,
आनन्दः=सम्पदस्तस्य सन्दोहः=सङ्घात आनन्दसन्दोहस्तस्य निष्यन्दः=निर्यासः स विद्यते येषु तदुत्पादकत्वेन
तानि तथा । तथा च—

आणंदणिभ्रंरंगो कयंवपुप्फं व पुलइओ पाणी ।

जइंसणेण जायइ कारेज्ज जिणालयं तमिह ॥ १३९ ॥

‘रम्माइँ’ति रम्याणि=रमणीयानि । ‘रुंदाणि य’ति रुन्दानि=विस्तीर्णानि । ‘चः’ समुच्चये । ‘सुंदराइं’ति
सुन्दराणि=वास्तुविद्याभिहितयथावत्स्तरादिन्यासयुतानि । ‘भाव्वाण’ति भव्यानां=मुक्तिगमनयोग्यानाम् ।
‘सत्ताण’ति सत्त्वानां=प्राणिनाम् । अनुस्वारस्याऽलाक्षणिकत्वात् ‘सुखकराणि’ शर्मोत्पादकानि, शुभकराणि
वा कल्याणहेतुभूतानि । अत्र भव्यग्रहणेनाऽभव्यानां निषेधमाह, यतस्तेषामास्तां जिनभवने, जिनेऽपि दृष्टे न
सौख्यमुत्पद्यते पालकादीनामिवेति वृत्तार्थः ॥ २७ ॥ तथा—

मेरु व्व तुंगाइँ सतोरणाइं, विसालशालासबलाणयाइं ।

सोपाण-णाणामणिमंडियाइं, माणेक्क-चामीकरकुट्टिमाइं ॥ २८ ॥

‘मेरु’व्व देवाचलमि(इ)व । ‘तुङ्गानि’ उच्चानि । ‘सतोरणानि’ ईल्लिकांतोरणयुतानि । ‘विसालशाला-
सबलाणकानि’ विशालाः=विस्तीर्णाः, शालाः=पट्टशाला येषु तानि तथा । शालाशब्दे दीर्घत्वं प्राकृतत्वात् ।
सह बलाणकेन=जगतीनिर्गमद्वारेण वर्तन्ते यानि तानि तथा । विशालशालानि च तानि सबलाणकानि चेति
समासः । ‘सोपान-नानामणिमण्डितानि’ सोपानैः=अवतरणैः, नानामणिभिश्च=चन्द्रकान्तप्रभृतिभिः, मण्डितानि=
शोभितानि यानि तानि तथा । पूर्वापरनिपाताद् वा नानामणिमण्डितसोपानानि । ‘माणिक्य-चामीकर-
कुट्टिमानि’ माणिक्यानि=महारत्नानि, चामीकरं=सुवर्णम्, तन्मयं कुट्टिमम्=उत्तानपट्टो येषु तानि तथेति
वृत्तार्थः ॥ २८ ॥ तथा—

विचित्तविच्छित्तविचित्तचित्त, सच्छत्त-भिंगार-स()चामराइं ।

ससालभंजी-मयरच्चइंध, वाउड्डुयाणेयधयाउलाइं ॥ २९ ॥

1 O D E °दइंदाण । 2 A B °दइंदाण । 3 C D °ण य’ति । 4 O D तानि ? एतदाह । 5 O D
°युक्तानि । 6 A B °त्ताण ति । 7 O D °व्यादीनां । 8 O D E सोमाणं । 9 O D E माणिक्क । 10 O D
ईल्लकां । 11 °विमत्तचित्त’ इति टीकाकृत्रिदिष्टं पाठान्तरम् ।

विभक्तिलोपाद् 'विचित्रविच्छित्तिविचित्रचित्राणि' विचित्राः=नानाप्रकाराः, विच्छित्तयः=स्फीतयो येषु तानि तथा । विचित्राणि=शोभनानि, चित्राणि=चित्रकर्मणि, येषु तानि तथा । विचित्रविच्छित्तीनि च तानि विचित्रचित्राणि चेति समासः । तथा पाठान्तराद्वा विचित्राः=अनेकप्रकाराः, विच्छित्तयः=भक्तयः, तामिर्वि-भक्तानि असम्मिलितानि पूतानि वा चित्राणि येषु तानि तथा । 'सच्छत्र-भृङ्गार-सुचामराणि' छत्रम्=आतपत्रम्, तच्च छत्रत्रयरूपम् । तत् तु त्रैलोक्यदेवाधिदेवत्वसंसूचकं जिनस्यैव भवति । भण्यते च—

छत्तत्तउ तउ उवरि देवइंदिण करि धरियउ,
कणयडंडुवरि हारलोलमालहिं परियरियउ ।

तिजगमज्झि देवाहिदेवुं किर अन्नु न अइसउ,
पयडइ एउ निरुत्तु एहु 'जण ! कुणहु म संसउ' ॥ १४० ॥

भृङ्गाराः=जजमुखाकृतयः स्नात्रोपयोगिभाजनविशेषाः । सुचामराणि=प्रधानप्रकीर्णकानि । ततश्च छत्रं च भृङ्गाराश्चेत्यादिद्वन्द्वस्तैः सह वर्तन्ते यानि तानि तथा । 'सशालभञ्जिका-मकरध्वजचिह्नानि' सह शाल-भञ्जिकाभिः=लेप्यादिमयपुत्रिकाभिर्मकरध्वजचिह्नेन च=महा[?]केतुलाञ्छनरूपेण वर्तन्ते यानि तानि तथा । मकरध्वजचिह्नं हि मकरकेतनजयसंसूचकम् । भण्यते च—

तत्तुत्तिन्नवरेन्नवन्नसुसुवण्णविणिम्मिउ,
जम्मि दंडु तहं धवलु चेलु मंदानिलघुणिणउ ।
सो जाणह अरहंतच्चिधु एहु गहिउ महद्वउ,
णिज्जिणेवि जयजिणणजोहु दुज्जउ मयरद्वउ ॥ १४१ ॥

'वातोद्धूतानेकध्वजाकुलानि' वातेन=समीरणेनोद्धूताः=उत्क्षिप्ताः, अनेके=प्रभूताः, ध्वजाः=देवकुलो-परिपताकारूपास्तैः आकुलानि=सङ्कीर्णानि यानि तानि तथेति वृत्तार्थः ॥ २९ ॥ तथा—

देवंग-पट्टंसुय-देवदूसउल्लोयरायंतनिरंतराइं ।

विलोलमुत्ताहल-मल्लमालापालंबओऊलकुलाऽऽकुलाइं ॥ ३० ॥

पूर्वापरनिपाताद् 'देवाङ्ग-पट्टांशुक-देवदूष्यराजदुल्लोचनिरन्तराणि' देवाङ्गानि=प्रधानसिचयानि, पट्टांशु-कानि=पट्टसूत्रनिर्मितानि, देवदूष्याणि=सुरवस्त्राणि, तै राजन्=शोभमानो य उल्लोचः=आकाशतलशोभा तेन निरन्तराणि=व्याप्तानि यानि तानि तथा । विलोलमुक्ताफल-माल्यमालाप्रालम्बावचूलकुलाकुलानि' विलोलाः=इतश्चेतश्चलन्त्यो मुक्ताफलानाम्=मौक्तिकानाम्, माल्यानां=सुमनसाम्, या मालाः=तद्गत्यनरूपास्तासां प्रालम्बाः=लम्बमानपुष्पगण्डूपरूपास्तेषु अवचूलाः=स्तवकास्तेषां कुलानि=सङ्घातास्तैराकुलानि=व्याप्तानि यानि तानि तथेति वृत्तार्थः ॥ ३० ॥ तथा—

कप्पूर-कत्थूरिय-कुंदुरुक्क-तुरुक्क-सच्चंदण-कुंकुमाणं ।

उज्जंतकालांगरुसारधूपणीहारवासंतदिगंतराइं ॥ ३१ ॥

तत्र 'दह्यत्कालांगरुसारधूपनिर्हारवास्यमानदिगन्तराणि' इति उत्तरार्धव्याख्या—दह्यंश्चासौ=धूमावस्था-मनुभवन् कालांगरुसारश्च=काकतुण्डांगरुप्रधानः स चाऽसौ धूपश्च दह्यत्कालांगरुसारधूपः, तस्य निर्हारः=

वहलगन्धस्तेन वास्यमानानि=सौगन्ध्यं नीयमानानि दिगन्तराणि येषु तानि तथा । केषां सम्बन्धीयो धूपः ? इत्यत आह—‘कर्पूर-कस्तूरिका-कुन्दुरुक-तुरुक-सच्चन्दन-कुङ्कुमानाम्’ इति पूर्वार्धम् । तत्र कर्पूरः=घनसारः, कस्तूरिका=मृगमदः, कुन्दुरुकं=चीटा(डा), तुरुकं=सीहकम्, सच्चन्दनं=प्रधानश्रीखण्डम्, कुङ्कुमं=कश्मीरजम्, कर्पूरश्च कस्तूरिका चेत्यादिद्वन्द्वः, अतस्तेषामिति वृत्तार्थः ॥ ३१ ॥ तथा—

चउव्विहाऽऽउज्जसुवज्जिराइं, गंधव्व-गीयद्धणिउद्धुराइं ।

णिच्चं पणच्चंतसुनाडंगाइं, कुदंतरासासहसाऽऽउलाइं ॥ ३२ ॥

‘चतुर्विधातोद्यसुवादीनि’ चतुर्विधं=चतुःप्रकारं तत-वितत-घन-शुपिरमेदात्, तत्स्वरूपं च—

ततं वीणादिकं ज्ञेयं, विततं पटहादिकम् ।

घनं च कांस्यतालादि, वंशादि शुपिरं स्मृतम् ॥ १४२ ॥

तच्च तदातोद्यं च=वादित्रं चतुर्विधातोद्यम्, तेन सुष्ठु प्रतिस्वरूपतया वादनशीलानि यानि तानि तथा । ‘गन्धर्व-गीतध्वन्युद्धुराणि’ गन्धर्व=देवनिकायकृतं गानम्, गीतं तु मनुजविहितम्, तयोर्ध्वनिः=मूर्च्छनादि-युक्तशब्दविशेषस्तनोद्धुराणि=उद्धृतानि यानि तानि तथा । नित्यं=सदा । ‘प्रनृत्यसुनाटकानि’ प्रकर्षेण नृत्यन्ति=लास्यवन्ति सुष्ठु=शोभनानि, नाटकानि=पात्रसञ्चयनिर्मितानि येषु तानि तथा । ‘कुर्दद्रासकसहस्रा-कुलानि’ कुर्दन्तः=उल्ललन्तो ये रासकाः=हस्ततालादानपुरस्सरतीर्थकरादिगुणगानप्रवृत्तपुरुषविशेषाः, ख्याद्युप-लक्षणं च पुंलिङ्गनिर्देशः । तेषां सहस्राणि=दशशतात्मकानि । बहुत्वसङ्ख्योपलक्षणमेतत् । तैः सङ्कुलानि=आकीर्णानि यानि तानि तथेति वृत्तार्थः ॥ ३२ ॥ तथा—

वंदंत पूयंत समोयरंत, रंगंत वग्गंत थुणंतएहिं ।

णच्चंत गायंत समुप्पयंत, उक्किट्टिनायाइकुणंतएहिं ॥ ३३ ॥

देवेहिं देवीहिं य माणवेहिं, नारी तिरिक्खेहिं य उत्तमेहिं ।

भत्तीएँ कोऊहल णिब्भरेहिं, लक्खेहिं कोडीहिं समाकुलाइं ॥ ३४ ॥

‘वंदंत’ति वन्दमानैः=चैत्यवन्दनं विदधद्भिः^१ । ‘पूयंत’ ति पूजयद्भिः=अष्टप्रकारादिपूजां कुर्वद्भिः । ‘समोयरंत’ति समवतरद्भिः=आकाशादागच्छद्भिः । ‘रंगंत’ति रङ्गद्भिः=इतश्चेतश्च मन्दमन्दभ्रमद्भिः । ‘वग्गंत’ति वल्गद्भिः=फालादिदानवद्भिः । ‘थुणंतएहिं’ति स्तुवद्भिः स्तुति-स्तोत्राणि पठद्भिः । ‘णच्चंत’ति नृत्यद्भिः । ‘गायंत’ति गायद्भिः । ‘समुप्पयंत’ति समुत्पतद्भिः=आकाशं गच्छद्भिः । ‘उक्किट्टिनायाइकुणंतएहिं’ति उत्कृष्टि-नादादि कुर्वद्भिः । तत्रोत्कृष्टिनादः=सिंहनादः, आदिशब्दाद् हयहेषितादिग्रहः ।

कैरेवं कुर्वद्भिः समाकुलानि ? इत्याह—‘देवैः’ सुरैः, ‘देवीभिश्च’ अप्सरोभिः । चशब्दो विद्याधर-विद्या-धरीसूचकः । ‘मानवैः’ मनुजैः, ‘नारीभिः’ मनुषीभिः, ‘तिरिक्खेहिं य’ति तिर्यग्भिश्च । ‘उत्तमैः’ प्रधानैः । पुनरपि तैः कथम्भूतैः ? इत्याह ‘भक्त्वा’ अन्तर्वासनया, कौतुकेन च=कुतूहलेन, निर्भरैः=पूर्णैः । कियद्भिः ?—लक्षैः कोटिभिश्च, चकारो गम्यते । ‘समाकुलानि’ सङ्कीर्णानि । ‘रम्याकुलानि वा’ रम्याणीति वृत्तद्वयार्थः ॥ ३३-३४ ॥

कानि जिनायतनानि निदर्शनीकृत्य तानि विधापयेद् ? इत्यत आह—

विमाणमाला-कुलपव्वएसुं, वक्खार-नंदीसर-मंदरेसुं ।

अट्ठावए सासय-ऽसासयाइं, जिणालयाइं व महालयाइं ॥ ३५ ॥

‘विमाणमाला-कुलपर्वतेषु’ विमाणमालाः=त्रैमानिकदेवनिवासपङ्क्तयः कुलपर्वताः=हिमाचलादयः, विमाणमालाश्च कुलपर्वताश्च विमाणमाला-कुलपर्वतास्तेषु, तथा । ‘वक्खार-नन्दीश्वर-मन्दरेषु’ वक्खाराः=विजयविभाग-कारिपर्वताः, नन्दीश्वरः=अष्टमद्वीपः, मन्दरः=मेरुः, वक्खाराश्चेत्यादिद्वन्द्वस्तेषु तथा । अष्टापदे=अवध्याप्रत्यासन-वर्तिनि वैताढ्यपादपर्वते यत्र भरतचक्रिनिर्मितं चैत्यायतनमस्ति । उपलक्षणं चैतत् शत्रुञ्जयादीनाम् । कथम्भूतानि ? यानि शाश्वतानि=अकृत्रिमाणि विमाणमालादिषु, अशाश्वतानि कृत्रिमाणि अष्टापदादिषु, जिनालयानीव=जिनायतनानिवत् तादृग्विधानीति भावार्थः । पुनः किम्भूतानि ? महालयानि=बृहत्प्रमाणानीति वृत्तार्थः ॥ ३५ ॥

केषु स्थानेषु तानि कारयेत् ? इत्यत आह—

उत्तुंगसिंगेसु महागिरीसु, पुरेसु गामा-ऽऽगर-पट्टेसुं ।

पए पए सब्वमहीयलम्मि, गिही विहाणेण विहावएज्जा ॥ ३६ ॥

‘उत्तुङ्गशृङ्गेषु’ उच्चकूटेषु ‘महागिरिषु’ बृहत्पर्वतेषु जयन्तादिषु । पुरेषु=नगरेष्ववध्यादिषु । ‘ग्रामा-ऽऽगर-पत्तनेषु’ ग्रसन्ति बुद्ध्यादीन् गुणानिति ग्रामाः=शालिग्रामादयः, आकराः=लवणाद्युत्पत्तिभूमयः शाकम्भर्यादयः, पत्तनानि=जल-स्थलमार्गयुक्तानि भृगुकच्छादीनि, ग्रामाश्चाकराश्चेत्यादिविग्रहः तेषु । किं बहुना ? ‘पदे पदे’ स्थाने [स्थाने], ‘सर्वमहीतले’ निःशेषभूवलये, ‘गृही’ गृहस्थो यतः स एवात्राधिकारी, उक्तं च जिनभवनविधौ—

अहिगारी उ गिहत्थो सुहसयणो वित्तसंजुओ कुलजो ।

अक्खुदो धीवल्लिओ मंडमं तह धम्मरागी य ॥ १४३ ॥

गुरुपूजाकरणंरई सुस्ससाइगुणसंगओ चेव ।

नायाऽहिगमविहाणस्स धणियमाणापहाणो य ॥ १४४ ॥ (पञ्चा० गा० ३०४, ३५०)

अनधिकारिणा तु तं विधीयमानं जिनभवनमपि दोषाय भवति यतस्तत्रैवोक्तं हरिभद्रस्वरिणा—

अहिगारिणा इमं खलु कारेयव्वं, विवज्जए दोसो ।

आणाभंगाउ चिय, धम्मो आणाइ पडिबद्धो ॥ १४५ ॥

आराहणाए तीए पुण्णं, पावं विराहणाए य ।

एयं धम्मरहस्सं विण्णेयं बुद्धिमंतेहिं ॥ १४६ ॥ (पञ्चा० गा० ३०२, ३०३)

कथं कारयेत् ? ‘विधानेन’ विधिना, यस्माद्विधिनैव विधीयमानं सर्वमप्यनुष्ठानं फलवद्भवति । उक्तं च—

विधिना विधीयमानं धर्मानुष्ठानमखिलमिह भवति ।

फलदं यस्मात् तस्माद् यत्तस्तत्रैव कर्तव्यः ॥ १४७ ॥

विधापयेत्=कारयेदिति वृत्तदशकार्यः [२७-३६] ॥ ३६ ॥

कीदृशविधया सम्पत्त्या ?, किंविधेन च चित्तेन ?, कीदृशेन चाऽऽदरेण ?, कं वा निदर्शनीकृत्य तानि कारयेत् ? इत्यतोऽर्थं वृत्तमाह—

जम्मन्तरोवत्तमहंतपुण्णसंभारसंपत्तिसुसंपयाए ।

सुहासएणं परमायरेणं, संकासजीवो णिवसंपई वा ॥ ३७ ॥

‘जन्मान्तरोपात्तमहत्पुण्यसम्भारसम्प्राप्तसुसम्पदा’ जन्मान्तरं=पूर्वजन्मरूपं तस्मिन्, उपात्तम्=उपाजितम्, महद्=वृहत्, पुण्यं=शुभम्, तस्य सम्भारः=सञ्चयः, तेन सम्प्राप्ता=लब्धा, या सुसम्पत्=प्रधानलक्ष्मीस्तया । ‘शुभाशयेन’ इति शुभः=प्रशस्तः, आशयः=चित्तं शुभाशयोऽतस्तेन । यत उक्तम्—

पिच्छिस्सं इत्थं अहं वंदणगणिमित्तमागंए साहू ।

कयउन्ने भगवंते गुणरयणणिही महासत्ते ॥ १४८ ॥

सङ्क्षिप्तचित्तो हि धर्मानुष्ठानमपि कुर्वन् न तत्फलमासादयति । उक्तं चोपदेशपदेषु—

तवसुत्तविणयपूया न संकिलिद्धस्स होंति ताणाय ।

खवगागमविणयरओ कुंतलदेवी उयाहरणा ॥ १४९ ॥ (गा० ४८५)

तथा—

संक्लिष्टचित्तः प्रकरोति पुण्यं, यस्तस्य तद् दोषविधायि नूनम् ।

यद्वज्ज्वरे नूतन एव जाते, सदौषधं तच्छमनाय दत्तम् ॥ १५० ॥

‘परमादरेण’ इति परमः=प्रकृष्टः, आदरः=यत्नोऽतस्तेन । यतः—

न हुं होइ किं पि फलयं अणायरेणं विहेज्जमाणं तु ।

इहलोइयं पि, किं पुण परलोगसुहावहो धम्मो ? ॥ १५१ ॥

गृही जिनायतनानि विधापयेदिति सम्बन्धनीयम् । ‘संकासजीवो व’त्ति इवार्थस्य गम्यमानत्वात् चैत्यद्रव्यभक्षकसङ्काशश्रावकजीववत् । तथा ‘निवसंपई व’त्ति मौर्यवंशोत्पन्नसम्प्रतिसञ्ज्ञकचतुष्वेति वृत्ताक्षरार्थः ॥ ३७ ॥ भावार्थः कथानकाभ्यामवसेयः, ते चेमे—

[१८. सङ्काशश्र कजीवकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुद्दीवे दीवे अणेगनगरीगुणखाणिभूया गांधिलावई^४ णाम णगरी । तीए य अत्थि सम्पत्तमूलदुवालसवयजुत्तो उवलद्वजीवा-ऽजीवाइनवतत्तो सर्व्वन्नुप्पणीयकिरियाणुट्ठाणप्पसत्तो सुसाहुपयपंकयभत्तो जिणसासणाणुरंजियनीसेसगत्तो सुपत्तदत्तणाओवत्तचित्तो समसत्तु-मित्तचित्तो जिणवंदण-ऽच्चणाइकयपयत्तो, किं वहुणा ? समत्थगुणगणाऽऽहारसुपवित्तचित्तो संकासो णाम सावगपुत्तो । इओ य तत्थ अत्थि सक्कावयारं^८ णाम चेइयभवणं । जं च—

उत्तुंगसिहरसंठियवायविधुव्वंतधयवडाडोवं । रुवयसयसंकिण्णं अदब्भसरयब्भसंकासं ॥ १

सक्कावयारणामं जिणभवणं तं पभूयदविणङ्गं । तेलोक्कसिरीसोभासमुदयसारेण घडियं व ॥ २

तत्थ य सो संकाससावगो पइदिणं करेइ तत्ति, वद्धारए कलंतराइणा तंदव्वं, करेइ लेक्खगाइयं सब्बं सयमेव, ‘वीसासत्थीणं’ति ण कोइ परिपंथए । एवं च काले वच्चमाणे कयाई कहिंचि असुभकम्मोदयाओ भक्खियं

1 O D °गये साहू । 2 O D हु किं पि होइ फ° । 3 O D °सङ्काशश्रा° । 4 O D °ई नयरी । 5 O D °व्वणप्प° । 6 O D °णाधार° । 7 A B °पवित्तो सं° । 8 O D °रं चेइ° । 9 A B °कासो सा° । 10 A B °ल्याण ति ।

तेण चेइयदव्वं । पमायाओ विसयगिद्धीओ य न जाओ पच्छातावो, न कयमालोयण-निदण-गरहणाइयं, न य चिण्णं पच्छित्तं । अकयपडियारत्तणओ य तप्पच्चयं च वंधिऊण पभूयं संकिलिट्ठकम्मं, अहाऽऽउयक्खएण मओ समाणो तक्कम्मविवागेण भमिओ चउगइसंसारकंतारे संखेज्जाइं भवगहणाइं ति । अवि य—

णिच्चंधयारतमसे मेय-वसा-मंस-पूयचिक्खहे । मयकुहियकडेवरसरिसगंधफुट्ठंतनासउडे ॥ ३
घाइज्जमाणजणपुण्णगामसमकलुणसद्गदव्वे । कविर्यत्थुतुल्लाफासे अच्चंताणिट्ठरुव-रसे ॥ ४
छिज्जंतो भिज्जंतो छुरिया-कुंताइएहिं^१ तिक्खेहिं । पच्चंतो कुंमीसुं रोविज्जंतो य मूलासु ॥ ५
कारेज्जंतो आलिंगणाइं पज्जलियलोहनारीसुं । अच्छोडियंगमंगो सिलासु रयएहिं कथं व ॥ ६
जुप्पंतो जालाउललोहरहे तत्तवाल्लयापंथे । पाइज्जंतो तिसिओ तत्ते तउ-तंव-लोहरसे ॥ ७
फाडिज्जंतो करवत्त-जंतमाइहिं^२ जुनदारं व । छुव्वंतो जलणम्मी महिसभट्ठित्तं व पावेहिं ॥ ८
वेयरणी असिपत्ते वणम्मि बहुदुक्खसंकडावडिओ । तक्कम्मविवागेण वसिओ नरयम्मि बहुकालं ॥ ९

तथा—

डहणं-डंऊण-छेयण-भेयणाइं नत्थणय-लउड-ऊसपहरे । भारोहण-चुंऊण-मारण-दमणं छुहा तण्हा ॥ १०
सीउण्ह-बंधणाइणि तिक्खदुक्खाइं तेण सहियाइं । नारयट्ठोवमाइं पत्तेण तिरिक्खजोणीसुं ॥ ११
कर-चरण-जिब्ब-नासाछेयं कारागिहेसु बंधं च । नेत्तोप्पाडण-वहणं पावेंतो निरवराहो वि ॥ १२
गुरुरोग-सोग-दालिइ-जलणजालावलीपलित्तंगो । वसिओ मणुयगईए बहुजणधिकारिओ दीणो ॥ १३
किंविस्सियत्तण-ईसा-विसाय-भय-आणकरणमाइणि । दुक्खाइं सुरगणेषु वि सहियाइं तेण विसमाइं ॥ १४

तयणंतरं च इहेव जंबुदीवे दीवे तगराए नगरीए इव्वपुत्तत्ताए जाओ । तक्कम्मसेसप्पहावेण य कयं पिउणो वि दारिदं । ‘मंदभग’त्ति निदिज्जए लोएण । उवरए य पियरम्मि विविहवावारकरणपरायणस्स वि न संपज्जए भोयणमित्तं पि । तओ जत्थ जत्थ वच्चइ तत्थ तत्थ अंगुलीए द्वाइज्जइ । एवं च अईवणिक्खिण्णत्स अन्नया कयाइ विहरमाणो समागंओ तत्थ भगवं केवली । विरइयं देवेहिं कणगपउमासणं । उव्विट्ठो तत्थ भगवं । णिगंओ वंदणत्थं सयलपुरलोगो । संजाओ य पवाओ जहा—तीया-ऽणागय-वट्ठमाणजाणगो भगवं केवली^३ समागओ । तं च सोऊण गओ वंदणत्थं संकासजीवइव्वभउत्तो । वंदित्ता य उव्विट्ठो । तओ पत्थुया भगवया धम्मदेसणा । अवि य—

संसारम्मि असारे परिव्वमंताण सव्वजीवाणं । जं अन्नभवोवत्तं तं को हु पणासिउं तरइ ? ॥ १५
जं जं जीवाण जए उप्पज्जइ दारुणं महादुक्खं । तं तं अन्नभवंतरनिव्वत्तियपावकम्मफलं ॥ १६

तओ इत्थंतरम्मि पत्थावं णाऊण पुच्छियं संकासजीवेण ‘भयवं ! जइ एवं ता मए किमन्नभवे पावकम्मं कयं जस्सेरिसो^४ दारुणो विवागो ?’ त्ति । तओ साहिओ सवित्थरो देवदव्वभक्खणसंजणियदुक्ख-पउरो पुव्वभवप्पवंचो । तं च सोऊण संजायसंवैगो अत्ताणयं निदिउमाढत्तो । अवि य—

“हा हा ! अहं अणज्जो पाविट्ठो पावकम्मकारी य । निल्लज्जो अकयत्थो निद्वम्मो विगयमज्जाओ ॥ १७

पुरिसाहमो अहण्णो जेण मए माणुसम्मि जम्मम्मि । लद्धूण कुलं सीलं जिणिदवरधम्मसंजुत्तं ॥ १८

णाऊण वि सिद्धंतं लोभाभिहएण मूढचित्तेण । मुत्तं चेइयदव्वं एवंविहदुक्खसंजणगं ॥ १९ ॥

ता भयवं ! मे साहसु उवायमित्थं तु जेण^५ तं कम्मं । नेमि खयं नीसेसं चित्तिज्जंतं पि भयजणगं” ॥ २०

१ A B °यच्चित्तं । २ O D °रोयणं । ३ A B °दाइयइ । ४ A B °ओ भगवं । ५ O D °निविट्ठो ।
६ O D °ओ य वं । ७ O D °ली इहागओ । ८ A B °सो विवागो दारुणो ? त्ति । ९ A B °ण ।

तओ भगवया भणियं 'भद ! करेहि चेइयदव्वुड्डि जेणाऽवगच्छइ तं कम्म'ति । तओ तेण भगवओ चेव पायमूले गहिओ अभिगहो जहा 'गासच्छायणमेत्तं मोत्तूण सेसं जं किंचि मज्झ वित्तं भविस्सइ तं सव्वं चेइयदव्वं, जहा तत्थोवगरइ तहा करेस्सामि' ति । तओ आर्चितमाहप्पयाए अभिगहजणियकुसलकम्मस्स वित्थरिउमाहत्तो विभवेणं । पेच्छिऊण य विभववित्थरं पमोयाइरेगाओ समुल्लसंतसुभ-सुभयरपरिणामाइसयसमु-न्निजंतरोमंचकंचुओ करेइ 'जिणभवणाइसु णवण-ऽच्चण-व्रलिविहाणाइं, पयट्ठावए अट्ठाहियामहिमाओ, विहेइ अक्खयनी(शनि)धियाओ, कारवेइ जिणोद्धारे । एवं च अक्खलियपसरं वयंतस्स वि जाव परिवड्डइ रिद्धी ताव निरइयाराभिगहपरिपालणवुद्धीए कारावियाइं पत्थुयपगरणवण्णियसरूवाइं जिणालयाइं, पइट्ठावियाइं तेसु पुव्ववण्णियाइं विवाइं, दिट्ठभयत्तणेण य परिहरइ पयत्तेण जिणाययणपरिभोगं । उक्तं चोपदेशपदेष्वप्यत्रैव कथानके—

निट्ठीवणाइकरणं असकहा अणुचियासणाई य ।

आययणम्मि अभोगो एत्थ य देवा उदाहरणं ॥ १५२

देवहरयम्मि देवा विसयविसविमोहिया वि न कयाइ ।

अच्छरसाहिं पि समं हास-किड्डाइ वि करेति ॥ १५३ (गाथा ४१०-४११)

अनयोश्च तदुक्तैव व्याख्या—

निट्ठीवनं=मुखकफत्यागः । आदिशब्दात् प्रश्रवण-पुरीषा-ऽवील-ताम्बूलभक्षण-भोजनादिग्रहस्तेषाम् 'अकरणं' त्यागः । 'अस्तकथा' स्त्री-राजादिवार्ता, अनुचितम्=अयोग्यमासनं=पीठकादि, आदिशब्दात् शयनादिपरिग्रहः । 'आयतने' जिनालये, 'अभोगः' अवस्थानादिपरिहारेण । अत्रार्थे देवा उदाहरणम् । 'देवगोहे' जिनालये, 'देवाः' अमराः, 'विषयविषयविमोहिता अपि' रागोत्कटा अपि, 'न कदाचित्' नैवाऽप्सरो-भिरपि 'समं' सार्धं हास्य-क्रीडाद्यपि कुर्वन्ति । यथा ते तथेदानीन्तनैरपि पुरुषैरिदं स्त्रीभिः सह चैत्यालये वर्ज्यमित्युक्तो गायान्वयार्थः ।

एवं च सो^१ महाणुभावो आसायणमकरेतो सव्वत्थ वि धम्माणुड्डाणे अविहिपरिहारपरो आजम्मं पि विसुद्धमभिगमं^२ परिपालेऊण सम्ममाराहगो जाओ ति ।

[सङ्काशश्रावकजीवकथानकं समाप्तम् १८]

❀

गतं सङ्काशजीवाख्यानकम् । अधुना सम्प्रतिनृपाख्यानकमाख्यायते । अपि च—

[१९. सम्प्रतिनृपाख्यानकम्]

सुर-असुर-जोइ-वणयर-विजाहर-णरंवेइहिं पणिवइओ । आसि जिणो सिरिवीरो वीरो^{१३} अप्पच्छिमो भरहे ॥ १

तेण 'चिराउयकलिओ' कलिऊण पंचमो गणहरिंदो । निययपएऽणुण्णाओ सामि म्मो सुहम्मो ति ॥ २

तस्स विणेओ जंजू जंजूणयणिघसतुल्लतणुतेओ । सुर-णरवंदियचरणो अपच्छिमो केवल^{१४}हराणं ॥ ३

तत्तो गुणाण पँहवो पँहवो णामं गणाहिवो जाओ । सुयकेवली महप्पा, तस्स य सीसो तओ जाओ ॥ ४

1 O D °वस्स वु° । 2 O D जिणाययणा° । 3 दृश्यतां सप्तविंशतितमादारभ्य पदत्रिंशत्तमं यावत् वृत्तदशकम् । 4 समालोक्यतामष्टादशैकोनविंशतिसङ्ख्यं वृत्तद्वयम् । 5 O D °व्वत्रैव । 6 A B °सणाईणि । 7 °लन-ता° । 8 O D देवगुहे । 9 A B सो ऊ(उ)ण म° । 10 A B °हं पाले° । 11 A B अवि य । 12 O D °रपहहिं । 13 "वीरा(रोड)गणोः" B पुस्तके टिप्पणी । 14 O D °चलणो । 15 O D °लघराणं । 16 O D पसवो पसवो ।

सेजंभवो त्ति सेजं भवोयही तारगो जओ जेण । दसवेयालियमेयं मणगस्सट्ठाइ णिज्जुं ॥ ५
 तस्सीसो जसमदो जसमदो गणहरो समुप्पण्णो । तत्तो चिय संभूओ संभूओ णाम वरसूरी ॥ ६
 तत्तो य भदवाहु त्ति भदवाहु जुगप्पहाणगणी । तस्स वि य थूलभदो सुथूलभदो गणी जाओ ॥ ७
 चउदसपुव्वधराणं अपच्छिमो जो इमम्मि भरहम्मि । उस्सप्पिणीइमाए अणेगगुणगारवघविओ ॥ ८
 जो मयरद्वयकरिकरडवियडकुंभयडपाडणपडिद्वो । दददाढविउडियमुहो खरणहरो केसरकिसोरो ॥ ९
 दो सीसा तस्स तओ जाया दसपुव्वधारया धीरा । जेद्वो अज्जमहागिरि अज्जसुहत्थी य अणुजेद्वो ॥ १०

तओ तेसिं दुण्हं पि थूलभदसामिणा जुयंजुया गणा दिण्णा । तहा वि अइपीइवसेण एगओ चेव विहरंति । अन्नया कयाइ अनिययविहारेण विहरमाणा कोसंविणामणयरि गया । तत्थ खुड्डलयवसहिवसेण पिहण्णिहं ठिया । तत्थ य तया महंतं दुब्भिकखं वट्ठइ । ततो अज्जसुहत्थिसाहुणो पविट्ठा भिक्खाणिमित्तं महाधणवइधणसत्थवाहगेहं । तओ पविस्ते^१ दट्ठण साहुणो सहसा सपरियणो अब्भुट्ठिओ धणसत्थवाहो । वंदिया य साहुणो । आइट्ठा य भारिया जहा 'आणेहि लहुं सीहकेसरमाइयं पहाणाहारं जेण पडिलाहेमि भयवंते' । तव्वयणाणंतरमेव समाणिओ पहाणाऽऽहारो तीए । तओ समुब्भज्जमाणरोमंचकंचुएणं हरिसवसविसट्ठंतवयणकमलेणं पडिलाहिया मुणिणो, वंदिया य सपरियणेणं, अणुव्वइया य गिहदुवारं जाव । एयं च सव्वं दिट्ठं भिक्खट्ठा पविट्ठेणं एगेणं दमगेणं । तं च दट्ठण चित्तियं तेण, अवि य—

धन्ना अहो ! कयत्था एए चिय एत्थ जीवलोगम्मि । एवंविहे^२ वि एवं भत्तीए जे णमिज्जंति ॥ ११

नरलोयदुल्लाणि य विविहपगाराणि भक्खभोजाणि । पज्जत्तीए अहियं लहंति दुब्भिकखकाले वि ॥ १२

अहयं तु पुण अधन्नो कयसणगासप्पमाणमित्तं पि । न य उवलभामि कत्थ वि बहुविहलल्लि कुणंतो वि ॥ १३

जइ वि^३ य कहंचि को वि हु अणिसं दीणाइं जंपमाणस्स । वियरइ कयसणगासं तह वि हु अक्कोसए अहियं ॥ १४

ता एए चिय मुणिणो आहाराओ जहिच्छलद्धाओ । मग्गामि किंचिमेत्तं करुणाए दित्ति जइ कह वि ॥ १५

तओ एवं चित्तिऊण मग्गिया भत्तं तेण ते साहुणो । साहूहिं भणियं 'भद ! न एयस्स अम्हे सामिणो जाव गुरूहिं ण अणुण्णायं, ता गुरू चेव इत्थये जाणंति' । तओ सो साहूणं पिट्ठओ गओ जाव दिट्ठा अज्जसुहत्थिसूरिणो, मग्गिया य । साहूहि वि कहियं जहा 'अम्हे वि मग्गिया आसि' । तओ गुरूहिं दिण्णसुयणाणोवओगेहिं 'पवयणाहारो भविस्सइ'त्ति णाऊण भणिओ 'जइ पव्वयाहि तो देमो ते जहिच्छियमाहारं' । 'एवं होउ'त्ति तेण पडिवण्णे दिक्खिओ । अव्वत्तसामाइयं च दाऊण भुंजाविओ जहिच्छं । तओ सिणिद्धाहारभोयणाओ जाया विसूइया । परिकखीणत्तणओ य आउस्स समुप्पन्नमहावेयणासंघट्ठो मरेऊण अव्वत्तसामाइयप्पभावओ उप्पण्णो अंधयकुणालकुमारस्स उत्तो । को सो कुणालो ? कहं वा अंधओ जाओ ? एयं साहेज्जइ—

अत्थि इहेव जंजुदीवे दीवे भारहे वासे गोह्लविसए सयलरम्मयागुणगणणिहाणं चणयगामो णाम गामो । तत्थ रिजुवेय-जजुवेय-सामवेया-ऽथव्वणवेयजाणगो सिकखा-वायरण-कप्प-च्छंद-निरुत्त-जोइसविज्ज मीमंसावन्नोहगो णायवित्थरवियाणगो पुराणवक्खाणणिउणो धम्मसत्थवियारचउरो चणी णाम माहणो । सो य महासावगो । तस्स य घरे वसहीए ठिया सुयसागराहिहाणा सूरिणो—

अनया य तस्स माहणस्स भारिया साविती णाम पसूया उग्गयाहिं दाढाहिं दारयं । तस्स य णिवत्तवारसाहस्स कयं णामं चाणको त्ति । पौडिय सूरिण पाएसु कहिओ^१ दाढावुत्तंतो । तओ आयरिएहिं भणियं 'साया भविस्सइ' त्ति । माहणेण य धरंगएण चितियं 'हा कट्ठं ! कहं मम वि पुत्तो होऊण अणेगाण-
त्यसत्यणिवंधणं महारंभाइपावट्ठाणकारणं रज्जं करेस्सइ^२ ? , ता तहा करेमि जहा न करेइ एस रज्जं' ति ।
घट्ठाओ सिल्लगेण दाढाओ । तओ पुणो वि 'साहियं गुरूणं जहा 'घट्ठाओ मए दारयस्स दाढाओ' । गुरूहिं
भणियं "दुट्ठु विहियं, जओ-

जं जेण पावियव्वं सुहं व असुहं व जीवलोगम्मि । अण्णभवकम्मजणियं तं को हु पणासिउं तरइ ? ॥१६
जं जेण जह व जइया अन्नम्मि भवे उवज्जियं कम्मं । तं तेण तया(हा) तइया भोत्तव्वं णत्थि संदेहो ॥१७
धारेज्जइ इंतो जलणिही वि कल्लोलभिण्णकुलसेलो । ण हु अण्णजम्मणिम्मियसुहा-ऽसुहो दिव्वपरिणामो ॥१८
ता णिच्छएण होयव्वं एएण पडंतरिएण राइणा" । तओ कमेण जाओ उम्मुक्कवालभावो चाणको ।
पट्ठियाणि य तेण वि^३ चउदस विज्जाठाणाणि । परिणाविओ य समाणकुल्लं-सीलभारियं । उवरए य पियरम्मि
'सावगो' त्ति अप्पसंतुट्ठो गमेइ कालं । अनया कयाइ सा वंभणी गया भाइवीवाहे पेइयधरं । आगयाओ
अण्णाओ^{१०} वि ईसरगेहपरिणीयाओ, तासिं च ताणि माया-पीइपरुहाणि माणुसाणि कुणंति गोरवं । अवि य-
धोवेइ को वि पाए, सुगंधतिहेहिं को वि मक्खेइ । नाणाविहेहिं उव्वट्ठणेहिं उव्वट्ठए को वि ॥१९
पहावेइ को वि, को वि हु वत्था-ऽलंकारमाइ अप्पेइ । को वि विलेवणमाणइ, किं बहुणा इत्थ भणिएणं ? ॥२०
भोयण-सयणाईसु वि गोरवई परियणो पयत्तेण । विविहोल्लावकहाहिं आयरतरएण उल्लवइ ॥२१

तं च चाणकभजं 'अत्यहीण' त्ति काउं वयणमित्तेण वि ण को^{१२} वि गोरवेइ, कम्मं च कारेज्जइ ।
एगाणिणी चेव एगदेसे चिट्ठइ । वत्ते य वीवाहे विसर्जणकाले इयराण विसिट्ठवत्थी-ऽलंकारा-ऽऽभरणेहिं महंतो
उवयारो कओ, तीसे पुण इयरकयाइएहिं अप्पो चेव । तओ सा^{११} 'धिसि धिसि दारेइभावस्स जत्थ
माया-वित्ताणि वि एवं परिभवं कुणंति' त्ति अट्ठहुइवत्संष्टा महाचिंतासोगसागरगया पत्ता पइगेहं । दिट्ठा
चाणकेण 'हा ! किमेयं'^{१३} ? जमेसा पीइहरा^{१४}ओ वि समागया सखेया उवलक्खेज्जइ !' त्ति चित्तेउर्णं समाउच्छिया
खेयकारणं । ण य किंचि जंपेइ । तओ णिव्वंधेण पुच्छियाए जंपियं जहा "अहं 'तुज्ज दरिइस्स करे
विलग' त्ति काऊण मीया-वित्तेहिं वि अवमाणिया, 'अवमाणिय' त्ति काऊणाधीई जाया" । तओ चितियं
चाणकेण 'सत्यमेतत्, यतोऽर्थ एव गौरव्यः, न गुणाः । उक्तं च-

जातिर्यातु रसातलं गुणगणस्तस्याऽप्यधो गच्छतु,

शीलं शैलतटात् पतत्वभिजनः सन्दह्यतां वद्विना ।

सौ(शौ)र्ये वैरिणि वज्रमाशु निपतत्वर्थोऽस्तु नः केवलं,

येनैकेन विना गुणास्तृणलवप्रायाः स । इमे ॥ १५४ ॥

तथा-

धनैर्दुःकुलीनाः कुलीनाः क्रियन्ते, धनैरेव पापाजना निस्तरन्ति ।

धनेभ्यो विशिष्टो न लोकेऽस्ति कश्चिद्, धनान्यर्जयध्वं धनान्यर्जयध्वम् ॥ १५५ ॥

1 O D पाडिओ य सू^१ । 2 O D ओ य दा^२ । 3 A B इ त्ति, ता । 4 A B पसाहियं गुरूणं 'घट्ठा' । 5 A B
या होयव्वं । 6 O D म्मनियकम्मनिम्मिओ देवपरि^३ । 7 O D वि चोइस । 8 A B लभारियं । 9 O D या
य क^४ । 10 A B ओ ईसर^५ । 11 O D मुहमाणुसा वि कु^६ । 12 O D कोइ । 13 O D जणाकाले ।
14 O D त्या-ऽऽभरणा-ऽलंकाराइएहिं महं^७ । 15 A B सा चित्तेइ 'धिसि' । 16 O D सट्ठमहा^८ । 17 A B थं ? त्ति
ज^९ । 18 O D ओ गया वि । 19 O D ण पुच्छिया । 20 O D वित्तेण वि । 21 A B या इति काऊण ।
मू० शु० १३

किञ्च—

झीणविहवो न अघइ पुरिसो विण्णाण-गुणमहघो वि । धणवंतो उण णीओ वि गारवं वहइ लोगम्मि ॥२२
कुल-सील-गुणा सोडीर-चंगिमा तह य ललियमुल्लवणं । अकयत्थं सव्वमिणं होइ च्चिय अत्यरहियाणं ॥२३
कण्णकडुयं पि वयणं वेप्पइ अमयं व धणसमिद्धस्स । न उणो तं सयलकलाकलावकलियं पि अधणस्स ॥२४
जस्सत्यो तस्स जणो, जस्सत्यो तस्स वंधवा वहवे । धणरहिओ उ मँणूसो होइ समो दास-पेसेहिं ॥२५
ता वज्जियसंसारो सया समत्यो समत्थमुवणम्मि । मुणिणाहो व्व महेज्जइ विवुहेहिं वि नूण एसत्यो ॥२६
अणहुंतया वि हुंतीएँ हुंति, हुंता वि जंति जंतीए । ओजीइ समं णीसेसगुणगणा जयउ सा लच्छी ॥२७
ता सव्वप्पगारेहिं चेव अत्यो उवज्जियव्वो । अत्यि य पाडलिउत्ते नयरे नंदो नाम राया, सो य
वंभणाण सुवण्णं देइ, ता तत्य वच्चाभि' । त्ति संपहारिऊण गओ तत्य । पविट्ठो य कहिंचि दिव्वजोएण
पमत्ताणं दारवालाणं रायसभाए । दिट्ठं च रायनिमित्तमुवकप्पियमासणं, उवविट्ठो य तत्य । इओ य ण्हाय-
सव्वालंकारविभूसिओ सनेमिच्चिओ समागओ तत्य नंदराया । चाणक्कं^१ च दट्ठूण जंपियं नेमिच्चिएण जहा
'देव ! एरिसे मुहुत्ते एस वंभणो रायसीहासणे निविट्ठो जारिसे नंदवंसस्स छायां अवहरिऊण ठिओ, ता
अरोसवंतेहिं सामेण विणएण य उट्ठवेयव्वो । तओ राइणा दवावियमण्णमासणं । भणियं च दासचेडीए जहा
'भट्ट ! एयं रायसीहासणं, ता पसायं काऊण इत्थ उवविसह' । तओ चाणक्केण चितियं 'एयं चेवाजुत्तं जमदिण्णे
आसणे उवविसिज्जइ, एयं तु सव्वजहण्णं जमुट्ठिज्जइ' । त्ति सामथ्येऊण 'अस्तु, अत्र मे कुण्डिका स्थास्यति'
इति कुंडियं ठवेइ । पुणो अण्णं रइयमासणं तत्य तिदंडं । अन्नत्य जण्णोव्वीयं । एवं जं जं ठवेइ तं तं रुंधइ ।
तओ 'धट्ठो'त्ति रुट्ठेण राइणा पाएसु गहेऊण कड्ढाविओ । उट्ठित्ता य पँइण्णं करेइ, यया—

‘कोशेन मृत्तैश्च निवद्धमूलं, पुत्रैश्च मित्रैश्च विवृद्धशाखम् । उत्पात्य नन्दं परिवर्तयामि, महाद्रुमं वायुरिवोप्रवेगः ॥

जइ एयं न उप्पाडेमि तो एयं न छोडेमि'त्ति सिहाए गँठि वंधेइ । 'जं तुज्ज पिउणो रोयइ तं
करेज्जासु'त्ति भणमाणेहिं^{१०} पुरिसेहिं अद्धयंदं दाऊण निच्छूढो । तओ णिगंतूण णयराओ चित्तिउमाढत्तो जहा
'कया मए कयत्थिज्जमाणेण कोहाभिभूएण माणमहापव्वयारूढेण अण्णाणवहलतमंधयारपडलावल्लुत्तविवेयलोयणेण
महई पइण्णा, सा य णित्थरियव्वा । यत उक्तम्—

तरियव्वा वं पइणिया, मरियव्वं वा समरे समत्थएण ।

असरिसजणउप्फेसणया न हु सहियव्वा कुले पट्ठएण ॥ १५६ ॥

ता कहं नित्थरियव्व ?' त्ति चित्तयंतस्स पुव्वसमायणियं चडियं चित्ते गुरुवयणं जहा 'मए पडंतरि-
एण राइणा होयव्वं' । ण य तेसिं महानुभावाणं वयणमण्णहा होइ । जओ—

अवि चर्लेइ मेरुचूला, अवराओ उग्गमिज्ज दिण्णाहो । मुंचेज्ज व मज्जायं जलणिहिणो, पडइ सगो वि ॥२९

नरय व्व उवरि होज्जा, ससिणो विवं मुइज्ज अग्गी वि । ण य होइ अण्णहा तं विसिट्ठणाणीहिं जं दिट्ठं ॥३०

ता 'गवेसामि किं पि विवं' ति । परिव्वायगवेसेणं गओ नंदस्स रण्णो मोरपोसगगामं । समुयाणंतो य
पयट्ठो मयहरगेहं । जाव पिच्छइ तत्य सँव्वाणि माणुसाणि उव्विग्गाणि । पुच्छिओ य चाणक्को तेहिं जहा
'भगवं ! जाणसि किं पि ?' । चाणक्केण भणियं 'सव्वं जाणामि' । तओ तेहिं भणियं 'जइ एवं ता अवणेहि
मयहरधूयाए चंदपियणदोहलयं, जओ दोहलयअसंपत्तीए कंठगयपाणा सा वराइ, ता देहि पसायं काऊण

1 O D लहइ । 2 O D मणुस्सो । 3 O D °लोइणं । 4 O D °भाये । दिट्ठं रा° । 5 O D कं दट्ठ° ।
6 O D °वइयं । 7 O D ठविज्जइ । 8 A B पयसं । 9 O D °जासि' त्ति । 10 A B °हिं अद्ध° ।
11 A B य पयणि° । 12 A B वणइ । 13 O D सव्वमाणु° ।

माणुसभिक्वं' ति । तओ 'हंत ! भवियञ्च इमीए गव्मे मम मणोरहाऽऽपूरणसमथेण' केणावि सुपुरिसेण' ति चित्तिऊण भणियं चाणकेण 'पूरेमि अहं इमीए दोहलयं जइ मे गव्मं पयच्छह' ति । तओ 'इमीए जीवमाणीए अण्णे गव्मा भविस्संति'त्ति सामथ्येऊण पडिवन्नं तेहिं । सक्खिसमक्खं च काऊण काराविओ चाणकेण पडमंडवो । पुण्णिमारयणीए य नहयलमज्झभागट्टिए ससहरे कयं उवरि छिंदं । ठावियं च सव्वरसऽड्डुखीर-दव्वसंजोगपडिउण्णं हेट्ठओ थालं । भणिया य सा 'पुत्ति । तुज्झ निमित्तेण मए मंतेहिं आगरिसिऊण आणिओ एस चंदो ता पियसु' ति । तओ सा सहूरिसं 'चंदं'ति मन्नमाणी जत्तियं जत्तियं पिवइ तत्तियं तत्तियं उवरि पुरिसो उच्छाडेइ । अद्धपीए य 'किं गव्मो पडिउन्नो भवेस्सइ न व ?' ति परिकखणत्थं भणिया जहा 'चिट्ठउ ईत्तिओ, लोयाणं देज्जिही' । सा नेच्छइ । तेण भणियं 'जइ एवं ता पियसु, लोगनिमित्तमन्नमाणिस्सामि' । ति पूरिऊण दोहलयं दव्वोप्पायणणिमित्तं गओ धाउविवरेसु । तर्त्य णाणाविहेहिं धाउवायप्पओगेहिं उवज्जियं पभूयं दविणजायं । आगओ य कालंतरेण तस्स गव्मस्स पउत्तिवियाणणत्थं । तओ पेच्छइ गामस्स वाहिं सैयल-लक्खणसंपुण्णं दारयं रायनीईए रममाणं । अवि य—

धूलीविलिहियवहुदेस-णगर-गामाण मज्झयारम्मि । फरिह-ऽट्टालय-पायार-भवणउवरइयणगरम्मि ॥ ३१
धूलीमयसिंहासणअभिरूढं डिंभमंति-सामंतं । नयराक्ख-त्रलाहिय-पडिहार-पुरोहिय-भडेहिं(?) डोहं) ॥ ३२
भंडागारिय-तलवर-सेणावइ-कट्टियाइपरिगरियं । तेसिं वि य विलहंतं गामा-ऽऽगर-देसमाईणि ॥ ३३
सत्थाह-महायण-सेट्ठि-पगइपभिईहिं विण्णविज्जंतं । एमाइ नरवरीसरनीईपरमं तयं दट्ठुं ॥ ३४
परितुट्ठो चाणको पुरओ होऊण कुणइ पत्यणयं । तस्स परिकखणहेउं विणएणं जंपए एवं ॥ ३५

'देवऽहं पि य देज्जउ किंचि पसायं विहित्तु' सो भणइ ।

'तुह गोउंलाई वंभण ! दिण्णाइं गेण्ह गंतूणं' ॥ ३६ ॥ [ग्रन्थाग्रम्—३०००]

तओ चाणकेण भणियं 'देव ! गोउंलाइं गेण्हमाणो मारेज्जामि' । तेण भणियं 'वीर भोज्जा वसुंधरा' । तओ चाणकेण 'विण्णाण-सूरत्तणाइं पि अत्थि, ता जोगो एस मम मणोरहाणं'ति चित्तिऊण पुच्छिओ एगो डिंभो जहा 'कस्सेस दारगो ?, किं नमिंवेओ ?' । तओ डिंभेण भणियं जहा 'एस मयहरधीयापुत्तो परिव्वायग-संतिओ चंदगुत्तो नाम । तओ 'एसो सो'त्ति हरिसभरणिभरंगेण चाणकेण भणिओ चंदगुत्तो जहा 'अहं सो परिव्वायगो जस्स संतिओ तुमं, ता एहि वच्छ ! जा ते सच्चयं रायाणं करेमि' । तओ 'जमाणवेइ अज्जो'त्ति जंपमाणो लगो तप्पिट्ठओ चंदगुत्तो । चाणको वि डिंभरूवाणं वुत्तंतं साहिय तं घेतूण पलाणो । मेलिऊण चाउरंगं वलं कओ चंदउत्तो राया । ठिओ अप्पणा मंतिपए । एवं च महासामग्गिं काऊण गया पाडलिउत्तं । रोहिऊण य तं ठिया । तओ नंदराया एयं णाऊण सव्वसामग्गीए निग्गओ । जायमाओहणं । अवि य—

वज्जंतत्तरिस्सणं, खिप्पंतसेल्लमीसणं । पढंतभट्टवंदयं, आवेतअद्धचंदयं ॥ ३७

धुस्संतनाम-गोत्तयं, भगंततिक्खकुंतयं । पढंतखगगाययं, मुच्चंतणेयसाययं ॥ ३८

छिज्जंतरायिचिवयं, तुट्ठंतवम्मवंधयं । पढंतआयवत्तयं, मरंतभूरिसत्तयं ॥ ३९ ॥ इति ।

तओ एवंविहे समरभरे वट्ठमाणे नंदरायजोहेहिं भगं चंदगुत्तसेणं, भयपराहीणं च महावायावधूय-अकालजलयपडलं व ज्जत्ति विलीणं दिसोदिसिं । तं च तारिसं दट्ठूण तुरंगमारूढा एगदिसिं गहाय पणट्ठा चंदगुत्त-चाणका । तेसिं च पिट्ठओ लग्गा आसवारा ।

1 OD °परिपुर्णं । 2 AB °रिसा । 3 AB इत्तियं । 4 OD °त्य य णा° । 5 OD सव्वलक्ख° ।
6 AB °विरइयव° । 7 OD °सामंता । 8-9 AB गोयलो° । 10 OD °मधिज्जो ? । 11 AB जहा आणवेइ ।
12 OD °यवंधयं । 13 OD यं ॥ ति ।

तओ 'मा नजीहामो' त्ति तुरंगे मुत्तूण पलायमाणा जाव चडिया सरोवरपालीए ताव पिच्छंति जच्चतु-
रंगमारूढं पिट्टओ समागच्छमाणं एगं पुरिसं । तं च दट्ठूण भणिओ चीरपक्खालणवावडो नीरंतट्टिओ रायरयो
चाणक्केण जहा 'अरे रे ! लहुं लहुं पलायसु जओ भगं चंदगुत्त-चाणक्केहिं पाडलिउत्तं, गवेसिऊण घेप्पंति य
नंदवक्खिया' । तमायणिऊण पणट्टो रयगो । गोविओ चंदगुत्तो पडमिणीसंडमज्जे । अप्पणा य रयगट्टाणे
ठिओ वत्थाणि धोविउमाट्तो । तओ पुच्छिओ आसवारेण जहा^१ 'रे ! दिट्ठा कत्थइ चंदगुत्त-चाणक्का ?' ।
चाणक्केण भणियं 'ण याणामि चाणक्कं, चंदगुत्तो पुण एस पडमिणीसंडमज्जे निळक्को चिट्ठइ' । तेण वि
णिख्विओ, दिट्टो य । तओ अप्पिओ तेण चाणक्कस्स अस्सो । तेण भणियं 'वीहामि अहमेयस्स' । तओ झाडे
वंधेऊण आसं, मोत्तूण खग्गमेगपासे, जलावयरणणिमित्तं जाव ओगुडिओ मुयइ आउगं ताव खग्गं गहाय
चाणक्केण विणिवाइओ । सदेऊण य चंदगुत्तं, चडेऊण आसे पलाणा । 'मा नजीहामो'त्ति भएण सो वि तुरंगमो
मुक्को । वच्चंतेण य पुच्छिओ चंदगुत्तो चाणक्केण जहा 'रे ! किं चित्तिं जं वेळं मए सिट्ठो ?' । चंदगुत्तेण
भणियं 'एवं चेव मे रज्जं भविस्सइ, अज्जो चेव जाणइ, ण गुरुवयणे विचारणा कायव्वा' । यत उक्तम्—

मिणगोणसंगुलीहिं गणेहिं वा दंतचकलाइं से ।

'इच्छं'ति भाणिऊणं कज्जं तु त एव जाणंति ॥ १५७ ॥

कारणविऊ कयाइं सेयं कायं वयंति आयरिया ।

तं तह सद्दहियव्वं भवियव्वं कारणेण तहिं ॥ १५८ ॥

जो गेण्हइ गुरुवयणं भणंतं भावओ विसुद्धमणो ।

ओसहमिव पिज्जंतं तं तस्स सुहावहं होइ ॥ १५९ ॥

तओ णायं जहा 'जोगो एसो ण कहिंचि विपरिणमइ' । पुरओ^२ वच्चंताणं छुहाए पीडिओ चंदउत्तो ।
तं एगत्य वणगहणे पमुत्तूण भत्ताणयणणिमित्तं जाव पविसई एगत्य गामे ताव पिच्छइ सम्मुहमागच्छंतं
चच्चियसव्वंगं उत्ताणियपोट्टं एगं वंभणं । तं च दट्ठूण पुच्छियं चाणक्केण 'किमत्थि कस्सई गेहे भोजाइयं ?' ।
तेण भणियं 'अत्थि एगस्स जजमाणस्स गेहे पगरणं, तत्थ वंभणाणं जहेच्छाए दिज्जे भोयणं । अवि य—

दिज्जइ विविहो कूरो दहिएण करंविओ जहेच्छाए । अवगणियसत्तु-मित्तं ता वच्च तुमं पि तत्थेव ॥ १६० ॥

अइभत्तो सो दाया भट्टाण विसेसओ अओ वच्च । इण्हिं चेव य भोत्तुं अहमवि तत्तो समायाओ' ॥ १६१ ॥

तओ 'मीं तत्थ पविट्ठं कोइ वियाणिही ता एयस्स चेव^३ पोट्टं फाडेऊण अहुणोवमुत्तमविणट्ठं करंवयं
घेत्तूण वच्चांमि'त्ति चित्तिऊण तस्स पोट्टं फालिय पुडगं भरित्ता आगओ चंदगुत्तसमीवं । मुंजाविय जहिच्छं
चंदगुत्तं पुणो पड्डिया ।

रयणीए पत्ता एगत्य सन्निवेसे । तओ तत्थ भिक्खं भममाणा गया एगाए मय्यहरआसीराए गेहे ।
इत्थंतरम्मि य तीए णियडिंभरूवाणं उत्तरियमेत्ता चेव परिविट्ठा विलेवी । तओ एगेण अयाणमाणेण बैलेण
छूटो तम्मज्जे हत्थो । दट्ठो यं सो जाव अकंदई ताव भणिओ तीए 'पाविट्ठ ! निब्बुद्धिय ! तुमं पि चाणक्क-
वंगलो' त्ति । तओ चाणक्केण नियनामासंकिएण पुच्छिया सा 'अम्मो ! को एस चाणक्को जस्स संतिथी तए एवं
उत्तमा दिन्ना ?' । तीए जंपियं "पुत्त ! सुम्मए कोइ चाणक्को, तेण य चंदगुत्तो राया कओ, खंधावारं च

1 O D तुरंगमे । 2 O D रतीरट्टिओ । 3 A B °हा 'कत्थइ(इ) अरे दिट्ठा चंद° । 4 O D जंपियं । 5 A B °संपुडम° । 6 O D °ण चंद° । 7 A B °णवइ । 8 O D °ओ य व° । 9 A B छुहाइ । 10 O D °णे मोत्तूण । 11 A B °इ ताव एगत्य गामे पि° । 12 O D चच्चिक्रियस° । 13 A B °स्स य ने° । 14 A B मा पविट्ठं तत्थ कोइ । 15 A B °व पिट्ठं । 16 O D फालिऊण । 17 O D °यहरियाभीरीए । 18 O D बालएण । 19 O D °कंदेइ । 20 A B °या ते उव° ।

काऊण रोहियं पाडलिउत्तं, तओ नंदेण समरं काऊण सचंदगुत्तो विणासिओ, ता मुरुक्खो सो जो एयं पि ण याणइ जहा 'पढं पासाणि धिपंति, तओ पासेहिं गहिण्हिं नगरं गहियमेव भवइ,' ता पुत्त ! एसो वि मम डिंभो तस्समाणो चेव जो ख्वाए पासाणि अवेत्तूण मज्जे हत्थं छुहइ" । तओ 'बालादपि हितं वाक्यं०' इति नीइवक्कं सुमरंतेण अमयमिव गहियं तव्वयणं ।

गओ हिमवंतकूडं नाम पव्वयं । तत्थ य पव्वयएण सवरराइणा सह कया पीई । भणिओ य सो जहा 'भेण्हामो पाडलिपुत्तं, अद्धमद्वेणं च विभइस्सामो रज्जं । तेण वि तहेव पडिक्खणं । तओ महासामग्गीए मंडलंतराणि ओयविता पत्ता एगत्थ णयरे । रोहियं च । सव्वपयत्तेण य लग्गाण वि न पडइ । तओ चाणक्को परिव्वायगवेसेण णगरवत्थुणिरिक्खणत्थं पविट्ठो अट्ठिभतरे । दिट्ठाओ य सुहलग्गपइट्ठियाओ^१ इंदकुमारियाओ । ताणं च पहावेणं ण पडइ तं नगरं । लोगो य आयत्तो पुच्छइ । चाणक्केण मायापवंचणिउणेण जंपियं, अवि य—
भो भो ! एरिसलग्गे इंदस्स कुमारियाओ एयाओ । इह ठाणे ठवियाओ न फिईई रोहओ जेण ॥ ४२
लक्खणवलेण एयं मे णायं पच्चओ य इह एसो । अवणितानं य तुब्भं ओसरिही रोहओ किंचि ॥ ४३
अवणेति जाव ते वि इ ओसारइ ताव रोहयं किंचि । तो दिट्ठपच्चएणं जणेण मूलाणि वि खयाणि ॥ ४४

एवं च भंजेऊण नगरं गया पाडलिउत्तं । निस्संचारं च रोहिउं ठिया । करेइ य दिणे दिणे महासंगामं नंदो । एवं च वच्चंतेसु दिणंसुं जाव उवक्खीणो नंदराया ताव मग्गियं धम्मदुवारं । दिन्नं च 'तेहिं जहा 'एगरहेण जं सक्कसि तं 'णीणाहि' । तओ नंदराया,

'धिद्धि त्ति रायलच्छी अदीहपेही सुहुत्तरमणीया । परिचइऊणाऽऽढत्ता एगपए दुज्जणसहावा ॥ ४५

खणमेत्तं रमणीया होऊण विणा वि कारणं सहसा । खलमहिल व्व विलुट्ठइ झड त्ति एसा अहह ! कट्ठं ॥ ४६

'इय चित्तं दो भज्जाओ एंगं च कल्लगारयणं पहाणरयणाणि य रहम्मि समारोवेऊण^२ निग्गओ । निग्गच्छंतस्स य सा कण्णया चंदउत्तं पलोयंती नंदेण भणिया 'आ पावे ! मम सव्वं पि रज्जं एएण गहियं तुमं पि एयं चेव पलोयसि ता गच्छसु'त्ति रहाओ उत्तारेऊण मुक्का । चंदगुत्तरहम्मि^३ समारुहंतीए भग्गा नव अरया । 'अवसउणो'त्ति मण्णमाणेण निवारिया चंदउत्तेण । चाणक्केण भणियं "मा णिवारेहि, 'णवपुरिस-जुगाणि तुह रज्जं होहि' त्ति महासउणो एस" । तओ समारुढी एसा कण्णगा । पविट्ठा य ते नगरं । विभत्तं दोहिं विभागेहिं सव्वं । एमीं य कण्णगा, दोण्ह वि अणुरागो तीए उवारिं । तओ चाणक्केण 'सत्तुकण्णया मा सोहणा न भवेस्सइ'त्ति चित्तिऊण भणिओ चंदगुत्तो 'जेडुभाया तुज्झ एसो, ता एयस्स चेव एसा हवइ'त्ति भणेऊण णिवारिओ चंदगुत्तो । पव्वयगपरिणावणत्थं च समाढत्ता सव्वसामग्गी । अवि य—

उब्भविया वरवेई संठवियं जलणकुंडमइरम्मं । मंगलतूरं विसरं पवज्जियं भरियनहविवरं ॥ ४७

पज्जालियो य जलणो महु-घयसित्तो य विसमजालाहिं । लायंजली उ खित्ता जोइसिएणं खणंद्रे(१णद्वे)णं ॥ ४८

अंधारियं च गगणं तमालदलसामलेण धूमेणं । सुविसुद्धे वि इ लग्गे गणिए, दिव्वण्णभंतीए ॥ ४९

मुत्तीए संकंतो भूमिसुओ तक्खणम्मि नीयत्थो । एत्थंतरम्मि गहिओ कण्णाइ करो णरिंदेण ॥ ५०

जा परियंचइ जलणं राया ता बालियाकरगाओ । विसभाविय त्ति काउं घोरविसं रायणो झत्ति ॥ ५१

संचरियं तत्तो सो विसवेगऽऽमाहओ भणइ एवं । 'अई भाय । भायवच्छल । मरिज्जए चंदगुत्त'त्ति ॥ ५२

तो विसवेगं णाउं 'रुंभामि विसं'त्ति चंदगुत्तनिवो । जावाणवेइ पुरिसे भिउडिं ता कुणइ चाणक्को ॥ ५३

सुमरंतो नीईए वयणमिणं कल्लसिओ सचित्तेण । 'अर्धराज्यहरं'^४ मित्रं यो न हन्यात् स हन्यते' ॥ ५४

1 A B वाक्यं । 2 O D महया ° । 3 O D °ओ । ताणं । 4 O D फिट्ठए । 5 A B ते जहा । 6 O D नीणेहि । 7 O D इइ चिं । 8 O D एवं(गे) च कण्णयं पहा° । 9 O D °ण निग्गच्छं° । 10 °म्मि य समा° । 11 O D °वा कण्ण° । 12 A B सयं । एगा । 13 O D °ना कण्ण° । 14 O D झइ भाइ ! भाइव° । 15 A B °रं भृत्यं यो ।

णाऊणं तव्भावं मज्झत्थो चेव संठिओ राया । पव्वयगो वि य पंचत्तमुवगओ वेयणक्कंतो ॥ ५५

तओ दोसु वि रजेसु चंदगुत्तो चेव राया जाओ ।

इओ य नंदरायसंतिया पुरिसा चोरियं कुणंति । चाणक्को वि चोरग्गाहमग्गणत्थं परावत्तियवेसो भिक्खं भमइ । तओ पिच्छइ नलदामकुविंदं पडयं वुणमाणं, तस्स य पुत्तो रममाणो मंकोडएहिं खइओ । सो य रडंतो पिठणो णिवेयइ । तेण वि कुद्धेण मुइंगविजं खणेऊण कारीसं पक्खिविय सव्वे दह्वा । तओ 'सोहणो एस णयरत्तखो'त्ति ठिओ चाणक्कचित्ते । घरं गएण सदावेत्ता ठाविओ तलारपए । तेण वि वीसासेत्ता भणिया सव्वे वि तक्करा जहा 'विलसह संपयं जहिच्छाए अम्ह चेव रज्जं' । तओ अण्णम्मि दिणे सव्वे वि सपुत्तदारा णिमंतिया । भोयणोवविट्ठाण य दाराइं पिहित्ता गेहं पज्जालिऊण उत्थाइया ।

तओ णगरस्स सुत्थे जाए पुणो वि 'को मज्झ अहिओ?' त्ति चिंतंतस्स कप्पडियत्तणे अदिन्नभिक्खो चडिओ एगो गामो चित्ते । रूसेऊणं तस्सोव्वरिं दिन्नो गामेळ्ळाणं खुद्दाएसो जहा 'रे ! तुम्ह गामे अंवगा वंसा य संति, ता अंवगे छित्तूण वंसाण परिक्खेवं करेह' । तओ तेहिं गामेळएहिं परमत्थमयाणमाणेहिं निय-वुद्धीए 'अंवगा रक्खणीय त्ति रायाएसो संभावेज्जइ' त्ति परिभावेऊण वंसे छिदिऊण अंवगाण पागारो कओ । तओ तं विवरीयवयणकरणछिइं लाइऊण सनर-नारि-डिंभरूव-चउप्पओ दाराणि पिहित्ता सव्वो पलीविओ गामो ।

तओ अन्नम्मि दिणे कोसणिरूवणं कुणंतेण दिट्ठं सव्वं सुण्णं भंडागारं । तप्पूरणत्थं च कया कूडपा-सया । ठावियं च नियपुरिससमेयं दीणारपडिउन्नं सुवण्णमयं थालं । भणइ य सो पुरिसो 'जो ममं जिणइ सो एयं थालं गेण्हइ, अह मया जिप्पइ तो एगं दीणारं देइ' । तओ तेण थाललोमेण पभूयलोगो रमइ, न य कोई जिणइ, जओ ते पासया तस्स पुरिसस्स इच्छाए पडंति ।

चाणक्केण य चितियं 'पभूयकालिओ एस उवाओ ता अन्न उवायं पयट्ठेमि' त्ति । ता 'को उण उवाओ भवेस्सई ?, हुं नायं मज्जं पाएमि सव्वे कोडुंविणो जेण णियघरवत्ताए परमत्थं कहंति, जओ—

कुवियस्स आउरस्स य वसणं पत्तस्स रागरत्तस्स । मत्तस्स मरंतस्स य सम्भावा पायडा हुंति' ॥ ५६
त्ति परिभाविऊण णिमंतिओ कोडुंवियलोगो । प्राइओ सव्वो वि मज्जं, न य अप्पणा पियइ । तओ जाव सव्वे मत्ता ताव मयपराहीणो व्व तेसिं भावपरिक्खणत्थं जंपिउमादत्तो, अवि य—

दो मज्झ धाउरत्ताओ कंचणकुंडिया तिट्ठं च ।

राया मे वसवत्ती, एत्थ वि ता मे होल वीएहि ॥ १६० ॥

अण्णो असहमाणो भणइ—

गयपोययस्स मत्तस्स उप्पइयस्स जोयणसहस्सं ।

पए पए सयसहस्सं, इत्थ वि ता मे होल वीएहि ॥ १६१ ॥

अन्नो भणइ—

तिलआढयस्स उत्तस्स निप्फण्णस्स बहुसइयस्स ।

तिले तिले सयसहस्सं, इत्थ वि ता मे होल वीएहि ॥ १६२ ॥

अन्नो भणइ—

नवपाउसम्मि पुण्णाए गिरिनइयाए सिग्घवेगाए ।

एगाहमहिंयमित्तेण णवणीएण पालिं बंधामि, इत्थ वि ता मे होल वीएहि ॥ १६३ ॥

अण्णो भणइ—

जच्चाण णवकिसोराण, तद्विवसेण जायमित्ताण ।

केसेहिं नहं छाएमि, इत्थ वि ता मे होल वाएहि ॥ १६४ ॥

अण्णो भणइ—

दो मज्झ अत्थि रयणाणि, सालपसई य गद्दभिया य ।

छिन्ना छिन्ना वि रुहंति, इत्थ वि ता मे होल वाएहि ॥ १६५ ॥

अन्नो भणइ—

सयसुकिलो णिच्चसुयंधो, भज्ज अणुव्वय णत्थि पवासो ।

निरिणो य दुपंचसओ, इत्थ वि ता मे होल वाएहि ॥ १६६ ॥

एवं च तेसिं भावं णाऊण मग्गिया जहोचियं दव्वइत्ता । गोहणइत्तो एगदिवसणवणीयं, आसवई एगदिवसजायतुरंगे, धण्णइत्तो सालिरयणाणि मग्गिओ । एवं भंडागार-कोट्टागाराणि पडिपुण्णाणि क्याणि । तओ सत्थचित्तो रज्जधुरमणुपालेमाणो चिट्ठइ ।

अह अण्णया कयाई संजायं महारोखं दुवालससंवच्छरियं दुब्भिकखं । अवि य—

छुहसुसियमयकलेवरसुनिरंतरसंकुलाइ धरणीए । जीवंतयलोगाणं संजाया दुग्गमा मग्गा ॥५७

जत्थ य पुरिसाएहिं खज्जंत जाणिऊण जणणिवहं । गामाओ गामं पि वि न जाइ भयवेविरो लोगो ॥५८

जत्थ उ कांइ पुरंधी नियपुत्तं भोयणं विमग्गंतं । मुत्तूण जाइ अण्णं देसं णियजीयकंखाए ॥५९

का वि पुणो णियजीवियलुद्धा अइघोरपावपरिणामा । मोत्तूण कुलं सीलं भक्खइ वावाइउं पुत्तं ॥६०

अन्ना वि सत्तवंता गयजीयस्सावि णिययतणयस् । अइणेहमोहियमणा वयणसे पक्खिवइ आहारं ॥६१

अन्ना वि रोवमाणं मग्गंतं भोयणे तओ कुद्धा । उव्वेइया छुहाए घायं दाऊण णिहणेइ ॥६२

जत्थ य भत्ता भज्जं मुंचइ, भज्जा वि णिययभत्तारं । जत्थ य भिक्खयरेहिं ण य लब्भइ किंचि कांउं जे ॥६३

साहूण गिहत्थाण य गिहाओ मेहम्मि वंच्चमाणानं । हेज्जंति गोवियाई वि जत्थ डइल्लेहिं भत्ताई ॥६४

किं बहुणा भणिणं?, सव्वं असमंजसं तहिं जायं । अइघोरे दुब्भिकखे पांडलिपुत्तम्मि णयरम्मि ॥६५

इओ य अणागयमेव णाऊण तत्थ विहारक्कमागएहिं जंघावलपरिक्खीणेहिं सिरिविजयसूरीहिं तत्थेव वुट्ठावासं काउकामेहिं ठाविओ निययपए अण्णो सूरी । दिन्ना य^{१०} एगंतठियस्स बहू सीयिसओवएसा । पेसिओ^{१२} सवाल-बुट्ठाउलगच्छेण सह अन्नत्थ सुभिकखदेसे ।

तत्थ य दुवे खुड्डगा आयरियपडिबंघेण अइदूरं गयाण साहूण कहिंचि दिट्ठिं वंचेत्ता समागया गुरु-समीवं । वंदिया गुरुणो । णिवेइओ णिययाभिप्पायवुत्तंतो । गुरुहिं भणियं 'दुड्डु कयं जमागया, जओ इत्थ अमाया-पुत्तं दुब्भिकखं भविस्सइ, तौ वच्चह पुणो वि साहुमज्जे' । तेहिं भणियं 'तुम्ह चरणाराहणं कुणंताणं जं होइ तं होउ, जओ न चएमो तुम्ह पायमूलं मोत्तुं' । तओ धरिया सूरीहिं । जाए य पुव्ववणिणए दुब्भिकखे जं किंचि सूरीणो मणोज्जं लहंति तं तेसिं वालगाणं पयच्छंति । तओ चितियं खुड्डएहिं 'ण एयं सुंदरं, जओ गुरुम्मि सीयमाणे का अम्हाणं गई भविस्सइ?', जओ—

जेण कुलं आयत्तं तं पुरिसं आयरेण रक्खेह । ण हुं तुंवम्मि विणट्ठे अरया साहारया हुंति ॥६६

1-3 AB वाएह । 4 AB साईहिं, मनुष्यभक्षकैरित्यर्थः । 5 OD का वि पुं । 6 OD वाहयं पुं । 7 AB काउं जं । 8 OD पांडलिं । 9 OD बुट्ठां । 10 AB य कयणं । 11 OD साइसं । 12 OD ओ य सं । 13 OD भिप्पेयं । 14 OD तो । 15 OD चलणं । 16 OD गुरुहिं सीयमाणेहिं का । 17 OD रक्खाहि ।

विगलियमयम्मि जरजजरम्मि हल्लंतदंतमुसलम्मि । होइ सणाहं जूहं जूहवइम्मि धरंतम्मि ॥६७

ता जो अम्हेहिं कुइंतरिएहिं 'निसुणिओ अहिणवसूरीण गुरूहिं देज्जमाणो अंजणपओगो तं करेसु' त्ति । परोप्परं 'संवित्तीए तहेवाऽणुट्ठिओ, सिद्धो य । तेण य अंजणपओगेण अदिस्समाणा दो वि गया राइणो चंदउत्तस्स भोयणमंडवं । उवविट्ठा य रण्णो उभयपासेसु । भोत्तूर्णं य णरवइयाले दिणे दिणे समागच्छंति । राया वि अण्णदिणोव्वरियभत्तप्पमाणे जाए अजिण्णभएण उट्ठविज्जइ विजेहिं । एवं च एगजणभत्ते तिहिं जणेहिं भुज्जमाणे' अतिप्पमाणो दुव्वलीहोइ चंदउत्तो । तं च तारिसं दट्ठण भणियं चाणक्केण 'किं तुमं पि दुक्कालिओ ? जेण दुव्वलो जाओ' त्ति । चंदगुत्तेण भणियं 'सच्चं, अज्जो ! ण याणामि कारणं, किंतु अहं ण तिप्पामि' । चाणक्केण चितियं 'नूणं को वि सिद्धो अवंतराओ एयस्साऽऽहारं भक्खेइ; अओ एस ण तिप्पइ' । तओ वीयदिणे पक्खित्तो सव्वत्थ भोयणमंडवे इट्ठालचुण्णो, दिट्ठा य दुण्हं वालवयसाणं पयपंती, णायं च जहा 'दो लहुवयसा सिद्धा समागच्छंति' । अन्नम्मि दिणे भोयणमंडवस्स दुवाराइं पिहित्ता कओ मज्जे धूमो । तेण य गलियं तट्ठो-यणाणमंजणं । दिट्ठा य रण्णो उभयपासोवविट्ठा दुवे चेळया । तओ चंदगुत्तो 'अहमेएहिं विट्ठालिओ' त्ति विमणदुम्मणो जाओ । तं च तारिसमवलोइऊण चाणक्केण भणियं, अवि य-

रे ! किं विमणो जाओ ? अजं चिय नूण सुद्धओ तं सि । वालकुमारजईहिं सह भुत्तो जं सि एगत्य ॥६८

को साट्ठहिं समाणं भोत्तुं पावेइ एगथालम्मि ? । ता तं चिय सकयत्थो सुलद्धमिह जीवियं तुज्ज ॥६९

धण्णो य पुण्णभाई परमपवित्तो तुमं चिय णरिंद । । लामा उ ते सुलद्धा जं वालमुणीहिं सह जिमिओ ॥७०

एए चिय सकयत्था जियलोएँ वज्जिऊण जे भोए । वालत्ते णिक्खंता जिणिदधम्मे जओ भणियं ॥७१

धण्णा हु वालमुणिणो वालत्तणयम्मि गहियसामण्णा । अणरसियणिव्विसेसा जेहिं न दिट्ठो पियवियोगो ॥७२

एवमणुसासेऊण चंदउत्तं विसज्जिया चेळया । अप्पणा य गओ गुरुसमीवं । भणिया य गुरुणो 'जइ तुव्वं पि सीसा एवं करेति ता कत्थऽण्णत्थ सोहणं भविस्सइ ? ता णिवारेज्जह एए' । तओ गुरूहिं भणिओ चाणक्को जहा 'भइ ! सावगो होऊण अप्पाणं विगोएसि ? , नाममित्तेण चेव तुट्ठो ? , एवंविहपमत्तयाए नित्थरि-हिसि संसारं ? , जमेएसि' दुण्हं पि खुडुगाणं ण वहसि वट्ठमाणिं, एएण चेव कारणेणं साट्ठ अण्णत्थ पेसिया, एए उण वलिऊणाऽऽगया, ता किं इत्तियस्स पावारंभस्स अण्णं ते फलं भविस्सइ ? , उक्तं च-

जरस्स ण जइणो गेण्हंति कह वि जत्तेण जोइयं दाणं ।

सो किं गिही ? , मुहा होइ तस्स घरवासवासंगो ॥ १६७ ॥

तथा-

१०(व)छरि पाणिइ नवइं तैणि, अण्णु वि अण्णह उप्परि नाडइ ।

भल्लउ तावहिं जाणियइ, जावहि जलहरु विंदु न पाडइ' ॥ १६८ ॥

एयमायणिऊण लज्जिओ चाणक्को ।

'इच्छामो अणुसट्ठिं, जं उद्धरिओ अहं निवडमाणो । चोयणवरवहणेणं संसारमहासमुदाओ ॥७३

फासुयएसणिएणं अहापवत्तेण भत्तपाणेणं । कारेज्जह अणुदिव्वंसं अणुगाहं मज्जं गेहम्मि ॥७४

खमियव्वं च असेसं जमुवालंभेण खेइया सामि !' । इय भणिउं चाणक्को गओ य निययम्मि गेहम्मि ॥७५

तय य चित्तिउमाढत्तो 'हंतं तुइओ व्व अदिस्समाणो जइ को वि वइरिओ विसं संकामेइ ता न सोहणं होइ, किंच पुव्वं पि विसकण्णगापओगाओ कहिंचि छुट्ठो एस राया, तो संपयं तहा करेमि जहा विसप्पओ-

1 'ता' इति A-B पुस्तकयोर्नास्ति । 2 O D निसुओ । 3 A B सवित्ती° । 4 O D ण णर° । 5 C D 'णेहिं'° । 6 O D समत्थभोय° । 7 O D लामा हु ते । 8 O D °ए उज्जिऊण । 9 A B °सि खुडु° । 10 O D पत्तरि । 11 O D कृणि । 12 C D °सुद्धम्मि । 13 O D °दियहं । 14 O D खुडुय च । 15 C D वेरिओ ।

गाओ न चेव भयं हवइ' । त्ति संपहारेऊण सहमाणं सहमाणं भुंजाविओ विसमिस्समाहारं । रण्णो य धारिणी
णाम महादेवी । तीसे य पहाणगव्माणुभावेण समुप्पण्णो दोहलओ, अवि य—

धण्णाओ कयत्थाओ ताओ जणणीओ जाओ नरवइणा । भुंजंति एगथाले सहेगसीहासणगयाओ ॥७६

किं ताण जीविएणं ? विहलं चिय ताण गव्भउव्वहणं । जाओ न रण्णा समयं भुंजंती एगथालम्मि ॥७७

तओ तम्मि दोहले अपुज्जमाणे परिदुव्वलंगी संजाया । तारिसिं च दट्ठूण पुच्छियं चंदगुत्तरण्णा
जहा 'पिए' ।

किं तुज्ज नेय पुज्जइ साहीणम्मि वि मए?, किमहवा वि । भणिया केणइ किंचि वि दुव्वयणमणज्जकेणं ? ॥७८

किं वा वि केणइ तुहं आणाए खंडणं कयं देवि ! ? । कस्स अयंडे^१ कुविओ जमराया अज्ज भो ! सहसा ? ॥७९

पडिभणइ धारिणी तो 'नेयाँण होइ देव ! एगं पि । गव्माणुभावजणिओ किंतु महं डोहलो एसो ॥८०

जइ नरवइणा सद्धि अहयं भुंजामि एगथालम्मि' । तो भणइ णिवो 'चेट्ठसु वीसत्था, पूरिमो एयं' ॥८१

तओ वीयदिणे भोयणोवविट्ठो पँभणिओ तीए राया एगत्थभोयणं । तेण वि जाव तं तहेव पडिवन्नं ।
तओ णिवारिओ चाणक्केण जहा 'मा देहि महरयभाविओ एस सव्वो वि तुज्ज संतिओ आहारो' । तओ दिणे
दिणे मगंतीए वि चाणक्कभएणं न देइ राया । अण्णदिणम्मि य अणागच्छंते चाणक्के मग्गिओ एगकवलं ।
दिण्णो य तेण । तओ जाव तं मुहगयमासाएइ ताव पत्तो चाणक्को । दिट्ठा य पलिसायंती । 'अहो ! अकज्जं,
अहो ! अकज्जं'ति भणमाणेण छुरियं गहाय पोइं फालेऊण कट्ठिओ दारगो । घयाइमज्जे^२ य धरिऊण पूरियाणि
अपुण्णदिणाणि । जणणीए' तं कवलं पलिसायंतीए पडिओ तस्स उत्तमंगे एगो विंदू, तेण तस्स विंदुसारो
चेव णामं कयं । वट्ठिओ देहोवचएण कलाकलावेण य । उवरए य पियरम्मि सो चेव राया जाओ । भणिओ
य धावीए जहा 'पुत्त ! सम्मं चाणक्कस्स वट्ठेज्जसु' । सो वि तहेव वट्ठइ ।

अण्णया य एगंतसंठिओ भणिओ णंदसंतिएण सुवंधुणा सचिवेण जहा 'देव ! जइ वि अम्हाणमुवरि-
तुव्वे अप्पसाया तहा वि जमेयस्स पट्ठस्स हियं तमंहेहिं विण्णवेयव्वं, तत्थ जो एस चाणक्कमंती सो अईव-
खुट्ठो, जओ एएण देवस्स जणणी आरडंती पोइं फालेऊण मारिया, ता तुव्वे वि पयत्तेण अप्पाणं रक्खेज्जह' ।
तओ राइणा पुच्छिया अंवघाई जहा 'अंव ! किमेयं सच्चं जं मह जणणी चाणक्केण विणासिया ?' । तीए
भणियं 'पुत्त ! सच्चं'ति । तओ कुविओ चाणक्कस्सोवरि राया । आगच्छंतं दट्ठूण ठिओ ज्झत्ति परम्महो ।
इयरो वि पिसुणप्पवेसं णाऊण तओ चेव णियत्तेऊण गओ नियगेहं । तत्थ दव्वं सयणवग्गं च जहोचियं
निजोजिऊण एगत्थोवरगे मंजूसामज्जे गंधसमुग्गयं सपत्तयं छोडूण तालयाणि दाऊण णिग्गओ णयराओ ।
अणसणं गहाय ठिओ कारीसमज्जे इंगिणिमरणेण ।

इओ य अम्मघाईए भणिओ राया 'पुत्त ! दुट्ठु कयं जममच्चो परिभूओ, जओ एयसंतियं ते रज्जं पाणा
य' । त्ति भणिऊण साहिओ सव्वो वि पुव्वो वइयरो । 'ता खामित्ता सिग्घमँणेहि' । तमाइण्णेऊण राया वि
गओ सपरियणो चाणक्कसमीवं । खामेत्ता य भणइ 'एह पसायं काऊण घरं वच्चाओ' । चाणक्केण भणियं 'सव्वं
परिचत्तं मए, जओ पडिवण्णमणसणं' । तओ निच्छयं णाऊण खामेत्ता वंदित्ता य गओ विंदुसारो णिययगेहं ।
सुवंधुणा वि 'जइ कह वि णियत्तइ ता मँमं णिकंदं उप्पाडेइ'^३त्ति चित्तिऊण विण्णत्तो राया जहा 'देव !
चाणक्कस्स संपयं समसत्तु-मित्तभावस्स देवाणुमएण पूयं: करेमि ?' । राइणा वि 'एवं करेह' त्ति भणिए मायाए पूयं

1 O D तारिसियं च । 2 A B केण य । 3 O D ०डे सहसा, जमराया अज्ज परिकुविओ । 4 O D ०णं देव !
होइ एकं पि । 5 O D पणइओ । 6 A B ०ज्जेण घरे' । 7 O D ०ए य तं । 8 A B ०माणेह । 9 A B मम ।
10 O D ०देय त्ति ।

काऊण धूवमुप्पाडेऊण वियालवेलाए कारीसमञ्जे इंगालं छोदूण गओ नियगेहे । इयरो वि तेण जलणेण डङ्गंतो सम्मं सहइ । अवि य-

देहं असुइदुगंधं भरियं बहुपित्त-मुत्त-रुहिराणं । रे जीव ! इमस्स तुमं मा उवरिं कुणसु पडिवंधं ॥ ८२
पुण्णं पावं च दुवे वच्चइ जीवेण णवरि सह एयं । जं पुण इमं सरीरं कत्तो तं चलइ ठाणाओ ? ॥ ८३
तिरियत्तणम्मि बहुसो पत्ताओ तुमे अणेगवियणाओ । तो ताओ संभरंतो सहसु इमं वेयणं जीव ! ॥ ८४
नरयम्मि वि जीव ! तुमे णाणादुक्खाइ जाइ सहियाइ । इण्हि ताइ सरंतो विसहेज्जसु वेयणं एयं ॥ ८५

किंच-

जाव न मुंचामि लहुं पाणेहिं इत्थं जीयसंदेहे । ताव इमं जिणवयणं सरामि सोमं मणं काउं ॥ ८६
एगो^१ उ जाइ जीवो, मरइ य उप्पज्जइ य तह एगो । संसारं भमइ एगो, एगो च्चिय पावए सिद्धि ॥ ८७
नाणम्मि दंसणम्मि य तह य चरित्तम्मि सासओ अप्पा । अवसेसा दुब्भावा वोसिरिया जावजीवाए ॥ ८८
हिंसा-उलिय-चोरिके मेहुण-परिगहे य निसिभत्ते । पच्चक्खामि य संपइ तिविहेणाऽऽहार-पाणाइं ॥ ८९
जे मे जाणंति जिणा अवराहा जेसु जेसु ठाणसु । ते हं आलोएमो उवट्ठिओ सम्मभावणं ॥ ९०
छउमत्थो मूढमणो कित्तियमित्तं च संमरइ जीवो । जं च न सुमरामि अहं मिच्छा मिह दुक्कडं तस्स ॥ ९१
अण्णं च मज्झं संपइ जुत्तं अप्पहियमेव काउं जे । मरणम्मि समावण्णे तम्हा सुमरामि अरहंते ॥ ९२
इणमो अरहंताणं णमो, णमो तह य सव्वसिद्धानं । आयरियुज्जायाणं णमो, णमो सव्वसाहूणं ॥ ९३
एवं सुहपरिणामो चाणक्को पयहिऊण णियदेहं । उववण्णो सुरलोगे विमाणमज्झम्मि तियसवरो ॥ ९४

सुबंधुणा वि^२ पत्थावेण विण्णत्तो राया 'देव ! चाणक्कगिहेण पसाओ कीरउ' । णरवइणा वि 'तह'त्ति पडिवण्णे गओ तत्थ । दिट्ठं च तं सव्वं सुण्णं । सम्मं निरुवयंतेण दिट्ठं एगोवरगस्स ढक्कियं दुवारं । 'जं किंचि सारं तमित्थं भविस्सइ'त्ति चिंतंतेण विहाडियं जाव पिच्छइ मंजूसं । 'अरे ! पहाणरयणाणि इत्थं भविस्संति' त्ति भित्तूणं^३ तालयाणि सा वि उग्घाडिया जाव समुगयं मधमं धंतगंधमवल्लोएइ । 'हुं वइरा इत्थं होहिंति'त्ति परिभावेऊण उग्घाडिओ । पेच्छइ य तत्थ पत्तयं सुगंधिगंधियं । तओ गंधे अग्घाइऊण पत्तयं वाएइ । लिहियं च तत्थ-

'अग्घाइऊण गंधे ए^४ जो पियइ सीयलं सलिलं । मुंजइ मणोज्जं^५ वरखाइम-साइमं चेव ॥ ९५
जिंघइ सुगंधगंधे सुमणस-कप्पूरपभिइए रस्से । पेच्छइ मणोहराईं रुवाइं चित्तमाईसु ॥ ९६
वीणा-वेणुरवद्धं कायलगीयाइयं निसामेइ । विलया-तुलि-उवाहणगाईं फासे इ^६ सेवेइ ॥ ९७
किं बहुणा ? पंचणह वि विसयाण मणोहरं तु जो विसयं । मुंजइ सो जमगेहं वच्चइ णत्थेत्य संदेहो ॥ ९८
विहियसिरतुंडमुंडणवेसो पंतासणाइकयवित्ति । साहु व्व चिट्ठई सो धरइ जियं, अण्णहा मरइ' ॥ ९९
इय वाइऊण तत्तो चितइ मंती सुबंधुणामो सो । 'धिसि धिसि मह बुद्धीए मएण जो मारिओ तेण ॥ १००
मइमाहप्पं सो च्चिय चाणक्को धरउ जीवलोगम्मि । जेण मएण वि अहयं जियंतमयगो विणिम्मविओ' ॥ १०१
इय चित्तिऊण तो सो विण्णासेत्ता अणाहपुरिसम्मि । जीवियलुद्धो धणियं चिट्ठइ वरसाहुकिरियाए ॥ १०२
किंतु अभव्वत्तणओ भावविहूणो भवम्मि भीमम्मि । भमिही अणंतकालं विसंहंतो तिक्खदुक्खाइं ॥ १०३

1 A B °गालमं(गं) छो° । 2 A B °व तुमं इमस्स उवरिं मा कु° । 3 A B °त्ता य तुमे । 4 O D तय सरं । 5 A B न मुंचामि । 6 A B °गो वि जाइ । 7 O D °णाणं । 8 O D महं । 9 A B वि विद्वत्तो पत्थावेण राया । 10 O D भन्तूण । 11 O D °मार्धंतं गंध° । 12 O D सुगंधगं° । 13 A B एयं जो । 14 O D °जमोज्जं । 15 O D य ।

तस्स य विंदुसारनरवइस्स पुहइतिलयाए देवीए अणुरत्तपत्तनियरो छायासमणिओ सुमणोवसोहिओ समाणंदियवहुजणो असोगतरु व्व संजाओ असोगसिरी नाम पुत्तो । सो य जुव्वणत्थो 'सव्वकलाकुसलो'त्ति णिवेसिओ पिउणा जुवरज्जपए । उवरए पियरम्मि सो चेव मंति-सामंताईहिं अहिसित्तो रज्जे । रज्जधुरं उव्वहंतस्स य समुप्पण्णो कुणालाहिहाणो पुत्तो । बालत्तणे चेव ठाविऊण जुवरायपए 'उवरयजणणीओ'त्ति सावकमाया-भएण पहाणमंति-परियणसमेओ दाऊण उज्जेणिं कुमारभुत्तीए पेसिओ^१ ।

तओ तत्थ अइसिणेहेण य पइदिणं पेसेइ सहत्थलिहियलेहे । अनया य कलागहणजोगं णाऊण कुमारं महंतए उदिसिऊण लिहियं लेहम्मि राइणा 'अधीयतां कुमारः' इति । पडिवाइऊण लेहं 'अणुव्वाणऽक्खरं' ति असंवत्तेऊण तत्थ चेव ठाणे मोत्तूण उट्ठिओ राया सरीरचित्ताए । रायपासोवविट्ठाए य कुमारसवक्किजणणीए 'कस्स राया सव्वायरेण लेहं लिहइ?'त्ति चित्तिऊण वाइओ । नियपुत्तरज्जत्थिणीए य दिन्नो अगारस्सोवरि विंदू, मुक्को तम्मि चेव ठाणे । समागएण राइणा 'हत्थमुक्को लेहो पडिवाइओ वि पुणो वि पडिवाइयव्वो'त्ति वयणमसुमरतेण संवत्तिओ । मुद्धिऊण य दिण्णो लेहवाहयहत्थे । तेण वि गंतूण समप्पिओ कुणालस्स । तेण वि लेहयस्स । सो वायइत्ता ठिओ तुण्हिक्को । कुमारेण भणियं 'किं न वाएसि लेहं?' । तहा वि न किंचि जंपइ । तओ सयमेव घेत्तूण वाइओ जाव पेच्छइ 'अधीयतां कुमारः' इति । तओ भणइ 'अम्ह मोरियवंसे सव्वत्थ अप्पडिहया आणा, ता जइ अइं पि तायस्साऽऽणं लंघेमि ता को अन्नो पालेस्सइ?, किंच जइ एवं तायस्स पियं तो एवं चेव कीरइ' ति । तत्तसलायं गहेऊण अंजियाओ दो वि अच्छीओ । इमं च सोऊण महासोगा-भिभूएण चित्तियं राइणा-

अन्यथैव विचिन्त्यन्ते पुरुषेण मनोरथाः । दैवेनाऽऽहितसद्भावाः कार्याणां गतयोऽन्यथा ॥ १०४

अण्णह परिचित्तेज्जइ सहरिसकंडुज्जएण हियएण । परिणमइ अण्णह च्चिय कज्जारंभो विहिवसेण ॥ १०५

ता 'किमंधस्स रज्जेण?'ति दिण्णो एगो गामो । सव्व(व)क्किपुत्तस्स य दिण्णा कुमारभुत्तीए उज्जेणी । कुणालो वि अईवगंधव्वेकलाकुसलो, गंधव्वे चेव पसत्तो चिट्ठइ ।

इत्थंतरम्मि सो कोसंवीदमगजीवो अज्जसुहत्थिसयासगहियअव्वत्तसामाइयप्पभावाओ समुप्पण्णो तस्स कुणालस्स भजाए सरयसिरीए गव्वम्मि पुत्तत्ताए । संजाओ य दोसु मासेसु वइक्कतेसु जिण-साहुपू-यणाइदोहलो । पूरिओ य जहासत्तीए कुणालेण । पसूया य कालक्कमेण सरयसिरी । वट्ठाविओ य दास-चेडीए कुणालो पुत्तजम्मेण । तओ 'चुल्लमायाए विहलीकरेमि मणोरहे, गिण्हामि णियरज्जं'ति चित्तिऊण निग्गओ गामाओ कुणालो अण्णायचरियाए । गायंतो पत्तो पाडलिपुत्तं । तत्थ वि मंति-सामंताईण गेहेसु गायमाणेण रंजियं सव्वं पि नगरं । भणिउं च पयइओ सव्वलोगो, अवि य-

'पच्छण्णवेसधारी हाहा-हूहूण को वि अण्णयरो । एसो किं वा वि सयं समागओ तुंबुरू नूणं? ॥ १०६

किं वा गंधव्वेसो?, किं वा वि हु किन्नरो, नरो अहवा?' । एवं जंपंताणं लोगाणं रायपासम्मि ॥ १०७

संजाओ उल्लावो कोऊहलपूरिण तो रण्णा । हक्कारिओ कुणालो गायइ अह जवणियंतरिओ ॥ १०८

जम्हा उ 'पुहइपाला नियंति वियल्लिदियं नरं नेय' । तम्हा अदूरपासे ठविओ सो जवणियंतरिओ ॥ १०९

गायंतेण य तेण धणियं आवज्जिओ धरणिनाहो । भणइ 'वरं वरसु तुमं गंधव्विय । दिज्जए जेण' ॥ ११०

1 A B °याह दे° । 2 O D °ए य पि° । 3 O D °कयमा° । 4 O D °ओ । तत्थ । 5 अनुद्धाताक्षरम्=अशुक्काक्षरम् । 6 O D °ओ [सरीर]चित्ताए राया । 7 O D °ण य रा° । 8 O D °गेण्हिऊण । 9 O D °ण्ण भुत्ती° । 10 O D °व्वपसत्तो चेव चिट्ठइ । 11 O D °पूयाइ° । 12 O D °पयत्तो । 13 O D °घव्वो सो । 14 A B °ओ णरवरिंदो ।

तओ कुणालेण पढियं—

चंदेगुत्तपुत्तो थं विंदुसारस्स नत्तुओ । असोगसिरिणो पुत्तो अंधो जायइ कागिणिं ॥१११

राइणा वि णाऊण णियतणयं वाहजलभरभरेज्जमाणलोयणेण अवणेऊण जवणियं णिवेसिओ णिय-
उच्छंगे । भणियं च 'पुत्त ! किमप्पं जाइयं ?' । तओ मंतीहिं भणियं 'देव ! न एयमप्पं किंतु पभूयं, जओ
राईणं रज्जं कागिणी भण्णइ । पिउणा भणियं 'पुत्त ! किमंधस्स रज्जेणं ?' ति । तेण भणियं 'ताय ! पुत्तो मे
करेस्सइ रज्जं' । राइणा जंपियं 'कय्यां ते पुत्तो समुप्पण्णो ?' । तेण भणियं 'संपइ'त्ति । तओ राइणा वि
संपइ चेव णामं कयं । वत्ते य दसाहे आणावेऊण णिवेसिओ रज्जे । कालक्कमेण य जाओ पयंदसासणो
णरवई । साहियं च अद्धभरहं । ओयविया य वहु अणारियदेसा ।

अण्णया य उज्जेणिसंठियस्स णरवइणो जियंतसामिपडिमात्रंदणमिच्चं अहासंजमविहारेणं विहरमाणा
समागया अज्जसुहत्थिसूरिणो । ते य कयाइ हट्टमगेण वच्चमाणा गया दिट्ठिगोयरमोलोयणठियस्स राइणो ।
दट्ठण य चित्तियमणेण 'हंत ! कहिंचि' मम दिट्ठपुव्वं व्व पडिहासंति एए । 'कत्थ मण्णे दिट्ठपुव्वं ?' ति ईहापोह-
समुव्वभूयसंभमवसपरिक्खलमाणमगण-गवेसणं कुणमाणो णिवडिओ ओलोयणे । तओ पच्चासणपरियणेण सित्तो
चंदणरसाइणा, वीइओ तालविटवीयणगाईहिं । खणंतरेण य पुव्वजाइं सरेऊण उट्ठिओ समाणो गओ
सूरिसमीवे । वंदिया सूरिणो । भत्तिभरनिव्वभरोद्धुसियरोमणिवहेणं पप्फुल्लवयणसयवत्तेणं भालवट्ठणिहियकर-
कमलेण विण्णत्तं णरवइणा 'भगवं ! जिणधम्मस्स किं फलं ?' । [सूरिणा जंपियं] 'सग्ग-मोक्खा फलं' ।
राइणा जंपियं 'सामाइयस्स किं फलं ?' । सूरिणा लवियं 'अव्वत्तस्स रज्जाइफलं' । तओ संजायपच्चएण भणियं
'एवमेयं, णत्थि संदेहो, परं किमोलक्खह न वा ममं ?' । तओ सूरीहिं सुओवओगं दाऊण भणियं 'सुट्ठु ओलक्खामो,
जओ तुमं कोसंवीए मम सीसो आसि' । तओ सविसेसंभत्ति-वहुमाणसमुव्वभूयसंभमवसपरिक्खलमाणस्सखर-
वयणविण्णासेण पुणो वि वंदिया सूरिणो । अवि य—

दुक्खत्तजंतुसंताणसुक्खसंदोहदायग ! गुणद्धु ॥ करुणाणीरमहोयहि ! विसिद्धसुयणाणसंपण्ण ॥११२
मिच्छत्ततिमिरदिणयर ! दप्पियं परवाइवारणमइंद ! । नर-विज्जाहर-सुरनय ! तुज्झ णमो होउ मुणिणाह ॥११३
जइ तइया मह करुणं न करेत्तो सामि ! तं सि जियजणय ! । तो णिच्छएण अहयं निवडंतो दुहसयावत्ते ॥११४
तुह पायपसाएणं अणणसरिसं इमं मए रज्जं । पत्तं, ता इण्हि पि वि जं कायव्वं तमाइससु ॥११५

तओ सूरीहिं भणियं 'भइ ! धम्मप्पहावो एस, ता संपयं पि तत्थेव जत्तं कुणसु' । तओ 'जमाईसंति
गुरुपाय'त्ति भणिय गहिओ सावगधम्मो । तप्पभिई च

चंदइ जिणिदत्तिवे पूयइ अट्ठप्पयारपूयाए । गुरुपज्जुवासरणओ पडिहाइ समणवरसंधं ॥११६
दीणाईणं दाणं देइ जहेच्छाइ कुणइ जीवदयं । पंगरणवणियं विहिणा कारवइ जिणेदवरभवणे ॥११७
गामा-SSगर-नगराइसु जिणवरभवेणेहिं मंडिया वसुहा । उत्तुंगधयवडेहिं तेण कया पुहइणाहेण ॥११८
समणाणं सुविहियाणं तेणं सुस्सावएण नरवइणा । पच्चतियरायाणो सव्वे सदाविया सिग्घं ॥११९
कहिओ य तेसिं धम्मो वित्थरओ गाहिया य सम्मत्तं । अप्पाहिया यं वहुसो समणाणं सावगा होह ॥१२०
अह तत्थेव ठियाणं ताणुज्जेणीइ जिणहरे जत्ता । पारद्धा तीइ रहो विणिग्गओ महविभूईए ॥१२१

1 श्लोकोऽयं बृहत्कल्पभाष्ये २९४ तमः । 2 O D उ । 3 O D °णनयणजुल्लेण अव° । 4 O D रज्जेणं ? ।
तेण । 5 O D °या पुत्तो । 6 O D °ण लवियं 'ताय ! संपइ'त्ति । 7 A B °चि दिट्ठ° । 8 O D °हावुहमगण-
(ण)-गवेसणं । 9 A B °णा य(प)लवि° । 10 A B °वमेवं । 11 A B °सबहुमाण-भत्तिससु° । 12 O D °यवरवाइ° ।
13 O D तुम्ह । 14 A B °इसइ । 15 प्रस्तुतप्रकरणस्यैव वंशतितमादारभ्य षट्त्रिंशत्तमं यावत् वृत्तम्, तत्र
वृत्तदशके वर्णितविधिना इत्यर्थः । 16 O D °यरुवे कार° । 17 A B °वणेसु मं° ।

अवि य—

मंभ-मेरि-भाणयसदाउल्ल, जयजयसद्विहियकोलाहल्ल ।
 काहल-संख-करडसहुब्भडु, पवणोद्धयउद्धंसुधयवडु ॥१२२
 मदल-तिलिम-पडहकयपेटुरवु, भवियह विणिहयघोरमहाभवु ।
 वेणु-वीण-सौरंगियतारउ, रयणविणिम्मियरूवयसारउ ॥१२३
 कंसालय-कंसियसहुक्कडु, जणसम्मदसेरकयसंकडु ।
 झल्लरिरावभरियगयणंगणु, नच्चिरसिंगारियविविहंगणु ॥१२४
 महुरगेज्जविम्हावियनरगणु, कुसुमोमालिउ नं नंदणवणु ।
 उल्लसंतरासयसयसंकुल्ल, मुहलविलयगेज्जंतसुमंगल ॥१२५
 धरि धरि कीरमाणआरत्तिउ, कमिण पडिच्छमाणजणभत्तिउ ।
 इय अणेयअइसइगुणजुत्तउ, संपइरायह गेहि पडुत्तउ ॥१२६
 तो नरनाहु चित्ति विहसेविणु, निगगउ अगु महरगु लएविणु ।
 पूयवि रहु रोमंचियगत्तउ, अणुगच्छइ सामंतिहिं जुत्तउ ॥ १२७

तओ तमच्चन्नुयभूयं रहमहिमं निएऊण भणिया सव्वे वि सामंता 'जइ मं मण्ह तो तुब्भे वि सरज्जेसु एवं करेह' । तेहिं पि तहेव कयं । अत्राऽयं निशीथगाथाः—

जइ मं जाणह सामिं समणाणं पणमहा सुविहियाणं ।
 दव्वेण मे न कज्जं एवं खु पिंयं कयं मज्झ ॥ १६९ ॥
 वीसज्जिया य तेणं गमणं घोसावणं सरज्जेसु ।
 साहूण सुहविहारा जाया पच्चंतिया देसा ॥ १७० ॥

घोसावणं = अमाघाताद्युद्धोषणारूपाम् ।

अणुजाणे अणुजाई पुण्फारुहणाई उक्किरणगाई ।
 पूयं च चेइयाणं ते वि सरज्जेसु कारंति ॥ १७१ ॥

अनुयानं=रथयात्रा । तत्राऽनुयाति स राजा समस्तसामन्तादिपरिवृतः । पुण्पारोहणान्युक्किरणगानि=रथ-
 पुरतः पुण्पवृष्ट्यादिरूपाणि । चैत्यपूजां च राजा करोति । तच्च दृष्ट्वा तेऽपि स्वराज्येषु सर्वं कुर्वन्ति ।

अन्नया कयाइ पुव्वरत्तावरत्तकालसमयंसि ठियं संपइराइणो चित्ते जहा 'पईट्टेमि अणारियदेसेसु साहूण
 विहारं' । ति चित्तेऊण भणिया अणारिया 'जहा जहा मम पुरिसा तुब्भे करं मगंति तहा तहा देज्जह' । तओ
 पेसिया साहुखवधारिणो पुरिसा । भणंति य ते जहा 'अहं एवं एव वायालीसदोसविसुद्धवसहि-भत्त-पाण-वत्थ-
 पत्ताइयं देज्जइ, इमं इमं च अण्णं पढणाइयं कज्जइ, तओ राइणो पिंयं भवइ' । अणारिया वि राइणो तोस-
 णायं तहेव सव्वं करंति । एवं च साहुसामायीरीभाविणसु अणारियचित्तेसु विण्णत्ता सूरिणो जहा 'भयवं !
 किमणारिणसु न विहरंति साहुणो ?' । गुरुहिं भणियं 'जओ नाणाई नोवसप्पंति' । रण्णा भणियं 'किं कारणं
 नोवसप्पंति ?' । सूरिहिं भणियं 'न-याणंति ते सामायारिं' । रण्णा जंपियं 'जइ एवं तो पेसह साहुणो, पेच्छह
 सरूव' । तओ रण्णो उवरोहेण पेसिया सूरिहिं अणारिणसु कइवि संघाडगा । तओ ते दट्ठूण 'रायसंतिया एए

1 A B °पडरु । 2 O D °यहं वि° । 3 A B °सारंगय° । 4 O D °मेयवि° । 5 A B °मालिय नं ।
 6 C D उल्लंत्त° । 7 A B °यानं रथयानं रथयात्रा । 8 O D °या य क° । 9 O D °पयट्टेमि । 10 O D °एवं
 वायालदोस° । 11 A B इमं च अ° । 12 O D °यारीण भावि° । 13 O D रत्ता य भ° । 14 O D °ण 'रण्णो सं° ।

बलाहिय'त्ति मण्णमाणा जहासिक्खवियसामायारीए सव्वं पयच्छंति । तओ साहूहिं आगंतूण अज्जसुहत्थिणो णिवेइयं जहा 'सव्वत्थ सुहविहारो, उस्सपंति' णाणाईणि' । एवं च संपहराइणा अणारियदेसेसु वि साहूण विहारो पयट्ठिओ । ते य धम्मसिक्खागहणेण तप्पभिइं भद्गा जाया । भणियं च णिसीहे-

समणभट्ठाविएसुं तेसुं देसेसु एसणाईहिं ।

साहू सुहं विहरिया तेणं ते भद्गा जाया ॥ १७२ ॥

उदिण्णजोहाउलसिद्धसेणो, स पत्थिवो निज्जियसत्तुसेणो ।

समंतओ साहूसुहप्पयारे, अकासि अंधे दमिले य धोरे ॥ १७३ ॥

कयाइ तेण राइणा पुब्बभवोदरियत्तणं सुमरेऊण कया चउसु वि नयरदुवारेसु महासत्तायारा । तय्य दिज्जेए अवारियसत्तु-मित्तं महादाणं । उव्वरियं च महाणसियाणं भवइ । ते रण्णा पुच्छिया 'उव्वरियसेसं कत्तु भवइ ?' । तेहिं भणियं 'देव ! अम्हाणं' । तओ रण्णा ते समाइट्ठा जहा 'तुम्मे तं साहूणं देज्जह, अहं तुम्हाणं दव्वं दाहामि' । ते 'तह'त्ति पंडिवज्जेऊण रायाएसं, तं साहूण दिंति । नगरे य भणिओ कंटुइग-नेस-त्थिय-दोसियाइओ सव्वो वि लोगो जहा 'जं साहूणं उवगरइ तं सव्वं देज्जह, अहं मे मोछे दाहामि' । तओ लोगो तहा काउमारद्वो । अज्जसुहत्थिसूरी पुणं एयं जाणमाणो वि सिस्साणुरागेण ण णिवारेइ ।

इओ य अज्जमहागिरी विभिण्णोवासए ठिया । तेहिं च चोइया अज्जसुहत्थिणो जहा 'कीस अज्जो ! जाणमाणा वि रायपिंडमणेसणियं च गेण्हह ?' । अज्जसुहत्थिणा भणियं "जहा राया तहा पय'त्ति रायाणमणुयत्तमाणा एए पयच्छंति" । तओ 'माइ'त्ति काऊण रुट्ठेहिं अज्जमहागिरीहिं भणिओ जहा 'अज्जो ! तुमं मम अज्जप्पभिइं विसंभोगो । भणियं चाऽऽगमे-

सरिकप्पे सरिछंदे तुल्लचरित्ते विसिद्धतरए वा ।

साहूहिं संथवं कुज्जा णाणीहिं चरित्तजुत्तेहिं ॥ १७४ ॥

सरिकप्पे सरिछंदे तुल्लचरित्ते विसिद्धतरए वा ।

आएज्ज भत्त-पाणं सएण लाभेण वा तूसे ॥ १७५ ॥

एयं च सोऊण आउट्टो अज्जसुहत्थी मिच्छादुक्कडं दाऊण भणइ 'न पुणो एवं काहामि, खमह मह एगावराहं' । तओ पुणो वि संमुत्तो । संपइराया वि रज्जं काऊण विमुद्धं सावगधम्ममणुपालेऊण गओ देवलोणं । सुमाणुसत्ताइकमेण य सिद्धिं पावेस्सइ ति ।

गतं सम्प्रतिनृपाख्यानकम् ।

*

इति वृत्तार्थः ॥ ३७ ॥

भणितमपूर्वचैत्यनिर्माणम् । अधुना तस्य परकृतचैत्यानां च यत् कृत्यं तत् प्रकरणोपसंहारं च वृत्तेनाऽऽह-

देज्जा दवं मंडल-गोउलाइं, जिण्णाइं सिण्णाइं समारएज्जा ।

नट्ठाइं भट्ठाइं समुद्धरिज्जा, मोक्खंगमेयं खु महाफलं ति^१ ॥ ३८ ॥

1 O D °हत्थीण णि° । 2 O D ति य णा° । 3 A B दिवारि (? दवावि) जए । 4 O D पडिच्छिऊण ।

5 O D °ण जाण° । 6 O D °णुवत्त° । 7 इमे गाये बृहत्कल्पमाय्ये ६४४५-४६ तस्यौ । 8 O D तुस्से ।

9 E ति ॥ जिणचेइयाणं ति वीर्यं ठाणं ॥ इ ॥ ।

‘देज’ति दद्यात्=प्रयच्छेत् । ‘दवं’ति द्रव्यं=वित्तम् । ‘मंडल-गोउलाइं’ति मंडलानि=जनपदान्, गोकुलानि=गोत्रजान् तान्यपि दद्यादिति सम्बन्धः । ‘जिण्णाइं’ति जीर्णानि=जर्जरीभूतानि । ‘सिण्णाइं’ति खिन्नानि=भूखेदादिनाऽधिकं दुर्बलीभूतानि । ‘समारएज्ज’ति समारचयेत्=सन्धयेदित्यर्थः । ‘नट्टाइं’ति नष्टानि=भूतलसमीभूतानि । ‘भट्टाइं’ति भ्रष्टानि=तत्प्रदेशस्याऽप्यलक्ष्यतया नाशमुपगतानि । ‘समुद्धरिज्ज’ति समुद्धरेत्=पुनर्नवीकुर्यात् । यतः ‘मोक्खंगं’ति मोक्षाङ्गं=निर्वाणाङ्गम् । ‘एयं’ति एतत्=पूर्वाक्तम् । ‘महाफलं’ति बृहत्फलमित्यर्थः । इति=प्रकरणपरिसमाप्ताविति वृत्तार्थः ॥ ३८ ॥

श्रीदेवचन्द्राचार्यविरचिते मूलशुद्धिविवरणे द्वितीयं स्थानकं विवरणतः सम म् ॥

[जिनागमाख्यं तृतीयं स्थानकम्]

व्याख्यातं द्वितीयस्थानकम् । सम्प्रति तृतीयमारभ्यते । अस्य च पूर्वेण सहायमभिसम्बन्धः—पूर्वेण जिनभवनकृत्यमुक्तम्, तच्चाऽऽगमादेव जायत इति तत्स्थानकं वाच्यम् । तस्य च तन्माहात्म्यख्यापक-
मादिवृत्तमिदम्—

देवाहिदेवाण गुणायराणं, तित्थंकराणं वयणं महत्थं ।

मोत्तूण जंतूण किमत्थि ताणं, असारसंसारदुहाहयाणं ? ॥ ३९ ॥

‘देवाहिदेवाणं’ति^१ देवाधिदेवानाम्, देवाः=पुरन्दरादयस्तेषामधिदेवाः=नायका जिनाः, अतस्तेषां सम्बन्धि वचनं मुक्त्वा नाऽन्यत् त्राणमस्तीति सम्बन्धः । ‘गुणायराणं’ति गुणाकराणाम्, गुणाः=क्षान्त्यादयस्तेषा-
माकराः=उत्पत्तिभूमयो गुणाकराः । यथा ह्याकरेषु यानि वस्तून्नुत्पद्यन्ते तानि तेषूच्चीयमानान्यपि न त्रुव्यन्ति,
एवं भगवद्गुणा अपि वर्ण्यमाना न निष्ठां यान्तीत्यभिप्रायः । उक्तं च—

मइ-सुयतुरियतुरंगमसणाहओहीमणोरहरहेण ।

जस्स गुणत्थुइपंथे अंतं पत्तो न सक्को वि ॥ १७६ ॥

अन्यदेवा अप्येवंविधा भविष्यन्तीत्याशङ्कापनोदार्थमाह—‘तित्थंकराणं’ति तीर्थकृताम्, तरन्त्यनेन प्राणिन
इति तीर्थं द्रव्य-भावमेदाद् द्विधा । तत्र द्रव्यतीर्थं नद्यादिषु समवतारः, न तेनाऽत्राऽधिकारः । भावतीर्थं तु
संसारसागरोत्तारणसमर्थं चतुर्विधश्रीश्रमणसङ्घरूपं प्रथमगणधररूपं वा, तत् कुर्वन्तीति तीर्थङ्कराः । अतस्तेषां
‘वयणं’ति वचनम्=आगमः । ‘महत्थं’ति महार्थं=प्रभूतवाच्यम् । उक्तं च—

सव्वनईणं जा होज्ज वालुयां सागराण जं सलिलं ।

तत्तो वि अणंतगुणो अत्थो एगस्स सुत्तस्स ॥ १७७ ॥

‘मोत्तू’ति [मोत्तूण त्ति] मुक्त्वा=विमुच्य । ‘जंतूण’त्ति जन्तूनां=शरीरिणाम् । ‘किमत्थि’त्ति किमस्ति ?,
न किञ्चिदित्यभिप्रायः । ‘ताणं’ति त्राणं=शरणम् । कथम्भूतानां जन्तूनाम् ? ‘असारसंसारदुहाहयाणं’ति
असारसंसारदुःखाहतानाम्, असारः=निःसारः, संसारः=चतुर्गतिरूपस्तत्र दुःखम्=अशर्मरूपं तेनाऽऽहतानां=
पीडितानामिति वृत्तार्थः ॥ ३९ ॥

जिनवचनमेव त्राणं नाऽन्यदित्युक्तम्, तच्च यथा त्राणं भवतीति तथा सार्धरूपकत्रयेणाऽऽह—

नज्जंति जं तेण जिणा जिणाहिया, भावा मुणिज्जंति चरा-ऽचरं जगं ।

संसार-सिद्धी तह तग्गुणा-ऽगुणा, तक्कारणाइं च अणेगहा तहा ॥ ४० ॥

धम्मा-ऽधम्मं गम्मा-ऽगम्मं गम्मए आगमेणं,

कज्जा-ऽकज्जं पेज्जा-ऽपेज्जं जं च भोज्जं न भोज्जं ।

जुत्ता-ऽजुत्तं सारा-ऽसारं मज्झिमा-ऽमज्झिमं च,

भक्खा-ऽभक्खं सोक्खा-ऽसोक्खं जेण लक्खंति दक्खा ॥ ४१ ॥

1 A B इति स्थानं । 2 A B त्थंकरा । 3 O D ति देवाः पुर । 4 O D °ना निष्ठां न या । 5 O D
चतुर्वर्णश्री । 6 A B °या सव्वउयहिजं तोयं । 7 O D एत्तो । 8 O D °यः । त्राणं । 9 O D लक्खंति, B
लक्खेति ।

सद्वासंवेगमावन्ना भीया दुक्खाण पाणिणो ।

कुणंता तत्थ वुत्ताइं पावंति परमं पयं ॥ ४२ ॥

तम्हा एसो दुहत्ताणं ताणं सत्ताणमागमो । ४३ पू० ।

‘नज्जंति’त्ति ज्ञायन्ते=अवबुध्यन्ते । ‘जं’ति यत्=यस्मात् । ‘तेणं’ति तेन=आगमेनेति सण्टङ्कः । ‘जिण’त्ति जिनाः=तीर्थकरा अतीताऽनागत-वर्तमानाः । तथा ‘जिणाहिया भावा मुणिज्जंति’त्ति जिनाहिताः=पारगतप्रतिपादिताः, भावाः=जीवादिपदार्था औदयिकादयो वा, मुण्यन्ते=अवगम्यन्ते । ‘चराऽचरं जगं’ ति चराऽचरं=त्रस-स्थावररूपम्, जगत्=त्रैलोक्यम्, तेनैव ज्ञायत इति योगः । ‘संसार-सिद्धि’ त्ति संसार-सिद्धी=भव-मोक्षौ । तत्र संसारः=चतुर्गतिरूपः, उक्तं च-

संसरणं संसारो सुर-नर-तिरि-नरयगइचउक्कम्मि ।

सिद्धिश्च=अष्टप्रकारकर्ममलरहितजीवस्वरूपावस्थानम् । उक्तं च-

मोक्खो उ कम्ममलवज्जियस्स जीवस्सऽवत्थाणं ॥ १७८ ॥

‘तह तग्गुणाऽगुण’त्ति तथा यथासम्भवं तद्गुणाऽगुणौ । संसारस्याऽगुणाः=दुःखफलत्वादयः ।

उक्तं च-

दुक्खफ(फ)ले दुहायाणे दुक्खरूवे दुहालये ।

अहह ! वण्णेज्जमाणे वि लोमुद्धोसकरे भवे ॥ १७९ ॥

सिद्धेश्च गुणाः=अनन्तानन्द-सौख्यादयः । उक्तं च-

न वि अत्थि माणुसाणं तं सोक्खं नेय सव्वदेवाणं ।

जं सिद्धाणं सोक्खं अन्वावाहं उवगयाणं ॥ १८० ॥

सुरगणसुहं समगं सव्वऽद्वापिडियं अणंतगुणं ।

न वि पावइ मुत्तिसुहं णंताहि वि वग्गवग्गूहिं ॥ १८१ ॥

सिद्धस्स सुहो रासी सव्वऽद्वापिडिओ जइ हवेज्जा ।

सो णंतवग्गभइओ सव्वागासे न माइज्जा ॥ १८२ ॥ (आव० नि० गा० ९८०-९८२)

‘तक्कारणां च अणेगह’त्ति तत्कारणानि च=संसार-सिद्ध्योर्निमित्तानि, मिथ्यात्वादीनि संसारस्य, ज्ञानादीनि च सिद्धेः, अनेकधा=अनेकप्रकाराणि, अनेकप्रकारैर्वा सूक्ष्म-सूक्ष्मतरभेदभिन्नैः । ज्ञायन्ते इति क्रिया सर्वत्र योजनीया । ‘तह’त्ति तथाशब्द उत्तरवृत्तसम्बन्धनार्थ इति वृत्तार्थः ॥ ४० ॥

‘धम्मा-ऽधम्मं’ति धर्मश्चाऽधर्मश्च धर्मा-ऽधर्मम् । एवमग्रेतनपदेऽपि समाहारो वाच्यः । तत्र धर्मा-ऽधर्मौ लौकिक-लोकोत्तरभेदाद् द्विविधौ । लौकिकधर्मो ग्रामधर्मादिः । स च कथानकादवसेयः । तच्चेदम्-

[२०. नागदत्तकौटुम्बि थानकम्]

अत्थि इहेव जंबूदीवे दीवे भारहे वासे लाडदेसे धंन्नपूरयं नाम गामं । तत्थ कोहुंविआ न समुदाय-धम्मेण वट्ठंति । ताण य मज्जे णागदत्तो णाम कोहुंविओ । तेण य ते सिक्खविआ जहा “न जुज्जए तुम्हाणं विसंहई काउं, यत उक्तं नीतिशास्त्रे-

1 O D पारिवि । 2 A B °ष्टकर्म° । 3 A B दुहदुहफलदुहा° । 4 रोमोद्धर्षकाराः । 5 O D °क्खं न वि य स° । 6 O D द्विधा । 7 O D °वे भार° । 8 A B धण्णपुरयं । 9 O D गामो ।
मू० शु० १५

संहतिः श्रेयसी पुंसां स्वपक्षे तु विशेषतः ।

तुषैरपि परित्यक्ता न प्ररोहन्ति तण्डुलाः ॥ १८३ ॥

न य विसंहयाणं रायकुले वि गयाणं पओयणं सिज्जइ, कुंढेहि य भक्खिज्जइ, ता मा विपडिवत्ति कुणह' । न पडिवन्नं च तेहिं तव्वयणं । विसंहयं च णाऊण रायकुंढ-भट्टपुत्ताइएहिं उवदविउमाढत्तो सो गामो । तारिसं च दट्टूण सो नागदत्तो निरुवद्वयनिवासनिरुवणत्थं सगडियाए आरोहेऊण गओ 'रंधेज्जयं नाम गामं । जाव य तत्थ पडुत्तो ताव पेच्छइ नियपओयणेणैव केणवि उक्कुरुडिओवरि अत्थाइयामंडवे निविट्ठे सव्वे गामगोहे । तओ तेण 'अहो ! सोहणं जायं जमेगत्य मिलिया चेव सव्वे गामपुरिसा उवलद्ध'त्ति चित्तिऊण ताण पुरओ चेव उज्जुत्तेऊण मुक्कां सगडी । काऊण य उचियपडिवत्ति उवविट्ठो तप्पुरओ, विण्णत्तं च जहा 'अहमेत्थ तुम्ह गामे वसिउं इच्छामि, जइ तुव्वे गुणे पयच्छह । तेहि वि गुणे दाऊण भणिओ 'सिग्घ-मागच्छहि' । तओ उट्ठेऊण जाव सगडिं जोत्तेइ ताव न पेच्छइ सगडीए एगं चक्कं । भणिया य तेण गामवरा जहा 'अवहडं मम सगडीओ केणावि एगं चक्कं, ता कहं गच्छामि ?' । तओ तेहिं एगवक्कयाए भणियं जहा 'एगचक्केण चेवाऽऽगया एसा' । तेण भणियं 'कहमेगचक्केण गड्डी समागच्छइ ?, किंच मए आगच्छमाणेण सयमेव 'ओवंगेऊण जंतिया' । तेहिं भणियं 'दीसइ चेवेसा जंतिया, परं चक्कं विणा जंतिया, जओ अम्हेहिमेवं चेवाऽऽगच्छमाणा दिट्ठ त्ति, ता भंतिओ तुमं, जइ अम्हाणं न पत्तियसि ता पुच्छ एयाणि तुहागमणमगतडट्टियाणि डिंभरूवाणि' । पुच्छियाणि^१ तेण । तेहि वि तं चेव सिट्ठं । तओ तेण 'कहमेत्तिया मिच्छावाइणो भविस्संति ?, ता अहं चेव भंतिओ भविस्सामि'त्ति चित्तिऊण जोत्तिया सगडी । आरुहिऊण खेडिया वइछा । तओ तेहिं सदेऊण भणिओ जहा 'भद ! वालो वि एवं वियाणइ न एगचक्केण गड्डी वइइ, किंतु तुह विनत्तिवाउलस्स अम्ह मज्झाओ एगेण चक्कमवहरिऊण तह चेव जंतिया, दिट्ठं च सव्वमेयमम्हेहिं, परमम्हाणमेस गामधम्मो जं एगेण सुंदरमसुंदरं वा कयं तं सव्वेहिं सत्तालवुंहेहिं तहेव पडिप्परेयव्वं, ता जइ एण गामधम्मणेण सपुत्त-दारो णिव्वहसि तो आगच्छहि नऽन्नह' त्ति । तओ तेण हरिसियचित्तेण पडिवण्णभागमणं । तेहिं भणियं 'जइ एवं तो भण किं ते साहेज्जं करेमो ?' । तेण भणियं 'सव्वमक्खणं मम, किंतु अप्पेह चक्कं जेण गंतूणाऽऽगच्छामि' । अप्पियं^२ तेहिं चक्कं । गओ सो नियगेहं । काऊण य सह पुत्त-कल्लेत्तेहिं एगवक्कयं आगंतूण वसिओ तत्थ गामि त्ति ।

[नागदत्तकौटुम्बिककथानकं समाप्तम् २०]

*

ईदृग् लौकिको धर्मस्तद्विपरीतस्त्वधर्मः । लोकोत्तरस्तु धर्मो यतीनाश्रित्य श्रुत-चारित्ररूपः सर्वतः, श्रावकांस्त्वङ्गीकृत्य स एव देशतः, अधर्मस्तूभयोरपि हिंसादिकः । 'गम्मा-ऽगम्यं'ति गम्मा-ऽगम्यम् । तत्र गम्यं लौकिकं स्वकलत्रादि, अगम्यं भगिन्यादि । लोकोत्तरं यतीनां गम्यमार्यक्षेत्रादि, अगम्यमनार्यविषयादि; श्राद्धानां तु गम्यं स्वभार्यादि, अगम्यं परकलत्रादि । 'गम्मइ' त्ति गम्यते-ज्ञायते, 'सर्वे गम्यर्या ज्ञानार्याः' इति वचनात् । 'आर्गमेणं'ति आगमेन=अर्हत्सिद्धान्तेन । 'कज्जा-ऽकज्जं'ति कार्या-ऽकार्यम् । लौकिकं कार्यमविरुद्ध-वाणिज्यादि, अकार्यं कूटतुला-कूटमानादि । लोकोत्तरं साधूनां कार्यं सदनुष्ठानादि, अकार्यं समाचारीविलोपादि; श्रावकाणां कार्यं चैत्यपूजादि, अकार्यं लोकविरुद्धसेवनादि । 'पेज्जा-ऽपेज्जं'ति पेया-ऽपेयम् । लौकिकं

1 O D °हइ च । 2 O D °कुंढपुत्ता° । 3 O D °वनियनिवा° । 4 B °रंधेज्जयं ना°; C D °रंधइज्जं ना° । 5 O D °णइ उक्कु° । 6 O D °उज्जुत्तिऊण । 7 O D °क्का गड्डी । का° । 8 A B °गड्डी । 9 A B °उवंगेऊण । 10 O D °णि य ते° । 11 C D °उट्ठाउलेहिं । 12 O D °यं च ते° । 13 A B °लत्तेण य ए° । 14 O D °चारित्र्यरूपः । 15 O D °कांश्चाङ्गी° । 16 A B °गमेण त्ति ।

पेयं दुग्धादि, अपेयं रुधिरादि । लोकोत्तरं पेयं साधूनां प्राशुकैषणीयसौवीरादि, अपेयमष्कायादि; देशविरतानां पेयमुदकादि, अपेयं मद्यादि । 'जं च भोजं न भोजं'ति चकारस्य व्यवहितसम्बन्धाद् यद्भोज्यं यच्च न भोज्यम् । तत्र भोज्यं लौकिकमोदनादि, न भोज्यं गोमांसादि । लोकोत्तरं भोज्यं यतीनामेषणीयपिण्डादि, न भोज्यं तदेवाऽनेषणीयादि; विरता-ऽविरतानां तु भोज्यमसंसक्तभक्तादि, न भोज्यमनन्तकायादि । 'जुत्ता-ऽजुत्तं'ति युक्ता-ऽयुक्तम् । लौकिकं युक्तमभ्यागतागतप्रतिपत्त्यादि, अयुक्तं परद्रोहादि । लोकोत्तरं युक्तं व्रतिनां परोपकारकरणादि, अयुक्तं सिद्धान्तार्थगूहनादि, श्राद्धानां तु युक्तं यतिपर्युपासनादि, अयुक्तं पाषण्डिकोपसेवादि । 'सारा-ऽसारं'ति सारा-ऽसारम् । लौकिकं सारं वज्र-गोशीर्ष-चन्दन-स्रग-ऽङ्गनादि, असारं खरोपलैरण्ड-काष्ठ-कण्डकादि । लोकोत्तरं सारं मुनीनां नवब्रह्मचर्यगुप्तिनायब्रह्मचर्यपरिपालनादि, असारं तस्यैवातिक्रम-व्यतिक्रमा-ऽतिचारा-ऽनाचारादिदोषैर्मलिनीकरणादि; श्रावकाणां सारं सर्वविरतिलालसपरिणामादि, असारं प्रमादादि । 'मज्झिमा-ऽमज्झिमं'ति मध्या-ऽमध्यम् । तत्र मध्यमुभयपक्षेऽपि सारा-ऽसारमध्यवर्ति, अमध्यं तु सारा-ऽसारमेव । 'भक्त्वा-ऽभक्त्वं'ति भक्ष्या-ऽभक्ष्यम् । लौकिकं भक्ष्यं मोदक-नालिकेरादि, अभक्ष्यं किम्पाकफलादि । लोकोत्तरं भक्ष्यं यतीनां तदेवैषणीयादि, अभक्ष्यमप्राशुकादि; श्रावकाणामपि भक्ष्यं तदेवाविरुद्धम्, अभक्ष्यं भटित्रीकृतफलादि । 'सोक्त्वा-ऽसोक्त्वं'ति सौख्या-ऽसौख्यम् । लौकिकं सौख्यं विषयसुखादि, असौख्यं तदप्राप्त्यादि । लोकोत्तरं सौख्यं संयतानां व्रतपर्यायधृत्यादि, असौख्यं तत्रैवारत्यादि । उक्तं च—

देवलोगसमाणो उ परियाओ महेसिणं ।

रयाणं, अरयाणं च महानरयं सालिसो ॥ १८४ ॥ (दश० प्र० चू० गा० १०)

श्रावकाणां सौख्यं पौषधानुष्ठानकरणादि, असौख्यं शङ्का-काङ्क्षाद्याकुलितचित्तादि । यद्वा उभयोरपि सौख्यं मोक्षः, असौख्यं संसारः । 'जेण'ति येन=आगमेन । 'लक्खंति'ति लक्षयन्ति=निश्चिन्वन्ति । 'दक्ख'ति दक्षाः=पण्डिता इति वृत्तार्थः ॥ ४१ ॥

ततश्च—'सद्दासंवेगं'ति श्रद्धासंवेगः, श्रद्धया=संयमानुष्ठानकरणरूपया, संवेगः=सांसारिकसुखे दुःखा-भिप्रायः, अतस्तम् । 'आवण्ण'ति आपन्नाः=प्राप्ताः । 'भीय'ति भीताः=चकिताः । 'दुक्खाणं'ति दुःखानां=शारीरिक-मानसिकबाधावरूपानाम् । 'पाणिणो'ति प्राणिनः=जन्तवः । 'कुणंत'ति कुर्वन्तः=विदधानाः । 'तत्थ वुत्ताइ'ति तत्र=आगमे, उक्तानि=कथितानि । 'पावेंति परमं'ति प्राप्नुवन्ति=लभन्ते, परमं=प्रकृष्टम् । 'परं'ति पदं स्थानमिति श्लोकार्थः ॥ ४२ ॥

निगमनमाह—'तम्ह'ति तस्मात् । 'एसो'ति एषः=प्रत्यक्षः । 'दुहत्ताणं'ति दुःखार्तानां=दुःखपीडितानाम् । 'ताणं'ति त्राणं=शरणम् । 'सत्ताणं'ति सत्त्वानां=प्राणिनाम् । 'आगमो'ति आगमः=सिद्धान्त इति श्लोकार्थः ॥ ४३ ॥

न केवलं त्राणम्, आलम्बनमप्यसौ । यत आह श्लोकस्योत्तरार्धम्—

भवकूवे पडंताणं एसो आलंबणं परं ॥ ४३ ॥

भवकूपे=संसारावटे । पततां=निमज्जताम् । एषः=आगमः । आलम्बनम्=अवष्टम्भनमुद्धरणरज्जुरित्यर्थः । परं=प्रधानमिति श्लोकोत्तरार्धार्थः ॥ ४३ ॥

1 0 °त्तरं साधूनां पेयं, D पुस्तके पाठश्रुतिः । 2 0 D °कण्डका° । 3 0 D °चारदो° । 4 0 D °यसारिसो । 5 A °कन्याधिरू° । 6 0 D °नि 'पावेंति' [ति] प्राप्नुवन्ति=लभन्ते, 'परमं' ति परमम् । 7 A B °कूवे ।

साम्प्रतमागमस्य नाथ-बन्धुत्वे एकश्लोकेनाऽऽह—

एसो णाहो अणाहाणं सव्वभूयाण भावओ ।

भावबंधू इमो चेव सव्वसोक्खाण कारणं ॥ ४४ ॥

एष 'नाथः' नायकः । 'अनाथानाम्' अस्वामिकानाम् । केपाम् ? 'सर्वभूतानां' निःशेषजन्तूनाम् । 'भावतः' परमार्थतः । यथा हि स्वामी समाश्रितान् रक्षति एवमसावप्यर्हिसाप्रतिपादनपरवाक्योपदेशतः सर्वजन्तून् रक्षति । तथा 'भावबन्धुः' परमार्थभ्राता । 'इमो चेव' इति एष एव । 'सर्वसौख्यानां' समस्तनिर्वृत्तीनाम् । 'कारणं' हेतुः । तथा हि—

जह बंधू वरसिक्खं वियरंतो सोक्खकारणं होइ ।

तह आगमो वि सिवसुहहेळ नाणाइदाणाओ ॥ १८५ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ४४ ॥ अधुनाऽऽगमस्यैव दीपरूपतां श्लोकेन प्रतिपादयति—

अंधयारे दुरुत्तारे घोरे संसारचारए ।

एसो चेव महादीवो लोया-ऽलोयावलोयणो ॥ ४५ ॥

'अन्धकारे' तमोवहुले । 'दुरुत्तारे' कष्टनिर्गमे । 'घोरे' रौद्रे । 'संसारचारके' भवगुप्तिगृहे । एष चैव महादीपः, 'लोका-ऽलोकावलोकनः' निःशेषपदार्थप्रदर्शकः । इति श्लोकार्थः ॥ ४५ ॥

आगमश्चक्षुर्भूत इति श्लोकेनाऽऽह—

जेणं सग्गा-ऽपवग्गाणं मग्गं दाएइ देहिणं ।

चक्खुभूओ इमो तेणं सव्वेसिं भवपाणिणं ॥ ४६ ॥

'जेणं' इति येन कारणेन । 'स्वर्गा-ऽपवर्गाणां' देवलोक-मोक्षाणां 'मार्गं' पन्थानं ज्ञान-दर्शन-चारित्र्यरूपम् । 'दाएइ' इति दर्शयति । 'देहिनां' प्राणिनाम् । 'चक्षुर्भूतः' दृष्टिकल्पः । 'इमो' अयम् । 'तेणं' इति तेन कारणेन । 'सर्वेषां' समस्तानाम् । 'भवप्राणिनां' मुक्तिगमनयोग्यजन्तूनाम्, यस्माद् अभव्यानामयमपि न सन्मार्गदर्शको जायतेऽतो भव्यानामित्युक्तम् । इति श्लोकार्थः ॥ ४६ ॥

सम्प्रति जननी-जनकरूपतामस्य श्लोकेनाऽऽह—

आगमो चेव जीवाणं जणणी णेहणिब्भरा ।

जोग-खेमं करो निच्चं आगमो जणंगो तहा ॥ ४७ ॥

आगमश्चैव जीवानां 'जननी' माता 'स्नेहनिर्भरा' अल्लसाऽऽपूर्णा । तथा हि—

पालण-पोसण-परिवद्धणाइ पुत्ताण कुणइ जह माया ।

तह एसो जीवाणं करेइ जिणभणियसिद्धंतो ॥ १८६ ॥

'जोग-खेमं करो' इति तत्राऽभिनवस्योपार्जनं योगः, पूर्वोपार्जितस्य च रक्षणं क्षेमम्, ते करोतीति योग-क्षेमकरः । 'नित्यं' सदा । आगमो 'जनकः' पिता । तथा=तेनैव प्रकारेण । तथा हि—

पुण्योवज्जियगुणरक्खणाओ अप्पुव्वकरणओ चैव ।
सिद्धंतो जीवाणं जणंगो व सजोग-खेमकरो ॥ १८७ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ४७ ॥ इदानीं सार्थवाहत्वमस्योपदर्शयन् श्लोकमाह—

राग-द्वेस-कसायाइदुट्ठसावयसंकुले ।
एसो संसारकंतारे सत्थाहो मग्गदेसओ ॥ ४८ ॥

राग-द्वेषौ=प्रीत्यप्रीतिखभावौ, कषायाः=क्रोध-मान-माया-लोभाः, ते आदिर्येषां महामोहादीनां ते तदादयः, त एव दुष्टश्रवपदाः=रौद्रसिंह-व्याघ्रादयस्तैः संकुले=व्याप्ते । एष 'संसारकान्तारे' भवारण्ये । 'सार्थवाहः' सार्थनायकः । मार्गदेशकः=वर्तनीप्रदर्शकः, तथा हि—

जह निरुवहयं मग्गं सत्थाहो तग्गुणे वियाणंतो ।
देसेइ सत्थियाणं कंतारे सावयाइणो ॥ १८८ ॥
तह जीवाणं बहुविहआर्वयसयसंकुलम्मि भवगहणे ।
णाणार्इणिरुवहयं मग्गं दंसेइ जिणसमओ ॥ १८९ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ४८ ॥ सम्प्रति हस्तालम्बकपुरुषत्वमस्य श्लोकेनाऽऽह—

सारीर-माणसाणेयदुक्ख-कुग्गाहसागरै ।
बुडुंताणं इमो झत्ति हत्थालंबं पयच्छंइ ॥ ४९ ॥

'शारीर-मानसानेकदुःख-कुग्गाहसागरे' शरीरे भवानि शारीराणि शस्त्राभिघात-रोगाद्युद्भवानि, मनसि भवानि मानसानि राग-द्वेषेर्ष्या-चिन्ताजानि, अनेकानि=प्रचुराणि, दुःखानि=पीडाः, कुग्गाहाः=मिथ्याभिनिवेशाः, त एव सागरः=समुद्रः शारीर-मानसानेकदुःख-कुग्गाहसागरः तस्मिन् । 'बुडुंताणं'ति ब्रुडतां=निमज्जताम् । 'इमो' अयम् । 'झगिति' शीघ्रम् । हस्तालम्बमिव 'हस्तालम्बं' सामर्थ्यात् तन्निस्तरणोपायं सम्यक्त्वादि । प्रयच्छति=ददाति । तथा हि—

जह सागरे पडंतं हत्थालंबेण को वि उद्धरइ ।
दुहसागरे पडंतं जिणसिद्धंतो तहुद्धरइ ॥ १९० ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ४९ ॥ इदानीं भाण्डागारतामस्य श्लोकेनाऽऽह—

महाविज्जासहस्साणं महामंताणमागमो ।
भूइट्ठाणं सुदिट्ठाणं एसो कोसो सुहावहो ॥ ५० ॥

महाविद्याः=प्रज्ञप्ति-रोहिणीप्रमुखस्त्रीसमधिष्ठिताः साधनविधि-युक्ता वाऽक्षरपङ्क्त्यस्तासां सहस्राः=दशशतात्मकास्तेषाम् । 'महामन्त्राणां' चेटकादिपुरुषाधिष्ठितानां साधनविधिविकल्पानां वा वर्णसन्दर्भाणाम् । उक्तं च—

इत्थी विज्जाऽभिहिया पुरिसो मंतो त्ति तविसेसोऽयं ।
वि ससाहणा वा साहणरहिओ भवे मंतो ॥ १९१ ॥ (आव० नि० गा० ९३१)

‘आगमः’ सिद्धान्तः । ‘भूयिष्ठानां’ प्रभूतानाम् । ‘सुदृष्टानां’ सातिशयानाम् । एष ‘कोशः’ भाण्डागारम् ।
‘सुखावहः’ सुखकृत् ।

अन्यदर्शनसिद्धान्तेष्वपि महाविद्यादयो दृश्यन्त इति चेत् । तन्न, तेषामित एवोद्धृतत्वात् । उक्तं च
सिद्धसेनदिवाकरेण—

सुनिश्चितं नः परतन्त्रसृक्तिषु, स्फुरन्ति याः काश्चन सूक्तसम्पदः ।

तथैव ताः पूर्वमहार्णवोद्धृता, जगत्प्रमाणं जिनवाक्यविग्रहः ॥ १९२ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ५० ॥ चिन्तामणिरप्यसाविति श्लोकार्थमाह—

चिंताईयं फलं देइ एसो चिंतामणी परो । ५१ पू० ।

‘चिन्तातीतं’ चिन्तातिक्रान्तम् । ‘फलं’ कार्यम् । ‘देइ’ ति ददाति । एष ‘चिन्तामणिः’ चिन्तारत्नम् ।

‘व(प)रः’ प्रधानः चिन्तातीतफलदायकत्वादेव ॥ ५१ पू० ॥

कियद्वा शृङ्गग्राहं भणिप्यामि ? इति समस्तादेशसङ्ग्रहार्थं श्लोकोत्तरार्थमाह—

मण्णे तं नत्थि जं नत्थि इत्थ तित्थंकरागमे ॥ ५१ ॥

‘मैन्थे’ इत्याऽऽसत्वादसं सूचकः । अवधारणस्य गम्यमानत्वात् तद् नास्त्येव यद् अत्र=जिनागमे
नाऽस्तीति श्लोकार्थः ॥ ५१ ॥

आगमादरवता यत् कृतं भवति तच्छ्लोकेनाऽऽह—

आगमं आयरंतेण अत्तणो हियकंखिणा ।

तित्थणाहो गुरु धम्मो ते सवे बहुमणिण्या ॥ ५२ ॥

आगमम् ‘आद्रियमाणेन’ प्रमाणीकुर्वता । कथम्भूतेन(?) केन?) जन्तुनेति गम्यते । ‘आत्मनः’ स्वस्य ।
‘हितकाङ्क्षिणा’ श्रेयोर्यिना । ‘तीर्थनाथः’ अर्हन् । ‘गुरुः’ यथावस्थितशास्त्रार्थवेदी । ‘धर्मः’ दुर्गतिप्रपतदङ्गि-
गणधारकः । ‘ते’ पूर्वोक्ताः । ‘सर्वे’ समस्ताः । ‘बहुमताः’ गौरव्याः । कृता भवन्तीति क्रियाध्याहारः । इति
श्लोकार्थः ॥ ५२ ॥

तद्वहुमानवता यत् कृतं भवति तच्छ्लोकेनाऽऽह—

बहुमाणेण एयम्मि नत्थि तं जं न मन्निंयं ।

तेलोके मन्नेणज्जाणं वुत्तो ठाणं जओ इमो ॥ ५३ ॥

‘बहुमानेन’ आन्तरप्रीतिविशेषेण । ‘एयम्मि’ एतस्मिन्नागमे । ‘नास्ति’ न विद्यते । तद् यद् न
‘मतम्’ आदृतम् । ‘त्रैलोक्ये’ जगति । माननीयानां ‘व्युक्तः’ प्रतिपादितः । ‘स्थानम्’=आश्रयः । ‘जओ’त्ति
यतः=यस्मात् कारणात् । ‘इमो’त्ति अयं सिद्धान्तः । इति श्लोकार्थः ॥ ५३ ॥

किञ्चाऽऽगमस्यैव प्रमाणतामुपदर्शयन् श्लोकमाह—

न यागमं पमोत्तूणमन्नं मण्णंति सूरिणो ।

पमाणं धम्ममग्गम्मि दिट्ठंतं बेत्ति केवली ॥ ५४ ॥

1 OD 'त्थि एत्थं ति', E 'त्थि मेत्थं ति' । 2 AB 'मण्णे' इ° । 3 OD तदाह श्लोकेन । 4 E 'णमत्तं' ।
5 OD 'ता हि यत्' । 6 ODE 'णमेयं' । 7 AB 'त्ति यस्मा' । 8 B 'थं' ॥ ५३ ॥ जिनागमस्यैव । 9 OD
'णतां प्रदर्श' ।

‘न च’ नैव । आगमं प्रमुच्य=परित्यज्य । ‘अन्यद्’ एतद्व्यतिरिक्तम् । ‘मन्यन्ते’ प्रमाणीकुर्वन्ति । ‘सूरयः’ पण्डिता आचार्या वा । ‘प्रमाणं’ साधकम् । ‘धर्ममार्गे’ धर्मविचारे । अत्राऽर्थे ‘दृष्टान्तं’ निदर्शनम् । ‘ब्रुवते’ तमेव प्रतिपादयन्ति, जिना इति गम्यते । ‘केवलिनं’ क्षीणरागादिदोषं प्रत्यक्षज्ञानिनम्, तथा चागमवता सिद्धान्तदृष्ट्या शोधितमाहारमाधार्क्यमपि भुङ्क्ते केवल्यपि । उक्तं च—

ओहो सुओवउत्तो सुयणाणी जइ वि गिण्हइ असुद्धं ।

तं केवली वि भुंजइ अपमाण सुयं भवे इहरा ॥ १९३ ॥ (पि० नि० गा० ५२४)

इति भाव इति श्लोकार्थः ॥ ५४ ॥ किञ्च कल्याणभागिर्नामेवागमे बहुमान इति प्रतिपादनार्थं श्लोकमाह—

कल्याणाणं महंताणं अणंताणं सुहाण य ।

भायणं चेव जे जीवा ते तं भावैति भावओ ॥ ५५ ॥

‘कल्याणानां’ श्रेयसाम् । ‘महतां’ बृहत्प्रमाणानाम् । ‘अनन्तानाम्’ अपरिमेयाणाम् । ‘सुखानां च’ शर्मणां च । ‘भायणं’ति भाजनं=स्थानम् । ‘चेव’ इत्यवधारणार्थः, तेन भाजनमेव । ये ‘जीवाः’ प्राणिनः । ते ‘तं’ति तमागमम् । ‘भावयन्ति’ परिभावयन्ति चेतस्यवस्थापयन्तीत्यर्थः । ‘भावतः’ बहुमानेन । इति श्लोकार्थः ॥ ५५ ॥

व्यतिरेकमाह—

अण्णाणं मंदपुण्णाणं णिसामंताण कत्थइ ।

कण्णसूलं समुप्पज्जे अमयं पि विसं भवे ॥ ५६ ॥

‘अन्येषाम्’ अपरेषामभव्यादीनाम् । ‘मन्दपुण्यानाम्’ अल्पशुभकर्मणाम् । ‘निशमयतां’ शृण्वताम् । ‘कत्थइ’ति कापि जिनागमव्याख्यानादौ । ‘कण्णसूलं’ति कर्णशूलं=श्रवणदुःखम् । ‘समुप्पज्जइ’ति समुत्पद्यते=जायते । एवं च तेषाम् ‘अमृतमपि’ सुरानमपि । ‘विषं’ गरलम् । ‘भवति’ जायते इति । अत्रार्थे कथानकम्—

[२१. वसुदत्तकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे^{१०} दीवे भारहे वासे जयउरं नाम नगरं, जं च वरगंधवियकुलं व सइसत्थं व धणुद्धरसरीरं व ससरं, निसियकरवालं व माणससरं व सुकइवयणं व सुवाणियं, पडिवण्णवच्छलणरंउलं व महामइहियं व वाउसरीरं^{१२} व सुसरणं, समुदतलं व किमिरायरइयवत्थं व हत्थिवयणं व सुरयणं ति ।

तत्थ य नमंतसामंतमउल्लिमणिरयणकिरणजालेहिं । विच्छुरियचरणजुगलो अत्थि णिवो णाम जियसत्तू ॥ १
तस्स य निजियतिहुयणविलया रुवाइगुणगणोहेण । सयलंतेउरपवरा देवी कुंदप्पहा अत्थि ॥ २
अण्णो वि तत्थ सेट्ठी धणयत्तो णाम अत्थि विक्खाओ । सयलकलागमकुसलो गोरव्वो णरवरेंदस्स ॥ ३
सो वसुमइणामाए पियाए सह पुव्वपुण्णसंजणिए । पंचपयारे भोगे भुंजइ सुरलोगसारिच्छे ॥ ४
एवं च विसयसोक्खं भुंजंताणं कमेण अह ताणं । वसुदत्तो णाम सुओ उप्पण्णो पच्छिमवयम्मि ॥ ५
वावत्तंरिं कलाओ कमसो अह सिक्खिओ विसिद्धाओ । सव्वकलापवराए सद्धम्मकलाइ वियलो उ ॥ ६
तओ सिक्खविओ माया-विस्सेहिं ‘वच्छ । धम्मकलावियलाओ सव्वकलाओ वि विहलाओ चेव, जओ—

वाहत्तरीकलापंडिया वि पुरिसा अपंडिया चेव । सव्वकल्लाण पहाणं जे धम्मकलं न याणंति ॥ ७

1 O D °नम् । कुर्वते प्रतिपा० । 2 A B °कर्मण्यपि । 3 A B उक्तम्—ओहो । 4 A B °नामागमे । 5 O D °भावैति । 6 O D °णाम् । ‘भायं’ । 7 A B °त्यय’ ति । 8 O D °ख्यादौ । 9 A B °वतीति जायते इति । अत्रापि कथा । 10 O D °वे भारं । 11 O D °रकुलं । 12 O D व ससरणं । 13 O D °लाणं पवरं जे ।

विण्णाणविणयमई नीसेसगुणा वि णिप्फला चेव । धम्मरहियार्ण पुत्तय !, ता जत्तं कुणसु तत्थेव ॥ ८
 सो य जिणागमसवणाओं चेव जाणेज्जए अपिरिसेसो । ता गंतुं पयमूले सुगुरुणं सुणसु तं चेव ॥ ९
 तओ एवं भणिओ वि गुरुकम्मयाए जाहे ण किंचि पडिवज्जइ तओ भणिओ जणणीए सेट्ठी 'अज्जउत्त ।
 अम्हाणं पि पुत्तो होऊण एंवविहचरिएहिं भमिही संसारकंतारमेस कुमारो, ता तहा करेहि जहा निसुणेइ एस
 सिद्धंतं' । सेट्ठिणा वि 'जुत्तं भणइ'त्ति मण्णमाणेण अणिच्छंतो वि उर्वरोहेण णीओ गुरुसमीवे, निवेसिओ य
 जिणागमवक्खाणे । अभवत्तणओ य जहा जहा निसुणेइ तहा तहा कण्णसूलं उप्पज्जइ चित्तखेओ य ।
 जणओवरोहेण य वच्चइ पइदिणं, परं ण किंचि पडिहासइ सवणाइयं । भणइ य जहा—

'ताय ! किमाल्पलं एयं निसुणेज्जइ असंवद्धं । वायसदसणपरिक्खणसच्छं व जियाइविरहाओ ॥ १०
 णियबुद्धिसिप्पकप्पणविरइयसत्थेहिं मुद्धजणणिवहं । भक्खंति वियारेउं विविहपयारेहिं पासंडी ॥ ११
 'सव्वण्णुविरइयमिणं' भणंति लोमाण पच्चयणिमित्तं । वायावित्थरचडुला मायावी संतरुवधरा ॥ १२
 णत्थि च्चिय सव्वण्णू सिद्धंतो कह णु विरइयो तेण ? । ता उम्मत्तयवयणे व्व तत्थ कह आयरो तुम्ह ? ॥ १३
 किञ्च—

एयं निसुणंतार्णं जायइ सव्वणाण वेयणा अम्ह । डज्जंति य अंगाइं, ता वच्चामो गिहं ताय ! ॥ १४

तओ सेट्ठिणा चित्तिं 'हंत अभव्वो कोवेस, तां किमणेण खेइएण ?' । उट्ठित्ता गया णियगेहं ।
 उच्चियसमएण य परिणीओ वसुदत्तो समाणकुलं वालियं । तीए य सह विसयसुहमणुहवंतस्स अत्थ-कामासेवणं
 कुणंतस्स धम्म-मुक्खविमुहस्स अगम्मा-ऽभक्खा-ऽपेयाइसु पइइस्स बहुजीवघायणरयस्स ^{१४}रोद-ऽट्ठज्जाणपरायणस्स
 समागओ अहाउयकालो । मरिऊणं समुप्पण्णो अहे सत्तमपुढवीए । भोत्तूणं य तत्थ ^{१५}तेत्तीसं सागरोवमाइं
 परमाउं समुप्पण्णो मच्छत्ताए ।

तत्थ निर्यआउयक्खएण मरिऊण समुप्पण्णो इहेव जंजुदीवे दीवे भारहे वासे रिद्धउरे नगरे चक्कर-
 गोभद्दमाहणस्स जलणप्पहाए भारियाए कुच्छिसि पुत्तत्ताए । जाओ ^{१०}कालक्कमेणं । कयं च से णामं
 अग्गिदेवो ^{११}त्ति । वड्ढिओ देहोवचएणं, परं वायारहियमूयलओ कूरचित्तो विसतरु व्व सव्वजीवउव्वेयकारी ।
 पियकमागयं च कुणइ चक्कचरवित्ति ।

अण्णया य रायवल्लहपुरिसेण तप्पुरओ केलीए मोडियं तिणं । तओ कोहाभिभूएण ^{१२}लउडेणाहणेऊण
 विणासिओ रायवल्लहो । ^{१३}रईणा वि नेत्तोप्पाडण-कर-चरण-सवण-नासाइछेयाइकयत्थणाहिं कयत्थेऊण मारिओ
 समाणो धोरपरिणामो समुप्पण्णो छट्ठपुढवीए उक्कोसठिई णारगो ।

तत्तो उव्वट्ठेऊण समुप्पण्णो पुणो वि मच्छो । सो य जीवंतओ चेव गहिओ धीवरेहिं । तत्ततिच्छाईहिं
 सिंचिऊण विणासिओ समाणो समुप्पण्णो आभीरघोसे आभीरत्ताए । परं महामुरुक्खो जडो मइवियलो
 सव्वहा पाहाणक्कप्पो न किंचि करणेज्जा-ऽकरणेज्जं वियाणइ जाव जाओ जोव्वणत्थो । जोव्वणोम्मायवसेण
 मुरुक्खत्तणेण य विद्धंसइ भगिणी-जणणीओ वि । अण्णया णियगेहपिड्डओ सिणायंती तेणंतेण वच्चमाणेण दिट्ठा
 गामभोइयभारिया । गओ य तीए समीवे वाडि उल्लेखेऊण । वल्लमोडीए भुंजमाणस्स पोक्कारियं तीए । समागओ

1 A B 'माई असेस [? सु] गुणा । 2 A B 'ण सुंदर ! ता । 3 A B एवं चरि । 4 O D निसुणेहि ।
 5 O D उव्वरोहिऊण । 6 O D 'परिक्खास' । 7 O D प्रत्ययः 'किञ्च' इति नास्ति । 8 O D 'णं उप्पज्जइ सव्वणवेयणा
 अम्हं ! 9 O D तो । 10 A B 'कुलवा' । 11 O D 'म्म-मोक्ख' । 12 O D पयट्ठ । 13 A B रोदज्जाणं ।
 14 O D 'ण य स' । 15 A B तेत्तीससणं । 16 O D निययाउं । 17 O D टिट्ठपुरे । 18 O D 'ए माहणीए
 कु' । 19 A B 'ओ कमेण । 20 A B 'वो । व' । 21 O D 'उव्वेययारी । 22 O D 'क्कर' । 23 O D लउड-
 पणा' । 24 O D रायणा । 25 O D 'साच्छेया' । 26 O D उव्वट्ठिओ समु' । 27 O D मच्छओ ।

ठक्कुरो । तओ तेण वसणछेय-लिंगपलीवणाइकयत्थणाहिं कयत्थिजंतो मरेऊण समुप्पण्णो पंचमपुढवीए
णारगो । तत्तो वि उव्वट्टेऊण मेच्छजाईए संजाओ^१ जाइंधदारगो । तओ परिपालणभएणं गलगं मोडेऊण
जणणीए मारिओ, गओ य नरगे । एवं च अभव्वत्तणओ अणंतं संसारमाहिंढिस्सई ।

[वसुदत्तकथानकं समाप्तम् । २१.]

*

इति श्लोकार्थः ॥ ५६ ॥

अस्यैवाऽर्थस्य निगमनाय श्लोकमाह—

ता एयं जेऽवमण्णंति बाला हीलंति आगमं ।

घोरंधारे दुरुत्तारे अहो गच्छंति ते नरा ॥ ५७ ॥

‘तत्’ तस्मात् । ‘एयं’ति एनमागमम् । ये ‘अपमानयन्ति’ अगौरव्यतया पश्यन्ति । ‘बालाः’
अज्ञाः । तथा हीलन्ति दुर्वचनभाषणतः ‘आगमं’ सिद्धान्तम् । ‘घोरान्धकारे’ बहलरौद्रतिमिरे । ‘दुरुत्तारे’
दुःखोत्तारे । ‘अधः’ नरकर्पृथ्वीलक्षणे । ‘गच्छन्ति’ प्रयान्ति । ते ‘नराः’ पुरुषाः, पूर्वकथानकोक्तश्रेष्ठिसुतवत् ।
इति श्लोकार्थः ॥ ५७ ॥

किञ्च—

जिणाऽऽणं लंघए मूढो ‘किलाहं सुहिओ भवे’ ।

जाव लक्खाईं दुक्खाणं आणामंगे कओ सुहं ? ॥ ५८ ॥

‘जिनाज्ञा’ जिनागमादेशरूपाम् । तां ‘लङ्घयति’^३ व्यतिक्रामति । ‘मूढः’ अज्ञः । ‘किल’ इत्याप्त-
वादसंसूचकः । ‘अहम्’ इत्यात्मनिर्देशः । ‘सुखितः’ शर्मवान् । ‘भवे’ति भविष्यामि । परं यावल्लक्षान् दुःखानां
प्राप्नोतीति गम्यते । यत् ‘आज्ञामङ्गे’ आज्ञाविनाशे ‘कुतः’ कस्मात् सुखम् ? । उक्तं च—

जह नरवइणो आणं अइकमंता पमायदोसेणं ।

पावंति बंध-धणहरण-वसण-मरणाऽवसाणाइं ॥ १९४ ॥

तह जिणवराण आणं अइकमंता पमायदोसेणं ।

पावंति दुग्गइपहे विणिवायसहस्सकोडीओ^४ ॥ १९५ ॥

(ओघनि० भा० गा० ४५-४६)

इति श्लोकार्थः ॥ ५८ ॥ आगमस्यैव माहात्म्यख्यापकं श्लोकमाह—

कट्टमम्हारिसा पाणी दूसमादोसदूसिया ।

हा ! अणाहा कहं हुंतां ?, न हुंतो जइ जिणागमो ॥ ५९ ॥

‘कट्टम्’ इति खेदे । ‘अम्हारिस’^५ति अस्मादृशाः=अस्मत्सदृशाः । ‘प्राणिनः’ जीवाः । ‘दुःपमादोष-
दूषिताः’ चतुर्थश्रितनाऽरककलङ्काङ्किताः । उक्तं च—

1 A °ण दस° । 2 A B °ओ दारगो । 3 O D °ण जणणीए गलगं मोडेऊण मा° 4 A B °इ ति श्लो° ।
5 O D °प्रथिवील° । 6 O D °व्रजन्ति । ते । 7 E °क्खाणि दुक्खा° । 8 O D °ति° अतिक्रमयति । 9 O D °ओ ॥
ति श्लो° । 10 E °होता ? न हुंतो । 11 A B °ति अस्मत्सदृशाः ।

मू० शु० १६

ओहट्टइ सम्मत्तं मिच्छत्तवलेण पेल्लियं संतं ।
 परिवट्ठन्ति कसाया ओसप्पिणिकालदोसेणं ॥ १९६ ॥
 फिट्ठइ गुरुकुलवासो, मंदा य मई वि होइ धम्मम्मि ।
 एयं तं संपत्तं जं भणियं लोगनाहेणं ॥ १९७ ॥
 उवगरण-वत्थ-पत्ताइयाण वसहीण सङ्खुयार्इणं ।
 जुज्झिस्सन्ति कएणं जह नरवइणो कुडुंवीणं ॥ १९८ ॥
 कलहकरा डमरकरा असमाहिकरा अनिवुइकरा य ।
 पाएण दूसमाए निद्वम्मा निदया कूरा ॥ १९९ ॥
 अह कोह-माण-मय-मच्छरेहिं आवूरिऊण जणणिवहं ।
 सव्वज्जव-तवसारो धम्मो वि जिओ अहम्मेणं ॥ २०० ॥
 विसयाउरां उ जीवा ववहारेसु य समुज्जया पावा ।
 होहिंति दूसमाए पणट्ठधम्मा कुसीला य ॥ २०१ ॥
 सयणो णिच्चविरुद्धो, लुद्धो गिद्धो य मित्त-सुहिसत्थो ।
 चंडो निरणुकंपो तइया लज्जुज्झिओ लोगो ॥ २०२ ॥

'हा ! अणाह'त्ति हा इति प्रलापे, 'अनाथाः' त्राणवर्जिताः कथमभूवन् ? न कथञ्चिदित्यर्थः ।
 'न हुंतो'त्ति नाऽभूद् यदि जिनागमः=अर्हत्सिद्धान्तः परमत्रातेत्ययमाशयः । तथा हि—

दूसमकालम्मि नरा सरणविहीणा लहन्ति दुक्खाइं ।
 सारीर-माणसाइं नारय-तिरि-मणुय-देवेसु ॥ २०३ ॥
 तायारमविंदता चउविहगइगमणगुविलसंसारे ।
 चुलसीइजोणिलक्खे सुदुक्खतविया भमन्ति जिया ॥ २०४ ॥

आगमे तु त्रातरि दुःषमाकालेऽपि भवोदधिस्तीर्यत इति । उक्तं च—

कूरा वि सहावेणं विसयविसवसाणुगा वि होऊण ।
 भावियजिणवयणमणा तेलुक्कसुहावहा हुन्ति ॥ २०५ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ५९ ॥ यद्येवं ततः किम् ?—

तम्हा ताणं महाणाहो बंधू माया पिया सुही ।
 गई मई इमो दीवो^१ आगमो वीरदेसिओ ॥ ६० ॥

'तम्ह'त्ति तस्मात् । 'त्राणं' शरणम् । 'महानाथः' महानायकः । 'बन्धुः' स्वजनः । 'माता' जननी ।
 'पिता' जनकः । 'सुहृत्' मित्रम् । 'गतिः' सुदेवत्व-सुमानुषत्व-सिद्धिगतिरूपा । 'मतिः' स्वाभाविकी बुद्धिः ।
 'इमो'त्ति अयम् । 'दीवो'त्ति द्वीपः=समुद्रान्तर्वर्तिस्थलरूपः, दीपो वा=चारकादिष्वन्धकारापहवह्निकलिका-
 लक्षणः । आगमो 'वीरदेशितः' चरमतीर्थकरप्ररूपित इति श्लोकार्थः ॥ ६० ॥

1 O D °रा य जी° । 2 C D °द्वो कुद्धो य । 3 C D °त्यभिप्रायः । तथा । 4 A B °काले भवो° ।
 5 O D °तेल्लोक्क° । 6 E देवो । 7 A B °वत्त्वं परत्वे सिद्धि° (?) ।

अयं च साम्प्रतं क्रमादागतोऽल्पातिशयश्चेति प्रतिपादनार्थं श्लोकमाह—

सूरीपरंपरेणोसो संपत्तो जाव संपयं ।

किंतु साइसओ पायं वोच्छिन्नो कालदोसओ ॥ ६१ ॥

सूरीणाम्=आचार्याणां परम्परा=शिष्य-प्रशिष्यादिरूपा, लिङ्गव्यत्ययात्, तथा । ‘एषः’ अयम् । ‘सम्प्राप्तः’ आगतो यावत् ‘साम्प्रतम्’ अद्यकालम् । किन्तु ‘सातिशयः’ महापरिज्ञाध्ययनाद्यतिशयग्रन्थरूपः । ‘प्रायः’ बाहुल्येन । ‘व्यवच्छिन्नः’ वृद्धितः । ‘कालदोषतः’ दुःषमानुभावतः । तथा हि कालिकाचार्येण स्वपौत्रगर्ववत्सागरचन्द्राचार्यप्रतिबोधनाकाले प्रतिपादितोऽयमर्थः । स च कथानकगम्यः । तच्चेदम्—

[२२. कालकाचार्य थानकम्]

अत्यि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे धरावासं णाम णगरं । तत्थ वइरिवारसुंदरीवेहवदिक्खागुरु वहरिसीहो णाम राया । तस्स य सयलंतेउरपहाणां सुरसुंदरी णाम देवी । तीसे य सयलकलाकलावपारगो कालगकुमारो णाम पुत्तो । सो य अण्णया कयाइ आसवाहणियाँए पडिणियत्तो सहयारवणोजाणे सजलजल-हरारावगंमीरमहुरणिघोसमायण्णेऊण कोउगेण तन्निरुवणत्थं पविट्ठो तत्थ, जाव पेच्छइ सुसाहुजणपरिवारियं बहुजणाणं जिणपण्णत्तं धम्ममाइक्खमाणं भगवंतं गुणायरायरियं । वंदेऊण य उवविट्ठो तप्पुरओ । भगवया वि समाढत्ता कुमारं उद्देसिऊण विसेसँओ धम्मदेसणा । अँवि य—

“यथा चतुर्भिः कनकं परीक्ष्यते, निघर्षण-च्छेदन-ताप-ताडनैः ।

तथैव धर्मो विदुषा परीक्ष्यते, श्रुतेन शीलेन तपो-दयागुणैः ॥ २०६ ॥

तथा—

जीवो अणाइणिहणो पवाहओऽणाइकम्मसंजुत्तो । पावेण सया दुहिओ, सुहिओ पुण होइ धम्मेण ॥ १
धम्मो चरित्तधम्मो सुयधम्माओ तओ य नियमेण । कस-छेय-तावसुद्धो सो च्चिय कणगं व विण्णेओ ॥ २
पाणवहाईयाणं पावट्ठाणाण जो यँ पडिसेहो । ज्ञाण-उज्झयणाईणं जो य विही एस धम्मकसो ॥ ३
वज्झाणुट्ठणेणं जेण ण वाहिजई तँयं णियमा । संभवइ य परिसुद्धं सो उण धम्मम्मि छेउ त्ति ॥ ४
जीवाइभाववाओ बंधाइपसाहगो इहं तावो । एएहिँ सुपरिसुद्धो धम्मो धम्मत्तणमुवेइ ॥ ५
एएहिँ जो न सुद्धो अन्नयरम्मि वि न सुद्धु णिव्वडिओ । सो तारिसओ धम्मो णियमेण फले विसंवयइ ॥ ६
एसो य उत्तमो, जं पुरिसत्थो एत्थ वंचिओ णियमा । वंचेजइ सयलेसुं कल्लाणेसुं न संदेहो ॥ ७
एत्थ य अवंचओ ण हि वंचिजइ तेसु जेण तेणेसो । सम्मं परिक्खियव्वो बुहेहिँ सइ निउणदिट्ठीए” ॥ ८
इयं गुरुवयणं सोउं कुमरो विगलंतकम्मपव्वमारो । संजायचरणभावो एवं भणिउं समाढत्तो ॥ ९
‘मिच्छत्तमोहिओ हं जहवद्वियधम्मरूवकहणेण । पडिबोहिओ महायस !, संपइ आइससु करणेज्जं’ ॥ १०
तो भगवं तव्भावं णाउं आइसइ साहुवरधम्मं । सो वि तयं पडिवज्जियँ गओ तओ णिवसमीवम्मि ॥ ११
अहं महया कट्ठेणं मोयाविय जणय-जणणिमाईए । वड्डरायउत्तसहिओ जाओ समणो समियपावो ॥ १२
अहं गहियदुविहसिक्खो गीयत्थो जाव भाविओ जाओ । ती गुरुणा णिययपए ठविओ गच्छाहिवत्तेण ॥ १३
पंचसयसाहुपरिवारपरिवुडो भवियकमलवणसंडे । पडिबोहितो कमसो पत्तो उज्जेणिणगरीए ॥ १४

1 A B °ण प्रपौत्र° । 2 A B °णा सुंदरी । 3 O D °यापडि° । 4 O D °सेसेण ध° । 5 O D अपि च ।
6 A B तथा हि- । 7 O D उ । 8 A B वयं । 9 A B संसवइ य पडिसुद्धं । 10 O D °य जाइ तथो । 11 O D तो ।

नयरस्स उत्तरदिसासंठियेवणसंडमज्झयारम्मि । आवासिओ महप्पा जइजोगे फासुयपएसे ॥ १५
 तं णाऊणं लोगो वंदणवडिगाइ णिग्गओ ज्झत्ति । पणमेत्तु सूरिपाए उवविट्ठो सुद्धमहिंवट्ठे ॥ १६
 तो कालयसूरीहिं दुहतरुवणगहणदहणसारिच्छो । धम्मो जिणपणत्तो कहिओ गंभीरसदेण ॥ १७
 तं सोऊणं परिसा सव्वा संवेगमागया अहियं । वण्णंती सूरिगुणे णियणिग्रहाणेषु संपत्ता ॥ १८

एवं च भवियकमलपडिवोहणपराण जाव वोळिति कैयवि दियहा ताव भवियव्वय्याणिओएणं समागयाओ
 तत्थ साहुणीओ । ताणं च मज्जे सरस्सइ व्व पोत्थियावगहत्था, न याकुलीणा; गोरि व्व महातेयन्निया, न
 य भवाणुरत्तचित्ता; सरयकालनइ व्व सच्छासया, न य कुग्गाहसंजुया; लच्छि व्व कमलालया, ण य सकामां;
 चंदलेह व्व सयलजणाणंदंदाइणी, ण य वंका; किं बहुणा?, गुणेहिं रूवेण य समत्थणारीयणप्पहाणा
 साहुणीकिरियाकलावुज्या कालयसूरिलहुंभइणी सरस्सई णाम साहुणी वियारभूमीए णिग्गया समाणी दिट्ठा
 उज्जेणिणगरिसामिणा गद्दभिह्लेण राइणा, अज्झोववण्णेण य

‘हा ! सुगुरु ! हा ! सहोयर ! हा ! पवयणणाह ! कालयमुणिद ! ।

चरणधणं हीरंतं^१ मह रक्ख अणज्जणरवइणा’ ॥ १९

इच्चाइविलवंती अणिच्छमाणी बलामोडीए छूढा अंतेउरे । तं च सूरीहिं णाऊण भणिओ जहा—‘महाराय !

प्रमाणानि प्रमाणस्यै रक्षणीयानि यत्नतः ।

विपीदन्ति प्रमाणानि प्रमाणस्यैर्विसंस्थुलैः ॥ २०७ ॥

किंच रायरक्खियाणि तवोवणाणि हुंति । यतः—

नरेश्वरभुजच्छायामाश्रित्याऽऽश्रमिणः सुखम् ।

निर्भया धर्मकार्याणि कुर्वते न्यनन्तरम् ॥ २०८ ॥

ता विसज्जेहि एयं, मा नियकुलकलंकमुप्पाएहि । यत उक्तम्—

गोत्तु गंजिदु [? गोत्तु गंजिदु] मलिदु चारित्तु,

सुहडत्तणु हारविदु, अजसपडहु जगि सयलि भामिदु ।

मसिकुचउ दिच्चु कुलि जेण केण (तेण, जेण) परदारु हिंसि(हीरि)दु ॥ २०९ ॥

ता महाराय । उच्चिट्ठकायपिसियं व विरुद्धमेयं । तओ कामाउरत्तणओ विवरीयमइत्तणओ य ण किंचि
 पडिवणं राइणा । यतः—

दृश्यं वस्तु परं न पश्यति जगत्यन्धः पुरोऽवस्थितं,

रागान्धस्तु यदस्ति तत् परिहरन् यन्नास्ति तत् पश्यति ।

कुन्देन्दीवर-पूर्णचन्द्र-कलश-श्रीमल्लतापल्लवा—

नारोप्याशुचिराशिषु प्रियतमागात्रेषु यन्मोदते ॥ २१० ॥

‘ता मुंच राय ! एयं तवस्सिणि मा कैरेहि अण्णायं । तइ अण्णायपवत्ते को अन्नो नायवं होइ ? ॥ २०

एवं भणिओ राया पडिवज्जइ जाव किंचि णो ताहे । चउविहसधेण तओ भणाविओ कालगज्जेहि ॥ २१

संधो वि जाव तेणं ण मणिओ कह वि ताव सूरीहिं । कोववसमुवगएहिं कया पइण्णा इमा घोरा ॥ २२

‘जे संघपच्चणीया पवयणउवघायगा नरा जे य । संजमउवघायपरा तदुविक्खाकारिणो जे य ॥ २३

तेसिं वच्चामि गइं जइ एयं गद्दभिह्लरायाणं । उम्मूलेमि ण सहसा रज्जाओ भट्टमज्जायं’ ॥ २४

कायव्वं च एयं, जओ भणियमागमे-

तम्हा सइ सामथ्थे आ भट्ठम्मि नो खलु उवेहा ।
अणुकूलेअरएहिं य अणुसट्ठी होइ दायव्वा ॥ २११ ॥

तथा-

साहूण चेइयाण य पडणीयं तह अवण्णवाइं च ।
जिणपवयणस्स अहियं सव्वत्थामेण वारेइ ॥ २१२ ॥

तओ एवं पइण्ण काऊण चितियं सूरिणा जहा 'एस गद्भिछूराया महाबल-परक्कमो गद्भीए महाविज्जाए वलिओ ता उवाएण उम्मूलियव्वो' । त्ति सामथ्थेऊण कओ कवडेण उम्मत्तयवेसो तिय-चउक्क-चच्चर-महापहट्ठाणेषु य इमं पलवंतो हिंडइ-यदि गर्दभिल्लो राजा ततः किमतः परम् ? , यदि वा रम्यमन्तःपुरं ततः किमतः परम् ? , यदि वा विषयो रम्यस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा सुनिविष्टा पुरी ततः किमतः परम् ? , यदि वा जनः सुवेषस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा करोमि भिक्षाटनं ततः किमतः परम् ? , यदि वा शून्य-गृहे स्वप्नं करोमि ततः किमतः परम् ? ।

इय एवं जंपंतं सूरिं दट्ठूण भणइ पुरलोगो । 'अहह ! ण जुत्तं रण्णा कयं जओ भगिणिकज्जम्मि ॥ २५ मोत्तूण णिययगच्छं हिंडइ उम्मत्तओ नयरिमज्जे । सयलगुणाण णिहाणं कट्ठमहो ! कालगायरिओ' ॥ २६ गोवाल-वाल-ललणाइसयललोयाओ एयमइफरुसं । सोऊण निंदणं पुरवरीइ नियसामिसालस्स ॥ २७ मंतीहिं तओ भणिओ नरणाहो 'देव ! मा कुणसु एवं । मुयसु तवस्सिणिमेयं अवण्णवाओ जओ गरुओ ॥ २८ किंच गुणीण अणत्थं जो मोहविमोहिओ नरो कुणइ । सोऽणत्थजलसमुदे अप्पाणं खिवइ धुवमेयं' ॥ २९ तं मंतिवयणमायणिऊण रोसेण भणइ णरणाहो । 'रे रे ! एयं सिक्खं गंतूणं देह नियपिउणो' ॥ ३० तं सोउं तुण्हिक्का संजाया मंतिणो इमं हियए । काउं 'केण णिसिद्धो जलही सीमं विलंघंतो ?' ॥ ३१

तं च कुओ वि णाऊण णिगओ णयरीओ सूरि । अणवरयं च गच्छंतो पत्तो सगकूलं णाम कूलं । तत्थ जे सामंता ते साहिणो भणंति । जो यं सामंताहिवई सयलनरेंदवंदचूडामणी सो साहाणुसाही भणइ । तओ कालयसूरी ठिओ एगस्स साहिणो समीवे । आवज्जिओ य सो मंत-तंतईहिं ।

इओ य अण्णया कयाइ तस्स साहिणो सूरिसमणियस्स हरिसभरणिव्वभरस्स णाणाविहविणोएहिं चिट्ठमाणस्स समागओ पडिहारो, विण्णत्तं च तेण जैहा 'सामि ! साहाणुसाहिदूओ दुवारे चिट्ठइ' । साहिणा भणियं 'लहुं पवेसेहि' । पवेसिओ अ वयणाणंतरमेव । णिसण्णो य दिण्णासणे । तओ दूएण समप्पियं उवा-यणं । तं च दट्ठूण नवपाउसकालणहयलं व अंधारियं वयणं साहिणो । तओ चितियं सूरिणा 'हंत ! किमेयम-पुव्वकरेणं उवलक्खेज्जइ ? , जओ सामिपसायमागयं दट्ठूण जलददंसणेणं पिव सिहिणो हरिसभरनिव्वभरा जैयंते सेवया, एसो य सामवयणो दीसइ, ता पुच्छामि कारणं' ति ।

एत्थंतरम्मि^{१५} साहिपुरिसदंसियविडहरे गओ दूओ । तओ पुच्छियं सूरिणा 'हंत ! सामिपसाए वि समागए किं उव्विगो विय लक्खीयसि ?' । तेण भणियं "भगवं ! न पसाओ, किंतु कोवो समागओ, जओ अम्ह पट्ठु जस्स रूस्सइ तस्स णामंकिंयं मुदियं छुरियं पट्ठवेइ, तओ केणइ कारणेण अम्होवरि^{१६} रूस्सेऊण पेसिया एसा

1 A B °वायं च । 2 O D सूरिहिं ज° । 3 O D °म् ? , विषयो यदि वा र° । 4 O D °म् ? , सुनिविष्टा पुरी यदि वा ततः । 5 O D °ट्ठमओ का° । 6 O D एवम° । 7 A B °णं ठवइ । 8 O D एवं । 9 O D इ । 10 A B सूरिणो(णा) सम° । 11 A B °णाविणो° । 12 A B जहा 'साहा'° । 13 O D °रणमवलक्खिज्जइ । 14 O D जायंति । 15 O D °म्मि य सा° । 16 O D °वरि रू° ।

छुरिया, एईए यऽप्पा अम्हेहिं घाइव्वो, 'उग्गदंडो'त्ति काऊण ण तव्वयणे वियारणा कायव्वा" । सूरिणा भणियं 'किं तुज्जं चेव रुट्टो उयाहु अण्णस्स वि कस्सइ ?' । साहिणा भणियं 'मम वज्जियाणमण्णेसिं पि पंचाणउईरायाणं, जओ दीसइ छण्णउइमो इमीए सत्थियाए अंको' त्ति । सूरिणा जंपियं 'जइ एवं ता मा अप्पाणं विणासेहि' । तेणं भणियं 'न पट्टणा रुट्टेण कुलक्खयमंतरेण छुट्टेज्जइ, मए उण मए ण सेसकुलक्खओ होइ' । सूरिणा भणियं 'जइ एवं तहा वि वाहरसु णियदूयपेसणेणं पंचाणउइं पि रायाणो जेण हिंदुगदेसं वच्चामो' । तओ तेण पुच्छिओ दूओ जहा 'भइ ! के ते' अण्णे पंचाणउई रायाणो जेसिं कुविओ देवो ?' । तेण वि सव्वे णिवेइया ।

तओ दूयं विसज्जिऊण सव्वेसिं पि पेसिया पत्तेयं णियदूया जहा 'समागच्छह मम समीवे, मा नियजी-वियाइं परिच्चयह, अहं सव्वत्थ भलिस्सामि' । तओ ते दुपरिच्चयणीयत्तणओ पाणाणं सव्वं सामग्गिं काऊण आगया झडि त्ति तस्स समीवे । ते य समागए दट्टूण तेण पुच्छिया सूरिणो 'भगवं ! किमम्हेहिं संपयं कायव्वं ?' । सूरिहिं भणियं 'सवल-वाहणा उत्तरेऊण सिंधुं वच्चह हिंदुगदेसं' । तओ समारुहिऊण जाणवत्तेसु समागया सुरट्टुविसए । इत्थंतरम्मि समागओ पाउससमयो । तओ 'दुग्गमा मग्ग'त्ति काउं सुरट्टुविसयं छन्नउइविभागोहिं विभज्जिऊण द्विया तत्थेव ।

एत्थंतरम्मि य महाराओ व्व रेहिरपुंडरीओ, गरुयसमरारंभसमओ व्व उल्लंतवहुगोवो, पढमपाउसो व्व दीसंतसियवलाहओ, मुणिवइ व्व रायहंससंसेविओ, पहाणपासाओ व्व सच्चवेजंतमत्तवारणो समागओ सरय-कालो । जत्थ य सुयणजणचित्तवित्तीओ व सच्छाओ महानईओ, सुकविवाणीओ व निम्मलाओ दिसाओ, परमजोगिसरीरं व नीरयं गयणंगणं, मुणिणो व्व सुमणोभिरामा सत्तच्छयतरुणो, वरथवइनिम्भियदेवउलपंतीओ व सुताराओ रयणीओ त्ति । अवि य—

निष्फण्णसव्वसासा जत्थ मही अहियरेहिरा जाया । ठिक्कंति दरियवसहा पमुइयंगोविंदमज्झगया ॥ ३२

पीऊसपूरसरिसा ससहरकिरणावली तमिस्सासु । पव्वालेइ असेसं अहियं भुवणोयरं जत्थ ॥ ३३

सालिणरक्खणोज्यपामरिणिज्जंतमहुर्गीएहिं । पडिवज्जंता पहिया पंथाओ जत्थ भस्संति ॥ ३४

इय वहुजियतोसयरे पत्ते सरयम्मि नवरि विदाणो । झत्ति रहंगो भवचित्तरुवसंसाहणत्थं व ॥ ३५

एवंविहं च सरयकालसिरिमवल्लोइऊण णियसमीहियसिद्धिकामेण भणिया ते कालयसूरिणा जहा 'भो किमेवं गिरुज्जमा चिट्ठह ?' । तेहिं भणियं 'आइसह किं पुण करेमो ?' । सूरिणा भणियं 'गेण्हह उज्जेणिं, जओ तीए^१ संवद्धो पभूओ मालवदेसो, तत्थ पज्जतीए तुम्हाणं णिव्वाहो भविस्सइ' । तेहिं भणियं 'एवं करेमो, परं णत्थि संवल्लयं, जम्हा एयम्मि देसे अम्हाण भोयणमेत्तं चेव जायं' । तओ सूरिणा जोगचुण्णचट्टुट्टियामेत्त-पक्खेवेण सुवण्णीकाऊण सव्वं कुंभारावाहं भणिया 'एयं संवल्लयं गेण्हह' ।

तओ ते^{१३} तं विभज्जिऊण सव्वसामग्गीए पयट्ठा उज्जेणिं पइ । अवंतरे य जे के वि लाडविसयरायाणो ते साहिता पत्ता उज्जेणिविसयसंधिं । तओ गहमिल्लो तं परवलमागच्छंतं सोऊण महावलसामग्गीए निग्गाओ, पत्तो य विसयसंधिं । तओ दुण्हं पि दप्पुद्धरसेण्णाणं लग्गमाओहणं । अवि य—

निवडंततिक्खसरस्सर-सेल्ल-वावल्ल-सव्वलरउदो । खिपंतचक्क-पट्टिस-मोगगर-णारायवीभच्छो ॥ ३६

1 O D तुज्ज । 2 'तेण भणियं' इति पाठः D प्रतेरेवोपलब्धः । 3 O D मए पुण मएण सेसकुलस्स खेमं नवइ । च् । 4 A B हिंदुगं । 5 A B ते पंचां । 6 A B सव्वसां । 7 A B °या छट्ति । 8 O D समीवं । 9 C D 'यगोवंदं' । 10 C D ए पट्टिवद्धो । 11 O D कुंभकारावाहं । 12 C D संवल्लं गिण्हं । 13 O D तेणं विनं । 14 O D पहिया ।

असि-परसु-कुंत-कुंगीसंघट्टंतसिहिफुलिंगोहो । भंडपुकाररवड्डो रयछाइयसूरकरपसरो ॥ ३७

एवंविहसमरभरे वट्टंते गद्दभिल्लुणरवड्डो । सेणं खणेण णट्टं वायाहयमेहवंदं व ॥ ३८

तं भग्गं दट्टूणं वल्लिऊणं पुरवरीए णरणाहो । पविसिच्चु तओ चिट्ठइ रोहगसज्जो णियवलेण ॥ ३९

इयरे वि निस्संचारवलयवंधेण णयारिं रोहेऊण ठिया । कुणंति य पइदिणं ढोयं । अन्नम्मि दिवसे जाव ढोएण उवट्ठिया ताव पेच्छंति सुण्णयं कोट्टं । तओ तेहिं पुच्छिया सूरिणो 'भगवं' किमज्ज सुण्णयं कोट्टं दीसइ ? । तओ सूरिहिं सुमरेऊण भणियं जहा 'अज्ज अट्टमी, तत्थ य गद्दभिल्लो उववासं काऊण गद्दभिं महाविज्जं साहइ, तानिरुवह कत्थइ अट्टालोवट्ठियं गद्दभिं' । निरुवतेहि य दिट्ठा, दंसिया य सूरिणं । सूरिहि भणियं जहा 'एसा गद्दमी जावसमत्तीए महइमहालयं सद्दं काहिइ, तं च परवल्संतियं जं दुपयं चउप्पयं वा सुणेस्सइ तं सव्वं मुहेण रुहिरं उगिरंतं निस्संदेहं भूमीए निवडेस्सइ, ता सव्वं सजीवं दुपयं चउप्पयं घेत्तूण दुगाउयमित्तं भूभागमो-सरह, अट्टोत्तरसयं च सद्देहिणीं महाजोहाणं मम समीवे ठावेह' । तेहि वि^१ तं तहेव सव्वं कयं । ते य सद्देहिणो भणिया सूरिहिं 'जया ईमा रासही सद्दकरणत्थं मुहं णिवाएइ तया अकयसद्दाए चेव एयाए तुम्मे नाराएहिं मुहं भरेज्जह, कयसद्दाए उण तुम्मे वि न सक्केस्सह पहरिउं, ता अप्पमत्ता आयण्णापूरियसरा चेट्ठह' । तेहि वि तह चेव सव्वं कयं ।

तओ य आयण्णायद्धियधणुविमुक्कसरपूरपुण्णवयणाए तीए तिरिक्खीए पीडियाए न य चइयमारसिउं 'पडिहयसत्ति' त्ति । तओ विज्जा तस्सेव साहगस्सुवरिं काउं मुत्तपुरीसं लत्तं दाऊण झत्ति गया । तओ सूरिणा भणिया ते जहा 'णेहह संपयं, इत्तियं चेव एयस्स वलं' ति । तओ ते पागारं भंजिऊण पविट्ठा उजेणीए । गहिओ सजीवगाहं गद्दभिल्लो । वंधेऊणं समप्पिओ सूरिपायाणं ।

सूरिहिं तओ भणिओ 'रे रे पाविट्ठ ! दुट्ठ ! निल्लज्ज ! । अइणज्जकज्जउज्जमसज्ज ! महारज्जपव्वभट्ठ ! ॥ ४०

जमणेच्छंतीए साहुणीइ विद्धंसणं कयं तुमए । न य मण्णिओ य संघो, तेणऽन्हेहिं इमं विहियं ॥ ४१

महमोहमोहियमई जो सीलं साहुणीइ भंजेइ । जिणधम्मवोहिलाभस्स सो नरो देइ मूलंगि ॥ ४२

निण्णट्ठवोहिलाभो भमिहिसि नूणं तुमं पि संसारे । रे । णंतदुक्खपउरे किं^{१०} इहं चेव जं जम्मे ॥ ४३

पत्तो^{११} वंधण-त्ताडण-अवमाणणज्जणियविविहदुक्खाइ । संघावमाणणातरुवरस्स कुसुमोगगमो एसो ॥ ४४

नरय-तिरिक्ख-कुमाणुस-कुदेवगइगमणसंकडावडिओ । जमणंतभवे भमिहिसि तं पुण विरसं फलं होही ॥ ४५

जो अवमण्णइ संघं पावो थेवं पि माणमयलित्तो । सो अप्पाणं वोल्इ दुक्खमहासागरे भीमे ॥ ४६

सिरिसमणसंघआसायणाइ पावेंति जं दुहं जीवा । तं साहिउं समत्थो जइ पर भगवं जिणो होइ ॥ ४७

जेण महंतं पावं कयं तए णेय मण्णिओ संघो । संभासस्साणरिहो अम्हाणं जइ वि रे ! तह वि ॥ ४८

वहुपावभरकंतं दुहजलणकरालजालमालाहिं । आलिंगियं तुमं पासिऊण करुणाइ पुण भणिमो ॥ ४९

निंदण-गरिहणपुव्वं आलोएऊण कुणसु पच्छित्तं । दुक्करतवचरणरओ जेणऽज्ज वि तरहि दुहजलहिं ॥ ५०

इय करुणाए सूरिहिं जंपियं सुणिय गद्दभिल्लो सो । अइसंकिलिट्ठकम्मो गाढयरं दूमिओ चित्ते ॥ ५१

दूमियचित्तं णाउं कालयसूरिहिं सो तओ भणिओ । 'मुक्को सि एगवारं संपइ रे ! जाहि णिव्विसओ' ॥ ५२

तं सूरिवयणमायणिऊण पुहईसरेहिं सो तेहिं । देसाओ धाडिऊणं मुक्को दुहिओ परिब्भमइ ॥ ५३

भमिउं मओ समाणो चउगइसंसारसायरे भीमे । भमिही अणंतकालं तक्कम्मविवागदोसेणं ॥ ५४

1 O D भड्डपुकाररवड्डो । 2 O D चारं व° । 3 O D ल्य वि अट्टालए ठवियं । 4 O D रुविते° । 5 A B काहिसइ । 6 O D णं मम । 7 O D वि तहेव । 8 O D इयं रा° । 9 O D ण य स° । 10 A B चिकिं इ° । 11 O D त्तो ताडण-बंधण-अ° ।

तो सूरिपज्जुवासयसाहिं रायाहिरायमह काउं । भुंजंति रज्जसोक्खं सामंतपयट्ठिया सेसा ॥ ५५
 सगकूलाओ जेणं समागया तेण ते सगा जाया । एवं सगराईणं एसो वंसो समुप्पण्णो ॥ ५६
 जिणसासणोण्णैपराण ताण कालो सुहेण परिगलइ । सूरिपयपउमगच्चे छप्पयलीलं कुणंताणं ॥ ५७
 कालंतरेण केणइ उप्पाडेत्ता सगाण तं वंसं । जाओ मालवराया णामेणं विकमाइच्चो ॥ ५८
 पुहईए एगवीरो विक्रमअकंतभूरिणरणाहो । अच्छरियचरियआयरणपत्तवरकित्तिपव्वमारो ॥ ५९
 नियसत्ताराहियजक्खरायसंपत्तवरतियवसेण । अविगणियसत्तु-मित्तं जेण पयट्ठावियं दाणं ॥ ६०
 पयराविओ धराए र्णिपरिहीणं जणं विहेऊण । गुरुत्थिवियरणाओ णियंओ संवच्छरो जेण ॥ ६१
 तस्स वि वंसं उप्पाडिऊण जाओ पुणो वि सगराया । उज्जेणिपुरवरीए पयपंकयपणयसामंतो ॥ ६२
 पणतीसे वाससए विक्रमसंवच्छराओ बोलीणे । परिवत्तिऊण ठविओ जेणं संवच्छरो णियगो ॥ ६३

कालजाणणत्थं एयं पासंगियं समक्खायं । मूलकहासंवद्धं पगयं चिय भण्णए इण्हि ॥ ६४

लयसूरीहिं तओ सा भगिणी संजमे पुणो ठविया । आलोइयपडिकंतो सूरी वि सयं गणं वहइ ॥ ६५

इओ य अत्थि भरुयच्छं णामं णगरं । तत्थ य कालयसूरिभाइणेज्जा बलमेत्त-भाणुमेत्ता भायरो
 राय-जुवरायाणो । तेसिं च भगिणी भाणुसिरी । तीसे पुत्तो बलभाणू णाम कुमारो । तओ तेहिं बलमित्त-
 भाणुमित्तेहिं परकूलाओ समागए सूरिणो सोऊण पेसिओ मइसागरो णाम णियमहंतओ उज्जेणिं । तेण य
 तत्थ गंतूण सगराइणो महाणिब्वंघेण विसज्जावेऊण वंदिऊण य विण्णत्ता सूरिणो, अवि य—

‘बलमेत्त-भाणुमेत्ता भयवं ! भूलुलियभाल-कर-जाणू । भत्तिभरनिव्वभरंगा तुहपयकमलं पणिवयंति ॥ ६६
 करकमलमउलमउलं मोलिम्मि ठवित्तु विण्णवंति जहा । तुह विरहतरणिक्खरकिरणणियरपसरेण सयराहं ॥ ६७
 संतावियाइं धणियं जओ सरीराइं अम्ह ता सामि ! । नियदंसणमेहोव्वभवेसणणीरेण निव्ववसु ॥ ६८
 किं बहुणा ?, करुणारससमुद ! अम्हाणसुवरि कारुणं । काऊणं पावहरं वंदावसु निययपयकमलं’ ॥ ६९

तओ कालयसूरिणो सगरणो सखवं साहिऊण गया भरुयच्छे । पवेसिया य महया विच्छडेणं ।
 वंदियां भावसारं बलमेत्त-भाणुमेत्त-भाणुसिरि-बलभाणूहिं । समाढत्ता य भगवया भवणिव्वेयजणणी धम्म-
 देसणा, अवि य—

तुसरासि व्व असारो संसारो, विज्जुलयाओ व चंचलाओ कमलाओ, उप्पहगामुयबोलावणयसामण्णं
 तारुणं, दारुणदुहदाइरोगा भोगोवभोगा, माणस-सारीरियखेयनिव्वंधणं धणं, महासोगाइरेगा इट्ठजणसंपओगा,
 णिरंतरपैरिसडणसीलाणि आउयदलाणि । ता एवं ठिए भो भव्वा ! लद्धूण कुलाइजुत्तं मैणुसत्तं निदलेयव्वो
 पमाओ, कायव्वो सव्वसंगचाओ, वंदेणीया देवाहिदेवा, कायव्वा सुगुरुचलणसेवा, दायव्वं सुपत्तेसु दाणं,
 ण कायव्वं णियाणं, अणुगुणेयव्वो पंचणमोक्कारो, कायव्वो जिणाययणेषु पूयासक्कारो, भावियव्वाओ दुवालस
 भावणाओ, रक्खेयव्वाओ पवयणोहावणाओ, दायव्वा सुगुरुपुरओ णियंदुच्चरियालोयणा, कायव्वा सव्वसत्त-
 खामणा, पडिवज्जेयव्वं पायच्छित्तं, न धारियव्वमसुहचित्तं, अणुट्ठियव्वाणि जहासत्तीए तवच्चरणाणि, दमिय-
 व्वाणि दुइंताणि इंदियाणि, झाएयव्वं सुहज्जाणं वोच्छेज्जेण जेण संसारसंताणं । किं बहुणा ?, एवमारंताणं
 तुम्हाणं भवेस्सइ अचिरेणेव निव्वाणं ति ।

1 C D °वट्ठि° । 2 A B °णयप° । 3 A केणय उ°, O केण उ उ° । 4 A B °ए ऊ (उ) ण° । 5 O
 D °ययो सं° । 6 O D °च्छरस्स वो° । 7 O D संगं । 8 A B °भायणे° । 9 O D °णवित्ति° । 10 O D
 °या य भा° । 11 A B °पस्सेडणं° । 12 O D मणुयत्तं । 13 B वंदेयव्वा दे° । 14 O D °चरण° ।
 15 O D दुइंतकरणाणि, झा° । 16 A B अचिरेण ति° ।

इय सूरिवयणमायणिऊण संजायचरणपरिणामो । सो बलभाणू कुमरो रोमंचोच्चइयसव्वंगो ॥ ७०
करकोरयं विहेउं सिरम्मि अह भणइ एरिसं वयणं । 'संसारचारगाओ णित्थारहि णाह ! मं दुहियं ॥ ७१
भवभयभीयस्स महं उत्तमणरसेविया इमा सामि ! । दिज्जउ जिणेंददिक्खा जइ जोगो मा चिरावेह' ॥ ७२
इय कुमरणिच्छयं जाणिऊण सूरीहिं तक्खणं चेव । आपुच्छिऊण सयणे विहिणा अह दिक्खिओ एसो ॥ ७३
रायाई परिसा वि य नमिउं सूरि गया नियं ठाणं । मुणिणो वि णिययसद्धम्मकम्मकरणोज्जया जाया ॥ ७४
एवं चिय पैइदियहं मुणिवइपयपंकयं णमंतेते । णरणाहे दट्ठूणं भत्तिव्वभरणिभरे धणियं ॥ ७५
सव्वो वि णगरलोगो जाओ जिणधम्मभाविओ अहियं । सच्चमिणं आहाणं 'जह राया तह पया होइ' ॥ ७६

तं च तारिसं पुरक्खोहमवल्लोइऊण अञ्चंतदूमियचित्तेणं रायपुरओ सूरिसमक्खं चेव भणियं रायपुरोहिणं
जहा 'देव ! किमेहिं पासंडिहिं तईवज्जायरणणिरएहिं असुइएहिं ?' ति । एवं च वयंतो सो सूरीहिं अणे-
गोववत्तीहिं जाहे णिरुत्तरो कओ ताहे धुत्तिमाए अणुलोमवयणेहिं राइणो विप्परिणामेइ । अवि य—

'एए महातवस्सी नीसेसगुणालया महासत्ता । सुर-असुर-मणुयमहिया गोरेव्वा तिहुयणस्सावि ॥ ७७
ता देव ! जेण एए पहेण गच्छंति तेण तुम्हाणं । जुत्तं न होइ गमणं अक्कमणं तप्पयाण जओ ॥ ७८
गुरुपयअक्कमणेणं महई आसायणा जओ होई । दुग्गइकारणभूया अओ विसज्जेह पट्टु ! गुरुणो' ॥ ७९

तओ विप्परिणयचित्तेहिं भणियं राईहिं 'सच्चमेयं, परं कहां विसज्जिंजंति ?' । तओ पुरोहिणं भणियं
'देव ! कीरउ सव्वत्थ णगरे अणेसणा, तीए य कयाएं असुज्जंते भत्त-पाणे सयमेव विहरिस्संति' । तओ राईहिं
भणियं 'एवं करेहि' । तओ परुवियं सव्वत्थ णगरे पुरोहिणं जहा 'एवं एवं च आहाकम्माइणा पयारेणं
साहूण देज्जमाणं महाफलं भवइ' ।

तओ लोगो तहेव काउमारद्धो । तं च तारिसमउव्वकरणं दट्ठूण साहियं साहूहिं गुरुणं । ते वि सम्मं
वियाणेऊण रायाभिप्पायं अपज्जोसविए चेव गया मरहट्ठयविसयालंकारभूयं पइट्ठाणं णाम णगरं । तत्थ य
सूरीहिं जाणावियं जहा 'न ताव पज्जोसवेयव्वं जाव वयं णागया' । तत्थ उण परमसावगो सायवाहणो णाम
राया । सो य सूरिणो समागच्छंते णाऊण जलयागमुक्कंठियसिहि व्व हरिसणिभरो जाओ । कमेण य समागया
तत्थ सूरिणो । तओ साइवाहणराया सूरि समागयं णाऊण सपरियणो चउव्विहसिरिसमणसंघसमणिओ
णिगओ अभिमुहं । वंदिया य भावसारं सूरिणो । अवि य—

भवियकमलावव्रोहय ! मोहमहातिमिरपसरभस्सूर ! । दप्पिट्ठदुट्ठपरवाइकुंभिणिदलणवल्लसिंह ! ॥ ८०

पणयणरविसरपट्टुमउलिमउडमणिकिरणरंजियसुपाय ! । जिणसासणोणइपर ! कलिकालकलंकमलसलिल ! ८१
कालाणुरुवपरिवट्टमाणसुयजलहिपारसंपत्त ! । सप्पंतदप्पकंदप्पसप्पकप्परणपरपरसु ! ॥ ८२

इय नीसेसगुणीलय ! करुणापर ! परमचरण ! रणरहिय ! ।

सुगहियनाम ! नरुत्तम ! तुज्ज णमो होउ मुणिणाह ! ॥ ८३

एवं च पणयस्स णरवइणो दिण्णो भगवया धम्मलामो । अवि य—

कलिकालकलिलमलवहलपडलपक्खाल्लोणसलिलोहो । सयलदुहाचलकुलदलणजलियवलसूयणत्थसमो ॥ ८४
चिंतामणि-कप्पहुम-कामियघड-कामधेणुमाईण । १२जियउज्जियमाहप्पो भवणवोत्तारणतरंडो ॥ ८५

1 A B पयदि° । 2 O D अचंतं दू° । 3 A B रायाणो । 4 O D हवह । 5 A B °जिस्संति । 6 O D
च अहोक्° । 7 A B °ण देज्जमाणं साहूण म° । 8 O D °लसीह ! । 9 A °रचहु° । 10 O D °णायर ! ।
11 O D °लणेक्खस्° । 12 O D जिणउज्जिय° ।

सग्गा-ऽपवग्गदुग्गमनरग्गलभंगमोगरसमाणो । तुह होउ धम्मलाहो नरेंद ! जिण-गणहरोदिट्ठो ॥ ८६

एवं च महाविच्छेदं पविट्ठा णगरे सूरिणो । वंदियाइं समत्थचेइयाइं । आवासिया य जइजणजोगासु
अहाफासुयासु वसहीसु ।

तओ पइदिणं सिरिसमणसंघेण बहुमण्णेज्जमाणाणं सायवाहणणरिंदेणं सम्माणेज्जमाणाणं विउस-
वग्गेण पज्जुवासेज्जमाणाणं णीसेसजणेण वंदेज्जमाणाणं भवियकमलपडिवोहणपराणं समागओ कमसो पज्जो-
सणासमओ ।

तत्थ य मरहट्ठयदेसे भद्वयसुद्धपंचमीए इंदस्स जत्ता भवइ । तओ विण्णत्ता सूरिणो राइणा जहा
‘भयवं ! पज्जोसणादिवसे लोयाणुवत्तीए इंदो अणुगंतव्वो होही, तेण कारणेण वाउलत्तणाओ चेइयपूया-ण्हवणाइयं
काउं न पडुप्पामो, ता महापसायं काऊण करेह छट्ठीए पज्जोसवणं’ । तओ भगवया भणियं—

“अवि चलइ मेरुचूला, सूर्रो वा उग्गमेज्ज अवराए ।

न य पंचमीए रयणिं पज्जोसवणा अइक्कमइ ॥ २१३ ॥

जओ भणियमागमे—

जहा णं भगवं महावीरे वासाणं सवीसइराए मासे विइकंते वासावासं पज्जोसवेइ, तहा णं
गणहरा वि । जहा णं गणहरा तहा णं गणहरसीसा वि । जहा णं गणहरसीसा तहा णं अम्ह गुरुणो
वि । जहा णं अम्ह गुरुणो तहा णं अम्हे वि वासावासं पज्जोसवेमो, ‘नो तं रयणिमइक्कमिज्जा’ ।

राइणा भणियं ‘जइ एवं तो चउत्थीए हवइ ?’ । सूर्रीहिं भणियं ‘एवं होउ णत्थित्थ दोसो, जओ
भणियमागमे—आरेणावि पज्जोसवेयव्वमिति । तओ हरिसवसुप्फुल्लोयणेण जंपियं राइणा ‘भगवं ! महा-
पसाओ, महंतो अम्हाणमणुग्गहो, जओ मम अंतेउरियाणं पव्वोववासपारणए साहूणं उत्तरपारणयं भवेत्सइ’ ।
तओ गिहे गंतूण समाइट्ठाओ अंतेउरियाओ ‘तुम्हाणममावासाए उववासो होही, पारणए य साहूणं उत्तरपा-
रणयं भवेत्सइ, ता तत्थ अहापवत्तेहिं भत्त-पाणेहिं साहुणो पडिलहेह’ । जओ भणियमागमे—

पहसंत-गिलांणेषु य आगमगाहीसु तह य कयलोए ।

उत्तरवारणगम्मी दाणं तु बहुफ(प्फ)लं होइ ॥ २१४ ॥

पज्जोसवणाए अट्ठमं ति काऊण पाडिवए उत्तरपारणयं भवइ । तं च दट्ठूण तम्मि दिणे लोगो वि
साहूणं तहेव पूयं काउमाढत्तो । तप्पमिइं मरहट्ठविसए समणपूयालओ णाम छणो पवत्तो । एवं च कारणेण
कालगायरिण्हिं चउत्थीए पज्जोसवणं पवत्तियं समत्थसंघेण य अणुमन्नियं । १ तथा चावाचि—

कारणिआ य चउत्थी चेइय-जइसाहुवासणनिमित्तं ।

उदिसिय सालवाहण पयट्ठिया लियऽज्जेण ॥ २१५ ॥

तत्र्यसेण य पक्खियाईणि वि चउइसीए आयरियाणि, अण्णहा आगमोत्ताणि पुण्णिमाए त्ति ।
एवंविहगुणजुत्ताण वि कालयसूरीणं कालंतरेण विहरमाणार्णं कम्मोदयवसेणं जाया दुव्विणीया सीसा ।
तओ चोइया सूर्रीहिं । तहा वि णं किंचि पडिवज्जति । तओ पुणो वि भणिया जहा—

“भो भो महाणुभावा ! उत्तमकुलसंभवा महापुरिसा ! । इंदीणं वि दुलहं लट्ठुं सामण्णमकलंकं ॥ ८७

1 O D साइवा° । 2 O D °हणं कुणंताणं स° । 3 O D पज्जोवस(सव)णास° । 4 O D °सवणा° ।
5 O D °इयाणं पू° । 6 O D न तं । 7 O D °ए भगवओ (भवउ) । सू° । 8 O D °लाणम्मि य आगमगहणे
य लोयकय दाणे । उत्तरपारणगम्मि य दाणं तु बहुफ(प्फ)लं भणियं ॥ २१४ ॥ 9 <1> एतादक्चिहान्तर्गतः पाठः
C D पुस्तकयोरेवोपलभ्यते । 10 स्वस्तिकद्विकान्तर्गतः पाठः O D पुस्तकयोर्नादृतः ।

एवमविणीययाए गुरुआणाइक्कमं विहेऊण । दुकरतवचरणमिणं मा कुणह गिरत्थयं वच्छ ! ॥ ८८

यत उक्तमागमे-

छट्ठ-ऽट्ठम-दसम-दुवालसेहिं मास-ऽट्ठमासखवणेहिं ।

अकरिंतो गुरुवयणं अणंतसंसारिओ होइ ॥ २१६ ॥

गुरुआणाभंगाओ रण्णे कट्ठं तवं पि काऊण ।

तह वि हु पत्तो नरगं सो कूलयवालओ साहू ॥ २१७ ॥

गुरुआणाइक्कमणे आयावैतो करेइ जइ वि तवं ।

तह वि न पावइ मोक्खं पुव्वभवे दोवई चेव ॥ २१८ ॥

एवं पि भणिया ते ण मुंचंति दुव्विणीययं, ण करेति गुरुवयणं, न विहिंति पडिवत्ति, जंपंति उल्लुंठव-
यणाइ, कुणंति सेव्छाए तवं, आयरंति णिययाभिप्पाएण सामायारिं । तओ गुरुणा चित्तिं-

“तारिसा मम सीसा उ जारिसा गल्लिगदभा । गल्लिगदमे चइत्ता णं दढं गेण्हइ संजमं ॥ ८९

छंदेण गओ छंदेण आगओ चिट्ठए य छंदेण ।

छंदे य वड्डमाणो सीसो छंदेण मोत्तव्वो ॥ २१९ ॥

ता परिहरामि एए दुव्विणीयसीसे” । तओ अण्णम्मि दिणे रयणीए पसुत्ताणं साहिओ सेज्जायरस्स
परमत्थो जहा ‘अम्हे नियसिस्ससिस्साणं सागरचंदसूरीणं पासे वच्चामो, जइ कहवि आउट्ठा णिव्वंधेण पुच्छंति
तओ वहु खरंठिऊण भेसिऊण य साहेज्जसु’ । त्ति भणिऊण णिगया । पत्ता य अणवरयसुहर्पयाणएहिं तत्थ,
पविट्ठा निसीहियं काऊण । ‘थेरो को वि अज्जओ’ त्ति काऊण अवज्जाए,

अप्पुव्वं दट्ठुणं अब्भुट्ठाणं तु होइ कायव्वं ।

साहुम्मि दिट्ठपुव्वे जहारिहं जं जोग्गं ॥ २२० ॥

इति सिद्धंतायारमसुमरेऊण न अब्भुट्ठिओ सागरचंदसूरीणा । वक्खाणसमत्तीए य णाणपरीसहमसहमाणेण
पुच्छियं सागरचंदेण ‘अज्जया ! केरिसं मए वक्खाणियं?’ । कालयसूरीहिं भणियं ‘सुंदरं’ । तओ पुणो
वि भणियं सागरचंदसूरीणा ‘अज्जय ! पुच्छेहि किं पि’ । कालगसूरीहिं भणियं ‘जइ एवं तो वक्खाणेह
अणिच्चयं’ । सागरचंदेण भणियं ‘अण्णं विसमपयत्थं वक्खाणावेसु’ । तेण भणियं ‘न विसमपयत्थमवगच्छामि’
[ग्रन्थाग्रं ४०००] । तओ समादत्तो वक्खाणेउं ‘तत्ति (? तं) धम्मह किं न चित्तेह ?’ इच्चाइ । अत्राऽन्तरे
भणितं कालिकाचार्यैः ‘नास्ति धर्मः प्रत्यक्षादिप्रमाणगोचरातिक्रान्तत्वात् खरविषाणवदिति । उक्तं च-

प्रत्यक्षेण ग्रहोऽर्थस्य निश्चितेन प्रशस्यते ।

तदभावेऽनुमानेन वचसा त तिक्रमः ॥ २२१ ॥

न तु प्रत्यक्षादिना प्रमाणेनाऽसौ गृह्यत इत्यलं तद्विषयत्वेन’ । ‘अव्वो ! पियामहाणुकारी को वेस खडेक्करो,
मण्णमाणेण भणियं सागरचंदेण ‘तत्र यदुक्तं नाऽस्ति धर्मस्तत्र प्रतिज्ञापदयोर्विरोधं प्रकटमेव लक्षयामः’
नाऽस्ति चेद् धर्म इति कथम् ? , धर्म इति चेद् नाऽस्तीति कथम् ? । अथ परैर्धर्मस्याभ्युपगतत्वादेवमुच्यते तर्हि
भवन्तं पृच्छामः परकीयोऽभ्युपगमो भवतः प्रमाणमप्रमाणं वा ? । यदि प्रमाणम्, सिद्धं नः साध्यम् । अथाऽ-
प्रमाणं तर्हि स एव दोषः । यच्चोक्तं प्रत्यक्षादिप्रमाणगोचरातिक्रान्तत्वात् तदप्यसद्, यतः कार्यद्वारेणाऽपि
धर्मा-ऽधर्मौ प्रत्यक्षेण गृह्येते’ इति । उक्तं च-

धर्माज्जन्म कुले शरीरपटुता सौभाग्यमायुर्धनं,
धर्मेणैव भवन्ति निर्मलयशो-विद्या-ऽर्थसम्पत्तिभ्यः ।
कान्ताराच्च महाभयाच्च सततं धर्मः परित्रायते,
धर्मः सम्यगुपासितो भवति हि स्वर्गा-ऽपवर्गप्रदः ॥ २२२ ॥

अन्यच्च—

नियरूवोहामियखरैराय-मयण व्व के वि दीसंति । मंगुलरूवा अण्णे पुरिसा गोमाउसारिच्छा ॥ ९०
परिमुणियासेससमत्थसत्थसुरमंतिविबभमा के वि । अण्णाणतिमिरछण्णा अण्णे अंध व्व वियरंति ॥ ९१
संपत्तिवग्गसुहा एगे दीसंति जणमणाणंदा । परिवज्जियपुरिसत्था उव्वियणेज्जा विसहर व्व ॥ ९२
धरियधवल्लायवत्ता वंदियणोग्घुट्टपयडमाहप्पा । वच्चंति गयारूढा, अण्णे धावंति सिं पुरओ ॥ ९३
पणइयणप्पुरियासा निम्मलजसभरियमहियलाभोगा । अण्णे उ कलंकेल्ला पोट्टं पि भरंति कह कह वि ॥ ९४
अणवरयं देंताण वि वहुइ दव्वं सुयं व केसिंवि । अण्णेसिमदेताण वि घेप्पइ णरणाह-चोरेहिं ॥ ९५
इय धम्मा-ऽधम्मफलं पच्चक्खं जेण दीसए साहु । मोत्तूनमहम्मं आयरेण धम्मं विय करेसु ॥ ९६

इओ य ते दुट्ठसीसा पभाए आयरियमपेच्छमाणा इओ तओ गवेसणं कुणंता गया सेज्जायरसमीवं ।
पुच्छिओ य जहा 'सावय ! कहिं गुरुणो ?' । तेण भणियं 'तुव्मे चेव जाणह णियं गुरुं, किमहं वियाणामि ?' ।
तेहिं भणियं 'मा एवं कहेहि, न तुज्ज अकहिऊण वच्चंति' । तओ सिज्जायरेण भिउडिभासुरं वयणं काऊण
भणिया "अरे रे दुट्ठसेहा ! ण कुणह गुरुण आणं, चोइज्जंता वि न पडिवज्जह सारण-वारणाईणि, सारणाइ-
विरहियस्स आयरियस्स महंतो दोसो । जओ भणियमागमे—

जह सरणमुवगयाणं जीवाण णिकित्थए सिरे जो उ ।
एवं पूरणियाणं आयरिओ असारओ गच्छे ॥ २२३ ॥
जीहाए वि लिहंतो न भदओ सारणा जहिं णत्थि ।
डंडेण वि ताडंतो स भदओ सारणा जत्थ ॥ २२४ ॥
सारणमाइविउत्तं गच्छं पि य गुणगुणेण परिहीणं ।
परिवत्तणाइवग्गो चइज्ज इह सुत्तंविहिणा उ ॥ २२५ ॥

तुव्मे य दुव्विणीया 'आणाए अवट्टमाण'त्ति काऊण परिचत्ता । ता पावा ! ओसरह मम दिट्ठीपहाओ, अण्णाहा
भणेस्सह—ण कहियं ति" । तओ भीया सेज्जायरं खमावेत्ता भणंति । अवि य—

"दंसेहि एगवारं अम्ह गुरु जेण तं पसाएउं । आणाणिदसपरा जावज्जीवाइ वट्टामो ॥ ९७

किं वहुणा ? सूरीणं संपइ हियइच्छियं करेस्सामो । तो कुणसु दयं सावय ! साहेहि 'कहिं गया गुरुणो ?' ॥ ९८

तओ 'सम्मं उव्वडिय'त्ति नाऊणं कहिय सच्चावं पेसिया तत्थ । गच्छंतं च साहुवंदं लोगो पुच्छइ
'को एस वच्चइ ?' । ते भणंति 'कालगसूरी' । सुयं च सवणपरंपराए सागरचंदेण सूरीणा पियामहागमणं ।
पुच्छिओ कालगसूरी 'अज्जय ! किं मम पियामहो समागच्छइ ?' । तेण भणियं 'अम्हेहि वि समायणियं' ।
तओ अण्णम्मि दिणे तयणुमगलगं पत्तं साहुवंदं । अब्बुडियं सागरचंदेण । तेहिं भणियं 'उव्विसह तुव्मे,
साहुणो चेव एए, गुरुणो उण पुरओ समागया' । आयरिएण भणियं 'ण को वि इत्थाऽऽगओ खडेक्कमेणं

1 C D °रनाह-मं । 2 C D एके । 3 A B °लाइव° । 4 O D धावित्ति । 5 O D एवं सारणियाणं ।
6 A B °विहणाओ । 7 A B °साहेउं । 8 O D °वाय चिट्टामो । 9 A B साहेह क° । 10 C D °चंदसु° ।
11 A B °अम्हेहिं समा° ।

मोत्तूण' । इत्थंतरम्मि समागया वियारभूमीओ कालगसूरिणो । अब्भुट्टिया य पाहुणगसाहुवदेण । सागरचंदेण भणियं 'किमेयं?' । साहुहिं भणियं 'भगवंतो कालगसूरिणो ए' त्ति । तओ लज्जिएण अब्भुट्टित्ता खामिया, वहुं च झूरिउमाढत्तो । गुरुहिं भणियं 'मा संतप्प, न तुज्झ भावदोसो, किंतु पमायदोसो' ।

अण्णया य वालुयाए पच्छयं भरावेत्ता एगत्थ पुंजाविओ, पुणो वि भराविओ, पुणो वि पुंजाविओ । एवं च भरिओव्विरेयणं कुणंतस्स सेसीहूओ पच्छओ । तओ पुच्छिओ गुरुहिं जहा 'बुज्झियं किंचि?' । तेण भणियं 'ण किंचि' । गुरुहिं भणियं "जहेस वालुयापच्छओ पडिपुण्णो तहा सुहम्मसामिस्स पडिपुण्णं सुयनाणं साइसयं च, तयविक्खाए जंबूसामिस्स किंचूणं अप्पाइसयं च, तत्तो वि पभवस्स अप्पतरमप्पतराइसयं च जओ छट्ठाणगया ते वि भगवंतो सुव्वंति । एवं च कमसो हीयमाणं हीयमाणं जाव मह सयासाओ तुह गुरुणो अइहीणं, तस्स वि सयासाओ तुह हीणतरं ति । किंच पाएण पणट्ठाइसयं अप्पं च दूसमाणुभावाओ सुयं, ता मा एवंविहेण वि सुएण गव्वं उव्वहसु । भणियं च—

आसव्वण्णुमयाओ तरतमजोगेण हुंति महविभवा ।

मा वहउ को वि गव्वं 'अहमेको पंडिओ एत्थ' ॥ २२६ ॥

इय अच्छेरयचरिओ गामा-SSगर-नगरमंडियं वसुहं । आणावडिच्छवहुस्सिस्सपरिवुडो विहरई भगवं ॥ ९९

अह अण्णया सुरिंदो भासुरबुंदी पलंववणमालो । हार-उद्धार-तिसरय-पालंवोच्छइयवच्छयलो ॥ १००

वरकडय-तुडिययंभियमुयाजुगो कुंडळुल्लिहियगंडो । वररयरणकरुडकिरीडरेहंतसिरभागो ॥ १०१

किं बहुणा? सिंगारियसयलंगो विमलवत्थपरिहाणो । सोहम्मसुरसभाए तिण्हं परिसाण मज्झम्मि ॥ १०२

सत्तण्हं अणियाणं अणियाहिवईणं तह य सत्तण्हं । तायत्तीसयअंगाभिरक्खसामाणियसुराणं ॥ १०३

सोहम्मनिवासीणं अण्णेसिं लोगपालमाईण । सुरदेवीणं मज्जे सक्को सीहासणवरम्मि ॥ १०४

उवविट्ठो ललमाणो वरिट्ठितियसाहिवत्तरिद्धीए । आलोइय(यइ) लोगद्धं विउलेणं ओहिणाणेणं ॥ १०५

तो पेच्छइ सीमंधरसामिजिणं समवसरणमज्झत्थं । कुणमाणं धम्मकहं पुव्वविदेहम्मि परिसाए ॥ १०६

उट्टित्तु तओ सहसा तत्थ ठिओ चेव वंदई भगवं । सुरणायगरिद्धीए तओ गओ सामिमूलम्मि ॥ १०७

वंदित्तु सए ठाणे उवविसिउं जा सुणेइ जिणवयणं । ता पत्थावेण जिणो साहइ जीवे निगोयक्खे ॥ १०८

तं सोऊण सुरिंदो विम्वयउप्फुल्ललोयणो एवं । सिरकयकयंजलिउडो जंपइ परमेण विणएणं ॥ १०९

'भगवं! भारहवासे इय सुहुमनिगोयवण्णणं काउं । किं मुणइ कौइ संपइ निरइसये दूसमाकाले?' ॥ ११०

तो भणइ जिणो 'सुरवइ! कालगसूरी णिगोयवक्खाणं । भरहम्मि मुणइ अज वि जह वक्खायं मए तुम्ह' ॥ १११

तं सोउं वज्जहरो कोऊहल्लेण इत्थ आगंतुं । काउं वंभणरूवं वंदेत्ता पुच्छई सूरिं ॥ ११२

'भगवं! णिगोयजीवा पण्णत्ता जे जिणेहिं समयम्मि । ते वक्खाणह मज्झं अईव कोऊहलं जम्हा' ॥ ११३

तो भणइ मुणिवरेंदो जलहरगंभीरमहुरणिग्घोसो । 'जइ कोउगं महंतं सुणसु महाभाग! उवउत्तो ॥ ११४

गोला य असंखेज्जाऽसंखनिगोओ य गोलओ भणिओ । एक्केक्कम्मि णिगोए अणंतजीवा मुणेयव्वा' ॥ ११५

इच्चाइ वित्थरेणं वक्खाए सूरिणा सहस्सक्खो । सविसेसणाणजाणणणिमित्तमह पुच्छए पुण वि ॥ ११६

"भगवं! अणासममहं काउं इच्छामि बुद्धभावाओ । ता 'मह केत्तियमाउं?' साहेहि जहद्वियं णाउं" ॥ ११७

तो सुयणाणेण गुरु उवउत्ता जाव ताव वड्ढंति । दिवसा पक्खा मासा वासा वासत्सया पलिया ॥ ११८

अयरो उ दुणि तस्साऽऽमाणमवलोइऊण तो सूरी । सविसेसुवओगाओ जाणइ 'वज्जाउहो एसो' ॥ ११९
 'इदो भवं' ति सूरीहिं जंपिए ललियकुंडलाहरणो । जाओ णियरूवेणं पुरंदरो तक्खणं चव ॥ १२०
 मूल्लियभाल-करयल-जाणू रोमंचकंचुइज्जंतो । भत्तिभरणिभरंगो पणमइ सूरीण पयकमलं ॥ १२१
 "अइसंकिलिट्ठदूसमकाले वि तए जिणागमो जेण । धरिओ गुणगणभूसिय । तुज्ज णमो होउ मुणिणाह ॥ १२२
 णिरइसए वि हु काले णाणं विप्फुरइ निम्मलं जस्स । विम्हावियंतियलोकं तस्स णमो होउ तुह सामि ॥ १२३
 जेणोण्णई तए पवयणस्स संघस्स कारणे विहिया । अच्चभुयचरिएणं पयपउमं तस्स तुह नमिमो" ॥ १२४
 इय थोऊण सुरिंदो सुमरंतो सूरिनिम्मलगुणोहं । आयासेणुप्पइउं पत्तो सोहम्मकप्पम्मि ॥ १२५
 सूरी वि य कालेणं जाणेत्ता णिययआउपरिमाणं । संलेहणं विहेउं अणसणविहिणा दिवं पत्तो ॥ १२६

[लकाचार्यकथानं मासम् । २२.]

इति श्लोकार्थः ॥ ६१ ॥

यथेवं न किमप्यसौ विशिष्टप्रयोजनं साधयिष्यत्यल्पत्वाद् निरतिशयत्वाच्च इत्यारेकापनोदार्थं श्लोकमाह—

पयमेगं पि एयस्स भवणिच्चाहयं भवे ।

ईत्तोऽणंता जओ सिद्धा सुवंते जिणसासणे ॥ ६२ ॥

'पदं' वाक्यम्, 'एकमपि' अद्वितीयमपि, 'एतस्य' आगमस्य, 'भवनिर्वाहकं' संसारनिस्तारकम्, "भवे"ति भवति=जायते, रौहिणेयकादीनामिव । हेतुमाह—'ईत्तो'ति अतः अस्मादागमादिति सम्बध्यते । 'अनन्ताः' सङ्ख्यातीताः, 'यतः' यस्मात्, 'सिद्धाः' क्षीणनिःशेषकर्मांशाः, प्राणिन इति गम्यते, 'श्रूयन्ते' समाकर्ण्यन्ते, 'जिनशासने' अर्हदर्शने । उक्तं च—

एकमपि तु जिनवचनाद्यस्मान्निर्वाहकं पदं भवति ।

श्रूयन्ते चानन्ताः सामायिकमात्रपदसिद्धाः ॥ २२७ ॥

इति श्लोकाक्षरार्थः ॥ ६२ ॥ भावार्थस्तु रौहिणेयकथानकादवसेयस्तच्चेदम्—

[२३. रौहिणेयककथानकम्]

अत्यित्य जंबुदीवे भारहवासस्स मज्झखंडम्मि । जणवयगुणाण ठाणं णामेणं जणवओ मगहा ॥ १
 तत्थऽत्थि सयलंतियलोयपायडं तियसणयरसंकासं । रम्मत्तणमाईहिं रायगिहं णाम वरणगरं ॥ २
 तत्थ निहयारिवग्गो सिरिखीरजिणिदपयकमलभसलो । उत्तमसम्मत्तधरो णामेणं सेणिओ राया ॥ ३
 णिज्जियरइरूवाओ दुणि पहाणाओ तस्स भज्जाओ । णामेण सुणंदा-चेछणाओ गुणरयणरासीओ ॥ ४
 तत्थऽत्थि सुणंदाए सुवुद्धिमाहप्पविजियतियसगुरू । णीसेसगुणणिहाणं अभयकुमारो त्ति णाम सुओ ॥ ५
 इओ य तम्मि चव णयर अत्थि वेभारगिरिगूढगुहागिहगम्भकयणिवासो लोहखुरओ णाम चोरो । जो य,
 रुदो खुदो कूरो भीमो साहस्सिओ पयंडो य । णिच्चजियघायणरओ लोहियपाणी महापावो ॥ ६
 महु-मज्ज-मंससत्तो परमहिलाखूयवसणगयचित्तो । वीसत्थमित्तदुहगो परवंचणवहुपवंचेल्लो ॥ ७
 रायगिहे नगरम्मि बहुऊसव-पसव-विद्धि^{१०}-वसणेसु । मत्त-प्पमत्त-वक्खित्त-सुत्त-पवसंतसत्ताणं ॥ ८

1 O D °रा वि दोणि । 2 O D ° । 3 O D °यतेलोकं । 4 O D पयमेकं पि, E पयं एकं पि ।
 5 O D एत्तो, E तत्तो । 6 A B °कं भवति । 7 O D एत्तो त्ति । 8 O D °लतइलो° । 9 A B °रिगुहा-
 गृहगम्भ° । 10 A B °विद्धिसदणेषु ।

लहिऊणं छिदाई हरइ धणं पाणिणो विणासेउं । चोरिक्याएँ चैव य अणवरयं कप्पए वित्तिं ॥ ९
तस्स य रौहिणिणामेण भारिया तीएँ कुच्छिसंभूओ । पिउणो गुणेहिँ तुल्लो अत्थि सुओ णाम रौहिणिओ ॥ १०
अह अणण्या कयाई संपत्ते मरणकालसमयम्मि । लोहखुरेणं भणिओ णियपुत्तो एरिसं वयणं ॥ ११
'जइ कुणसि मज्झ वयणं उवएसं किं पि तो पयच्छामि' । पुत्तेण वि पडिभणिओ 'भण ताय ! जमभिमयं तुज्झ ॥ १२
जम्हा हु जम्मदाई गुरू य देवो^१ ममं तुमं ताय ! । तुम्हाएसमकाउं कस्सऽण्णस्सा करेस्सामि ?' ॥ १३
तव्वयणं सोऊणं रंजियचित्तो पयंपई जणगो । 'जइ एवं तां वयणं ण हु सोयव्वं जिणिंदस्स ॥ १४
जो गुणसिलए सुर-नरपट्टपणयपओ पयासई धम्मं । तियसकयसमवसरणम्मि संठिओ वीरणामो त्ति ॥ १५
सेसं जं तुह रोयइ कुणसु तयं वच्छ ! निव्वियप्पेण' । इय उवएसं दाउं पंचत्तं पाविओ एसो ॥ १६
इयरो वि मयगकिच्चं काउं जणयस्स चोरियं^४ कुणइ । निद्वंधसपरिणामो कुव्वंतो पिउसमाएसं ॥ १७

इत्थंतरम्मि य नर-विज्जाहरा-ऽसुरा-ऽमरविसरपट्टपणमिज्जमाणपायपउमजुगलो कणयमयपउमपंति-
गम्भदुल्लियपयप्पयारो चोइससमणसहस्ससंपरिवुडो तित्थयरिद्धीए दिप्पंतो गामा-ऽऽगर-णगराइसु विहरमाणो
समागओ भगवं महावीरो । 'विहियं तियसेहिँ समवसरणं । कहिउं च पवत्तो सजलजल्लहरगंभीराए जोयणणी-
हारिणीए भारईए धम्मदेसणं ।

इत्थंतरम्मि य सो तक्करो नियगेहाओ निग्गओ रायगिहं पइ पट्ठिओ । अंतराले य समवसरण-
पच्चासण्णे समागएण चित्तिं 'हंत ! जइ एएण मग्गेण वच्चामि^{१०} तओ भगवओ वयणसवणेण जणयआणाए
भंगो भवइ, न य अण्णो मग्गे अत्थि, ता कहमेस वग्घ-दुत्तडीणाओ णित्थरेयव्वो ?' । त्ति परिभावेमाणस्स
बुद्धी जाया जहा 'उभयकण्णे करसाहाहिँ ठइऊण दुयमवक्कामि' त्ति । तओ तहेव काऊणं गओ रायगिहं ।
तत्थ य ईसरगेहे^{११} खत्तखण्णाइणा दव्वं गेण्हेऊण वच्चइ णियट्ठाणं ।

एवं दिणे दिणे कुणमाणस्स अण्णम्मि दिणे समवसरणज्भासमागयस्स भग्गो चरणतले कंटगो,
सिग्घगइत्तणेण खुत्तो गाढं, न चएइ अणवणीएण गंतुं । तओ 'न अण्णा गइ' त्ति एगसवणाओ अंगुली-
मवणेऊण जाव कंटयं उद्धरेइ ताव देवसरूवं वक्खाणंतस्स समणस्स भगवओ पविट्ठं तस्स कण्णे 'अणमि-
सणयणा अभिलीणमल्लदामा नीरयसरीरा भूमिअसंफासिणो देव' त्ति वयणं । तओ 'हा ! पभूयं निसुयं' ति
३१६ त्ति कंटयं उद्धरेऊण तहेव^{१७} कण्णं मुदिऊण सिग्घमवक्कंतो । तओ पइदिणं मुसिज्जमाणं णगरमवल्लोइऊण
गया णगरमहंतया राइणो समीवे । ढोइऊण उवायणं कयसम्माणां य विण्णविउमाढत्ता, अवि य-

'तुह देव ! भुयापंजरगयाण अम्हा^{१८} किंचि णत्थि भयं । किंतु मुसिज्जइ णगरं चोरेहिँ सामिवियलं व ॥ १८
ता देव ! तहा किज्जउ जह रक्खा होइ सयलणगरस्स । किं बहुणा भणिएणं ?, संपइ देवो पमाणं ति' ॥ १९

तं च सोऊण दट्ठोडमिउडिभासुरेण भणिओ दंडवासिओ राइणा जहा 'रे रे ! किमेवं णगरं मुसेज्जइ ?' ।
तेण भणियं जहा 'देव ! किमहं कैरोमि जओ दिट्ठो वि सो चोरो ण घेतुं पारियइ, विज्जुक्खित्तकरणेण
गेहाओ गेहं गंतूण पागाराओ णिग्गच्छइ, वयं तु मग्गेण जाव तयणुमग्गेण लग्गामो ताव सो न नज्जइ
'कत्थइगओ ?' त्ति, सुव्वइ य सवणपरंपराए जहा अत्थि महाचोरो^{२१} रौहिणीओ णाम, न य अम्हेहिँ दिट्ठो

1 O D तुम्ह । 2 O D 'वो तुमं ममं तां । 3 O D तो । 4 O D 'रिउं कुं । 5 A B 'हुणमेज्जं ।
6 O D 'जम्हादुल्लं । 7 O D विरइयं । 8 O D 'लयं । 9 O D 'म्मस्स दे' । 10 O D 'सि तो भं' ।
11 O D 'ण य गं' । 12 A B 'सु खणं' । 13 O D 'त्तणओ ण खुं' । 14 O A B वक्खाणंतस्स भगं, O D
वक्खाणं समणं । 15 O D 'लायमं' । 16 O D द्धत्ति त्ति । 17 O D 'व य कं' । 18 O D 'ण नत्थि किंचि
भं' । 19 O D 'हा भरेरे' । 20 A B करेमो । 21 O D 'णियगो नाम ।

णाओ वा, ता देव ! अण्णस्स कस्सइ समप्पेहि दंडवासियत्तणं, अहं पुण अणेगोवाएहिं पि ण सक्केमि तं चोरं धेत्तुं ति । तओ निरुवियं अभयकुमारस्स वयणं राइणा । अभयकुमारेण वि सिक्खविओ दंडवासिओ जहा 'दिवसओ चाउरंगिणीसेणं पउणीकाऊण तं च चोरं' णगरे पविट्ठं णाउं वाहिं सब्बणगरं चाउरंगवलेण वेट्ठित्ता अप्प-मत्तेहिं होयव्वं^१, जोहे तज्जिऊण अब्भंतरे हक्केयव्वो, तओ पच्छा जया विज्जुक्खित्तकरणं दाउं भूमीए निवडइ तया सिग्घं गहेयव्वो' ।

तलारेण वि एगम्मि दिणे सव्वं तहेव पउणीकयं । तेण वि तम्मि दिवसे गामंतरगएण तं ण णायं । अयाणमाणो य पविट्ठो णगरमज्जे, जाव तहेव गहिओ, वंधेऊणं समप्पिओ सेणियरायस्स । तेण वि अइकोहाहि-भूएण वज्झो समाणत्तो । तओ भणियमभयकुमारमहामंतिणा जहा 'देव ! ण एस सल्लोदो गहिओ जेण णिव्वि-यारं निगगहेज्जइ, अवियाणियसरूवो चोरो वि रायउत्तो गणेज्जइ' । सेणिएण भणियं 'ता किं किज्जउ ?' । अभय-कुमारेण भणियं 'वियारेऊण णिगगहेज्जइ' । तओ पुच्छिओ सेणिएण जहा 'को तुमं ?, कत्तो वा समागओ ?, भवसि वा तुमं रोहिणेयगो ?' । तेण वि णियणामासंकिएण भणियं जहा 'अहं लिग्गामवत्थव्वगो दुग्गचंडाहिहाणो णाम कोडुंविओ, पओयणवसेण एत्थाऽऽगओ, पेच्छणयलोभेण ठिओ एगत्थ देवउले महुंइ रयणिं, तओ जाव गिहाभिमुहं वच्चामि ताव हक्किओ दंडवासियपुरिसेहिं, तओ भएण करणं दाऊण जाव सालाओ निगगच्छामि ताव गहिओ तुम्ह पुरिसेहिं, वंधेत्ता य आणीओ एत्थ, संपयं देवो पमाणं' ति । तओ गोत्तीए धराविऊण पेसिओ तत्थ तप्पउत्तिंजाणणत्थं एगो पुरिसो । जाव तेण पुट्ठो गामो ताव सो सव्वो वि 'रोहिणिएण पण्णविओ' त्ति काऊण भणइ जहा 'अत्थि इत्थ वत्थव्वओ दुग्गचंडो कोडुंविओ परं गामं गओ' त्ति । आगंतुण य तेण णरेण सव्वमक्खायमभयस्स । तओ चितियमभयकुमारेण जहा 'एस ण सम्मं जाणेज्जइ, अदिट्ठचोरो य राया भवइ, ता उवाएण जाणेयव्वो' त्ति पउणीकयं महाविमाणानुकारिरिद्धिविच्छेदुणं एगं सत्तभूमियं भवणं, अवि य—

देवंगदेवदूसाइविविहवत्थेहिं जणियउल्लोयं । मोत्तियमालापेरंतविविहवररयणथवइल्लं ॥ २०

वज्जेदनील-मरगय-क्केयणमाइरयणरासीहिं । दससु वि दिसासु भित्तीविहायआवद्धसुरचावं ॥ २१

वरपंचवण्णपुप्फोवयाररेहंतभूमितलभागं । मणिकोट्टिमपडिर्विवियभित्तीकयचित्तसंघायं ॥ २२

यंभोलंविचचामर-दप्पणसंघायसोहियमुयारं । जियमयणरूवसमवयउम्मत्तजुवाणसयकलियं ॥ २३

नवजुव्वणोद्धुराहिं उव्वडसिंमारजणियसोहाहिं । अच्छरसासरिसाहिं समणियं वारविलयाहिं ॥ २४

मुच्छिज्जमाणवरवेणु-वीणरवमिलियगेयलय-तालं । करणंगहाररेहिरनवरसणच्चंतपिच्छणयं ॥ २५

वज्जंतपडह-मदलरवरम्मं सयण-आसणसणाहं । सव्वत्तो विणिवारियदिणयरकिरणावलीपसरं ॥ २६

वररयणनियरउल्लसियकिरणपहयंधयारपव्वभारं । किं बहुणा भणिएणं ?, तियसविमाणं व पच्चक्खं ॥ २७

तओ अभयकुमारेण मज्जं पाइऊण मत्तो समाणो सोविओ तत्थ पल्लंकोवरि देवदूसंतरिओ सो रोहिणेयगचोरो । खणंतरेण य मयविगमे पडमवणेऊण जाव समुट्ठिओ समाणो दिसालोयं करेइ ताव पेच्छइ तं तारिसमदिट्ठंउव्वं रिद्धिसमुदयं । इत्थंतरम्मि य अभयकुमारसिक्खविएहिं भणियं तेहिं नर-नारीगणेहिं, अवि य 'जय जय नंदा जय जय भदा जय नंदा भइ ते, अजियं जिणाहि सत्तुवगं, जियं पालयाहि भिच्चवगं, जियविग्घो इव निवसाहि देव । नियविमाणमज्जे, अम्हाणं तुमं सामिओ, तुज्झ अम्हे किंकरा, तुमं

1 O D °प्पेइ(ह) दं । 2 O D °रं नयरमज्जे प° । 3 O D °व्वं ति, जोहे । 4 O D °ण य स° । 5 O D °लोत्तो । 6 A B °हुंइ रयणी । 7 A B °ओ, संप° । 8 O D °त्तिवियाणणत्थं । 9 O D °त्थव्वो दु° । 10 O D °हा न एस सम्मं । 11 O D °ल्लोयं । 12 O D °ट्ठुव्वं ।

देवो उप्पण्णो । ता अणुमुंजाहि एयाओ अच्छराओ, एयाओ रयणरासीओ, इमं विमाणं, इमे य पंचप्पयारे भोए' त्ति । एवमायण्णिऊण जाव चित्तेइ 'हंत ! किमहं देवो समुप्पण्णो ?' ताव समुवड्ढियं पेच्छणयं । जावाऽऽट्ठो समहत्यो ताव सुवण्णमयदंडधारिणा भणियं एगेणं पुरिसेणं 'अरे ! किमेयमाढत्तं ?' । तेहिं भणियं 'णियपहुपुरओ णियविण्णाणदरिसणं' । तेण भणियं 'दरिसेह, परं देवलोगायांरं कारेज्ज देवो' । तेहिं भणियं 'केरिसमायांरं ?' । तेण भणियं 'किमेत्तियं पि वीसरियं ? जओ जो देवलोगे समुप्पज्जइ सो पुव्वभव-कयनियसुकय-दुकयनिवेयणाणंतरं देवलोगरिद्धि उवमुंजइ' । तेहिं भणियं 'सच्चं, सामिसमार्गमणाणंदसमूसुयमणाण विसुमरियमेयं ति, ता पसीयउ अज्जो !, कारवेज्जउ देवलोगट्ठिइ देवो जेण अम्हे णियणिओगमणुचिट्ठामो' । तओ भणिओ तेण रोहिणेयगो जहा 'देव ! पसायं काऊण साहेह पुव्वकयं जेण पच्छा देवलोगरिद्धिमुव-मुंजह' । तओ चित्तिं तेण जहा 'हंत ! किमेयं एवमेव सच्चं ? किं वा मम वियाणणत्थं मइमाहप्पदुल्ललिय-अभयकुमारमंतिविलसियं ? ति, जइ सच्चं तो कहेज्जमाणे वि ण दोसो, अह पवंचो तो कहिज्जमाणे^१ गरुओ अणत्थो, ता कहमेयं जाणियव्वयं ?' । ति चित्तेमाणस्स सुमरियं तं कंठयावणयणकाले कण्णपविट्ठं देवसरुव-पडिवायगं भगवओ वयणं । तओ परिभाविं जहा 'जइ तं भगवया वक्खाणियं देवसरुवं मिलइ तां सव्वं सच्चं साहेस्सामि जमेए पुच्छिस्संति, अह णो तो अण्णं किं पि उत्तरं करेस्सामि' । ति चित्तिऊण णिरिक्खिया ते तेण, जाव पेच्छइ सव्वे उम्मेसं^{१०}णिमेसं जुणमाणा मिलाणमल्लदामा पासे य मल्लविलसरीरत्तणेण वीयणगहत्था भूमिसंफासकारिणो य । तओ णायं जहा 'सव्वो एस पवंचो' त्ति । तओ 'उत्तरं किंपि कायव्वं' ति परिभावेतो पुंण वि भणिओ तेण जहा 'देव ! किमज्ज वि विलंबेज्जइ ? किं न पेच्छह सव्वो वि समूसुओ देव-देवीगणो ?' । तओ जंपियं रोहिणियगेण "जइ एवं तो मए पुव्वभवे दिण्णाइं सुपत्त-दाणाइं, कारावियाइं देवाययणाइं, पईट्ठावियाइं तेसु वि विवाइं, विहियाओ विविहाओ पूया-जत्ताओ, सम्मा-णिओ सुयण-सयण-बंधुवगो, पज्जवासिया गुरुणो, सुवा तस्स सयासाओ धम्मदेसणा, लिहावियाइं पुंथयाइं, पालियं सीलं, अत्तसमा सव्वे वि मणिया^{१६}जिया, न जंपियमलियं, परिहरियमदत्तं, जणणिसमाओ मणि-याओ सव्वाओ वि परजुवईओ, विहियो संतोसो, भावियाओ भावणाओ, अण्णं पि एवंविहं सोहणाणुट्ठाणं मए समायरियं" ति । पडिहारेण भणियं—एयं सुंदरं, संपइ असुंदरं^{१८}पि य साहसु' । तेण भणियं 'ण मए^{१९}किंचि असोहणं विहियं' । पडिहारेण भणियं 'न एगसव्भावेण जम्मो वोळइ ता जं पि चोरिय-पारदारियाइयं तं पि निव्वियप्पं सीसउ' । तेण भणियं 'किमेवंविहेहिं असुहकम्मायारेहिं इत्थं देवलोगे उववज्जिज्जइ ?' । तओ तेहिं एय-मायण्णिऊण साहियं अभयस्स । तेण वि सेणियरायस्स जहा 'देव ! अदिट्ठचोरो अचोरतुल्लो भवइ, ता जो एवंविहउवाएण वि न नज्जइ सो कइ चोरो भविस्सइ ? ता सुच्चउ' । राइणा भणियं 'जइ एवं ता जं तुमं जाणासि तं होउ' त्ति । तओ भवणाओ णिकालेऊण मुक्को । रोहिणेयगो वि^{२०} रायगिहं चेव दट्ठूण चित्तिउ-माढत्तो 'हंत ! न सोहणो जणओवएसो जओ एगस्सं वि भगवओ वयणस्स इत्तियं माहप्पं जेण इहलोगे चेव जीवंतओ मुक्को, अण्णहा न नज्जइ केणइ^{२१}कुमारेण मारिओ हुंतो, परलोगे पुण अवस्सं न सोहणयरं किंपि

१ A B 'जो, रयं । २ O D एयमा' । ३ O D कारविज्जउ । ४ O D 'व्वकयं' । ५ A B सव्वं, सां । ६ O D 'गमाणंदसमूसुयाणं विसु' । ७ O D 'गविभूइसु' । ८ B 'णे गुरुओ' अ, ० 'णे गुरुअण' । ९ O D तो, B तं । १० A 'म्मेसं ति', B 'उम्मेसं ति' । ११ O D पुणे वि । १२ O D 'पयट्ठा' । १३ O D 'ओ पूया' । १४ O D 'स्सयासाओ' । १५ O D 'पोत्थ' । १६ O D जीवा । १७ A B एवं । १८ O D पि साह' । १९ O D केपि । २० A B 'पारदारियाइयं' । २१ O D 'वल्लोगट्ठाणे उव' । २२ A B वि एवंविहं चेव । २३ A B 'ओ उवएसस्स' । २४ A B 'इ केणइ कु' ।

भविस्सइ, ता ण कज्जं ईइसेण अणत्थवहुलेण जणगोवएसेण^१ । ति चित्तिऊण गओ भगवओ समीवे^२ खेत्तुं^३
वंदिऊणं भावसारं थोउमाढत्तो, अवि य—

‘नीसेसजंतुरक्खय ! खयमोहमहानरेंदवलपसर ! । पसरंतकेवलण्णाणणायायाइसब्भा^४व ! ॥ २८

भावियसमत्थभावण ! वणगय ! णीसेसदुक्खनलिणीण ।

ईण ! भुवणस्स महामह ! महकय ! जिण ! सरण ! रणरहिय ! ॥ २९

जे तुह वयणामयपाणलालसा पाणिणो जए के वि । अणुदियहं ते धण्णा, सफलं चिय जीवियं ताण ॥ ३०
अहयं तु पुण अहण्णो पाविट्ठो तुम्ह वयणसवणम्मि । ^५ढंकेऊण य कण्णे झंड त्ति वोळितओ पुव्वि ॥ ३१
नाह ! अणिच्छंतेण वि जमेगवर्यणं सुयं मए कहवि । तेणऽज्ज जीविओ हं, भवाओ तह चेव निर्व्विण्णो ॥ ३२
ता तुज्झ णमो सामिय !, संपइ तं कुणसु जेण अचिरेण । लंघेत्तु भवअरण्णं खिपं वच्चामि सिद्धिउरं^६ ॥ ३३

तओ भगवया कया भवणिव्वेयजणणी धम्मदेसणा । तं च सोऊण पडिबुद्धा बहवे पाणिणो ।
इत्थंतरम्मि समुल्लसंतजीववीरिएणं समुट्ठिभज्जमाणरोमंचकंचुगेणं समुप्फुल्लंतवयणसयवत्तेणं समुदल्लिजंतकम्म-
जालेणं समुप्पज्जंतं चरणपरिणामेणं विण्णत्तं रोहिणियगेणं जहा ‘भगवं ! किमहं जोगो पव्वज्जाए न
व?’ त्ति । भगवया भणियं ‘सुट्ठु जोगो’ । तेण भणियं ‘जइ एवं ता गेण्हामि पव्वज्जं, परं अत्थि किंचि
सेणियराएण सह वत्तव्वं’ । तओ भणियं सेणियरायेणं जहा ‘भो महासत्त ! भण निव्वियप्पं जं ते रोयइ’ ।
तेण भणियं ‘जइ एवं तो महाराय ! एसो सो अहं रोहिणेयगो णाम चोरो, जो सवणपरंपराए तुम्हाण वि
पयडो चेव, जेण भगवओ एगवयणप्पसाएण अहरीकयसुरगुरुमइमाहप्पं पि निरत्थीकयं अभयकुमार-
महामंतिमइविलसियं, ता भो महाराय ! मं मोत्तूण ण अण्णेण केणावि मुट्ठं तुह नगरं, ता देहि संपयं
नियसक्खिणो जेण ^७दंसेमि तं सव्वं दविणजायं, तओ पच्छा सहलीकरेमि पव्वज्जाए मणुयजम्मं’ ति । तओ
णिखवियमभयकुमार^८स्स वयणं राइणा । उट्ठिओ य अभयकुमारो कोऊहल्लेण य पुरलोगो गओ रोहिणियगेणं
सह । दरिसियं ^९चि गिरि-णइ-वणनिगुंज-मसाणाइएसु तं सव्वं थवियदव्वं । समप्पियं अभयकुमारेण जं जस्स
संतियं तं तस्स त्ति । रोहिणियगो वि परमत्थं साहिऊण णियमाणुसाण ताणि पडिबोहेत्ता समागओ
भगवओ समीवे । सेणिया-अभयकुमारेहिं विहिज्जमाणं निक्खमणमहिमो विहिणा निक्खंतो^{१०}, संवेगाइसयाओ
करेइ उगं तवोणुट्ठाणं । अवि य—

कयाइ छट्ठाओ पुणऽट्ठमाओ, दुवालसाओ दसमाइयाओ ।

चउत्थ-आयंविळ-निव्वियाओ, कयाइ मासाओ तहऽद्धमासा ॥ ३४

कयाइ दोमास-तिमासियाओ, तुरि(री)य-छम्मासिय-पंचमासा ।

तवाओ पारेइ तहा ^{११}पवित्तं करेइ एगावलिमाइयं पि ॥ ३५

एवं कुणंतस्स तवोवहाणं, सीयं सहंतस्स हिमागमम्मि ।

आयावयंतस्स य गिम्हयाले, छण्णम्मि संचिट्ठयओ य वासे ॥ ३६

सुक्कस्स दुक्खस्स निमंसयस्स, देदिप्पमाणस्स तवत्तिरीए ।

आणं कुणंतस्स गुरूण णिच्चं, कमेण पत्तो अह अंतकालो ॥ ३७

१ A B इय भुव° । २ C D ढंकेऊण । ३ C D झडि त्ति । ४ C D °यणं मए सुयं क° । ५ O D निव्विण्णो । ६ O D °तचारित्तपरि° । ७ O D °इ त्ति । ते° । ८ A B °यं-तो महा° । ९ O D °खुद्धिमा° । १० O D दरिसेमि । ११ O D °रवयणं । १२ O D च गिरि-गिरिणइ° । १३ A B °णमहिमो ति° । १४ O D °तो करेइ संवेगाइसयो उगं । १५ A B °वित्ति क° । १६ O D सुक्खस्स दुक्ख° ।

देवो-

आपुच्छिऊणं जिणवीरणाहं, काऊण संलेहणमगभावो ।
गीयत्थसाहूहिं समं गिरिम्मि, गंतूण सुद्धम्मि सिलायलम्मि ॥ ३८
विहीए पाओवगमं विहेउं, ठविहू चित्ते जिण-सिद्धमाई ।
चइत्तु देहं तिदिवम्मि जाओ, सुरोत्तमो भासुरबुंदिधारी ॥ ३९
तओ चुयस्सावि य माणुसत्ते, पहाणरिद्धी पुण धम्मलाहो ।
पुणो वि देवत्त-सुमाणुसत्तक्केण पावेस्सइ सिद्धिसोक्खं ॥ ४०
गतं रौहिणेयक थानकम् । २३.

*

इति श्लोकभावार्थः ॥ ६२ ॥ यस्मादेवं महाप्रभावोऽयमागमस्तस्मात्-

विहीए सुत्तओ तम्हा पढमं पढियव्वओ ।

सोच्चा साहुसगासम्मि कायव्वो सुद्धभावओ ॥ ६३ ॥

‘विधिना’ विधानेन मण्डलीप्रमार्जन-निषद्यादान-कालनिवेदनरूपेण,

काले विणए बहुमाणे उवहाणे तह [य] अणिण्हवणे ।

वंजण अत्थ तदुभए अट्टविहो णाणमायारो ॥ २२८ ॥ (दश० नि० गा० १८४)

इति ज्ञानातिचारवर्जनलक्षणेन च । ‘सूत्रतः’ पाठरूपतया । ‘तस्मात्’ इति पूर्ववृत्तसम्बन्धनार्थः ।

‘प्रथमम्’ आदौ श्रवणादिभ्यः समस्तानुष्ठानेभ्यो वा तत्पूर्वकत्वादनुष्ठानानाम् [?] ‘पठितव्यः=अभ्यसनीयः ।]

तदनन्तरं^४ च ‘श्रुत्वा’ समाकर्ष्य व्याख्यानिकमुखात् । अत्रापि-

ठाणं पमज्जिऊणं दोणिण णिसेजाओ हुंति कायव्वा ।

एगा गुरुणो भणिया, वीया पुण होइ अक्खाणं ॥ २२९ ॥ (आव० नि० गा० ७०४)

निदा-विगहापरिवज्जिएहिं गुत्तेहिं पंजलिउडेहिं ।

भत्ति-बहुमाणपुव्वं उवउत्तेहिं सुणेयव्वं ॥ २३० ॥ (आव० नि० गा० ७०७)

अमिकंखंतेहिं सुभासियाइ वयणाइ अत्थसाराइ ।

विम्भियमुहेहिं हरिसागएहिं हरिसं जणंतेहिं ॥ २३१ ॥ (आव० नि० गा० १०८)

मूयं हुंकारं वा वाढकार पडिपुच्छ वीमंसा ।

तत्तो पसंगपारायणं च परिणिट्ठ सत्तमए ॥ २३२ ॥ (आव० नि० गा० २३)

इत्यादिविधिवर्तक्यः । ‘साधुसकाशे’ यतिसमीपे सुतीर्थत्वात् तेषाम् । ततश्च ‘कायव्वो’त्ति कर्तव्यः अनुष्ठेय-
स्तदुक्तानुष्ठानकर्त्तव्येन । अत्रापि-

जोगो जोगो जिणसासणम्मि दुक्खक्खया पउंजंतो ।

अण्णोणमवाहाए असवत्तो होइ कायव्वो ॥ २३३ ॥ (ओघनि० गा० २७७)

इत्यादिविधिरायोज्यः । ‘शुद्धभावतः’ विशुद्धाध्यवसायेनेति श्लोकार्थः ॥ ६३ ॥

यद्येवं कानि तत्कारणानि ? इति प्रश्ने श्लोकमाह-

सुप्पसण्णा जिणाणाए कारणं गुरुणो परं ।

पोत्थयाणि य णाणस्स संपयं साहणं तओ ॥ ६४ ॥

‘सुप्रसन्नाः’ अतिप्रसादवन्तः; प्रसादिता हि गुरवः श्रुतं प्रयच्छन्ति । उक्तं च—

विणओणएहिं पंजलिउडेहिं छंदमणुयत्तमाणेहिं ।

आराहिओ गुरयणो सुयं बहुविहं लहुं देइ ॥ २३४ ॥ (आव० नि० गा० १३८)

‘जिणाणाए’ जिनाज्ञा=तीर्थकरोपदेशेन, ‘विनीतविनेयेभ्यः’ श्रुतं दातव्यमेव’ इत्येवंरूपया । ‘कारणं’ हेतुः, ‘गुरवः’ यथावच्छास्त्रार्थवेदिनः, ‘परं’ प्रधानम्, ‘पुस्तकानि च’ लिखितजिनागमपत्रसम्बन्धरूपाणि, ‘ज्ञानस्य’ श्रुतज्ञानस्य, ‘साम्प्रतम्’ अस्मिन् दुःप्रमाकाले ‘साधनं’ निष्पादकम् । ‘ततः’ इत्युत्तरश्लोकसम्बन्ध-
नार्थः । इति श्लोकार्थः ॥ ६४ ॥

जिणाणाबहुमाणेणं विहाणेणं लिहावए ।

पोत्थयाणि सहत्थाणि वत्थसाईहिं पूयए ॥ ६५ ॥

‘जिनाज्ञाबहुमानेन’ तीर्थकरादेशप्रीत्या, ‘विधानेन’ विधिना, लेखयेत् पुस्तकानि ‘महार्थानि’ तल्लि-
खितग्रन्थानां महार्थत्वेन प्रचुराभिधेयानि, यत एवंविधपुस्तकलेखनस्य बहुगुणत्वात् । तथा हि—

न ते नरा दुर्गतिमाप्नुवन्ति, न सूक्तां नैव जडस्वभावम् ।

न चान्वतां बुद्धिविहीनतां च, ये लेखयन्तीह जिनस्य वाक्यम् ॥ २३५ ॥

लेखयन्ति नरा धन्या ये जैनागमपुस्तकम् ।

ते सर्वं वाङ्मयं ज्ञात्वा सिद्धिं यान्ति न संशयः ॥ २३६ ॥

ततश्च ‘वल्गादिभिः’ वेष्टनैः प्रभृतिभिः । आदिशब्दात् पुष्पाद्यष्टप्रकारपूजाग्रहः । ‘पूजयेद्’ अर्चयेदिति
श्लोकार्थः ॥ ६५ ॥ इत्थमागमं पुस्तकेषु लेखयित्वा यत् कर्तव्यं तच्छ्लोकेनाह—

गीयत्थाणं सुसीलाणं पगासिताणमागमं ।

विहाणेण सुणिंदाणं दाणं तत्तो निसासणं ॥ ६६ ॥

‘गीतार्थानां’ पठितावबुद्धार्थानाम् । ‘सुशीलानां’ शोभनचारित्राणाम्, यतस्त एव योग्या गुणभाजन-
त्वात् । उक्तं च—

यावच्छीलं निर्मलं सुप्रशस्तं, तावत्सर्वाः सम्पदो हस्तसंस्थाः ।

तच्चेन्मोहादुज्झितं खण्डितं वा, दोषध्वाङ्माऽऽत्रासवृक्षश्च जातः ॥ २३७ ॥

‘पगासिताणमागमं’ इति प्रकाशयतां=प्रकटीकुर्वतां व्याख्यानादिद्वारेण, आगमं=सिद्धान्तम् । ‘विधानेन’
विधिना, प्रकाशयतामित्यत्र सम्बध्यते । अविधिप्रकाशने दोषसम्भवात् । यत उक्तम्—

आमे वडे णिहित्तं जहा जलं तं वडं विणासेइ ।

इय सिद्धंतरहस्सं अप्पाहारं विणासेइ ॥ २३८ ॥ (जी० भा० गा० २६०१)

काकाक्षिणोलकन्यायेनाग्नेतनदानपदेऽपि सम्बध्यते । ततश्च विधानेन ‘मुनीन्द्राणाम्’ आचार्याणाम्,
‘दानं’ वितरणम्, पुस्तकानां विधेयमिति भावः । पुस्तकदानविधिप्रतिपादनार्थं चोक्तं वृद्धैः, तथा च—

दाउं आसण-वत्थ-पत्तपमिइं सव्वं मणोमोयगं,

ठाऊणं पुरओ कयंजलिउडं वत्तव्वमेवं जहा ।

‘संसारे जलहिम्मि दुत्तरतरे तुम्हे तरुं जओ,

वक्खमाणेण इमस्स मज्झ परसा कजा पसो! णिज्जरा’ ॥ २३९ ॥

उपलक्षणं च पुस्तकदानम् । यतः—

पत्त पसत्थ सुभुज सुविहियहु, पोत्थयजोगहु तह कत्तणियहु ।

लेहणि खडिय सुवेढण दोरा, देतु लहइ फलु णाणह केरा ॥ २४० ॥

‘तत्तो निसामणं’ति ततः=तेभ्यः सकाशाद् निशामनं=श्रवणं तेषां पुस्तकानामिति श्लोकार्थः ॥ ६६ ॥

तथा—

कुज्जागमविहाणेणं पोत्थयाणं च वायणं ।

उग्गहं च पयत्तेण कुज्जा सवण्णुसासणे ॥ ६७ ॥

‘कुर्याद्’ विदध्यात्, ‘आगमविधानेन’ सिद्धान्तोक्तन्यायेन, पुस्तकानां च ‘वाचनं’ स्वयमुच्चारणम् । चकारोऽनुक्तसमुच्चये, तेन येषामेव पुस्तकानां वाचनेऽधिकारोऽस्ति गृहस्थस्य तान्येव वाचनीयानि, न शेषाणि आज्ञाभङ्गा-ऽनवस्था-मिथ्यात्व-विराधनादिमहादोषकारित्वात् । तत्र चोपधानादिकरणेऽनधिकारित्वात् गृहस्थस्य तद्वाचने आज्ञाभङ्गः, तद्भङ्गाच्च धर्मस्याऽप्यभावः । उक्तं च—

आणाए चिय चरणं, तव्भंणे जाण ‘किं न भग्गं?’ ति ।

आणं वड्ढकमंतो कस्साएसा कुणइ सेसं ? ॥ २४१ ॥

तथा—

अहिगारिणा खु धम्मो कायव्वो, अणहिगारिणो दोसो ।

आणाभंगाउ चिय धम्मो आणाइ पडिबद्धो ॥ २४२ ॥

तथानवस्थापि, उक्तं च—

एगेण कयमकज्जं करेइ तप्पच्चया पुणो अण्णो ।

सायावहुलपरंपरवोच्छेओ संजम-तवाणं ॥ २४३ ॥ (श्रावकधर्मविधि० गा० ३)

मिथ्यात्वं च भणितकरणात्, उक्तं च—

जो जहवायं न कुणइ मिच्छिदिट्ठी तओ हु को अण्णो ? ।

वड्ढेइ य मिच्छत्तं परस्स संकं जणेमाणो ॥ २४४ ॥

विराधनां च देवतादिभ्यः सकाशात् प्राप्नोति, उक्तं च—

उम्मायं व लमेज्जा रोगायकं व पाउणे दीहं ।

केवलिपणत्ताओ धम्माओ वा वि भंसेज्जा ॥ २४५ ॥

‘उग्गहं च’ त्ति अवग्रहं च=स्वीकारं च, चकाराद् विष्णवादी महद्यत्नेन रक्षणं च पुस्तकानामिति गम्यते । ‘प्रयत्नेन’ बृहदादरेण मञ्जूषादिस्थापनतः । ‘कुर्यात्’ विदध्यात् । ‘सर्वज्ञशासने’ विभक्तिव्यत्ययात् सर्वज्ञशासनस्य अर्हदर्शनस्येति श्लोकार्थः ॥ ६७ ॥ तथा—

अन्नेसिं भव्वसत्ताणं जहाथासं पगासए ।

सव्वं वावारमुज्झित्ता कुज्जा सज्झायमुत्तमं ॥ ६८ ॥

‘अन्येषाम्’ आत्मव्यतिरिक्तानाम्, ‘भव्वसत्त्वानां’ सुक्तिगमनयोग्यप्राणिनाम्, ‘धैयाया(स्था)म्’ यथासामर्थ्यम्, ‘प्रकाशयेत्’ प्रकटीकुर्यात् । यस्मादुक्तं श्रावकवर्णके—‘एस णं देवाणुप्पिया ! णिगंथे

पावयणे अङ्गे अयं परमङ्गे' इत्यादि । तद्व्याख्यानद्वारेण वा सामर्थ्ये सति प्रकाशयेत् । तथा 'सर्व' निःशेषम्, 'व्यापार' गृहकृत्यम्, 'उज्जित'त्ति प्रोज्झय=त्यक्त्वा, 'कुर्याद्' विधेयात्, 'स्वाध्याय' परावर्तनालक्षणम्, 'उत्तमं' प्रधानम्, यस्मात् स्वाध्यायेनाप्यागमस्य भक्तिः कृता भवतीति श्लोकार्थः ॥ ६८ ॥ तथा—

पुञ्जरात्ताऽवरत्तस्मि चिंतेज्जा पणिहाणवं ।

भावेज्जा भावणासारं परं अप्पाणमेव य ॥ ६९ ॥

'पूर्वरात्रा-ऽपररात्रे' रात्रिप्रहरद्वयोर्ध्वम्, 'चिन्तयेत्' चेतस्यवस्थापयेत्, आगममित्यध्याहारः 'प्रणिधानवान्' चित्तसमाधानवान् । तथा 'भावयेत्' परिभावयेत्, 'भावनासारं' भावनाप्रधानम्, 'परम्' आत्मव्यतिरिक्तम्, 'आत्मानमेव च' स्वयमेव च, अनुप्रेक्षाया अपि स्वाध्यायभेदेत्वात्, एतदपि सिद्धान्तकृत्यमेवेति श्लोकार्थः ॥ ६९ ॥

प्रकरणोपसंहारमुपदेशं च वृत्तेनाऽऽह—

एयं जिणिंदागमपोत्थयाणं, किच्चं दिसादंसणमेत्तमुत्तं ।

सुसावगो सासणभत्तिमंतो, करेज्ज णाऊण जहारिहं ति ॥ ७० ॥

'एयं'ति एतज्जिनेन्द्रागमपुस्तकानाम्, 'कृत्यं' कर्तव्यम्, 'दिसादंसणमेत्तं'ति दिग्दर्शनमात्रम्, 'उत्तं'ति उक्तं=प्रतिपादितम् । ततश्च 'सुश्रावकः' शोभनः श्रमणोपासकः, 'शासनभक्तिमान्' अर्हदर्शनबहुमानवान्, 'करेज्ज'त्ति कुर्यात्, 'णाऊण'त्ति ज्ञात्वा=अवबुध्य पूर्वोक्तकृत्यमेव, यथाहं=यथायोग्यम् । इतिशब्दः प्रकरण-परिसमाप्तानिति वृत्तार्थः ॥ ७० ॥

इति श्रीदेवचन्द्राचार्यविरचिते मूलशुद्धिविवरणे तृतीयस्थानकविवरणं समाप्तमिति ॥

[साधुकृत्याख्यं चतुर्थं स्थानकम्]

व्याख्यातं तृतीयस्थानकम् । सम्प्रति चतुर्थमारभ्यते, अस्य च पूर्वेण सहाऽयमभिसम्बन्धः—पूर्वत्र पुस्तक-
कृत्यमभिहितम्, पुस्तकानि च साधुमुखात् श्रोतव्यानि साधुभ्यो देयानि साध्वाधाराणि चेति । अतः साधुकृत्य-
स्थानकम्, तस्य चेदमादिसूत्रम्—

मुणीण णाणाइगुणालयाणं, समुद्वचंदाइनिदंसणाणं ।

जयं जया जाण जहाणुरूवं, तयं तथा ताण तहा विहेह ॥ ७१ ॥

‘मुनीनां’ साधूनाम् । ‘ज्ञानादिगुणालयानां’ ज्ञानप्रभृतिगुणावासानाम् । ‘समुद्व-चन्द्रादिनिदर्शनानां’
सागर-शशधरप्रमुखदृष्टान्तानाम् । “जयं”ति यकत् । “जय”ति यदा । “जाण”ति येषाम् । “जहाणु-
रूवं”ति यथानुरूपं=यथायोग्यम् । “तयं”ति तकत् । “तय”ति तदा । “ताण”ति तेषाम् । “तह”ति तथैव ।
“विहेह”ति कुरुतेति वृत्तार्थः ॥ ७१ ॥

कस्मादेवं मुनीनां यथायोग्यं विधेयम् ? इति प्रश्ने प्रत्युत्तरदानार्थं वृत्तद्वयमाह—

जं जोणिलक्खागहणम्मि भीमै, अणोरपारम्मि भवोवंहिम्मि ।

कल्लोलमाला व सया भमंता, दुक्खं व सोक्खं व सयं सहंता ॥ ७२ ॥

मणुस्सजम्मं जिणनाहधम्मं, लहंति जीवा खविऊण कम्मं ।

महाणुभावाण मुणीण तम्हा, जहासमाही पडितप्पियव्वं ॥ ७३ ॥

‘यद्’ यस्मात् । ‘योनि-लक्षगहने’ चतुरशीत्युत्पत्तिस्थानलक्षगहरे, दीर्घत्वमलक्षणिकम् । ‘भीमै’
भयानके । ‘अणोरपारे’ अनर्वागभागपर्यन्ते । ‘भवोदधौ’ संसारसमुद्रे । ‘कल्लोलमालावत्’ लहरीसङ्घातवत् ।
‘सदा’ सर्वकालम् । ‘भ्रमन्तः’ पर्यटन्तः । दुःखं वा सौख्यं वा ‘खयम्’ आत्मना ‘सहन्तः’ अनुभवन्तः ।
ततश्च ‘मनुष्यजन्म’ मनुजभवम् । तदनन्तरं च जिननायधर्मं ‘लभन्ते’ प्राप्नुवन्ति, ‘जीवाः’
जन्तवः । ‘क्षपयित्वा’ खोटयित्वा, ‘कर्म’ खोपार्जितम् । उक्तं च—

कम्माणं तु पहाणाए आणुणुव्विं कयाइ उ ।

जीवा सोहिमणुप्पत्ता आययंति मणुस्सयं ॥ २४६ ॥ (उ० अ० ३ गा० ७)

तथा—

जह महण्णवमज्झि रूँव्विल्लकल्लोलपेल्लिय समिल्लं चलइ वलइ,
खलइ धावइ तुडिजोइण पुणु कहवि परिभमंत जुगछिड्ड पावइ ।

तह भवसागरि निवडियह दुलहउ माणुसजम्मु,

तत्थं वि धण्णउ कोइ लहइ जइ पर जिणवरधम्मु ॥ २४७ ॥ इत्यादि ।

एवं च स्थिते ‘महानुभावानाम्’ अचिन्त्यशक्तियुक्तानाम् ‘मुनीनां’ साधूनाम् । ‘तम्हा’ति तस्मात् ।
‘यथासमाधि’ यथासमाधानं यथासमाधौ वा । ‘प्रतितर्पयितव्यं’ विनयितव्यं विनय-वैयावृत्त्यादिकरणप्रीणनेनेति
वृत्तद्वयार्थः ॥ ७२-७३ ॥ तदेवं प्रतितर्पणमभिधातुकामो विनयमूलत्वाद्धर्मस्य, उक्तं च—

1 A B O D° वहम्मि । 2 O D अणुणुव्वि, उत्तराध्ययनसूत्रे ‘आणुणुव्वी’ इत्यस्ति । 3 A B आययंति । 4 A B
खवेळ । 5 A B °ल वलइ, । 6 O D पक्खलइ । 7 O D दुलहु । 8 O O तत्थु वि धण्णउ को वि ल° ।

मूलाओं खंधप्भवो दुमस्स, खंधाओं पच्छा समुविंति साला ।

साहप्पसाहा विरुहंति पत्ता, तथो^१ सि पुप्फं च फलं रसो य ॥ २४८ ॥

एवं धम्मस्स विणओ मूलं परमो से मोक्खो ।

जेण किंति सुयं सिग्घं निस्सेसं चाऽभिगच्छइ ॥ २४९ ॥ त्ति (द० अ० ९ उ० २ गा० १-२)

विनयं कायवाङ्मनोभेदात् त्रिप्रकारं तावदादौ श्लोकत्रयेणाऽऽह—

कायवं ताव दिट्ठाणं अब्भुट्ठाणं ससंभमं ।

अंजलीपग्गहो सम्मं, आसणस्स पणामणं ॥ ७४ ॥

आसणाभिग्गहो चेव, विहाणेण य वंदणं ।

ठाणहियाण कालम्मि भत्तीए पज्जुवासणा ॥ ७५ ॥

इंताणं सम्मुहं जाणं, गच्छंताणं^२ अणुवए ।

काएणं^३ अट्ठहा एसो विणओ ओवयारिओ ॥ ७६ ॥

‘कर्तव्यं’ विधेयं तावद् ‘दृष्टानाम्’ अवलोकितानां मुनीनामित्यनुवर्तते । ‘अभ्युत्थानम्’ आसनादिमोचनम्, ‘ससम्भ्रमम्’ अत्यादरेण कायतरलतारतया शीघ्रमूर्द्ध्नीभवनम् १ । ‘अञ्जलिप्रग्रहः’ शिरसि करकोरककरणम्, ‘सम्यग्’ यथावस्थिततया २ । आसनपणामनम्=उपवेशनदौकनम् ३ ।

‘आसनाभिग्रहः’ उपवेशनकदाननिश्चयः ४ । चैवशब्द उक्तसमुच्चये । ‘विधानेन’ पञ्चविंशदावश्यक-
दिकरणरूपविधिना । उक्तं च—

अवणामा दोण्णहाजायं आवत्ता वारसेव उ ।

सीसा चत्तारि गुत्तीओ तिण्णि दो य पवेसणा ॥ २५० ॥

एग निक्खमणं चेव पणुवीसं वियाहिया ।

आवस्सगाओं परिसुद्धं किइक्कम्मं जेहि कीरइ ॥ २५१ ॥

किइक्कम्मं पि करिंतो न होइ किइक्कम्मनिज्जराभागी ।

पणुवीसामण्णयरं साहू ठाणं विराहेंतो ॥ २५२ ॥

(धाव० लि० गा० १२०३-१२०५)

आवस्सयपरिसुद्धं किइक्कम्मं जो पउंजइ गुरुणं ।

सो पावइ णिव्वाणं अचिरेण विमाणवासं वा ॥ २५३ ॥

‘वन्दनकं’ द्वादशावर्तम् ५ । ‘स्थानस्थितानां’ वसत्यादिष्ववस्थितानां ‘काले’ प्रस्तावे ‘भक्त्या’ अन्तर्वासनया ‘पर्युपासना’ क्षणमात्रं मुनिचरणसमीपावस्थानम् ६ ।

‘इंताणं’ति आगच्छतां, ‘सम्मुखं यानं’ प्रत्युद्गमनम् ७ । गच्छतां ‘अनुव्रजेत्’ तैः सार्धं कियन्मात्रमपि भूभागं गच्छेत् ८ । ‘कायेन’ शरीरेण ‘अट्ठहा’ अष्टप्रकारः ‘एषः’ पूर्वोक्तः ‘विनयः’ मुनिभक्तिकरणरूपः ‘औपचारिकः’ बाह्यरूप इति श्लोकत्रयार्थः ॥ ७४-७६ ॥

साम्प्रतमान्तरः । तत्र वाग्विनयप्रतिपादनार्थं सार्धश्लोकमाह—

भासियव्वं हियं वक्कं जं परीणामसुंदरं ।

मियं 'थेवेहि' वण्णेहिं सहावमहुरं तहा ॥ ७७ ॥

पुव्वं बुद्धीए पेहेत्ता भासियव्वं सुहासियं ॥ ७८ पू० ॥

‘भाषितव्यं’ जल्पनीयम्, ‘हितं’ श्रेयस्कारि ‘वाक्यं’ वचनम्, यत् ‘परिणामसुन्दरम्’ आयतिसुखा-
वहम्, ‘मितं’ परिमितं स्तोकवर्णैः=अल्पाक्षरैः, ‘सहावमधुरं’ श्रवणपेशलम् । तथाशब्दोऽप्रेतनश्लोकसम्ब-
न्धनार्थः । ‘पूर्वं’ प्रथमं ‘बुद्ध्या’ मत्या ‘प्रेक्ष्य’ पर्यालोच्य भाषितव्यं ‘सुभाषितं’ निर्दूषणम् । उक्तं च-

बुद्धीए णिएऊणं भासेज्जा उभयलोगपरिसुद्धं ।

स-परोभयाण जं खलु ण सव्वहा पीडजणं तु ॥ २५४ ॥

द्वितीयभाषणक्रिया भिन्नभिन्नश्लोकत्वादिति सार्धश्लोकार्थः ॥ ७७-७८ पू० ॥

साम्प्रतं मनोविनयं श्लोकोत्तरार्धेनाऽऽह-

दुट्ठं चित्तं 'निरुम्भेत्ता उदीरे' कुशलं मणं ॥ ७८ उ० ॥

‘दुष्टम्’ आर्त-रौद्रानुगतं, ‘चित्तं’ मनः ‘निरुम्भेत्ता’ निरुध्य ‘उदीरे’ उल्लासयेत् ‘कुशलं’
धर्मध्यानानुगतं ‘मनः’ चित्तम् । यत् उक्तम्-

रक्षेदं चित्तसद्रत्नं यस्मादन्तर्धनं परम् ।

धर्मोऽधर्मः सुखं दुःखं यत्र सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ २५५ ॥

यदेदं निस्पृहं भूत्वा परित्यज्य बहिर्भ्रमम् ।

स्थिरं सम्पत्स्यते चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २५६ ॥

भक्ते स्तोतरि कोपान्धे निन्दाकर्तरि चोत्थिते ।

यदा समं भवेच्चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २५७ ॥

जने स्नेहसम्बद्धे रिपुवर्गेऽपकारिणि ।

स्यात् तुल्यं ते यदा चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २५८ ॥

शब्दादिविषयग्रामे सुन्दरेऽसुन्दरेऽपि वा ।

एकाकारं यदा चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २५९ ॥

गोशीर्षचन्दनालेपि वासीच्छेदकयोर्यदा ।

अभिन्ना चित्तवृत्तिः स्यात् तदा ते परमं सुखम् ॥ २६० ॥

सांसारिकपदार्थेषु जलकल्पेषु ते यदा ।

अश्लिष्टं चित्तपद्मं स्यात् तदा ते परमं सुखम् ॥ २६१ ॥

दृष्टेर्षूहामलावण्यवन्धुराङ्गेषु योषिताम् ।

निर्विकारं यदा चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २६२ ॥

यदा सत्त्वैकसारत्वादर्थकामपराञ्जुखम् ।

धर्मे रतं भवेच्चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २६३ ॥

रजस्तमोविनिर्मुक्तं स्तिमितोदधिसन्निभम् ।

निष्कल्लोलं भवेच्चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २६४ ॥

मैत्री-कारुण्य-माध्यस्थ्य-प्रमोदोद्दाममानसम् ।

यदा मोक्षैकतानं स्यात् तदा ते परमं सुखम् ॥ २६५ ॥

पुनर्मनोप्रहणं दुष्टा-दुष्टद्विभेदमर्नःसंसूचनार्थमित्युत्तरार्थार्थः ॥ ७८३० ॥

साम्प्रतं शेषकृत्यप्रतिपादनार्थं श्लोकषट्कमाह—

जहा जहा महाणम्मि आढिया होंति साहुणो ।

सव्वं सव्वपयत्तेण कुज्जा कांयव्वयं तहा ॥ ७९ ॥

यथा यथा 'महाणम्मि' महाजने 'आढिय'त्ति आदृताः 'हुंति' भवन्ति 'साधवः' यतयः
'सर्व' समस्तं 'सर्वप्रयत्नेन' निःशेषप्रयत्नेन कुर्यात् 'कर्तव्यं' कृत्यम् 'तथा' तेनैव प्रकारेण ॥

गुणाणं बहुमाणेणं वण्णवायं वए फुडं ।

जहा गुणानुरागेण लोगो मग्गं पवज्जई ॥ ८० ॥

'गुणानां' क्षान्त्यादिकानाम्, 'बहुमानेन' आन्तरप्रीत्या, 'वर्णवादं' श्लाघाम्, । यथा—

धूनां दर्शनं श्रेष्ठं, तीर्थभूता हि साधवः ।

तीर्थं पुनाति कालेन, सद्यः साधुसमागमः ॥ २६६ ॥

तथा—

साहूण वंदणेणं णासइ पावं असंक्रिया भावा ।

सुयदाणे णिज्जर उवग्गहो णाणमाईण ॥ २६७ ॥

वदेत् 'स्फुटं' प्रकटम्, यथा गुणानुरागेण 'लोकः' जनो 'मार्गं' ज्ञानादिकं प्रतिपद्यते । यतः—

ज चिय सुहपडिवत्ती सव्वणुसयम्मि होइ परिसुद्धा ।

स चिय जायइ वीयं वोहीए तेणणाएण ॥ २६८ ॥

अहापवत्तसुद्धाणं संताणं फासुयाण य ।

एसणिज्जाण कप्पाणं तिहा वि विहिणा सयं ॥ ८१ ॥

'यथाप्रवृत्तशुद्धानां' यथाप्रवृत्तानि आत्मग्रहाद्यर्थं व्यापारितानि, तानि च तानि शुद्धानि च
विशुद्धजीविकोत्पादितानि, तेषामशनादिद्रव्याणां यतीनां दानमिति सम्बन्धः । 'सतां' गृहे विद्यमानानां
तत्तद्यतकादिगृहीतानां तत्र प्राधूर्णकसमायातसाधुनिमित्तदरिद्रमगिनीश्वरश्रेष्ठिगृहगृहीततैलपलिकाप्रतिदानशक्ति-
विकलवर्धिततैलपलिकाप्राप्तदासत्वनारीवद् दोषसम्भवात् । 'फासुयाण य'त्ति प्रासुकानां=गतजीवानाम्,
'एषणीयानां' द्विचत्वारिंशदोषविशुद्धानाम्, 'कल्पनीयानां' साधुयोग्यानाम्, 'त्रिधाऽपि' इति मनो-
वाक्कायशुद्ध्या 'विधिना' विधानेन 'सयं'ति स्वयम्=आत्महस्तेन, 'स्वहस्तेन हि यद्वत्तं तदेव धनिनां
धनम्' इति वचनात् ॥

काले पत्ताण पत्ताणं धम्मसद्धा-कमाइणा ।

असणाईण दव्वाणं दाणं सव्वत्थसाहणं ॥ ८२ ॥

‘काले’ प्रस्तावे तस्यैव बहुफलत्वात् । उक्तं च—

काले दिण्णस्स पहेणयस्स अग्घो ण तीरण काउं ।

तस्सेव अथक्कपणामियस्स गिण्हंतया णत्थि ॥ २६९ ॥

‘प्राप्तानां’ गृहाङ्गणमागतानाम् ‘पात्राणां’ विशिष्टगुणवतां क्रयादिनिवृत्तानाम्, उक्तं च—

आरंभणियत्ताणं अकुणंतणं अकारवेत्ताणं ।

धम्मद्धा दायव्वं गिहीहि धम्मे कयमणाणं ॥ २७० ॥ (बृ० क० भा० गा० २८०९)

‘धर्मश्रद्धा-क्रमादिना’ धर्मश्रद्धया च विशिष्टभावोच्छासेन; क्रमेण च देशप्रसिद्धेन, आदिशब्दात् सत्कार-सन्मानादिग्रहः, ‘अशनादीनाम्’ ओदनादीनाम्, आदिशब्दात् पान-खाद्या-ऽऽस्वाद्यादिग्रहः । उक्तं च—

अशनमखिलं खाद्यं स्वाद्यं भवेदथ पानकं, यतिजनहितं वस्त्रं पात्रं सकम्बलप्रोञ्छनम् ।

वसतिफलकं प्रख्यं मुख्यं चरित्रविवर्धनं, निजकमनसः प्रीत्याधायि प्रदेयमुपासकैः ॥ २७१ ॥

‘द्रव्याणां’ वस्तूनां ‘दानं’ वितरणम्, यतिभ्य इति गम्यते । पूर्वोक्तगुणकलापोपेतवस्तुभिश्च ये प्रतिलाभयन्ति साधून् त एव धन्याः । यत उक्तम्—

प्रायः शुद्धैस्त्रिविधविधिना प्राशुकैरेषणीयैः, कल्प्यप्रायैः स्वयमुपहितैर्वस्तुभिः पानकाद्यैः ।

काले प्राप्तान् सदनमशनं श्रद्धया साधुवर्गान्, धन्याः केचित् परमवहिता हन्त ! सन्मानयन्ति ॥

‘सर्वार्थसाधकं’ निःशेषार्थकारकम् । उक्तं च—

‘‘ऽम्बु क्षुधि भोजनं पथि रथः शय्या श्रमे नौर्जले, व्याधौ सत्प्रतिचारकौषधभिषक् सम्पद्विदेशे त् ।

छायोष्णे शिशिरे शिखी प्रतिभये त्राणं तमिस्त्रे प्रभा, दानं संसरतां भवे प्रतिभये चिन्तामणिर्देहिनाम् ॥

दाणु भूय वसि करइ दाणु सोहग्गु पयासइ, दाणु विग्घ णिदलइ दाणु जणि जसु उल्लासइ ।

दाणु गु अपवग्गु देइ अ वि जं जं मणि, दाणतुल्लु ण वि अत्थि इत्थ तिहुयणि चिन्तामणि ॥

आदिशब्दसंसूचितवस्तूनि स्वयमेवाऽऽह—

असणं खाइमं पाणं साइमं भेसहोसहं ।

वत्थं पडिग्गहं चेव रओहरण कंबलं ॥ ८३ ॥

‘अशनं’ भक्तादि । उक्तं च—

असणं ओयण-सत्तुग-मुग्ग-जगाराइ खज्जगविही य ।

खीराइ सूरणाई मंडगपभिई यं विण्णेयं ॥ २७५ ॥ (पञ्चा० गा० २२)

तत्र ओर्दनः=कूरम् । जगारीशब्दस्तु सिद्धान्तभाषया गदितत्वाद् अव्याख्येयः । ‘खाइमं’^{१०} खादिमं=भक्तोस(क्तौष)कादि । उक्तं च—

1 O D अकिणं । 2 A B °ष्टस्वभावो° । 3 O D °द्यादि° । 4 O D वस । 5 A B विग्घणिदलणु । 6 O D °न्दसुचि° । 7 A B E °सओसहं° । 8 A B इ । 9 O D °दनं कूरं° । 10 O D मं° ति खाद्यं भक्तौ° ।

भत्तोसं दंताई खजूरं नालिकेर-दक्खाई ।

ककडिगं-ज्वग-फणसाइ बहुविहं खाइमं णेयं ॥ २७६ ॥ (पञ्चा० गा० २२९)

‘पाणं’ति पानकं=सौवीरादि । उक्तं च—

पाणं सोवीर-जवोदगाइ चित्तं सुराइयं चेव ।

आउक्काओ सव्वो ककडगजलाइयं^१ चेव ॥ २७७ ॥ (पञ्चा० गा० २८८)

‘साइमं’ति स्वाद्यं=दन्तपचनादि । उक्तं च—

दंतवणं तंवोलं चित्तं तुलसी-कुहेडगाईयं ।

महु-पिप्पलि-मुंठाई अणेगहा साईमं णेयं ॥ २७८ ॥ (पञ्चा० गा० २३०)

‘भेसहं’ति भेषजं प्रचुरद्रव्यनिष्पन्नं नागरावलेहादि पथ्यं वा, ‘ओसहं’ति एकद्रव्यमेव, ‘वत्थं’ति वस्त्रम्, ‘पडिगहं’ति पतद्ब्रह्मकः पात्रमित्यर्थः । चेवशब्दो दण्डकादिसूचनार्थः । ‘रओहरणं’ति रजोहरणं=दण्डक-दशादिनिष्पन्नमिति भावः, ‘कंवलं’ति कम्बलमौर्णिकम् ॥

पीठगं फलगं चेव सेज्जा संधारगं तहा ।

धम्मोवगरणं णाणा णाणाईण पसाहणं ॥ ८४ ॥

‘पीठकम्’ आसनम्, ‘फलकं’ शयनकाष्ठम्, चेवशब्दः शेषभेदसंसूचनार्थः, ‘शय्या’ वसतिः सर्वाङ्गीण-शयनं वा, ‘संस्तारकः’ अर्धतृतीयहस्तप्रमाणः कम्बलीमयः, ‘तथा’ तेनैव प्रकारेण, ‘धर्मोपकरणं’ धर्मसाधनम्, ‘नाना’ अनेकप्रकारम्, ज्ञानादीनां ‘प्रसाधनं’ कारणम्, देयमिति सम्बध्यते । इति श्लोकषट्कार्थः ॥ ७९-८४ ॥

साम्प्रतं दानदायिनामिहलोक-परलोकफलसूचकदृष्टान्तान् श्लोकद्वयेनाऽऽह—

असणाईण दाणेणं इहइं भोगसंपया ।

इट्ठा दिट्ठा य दिट्ठंता मूलदेवाइणो बहू ॥ ८५ ॥

परलोगस्मि सत्थाहो धणो गामस्स चित्तओ ।

सेयंसो चंदणा दोणो संगमो कयउन्नओ ॥ ८६ ॥

‘अशनादीनां’ पूर्वोक्तानाम्, ‘दानेन’ वितरणेन, ‘इहइं’ ति अत्रैव जन्मनि, ‘भोगसम्पद्’ भोगलक्ष्मी-र्भवतीत्यव्याहारः । अत्रार्थे ‘इट्ठाः’ अमीप्सिताः, ‘दृष्टाश्च’ अवलोकिताः, चकारात् श्रुताश्च, ‘दृष्टान्ताः’ उदाहरणानि, ‘मूलदेवादयः’ मूलदेवप्रभृतयः, ‘बहवः’ प्रभूता इति ॥

‘परलोके’ अन्यजन्मनि, सार्थवाहो ‘धनः’ धननामा प्रथमतीर्थकृज्जीवः, ‘ग्रामस्य चिन्तकः’ पश्चिमती-र्थकरजीवः, ‘श्रेयांसः’ प्रथमजिनप्रथमपारणकदाता, ‘चन्दना’ चन्दनवाला गृहीतदुस्तराभिग्रहश्रीवीरजिन-पारणककारयित्री, श्रेयांस-चन्दनयोश्च तद्वापेक्षया मुक्तिपदं परलोकः, तच्च दानफलमित्यभिप्रायः, ‘दोणो’ चि द्रोणनामा कर्मकरः, ‘सङ्गमकः’ शालिभद्रजीवः, कृतपुण्यकश्च प्रतीतः । एते दृष्टान्ताः पारलौकिक-दानफलविषया इति श्लोकद्वयाक्षरार्थः ॥ ८५-८६ ॥

भावार्थस्तु कथानकम्योऽवसेयः । तानि चामूनि, तत्र तावद् मूलदेवकथानकं कथ्यते—

[२४. मूलदेवकथानकम्]

अथि पाडलिपुत्तं नाम नगरं, जं च संकेयठाणं पिव रम्मयाए, कुलहरं पिव लच्छीए, मंदिरं पिव समत्यकुसलयापराणं, णिवासो व्व विविहविलासाणं, आगरो व्व सुयणजणरयणाणं, आलओ व्व धम्मस्स, उप्पत्तिभूमि व्व नीसेसविज्जाणं ति । तत्थाऽसेसकलाकुसलो महाविण्णाणं-रूव-लावणवन्नतारुणसमणिओ दक्खो विणीओ सरलो चाई कयणू गुणाणुराई पंडिओ वियड्डो पडिवणसोहिओ सूहवो पियंवयो दीणजणवच्छलो जूयवसगी चोरियापसत्तो महाधुत्तो साहसजुत्तो य अथि मूलदेवो नाम छड्डो । भणियं च—

मणहरकलाभिरामो संपुणससि व्व तत्थ परिवसइ । विउसेसु परमविउसो, धम्मरओ धम्मियणरेसु ॥ १
रूवीसु पंचवाणो, समणो समणेषु, माइसु वि माई । सरलेसु परमसरलो, कारुणिओ दीण-किविणेषु ॥ २
चोरेसु परमचोरो, जूयवरेसुं च परमजूयवरो । धुत्तेसु परमधुत्तो, साहसियनरेसु साहसिओ ॥ ३
इय जेण जेण समयं संव्वं जाइ तरस तं भावं । परिणमइ मूलदेवो आयरिसो चेव दव्वेसु ॥ ४
विम्हावितो लोयं अणेगकोज्जहलेहिं सो तत्थ । वियरइ पुरे जहेच्छं जूए य अइप्पसंगिल्लो ॥ ५
'जूयवसणि'त्ति काउं जणगेणऽवमाणिओ पुरवराओ । णिगंतूणं पत्तो उज्जेणिं नाम वरणयरिं ॥ ६
जीए कलंकं मयलंछणम्मि, अधिरत्तणं च रइकलहे । करगहणं वीवाहे, अकुलीणत्तं सुरगणेषु ॥ ७
सुमिणम्मि विप्पलंभो, कामिणिलोयम्मि विव्वमो जीए । विग्गह-णित्राय-उवसगगदंसणं सदसत्थेसु ॥ ८
राया वि जीए नियवल्निद्वारियदरियरिबुनरेंदोहो । पणइयणकप्परुक्खो जियसत्तू दसदिसिपयासो ॥ ९

तीए य नगरीए सो मूलदेवो रायउत्तो गुलियापओगेण कयवामणयरूवो विम्हावेइ विचित्तकहाहिं गंधव्वकलाहिं णाणांपओगेहिं य णागरजणं, पत्तो य परं पसिद्धि ।

इओ य अथि तत्थ रूव-लावण-विण्णाणगव्विया देवदत्ता नाम पहाणगणिया । अवि य—
चउसट्ठिकल्लोकुसला चउसट्ठिविलासिणीगुणसमग्गा । वत्तीससु अच्चत्यं कुसला पुरिसोवयारेसु ॥ १०

इगुणत्तीसविसेसे रममाणी पवरपोडिमाजुत्ता । इगवीसरइगुसंधरा अट्टारसदेसंभासविज्ज ॥ ११

इय सव्वेसु वि वेसियसत्थविसेसेसु सा सुनिम्माया । रंजिजए ण केण वि सामण्णणरेण सुवियड्डा ॥ १२

तओ कोउगेण तीए खोहणत्थं पच्चूससमए आसणत्थेण आढत्तं सुमद्धरं बहुभंगि घोळिरकंठं अण्णण-
वणसंव्वेहरमणेजं गंधव्वं । सुयं च तं देवदत्ताए, चितियं च 'अहो! अउव्वा वाणी, तौ देवो एस कोइ,
ण मणुस्समेत्तो' । गवेसाविओ चेडीहिं । गवेसिज्जण कहिओ ताहिं जहा 'सामिणि! एस महुमहाणुकारी
असेसविण्णाणणिहाणं सव्वणयरीजणमंणोहारी को वि वाहिं गायणच्छलेण वसीकरेइ जणं' । तओ तीए
पेसिया माहवाहिहाणा खुज्जचेडी । गंतूण य विणयपुव्वयं भणिओ तीए "भो महासत्त! अम्ह सामिणी देवदत्ता
विण्णवेइ 'कुणह पसायं एहं अम्ह घरं' । तेण वि वियड्डयाए भणियं 'न पओयणं मे गणियंसंगेणं, निवारिओ
विसिद्धाण गणियायणसंजोगो । भणियं च—

या विचित्रविट्कोटिनिघृष्टा, मद्य-मांसनिरताऽतिनिघृष्टा ।

कोमला वचसि चेतसि दुष्टा, तां भजन्ति गणिकां न विशिष्टाः ॥ २७९ ॥

याऽपतापनकराऽग्निशिखेव, चित्तमोहनकरी मदिरेव ।

देहदारणकरी क्षुरिकेव, गर्हिता हि गणिकाऽसलिकेव ॥ २८० ॥

1 A B भूमिं व नी° । 2 O D °वण-तारुणयस° । 3 C °ण-किविणवच्छलो तहा जूय° । 4-5 O D जूय° ।
6 A B सुमणं । 7 O D °ए नयं । 8 A B °भूवेत्तो विचि° । 9 O D °णाकोउगेहिं यं । 10 O D °लाकलिया च° ।
11 O D °णवरा । 12 O D °देसिभा° । 13 O D °ता दिव्वो एस । 14 O D °मणहारी । 15 A B °ह घरं ।
16 A B °यासम(संग)मेणनि° । 17 O D °क्षुरिकेव ।

अन्यस्मै दत्तसङ्केता, वीक्षतेऽन्यं, गृहे परः ।

अन्यश्चित्तेऽपरः पार्श्वे, गणिकानामहो ! नरः ॥ २८१ ॥

कुर्वन्ति चाटुकर्माणि यावत् स्वार्थः प्रपूर्यते ।

च्युतसारं विमुञ्चन्ति निर्लक्षाऽलक्तकं यथा ॥ २८२ ॥

अओ णत्थि मे गमणाभिलासो' । तीए वि अणेगाहिं भणिइभंगीहिं आराहेऊण चित्तं महानिवंधेण कैरं
धेत्तूण णीओ घरं । वच्चतेण य सा खुज्जा कलाकोसलेण विज्जापओगेण^१ य अप्फालेऊण कया पउणा । विम्हयले-
त्तमणाए य पवेसिओ सो भुवणे । दिट्ठो देवदत्ताए वामणयख्वो वि अउव्वलावण्णधारी, विम्हियाए दवाविय-
मासणं । निसण्णो य सो । दिण्णो तंवोले । दंसियं च माहवीए अत्तणो ख्वं । कहिओ य वइयरो । सुट्ठयं
विम्हियाए पारद्धो आलावो । महुराहिं वियड्ढुभणिईहिं^२ तेण आगरिसियं तीए हियं । भणियं च—

अणुणयकुसलं परिहासपेसलं लडहवाणिदुल्ललियं ।

आलवणं पि हु छेयाण कम्मणं किं च मूलीहिं ? ॥ २८३ ॥

एत्थंतरे आगओ तत्थ एगो वीणावायगो । वाइया तेण वीणा । रंजिया देवदत्ता, भणियं च 'साहु
भो वीणावायग ! साहु, सोहणा ते कला' । मूलदेवेण भणियं 'अहो ! अइणित्तणो उज्जेणीजणो जाणइ
सुंदरा-ऽसुंदरविसेसं' । देवदत्ताए भणियं 'भो ! किमेत्थ खूणं ?' । तेण भणियं 'वंसो चेव असुद्धो, सगव्भा य
तंती' । तीए भणियं 'कहं जाणेज्जइ ?' । तेण भणियं 'दंसेमि अहं' । तओ समप्पिया वीणा । कड्ढिओ
वंसाओ पाहाणो, तंतीओ वालो, समारेऊण वाइउं पवत्तो । कया पराहीणमाणसा सपरियणा देवदत्ता ।
पच्चासण्णे य करेणुया सया रमणसीला आसि, सा वि ठिया घुम्मंती ओलंविक्कण्णा । अईवविम्हिया देवदत्ता
वीणावायगो य 'अहो ! पच्छण्णवेसो विस्सकम्मा एस' । णिवडिऊण चलणेसु विण्णत्तं वीणावायगेण 'सामि ।
सिक्खामि तुज्झ सयासे वीणाकलं' ति । मूलदेवेण भणियं 'ण सम्ममहं वियाणामि, जाणामि पुण जे एईए
पारगा' । देवदत्ताए भणियं 'के ते ? कहिं वा दिट्ठा ?' । मूलदेवेण भणियं 'भण्णए पाडलिउत्ते चिकमसेणो
कलायरिओ । मूलदेवो य ताण अहमासण्णसेवी' ।

इत्थंतरम्मि य समागओ विस्सभूई णाम णट्टायरिओ । तओ भणियं देवदत्ताए 'एस महाणट्टायरिओ,
भरहं एयस्सं^{१०} पच्चक्खं सव्वं' । मूलदेवेण भणियं 'आमं महाणुभावो एस, एयस्सागई चेव^{११} साहेइ विण्णाणाइसयं ।
जावाढत्तो भरहम्मि वियारो तओ वामणयवेसधारिणं पेच्छिऊणं विस्सभूई रीढं पकरिओ(? रेइ) । तओ
मूलदेवेण चित्तियं 'पडेच्चाऽभिमाणी एस, ता करेमि^{१२} एयस्स सिक्खं' ति । तओ पुणो वि पुच्छिओ जहा 'एयस्स
य एयस्सं^{१३} य एयस्स य कहमविरोहो भवइ ?' । तेण वि जंपियमसंबद्धं किं पि । मूलदेवेण भणियं 'भो एवंविहेणावि
विण्णाणेण गैव्वं वहसि ?' । तओ तुण्हक्को ठिओ विस्सभूई । भणिओ य मूलदेवो देवदत्ताए जह्मि^{१४} 'भो
महाभाग । सोहणं तुम्मेहिं भणियं, किंतु एयं एवंविहं चेव, ण इत्थ^{१५} कोवि परिहारो अत्थि' । मूलदेवेण^{१६} भणियं
'को इत्थ परिहारो^{१७} कीरइ ? इमं वा(चेव) चोज्जं ति, जओ एयमेवविहं, एयं च एवंविहं' ति । तओ तुट्ठा देवदत्ता
चित्तियं च 'किं एसो भरहो पच्छण्णख्वी आगओ ? त्ति, ता अवस्सं पुज्जंति मे मणोरहा एयम्मि' । पुच्छिओ

१ A B °सो । तेहि वि । २ O D करे चे । ३ A B °ण अप्फा° । ४ O D °भवणे । ५ A B °णकयख्वो ।
६ O D °हिं आगरिसियं तेण तीए । ७ A B पाहणो । ८ O D पयत्तो । ९ A B °सण्णकरे । १० O D °स्स सव्वं
पच्चक्खं । मू° । ११ O D ° च कहइ । १२ O D °मि से सिक्खवणं ति । १३ O D °स्स स[र]स्स कहं ।
१४ O D हवइ । १५ O D गव्वमुव्वहसि । १६ O D °हा महा° । १७ O D कोइ । १८ O D °ण लविअ को ।
१९ C D °रो कीइसं कीइसं वा चो° । २० O D °वयत्ता । २१ O D एस सो ।

य अण्णाणि वि संदिद्धाणाणि । कयाणि सव्वाणि वि निस्संदिद्धाणि । लज्जापराहीणमाणसो य 'संपयं नट्टवेला ता लहुं पउणीहो'हि'त्ति भणेऊण उट्ठिओ विस्सभूई ।

देवदत्ताए वि भणिया दासचेडी 'हला ! ^१हक्कारेहि अंगमइयं जेण दो वि अम्हे मज्जामो' । मूलदेवेण भणियं 'अणुमण्णह अहं चेव करेमि तुंज्जड्वमंगणकिरियं' । 'किमेयं पि जाणसि ?' । 'ण याणामि, परं ठिओ जाणगाण सगासे' । तओ आणियाणि सयपागाईणि तेह्हाणि । आढत्तो अब्भंगिउं । अउव्वर्पाळिगाइविहाणेण कया पराहीणमाणसा एसा । चित्तिं च णाए 'अहो ! विण्णाणाइसओ, अहो ! अउव्वो करयलफासो, तां भवियव्वं इमिणा केणइ पच्छन्नरूवेण सिद्धपुरिसेण, ण एवंरूवस्स एवं पगरिसो त्ति, ता पगडीकारावेमि से सरूव' ति । णिवडिया चल्लेसु, भणिओ य 'भो महाणुभाव ! असरिसगुणेहिं चेव णाओ उत्तमपुरिसो पडिवण्णवच्छलो दक्खिण्णपहाणो य तुमं, ता दंसेहि अप्पाणयं^{१०}, वाढं उक्कंठियं तुह दंसणस्स मे हियं' ति । पुणो पुणो णिव्वं चे कए ईसि हसेऊण अवणीया वेसपरावत्तिणी गुलिया मूलदेवेण । जाओ सहावत्थो दिणमणि व्व दिप्पंततेओ, अणंगो व्व कामिणीयणमणोहरो, चंदो व्व जणमणाणंदयारी, बुद्धो व्व सुविभत्तगत्तो अप्पडिरूवलावण्णजुव्वणधरो । तं च दट्ठूण हरिसवसोविभण्णवहल्लोमंचा णिवडिया चर्रेणसु । भणियं च 'सामि ! महापसाओ' त्ति । तओ अब्भंगिओ एसो सहत्थेहिं । मज्जियाइं दो वि महाविभूईए । परिहाविओ देवदूसे । भुत्तं थोवथोवं । सिक्खविया य अउव्वकरण-नट्ट-गंधव्वाइयं । पुणो^{११} वि भणियं देवदत्ताए 'महाभाग ! न तुमं वज्जिय अणुरंजियं मे अवरपुरिसेण माणसं, ता सच्चमेयं—

णयणेहिं को ण दीसइ ? केण समाणं ण हुंति आलावा ? । हिययाणंदं जं पुण जणेइ तं मीणुसं विरलं ॥१३ ता ममाऽणुरोहेण इत्य घरे णिच्चमेवाऽऽगंतव्वं' । मूलदेवेण भणियं 'गुणाणुरागिणि ! अण्णदेसेसु णिद्धणचंगेसु अम्हारिसेसु ण रेहई^{१२} पडिवंधो, न इ थिरोहवइ, पाएण सव्वस्स वि कज्जवसेण चेव नेहो, भणियं च—

वृक्षं क्षीणफलं त्यजन्ति विहगाः शुष्कं सरः सारसाः, पुष्पं पर्युपितं त्यजन्ति मधुपा दग्धं वनान्तं मृगाः । निर्द्रव्यं पुरुषं त्यजन्ति गणिका भ्रष्टं नृपं सेवकाः, ^{१४}सर्वः कार्यवशाज्जनोऽभिरमते कः कस्य को बल्लभः ॥

तीए भणियं 'सदेसो परदेसो वाँ अकारणं सप्पुरिसाणं, भणियं च—

देसु परायउँ आपणउ' कौउरिसह पडिहाइ ।

सीहई जहिं वणि ^{१९}अत्थवइ, पियरि विढँत्तउं नाइ ॥ २८५ ॥

अण्णं च—

जलहिविसंघडिण्ण वि निवसेज्जइ हरसिरस्मि चंदेण ।

जत्थं गया तत्थ गया गुणिणो सीसेण बुज्झंति ॥ २८६ ॥

तहा अत्थो वि असारो ^{२१}य तम्मि वियक्खणाण वहुमाणो, अवि य गुणेसु चेवाऽणुरागो हवइ त्ति । जओ—

वाया सहस्समईया, सिणेहणिज्झाइयं सयसहस्सं ।

सम्भावो सज्जणमाणुसस्स कोडिं विसेसेइ ॥ २८७ ॥

ता सव्वहा पडिवज्जसु मम पत्थणं' ति । तओ पडिवण्णमणेण । जाओ ^{२४}तेसिं णिव्वरो नेहसंवंधो ।

1 O D 'होइ त्ति । 2 A B हक्कारेह अं । 3 O D तुम्ह अब्भं । 4 O D 'पालगाह' । 5 O D तो । 6 A B 'डीकरेमि से । 7 O D अत्ताणं । 8 A B 'यं ति, वा' । 9 A B 'णीमणमणोहारो । 10 O D चल्ले' । 11 C D 'णो भणि' । 12 G O D माणसं । 13 O D रेहए । 14 B सर्वः स्वार्थेव । 15 A B वाऽऽइकारणं सप्पु । 16 O D 'उ अप्पणउ । 17 C D कावुरिसहं पडि' । 18 C D 'ह जिणि व' । 19 O D अत्थमइ । 20 O D विढत्तउ । 21 A B न तम्मि । 22 A B 'महिया । 23 O D 'णिज्जाइयं । 24 O D तेसिं नेहनिम्भरो संवं ।

एवं जाव विसिद्धविणोएण चिट्ठंति ताव 'पेच्छणयवेला वट्ठ'त्ति काऊणाऽऽगओ तीए हकारणत्थं रायपडिहारो । गया य पच्छणवेसधारिणं मूलदेवं धेत्तूण । आढत्ता नच्चिउं । वाइओ मूलदेवेण पढहो । अक्खित्तो, राया ससांमंतो पाडलिपुत्तनयरसामिपेसियरायदोवारियविमलसीहो य । तुट्ठेण य राइणा दिण्णो से वरो । नासीकओ य । पुणो तीए गाइयं मूलदेवसहियाए मणोहरयं, तयणुलगं च नच्चियं दुवइखंडं । तओ अच्चंतं तुट्ठेण राइणा दिण्णमंगलगमाभरणं । विमलसीहेण भणियं 'भो महाराय ! पाडलिउत्ते मूलदेवस्स परं एरिसो विण्णाणाइसओ, एईए य, नत्थि अन्नस्स तइयस्स, ता अम्हाऽणुमएणं देज्जउ एईए मूलदेवाणंतरविण्णाणपडागा नट्टिणीपट्टो य' । दिण्णं च तं राइणा । तओ देवदत्ताए चरणेसु निवडेऊण भणियो राया 'देव ! महापसाओ, परमणुक्कमो एस जं पढमो लाभो उवज्झायस्स भवइ, उवज्झाओ य एस अम्हाणं, संपयं देवो पमाणं' । राइणा भणियं 'भो महाणुभाव ! अणुमणीयउ एयमेईए' । मूलदेवेण भणियं 'जं देवो आणवेइ' । तीए भणियं 'सामि ! महापसाओ'त्ति ।

इत्थंतरम्मि वाइया वीणा मूलदेवेण । कओ सव्वो वि पराहीणमाणसो रंगो । तओ जंपियं विमलसीहेण 'महाराय ! पच्छणरूवी मूलदेवो खु एसो, ण अण्णस्स एरिसं विण्णाणं, न वा एरिसस्स विण्णाणस्स अण्णो उवज्झाओ, रायाएसेण य भमिया मए पुहई, न एत्थ तइयं रयणं दिट्ठं ति, ता धण्णो तुमं जस्सेरिसरयणसंगहो' । तओ राइणा भणियो मूलदेवो 'भो महाणुभाव ! महंतमम्हाण कोउगं ता जइ सच्चमेयं ता अम्होवरोहेण पयडेसु अत्ताणयं' । तओ सहासमवणीया गुलिया । ससंभमं उट्ठिऊण परिरि(र)द्धो विमलसीहेण । निवडिओ य एसो रायचरणेसु । पूइओ सँगोरवं तेणं । एवं च अच्चंताणुरत्ता तम्मि देवदत्ता चिट्ठए विसयसुहमणुहवंती ।

तस्स य मूलदेवस्स सव्ववसणेहिंतो^१ वि जूयवसणे महंता आसत्ती, खणं पि न चिट्ठइ तव्विरहिओ । तओ देवदत्ताए भणियो 'पिययम ! कोमुइमयलंछणस्स व हरिणपडिर्विवं तुम्ह सव्वगुणालयाण कळंकं चैव जूयवसणं बहुदोसणिहाणं च, यत उक्तम्—

धनक्षयकरं निन्द्यं कुल-शीलविदूषणम् ।

प्रमृतिः सर्वपापानां लोके लाघवकारणम् ॥ २८८ ॥

संक्लिष्टचेतसो मूलमविश्वासकरं परम् ।

पापप्रवर्तितं धृतं विद्वद्भिः परिकीर्तितम् ॥ २८९ ॥

तथा—

कुलकलंकणु सच्चपाडिवक्खु,

गुरुलज्जा सोयहरु धम्मविग्घु अत्थह पणासणु,

जं दाण-भोगिहिं रहिउ पुत्त-दार-पिइ-माइमोसणु ।

जहिं न मुणेजइ देवगुरु, जहिं नवि कज्ज अँकज्ज ।

तणुसंतावणि कुगईपहिं तहिं पिय ! जूइ म रज्ज ॥ २९० ॥

ता सव्वहा परिहर^{१५}सु इमं । अइरसेण ण सक्कइ परिहरिउमेसो त्ति ।

एत्तो य अत्थि नगरीए तत्थ रूवेण तुलियकंदण्णो ।

णियकुलभवणपईवो वंधवकुमुयाकरससंको ॥ १४ ॥

1 A B 'यरिसा' । 2 O D चलणे' । 3 C D 'ढमलाभो । 4 O D 'ओ' । एत्थं । 5 O D तइयं । 6 A B परिसत्तो । 7 O D 'चलणे' । 8 C D लगदरवं । 9 A B 'तो य जू' । 10 O D तओ भणियो देवदत्ताए पिय' । 11 B O 'णस्सेव ह' । 12 A B अक्कज्ज । 13 O D 'पहि तिहिं' । 14 A B रज्जु । 15 C D 'रिद्धि(च)यसु' । 16 O D 'कए प' ।

पणइयणकप्परुक्खो निम्मलजसपसरधवलियदियंतो । रिद्धीए धणयसरिसो सत्थाहो अयलणामो त्ति ॥ १५

सो य मूलदेवाओ पुव्वमेव तीए अणुरत्तो निरंतरदव्वपयाणाइणा भोगे भुंजइ, वहइ य मूलदेवस्सो-
वरि मणागं पओसं, मग्गइ य मूलदेवस्स छिदाणि, न गच्छइ तस्संकाए य मूलदेवो तीए घरं । अवसरमंत-
रेण भणिया य देवदत्ता जणणीए 'पुत्ति ! परिच्चयसु मूलदेवं, ण किंचि णिद्धणचंगेण पओयणमेएण, सो
महाणुभावो' अयलो दाया पेसइ पुणो पुणो पभूयं दव्वं, ता तं चेवंगीकरेसुं सव्वप्पणयाए, न एगम्मि
पडियारे दोन्नि करवालाइं माइंति, ता मुंच जूयारियमिमं' ति । तीए भणियं 'अंव ! नाहं एगंतेण धणाणुरागिणी,
अवि य गुणेषु चेव पडिवद्दा' । जणणीए भणियं 'केरिसा तस्स जूयारस्स गुणा ?' । तीए भणियं 'केवल-
गुणमओ खु सो, जओ—

सयलकलापत्तट्ठो सरणागयवच्छलो पियाभासी । धीरो उदारचित्तो गुणाणुरागी विसेसणू ॥ १६

अओ न परिच्चयामि एयं' । तओ सा अणेगेहिं दिट्ठतेहिं आटत्ता पडिबोहेउं—आलत्तए मगिए नीरसं
पणामेइ, उच्छुखंडे पत्थिए छोइअं पणामेइ, कुसुमेहिं जाइएहिं कुसुमाणि चुंटेऊण विट्ठगुत्थमालं दोएइ ।
चोइया पडिभणइ—जारिसमेयं तारिसो एस ते पिययमो, तहा वि' न तुमं परिच्चयसि, सत्यश्चाऽयं प्रवादः—

अपात्रे रमते नारी, गिरौ वर्षति माधवः ।

नीचमाश्रयते लक्ष्मीः, प्राज्ञः प्रायेण निर्धनः ॥ २९१ ॥

देवदत्ताए भणियं 'पत्तमपत्तं वा कहमपरिक्खियं जाणेजइ ?' । जणणीए भणियं 'ता कीरउ
परिक्खा' । देवदत्ताए य हट्ठुट्ठाए भणियं 'जइ एवं ता गंतूण भणसु अयलं जहा 'देवदत्ताए उच्छुम्मि
अहिलासो, ता पट्ठवसु' । भणिओ वाइयाए । तेण वि अणुगहं मणमाणेण पेसियाणि उच्छुसगडाणि
हरिसियाए जणणीए भणियं 'वच्छे ! पेच्छसु अयलसामिणो दाणसत्ति' । सविसायं च भणियं देवदत्ताए
'किमहं करेणूकया जेणवंधिहं'¹⁰ समूलडालं उच्छुं पुंजीकरेजइ ?, ता संपयं भणसु मूलदेवं' । भणिओ सो वि ।
तेण वि घेत्तूणी दोणि पम्हल¹¹पुंडुच्छुजट्ठीओ निच्छोल्लेऊण कयाओ दुयंगुलपमाणाओ गंडियाओ, चाउज्जाएण
य अववुणियाओ कप्पूरेणी य वासियाओ सूलाहि य मणागं भिण्णाओ, पच्चगसरावसंपुडं भरेऊण
पेसियाओ । दट्ठूण य हरिसभरनिवभराए भणिया जणणी 'पिच्छ अम्मो ! पुरिसाणमंतरं ति, ता अहं
एएसि गुणाणमणुरत्ता' ।

जणणीए चित्तिं 'अच्चंतमोहिया एसा न परिच्चयइ अत्तणा, तो करेमि किंपि उवायं जेण एसेव
कामुओ गच्छइ विदेसं, तओ सुयं हवइ' । त्ति चित्तिऊण भणिओ तीए अयलो 'कहसु एईए पुरओ अलिय-
गामंतरगमणं, पच्छा मूलदेवे पविट्ठे मणुस्ससामगगीए आगच्छेज्जसु विमाणेज्जसु य तं, जेण विमाणो संतो
देसच्चायं करेइ, ता पउणो¹² चिट्ठिज्जसु, अहं ते वत्तं दाहामि' । पडिवण्णं च तेण ।

अण्णम्मि दिणे 'अहमज्ज गामंतरं गमिस्सामि'त्ति मणेऊण पभूयदविणं च दाऊण णिगओ अयलो ।
पविसिओ य तीए मूलदेवो । जाणावियं च जणणीए अयलस्स । समागओ य महासामगगीए । दिट्ठो य
पविसमाणो देवदत्ताए । भणिओ य मूलदेवो 'नाह ! ईइसो चेव'¹³ इत्थ अवसरो, पडिच्छियं च जणणीए एय-
पेसियं दव्वं, ता तुव्वे पळंकहेट्ठओ मुहुत्तगं चेट्ठह जाव विसज्जेमि एयं'¹⁴ । तओ तहेव ठिओ एसो । जाणाविओ

1 C D °य मूल° । 2 O D °वो दाया अयलो पेसेइ पुणो पभू° । 3 A B °रेह स° । 4 C D तो ।
5 O D °जुयकारस्स । 6 A B °गुच्छमा° । 7 C D वि तुमं न परि° । 8 O D °ए हट्ठ° । 9 B °ए हट्ठुम्मि ।
10 A B °विहाणि समूलडालउच्छुयपुंजी° । 11 O D °जीकिजइ । 12 O D °ण देणि लट्ठीओ । 13 B °लपुट्ठु° ।
14 A B °ण वा° । 15 C D चिट्ठेसु । 16 O D अज्ज गा° । 17 O °व एस अवं, D पुसके पाठपत्तमम् ।
18 A B °यं । ता तहे° ।

य जणणीए अयलस्स । णिसण्णो सो पल्लंके । भणिया य सा तेण 'करेह ण्हाणसामग्गि' । 'एवं'ति भणियं कया सामग्गी । भणियं च देवदत्ताए 'उट्ठेह नियंसह पोत्ति जेणऽव्वमग्गिज्जह' । अयलेण भणियं जहा "दिट्ठो^१ अज्ज मए सुमिणगो जहा 'नियत्थिओ चेव अव्वमग्गियगतो एत्थ पल्लंके आरुढो ण्हाओ म्हि' ता सच्चं सुमिणयं करेमो" । देवदत्ताए भणियं 'नणु विणासेज्जइ महग्गं तूलि-गंडुवगाइयं' । तेण भणियं 'अण्णं विसिद्धयं दुगुणतिगुणं दाहामि' । जणणीए भणियं 'एवं होउ' । तओ तत्थ ठिओ चेव अव्वमग्गिओ उव्वट्ठिओ^४ य उण्ह-खलीउदगेहि य मज्जिओ । भरिओ तेण हेट्ठट्ठिओ मूलदेवो । गहियाउहा पविट्ठा पुरिसा । सण्णिओ जणणीए अयलो । गहिओ तेण मूलदेवो वालेहिं, भणिओ यं 'रे संपयं निरुवेहि जइ अत्थि कोइ ते सरणं ?' । तओ मूलदेवेण वि कोसीकयनिसियकरालकरवालकरनरविसरपरिवारियमत्ताणयं णिएऊण चित्तियं 'निराउहत्तणओ ण संपयं पोरुसेणुव्वरामि, एएसिं कायव्वं च वेरनिज्जायणं' । ईय सामत्थेऊण भणियं 'जं वो रोयइ तं करेहि' । अयलेण वि 'किमेइणा उत्तमपुरिसेण विणासिएण ?, न दुल्लहाइं च विसमदसाविभागेण उत्तमपुरिसाणं पि वसणाइं, भणियं च—

सयलजयमत्थयत्थो देवाऽसुर-खयरसंथुयपयावो ।

दिव्ववसेण गसेज्जइ गहकल्लोलेण सरो वि ॥ २९२ ॥

सायरु सरियउ सरवरइ, भरउ हरउ करंति ।

धणि भणु दियहा देवह वि, एकइं दसइ न जंति ॥ २९३ ॥

को इत्थ सया हिओ ?, कस्स व लच्छी थिराइं पेम्माइं ? ।

व न होइ खलियं ?, भण को व न खंडिओ विहिणा ? ॥ २९४ ॥

चित्तिऊण भणिओ मूलदेवो 'एवंविहावत्थगओ मुक्को तुमं संपयं, ता ममावि एयावत्थं गयस्स एवं करेज्जसु' ।

तओ विमणदुम्मणो 'पेच्छ कहमेएण छलिओ मि' त्ति चित्तयंतो निग्गओ नयराओ । ण्हाओ^{११} सरोवरं । कया पडिवट्ठी । तओ 'गच्छामि विदेसं, करेमि किंपि इमस्स पडिविप्पिओवायं' त्ति चित्तिऊण पत्थिओ वेण्णायडाभिमुहं । गीमा-ऽऽगर-नगराइमज्जे^{१३} वच्चंतो पत्तो दुवालसजोयणायामाए अडवीए मुहं ।

तत्थ य 'जइ कोइ वायासहाओ वि दुइओ लब्भइ तां सुहेणं चेव छिज्जए अडवि' त्ति चित्तयंतो जाव चिट्ठइ ताव समागओ संबलयइयासणाहो टक्कवंभणो, पुच्छिओ य 'भो भट्टे ! केदूरं गंतव्वं ?' । तेण भणियं^{१४} 'अत्थि अडवीए परओ वीरणिहाणं णाम ठाणं तं गमेस्सामि, तुमं पुण कत्थ पत्थिओ ?' । मूलदेवेण भणियं 'वेण्णायडं' । इयरेण भणियं 'जइ एवं ता एहि गच्छमह' । तओ पयट्ठा दो वि । मज्झण्णसमये य वच्चंतेहिं दिट्ठं सरोवरं । थोविया तत्थ हत्थ-पाया । गओ मूलदेवो पालिसंठियं^{१५} तरुच्छायं टक्केण वि छोडिया संबलयइया । गहिया वट्ठगम्भि सत्तुगा । ते जलेण उल्लेत्ता लग्गो खाइउं । मूलदेवेण चित्तियं 'एरिसा चेव भुक्खापहाणा वंम-णजाइं भवइ, ता भुत्ते मे दाहिस्सइ' । भट्टो वि^{१६} मुंजेत्ता वंघेत्ता थइयं पयट्ठो । मूलदेवो वि 'नूणं अवरण्हे दाहिस्' त्ति चित्तंतो अणुपयट्ठो । तत्थ वि तहेव भुत्तं, न दिण्णं । 'कल्लं दाहिस्' त्ति आसाए गच्छइ । वच्चंता^{१७} य आगया रयणी । तओ ओसरिऊण मग्गाओ पसुत्ता । पच्चूसे पुणो वि पत्थिया । मज्झण्णे तहेव यक्का । तहेव

१ A B °टो मए अज्ज सु° । २ O D °ण्हाओ मि ति (त्ति) ता । ३ O D °ए जंपियं ए° । ४ O D °ओ उण्हखलीउद° । ५ O D °हियउ (ओ य) तेण । ६ A B अ । ७ C D °वेह जइ । ८ O D °इइ सा° । ९ O D °घण्णेसणु दि° । १० O D °त्थकय व्व गय° । ११ O D °ओ य स° । १२ O D °गाम-नग° । १३ C D °ण य व° । १४ A B °त्थ वि जइ । १५ O D तो । १६ O D भइ ! के° । १७ A B °य अह° । १८ O D °म त्याण° । १९ O D °दियव° । २० O D °हिइ । २१ O D मुंजिऊण वंघित्ता । २२ O D °ण इ आ° । २३ O D °णो पत्थि° ।

मुत्तं टक्केण । ण दिण्णमेयस्स । जाव तइयदियहे विचितियं 'मूलदेवेण णित्थिण्णपाया अडवी ता अज्ज अवस्स ममं दाहिस्सइ एस' । जाव तत्थ वि न दिण्णं । णित्थिण्णा य तेहिं अडवी जाया । तओ दुण्ह वि अण्णोण्णवट्ठाओ । तओ भट्टेण भणियं 'भो ! तुज्झ एसा वट्ठा, ममं पुण एसा, ता वच्च तुमं एयाए' । मूलदेवेण वि 'एयस्स पहावेण अडवी मए णित्थिण्ण' त्ति चित्तेऊण भणियं 'भट्ट ! मूलदेवो मज्झ णामं, णित्थिण्णा य तुह प्पहावेणं अडवी, जइ मए किं पि कयाइ पओयणं सिज्झइ तओ आगच्छेज्ज वेण्णायडं, किं च तुज्झ णाम ?' । भट्टेण भणियं 'सद्धो, जणकयावडं(डं)केण निग्घिणसम्मो णाम' । तओ पत्थिओ भट्टो सगामाभिमुहं, मूलदेवो वि वेण्णायडसम्मूहं ति ।

अंतराले य दिट्ठं वसिमं । तत्थ पविट्ठो भिक्खाणिमित्तं । हिंडियमसेसं गामं । लद्धा कुम्मासा, न किं पि अन्नं । पत्थिओ जलासयाभिमुहं । इत्थंतरम्मि य तवसुसियदेहो महाणुभावो महातवस्सी दिट्ठो मासोववास-पारणयणिमित्तं तत्थ पविसमाणो । तं च पेच्छिय हरिसवसोळ्भिण्णवहलपुलएणं चितियं 'अहो ! धन्नो कयत्थो अहं, जस्स एयम्मि देसकाले एस महप्पा दंसणपहमागओ, ता अवस्स भवियव्वं मे कल्लाणपरंपराए, एयपडिलाहणेण य दिण्णो भवइ समत्थदुक्खाण जलंजली, महापत्तं च एसो, जओ—

दंसण-णाणविसुद्धं पंचमहव्वयसमणियं धीरं । खंती-मद्व-अज्जवजुत्तं मुत्तिप्पहाणं च ॥ १७

सज्जाय-ज्जाण-तवोवहाणनिरयं विसुद्धलेसागं । पंचसमियं तिगुत्तं अकिंचणं चत्तगिहसंगं ॥ १८

एरिसपत्तसुखेत्ते विसुद्धसद्धाजलेण संसित्तं । निहियं तु दव्वसस्सं इह-परलोगे अणंतफलं ॥ १९

ता इत्थ कालोचिया देमि एयस्स एए चेव कुम्मासा, जओ अदायगो एस गामो, एसो य महप्पा कइवयघरेसु दरिसावं दाऊण पडिणियत्तइ, अहं उण दोणिण तिणिण वारं हिंडामि ता पुणो वि लमेस्सामि, आसण्णो य अवरो वीओ गामो ता पयच्छामि सव्वे 'इमि'त्ति । पणमिऊण पणामिया भगवओ कुम्मासा । साहुणा वि तस्स परिणामपगरिसं णाऊण दव्वाइसुद्धिं च वियाणिऊण 'धम्मसील ! थोवे देज्जह' त्ति भणिऊण धरियं पत्तगं । तेण वि पवट्ठमाणपरिणामाइसएण सव्वे वि दाऊण पढियं—

'धण्णाणं खु नराणं कुम्मासा हुंति साहुपारणए' ।

एत्थंतरम्मि गयणंगणगयाए महरिसिभत्ताए मूलदेव^{१५}भत्तिरंजियाए भणियं देवयाए 'पुत्त मूलदेव ! सुंदरमणुचेट्ठियं^{१६} तए, ता एयाए गाहाए "पच्छिमद्वेण मगगसु जं वो रोयइ जेण संपाडेमि सव्वं" । मूलदेवेण भणियं 'जइ एवं तो—

गणियं च देवदत्तं दंतिसहस्सं च रज्जं च' ॥ २०

देवयाए भणियं 'पुत्त ! निच्चितो वियरसु अवस्सं महरिसिचरणानुभावेण अइरेण चेव संपजिस्सइ एयं' । मूलदेवेण भणियं 'भगवइ ! एवमेयं^{१७} ति । वंदिऊण रिसिं पडिणियत्तो । साहु वि गओ उज्जाणं । लद्धा अण्णा भिक्खा मूलदेवेण । भोत्तूर्णं पयट्ठो वेण्णायडाभिमुहं । पत्तो कमेण तत्थ ।

पसुत्तो रयणीए वाहिं पहियसालाए । दिट्ठो चरिमजामम्मि सुमिणगो 'किर^{१८} पडिउण्णमंडलो निम्मल-पहापयासियजीवलोगो मयंको वयणेणोयरम्मि पविट्ठो' । अण्णेण वि कप्पडिएण सो चेव सुमिणगो दिट्ठो, कहिओ य तेण चक्करकप्पडियाण । तत्थेगेण भणियं 'अहो ! सोहणो सुमिणगो, लहिहिसि तुमं घय-गुल-

1 O D ° इ तो आ° । 2 O D ° यडे कि° । 3 A B तुज्झं । 4 O D ° टक्केण । 5 A B ° त्तं पवि° । 6 O D ° ण्णपुल° । 7 O D ° व्वं मम क° । 8 O D ° समाहियं । 9 C D चरे हिं । 10 A B ° स्सामो त्ति, आ° । 11 A B इम त्ति । 12 A B ° वस्स भत्ति° । 13 G O D ° थं तुमे वा । 14 O D पच्छेदेण । 15 A B ° भेवं ति । 16 O D ° ण य प° । 17 C D चरिमजामे सु° । 18 C D पडिपुणं ।

संपुण्णं महंतं मंडयं' । तेण वि 'एवं होउ'त्ति भणियं । 'न याणंति एए सुमिणयस्स परमत्थं' ति न कहिय मूलदेवेण । लद्धो य कप्पडिएण घरछायणियाए जहोवइद्धो मंडगो, तुद्धो य एसो । निवेइओ कप्पडियाण ।

मूलदेवो वि पहाए गओ एगमारामं । आवज्जिओ कुसुमसमुच्चयसाहेज्जेण मालागारो । दिण्णाइं तेण पुप्फ-फलाइं । ताइं घेतूण सुइभूओ गओ सुमिणसत्थपाटयस्स गेहं । कओ तस्स पणामो । पुच्छिया खेमा-ऽऽरोगवत्ता । तेण वि संभासिओ सबहुमाणं, पुच्छिओ पओयणं । तेण जोडेऊण करसंपुडं कहिओ सुमिणयवइयरो । उवज्जाएण वि सहरिसेण भणियं 'कहेस्सामि सुहे मुहुत्ते सुमिणयफलं, अज्ज ताव अतिही होसु अम्हाणं' । पडिवणं च मूलदेवेण । तओ ण्हाय-जिमियावसाणे भणिओ उवज्जाएण 'पुत्त ! पत्तवरा मे एसा धूया, ता परिणेषु एयं ममोवरोहेण' । मूलदेवेण भणियं 'ताय ! कहमनायकुल-सीलं जामाउयं करेसि ?' । उवज्जाएण भणियं 'पुत्त ! आयारेण चेवं जाणेज्जइ अकहियं पि कुलं' । उक्तं च—

आचारः कुलमाख्याति, देशमाख्याति भूषितम् ।

सम्भ्रमः स्नेहमाख्याति, वपुराख्याति भोजनम् ॥ २९५ ॥

तहा—

को कुवल्याण गंधं करेइ ?, महुरत्तणं च उच्छृणं ? ।

वरहत्थीण य लीलं ?, विणयं च कुलप्पसूयाणं ? ॥ २९६ ॥

अहवा—

जइ होति गुणा ता किं कुलेण ?, गुणिणो कुलेण न हु कज्जं ।

कुलमकलंकं गुणवज्जियाण गरुयं चिय कलंकं ॥ २९७ ॥

एवमाइभणिईए पडिवज्जाविऊण परिणाविओ । कहियं सुमिणयफलं 'सत्तदिणव्भंतरे राया होहिसि' । तं च सोऊण जाओ पहट्टमणो । अच्छइ य तत्थ सुहेण ।

पंचमे य दिवसे गओ नगरवाहिं । सुत्तो य चंपगतच्छायाए । इओ य तम्मि चेव दिवसे अपुत्तो राया कालगओ अहिवासियाणि आस-हत्थि-छत्त-चामर-भिगारलक्खणाणि पंच दिव्वाणि । आहिंडियाणि नयरीमज्जे, न य कोइ दिट्ठो रज्जारिहो । तओ णिग्गयाणि वाहिं परिभंमंताणि समागताणि तमुदेसं । तओ दट्ठूण मूलदेवं हिंसियं तुंगेण, गुलगुलियं गेइदेण, अहिसित्तो भिंगारेण, विज्जिओ चामरेहिं, ठियमुवरि उइंउपुंडरीयं । तओ कओ लोएहिं जयजयारवो, पणच्चियं पायमूलेहिं, पयट्ठो अविहवविलयाण मंगलसदो, पवज्जियाइं नंदित्तराइं, आरोविओ जयकुंजरेण णियखंधे । पवेसिओ महाविभूईए । अहिसित्तो मंति-सामंतेहिं । भणियं च गेयणंगणयाए देवयाए 'भो भो ! एस महानुभावो असेसकलापारगो देवयाहिट्ठियसरीरो विकमराओ णाम राया, ता एयस्स सासणे जो ण वट्ठइ तस्स णाऽहं खमामि' ति । तओ सब्बो सामंत-मंति-पुरोहियाइओ परियणो आणा-विहेओ जाओ । चिट्ठइ य उदारविसयसुहमणुहवंतो । आढत्तो^{१०} उज्जेणिसामिणां जियसत्तराइणा सह संववहारो, जाव जायां^{११} परोप्परं निरंतरा पीई ।

1 O D एअं हो° । 2 A B °छाइणि° । 3 O D °इयउ° ओ य) क° । 4 O D एसा कण्णया ता परिणेषु ममोवरोहेण एयं । मू° । 5 A B °यसीलं । 6 O D °व नज्जइ अ° । 7 O D °लं, यत उक्तम्-आ° । 8 O D जल्पितम् । 9 O D °व णयरे अपु° । 10 O D °रिक्खमं° । 11 O D तुंगेण, गुलगु° । 12 A B गयं दे° । 13 A B °एहिं जया° । 14 A B जइकुं° । 15 O D गयणयलगया° । 16 O D °त्तो य उ° । 17 O D °णा सह । 18 A B °या निरंतरा परोप्परं पीई ।

इओ य देवदत्ता तारिसं विडवणं मूलदेवस्स पेच्छिय विरत्ता अईव अयलोवरि । तओ निव्वच्छिओ अयलो 'भो ! अहं वेसा, न उण तुहं कुलघरिणी, तहा वि मम गेहत्यो एवविहं ववहरसि, ता मम कारणेणं न पुणो वि खिज्जियव्वं' । ति भणिंय गया राइणो सगासे । चरणेसु णिवडिऊण विण्णत्तो तीए राया 'देव ! तेण वरेण किंज्जउ पसाओ' । राइणा भणियं 'भण जं वो पडिहाइ' । तीए भणियं 'जइ एवं ता मूलदेवं वज्जिय नऽण्णो पुरिसो ममाऽऽणवेयव्वो, एसो य अयलो मम घरागमणे णिवारेयव्वो' । राइणा भणियं 'एवं', जहा तुह रोयंइ, परं कहेहि को एस वुत्ततो ?' । तओ कहिओ माहवीए । रुट्ठो राया अयलोवरि 'भो ! मम एईए नगरीए एयाइं दोणिण रयणाइं ताइं पि खलीकरेइ एसो' । तओ हक्कारिय अंवाडिओ भणिओ 'रे ! तुमं इत्थ राया जेगवं ववहरसि ?, ता निरुवेहि संपयं सरणं, करेमि तुह पाणविणासं' । देवदत्ताए भणियं 'सामि ! किमेइणा सुणहणाएण पडिखद्धेण ?' । राइणा भणियं 'रे ! छुट्ठो ताव संपयं एईए महाणुभावाए वयणेणं, सुद्धी उण ते तेगेव मूलदेवेण इहाऽऽणिणं भविस्सइ' । तओ चरणेसु निवडिऊण निग्गओ रायउलाओ । आढत्तो गवेसिउं दिसोदिसि । तओ जाव न लद्धो ताव तीए चेव ऊणिमाए भरेऊण भंडस्स वहणाइं गओ पारसकुलं ।

इओ य मूलदेवेण चितियं 'किमेइणा सुंदरेणावि रज्जेण पियादेवदत्ताविरहिणं ?, जओ भणियं—

भुज्जउ जं वा तं वा, निवसेज्जउ पट्टणे अरण्णे वा ।

इट्ठेण जत्थ जोगो तं चिय रज्जं, किमण्णेण ? ॥ २९८ ॥

इट्ठा य मे देवदत्ता' । तओ पेसिओ लेहो कोसल्लियाइं च देवदत्ताए, राइणो य । भणिओ य राया 'मम एईए देवदत्ताए उवरि महंतो पडिबंधो, तां जइ एवं एईए अभिरुइयं तुम्हं य पडिहाइ तो पसायं काऊण पेसंह एयं' । तओ राइणा भणिंया रायदोवारिया 'भो ! किमेयमेवविहं लिहियं विक्रमराएण ?, किमम्हाण तरस य अत्थि कोइ विसेसो ? जओ अम्ह रज्जं पि तस्स नियरज्जं चेव किं पुण देवदत्ता ?, परमिच्छउ सा' । तओ वाहरावेऊण भणिया देवदत्ता राइणा "भदे ! पुव्वं तए विण्णत्तमासि 'मूलदेवं' मोत्तूण न अण्णो पुरिसो ममाऽऽणवेयव्वो' ता एसो सो मूलदेवो देवयाए पसाएणं महानरेंदो जाओ, इमे य तेण तुज्झाऽऽणयणत्थं पेसिया पहाणपुरिसा, ता गम्मउ तस्सयासं जइ तुज्झ पडिहाइ" । तीए भणियं 'महापसाओ, [? पुण्णो य] तुम्हाऽणुण्णाए मणोरहो एस अम्हाणं' । तओ महाविभवेण पूइऊण पेसिया एसा । पत्ता य तत्थ । तेण वि पवेसिया महाविभूईए । जायं च परोप्परमेगरज्जं । एवं च अच्छए मूलदेवो सह देवदत्ताए उदारं विसयसुहमणुहवंतो जिणभवणविषयूतप्परो त्ति ।

इयो य सो अयलो पारसउले विदवियवहुदव्वो पँवरं च भंडं भरेऊण आगओ वेण्णायडं । आवासिओ वाहिं । पुच्छिओ लोगो 'किमभिहाणो एत्थ राया ?' । कहियं च लोगेहिं 'विक्रमराउ' त्ति । तओ भणि-मोत्तिय-विहुमाण थालं भरेऊण गओ राइणो पेक्खगो । दवावियमासँणं राइणा । निसण्णो य । 'अव्वो ! कत्थ एसँ सो अयलो ?' त्ति पच्चभिण्णाओ राइणा । ण गाओ एएण राया । तओ पुच्छियं राइणा 'कुओ सेट्ठी आगओ ?' । तेण भणियं पारसउलाओ । सम्माणिएणं य जहोचियपडिवत्तीए भणियमयलेण 'देव ! पेसह कोइ' उवरिगो जो भंडं णिरुवेइ' ।

1 A B ओ-भो । 2 O D ह घरिणी । 3 O D मह ने । 4 A B एवं ववहं । 5 O D ०णं ण खिज्जिं । 6 O D णियं गया । 7 O D सयासं । चलणेसु । 8 O D कीरउ । 9 B ०वं जं तुह, A ०वं जइ (ह) तुह । 10 O D ०यए, प० । 11 O D सुणयप्पा० । 12 O D चलणे० । 13 A B ०डप्पवहं । 14 C D ०सउलं । 15 O D तो जइ एईए । 16 O D ०म्ह पडिं । 17 O D पेसेह । 18 O D ०या दोवा० । 19 O D मेयं (वं) लिहिं । 20 O D ०वं वज्जिय न । 21 A B एसो मू० । 22 O D ०याकरगे तप्प० । 23 A B परवं (वरं) भंडं । 24 A B ०मसेणे त्ति । 25 O D ०वियं राइणा आसणं । निं । 26 C D एसो अय० । 27 O D ०ण जहो० । 28 O D कोवि उ० ।

तओ राइणा भणिओ 'पवहणकोउगेणाहं सयमेवाऽऽगमेस्सामि' ति । अयलेण भणियं 'देव ! पसाओ' । तओ पंचउलसमणिओ गओ राया । दंसियं^१ पवहणेसु संखं-फोफ्फल-चंदणा-ऽगुरु-मंजिष्ठाइयं भंडं । पुच्छियं पंचउलसमखं राइणा 'भो सेट्ठि ! इत्तियं चेव भंडं ?' । तेण भणियं 'इत्तियं चेव' । राइणा भणियं 'भो ! सम्मं साहेज्जसु जओ मम रज्जे सुंकचोरियाए सारीरो निग्गहो' । अयलेण भणियं 'किं देवस्स वि अन्नहा निवेइज्जइ ?' । रण्णा भणियं 'जइ एवं तो करेहं सिट्ठस्स अद्धदानं, परं तोलेह मम समखं चोल्लागाइं' । तोल्लियाइं पंचउलेण । तओ भारेण, पायप्पहारेण धरावेहेण य लक्खियं मंजिष्ठाइमज्झगयं सारभंडं । तओ उ^{१०}क्लिवाियाइं चोल्लागाइं निरुवियाइं^१ सम्मं जाव दिट्ठं कत्थइ सुयणं^{११} कत्थइ रूपं कत्थइ मणि-मोत्तियं-पवालग्गाइमहग्घं भंडं । तं च दट्ठण रुट्ठेण^{१२} रण्णा गियपुरिसाण दिण्णो आएसो^{१३} 'अरे ! वंधह पच्चक्खचोरं इमं' ति । वयणाणंतरमेव वद्धो तेहिं थरथरंतहियओ । दाऊण य रक्खवाले^{१४} जाणेहिं गओ सभवणं राया । सो^{१५} वि आरक्खगेहिं आणीओ रायसमीवं । गाढवद्धं च दट्ठण भणियं राइणा 'अरे ! छोडेह लहुं' ति । छोडिओ^{१६} य । तओ पुच्छिओ राइणा 'सत्थवाहपुत्त ! पच्चमिज्जाणा-सि ममं ?' । तेण भणियं 'देव ! सयलपुहईविकखायजसे महानरिंदे को ण याणइ ?' । राइणा भणियं 'अलं उवयारवयणेहिं, फुडं साहसु जइ जाणसि^{१७}' । तेण भणियं^{१८} 'देव ! जइ एवं, तो ण याणामि सम्मं' । तओ राइणा वाहिराविया देवदत्ता । आगया वरच्छर व्व सव्वंगभूसणधरा । ओलक्खियां अयलेण । लज्जिओ मणम्मि वाढं । भणियं च तीए "भो ! एसं सो मूलदेवो जो तुमे भणिओ तम्मि काले 'ममावि कयाइ विहिनिओगेण वसणं पत्तस्स एवं चेव करेज्जसु', ता एस सो अवसरो,^{१९} मुक्को य तुममज्ज सरीरसंसयमावण्णो वि पणय-दीणजणवच्छलेणऽज्जउत्तेण^{२०}" । इमं च सोऊण विलक्खमाणसो 'महापसाओ' ति भणिय पडिओ राइणो देवदत्ताए य चरणेसु, भणियं च 'कयं मए जं तया सयलजणणिं^{२१}वुतिकरस्स णीसेसकलासोहियस्स देवस्स णिम्मलसहावस्स पुण्णिमाचंदस्सेव राहुणा कयत्थणं तं खमउ मह देवो, तुम्ह कयत्थणामरिसेण महाराओ वि न देइ उज्जेणीए पवेसं' । मूलदेवेण भणियं 'खमियं चेव मए जस्स तुह देवीए कओ पसाओ, तहा उवयारी चेव, तुममग्घाणं, जओ न जीवियदाणाओ अण्णं दाणमत्थि' । तओ पुणो वि निवडिओ दोण्ह वि चरणेसु । परमायरेण प्हाविओ जेमाविओ देवदत्ताए ।^{२२} पहिराविओ महग्घवत्थाइं राइणा । पेसिओ^{२३} उज्जेणिं, मूलदेवराइणो अब्भत्थणाए य खमियं जियसत्तुराइणा ।

निग्घणसम्मो वि रज्जे निविट्ठं मूलदेवं सोऊण आगओ वेण्णायडं । दिट्ठो राया, तओ-

'लोकयात्रा भयं लज्जा दक्षिणं त्यागशीलता ।

पञ्च यत्र न विद्यन्ते न कुर्यात् तेन सङ्गतिम्' ॥ २९९ ॥

इति चित्तिऊण दिण्णो अदिट्ठसेवाएसो चेव गामो । 'महापसाओ' ति भणिऊण गओ सो गामं ति ।

अण्णयां नगरं पइदियहं तक्करेहिं मुसिजइ, न य आरिक्खगा चोरपयं पि लहिउं पारंति । तओ चित्तियं राइणा, अवि य-

१ CD °स्सामि । अयं । २ CD °यं वहं । ३ AB °ख-फोफलं । ४ O D °व इमं ? तेण । ५ A B °यं देव ! । ६ CD °हं सेट्ठिस्स । ७ AB °इं । संतोलीं । ८ O D °ट्ठाए मज्झं । ९ O सारं भं । १० AB उक्खेहो । ११ AB °इं जाव । १२-१४ A B कत्थय । १५ O D °त्तियाइं पवां । १६ A B °गाइं महग्घभंडं । १७ CD °ण नियं । १८ CD °सो रे वं । १९ O D °ले जणेहिं । २० O D वि आणिओ आरक्खगेणं रायं । २१ CD °ओ । तओ । २२ O D °जाणसि । २३ AB जओ जां । २४ CD °सि । अयलेण भणिं । २५ AB °यं 'जइ' । २६ CD °हरिया । २७ CD °या य अयं । २८ AB °स मूलं । २९ O D °रो, पमुक्को । ३० CD °ण । तं च । ३१ CD चलणे । ३२ CD °वुइकं । ३३ O D परिहाविओ य मं । ३४ O D °ओ य डं । ३५ CD ता । यत्रैतानि न विद्यन्ते । ३६ AB °ट्ठसेवो एसो । ३७ O D °या य नं । ३८ CD आरक्खिया चो ।

‘जइ एवमणाहं पिव चोरेहिं मुसिजए ममावि पुरं । तो पुरिसयार-पंडिच्चुद्धिमाईहिं मज्झ अलं ॥ २१
अहयं चिय सव्वेसु वि अत्थेसु इमेसु कोविओ धणियं । ता मह पुरिमोसयतकराण नणु धिट्ठिमा गरुई ॥ २२
इय चित्तिऊण राया नीलपडं प्राउणित्तु रयणीए । तक्करगवेसणत्थं विणिग्गओ निययगेहाओ ॥ २३
हिंडित्तु पुरवरीए सव्वेसु वि संकणिज्जठाणेसु । अइउव्वाओ सुत्तो सुण्णे एगत्थ देवउले ॥ २४

एत्थंतरम्मि समागओ मंडियाहिहाणो महातक्करो । उट्ठविओ एसो पाएण ‘अरे ! को तुमं इत्थ पसुत्तो ?’ । मूलदेवेण भणियं ‘कप्पडिओ’ । इयरेण भणियं ‘जइ एवं ता एहि मणुस्सं करेमि’ । तेण भणियं ‘महापसाओ’ । तओ गया दो वि एगत्थ ईसरगेहे । खणिऊण खत्तं नीणियं मंडिएण पभूयं सारदविणं आरोवियं मूलदेवस्स उत्तमंगे । कओ मग्गओ । सयं च गहियंकरालकरवालो पर्यट्ठो पिट्ठओ । गया जिण्णोज्जाणं । विहाडेऊण भूमिघरदुवारं पविट्ठा अवमंतरे । तत्थ य तस्स भगिणी कुमारिगा रूक्खवई जोव्वणत्था चिट्ठइ । सा तेण भणिया जहा ‘इमस्स पाहुणयस्स चरणे पक्खालेसु’ । सा वि कूवतडडियवरासणे निवेसिऊण मूलदेवं चरणे धोविउमादत्ता । तओ अच्चंतसुकुमालं चरणफासं संवेइऊण ‘अहो ! पुरिसरयणं किंपि एयं’ति चित्तिऊण गिरुविओ सव्वंगेसु । तओ संजायदढाणुरागाए य सण्णिऊण भणिओ सणियं सणियं जहा ‘जे अण्णे पुरिसा समागच्छता ते हं इमम्मि तुह पिट्ठिट्ठियकूवए पर्यधोयणच्छलेण पक्खिवंती, तुमं पुण ण खिवामि, ता ममोवरोहेण सिग्घमवक्कमाहि, अण्णहा दोणं पि न सोहणं भवेस्सइ’ । तओ कज्जगइमवगच्छिऊण दुयं निग्गओ राया ।

इयरीए वि नियक्खणभएण अक्कंदियं जहा ‘एस सो पुरिसो निग्गओ निग्गओ’त्ति । तओ अद्धसंगोवि^{११}-यदव्वं मोत्तूण गहियकंकरवालो धाविओ पिट्ठओ मंडिओ । पच्चासणी^{१२}यं णाऊण नगरचच्चरुद्धियपहाण-खंभमंतरिऊण नट्ठो राया । इयरो वि कोवंतरियलोयणो ‘एस सो पुरिसो’त्ति कंकासिणा दुहा काऊण पहाणखंभं गओ सट्ठाणं । राया वि ‘लद्धो चोरो’त्ति निव्वुयहियओ गओ नियगेहं ।

पहाए य रायवाडियाल्लेण तन्निरूवणत्थं निग्गओ, जाव बहुपट्टयावेडियजंघो गहियथिरथोरल^{१३}ट्ठी सणियं सणियं संचरंतो अद्धोघाडवयणो दिट्ठो दोसियहट्ठे तुण्णायकम्मं करेमाणो । ‘रयणीए दीवएण वयणं दिट्ठं’ति काऊण पच्चभिण्णाओ । गिहागएण य ‘हक्कारेहि अमुगं तु^{१४}ण्णायं’ति पेसिओ आरंक्खगो । तेण वि जाव सद्विओ तओ ‘किमज्ज रायउले आहवणं ? नूणं सो पुरिसो न वावाइओ भवेस्सइ’त्ति साभिसंको गओ रायंसमीवं । दवावियं राइणा भहारिहमासणं, सम्माणेऊण महापडिवत्तीए भणिओ जहा देहि अम्हाणं नियभगिणिं । तेण वि ‘नूणमेसो चेव सो राया भविस्सइ’त्ति, कज्जपरमत्थमवगच्छिऊण दिण्णा, परिणीया य । सो वि ठविओ महंतगो । तओ राया पइदिणं मग्गावेइ तीए मुहाओ आभरण-वत्थाइयं जाव समागरिसियं सव्वं दव्वं । पुच्छिया रण्णा सा ‘केत्ति^{१५}मज्ज वि अत्थि एयस्स दव्वं ?’ । तीए भणियं ‘देव एत्तियं चेव’ । तओ अणेगाहिं विडंवणाहिं विडंविऊण निग्गहिओ । “एवं साहुणा वि जाव गुणलामो ताव देहो पालेयव्वो । तयभावे निग्गहेयव्वो^{१६} संलेहणा-ऽणसणाईहिं ।” एयं पसंगओ भणियं ।

मूलदेवो वि उदारं रज्जसिरिमणुहवेऊणाऽऽउपज्जंते परिवालयि गिहिधम्मं समाहीए मओ देवल्लोणं गओ त्ति ।

एवमैहिकदानफलगतं गतं मूलदेवकथानकम् । २४.

*

- 1 O D ०ओ य ए० । 2 O D उत्तिमं० । 3 O D ०यकरवालो । 4 O D ०यट्ठो पि० । 5 O D चलणे सोविउं । 6 O D ०यं जहा । 7 O D ते इहं इ० । 8 O D ०चसोयणं० । 9 O D ण पक्खिवा० । 10 A B ०कमहि । 11 O D ०वियं द० । 12 O D ०ण्णोभूयं च ण० । 13 A B ०लट्ठी य सणियं संच० । 14 O D तुण्णारंत्ति । 15 O D ०रक्खिओ । तेण । 16 O D ०यउलं । समीवं द० । 17 O D महरी० । 18 O D नूणं एस चेव । 19 O D सव्वं पि द० । 20 O D ०यज्ज वि । 21 A B ०व्वो । एयं । 22 O D रज्जसिरिं अणुमुंजिऊण आउ० । 23 A B ०ववा(स्या)ख्यानकम् ।

आदिशब्दाद् देवधर-देवदिना-ऽभिनवश्रेष्ठिप्रभृतयो ज्ञातव्याः । तत्र देवधरकथानकमिदम्—

[२५. देवधरकथानकम्]

अथि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे कलिंगाजणवए रम्मत्तणाइगुणगणोहामियतियसपुंरिसोहा-
समुदयं कंचणपुरं नाम नगरं । तथ्यं य गरुयपरक्कमकंतदरियारिंढलो सैदाणुरत्तभूमिमंडलो रुवाइगुणगणो-
हामियाऽऽखंडलो भामंडलो नाम राया । तस्स य नियछाय व्व सयाणुवत्तिणी कित्तिमई नाम देवी ।

इओ य तम्मि चेव नगरे सयलमहायणप्पहाणो सुंदराहिहाणो सेट्ठी । सुंदरी से भारिया । तीसे य
जायाणि अवच्चाणि विणिघायमावज्जंति । अणेगोवायपराए वि न एगं पि जीवइ । तओ कयाइ महामाणसिय-
दुक्खकंताए चितियं, अवि य—

‘धी धी ! मम जम्मेणं निप्फलपसवेण दुक्खपउरेणं । जेणेगं पि अवच्चं नो जीवइ मंह अपुण्णाए ॥ १
नूणं अवहरियाइं कस्सइ रयणाइं अण्णजम्मम्मि । जेण ममाऽवच्चाइं निमित्तविरहेण वि मरंति ॥ २
अइहरिसनिव्वरेहिं जाइं अकज्जाइं कहव कीरंति । ताणेरिसो विवागो दुव्विसहो ज्झत्ति उवणमइ ॥ ३
एवं चिंताउराए समागया देसियालियागयसूरपालरायउत्तभज्जा पियमई नाम तीए पियसही । जंपियं च तीए
‘हला ! किमुव्विग्गा विय लक्खीयसि ?’ । सुंदरीए भणियं—

‘पिइ-माइ-भाइ-भगिणी-भज्जा-पुत्ताइयाण सव्वाण । कीरइ जं पि रहस्सं न रहस्सं तं पि हु सहीणं ॥ ४
ता भगिणि ! अवच्चमरणं मम गरुयमुव्वेगकारणं’ । पियमईए भणियं—

‘जं जेण जहा जम्मंतरम्मि जीवेणुवज्जियं कम्मं । तं तेण तहा पियसहि ! भोत्तव्वं नत्थि संदेहो ॥ ५
परं मा संतप्प, मं गव्वभवइं मोत्तूण गैओ देसियालियाए मम पिययमो, ता जं ममाऽवच्चं भविस्सइ तं मए
तुज्जाऽवस्सं दायव्वं’ । सुंदरीए भणियं ‘जइ एवं ता मह गेहे चेवाऽऽगंतूण चिट्ठसु जओ ममाऽवि
सैममाहूओ चिट्ठए गव्वो, ता जइ कहिंचि दिव्वजोएणं समयं पसवामो तो अईवसोहणं भवइ, न य कस्संवि
रहस्सं पयडियव्वं’ । सा वि ‘तह’त्ति सव्वं पडिवज्जिऊण ठिया तीए चेव गिहे । कम्मधम्मसंजोएण
समं चैव पसूयाओ । कओ य मयग-जीवंतयदारगाण परावत्तो । कइवयदिणेहिं च तहाविहरोगेण पंचत्त-
मुवगया पियमई । सुंदरीए य अणेगाइं सिट्ठिराइं लगे पयडिऊण जहोचियसमए कयं दारयस्स नामं
देवधरो त्ति । पवद्धमाणो य जाओ अट्ठवारिसिओ ।

तओ जाव सिक्खिओ वावत्तरिं कलाओ ताव पुव्वकयकम्मदोसेण मयाइं जणणि-जणयाइं, उच्छण्णो
सयणवगो, पणट्ठो सव्वो विविहविहवित्थरो, जाओ एगागी, गहिओ^{१८} महादरिहेण । अणिव्वहंतो य करेइ
वुत्ताणत्तयं धणसेट्ठिगेहे । सुंजइ तथेव । ‘कुलजो’ य सावओ^{१९}त्ति जाइ पइदिणं चेइयभवणेसु, वंदए
चेइयाइं, गच्छए साहु-साहुणीवंदणत्थं तदुवस्सएसु । एवं च वच्चमाणे काले अण्णया कयाइ कम्हि पगरणे
परिविट्ठं संपयाहिहाणाए सेट्ठिणीए विसिट्ठं मणुण्णं च तस्स भोयणं । एत्थंतरम्मि य,

1 A B °नकम्-अथि । 2 O D °पुरसो° । 3 O D °थ गह° । 4 O D सयाणुरत्तभूमंड° । 5 A B °ए य चि° ।
6 O D धिदी ! मज्जमेणं । 7 O D °सरेण । 8 O D मम अ° । 9 O D एवं च चि° । 10 O D °त्ताययाण ।
11 A B °ओ देसिओ देसियालिए । 12 O D समाहूओ । 13 A B °स्सय र° । 14 O D °गं च पसु° ।
15 O पिहमई । 16 A °सिट्ठिराइं । 17 O D °ववित्थारो । 18 O D °ओ य महा° । 19 O D °जए त° ।
20 O D °जोतियसा° ।

परिचत्तसव्वसंगं विविहतवच्चरणसोसियनियंगं । पडियेक्कारसअंगं जयदुज्जयनिज्जियाणंगं ॥ ६
तिहिं गुत्तीहिं सुगुत्तं समियं समिईहिं सत्तसंजुत्तं । समदिट्ठसत्तु-मित्तं सुसाहुजुयलं तहिं पत्तं ॥ ७
तं दट्ठं देवधरो पयडसमुब्भिज्जमाणरोमंचो । चित्तेइ 'अहो ! दुलहा जाया मह अज्ज सामग्गी ॥ ८
पत्तं वित्तं चित्तं तिण्णि वि पुण्णाइं पुण्णजोएण । ता सहलं नियजीयं करेमि पडिलाहिउं मुणिणो' ॥ ९
इय चित्तिऊण गंतुं मुणिपामूले नमंतसिरकमलो । विण्णवइ 'कुणह भयवं ! महऽणुगहमेयगहणेण' ॥ १०
साहुहिं वि तं नाउं अइगरुयपवड्डमाणपरिणामं । 'थोवं दिज्जसु सावय !' भणिऊण उड्डियं पत्तं ॥ ११
तेण वि 'इच्छं इच्छं' पयंपमाणाण ताण साहुण । रहसवसपरवसेणं सव्वं पत्तम्मि पक्खित्तं ॥ १२
'अज्जं चेव कयत्थो जाओ हं' भाविऊण तत्थेव । उवविट्ठो ठाणम्मि पुरओ थालं विहेऊण ॥ १३

एत्थंतरम्मि भोयणसमयदेववंदणत्थमव्वमंतरे पविसिउकामेण दिट्ठो सेट्ठिणा । तओ भणियाऽणेण नियभा-
रिया संपया जहा 'परिवेसेहि देवधरस्स' । तीए भणियं 'परिविट्ठं मए एयस्स अमुगं अमुगं च पहाणभोयणं,
परं एएण सव्वं साहुण दिण्णं' । सेट्ठिणा भणियं 'धण्णो खु एसो जेणेवं कयं, ता पुणो वि परिवेसेहि' । तीए
भणियं 'नाऽहमेवंविहं वियाणामि' । सेट्ठिणा भणियं 'मा अणुमोयणाठाणे वि खेयं करेहि, जओ अणुमोयणाए वि
तुलं चेव फलं हवइ, भणियं च—

अप्पहियमायरंतो, अणुमोयंतो वि सोगइं लहइ । रहकारदाणअणुमोयगो मिगो जह य बलदेवो ॥ १४
ता भुंजावेहि मणुण्णेण' । ति भणिऊण पविट्ठो देववंदणत्थमव्वमंतरे । संपयाए वि वक्खित्तत्तणओ जाव न
परिवेसियं ताव इयरो वि अभिमाणगओ चित्तिउमारट्ठो, अवि य—

“कट्टमहो ! दालिदं गिरिवरगरुया वि सुपुरिसा जेणं । तिण-तूलसयासाओ वि जायंति जयम्मि लहुययरा ॥ १५
किं ताण जीविएणं नराण दोगच्चतावतवियाणं । इयरजणजणियपरिभवअवमाणक्खाणिभूयाणं ? ॥ १६
अत्थो चिय पुरिसत्थो एक्को भुवणम्मि लहइ परभावं । बहुदोसजुया वि नरा गोरव्वा जेण जायंति ॥ १७
धण्णा गलए पायं दाउं अवमाणणाण सव्वाणं । तेलोयवंदणिज्जा जाया समणा समियपावा ॥ १८
अहयं तु पुण अहण्णो जो नवि सक्केमि गिण्हउं दिक्खं । अवमाणगरुयदुक्खाइं तेण निच्चं पि विसहेमि ॥” १९

एवं च चित्तंतस्स निग्गओ सेट्ठी । दिट्ठो य तयवत्थो चेव । तओ भणिओ सेट्ठिणा 'उट्ठेहि वच्छ ! मए
समं भुंजसु' । तओ उट्ठिओ देवधरो, भुत्तो य पहाणाहारेहि सह सेट्ठिणा । तओ इहलोए चेव महरिसि-
दाणप्पहावोवज्जियमहारजाइलामस्स वि जिण-साहु-साहुणीवंदण-पज्जुवासणापरस्स जम्मंतरनिकाइयाऽसुह-
कम्मफलमणुहवंतस्स वच्चए कालो ।

इओ य तम्मि चेव नयरे अत्थि रयणसारो नाम सेट्ठी । महलच्छी तस्स भारिया । ताणं च
विसयसुहमणुहवंताणं समाहुओ महलच्छीए गव्वो । जाव जाओ छम्मासिओ ताव पंचत्तीहूओ सेट्ठी ।
महलच्छी वि पसूया 'निययसमए विणिज्जियामरसुंदरीखवं सयललक्खणसंपुण्णं दारियं । ततो 'अपुत्तलच्छि'त्ति
दारियानिन्वाहमित्तं किंचि दाऊण गहिओ सव्वो वि घरसारो राइणा । उच्चियसमए कयं कुमारियाए नामं
रायसिरि त्ति । पवड्डुमाणी य वालिया चेव रायमुक्कदव्वपयाणेण गिण्हाविया कलाओ जणणीए ।

इत्थंतरम्मि पइमरण-दव्वविणासाइमहादुक्खसंतत्ता खिज्जिऊण कालगया महालच्छी । रायसिरी
वि संगहिया लच्छीनामाए नियमाउसियाए, परिवालए ईसरगिहाइसु कम्मं काऊण । सा वि रायसिरी
'साविय'त्ति भावसारं वंदए पइदिणं चेइय-साहु-साहुणीओ, दाणधम्माइवियलं च निंदए अप्पाणं, अवि य—

1 A B पइपमा° । 2 O D °या जहा । 3 A B °हउ परभायं । 4 O D महाल° । 5 A B नियस° । 6 O D °ए य क° । 7 O D °म्मि य पइ° । 8 O D निंदइ ।

“हा हा ! मह जम्मेणं इमेण अइनिप्फलेण जाएणं । अयगलथणसरिसेणं इह-परलोयत्थवियलेणं ॥ २-
 इहलोए गासो वि हु संपज्जइ मज्झ पुण्णवियलाए । अइगरुयकिलेसाऽऽयासजणियकम्मेण जणणीए ॥ २१
 परलोओ पुण विहलो होही मह दाणसत्तिवियलाए । जम्मंतैरनिव्वत्तियगरुयमहापावपसराए ॥ २२
 धिसि धिसि मम भुत्तेणं निच्चं पत्ते असंविभत्तेणं । परिचत्तुत्तमसत्तेण वित्तसंपत्तिवियलाए” ॥ २३
 अह अण्णया य तीए माउसियाए महिब्भगेहम्मि । ओवाइयलाहणए लद्धा वरमोयगा चउरो ॥ २४
 तो भणिया रायसिरी तीए ‘उवविससु पुत्ति ! भुंजाहि । अज मए आणीया तुह कज्जे सीहकेसरया’ ॥ २५
 उवविट्ठा सा वाला ते वेत्तुं सा पलोयइ दुवारं । ‘जइ एइ कोई अतिही तो लट्ठं होइ’ चितंती ॥ २६
 जम्हा मह उवणीयं जणणीए अज सुंदरं भोज्जं । तं दाऊणं पत्ते^१ करेमि सुकयत्थमप्पाणं ॥ २७
 इत्थंतरम्मि भिक्खं भममाणीओ गुणेहिं कलियाओ । दुद्धरवंभवयधारियाओ तवसोसियंगीओ ॥ २८
 समतिण-मणि-मुत्ताओ जुगमित्तनिहित्तचित्तणेत्ताओ । भवियव्वयावसेणं सुसाहुणीओ समायाओ ॥ २९
 तो पुजंतसमीहियमणोरहोप्पणपयडपुलयाए । संभमखलंततुरियंयरगमण-वैसणाएँ वालाए ॥ ३०
 पडिलाभियाओ ताओ तिकैरणसुद्धेण सुद्धदाणेणं । आणंदअंसुपप्पुयलोयणतामरसजुयलाए ॥ ३१

तओ तेण पत्त-चित्तसुद्धेण दाणेण इहलोयफलं चेव निव्वत्तियं विसिट्ठं भोगहलियं कम्मं, ‘धण्णा संपुण्णा हं जीए एयं संपण्णं’ति सुकडाणुमोयणेण पुणो पुणो संपोसियं । माउसियाए वि ‘धण्णा एसो जा वाला वि एवं करेइ’ति मण्णमाणीए पसंसिया ।

तओ तहा वि जा न सकइ निव्वाहिउं लच्छी कण्णयं तीं समप्पिया सुव्वयाहिहाणाए पवित्तिणीए, भणियं च ‘भयवइ ! न समत्था हं निव्वाहिउं, जइ तुम्हाणं पडिहँइ तो गिण्हह एयं पत्तभूयं’ ति । अंगीकया पवत्तिणीए । मोत्तूण तं तत्थेव गया लच्छी निर्यगेहे । भोयणसमए^१ य भणिया पवित्तिणीए जहा ‘पुत्ति ! भुंजसु’ । तीए भणियं ‘भयवइ ! एरिसे दारुणे सीयकाले सीएणं वाएण य विज्झडिज्जमाणीहिं समणीहिं महया कट्ठेणीऽऽणीयमिणं भत्तं कहमहं गिहत्था भुंजामि ?’ । पवत्तिणीए भणियं ‘^{२०}पुत्ति ! सोहणदिणे पव्वाइ-स्सामि ता भुंजाहि’ । तओ भुत्तं रायसिरीए । पवत्तिणीए^{२२} य तहाविहं तीए सँसूयत्तणं पिच्छिऊणं पुट्ठा कण्णपिसाइया विज्जा ‘किमेसा जोगा न व ?’ ति । विज्जाए भणियं ‘मा ताव पव्वाविस्सह’ ।

पवत्तिणी वि ‘पुणो पुच्छिस्सामि’ति ठिया तुण्हिक्का जावाऽऽगओ उण्हायालो । तत्थ य खरय^{२३}रि-करसंतत्ताओ पस्सेयजलाविलगत्ताओ छुहा-तँह^{२४}त्ताओ भत्त-पाणयभारकंताओ भिक्खायरियापडिनियत्ताओ पिच्छिऊण साहुणीओ भणिउमाढत्ता राय सी ‘भयवइ ! एवंविहकट्ठेण एयाहिं महाणुभावाहिं समाणीयं भत्तपाणं मम गिहत्थाए भुंजमाणीए महंतमासँयणट्ठाणं, ता पँवावेहि मं सिग्घं’ ति । पवित्तिणीए वि ‘धीरा होहि, जओ वरिसमित्ते फग्गुणसुद्धएकारसीए तुह सुज्झंतलग्गं’ति संठविऊण पुणो पुट्ठा विज्जा । विज्जाए भणियं ‘अज वि भोगहलियमत्थि एइए’ ।

1 A B अइगं । 2 C D °तरि निव्व° । 3 C D तुज्झ कए सी° । 4 C D कोवि अ° । 5 C °त्ते कारेमि कय° । 6 C D गुणोहकलि° । 7 A B °त्तनित्ता° । 8 A B °वयणाएँ° । 9 C D तिगर° । 10 C D पत्तसुद्धेण । 11 C D एयं पुजं° ति । 12 A B पुणो संपो° । 13 C D एस जा । 14 C D तो । 15 C D °हासइ । 16 C D °यमेहं । 17 C D °ए मं° । 18 C D °ण य वा° । 19 C D °णाणियं भत्ते । 20 A B पुत्ति ! । 21 C D °स्सामो । 22 C D °ए तहा° । 23 A B सभूयत्तणं । 24 C D °रविकिरणसं° । 25 C D °तण्डु-ण्हाओ । 26 C D °यणाठाणं । 27 C D °वावेहं ।

पवित्तिणी वि 'चेइय-साहु-साहुणीणं भत्ति करिस्सइ'त्ति मण्णमाणी ठिया तुण्हिक्का जावाऽऽगओ नाउसो । निवडियं वरिसं । तत्थ वि तीए तहाविहं चेव भावं नाऊण पवित्तिणीए पुणो पुट्ठा विज्जा जहा 'कित्तियमेइए भोगहलियं ?' । विज्जाए भणियं जहा 'एसा पंचण्हं पंचुत्तराणं देवीसयाणं अग्गमहिसी भविस्सइ, पण्णासं च वरिसाइं भोगहलियं भुंजिस्सइ' । 'पवयणुण्णइं करिस्सइ' त्ति मण्णमाणी ठिया उयासीणयाए चेव पवत्तिणी ।

अण्णया य साहुणीवंदणत्थमागएण दिट्ठा देवधरेण, पुच्छिया पवत्तिणी 'किमेसा अज्ज वि न पव्वा-विज्जइ ?' । पवत्तिणीए भणियं 'जओ अजोग्गा' । 'जइ एवं किमत्थमसंजयं पोसेह ?' । तीए भणियं 'जओ संघस्सुण्णईकरा भविस्सइ' । तेण भणियं 'कहं ?' । तीए भणियं 'न पभूयं वट्ठइ कहिउं' । तओ तेण अभोय-णाइए कओ निव्वंधो । जहट्ठियं सिट्ठं । तओ चितियं देवधरेण 'अहो ! अचिता कम्मपरिणइं जमेसा वणिय-कुलोप्पणा वि एवंविहं रायलच्छि पाविस्सइ, भुंजिऊण य रायलच्छि मण्णे दुग्गइं वच्चिस्सइ, ता परिणेमि एयं जेण रायलच्छि चेव न पावइ, न य दुग्गइं जाइ' । त्ति चित्तिऊण भणिया पवित्तिणी 'भयवइ ! किम-हमेयं परिणेमि ?' । तीए य दो वि कण्णे पिहित्ता 'सावय ! किमयाणो विय पुच्छसि ? न वट्ठइ एयमग्गहाण जंपिउं' [ति जंपियं] । देवधरेण भणियं 'मिच्छा मि दुक्कडं, जमणुवओगो कओ' ।

तओ गओ लच्छीसयासं । भणिया य विणयपुव्वयं 'अवे ! दिज्जउ मम रायसिरी' । तीए भणियं 'पुत्त ! दिण्णा मए साहुणीणं' । तेण भणियं 'न पव्वावइस्संति ताओ तं' । तीए भणियं 'कहं वियाणसि ?' । तेण भणियं 'ताहिं चेव सिट्ठं' । लच्छीए भणियं 'जइ एवं तो पुच्छामि ताओ' । तेण भणियं 'एवं होउ, परमण्णहा न कायव्वं' । तओ पुच्छिया पवित्तिणी लच्छीए जहा 'किं सच्चं चेव न दिक्खिस्सह रायसिरिं ?' । पवित्तिणीए भणियं 'सच्चं' । तओ तीए 'दारिद्वपत्तो वि गुणजुत्तो सावयधम्मजुत्तो सामण्णपुत्तो य एस देवधरो, न य मह कम्मकरीहत्थाओ अण्णो को वि महिद्धिपत्तो गिण्हिस्सइ, एसो य महायरेण मग्गइ'त्ति चित्तिऊण दिण्णा देवधरस्स रायसिरी । कम्मधम्मसंजोएण जायं तीए चेव फग्गुणसुद्धेक्कारसीए वारेज्जय-लगं । तओ कीरंतेसु वारिज्जमंगलेसु भाविउं पवत्ता राय री, अवि य—

'जइ अंतरायकम्मं नं हु हुंतं मज्झ पुण्णवियलाए । संजमभरवहणसमुज्जयाए कयानेच्छयमणाए ॥ ३२

तो दिज्जितो वेसो अज्जं मह सयण-सावयजणेहिं' । वण्णणए कीरंते संविग्गा भावए एवं ॥ ३३

पुणरवि लगदिणम्मी चितइ कीरंतए पमक्खणए । 'निक्खमणऽभिसेयमहो, वट्ठंतो अज्ज मह इण्हि ॥ ३४

संयणाइसंपरिवुडा सव्वालंकारभूसिया अहुणा । वच्चंती जिणभवणे बहुमंगलत्तरसदेहिं' ॥ ३५

माइहरे उवविट्ठा चितइ 'कयजिणपइक्खिणा इण्हि । गुरुणा सह भत्तीए वंदंती चेइए अहयं ॥ ३६

चउविहसंघसमक्खं अप्पिजंतो गुरुहिं मह वेसो । रयहरणाई संपइ, संपइ कीरंतओ लोओ' ॥ ३७

हत्थाऽऽलेवयसमए भावइ 'हा ! जीव ! एस सो समओ । गुरुयणमणुभासंतो गिण्हंतो जत्थ सामइयं' ॥ ३८

'इण्हि पयंक्खिणंती समत्थसंवेण खिप्पमाणेहिं । वासेहिं समोसरणं' भावइ मंडलयममणम्मि ॥ ३९

तयणु 'असेसज्जेहिं वंदिज्जंती तओ पुण गुरुहिं । अणुसट्ठिं दिज्जंति संवेगगयां निसामंती ॥ ४०

हा ! जीव ! अलक्खण ! सव्वविरइनिहिगहणलालसो कह तं । वेयालेण व वलियंतरायकम्मेण विदविओ ?' ॥ ४१

1 O D °णयं क° । 2 O D °ए व वंधे (कए निव्वंधे) जह° । 3 O D °दुपुत्तो । 4 A °कराह° । 5 O D महिद्धिओ पुत्तो । 6 O D °जयमं° । 7 O D न य हुंतं । 8 O D सट्ठणा° । 9 A B उरुयं° । 10 A B पइक्खि° । 11 O D °भवणं° । 12 O D °जणेणं, वं° ।

एवं च भावेमाणी परिणीया जहरिहपडिवत्तीए । विण्णत्तो य सेट्ठी देवधरेण जहा 'ताय' अप्पेह किंचि उवस्सयं' । तओ अप्पियं सेट्ठिणा नियवाडगेगदेससंठियं तिणहरं । आणीया ये तत्थ तेण रायसिरीणी । सा य अईवभत्ताणुरत्ता भत्तुणो ।

तओ तीए सह विसयसुहमणुहवंतो जाव चिट्ठइ ताव चित्तिं सेट्ठिणा जहा 'एस महाणुभावो देवधरो मम सामण्णपुत्तो महासत्तो उदारचित्तो पभूयगुणजुत्तो ता कारवेमि किंचि वाणिज्जं, पेच्छामि से विण्णानं, जइ जुंगो तो जहाजुत्तं करिस्सामि' । त्ति परिभाविऊण भणिओ जहा 'वच्छ ! धेत्तूण मम सयासाओ भंडमुल्लं करेहि किंचि पत्त-सागाइयं वाणिज्जं' । तेण वि तहेव कयं । उप्पायए भोयणवयाइयं जाव पच्चासणी-भूओ पाउसो ।

तओ भणिया तेण भारिया जहा 'आणेहि कुओ वि इट्ठखंडाणि जेण तुण्णेमि एयं अईवदुच्चलं वरंडयं ति, मा वरिसायाले सुत्ताणं चेव उवरिं पडिस्सइ' । तीए वि तहेव कयं । तस्स य तं तुण्णेमाणस्स दुच्चलिट्ठगमवणितस्स निग्गयाणि पंच सयाणि दम्माण । तओ तीए अदंसिऊण चेव कयाणि ओवट्ठीए । कयकज्जेण य गंतूण हट्ठे सयमेगं वेचिऊण कयं तीए किंचि वत्थाभरणं । तीए भणियं 'पिययम ! कुओ तए एयं कयं ?' । तेण भणियं 'साहुसयासाओ दम्मसयमेगं मग्गिऊण एयं कयं' । तीए भणियं 'जइ एवं ता अलमेइणा' । तेण भणियं 'मा वीहेहि महाधर्म्मविसिट्ठो परमवच्छलो य मम साहु, न किंचि एविएण तस्स गण्णं' । तओ परिहियं तीए । सो वि ववहरंतो थोवदिवसेहिं चेव जाओ दम्मसहरस्ससामी ।

अण्णदियहम्मि भणिओ सो तीए जहा 'न वट्टए सावयाणं वरिसायाले मट्ठियं खणिउं, ता आणेहि किंपि खणित्तयं जेण संगहेमि मट्ठियं' । तओ तेणाऽऽणीया ¹⁰सिट्ठिगेहाओ कसिया । तीए लवियं 'नाऽहुमेइए खणिउं सक्केमि' । तेण भणियं ¹¹'पविरलमाणुसाए वियालवेलाए अहमेव खणिस्सामि, तुमं पुण पिडयं कोत्थलयं च गिण्हिज्जसु, जेण कोत्थलयं भरित्ता अहमवि समागच्छामि अण्णहा लज्जिजइ मट्ठियमाणंतेहि' । तओ तीए तहेव कयं । तेण वि ¹²कसियाए आहणिऊण जाव पाडिया भिउडी ताव तत्थ पयडीहूयं दसलक्ख-दीणारमुल्लं रयणाइप्परियं महानिहाणं । तेण भणियं 'पिए ! इत्ति ओसरामो इओ ठाणाओ' । 'किं कारणं ?' ति तीए पुच्छिएण जंपियं तेण 'पिए ! पिच्छ एस अम्हाण कालो पयडीहूओ' । तीए जंपियं 'न एस कालो किंतु तुज्झऽचित्तपुण्णाणुभावेणाऽऽणीया एसा महालच्छी' । तेण ¹³लवियं 'अत्थि एवं जइ कहवि राओ वियाणइ तो महंतो अणत्थो' । तओ 'ममाऽऽसकं करेइ' त्ति चित्तिऊण जंपियं रायसिरीए 'ण मम सयासाओ पयडीहोइ एसत्थो, ता गिण्हाहि निव्विसंको नियभाग्गेयोवणीयमेयं जा न को वि पेच्छइ' । तओ तेण ¹⁴कसियाए विहाडिऊण मुद्दाओ पक्खित्तं कोत्थले रयणाइयं, भायणं पि पिडयमज्झं काऊण दिण्णा उवरि मट्ठिया । समागयाइं नियगेहे । निय(ह)णियं गिहेगदेसे । अण्णया मंतियं तीए सह भत्तुणा जहा 'पाहाण-भूयमिणं दविणं, जओ—

जिणपडिमासुं तम्मंदिरेसु तप्पूय-पहवण-जत्तासु । जं न वि लग्गइ पिययम । पाहाणसमं तयं दविणं ॥ ४२
मत्ते पाणे वत्थे सयणा-ऽऽसण-वसहि-ओसहाईसुं । जं साहु-साहुणीणं न वि दिज्जइ तं पि उवलसमं ॥ ४३
भोयण-तंबोला-ऽऽसण-वत्थाइसुं जं न कहवि उवगरइ । साहम्मियाण पियं ¹⁷ । तं पि मुणसु लिट्ठवमं रित्थं ॥ ४४
जं न नियअंगभोगे, न य मित्ताणं, न दीण-विहलाणं । उवओगं जाइ धणं तं पि हु धूलीसमं नाह ॥ ४५

1 O D य तेण तत्थ रा° । 2 A B °वभत्ताणुरत्तां । तओ । 3 O D °म पुत्तो । 4 O D जोगो तो जहा-जोगं क° । 5 O D °यं भित्तिं, मा । 6 O D वेचिऊण । 7 O D एवं क° । 8 O D °णवइविसि° । 9 A वरिसयाले । 10 O D सेट्ठियगेहाओ कुसिया । तीए भणियं-नाह ! एह(ई)ए खणिउं ण सक्केमि । 11 O D °यं 'विर° । 12 O D कुसिया° । 13 O लवियं । 14 O D °ण भणियं । 15 O D कुसिया° । 16 O D °खलए रयं । 17 O D ° !, मुण तं पि सिलोवमं रित्थं ।

ता किमेइणा मुच्छापरिगहमेत्तेण ? । तेण भणियं 'एवं ठिए को उवाओ ?' । तीए भणियं 'परिणेहि सेट्ठिधूयं कमलसिरिं, जेण सव्वा संभावणा भवइ' । तेणुल्लवियं 'अलं मम तुमं मोत्तूण अण्णाए' । तीए जंपियं 'नाह ! गुण-दोसवियारणाए जं बहुगुणं तं कायव्वमेव' । तेण भणियं 'जइ एवं ते निवंधो ता केणुवाएण सा पावियव्वा ?' । तीए भणियं "परिचिया चेव सा ते, ता उवयरेहि फलाइणा, अहं पुण विभूसाए उवयरि-स्सामि, यत्त उक्तम्—

अन्न-पानैर्हरेद्भालां यौवनस्थां विभूषया ।

पण्यस्त्रीमुपचारेण, वृद्धां कर्कशसेवया ॥ ३०० ॥

सा य किपि बाला किपि जोव्वणत्था, अओ एवं चेव वसवत्तिणी भविस्सइ" । तओ 'सोहणं भणसि'त्ति पडिवज्जिऊण देइ पइदिणं तीए फलाइयं । एवं च अणुल्लगा सा देवधरस्स जाइ तेण सह तग्गिहे । 'मंडेइ पइदिणं तं रायसिरी । गिहं गयी य पुच्छिया जणणीए 'को तुह फलाइयं देइ ?, को य मंडेइ ?' । तीए भणियं 'देइ फलाइयं देवधरो, मंडेइ पुण बाइया' । 'को देवधरो ? का बाइया ?' पुणो पुट्ठा जणणीए । तीए भणियं 'देवधरो जो पइदिणं अहं ने[ग्रन्थग्रन्थ ५०००]हि समागच्छइ, बाइया पुण तस्स चेव भारिया' ।

अण्णया देवधरेण सह समागच्छंतं धूयं पेच्छिऊण हसिया जणणीए 'वच्छे ! अइसुल्लगा दीससि, किमेइणा चेव अप्पाणं परिणाविस्ससि ?' । कमलसिरीए लवियं 'को इत्थं संदेहो, जइ मं अण्णस्स दाहिह तो हं निच्छएण अप्पाणं वावाइस्सामि' । जणणीए जंपियं 'मुद्धे ! तस्सऽण्णा भारिया चिट्ठइ' । कमलसिरीए भणियं 'सा मम भगिणी, अलं तव्विउत्ताए मम अण्णेण सधणेणावि वरेण' । तओ अइगरुयाणुरायपरवसं नाऊण साहियं जहट्टियं चेव संपयाए सेट्ठिणो । तेण भणियं 'पिए ! जइ वच्छाए निवंधो ता होउ एवं चेव, जओ रूवाइगुणपगरिसो चेव देवधरो, दारिदुच्छायणे पुण अहं चेव भलिस्सामि, परं अणुणएमि से भज्जं' । संपयाए वि 'तह'त्ति पडिवण्णं । तओ आइट्ठो सेट्ठिणा देवधरो 'वच्छ ! दंसेहि अम्हाणं नियभारियं' । तेण वि 'जं ताओ आणवेइ'त्ति भणंतेण सदाविया रायसिरी, समागया य सा निवडिया सेट्ठिचलणेसु । 'अविहवा होहि'त्ति भणंतेण निवेसिया उच्छंणे सेट्ठिणा । दट्ठूण विणिज्जियसैयलविलयायणं तीए रूवाइसो-हासमुदयं चितियं धणसेट्ठिणा, अवि य—

“जो एयाए गरुयाणुरायरत्ताए निस्सहंगीए । सव्वंगं उवगूढो मह धूयं इच्छिही कह सो ? ॥ ४६

लावण्णामयसरसीए निच्चमेयाइ जो समं रमइ । सो मज्झ सुयं रमिही कह रूववइं पि देवधरो ? ॥ ४७

पडिकूलाए एयाए भुंजिही कहणु विसयसोक्खाइं ? । अइमुद्धा मह धूया एईइ पईम्मि जा लुद्धा ॥ ४८

ता किमेइणा ?, भावमुवल्लक्खेमि ताव एयाणं, पच्छा जहाजुत्तं करिस्सामि" । त्ति भाविऊण भणिया रज्जसिरी^{१०} 'वच्छे ! मह धूयाए कमलसिरीए तुह भत्तुणो उवरि महंतो अणुरागो, ता जइ तुमं असंतोसं न करेसि ता देमि से तं' । रज्जसिरीए भणियं 'ताय ? महंतो^{११} मह पमोओ, ता घरेउ ताओ मह भगिणीमणो-रहे' । सेट्ठिणा भणियं 'पुत्ति ! जइ एवं ता तुह उच्छंणे चेव पक्खित्ता कमलसिरी, अओ परं तुमं चेव जाणसि' । रज्जसिरीए जंपियं 'ताय ! महापसाओ' । देवधरो वि भणिओ 'पुत्त ! गिण्हाहि तुहाऽणुरत्ताए एयाए करं करेणं' ति । 'जं ताओ आणवेइ' त्ति पडिवण्णमणेण । तओ महाविभूईए कारियं पाणिग्गहणं सेट्ठिणा । तओ रायसिरी-कमलसिरीणं दिण्णं दोण्ह वि तुल्लमाभरणाइयं । काराविओ महाववहारं जामाउओ । विट्ठवए पभूयं दविणजायं । विणिओयए पुव्वलद्धं जिणभवणाइसु ।

1 O D मंडेइ । 2 O D 'या पु' । 3 O D 'ए भणियं । 4 O D 'ण सोहणे' । 5 A B रज्जसिरी । 6 O D 'सच्चविल' । 7 O D नीसहं । 8 A B पयम्मि । 9 O D 'लक्खामि । 10 O D 'री 'चट्टे ! मह । 11 O D 'तो से पसाओ, ता । 12 O D 'णीए मणो' । 13 A B पुत्त ! जइ ।

इओ य विवाहदिणनिमंतियाऽऽगयाए कमलसिरिवयंसियाए मइसागरमंतिधूयाए पउमसिरिनामाए दट्टण देवधरं कया सहीण पुरओ महापइण्णा, अवि य—

‘जइ परिणइ देवधरो हला । ममं कहवि दिव्वजोएण । ता भुंजामि भोए, अण्णह नियमो इहं जम्मे’ ॥ ४९

तं च तारिसं तीए महापइण्णं सोऊण से सहीहिं साहियं तज्जणणीए पियंगुसुंदरीए । तीए वि मइसायरमंतिणो । तेण वि हक्कारिऊण सेट्ठी दिण्णा सगळरवं देवधरस्स पउमसिरी । उव्वूढा महाविभूईए । दिण्णं मंतिणा तिण्ह वि सैमाणमाभरण्णायं ।

तओ नीयं राइणो पायवंदणत्थं बहुवरं मंतिणा । सम्माणिऊण निवेसियं वरासणेसु राइणा । देवधर-
रूवाइसएण जाव रंजियमणो चिट्ठइ राया ताव ‘वरपत्त’त्ति सव्वालंकारविभूसिया जणयचरणनमणत्थं पेसिया
कित्तिमइदेवीए नियतणया देवसिरी नाम । सा य समागतूण निवडिया जणयचलणेसु । निवेसिया निययंके
राइणा । निरूविया य सव्वंगेसु जाव संपत्तजोव्वण त्ति । तओ जाव तीए जोगवरनिरूवणे चित्तं देइ राया
ताव दिट्ठा देवसिरी निव्वराणुरायपरवसाए चलंततारयाए सकडक्खचक्खए पुणो पुणो देवधरं निरिक्खंती ।
तओ चितियं नरवइणा ‘हंत ! अच्चंताणुरत्ता लक्खिज्जए एसा एयम्मि, रूवाइगुणपगरिसो य एसो, ता
अणुहवउ वराई जहिच्छियवरसोक्खं’ ति । भणिओ मइसागरो जहा ‘एसा वि देवसिरी गुणयणजलहिणो
तुह जामाउयस्स मए दिण्णा’ । मंतिणा भणियं ‘महापसाओ’ । तओ राइणा करावियं महाविच्छेदुं पाणिग-
हणं । दिण्णं चउण्हं पि जणीणं समाणमाभरणाइयं, दिण्णो य नरकेसरिपडिरायसीमासंधीए समथरज्जपहाणो
महाविसओ । निरूविया देवधरेण तत्थ नियमहंतया । सयं च रायदिणसव्वसामगीपडिपुण्णसत्ततलमहा-
पासायट्ठिओ रज्जसिरीपमुहचउभारियापरिवुडो विसयंसोक्खमणुहवंतो दोगुंदुगदेवो व्व कालं गमेइ ।

इओ य सुयं नरकेसरिराइणा जहा ‘मह संधिविसओ दिण्णो नियजामाउगवणियगस्स’ । तओ
कोवानलफुरंतजालाकरालमुहकुहरभासुरेण भणिओ नियपरियणो नरकेसरिराएण जहा ‘पेच्छइ भामंडल-
राइणो अम्हाणमुवरि केरिसा पराभववुद्धी, जेण किराडो अम्ह संधिपरिपालगो ठविओ, ता विलुपह तव्विसयं
जेण न पुणो वि एवं करेइ’ । तओ तव्वयणाणंतरमेव विलुत्तो सव्वो वि देवधरविसओ, निवेइयं च एयं
भामंडलराइणो । तओ समुप्पण्णपराभवामरिसवसपरवसेण तक्खणमेव ताडाविया पयाणयमेरी राइणा, तओ
निगंतुमारद्धं राइणो सेक्कं^८, अवि य—

गलगज्जियभरियनहा कणयकयाऽऽहरणतडिचमक्किळा । पज्जरियदाणसलिला चलिया करिणो नवधण व्व ॥ ५०

मणपवणसरिसवेगा तिकखखुरुक्खणियखोणिरयनियरा । कुंचियमुहघोरवा विणिग्गया तुरयसंधाया ॥ ५१

मंजीरयरवपूरियदिसिविवरा त्रिविहधयवडसणाहा । सव्वाऽऽउहपडिपुण्णा विणिग्गया तुंगरहनिवहा ॥ ५२

दप्पिट्ठदुट्ठपडिवक्खसुह^{१०}डिनिट्ठवणजायमाहप्पा । वगंता बुक्कंता संचळा पक्कपाइक्का ॥ ५३

गयगज्जिय-रहघषघण-हयंहीसिय-सुहडसीहनाएहिं । बहुतूरनिनाएण य फुट्टे^{११} व नहंगणं सहसा ॥ ५४

एवं च पक्खुभियमहासमुदरवतुलं निग्घोसमायणिऊण पुट्ठो कंचुगी देवधरेण, अवि य—

‘किं फुट्टइ गयणयलं ?, दलं मही ?, किं तुडंति कुलसेला ? । किं^{१३} व युगंतो वट्टइ ?, भइ । जमेयारिसो घोसो’ ॥ ५५

तओ तेण विण्णायपरमत्थेण सव्वं सवित्थरं साहियं । तओ पराभवजणियकोव्वुंफुरंतओट्टेण तिवलीतरंग-
भंगुरभालवट्टेण पुणो पुणो छुरियानिवेसियपउट्टेण भणियं देवधरेण ‘अरे ! लहं पगुणीकरेह मत्तमायंगं

1 O D °सिरीए वयं । 2 O D °ए । तीए । 3 O D समाभरं । 4 A B °णाहं । तओ । 5 O D °बसुहमणुं ।
6 O D °गवापि । 7 O D °रायएण । 8 O D °जं, गलं । 9 A B °घणो व्व । 10 O D °डविहवणं । 11 A B
°यवु[गु]रुसुहडं । 12 O D °इ यं नहं । 13 O D किं च युगंतो वट्टइ, भइ जओ एरिसो घोसो । 14 O D °वफुरंतं ।

जेण तायमणुगच्छामि' । तहाकयं निउत्तपुरिसेहिं । सयं च ण्हायविलित्तालंकियदेहो निवडसियकुसुमोवसो-
हिओ पहाणदुगुल्लनिर्वसणो उदंडपुंडरीयनिवारियाऽऽयवो गहियजमजीहाकरालकरवालो आरोहिउं जयकुंजरं
पत्तो रायसमीवे । दिट्ठो य राइणा समागच्छमाणो, चितियं च 'धण्णो हं जस्सेरिसो जामाउओ, अहवा
कर्यसुकयकम्मा देवसिरी जीसे एसो भागावडिओ' । इत्थंतरम्मि य चलणेसु निवडिऊणं विण्णत्तं देवधरेण
'देव ! न मत्तमायंगे मोत्तूण गोमाउएसु केसरिकमो निवडइ, ता देह ममाऽऽएसं जेण अहं चेवं सासेमि तं
दुरायारं, किंच अहं 'वणिओ'त्ति कलिऊण ल्ळिओ तेण मह विसओ, ता देव ! मए चेव तत्थ गंतव्वं' । राइणा
वि हरिसभरुब्भिज्जमाणरोमंचेण भणियं 'वच्छ ! मा एवं विण्णवेसु, न य मम सयमगच्छंतस्स संतोसो भवइ' ।
तओ लक्खिऊण भावं ठिओ तुण्हिक्को एसो । खणंतरेण अगगमणत्थं विण्णत्तमेएण 'देव ! देहि' आएसं' ।
नरवइणा संलत्तं 'विण्णवसु पसायं' । तेण भणियं 'देव ! जइ एवं तो' अगगाणीएण पसाओ भवउ' ।
नरनाहेण भणियं 'पुत्त ! न सुंदरमेयं, जओ नाऽहं विओयं सोढुं समत्थो, गव्वयसत्तगयं अगगाणीयं' । तेण
भणियं 'पइदिणं सिग्घवाहणेहिं समागतूण देवपाए पणमिस्सामि' । तओ तन्निच्छयं नाऊण पडिवण्णं
नरपट्टणा । अणवरयं च गच्छमाणा पत्ता विसयसंधि ।

तओ चारपुरिसेहितो नाऊण जंपियं पडिवक्खनरनाहेण 'अरे ! गिण्हह अविण्णायअम्हसामत्थं अगगाणीए
समागच्छमाणं तं किराडं' । तओ तव्वयणाणंतरमेव सन्नद्धं सव्वं पि सेणं । तस्समेओ अप्पतक्किओ चेव
समागओ एसो । तं च समागच्छंतं पेच्छिऊण लहुं चेव सन्नज्झिय संपलगं देवधरसेणं, जायं च महा-
ऽऽओहणं, अवि य-

कत्थइ करालकरवालकप्परिजंतनरसिरकवालं । कत्थइ उव्वभडनच्चिरकबंधकयविविहपेच्छणयं ॥ ५६
कत्थइ सुतिकवकुंतगाभिन्नकरिकुंभगलियमुत्तोहं । कत्थइ मुग्गरचुणियकडयडभजंतरहनियरं ॥ ५७
कत्थइ रुहिरासवपाणतुट्टनच्चंतडाइणिसणाहं । कत्थइ नरमंसामिसभक्खिरफेक्करियसिवनिवहं ॥ ५८
कत्थइ धणुगुणखिप्पंततिकवसरविसरल्लइयनहविवरं । कत्थइ सत्थक्खणखणसंघट्टुंतसिहिंजालं ॥ ५९
कत्थइ सुण्णासणसंचरंतगय-तुरय-रहवरसमूहं । कत्थइ भडपरितोसियसुरगणमुच्चंतकुसुमभरं ॥ ६०
कत्थइ मीसणकयविविहखवकिलिकिलियपेयसंधीयं । कत्थइ करालकत्तियवावडकरक्खसीभीमं ॥ ६१
इय रुदे समरभरे हत्थाऽऽरोहं पयंपई कुमरो । 'रे ! नेहि मज्झ हत्थिं नरकेसरिकरिसमीवम्मि' ॥ ६२
'आएसु' त्ति पयंपिय चुंवावइ रिउकंरिस्स दंतगो । नियकरिवरदंतोहिं विण्णाणवसेण सो मिंठो ॥ ६३
अह उल्लित्तु पत्तो नरकेसरिसिंधुरम्मि देवधरो । जंपइ 'एस किराडो पत्तो हं राय ! उट्ठेहि ॥ ६४
गिण्हसु आउहमिहिं, पेच्छुं मम वणियसंतियं विरियं' । 'नीओ'त्ति अरुइयं पि इ ल्ळे निवो खगवररयणं ॥ ६५
अमरिसवसेण राया जा पहरं देइ ताव कुमरेण । वंचित्तु तयं वद्धो राया वरदप्पकलिण ॥ ६६

इओ य जाणावियं परवलागमणं पर्वणवेयवरियासंपेसणेण कुमरंमंतीहिं भामंडलराइणो । सो वि पहाण-
वलसमेओ समागओ तुरियतुरियं । कुमारेण वि समप्पिओ नरकेसरी । तेणावि सहरिसं समालिगिऊण कुमारं
छोडाविया नरकेसरिवंधा । सम्माणिऊण भणिओ जहा 'कुमारभिच्चो होऊण भुंजसु नियरज्जं' । सो वि
कुमारस्स दाऊण नियतणयं मित्तसिरिं अभिमाणधण्याए मोत्तूण रज्जं निक्खंतो सुगुरुसमीवे । नरनाह-कुमारा
वि नरकेसरिपुत्तं रज्जे अहिसिंचिऊण समागया नियनयरीए ।

1 O D 'निय(यं)सणो । 2 O D 'यकम्मा । 3 O D चेवासासेमि । 4 O D न मम । 5 O D देह ।
6 O D ता । 7 O D 'पुरिसेहिं नाड' । 8 A B 'वाइ' । 9 O D 'एसो' त्ति । 10 O D 'करिद्वंद' ।
11 O D 'सु वणियस्स सं' । 12 O D पहाणवे' । 13 O D कुमार' । 14 O D 'ययनय' ।

तओ पत्थावं नाऊण भणिया सव्वे वि नियंसुया नरवइणा 'पुत्ता ! जइ तुम्हाण वि पडिहाइ तो अहिसिंचामि तुम्ह भणिणीपयिं रज्जे' । तेहिं भणियं 'करेह, जं वो रोयइ अणुग्गहो एस अम्हाणं' । तओ संसिऊण मंति-महंतयाणं पहाणलग्गे अहिसित्तो दोसु वि रज्जेसु कुमारो । सयं च गहिऊण सामणं जाओ सकज्जसाहगो भामंडलराया ।

देवधरनरिंदेस्स वि नरकेसरिसामंतेहिं सहोवायणेहिं दिण्णाणि अट्ठाइज्जसयाणि कण्णयाणं, नियन-रिंदेहि वि एवं चेवं । एवं च जायाणि पंच सयाणि पंचुत्तराणि देवीणं, ठविया सव्वासिं अगमहिंसी रज्जसिरी । भुंजए उदारभोए । जाओ महासासणो नरवई ।

अण्णया पुव्वावत्थं सुमरिऊण देवी-नरिंदेहिं पयट्ठाविया जिणसासणस्स अम्मुण्णई, तहा य-काराविज्जंति जिणमंदिराई, पईट्ठाविज्जंति तेसु विंवाइं, समायरिज्जंति ण्वण-विलेवणपूइणाइं, निव्वत्तिज्जंति अट्ठाहियामहिमाओ, घोसिज्जंति अभयप्पयाणाइं, भामिज्जंति रहवरा, दिज्जंति दीणा-ऽणाहाण अणुकंपादाणाइं, विहिज्जंति साहम्मिय-पडिवत्तीओ, वियरिज्जंति साहु-साहुणीणं भत्तिपुंवाइं महादाणाइं, लिहाविज्जंति पुत्थयाइं पूइज्जंति विहीए, सुव्वंति जिणभासियाइं, सेविज्जए सामाइयाइयमावस्सयं, धिप्पए पव्वदियहेसु पोसहं, किं वड्डुणा ?, जहा जहा जिणसासणस्स अम्मुण्णई भवइ तहा तहा कुणंताणं वच्चए कालो ।

अण्णया समागओ चउनाणसंपण्णो भयवं जसभइसूरी । गओ राया तव्वदणत्थं सह देवीए । वंदिओ भावसारं सूरी । निसण्णो सुद्धभूमीए, समाढत्ता य भयवया धम्मदेसणा, अवि य-

रिद्धी सहावचवला, रोग-जराभंगुरं हयसरीरं । सुविणयसमं च पेम्मं, ता चरणे आयरं कुणह ॥ ६७

गिहिधम्म-साहुधम्माण अंतरं जेण जिणवरिंदेहिं^{१९} । कणयगिरि-सरसवेहिं निदिट्ठं समयसारम्मि ॥ ६८

विसयसुहनियत्ताणं जं सोक्खं होइ इत्थं साहूणं । परतत्तिविरहियाणं चक्कहरस्सावि तं कत्तो ? ॥ ६९

वहुज्जम्मंतरसंचियकिलिद्धगुरुकम्मसेलनिद्वलणं । मुणिगणसेवियमेयं चारित्तं कुलिससारिच्छं ॥ ७०

एगदिणदिक्खिओ वि हु वंदिज्जइ रायरायमाईहिं । चारित्तस्स पहावो एसो नरनाह ! पच्चक्खो ॥ ७१

एगदिवसम्मि जीवो पव्वज्जमुवागओ अणण्णमणो । जइ वि न पावइ मोक्खं अवस्स वेमाणिओ होइ ॥ ७२

कंचण-मणिसोवाणं थंभसहस्सूसियं सुवण्णतलं । जो कारेज्ज जिणघरं तस्स वि तवसंजमो अहिओ ॥ ७३

ता उज्झिऊण नरवर ! गिहवासं सव्वदुक्खआवासं । गिणहसु मुणिकयवासं चरणं संसारणिण्णासं ॥ ७४

तं च सोऊण संजायचरंणपरिणामेण विण्णत्तं राइणा "भयवं ! रायसिरिपुत्तं गुणहरं जाव रज्जे अहिसिंचामि ताव तुम्ह पासे गिण्हस्सामि जमेयं तुम्हेहिं वणिण्यं चरित्तं, परं ताव अवणेह एयं संसयं 'किमहं देवी य वालत्ते चेव सयणविरहियाइं जायाइं ?, किं वा महादारिदाभिभूयाइं संवुत्ताइं ?" । भयवया भणियं 'सुण महाराय !

इओ अईए^{१८} दुइए भवगहणे नंदिवद्धणे गामे आसि तुमं कुलवद्धणो नाम कुलपुत्तगो, महादेवी वि संतिमई नाम तुह भारिया । पयईए तणुकसायाणि दाणरुईणि य । अण्णया य पहपडिवण्णं विहरमाणं समागयं तुम्ह गेहे साहु^{१९}वलयं, तं च दट्ठूण भणियं तुमए^{२०} 'पिए ! पिच्छ एए अदिण्णदाणा कुंडुव-सुहि-सयणपरिपालण-पराभगा भिक्खं भमंति, को वा एएसिं सयणविरहियाणं तवोत्ति । संतिमईए भणियं 'नाह ! एवमेयं, नत्थि संदेहो, सुट्ठु लक्खियं अज्जउत्तेणं' । तप्पच्चैयं च बद्धं सयणविओयजं निविडकम्मं ।

- 1 A B पुत्त ! । 2 O D 'पहं रं' । 3 O D 'महलयाणं । 4 G दिन्नाइं । 5 A B 'व । जाव जायाणि । 6 O D 'या य पुव्वा' । 7 O D कारवि' । 8 A B 'इट्ठवि' । 9 A B 'सु वि विं' । 10 O D 'पुव्वयाइं । 11 O D 'संपुण्णो' । 12 O D 'देण । 13 A B तओ वि । 14 O D सयलदु' । 15 A B 'रणाणुराण्ण । 16 O D तुम्हेहिं । 17 O D चारित्तं । 18 O D 'ए भव' । 19 O D 'जुयल' । 20 O D 'ए पेच्छ । 21 O D कुंडुव' । 22 A B 'अयं वद्ध' ।

इओ य अत्थि तम्मि गामे पभूयधणसमिद्धं एगं जिणमंदिरं, पडियगए य तदव्वं महाधणवई जिणदेवो नाम सावगो । अण्णया य वयणविप्पडिन्नत्तीए पराभूओ जिणदेवेण तुमं, गिहागएणं कहियं संतिमईए । तीए भणियं 'नाह ! सो देवडिगिरिओ देवदव्वेण मयंधो न किं पि पेच्छइ, ता सोहणं होइ जइ तं देवदव्वं कहिचि विणस्सइ' । तुमए भणियं 'पिए ! सुंदरं संलत्तं, ममावि एवं चेवाऽभिरुइयं' । तेण य संकिलिट्ठ-परिणामेण निव्वत्तियं दालिदपच्चयं कम्मं । अणालोइयपडिक्कंताणि य मरिऊण जायाप्पि तुव्वे त्ति ।

तं च सोऊण जायं तेसिं जाइस्सरणं । भणियं च णेहिं 'एवमेयं नत्थि संदेहो, अवगयमेयं जाइस्सरणेण सव्वमहेहिं, परमेयं रज्जं कस्स कम्मस्स फलं ?' । भयवया भणियं 'जमित्थेव जम्मे तथा तुव्वेहिं साहु-साहुणीणं भत्तीए दाणं दिणं तमिहलोए चेव फलयं संवुत्तं, भणियं चाऽऽगामे—

इहलोए कडा कम्मा इहलोए चेव उईरिजंति, इहलोए कडा कम्मा परलोए उईरिजंति, परलोए कडा कम्मा इहलोए उईरिजंति, परलोए कडा कम्मा परलोए उईरिजंति ।

ता सव्वहा सुहाणुट्ठाणे जत्तो कायव्वो' त्ति । तओ 'इच्छं'ति पडिवज्जिऊण गओ निवो नियगेहे । ठाविऊण कुमारं रज्जे महया विभूईए देवी-निवेहिं गहियं सामण्णं । पालियं निक्कलंकमहाऽऽउयं जाव अणसणविहाणेण गयाणि दुवालसमकप्पे । तओ चुयाणि महाविदेहे सिज्झिस्संति' त्ति ।

देवधरकथानकं समाप्तम् । २५.

*

साम्प्रतं देवदिनकथानकमाख्यायते—

[२६. देवदिनकथानकम्]

अत्थि इहेव जंवुद्दीवे^१ दीवे भारहे वासे तिहुयणालंकारभूयं तिहुयणपुरं नाम नयरं । तत्थ य दुव्वारवेरितिमिरभरपसरदिणयरो तिहुयणसेहरो नाम राया । तस्स य सयलंतेउरप्पहाणा तिहुयणा नाम देवी । तीसे य कुच्छिसमुब्भवो तिहुयणदत्तो नाम कुमारो ।

इओ य तम्मि चेव नयरे अट्टारससेणिप्पसेणिनायगो अहिगयजीवा[-ऽजीवा]इपयत्थसत्थो राइणो माणणिज्जो सुमई नाम सेट्ठी । तस्स य विणिज्जियामरसुंदरीरूवा चंदप्पहा नाम भारिया । तीसे य रायग-पत्तीए तिहुयणाए सह महंता पीई । अण्णया य 'माउसिय'त्ति काऊण नियपुरिसपरिवारिओ गओ तिहुयणदत्तकुमारो चंदप्पहाए गेहे । ण्हविय-विलित्ता-ऽलंकियदेहो' काऊण निवेसिओ निययंके तीए, अर्घाओ उत्तिमंगे, चित्तिउं च पवत्ता, अवि य—

'धण्णा कयपुण्णा सा मज्झ सही, तीए जीवियं सहलं । कयलक्खणा वि स च्चिय जीसे एवंविहो पुत्तो ॥ १

अण्णाओ वि नारीओ सुलद्धजम्माओ जीवलोगम्मि । जाओ नियकुच्छिसमुब्भवाण वरडिंभरूवाणं ॥ २

मम्मणपयंपिराणं उच्छंगनिवेसियाण उल्लावे । दिति महुस्सरणं नाणाविहचाडुयपराणं ॥ ३

अहयं^२ तु पुण अधण्णा एत्तो एगयरमवि न संपत्ता' । इय चित्ताए दीहं नीससिय विसज्जए कुमरं ॥ ४

तओ जाव पत्तो गेहे ताव पुच्छियं देवीए 'किणोसो सव्वालंकारभूसिओ कओ कुमारो ?' । कहियं च परियणेणं जहा 'तुह वयंसियाए, परं कीरउ कुमारस्स लवणुत्तारणाइयं, जओ कुमारस्सोवरि खित्ता तीए नीसासा' । देवीए भणियं 'मा एयं जंपह, तीए नीसासा वि कुमारस्साऽऽसीवाया भविस्संति' । तओ ठिओ

1 O D °ण य क° । 2 O D °एयं चाभिरु° । 3 O D °लोगकडा । 4 O D °तत्तो । 5 A B °त्ति । देव° । 6 A B °वे भार° । 7 O D °हो य का° । 8 O D °यं पुणो अध° । 10 4 O D °रविभू° ।

तुण्हिक्को परियणो । देवीए य चित्तियं 'हंत ! किं कुमारं दडूण तीए मुक्का नीसासा ? हुं नायं, जओ अपुत्ता सा, तां किं मे सहियत्तणेणं जइ से नियतणयं दाऊण न पूरिज्जंति मणोरहा' । एवं च चिंताउराए समागओ राया । पुच्छियं च तेण 'देवि ! किमुब्बिग्गा विय लक्खीयसि ?' । तओ साहियं जहट्टियं चैव तस्स तीए । तेण भणियं 'जइ एवं ^१तो मा उब्बेयं करेहि, तहा हं उवायं पेच्छेस्सामि जहा तुह सहीए पुत्तो भविस्सइ' । देवीए भणियं 'नाह ! महापसाओ' । तओ वीयदिवसे भणिओ सेट्ठी राइणा 'अपुत्तो तुमं, ता पुत्तुप्पायणयं आराहेहि भयवइं महकुलदेवयं तिहुयणेसरिं देवि, जओ सन्निहियपाडिहेरा सा भयवइं देइ आराहिया जम्मगियं' । सेट्ठिणा भणियं 'देव ! किमेइणा ? जइ पुव्वकम्मोवत्तो ता भविस्सइ पुत्तो' । राइणा भणियं 'जइ वि एव तहा वि ममोवरोहेण कायव्वमेवेयं' । तओ 'रायाभिओगो'त्ति चित्ते परिभाविऊण पडिवज्जिऊण सव्वं गओ नियगेहे । कहिओ बइयो चंदप्पहाए । तीए लवियं 'नाह ! एवं कज्जमाणे सम्मत्तलंछणं भविस्सइ' । सुमइणा भणियं 'पिए ! रायाभिओगेण कज्जमाणे न सम्मत्तकलंकमुप्पज्जइ' । तओ अण्णदियं हम्मि गहिय सव्वं सामग्गिं सभारिओ गओ तिहुयणेसरिंमंदिरे सेट्ठी । ण्हवण-विलेवणपूयाइयं कैराविऊण भणिया देवया "भयवइ ! देवो भणइ 'भयवइं पुत्तं मगसु', ता देहि मे पुत्तं" । तओ देवयाए चित्तियं 'अहो ! निरवेक्खया एयस्स, तहा वि नियपसिद्धिनिमित्तं कायव्वं चैव एयस्स सन्निहाणं' । ति चित्तिऊण भणियं देवयाए जहा 'भइ ! होही ते पुत्तओ' । तेण भणियं 'को पच्चओ ?' । 'दूमेमि मणागमेयं निरवेक्खं'ति चित्तिऊण जंपियं देवयाए 'जया गम्भो भविस्सइ तया तुह धरिणी देववंदणयं पविसमाणी जिणहरं निवडंतयं पेच्छिस्सइ सुविणे' । 'धम्मपडणीओ ^२होहि'त्ति मणागं दूमियचित्तो गओ सेट्ठी नियगेहे ।

तओ अण्णया कयाइ देवयाकहियसुमिणं पासिऊण विउद्धा से भारिया । निवेइयं च तीए तस्स जहा 'सामि ! दिट्ठो सो मए सुविणगो किंतु सविसेसो, जओ किलाऽहं गहियपूयोवगरणा जाव पविसामि जिणमंदिरं ताव पेच्छामि निवडंतयं, उवरिपडणमएण य उप्पि पलोयंतीए पूइओ भयवं, तओ जाव वाहिं निग्गच्छामि ताव तं सव्वं पुणणवीभूयं पुत्तिं एगपडागमवि अपुत्तं पहाणपंचपडागोवसोहियं दडूण जायहरिसा विउद्धा, संपयं तुमं पमाणं' । तेण भणियं 'पिए ! आवायकडुओ वि परिणइसुंदरो एस सुविणगो, ता ^३होही ते पुत्तो, पढमं आवइभायणं होऊण पच्छा महारिद्धिसमुदयं पाविस्सइ' । तीए वि 'एवमेयं'ति पडिवज्जिऊण बद्धो सउण-गंठी । तओ संपज्जंतसयलमणोरहा पसूया नियसमए सव्वंगसुंदराहिरामं दारयं । बद्धाविओ सुहंकराहिहाणाए सदासचेडीए सेट्ठी । तीसे य पारिओसियं दाऊण कयं महावद्धावणयं । अवि य—

वज्जइ तूरु गड्डिसदाउल्ल, नच्चइ वारविलासिणिपाउल्ल ।

दिज्जइ दाणु अवारियसत्तउ, एइ महायणु वद्धावंतउ ॥ ५

आयारि ^४मइ समत्थइं किज्जहिं, सयणाणि य उवयार लइज्जहिं ।

मेळाविज्जहिं सयलइं ^५वंदइं, पडिलाहिज्जहिं मुणिवरविंदइं ॥ ६

जिणवरविंवइं संपुइज्जहिं, सयण असेस वि सम्माणिज्जहिं ।

अहवा किं वणिज्जइ तेत्थु, संतेउरु निवु आगउ जेत्यु ॥ ७

१ O D तो । २ O D ता मा उब्बेयं कं । ३ A B 'त्तो वि भवि' । ४ A B 'वयं महा' । ५ O D 'यणसि' । ६ A B वं ता ममो' । ७ O D 'ओ मेहे । ८ O D 'दिणम्मि । ९ O D 'सरिमंदिरं से' । १० O D कारवि' । ११ O D पुत्तो । १२ O D होहिइ' ति । १३ O D 'सुविणयं पा' । १४ O D 'तु एसो विसे' । १५ O D 'व्वं पंच' । १६ O D 'होही पुत्तो' । १७ O D 'निययस' । १८ O D 'मय समच्छहिं किं' । १९ A B 'जइ स' । २० O D वंदहिं । २१ A B 'जइ सु' ।

एवं च कमेण वत्ते वद्धावणयमहूस्वे, पत्ते दुवालसमवासरे कयं दारयस्स नामं देवदिण्णं त्ति । पवद्ध-
माणो य जाव जाओ अट्टवारिसिओ ताव समप्पिओ कलायरियस्स । गिण्हए असेसाओ कलाओ ।

अण्णया य अणज्जयणदिणे उवविट्ठो कहिंच्चि वक्खाणे । तत्थ य तम्मि समए वक्खाणिज्जए
दाणधम्मो यथा—

दानेन भूतानि वशीभवन्ति, दानेन वैराण्यपि यान्ति नाशम् ।

परोऽपि वन्धुत्वमुपैति दानाद्, दानं हि सर्वव्यसनानि हन्ति ॥ ८

दानेन चक्रित्वमुपैति जन्तुर्दानेन देवाधिपतित्वमुच्चैः ।

दानेन निःशेषयशोभिवृद्धिर्दानं शिवे धारयति क्रमेण ॥ ९

एवं च सोऊण चितियमेएण ‘अहो ! दाणमेवेगं इहलोए चेव सब्ववसणनिवारणक्खमं सिवसुहप्पयं
चेत्थ वन्नियं, ता तत्थेव जत्तं करेमि’ । तओ देइ चट्टाईणं खाउयमाइ । पुणो पवद्धमाणो भंडागाराओ घेत्तूण
दव्वं देइ किविण-वणीमगाईणं, पूएइ जिणत्रिवाइं, पडिलाहए भत्तिजुत्तो भत्त-पोत्त-पत्ताइएहिं साहु-साहुणीओ,
सम्माणेइ साहम्मियजणं । तओ अइपभूयदव्वविणासं दट्ठूण विण्णत्तो सेट्ठी तण्हाभिभूयाहिहाणेण भंडागारिएण
‘सामि ! देवदिण्णो दाणवसणेण पभूयं अत्थसारं विणासेइ’ । सेट्ठिणा भणियं ‘मा निवारेहिसि, देउ, पुज्जिस्सइ
दितस्स ई’ । तेण भणियं ‘कहमहं संखं वियाणिस्सामि ?’ । सेट्ठिणा जंपियं ‘पढमं चेव संखिऊण पगुणीकाऊण
‘मेलेज्जसु’ । सो वि^० तहेव करेइ । इयरो वि जं जं पडिहाइ तं तं देइ । एवं च वच्चए कालो । इओ य अत्थि
तण्हाभिभूयस्स मुट्ठाए भारियाए कुच्चिसमुव्भवा अइरूवस्सिणी वाला नाम कण्णया । ‘अइपंडिय’त्ति
काऊण लोएण वालपंडियं त्ति नामं कयं । सा य परिव्वभंती गया दिट्ठिगोयरं देवदिण्णस्स । दट्ठूणं य
चितियमणेण । अवि य—

“अकरप्फंसमिमीए नूणं रूवं विणिम्मियं विहिणा । जेण कैराऽऽलिद्धाणं न होइ एयारिसी सोहा ॥ १०

सव्वाण वि रमणीणं मन्ने घेत्तूण रूवलावणं । विहिण्णसा निम्मविया, कहऽण्णहा एरिसं रूवं ? ॥ ११

अवियारा वि य वाला जहिं जहिं जाइ मंथरगईए । तहियं तहियं तरुणा मयणेण परव्वसा हुंति ॥ १२

किं वहुणा ? निम्मविया एसा मयणस्स नणु पयावइणा । वहुनरवसियरणत्थं महोसही फुरियसेइळा ॥ १३

सो च्चिय धण्णो, सो चेव सूहवो, तस्स जीवियं सहलं । एईए वयणकमले अलि व्व जो पियइ मयरदं ॥ १४

किं तस्स जीविणं एईए थणत्थलीए उवरिम्मि । अइवित्थडम्मि जो न वि लोहइ दंडाऽऽहयअहि व्व ? ॥ १५

किं वा वि हु वहुएणं ?, सुरयामियनिवहतियससरियाए । एईए सव्वंगे मज्जइ हंस व्व सो धण्णो” ॥ १६

इय अच्चंतणुरत्तो चितइ “कह मज्ज होहिई एसा ? । हुं, नायं ‘से जणयं करेमि दाणाइसंगहियं’ ॥ १७

जओ भणियं—

जं गिण्हिऊण इच्छह तं पढमं आमिसेण गिण्हह । पच्छा आमिसल्लुट्ठो काहिइ कज्जं अकज्जं वा ॥ १८

जई एयं न पावेमि तो अवस्स मए इओ निगंतव्वं, ता जाणावेमि केणइ अलक्खोवाएण एयं से
जणयस्स तीए य” ।

1 CD वित्ते । 2 OD °त्पत्ताइ° । 3 AB °ण्हाभूया° । 4 OD वि । 5 AB मिहिज्ज° । 6 OD
वि तं तहे° । 7 AB य तण्हाभूय° । 8 OD कुच्चिसि समु° । 9 CD °ण चित्ति° । 10 AB करालिद्धाए ।
11 OD एईए थणत्थली° । 12 OD °मह(य)वद्धति° । 13 AB सव्वंगं । 14 OD मिन्देह । 15 OD
°सबद्धो काही कज्जं । 16 AB °इ य एवं न ।

तओ दिण्णो अण्णम्मि दिणम्मि पहाणहारो तण्हाभिभूयस्स । तेण भणियं 'सामि । किमेस हारो ?' । कुमारेण भणियं 'हारो हं, तुमं पुण पडिहारो, ता तुह समप्पिओ जहाजुत्तं करेज्जासि' । तेण वि वयणपरमत्थ-मयाणमाणेण तदुवरोहेण गहिओ । समप्पिओ बालपंडियाए । तीए पुच्छियं 'ताय ! किमेस हारो ?' । तेण भणियं 'दिण्णो देवदिण्णेण' । तीए वि तदंसणाओ तह चेव समुप्पण्णरागाइरेगाए पुव्वमेव लक्खियकुमार-भावाए परमत्थवियाणणत्थं पुच्छियं 'ताय ! किं पुण भणियं कुमारेण ?' । तेण जंपियं 'एयं' ति । तओ तीए विण्णायपरमत्थाए पढियं—

'कोट्टह हारु न घल्लियइ, जेण कुणइ धननासु । सो हियडइ पर धारियइ, सयलसुहँ आवासु' ॥ १९

अस्यायमभिप्रायः—'कोट्टात्' प्राकारात् 'हारः' कुमारः 'न प्रक्षिप्यते' न निष्कास्यते येन करोति धननाशम्, किन्तु हृदयस्थ एव धार्यते येन सुखावासः, इति हृदयम् ।

जणएण तमवुज्जमाणेण न किंचि जंपियं । तीए 'वि 'वियड्डयाए एयं पओयणं सिञ्जिस्सइ'त्ति भाविऊण पत्थावेण विण्णत्ता जणणी 'अंव ! देह मं देवदिण्णस्स' । जणणीए भणियं 'वच्छे ! पंडिया वि किमयाणा विव जंपसि ?, जओ तुह जणओ वि तस्स कम्मयरो ता कहं तुह तेण सह संबंधो भविस्सइ ?, ता अण्णं किं पि समाणविहवं वरेसु' । तीए भणियं 'अंव ! करेहि ताव जत्तं, अण्णहा मंचयनिवडियाणं भूमी' । तहट्टिया चेव । तओ तीए दढाणुरायं लक्खिऊण मुद्धाए विण्णत्तं जहट्टियं चेव चंदप्पहाए । तीए वि साहियं भत्तुणो तेण भणियं "पिए ! सामण्णपुत्तो वि कम्मयरो अम्हाणं से जणओ, परं ममावि कहियं कुमारवयंसएहिं जहा 'कुमारो वि तीए दढमणुपुरत्तो' ता कुमारभावमुवलक्खिऊण जहाजुत्तं करिस्सामो" । पत्थावेण य जहा कुमारो निमुणेइ तहा पढियं सेट्टिणा—

'न त्यजेत् पितृ-मित्राणि, पत्न्या अपि न विश्वसेत् । तद्धनं च न गृहीयात्, स्वदासीं नैव कामयेत्' ॥ २०

लक्खियजणयभावेण य जंपियं कुमारेण 'ताय ! दुव्वलयमिच्ची निवडमाणा अट्ठिभतरनिवडिया उँदाहु बहिनिवडिया सोहणा ?' । सेट्टिणा भणियं 'अट्ठिभतरनिवडियाए न किंचि इट्ठगाइयं विप्पणस्सइ, अओ ईइसा चेव सोहणा' । तेण भणियं 'जइ एवं तो किमेयारिसं जंपियं तुम्भेहिं ?' । सेट्टिणा वि तव्भावं लक्खिऊण कओ महाविभूईए वीवाहो । पइदिणपवड्डुमाणाणुरायाइं सविसेससिं गारुम्भडाइं च जाव चिट्ठति ताव केणई पओयणेण य बहिनिगयं बालपंडियं दट्टुण नियसहीमुदिसिऊण जंपियं एगाए महिलाए, अवि य—

'सहि ! पुण्णभाइणीणं मज्जे एयाए दिज्जेए रेहा । जा एवंविहगेहे पत्ता बड्डुरिद्धिवित्तारे' ॥ २१

इयरीए भणियं—

'सहि ! मा जंपसु एवं, गयविहवनरेणं जइ समुव्वडा । कुणइ महंतं लच्छि तो हं मण्णामि पुण्णवइ' ॥ २२

तं सोऊणं वयणं चितइ अह बालपंडिया एवं । 'परिणइसुंदरमेयं वयणमहो ! जंपियमिमीए ॥ २३

ता दव्वविट्ठवणत्थं नियनाहं पेसिऊण अण्णत्थ । पुण्णोवज्जनिरया सयं च चिट्ठामि, जेणं सो ॥ २४

विट्ठवइ पभूयदव्वं' इय चितिय जा गिहम्मि संपत्ता । ता नियपइं नियच्छइ चिंताभरसायरे पडियं ॥ २५

तं च तारिसं दट्टुण पुच्छियं तीए 'नाह ! किमुव्विग्गो विय लक्खीयसि ? । तेण भणियं "पिए ! अत्थि महंतमुव्वेगकारणं, जओ अहमज्ज कयसविसेससिं गारो मित्तमंडलपरिवारिओ दिट्ठो दोहिं पुरिसेहिं, ताणिक्केण लवियं—

1 A B अण्णदि° । 2 A B °मं पाडि° । 3 O D °गाए पु° । 4 O D कोट्टहिं । 5 O D परे । 6 A B वि 'न वियड्डयाए [विणा] एयं । 7 A B दढाणुरत्तो । 8 O D उयाहु । 9 O D अओ सा चेव । 10 A B केणय प° । 11 O D विज्जेए । 12 A B °ण जं समु° ।

‘एसो चिय सलहिज्जइ एको जो ललइ ^१विविहरिद्धीए । वियरइ य महादाणं निरंतरं मत्तहत्थि व्व’ ॥ २६
वीएण तओ भणियं ‘किं भद ! पसंसिओ तए एसो । जो पुव्वपुरिसअज्जियलच्छि जणणि व मुंजेइ ॥ २७
जो नियभुयदंडज्जियलच्छीए कुणइ एरिसं चिट्ठं । तं चिय मण्णामि अहं सप्पुरिसं, कुपुरिसं इहरा’ ॥ २८
ता पिए ! देसंतरं गंतूण नियभुयादंडेहिं जाव नोवज्जिया लच्छी न ताव मे चित्तस्स निव्वुई भवइ” ।
तीए वि हरिसभरनिच्चभरंगीए जंपियं “नाह ! सुंदरो तेऽभिप्पाओ, जओ—

सो चिय सुहओ सो चेव पंडिओ सो विट्ठविण्णो । जो नियभुयदंडज्जियलच्छीए उवज्जए कित्ति ॥ २९
ता नाह ! पुज्जंतु ते मणोरहा, करेहि जहासमीहियं” । तेण चितियं “पवसिउकामे भत्तारे न का वि नारी एवं
जंपइ, जओ—

पवसंते भत्तारे सोक्खं नारीण जाइ नणु सव्वं । साहीणपिययमाणं हवंति संसारसोक्खाइं ॥ ३०
एसा य अभिन्नमुहराया एवं जंपइ ता नूणं अन्नासत्ता भविस्सइ, सोहणं च एयं जओ एसा वि पडिबंघट्ठाणं
न संजाया” । काऊण निच्छयं गओ जणयसयासे विण्णत्तो य, यथा—

‘तात ! मामनुजानीहि, धनोपार्जनकाम्यया । गच्छाम्यहं विदेशेषु, करोमि पुरुषक्रियाम्’ ॥ ३१

जनकेनोक्तम्—

‘विद्यते विपुलं वत्स ! कुलक्रमसमागतम् । धनं ते दानसम्भोगविलासकरणक्षमम् ॥ ३२
तत् तदेव नियुज्जानस्तिष्ठान्नैव निराकुलः । यतो वियोगं ते वत्स ! नैव सोढुमहं क्षमः’ ॥ ३३

देवदिनेनोक्तम्—

‘या पूर्वपुरुषैस्तात ! भूरिलक्ष्मीरुपार्जिता । तां भुज्जानस्य सत्पुंसः कथं न त्रपते मनः ? ॥ ३४
ततः प्रयच्छ मेऽनुज्ञां प्रसादाद्रेण चेतसा । स्वभुजोपात्तवित्तेन येन कीर्तिं करोम्यहम्’ ॥ ३५

तओ निच्छयं नाऊण विसज्जिओ जणणि-जणएहिं । जाव काउमाढत्तो सव्वं सामग्गि तओ ‘मा कयाइ
एसा निवारइ !’ त्ति मण्णभाणेहिं भणिया सुण्हा से जणएहिं ‘वच्छे ! देसंतरं गंतुकामो दीसइ ते भत्ता’ । तीए
भणियं “ताय ! तुव्वेहिं जायस्स सप्पुरिसपयमणुवत्तमाणस्स अज्जउत्तस्स जुत्तमेवेयं, यत उक्तम्—

स्थानत्यागं करिष्यन्ति सिंहाः सत्पुरुषा गजाः । स्थाने चैव मरिष्यन्ति काकाः कापुरुषा मृगाः’ ॥ ३६

तमायण्णिऊण ताणि वि तह चेव चित्तिऊण ठियाणि तुण्हक्काणि । संवूढे य कुमारे नियरासिसमप्पणेण
कया चउरासी वणियपुत्ता कुमारस्स सहाया सेट्ठिणा । तओ समागए सोहणदिणे गइंदाखुढो वियरंतो महादाणं
निगंतूण ठिओ पत्थाणमंगले कुमारो । बालपंडिया वि पहाणकरेणुयारूढा कयउक्किट्ठसिगारा पप्फुल्लवयणपंकया
गया कुमारदंसणत्थं । खणंतरेण विण्णत्तो ‘सामि ! देह आएसं’ । कुमारेण वि लोयाणुवित्तीए आवीलसमणियं
दिण्णं करवीडयं । तीए वि मुहे पक्खिविऊण ‘सामि ! पुणरवि तुमे दिण्णो चेव पविसिही मम मुहे तंबोलो’ त्ति
भणंतीए वद्धा वेणिया, पहट्ठमाणसा चेव गया नियगेहे । लौगो वि तं तारिसं दइण तह चेव चित्तं
पविट्ठो नयरं ।

कुमारो वि ‘अहो ! विचित्तं ईत्थीण चेट्ठियं, तं न नज्जइ को वि परमत्थो’ त्ति भावमाणो पयट्ठो अंगओ-
हुत्तो । कमेण य पत्तो गंभीरयं नाम वेलाउलं, जाव गयवरु व्व पहाणपासाओ व्व सुरयणो व्व मुणिवरो व्व
नरनाहो व्व मैयरहिओ, पेयवणं व संखदरिसणं व महासंखकुलाउलो, रहवर व्व सच्चको, देवकुलं व

1 A B विह्वरि° । 2 O D जमेसा वि । 3 A B °रय त्ति । 4 A B °माणेण म° । 5 A B गयंदा° ।
6 A B °य रंतओ म° । 7 G D °ण य वि° । 8 A B °ए मुहे । 9 A B °गो तं । 10 O D इत्थीचे° । 11 O D
ताव । 12 A B मंहरहि° ।

सपीढो, सेण व्व ससफरिओ, अव्वुद्धितो व्व उद्धंतमहंतकल्लोलेहिं, आलिंगयंतो व्व तरंगमालावाहाहिं, हक्कारितो व्व संखुब्भमाणजलयरमहानिनाएहिं, हसंतो व्व फेणद्वहासेहिं, आलवंतो व्व विहंगजंपिएहिं, दिट्ठो रयणायरो । पूइऊण य तं निरुवियाइं जाणवत्ताइं । ताण य मज्झाओ जिणवयणं व अक्खयं गुणाहारं सुचीवरऽद्वासियं नेगमाइट्ठाणं वरसियवडं महत्थुप्पत्तिकारणं सम्मासियजणकयविहवं बुद्धंतजंतुसंतोणतारणक्खमं पहाणदेवया-
हिद्धियं भाडियं महाजाणवत्तं । संकामियं समत्थं पि तत्थ भंडं ।

तओ संगहिएसु तंदुल-कणिका-जल-कट्ठाईसु कारुणं गुरु-देवपूयं, दाऊण महादाणं सपरियणो समारूढो जाणवत्ते । तओ समागयाए जलहिंवेलाए समाणिएसु पूयाविहाणेसु उब्भियासु नाणाविहपडागासु संचारिएसु आवल्लएसु उब्भित्तासु नंगरासु उद्धीकएसु कूवएसु उब्भिएसुं सिडेसुं उवउत्तेसुं कुच्छिधार-कणधार-गव्वे-ज्जय-निज्जामएसुं विमुक्क(कं) बंधणेहिंतो जाणवत्तं । साणुकूलवायजोगेण य थोवदिवसेहिं चेव ओगाढं वव्हूइं जोयणाइं जलहिमज्जे ।

इओ य सा बालपंडिया ण्हाण-विलेवण-विभूसाइवजिया पोसहनिरया आइंविळाइकुणमाणी पाएण साहुणीवसहीए चिट्ठइ । तओ अण्णया आवज्जियचित्तेहिं भणिया सा साहुणी-जणय-जणणी-सासू-ससुराइएहिं 'वच्छे ! अइसुकुमालं ते सरीरं, ता मा एवमइदुक्करं तवं करेहि' । तीए विण्णत्तं—

'मा कुणह गुरु ! खेयं, छम्मासा जाव ताव काहामि । कट्ठाणुट्ठाणमिणं, परओ पुण अणसणं घेच्छं ॥ ३७

जइ एइ न मे भत्ता परिपूरियनियमणोरहो इहयं । तो तुम्हाण समक्खं नियमेण इमं वयं मज्झ' ॥ ३८

तेहिं भणियं 'पुत्ते ! महंतं देसंतरं गओ ते भत्ता, न छम्मासेहिं तत्तो आगंतुं पारिज्जइ, तो मा एवंविहं पइण्णं करेहि' । तीए लवियं 'कया चेव एसा, न एत्थत्थे अण्णं किं पि भणियव्वं' । नाऊण से निच्छयं ठियाणि तुण्हक्काणि ।

अण्णया य निवडंतए महासीए अप्पावरणा अणावरिए य पएसे साहुणीउवस्सयस्संतो चेव रयणीए ठिया काउस्सगणेण । एत्थंतरम्मि य समागओ रइसेहरो नाम महानाहियवाई पयंडवाणमंतरो । दिट्ठा य सा तेण । तीए य रूवाइसयपरवसीकयमाणसेण पच्चक्खीहोऊण भणिया सा, अवि य—

'पडिवज्जसु मं बाले !, तुह गुणगणरंजिओ जओ अहयं । रइसेहरनामाणं देवं लक्खेहि मं सुयणु ! ॥ ३९

देवो वि किंकरो हं अज्जप्पभिइं तुहं पिए ! होहं । तीं पडिवज्जसु मं जेण दुल्लहं पुण इमं देहं ॥ ४०

पंचणहं भूयाणं समुदाएणं इमं जओ जायं । न य अत्थि कोइ धम्मो, न य परलोगो न निव्वाणं' ॥ ४१

एवं जंपंतस्स वि तस्स न सा देइ उत्तरं जाव । ताव बलामोडीए आदत्तो भुंजिउं पावो ॥ ४२

तीए तवतेएणं जाव न सक्केइ उग्गहं मेत्तुं । ताव विलक्खीभूओ रुद्धो एवं विचित्तेइ ॥ ४३

'एईए भत्तारं मारेमि पइव्वयाए दुट्ठाए । जेणेसा तव्विरहे मरइ महींसोयसंतत्ता' ॥ ४४

नाऊण विभंगेणं कुमरं जलहिस्स मज्झयारत्थं । वेगेण हरिसियमणो पत्तो सो तत्थ बहणम्मि ॥ ४५

विगरालरूवधारी जंपइ 'रे ! सरह देवयं इट्ठं । बोलेमि जओ तुब्भं पोयमिणं अज्ज जलहिम्मि' ॥ ४६

कुमरेणं सो भणिओ 'केणऽवराहेण ववससे एवं ?' । पडिभणइ सुरो 'दुव्विलसिएण तुह दुट्ठभज्जाए' ॥ ४७

'मह पुव्वचितियं निच्छएण संभवइ जेण तियसो वि । जंपइ एरिसवयणं' इय भाविय भणइ पुण कुमरो ॥ ४८

1 O D °णद्वहा° । 2 A B °मासासियजणं कय° । 3 A B °संतारण° । 4 O D °ण य गुरुदेवपूयं, दाऊण य मं° । 5 A B °य नियमणोर(रह)सयाइं । 6 O D ता । 7 A B न अत्थत्थे(त्थत्थे) । 8 C D °ए पण° । 9 O D °ए रूवा° । 10 O D तो । 11 O D °एणं जओ इमं जा° । 12 C D °हादुक्खसं° । 13 A B °यहं इ° ।

‘जइ सा असिद्धचित्ता ता तं चियं किं न तियस । सासेसि ?’ । सो भणइ ‘तवोतेण तीएँ पभवामि नो अहयं’ ॥ ४९

तो^१ कुमारो वि ‘मिच्छदिट्ठी को वेस महापावो, नै य सक्किया णेण मह पिआ चारित्ताओ धम्माओ वा चालिउं ति रोसेण इह समागओ, ता कयाइ एवं पि ववसइ’ त्ति भाविऊण जाव सुमरेइ पंचनमोक्कारं ताव उच्छल्लिऊणं जाणवत्तं गओ सो निययट्ठाणं । उत्तिण्णा सव्वे वि वणियउत्ता फलगाणि गहिऊण अण्णणदीवेसु ।

देवदिण्णेण वि समासाइयं फलयखंडं । पंचनमोक्कारपरावत्तणपरायणो य पत्तो तीरप्पएसं, कम्मधम्म-संजोगेण य दिट्ठो सुट्ठिण्णं लवणाहिइणा, ‘साहम्मिओ’त्ति काऊण तुट्ठेण भणिओ ‘भइ ! रयणायरो हं, तुट्ठो य तुह इमाए पंचनमोक्कारभत्तीए, ता गच्छाहि इओ जोयणसयपंचगसंठियरयणपुरपच्चासण्णवणसंडमज्झट्ठिय-ममभित्तमणोरहजक्खसयासं, सो य मह वयणेणं जं किंचि तुमं पत्थिहिसि तं सव्वं संपाडिस्सइ’ त्ति । तेण भणियं ‘भयवं ! कहमहं तेत्तियं देसंतरं गंतुं चएमि ?’ । तओ समप्पियं सुट्ठिण्ण से एगममयरसं दाडिमफलं, भणिओ य ‘एयस्स वीयाणि भक्खंतो वच्चेज्जसु, तओ महप्पभावेण छुहा-तण्हा-परिस्समाइवज्जिओ लहुं तत्थ पविस्ससि’ ।

एसो वि ‘आएसो’त्ति भणित्ता पयट्ठो गंतुं । पत्तो य थोवदिवसेहिं चेव तं वणं । दिट्ठं च नाणामणि-विणिम्मियं उज्जंतकालागरु-कप्पूराइनिम्मियधूवगंधुद्धयाभिरामं साहयजणविहियपूओवयारं रयणमयमणोहरपडि माहिट्ठियं मणोरहजक्खभवणं । तओ जाव तत्थ पविट्ठो ताव पच्चक्खीहोऊण संभासिओ मणोरहजक्खेण ‘भइ ! किं रयणायेण पेसिओ तुमं ?’ । ‘एवं’ ति तेण जंपिए भणियं जक्खेण ‘जइ एवं तो गच्छ ‘एयस्मि अदूरदेसट्ठिए रयणपुरे । एत्थ य सक्को नाम नरवई । सो य जं किंचि जत्तियं वा तुमं चित्तिहिसि तं सव्वं चउग्गुणं दाहिइ’ ।

तओ गओ एसो नयरे जाव पिच्छइ तं सव्वं पि असि-मसि-किसि-वाणिज्जाइविरहियं पि पंचप्पयारभो-गासेवणपसत्तं विविहकीलापरायणं । तत्थ य पेच्छंतो नाणाविहकोउगाइं पत्तो रायमंदिरं । दिट्ठो य इंदो व्व ‘विचित्तविणोएहिं ललमाणो जो जं चितइ तं तस्स चउग्गुणं पयच्छंतो नरवई । तं च दट्ठूण पुच्छिओ एगो पुरिसो, अवि य—

‘वाणिज्जाइअथोवज्जणरहिओ वि जं इमो ललइ । पुरलोगो लीलाए तं कत्तो पावए अत्थं ?’ ॥ ५०

तेण भणियं—

‘पायालाओ किं निगओ सि?, पडिओ सि किं व गयणाओ? ।

किं वा वि जलहिपाराओ आगओ? पुच्छसे जमिणं’ ॥ ५१

कुमारेण जंपियं—

‘मा रूससु, सव्वं चियं जलनिहिपाराओ आगओ अहयं । पोयविवत्तीएँ इहं, ता कहसु जहट्ठियं सव्वं’ ॥ ५२

पुरिसेण लैवियं—

‘जइ एवं तो निट्ठणसु, एसो अम्हाण संतिओ राया । पच्चासण्णवणत्थं पइदियहं भइ ! सत्तेणं ॥ ५३

साहेइ महपभावं नामेण मणोरहं महाजक्खं । तुट्ठो य देइ रण्णो महामहंतं वरं एसो ॥ ५४

तरस्स पभावेण निवो जत्तियमेत्तं जणो विचितेइ । तत्तियमेत्तं अत्थं सव्वं पि चउग्गुणं देइ’ ॥ ५५

1 O D °य तियस ! किं न सा° । 2 O D तवोते° । 3 O D तओ कु° । 4 O D ण सक्कि° । 5 O D तो । 6 O D °ओ ति° । 7 O D °त्तपरायणो पत्तो । 8 A B °व पति° । 9 O D विविहविणो° । 10 A °च्छए ज° A, B पुस्तके पाठपतनम् । 11 O D भणियं ।

‘तं सोऊण चित्तिं कुमारेण “जइ एवं तो किमेइणा पणइएण ?, तं चेव जक्खं साहेमि, परं पेच्छामि ताव—कहं राया साहेइ ?” । तओ गओ जक्खालए, रुक्खंतरिओ य ठिओ पच्छण्णो जाव अइकंते रयणीपढमजामे समागओ करवालवीओ राया, पूइऊण विण्णत्तो अणेण जक्खो, अवि य—

‘भो भो जक्ख महायस ! अचित्तमाहप्पसत्तिसंजुत्त । । कयसत्तुत्तमभत्तयसंमत्तसत्तोहपरिताए(?)ण ॥ ५६

पच्चक्खो होज्ज ममं’ झड त्ति जालावलीकरालम्मि । पक्खिवइ अगिक्कुडे अप्पाणं सक्कनरनाहो ॥ ५७

तओ जक्खेण उक्खित्तो सत्तीए, सित्तो य कुंडियानीरेण जाओ पुण्णवो, भणिओ य ‘भो महासत्त ! वरं वरेहि’ । तेण भणियं ‘जइ एवं तो तुहपभावेण जो जं चितइ तस्स तं चउगुणं देज्जामि’ । ‘एवं होउ’त्ति जक्खेण पडिभणिए पणमिऊण गओ राया नियट्ठाणं ।

वीयदिणे तेणेव कमेण विण्णविऊण जक्खं दिण्णा जलणकुंडे झंपा देवदिण्णेण । तहेव जाओ वरओ जक्खो । देवदिण्णेण वि ‘तुह चेव पासे चिट्ठउ’त्ति भणिऊण दिण्णा वीया झंपा । पुणो वि दिण्णो जक्खेण वीओ वरो । एवं तइयवाराए वि दिण्णो । पुणो वि चउत्थवाराए जाव देइ झंपं ताव गहिओ वाहाए जक्खेण, भणिओ य ‘भइ ! एसा सिरत्तयाऽऽलिंगिया पहाणसत्ती दिण्णा मम इंदेण, ईइए पभावेण देमि तिण्णि वरे, न उण अहिए, ता मग्गसु जं वा रोयइ’ । देवदिण्णेण भणियं ‘जइ एवं तो एक्कवरेण जा रण्णो सिद्धी तं एक्कसिं साहिओ जावजीवं पि मम पयच्छ, वीएण मए “जीवंतए न अण्णस्स दायव्वा, तइयं पुणो वि पणइस्सं’ । ‘एवं’त्ति जक्खेण पडिवण्णे ठिओ पच्छण्णो ।

इत्थंतरम्मि समागओ राया । निवारिओ जक्खेण । राइणा भणियं ‘किं कारणं निवारेसि ?’ । जक्खेण भणियं ‘दिण्णा तिण्णि वि वरा एगस्स महासत्तस्स’ । तओ [गओ] विमणदुम्मणो राया नियगेहे, निवण्णो य सयणीए । तयं य तत्तवाल्लयाखित्तमीणस्स व दंडाहयभुयंगस्स व वागुरापडियहरिणस्स व तल्लुव्वेहिं कुणमाणस्स वोलीणा रयणी राइणो । पभाए य गओ रायदंसणत्थं कुमारो । दिट्ठं च सोगाभिभूयं सव्वं पि रायमंदिरं । पुच्छिओ य कोइ जहा ‘किमज्ज सोगाभिभूयं सव्वं पि रायमंदिरं दीसइ ?’ । तेण सिट्ठं ‘भइ ! जओ अज्ज अम्ह सामी केणावि कारणेण जलणं पविसिस्सइ, तेण सोगाभिभूयं सव्वं पि रायमंदिरं’ । कुमारेण जंपियं ‘जइ एवं तो¹⁸ धीरा भवह, जेण सव्वं पि सुत्थं करेमि’ । त्ति समासासिऊण गओ रायसमीवे । भणियं च ‘देव ! किमेयमियरजणचिट्ठियं तुम्मेहिं समाढत्तं ?’ । राइणा भणियं ‘भइ ! किमेयाए तुज्ज चिंताए ?’ । तेण जंपियं ‘देव ! कारणवसेण पुच्छामि, ता महोवरोहेण साहेउ देवो’ । अइनिव्वंधं नाऊण कहियं नरिदेण “भइ ! दाणवसणं महंतमत्थि, तं च जक्खप्पसाएण पूरियमित्थियं कालं, अज्ज पुण तप्पसायविरहियस्स न संपज्जइ, किंच ‘तव्विरहियस्स किं जीविणं ?’ ति चिंताए एयमाढत्तं” । तेण भणियं ‘जइ एवं तो अज्ज प्पभिइं मह सिद्धीए आजम्मं पि चिरंतणट्ठिइए देसु दाणं, मा य जक्खं साहिज्जसु’ । तओ अणिच्छमाणेण वि महया निव्वंधेण पडिवण्णं नरिदेण । इयरो वि पुणो वि गओ वणसंडे । तहिं च जाव एगम्मि सरोवरे मज्जिऊण उत्तरइ ताव भणिओ एक्काए मज्झिमवयाए नारीए ‘महाभाग ! कुंओ किं निमित्तं वा इहाऽऽगओ सि ?’ । तेण भणियं ‘जलहिपाराओ समागओ सुट्ठिएण लवणाहिइणा तुट्ठेण पेसिओ मणोरहजक्खसगासं’ ।

1 O D तं च सो । 2 O D ता कहं । 3 A B °रियउवट्ठिओ । 4 A B °इओ विण्ण° । 5 A B समत्तसत्तेसु परि° । 6 O D °हमुपरित्त । 7 O D ममं, ति झत्ति । 8 O D °प्पसाएण । 9 A B °ए दि° । 10 A B °भणियं भइ । 11 A B वो । 12 A B °ण य म° । 13 A B जा च रण्णो । 14 O D जीयंत° । 15 O D प्रत्योः पाठपतनम् । 16 O D कुणतस्स । 17 A B °व्वं पदीसइ । 18 O D ता । 19 O D संलत्तं । 20 O D कओ ।

तओ तीए हरिसियमणाए जंपियं 'जइ एवं तो उवविसाहि एत्य तरुवरच्छायाए जेण साहेमि किंपि रहस्सं' । तव्वयणमणुयत्तमाणो य उवविट्ठो एसो । सा वि उवविसिऊण साहिउमाढत्ता जहा—

“अत्थि गयणाभोगलगसिहरसयसंकुलो समत्थविज्जाहरावासो रयणविणिग्मियजिणभवणविभूसिओ वेयट्ठो नाम गिरिवरो । तत्थ गयणवल्लहं नाम नयरं । तं च परिपालए समत्थविज्जाहरनरिंदचूडामणी चंदसेहरो नाम राया । तस्स य सयलंतेउरप्पहाणाओ सिरिकंता-कणगमाला-विज्जुमाला-मेहमाला- तारा-नामाओ पंच महादेवीओ । ताणं च जहासंखं कणगप्पहा-तारप्पहा-चंदप्पहा-सूरप्पहा-तेलुकदेवी-नामाओ सयलकलाकुसलाओ रूवाइविणिज्जियामरसुंदरीओ पंच दुहियाओ । ताणं च कएण पुच्छिओ जणएण नेमित्तिओ चंदसेहरेण 'को एयाणं भत्ता भविस्सइ ?' । नेमित्तिएण भणियं 'जो तुह कणिट्ठभाया सूरसेहरो नाम आसि सो मरिऊण मणोरहजक्खो समुप्पण्णो, तए सह अज्ज वि भाइसिणेहेण वट्ठइ, तस्स पासट्ठियाणं एयाणं समीहियवरसंपत्ती भविस्सइ' । तओ जणएण समप्पियाओ ताओ मणोरहजक्खस्स ताणत्थं । एएण कयाओ इयरपुरिसदुंसणाओ एकगुण-दुगुण-तिगुणाइयसरीलेसाओ देवकुलासणपायालगिहे पच्छणीकयाओ चिट्ठंति, ता जइ कहिंचि तुह एस जम्मगियं वियइ तो तुमं ताओ मग्गेसु, अहं च ताणं चेव अंबघाई वेगवई नाम तुह रूवाइगुणगणावज्जिया एवमुवइसामि” ।

कुमारो वि 'जमंत्रा आणवेइ तं कीरइ' त्ति जंपिऊण गओ जक्खसगासे । विण्णत्तो य 'भयवं ! देहि' मे तइयवरेण जाओ तुह पासे चिट्ठंति पायालगिहगयाओ कण्णयाओ । 'नूणं ताहिं चेव जायाणुरागाहिं अप्पा एयस्स दंसिओ भविस्सइ, कहऽण्णहा एस वियाणंइ ?' त्ति चित्तिऊण जंपियं जक्खेण 'वच्छ ! अत्थि कण्णयाओ परं अच्चंतदुरालोयतेयाओ' । कुमारेण भणियं 'हंतु, तहा वि पयच्छ' । तओ दंसियाओ तेलोकदेविज्जियाओ चत्तारि कण्णयाओ । ताणं च कुमारसमीवागयाणं पणट्ठाओ जक्खकयलेसाओ । कुमारेण भणियं 'पंचमं किं न देसि ?' । जक्खेण जंपियं 'जओ सा एयाणं चउण्हं पि सयासाओ तिगुणतेया अइदुरालोया' । कुमारेण लवियं 'तहा वि दंसेहि ताव' । तओ पयडीकया सूरमुत्ति व्व दुंसणा । सा वि कुमारसमीवागया जाया साभाविया । सव्वाओ वि तं दट्ठूण जायाओ गाढाणुरायाओ । विम्हिण्णं य जक्खेण 'एयसंतियाओ चेव एयाओ' त्ति चित्तिऊण भणियाओ 'वच्छे ! किं तुम्हाण रोचंए एस भत्ता ?' । ताहिं भणियं 'ताय ! महापसाओ' । मणोरहेण जंपियं 'अत्थि एयस्स अच्चंतगुणालया जेट्ठभारिया, तव्विणयपराण चेव एस भत्ता भवइ' । ताहिं भणियं 'को जेट्ठभगिणीए विणयम्मि विरोहो ?' । तओ दिण्णाओ जक्खेण । हक्कारिऊण य चंदसेहररायं कओ महाविभूईए विवाहो । दिण्णं च जक्खेण तासिं महादाणं^{१०} । तओ तेलोकदेवीए भणियं 'ताय ! बाइयाए किं दाहिसि ?' । तओ जक्खेण समप्पियं मुद्दारयणं । तीए भणियं 'किमित्तिएण ?' । तेण भणियं 'पुत्ते ! इत्थं चिंतामणिरयणं चिट्ठइ' । तओ हरिसियाए गहियं तीए । सम्माणिऊण जक्खं गओ चंदसेहरो । ताहिं वि विज्जापभावेण विउरुव्वियं वासभवणं । तत्थ य ताहिं समं वियट्ठुविणोएण विलसिऊण पसुत्तो कुमारो ।

एत्थंतरम्मि भवियव्वयानिओगेण 'किमहं बाइया कुणइ ?' त्ति अवलोयणीविज्जाए अवलोइयं तेलोकदेवीए जाव 'पडिपुण्णो अवही, नाऽऽगओ मे भत्त त्ति पभाए अणसणं गिण्हस्सामि' त्ति कयनिच्छया मलमल्लिणपंचचीवरावरियसरीरा काउस्सगसंठिया दिट्ठा वालपंडिया । तओ 'पहाए एसा महाणुभावा अगच्छंते अज्जउत्ते नियमा अणसणं गिण्हइ' त्ति भाविऊण गया जक्खसमीवं । साहिओ परमत्थो । तेण वि 'एवमेयं' ति नाऊण भणिया 'वच्छे ! लहुं चेव वच्चह जओ पहायप्पाया रयणी । दिण्णो य सहाओ

१ O D. 'गमइ' । २ O D. 'देह' । ३ A B 'णय' त्ति जंपियं । ४ O D. 'तेलोक' । ५-६ O D. 'ण भणियं' । ७ A B 'रमोत्ति' । ८ O D. 'ण जक्खे' । ९ O D. 'रोयए' । १० A B 'णं' । 'तेलो' ।

नियक्किं करो धरणीधरो नाम जक्खो । तेण वि विउव्वियं महाविमाणं, पूरियं रयण-मणि-मोत्तिय-विहुम-कणगाइ-याणं । आरोविओ सुहप्पसुत्तो चेव कुमारो । समारूढाओ सपरियणाओ ताओ । उक्खित्तं अंगुलियाए धरिऊण धरणीधरेण विमाणं । तओ वेगेण जाव वच्चइ ताव किंकिणीजालरवेण विउद्धो कुमारो 'किमेयं ?' ति पुच्छिया तेलुकदेवी । तीए वि सव्वं साहियं ।

तओ पेच्छंतो गामाऽऽगर-नगराइमंडियं मेइणीतलं पत्तो झत्ति नियनयरे । दिट्ठा य साहुणीवसहीए काउस्सगड्डिया बालपंडिया । तं च दट्ठण पक्खित्तं तदुवरि तेलोकदेवीए देवदूसं । तओ संभंताए 'नमो अरहंताणं' ति काउस्सगं पारिऊण निरुवियं उवरिहुत्तं । दट्ठण य विमाणं ससव्वसा पविट्ठा अब्भंतरे । 'किमेयं ?' ति पुच्छियाओ अज्जाओ । ताहिं कहियं 'तुह तवप्पभावेण देवागमो भविस्सइ त्ति संभाविज्जइ' । जाव एवं जंपंति ताव तथेव अवयरियं विमाणं । उग्गओ^१ य अंसुमाली । इयराणि वि उत्तरिऊण विमाणाओ निसीहियं काऊण पविट्ठाणि अब्भंतरे । पणमियाओ साहुणीओ । इयरा वि दट्ठण नियदइयं संभंता अब्भुट्ठिया^२ । पडियाओ ताओ तीए चल्लेसु । तमायणिऊण समागओ रायाइनयरलोगो जणयाइसयणवग्गो य । तओ विसज्जिऊण धरणीधरं सव्वदव्वं गहाय महाविभूर्इए गओ निर्यगेहं । पारद्धं वद्धावणयं ।

एत्थंतरे पुच्छिओ कुमारो वणिगउत्तवत्तं तप्परियणेण । तओ जावऽज्जं कुमारो वि पडिवयणं न देइ ताव विज्जापहावेण विण्णायपरमत्थाए 'मा रसे विरसो होउ' त्ति भावितीए दिण्णमुत्तरं तेलोकदेवीए, जहा 'अज्जउत्तो विमाणेण लहुं चेवाऽऽगओ, ते वि भूपयारेण पड्डिया कालेणाऽऽगमिस्संति' । 'अहो ! वयणकोसल्लं मम पियाए' त्ति रंजिओ कुमारो ।

पइदिणं च जाव पुंच्छंति लोगा ताव बालपंडियानिमित्तदिण्णचित्तामणिरयणप्पभावेण कुमारेण सुंमरिओ जक्खो । तक्खणं चेव समागओ एसो । भणियं च तेण 'किं निमित्तमहं सुमरिओ ?' । कुमारेण भणियं 'जेण तुह धूयाकयमुत्तरं नित्थरिउं न पारेज्जइ' । जक्खेणुत्तं 'जइ एवं तो अहं ते सव्वे संपाडिऊण सिग्घमागमिस्सामि' । कुमारेण भणियं 'पसाओ' । अणुट्ठियं^३ च सव्वं जहाऽभिहियं जक्खेण । एवं^४ च कुमारस्स इहलोए चेव दाणफलोवणीयचित्तामणिरयणप्पहावेण संपज्जंतसयलसमीहियस्स जिणसाहुपूयापरायणस्स दीर्णाईणं दाणं वियरंतस्स सव्वहा पुव्वचित्तियनियमणोरहे पूरंतस्स पंचप्पयारं विसयसुहमणुहवंतस्स बोलीणो^५ पभूयकालो । जाया जोगपुत्ता ।

अण्णयां तत्थ समागया विहरमाणा सीलसागराभिहाणा सूरिणो । निग्गओ तेसिं वंदणवड्डियाए सभारिओ देवदिण्णो । वंदियां भावसारं सपरिवारा सूरिणो । लद्धासीसो य निसण्णो सुद्धभूमीए । समादत्ता य धम्मदेसणा सूरीहिं; अपि च-लब्धायां सामग्यां धर्म एव यत्तो विधेयः, उक्तं च-

भो भव्या ! भवभीमसागरगतैर्मानुष्य-देशादिका, सामग्री न सुखेन लभ्यत इति प्रायः प्रतीतं सताम् । तद्युष्माभिरिमां पुरातनशुभैरासाद्य सद्योऽनघां, सर्वज्ञप्रतिपादिते प्रतिदिनं धर्मे निवेश्य मनः ॥ ५८
स च द्वेधा समाख्यातः साधु-श्रावकमेदतः । यत्तस्तत्रैव कर्तव्यो, यत उक्तं मनीषिभिः ॥ ५९
तावहुःखान्यनन्तानि, तावद्वागादिसन्ततिः । प्रभवः कर्मणस्तावत्, तावज्जन्मपरम्परा ॥ ६०
विपदस्तावदेवैतास्तावत् सर्वा विडम्बनाः । तावदीनानि जल्पन्ति नरा एव पुरो नृणाम् ॥ ६१

1 A B तओ चेव अवसेण जाव । 2 O D °ओ अं° । 3 O D °या । निवड्डियाओ य ताओ । 4 O D °वयगेहं । पारद्धं चेव वद्धा° । 5 O D °त्तुत्तं परि° । 6 O D °ज कुं° । 7 O D °जाए परिहाविऊण विण्णा° । 8 O D पुच्छति लोगो ताव । 9 8 O D समरि° । 10 A B च जहा° । 11 O D °वं कुमा° । 12 O D °णाइदणं । 13 4 O D °णो य पभू° । 14 O D °या य तत्थ । 15 O D °या य भाव° । 16 A B °परियणा सू° ।

तावदौर्गल्यसद्भावस्तावद्रोगसमुद्भवः । तावदेव बहुकेशो घोरः संसारसागरः ॥६२

यावन्न लभ्यते जीवैः सद्भर्मोऽयं जिनोदितः । यदा तु सत्त्वैर्लभ्येत कथञ्चिद्वैद्ययोगतः ॥ ६३

तदा निर्धूय पापानि यान्ति ते परमां गतिम् । अनन्तानन्दसम्पूर्णा निःशेषकेशवर्जिताम् ॥६४

ततो संजायचारित्तपरिणामेण विण्णत्तो गुरु देवदिण्णेण 'जाव कुडुंवेसुत्थं करेमि ताव पव्वज्जा-
गह्णेणं संपाडिस्सामि तुम्हाऽऽएसं' । गुरुहिं भणियं 'मा पडिब्रंघं करिज्जसि' । 'इच्छं' ति भणिऊण गओ निय-
गेहे । ठावियो जेट्टपुत्तो धणवई नाम कुडुंवे । तओ कीरमाणीसु जिणाययणेसु अट्टाहियामहिमासु, पडिलाहिज्ज-
माणेसु साहु-साहुणीसमुदएसु, विहिज्जमाणेसु साहम्मियजणपडिवत्तीसु, दिज्जमाणेसु दीणा-ऽणाहाईण दाणेसु,
किं बहुणा ?, सव्वसामंगीसमुदएसु दिक्खिओ सभारिओ गुरुणा देवदिण्णे । दिण्णा य अणुसट्ठी, अपि च—

इहाऽपि भो ! भवन्त्येव प्रशामामृतपायिनः । प्रत्रज्याग्राहिणो जीवा निर्वाधसुखपूरिताः ॥ ६५

सा च भागवती दीक्षा युष्माभिरधुना स्फुटम् । सम्प्राप्ता तेन सम्प्राप्तं यत् प्राप्तव्यं भवोदधौ ॥ ६६

केवलं^१ सततं यत्नः प्रमादपरिवर्जितैः । यावज्जीवं विधातव्यो [? ऽत्र] यस्मादिदमुच्यते ॥ ६७

नाऽधन्याः पारमेतस्या गच्छन्ति पुरुषाधमाः । ये तु पारं ब्रजन्त्यस्यास्त एव पुरुषोत्तमाः ॥ ६८

तओ 'इच्छामो अणुसट्ठी' ति भणिए सपप्पियाओ साहुणीओ सीलमइनामाए पवत्तिणीए । गहिया
दुविहं वि सिक्खा । पालियमहाऽऽउयं जाव निक्कलंकं सामण्णं । अंते य कयसंलेहणाकम्माणि अणसणविहिणा
भरिऊण उप्पण्णाणि दुवालसमकप्पे देवत्ताए । तत्तो चुयाणि महाविदेहे सिद्धिं पाविस्संति । ततश्च—

जं आवइपत्तस्स वि जलहिवई सुट्ठीओ सुरो तुट्ठो । विहियं गुरुसण्णिज्जं तं फलमित्थेव दाणस्स ॥६९

जं ताओ विणिज्जियतियसविलयलावण्णरूवसोहाओ । पत्ताओ कामिणीओ तं फलमित्थेव दाणस्स ॥७०

जं पंचवण्णसुकुर्मालसहणमणहारिदेवदूसाइं । जायाइं अणेगाइं तं फलमित्थेव दाणस्स ॥ ७१

जं चिंतामणि-वेडुज्ज-वज्ज-कक्केयणाइं रयणाइं । लद्धाइं सुतेयाइं तं फलमित्थेव दाणस्स ॥ ७२

जं मणि-मोत्तिय-विट्ठुम-सुवण्णमाईण विविहदव्वाणं । लद्धाओ रासीओ तं फलमित्थेव दाणस्स ॥ ७३

जं सद्-गंध-रस-रूव-फरिसविसया अणोवमा पत्ता । कित्ती य अणणसमा तं फलमित्थेव दाणस्स ॥७४

इय एवमाइ विविहं इहलोए चिय फलं मुणेऊण । दाणस्स अणणसमं अहो ! तयं देहं सत्तीए ॥७५

देवदि ख्यानकं स तम् । २६.

*

साम्प्रतममभिनवश्रेष्ठिकथानकमाख्यायते—

[२७. अभिनवश्रेष्ठिकथानकम्]

इह चेव जंबुदीवे दाहिणभरहऽद्धखंडमज्झमि । अत्थि पुरी पोराणा वेसाली नाम सुपसिद्धा ॥ १

तं परिवालइ दरियाँरिरायवणसीहदलणगुरुसरहो । अट्टारस गणराईण सामिओ चेडओ राया ॥ २

एत्तो य जुण्णसेट्ठी अहिणवसेट्ठी य तत्थ निवसंति । दारिद-ईसरत्ताण मंदिरं वाणिया दोण्णि ॥ ३

अह अण्णया कयाई संपत्तो तिहुयणेसरो वीरो । छउमत्थकालियाए अहाऽऽणुपुव्वीइ विहरंतो ॥ ४

पँत्ते वरिसारत्ते एगत्थ उव्वस्सयम्मि छण्णम्मि । चाउम्मासियखमणेण संठिओ काउसग्गेण ॥ ५

दिट्ठो य तेण जुण्णेण सेट्ठिणा भत्तिनिम्भरमणेण । रोमंचकंचुइज्जंतमुत्तिणा ज्जत्ति पणिवइओ ॥ ६

1 A B सुद्धता । 2 C D वसत्थं । 3 C D °लं यत्नः सततं, प्र° । 4 C D °हा सिक्खा । 5 C D °मारसहिण° । 6 C D सहोत्तयं, A प्रतौ पाठपतनम् । 7 A B देव सत्तोए । 8 A B °यारिसत्तुवण° । 9 °रायाण । 10 C D पत्ते वासारत्ते ।

‘अज्जं चेव कयत्थो जाओ हं, अज्ज जीवियं सहलं । जं पावपंकसलिलं चरणजुयं भयवओ पणयं’ ॥
 एवं च भयवओ पायपंकयं नमेइ अणुदिणं एसो । सिरंकयकयं(रं)जलिउडो खणमेकं पज्जुवासेइ ॥ ८
 चित्तइ य ‘नूणमेसो भयवं चउमासियम्मि खमणम्मि । चिट्ठइ निच्चलदेहो पइदियहं दीसए जेण ॥ ९
 जइ कहवि मज्झ गेहे भयवं पारेइ पारणदिणम्मि । संपत्ते तो^२ अहयं मन्नेमि कयत्थमप्पाणं’ ॥ १०
 इय एवमाइचिंतापरस्स कमसो य तस्स बोलीणा । चउरो मासा तत्तो पत्ते पारणगदिवंसम्मि ॥ ११
 वंदित्तु ओणयसिरो विण्णवइ ‘तिलोयवंधव ! मुणिद ! । महगेहपारणेणं अज्ज पसायं कुणह भयवं’ ॥ १२
 इय वोत्तूणं गेहे गंतुं सामगियं विहेऊण । चिट्ठइ एगगमणो दुवारदेसं^४ निरूवंतो ॥ १३
 ‘एसाऽऽगच्छइ एसाऽऽगच्छइ भयवं’ मणेण चित्तंतो । ‘पारावियभयवंतो होमि कयत्थो न संदेहो ॥ १४
 दुहसयतरंगमालाउलाओ वहुवसणजलयरगणाओ । भवसायराओ तिण्णो मि होमि जइ एइ जिणनाहो’ ॥ १५
 इय सुह-सुहयरवद्धंतगरुयपरिणामकंठओ जाव । चिट्ठइ ताव जिणो वि हु पविसइ नवसेट्ठिगेहम्मि ॥ १६
 ‘इहलोये चिय फलयं जायइ दिण्णं समत्थसत्ताणं । दाण’मिय भावणाए सेट्ठी पारावए भयवं ॥ १७
 अह तक्खणेण तम्मंदिरम्मि पाउवभवंति दिव्वाइं^१ पंच अणणसमाइं सुपत्तदाणप्पभावेण ॥ १८
 इयरो वि र्यं सुरदुंदुभिसदं^७ सोऊण जाव सवियक्को । जाओ ता केणावि हु सिट्ठं जह ‘पारिओ भयवं’ ॥ १९
 ता वड्डियपरिणामो जाओ, भयवं पि विहरिओऽन्नत्थ । एत्तो य पासजिणतित्थकेवली आगओ तत्थ ॥ २०
 नयरीओ तओ लोगो वंदणवड्डियाए निर्गओ ज्झत्ति । भयवं पि कहइ धम्मं भवण्णवुत्तारणतरंडं ॥ २१
 अवि य—

भो भो भव्वा ! सरणं धम्मो चिय होइ एत्थ संसारे । जिणपण्णत्तो, सेसं सव्वं पि हुं आलजालसमं ॥ २२
 सव्वाओ रिद्धीओ समत्थसंसारियाइं सोक्खाइं । सुक्कएणं धम्मेणं हवंति सग्गा-ऽपवग्गा वि ॥ २३
 दाणाइचउपयारो पण्णत्तो सो य तित्थनाहेहिं । तौ कुणह तयं जेणं पावह अचिरेण सिवसोक्खं ॥ २४
 एत्थंतरम्मि नवसेट्ठिपुण्णपव्वभारविम्हिओ लोगो । पत्थावं लहिऊणं पुच्छइ परमेण विणएणं ॥ २५
 ‘भयवं ! एत्थपुरीए संपइ को गरुयपुण्णसंजुत्तो ?’ । भयवं पि जुण्णसेट्ठिं वहुपुण्णं अक्खए तत्थ ॥ २६
 लोगो वि आह ‘भयवं ! न तेण पाराविओ जिणो किंतु । वीएण, तग्गिहम्मि य पाउवभूयाइं दिव्वाइं’ ॥ २७
 भयवं पि भणइ ‘जइ सो न सुणंतो पारणं जिणवरस्स । खणमेकं तो नियमा पावंतो केवलं नाणं ॥ २८
 इयरस्स पुणो दिव्वाइं चेव इहलोइयं फलं जायं । न उणो पारत्तहियं विसिट्ठभावाइरहियस्स’ ॥ २९
 सोऊण इमं वहुमाणमुव्वहंती उ जुन्नसिट्ठिम्मि । नियनियगेहेसु गया नमिऊणं केवलं परिंसा ॥ ३०

अभिनवश्रेष्ठिकथानकं समाप्तम् । २७.

॥

एवमन्येऽपि दृष्टान्ताः कथनीया इति प्रथमश्लोकभावार्थः ॥ ८५ ॥

साम्प्रतं द्वितीयश्लोकभावार्थमाह । तत्र धनसार्थवाहकथानकमाख्यायते—

[२८. धनसार्थवाहकथानकम्]

जंबुदीवम्मि दीवम्मि विदेहे पुव्वपुव्वए । अत्थि देवपुरायारं नयरं खिइपइड्डियं ॥ १

धणओ व्व धणो नाम सत्यवाहो गुणऽणिणओ । अत्थि विक्खायकित्तीओ वाहत्तरिकलाऽऽलओ ॥ २

1 A B सिरकयंजलिपुडे खं । 2 A B तो दियहं मं । 3 C D °दियहम्मि । 4 O D °संति रूवं ।
 5 A B सुमयरतरवद्धं । 6 C D हु । 7 C D °इं सुणिऊण । 8 O D आगओ । 9 O D हु इ(इं)दयालसमं ।
 10 O D तो ।

अण्णया सो कुडुंवस्स जागरियं जाव जग्गइ । रत्तीए पच्छिमे जामे ताव चित्तम्मि से ठियं ॥ ३
 'निगंतुं जो न पेच्छेइ महीवीढमिमं नरो । अच्छेरगसयाइन्नं सो नरो कूयददुरो ॥ ४
 न विलासा, न पंडिच्चं, न य वायावियद्धया । न देसभासाविण्णाणं, न अण्णं किं पि सोहणं ॥ ५
 जाव धुत्तसमाइत्ता नाणावुत्तंतसंकुला । बहुहा नो परिपूता पुरिसेण वसुंधरा ॥ ६
 ता गच्छामि महीवीढदंसणट्ठा तहेव य । सत्थाहोवत्तवित्तेण कित्तिं वत्तेमि सत्तमं' ॥ ७
 सामग्गियं विहेऊण, घोसावित्ता सुघोसणं । जहा 'वच्चइ सत्थाहो वसंतपुरमुत्तमं ॥ ८
 संपयं जो समं तेण वच्चइ समणाइओ । तस्स सव्वेसु कज्जेसु धणो कुणइ निव्वुइ' ॥ ९
 एवमुग्घोसणं सोउं पयट्ठा बहुपाणिणो । सूरी वि गंतुमिच्छंति धम्मघोसा सगच्छया ॥ १०
 साहुसंवाडगो एगो सत्थवाहस्स अंतिए । सख्खजाणणट्ठाए धम्मघोसेहिं पेसिओ ॥ ११
 सत्थवाहो यं तं दट्ठं पुच्छइ भत्तिनिव्वभरो । आगमणकारणं तेण सिद्धं सव्वं सवित्थरं ॥ १२
 सत्थवाहाऽऽह 'जइ एवं गंतुं सत्थनिव्वेसणे । संठाह मं पडिक्खंता' तओ एत्थंतरम्मि य ॥ १३
 अंवयापुण्णपिडएण को वि तत्थ समागओ । सत्थाहटोयणट्ठाए, जईणेसो वि दावए ॥ १४
 तओ साहुहिं सो वुत्तो 'कंदमूल-फलाइयं । जईणं कप्पए नेय महाभाग ! सचेयणं' ॥ १५
 धणेण ते वि तो पुट्ठा कप्पा-ऽकप्पं समासओ । संखेत्तेणावि साहित्ता सूरिपासम्मि ते गया ॥ १६
 साहिए सव्ववुत्तंते, पंचसयसमण्णिओ । सुणीणं तत्थ ठाणम्मि गओ सूरी गुंणायरो ॥ १७
 पसत्थे सत्थवाहो वि दिणे तत्थ समागओ । समत्थपुरल्लोणेण सव्वओ परिवारिओ ॥ १८
 संवूढे सव्वसत्थम्मि पत्थिओ अगगओ तओ । चलिए यऽसेसलोयम्मि वच्चए स सुहेण तो ॥ १९
 कुव्वंतो सव्वमक्खुणं सत्थस्स कमसो तओ । पत्तो भीमाडविं एक्कं छिण्णावायं महालियं ॥ २०

जा य भारहकह व्व अज्जुण-भीम-नउलालंकिया, सुजणजणमुत्ति व्व सुचित्तया, कुनडपेच्छ व्व सकुरंगया, जिणिंदभवणभूमि व्व संचरंतवहुसावया, सुसाहुतणु व्व ससंवरा, सिद्धि व्व सवरहिया, मयमत्त-विलासिणि व्व समयणा, हरमुत्ति व्व संगंगया, अलयाउरि व्व बहुविहवा, सुयणजणपवित्ति व्व बहुनया, कुंजणचिट्ठ व्व बहुआवयां, कुंचंधरुंदि व्व सदाडिया, जिणिंदावलि व्व बहुसत्तय त्ति । तीए वि पत्तो बहु-मज्झदेसभागं । इत्थंतरम्मि य संगामारूढविजइनरिंदो व्व गुरुतरवारिधारानिवाओवसामियपरपक्खो वाहिणी-पूररेहिरो कयगज्जियरवो अब्भुण्णइपहाणो सचावो समागओ पाउसकालो । अवि य—

फुरमाणविज्जुलाऽऽडोवमीसणो चलिएइंदगोविल्लो । दुस्संचारचिल्लिच्चिल्लकइमभरभरियमग्गालो ॥ २१
 अइविरसददुराऽऽरडियंसह[परि]पुण्णदसदिसिविहाओ । पसरंतगिरिनईनीरपूरपरिखलियपहगमणो ॥ २२
 इय एवंविहजलयाऽऽगमम्मि संभग्गमग्गगइपसरो । उप्पंसुलयपएसे छाएऊणं ठिओ सत्थो ॥ २३
 वच्चतेहिं दिणेहिं समत्थसत्थम्मि निट्ठियं धणं । सच्चित्तकंद-फल-मूलभोयणा तो जणा जाया ॥ २४
 सुणिणो वि गिरिगुहावसहिसंठिया चित्तकयसमाहाणा । नाणाविहतवनिरया ज्ञाण-ऽज्झयणेण चिट्ठंति ॥ २५
 बहुवोलीणे वासे चित्तइ रयणीय पच्छिमे जामे । सत्थाहो 'मह सत्थे के सुहिया ? दुं'क्खिया के वा ?' ॥ २६
 इय चित्तंतस्स तओ झड त्ति चित्ते चमक्किया सुणिणो । 'अहह अहो हा ! कट्ठं, होहिंति महासुणी दुहिया ॥ २७
 जग्गहा जिणिंदमुणिणो कंदं मूलं फलं च सच्चित्तं । न छिंति वरयल्लेणं वि तग्गहा ते दुक्खिया एक्के ॥ २८
 धी^१ धी ! मज्झ पमाओ, तत्तिमक्काउं जओ तवस्सीण । इह-परलोगावाए खित्तो अप्पा अपुण्णेण ॥ २९

1 A B न किं अण्णं पि सो । 2 A B परितंता । 3 O D वि । 4 O D °वस्तपरसम° । 5 C D गणाय° ।
 6 O D °छण व्व । 7 A B °णमुत्ति व्व । 8 O D कुजाण° । 9 C D कुचंधरणुंदि । 10 A B °यसदसदि° ।
 11 O D °भोइणो तो । 12 O D दुत्थिया । 13 O D °लेहिं वि । 14 C D विद्धी मज्झ ।

कल्लं पहायकाले समत्थतत्ति मुणीणं हं काहं' । इयं चिंततस्स झडत्ति जामिणी तस्स बोलीणा ॥३०
तो जायम्मि पहाए पुच्छइ नियपरियणं जहा 'मुणिणो । निवसंति कथं ?' तेणावि अक्खियं इत्थं गिरिविवरे ॥३१
जम्हा दिणपंचग-सत्तागाओ पक्खाओ अहव मासाओ । दीसंति इओ इंता ते मुणिणो भत्त-पाणट्ठा ॥३२
तो परिवारनिर्दरिसियमग्गेणं जाव सो तहिं पत्तो । ता पिच्छइ ते मुणिणो विचित्तवत्तोसियसरीरे ॥३३
दट्ठूण तओ लज्जाडवणयसिरो सूरिपायपउमम्मि । पणओ गुरुणा वि तओ दिण्णो वरधम्मलाभो सो(से) ॥३४
भणियं च तेण 'भयवं ! खमहं महं जं पमायदोसेणं । नेय कया भे' तत्ती एत्तियकालं विमूढेण' ॥३५

तो पत्थावं नाउं गुरुहिं से धम्मदेसणा विहिया । संवेयकरी परमा भवण्णवुत्तारणवरपोया ॥३६
तं सोऊणं जंपइ 'मुणिणो पेसेह मज्झं गेहम्मि । पडिलाहयामि जेणं अहापवत्तेहिं धत्थूहिं' ॥३७
ता तब्भावं नाउं गुरुहिं सह तेण पेसिया मुणिणो । गिहपत्तेणं य तेण वि निरुविया रसवई सव्वा ॥३८
जाव न किंचि वि सिज्झइ घएणं पडिलाहिया मुणी ताव । रोमंचकंचुइज्जंतमुत्तिणा हट्टतुट्ठेण ॥३९
कालाइविसुद्धेण य तेण य दाणेण भोक्खफल्यस्स । सम्मत्तमहातरुणो वीयं संपावियं तेण ॥४०
तं च घयं परिभुत्तं सवाल-बुद्धाउलेण गच्छेण । सम्मं च परिणयं तं तत्ततवयंविंदुनाएण ॥४१
एवं कमेण वत्ते वरिसारत्तम्मि सत्थवाहो वि । सत्थेण समं पत्तो अभिरुइए झत्ति नयरम्मि ॥४२
तत्थ वि दट्ठूण निवं कयसम्माणो य तेण नियमंडं । विणिवट्ठइ मणचित्तियलाभाओ अहियलामेणं ॥४३
धेत्तूण य पडिमंडं पुणो वि रण्णा विसज्जिओ संतो । संपत्तो नियगेहे सत्थेण समं सुखेमेणं ॥४४
तत्थ य निययमणोरहसंपायणतप्परस्स लीलाए । वच्चइ सुहेण कालो अणुहवमाणस्स विसयसुहं ॥४५
एवं कमेण पत्ते पज्जंते' संचइत्तु सो देहं । तेणं दाणफलेणं मिहुणगपुरिसो समुप्पण्णो ॥४६
उत्तरकुरांइ मणहरूवो वत्तीसलक्खणसमेओ । समरूवजोव्वणाए पहाणनारीइ संजुत्तो ॥४७
कप्पतरूभवहियइट्ठविसयसुहसंगमेक्कदुल्लिओ । पलिओवमतियमाउं भोत्तूणं सुरवरो जाओ ॥४८
सोहम्मे वरकप्पे, भासुरबुंदी पलंबवणमालो । तिपलियठिई [?य], तत्तो चइऊण महव्वलो जाओ ॥४९
इय उसभसामिचरियं वत्तवं ताव जाव भोक्खम्मि । सुर-नरवंदियचलणो संपत्तो खवियकम्मंसो ॥५०
इय घयदणेण धणो तेरसमभवम्मि जिणवरो जाओ । ता दाणम्मि पयत्तं कुणह सया निययसत्तीए ॥५१
धणसत्थवाहचरियं संखेवेणं मए समक्खायं । सेसभवग्गहणैइ य सेयंसक्कहाणए वोच्छं ॥५२

[धनसार्थवाहकथानकं समाप्तम् । २८.]

*

साम्प्रतं ग्रामचिन्तकोदाहरणमाख्यायते—

[२९. ग्रामचिन्तकोदाहरणम्]

अत्थि इहेव जुंहुदीवे दीवे महाविदेहे वासे गामस्सेगस्स चिंतओ निरुविओ केणइ राइणा । सो ये' अनया कयाइ तन्वयणेण चैव गहियजलपत्थयणो गिहजोगकट्ठाणयणनिमित्तं पंचसयाणि सगडाणि धेत्तूण पविट्ठो महाडविं । इओ य कहिंचि सत्थपरिचमट्ठो तेण सगडमग्गेण तण्हा-छुहापरिकिलामियसरीरो परिचमंतो पत्तो तमुदेसं एगो साहुगच्छो । दिट्ठो य तेण गामचित्तगेण । तओ 'हा ! कहमित्थ एए समागय ?' त्ति चिंततो संभमेण

1 C D 'निर्दसिय' । 2 A B भे भत्ती । 3 A B 'वुत्तारणपरवरा । 4 C D वत्थेहिं । 5 A B 'ण वि ते' । 6 C D 'यजलविं' । 'जल' इति, 'विंदु' शब्दस्योपरिगतं टिप्पणकं C D पुस्तकप्रतिकृतिकृद्भ्यां आन्त्या मूलपाठे प्रक्षिप्तं सुष्ठु सम्भाव्यते । 7 A B 'ते तं च' । 8 C D 'राए मं' । 9 C D तो । 10 C D 'णाइ, से' । 11 B य कयाइ, A पुस्तके पाठपत्रम् ।

गओ साहुसमीवे । वंदिया भावसारं । ताणं च मज्झे सरयसमओ व्व महानरिंदं व्व वायभगनरो व्व बुद्धपुरिसो व्व सुवेजो व्व गयरओ, ससहरो व्व कुविओ व्व जिणसिद्धंतो व्व पीयमयरो व्व समओ, सच्चविओ महासूरी । वंदिऊण पुच्छिओ 'भयवं ! किमे^१रिसे महारण्णे तुब्भे समागया ?' । सूरीहिं भणियं 'भद् ! पंथाओ परिब्भट्ठा' । तओ तेण नीया निययावासे । भत्तिब्भरनिब्भरंगेणं य पडिलाभिया । चित्तिउं^४ च पवत्तो, अवि य—

‘अडवीमज्झमि इमे अर्चितचितामणी महासत्ता । पत्ता मए सुपत्ता, अहो ! महं पुण्णपब्भारो ॥ १
कत्थाऽहं कंतारे समागओ^१, कहव दिव्वजोएण । विसमदसंतरपत्ता कत्थ इमे साहुणो पत्ता^२ ॥ २
एवंविहसामग्गी सभागधेज्जाण होइ पुरिसाणं । ता नूण इओ होही कल्लाणपरंपरा मज्झ ॥ ३
जे पावपंकमलिणा होंति नरा ताण न हु इमे समणा । एवंविहपत्थावे दंसणविसयं समुवयंति’ ॥ ४
इय चित्ततेण तओ चलणजुयं पुण वि वंदियं ताणं । भुत्तुत्तरे य खगं धेत्तुणं दंसए मगं ॥ ५
सूरीहिं वि अइभद्गभावं नाऊण तस्स वक्खायं । सम्मदंसणमणहं वीयं सिवसोक्खवरतरुणो ॥ ६
कम्मखओवसमेण य पडिवण्णं तेण तं गुरुसगासे । सूरीहिं तओ भणिओ ‘न पमाओ एत्थ कायव्वो ॥ ७
यतः—

अत्रासं विमलं कलङ्कविकलं नीरेखवृत्तान्वितं, त्रैलोक्येऽद्भुतवर्णवादमहितं प्रह्लादसम्पादकम् ।
संसाराब्धुनिधौ सकर्णहृदयं सम्यक्त्वरत्नोत्तमं, सम्प्राप्यापि महाफलोदयगुणं^८ कः स्यात् प्रमादी पुमान् ? ॥ ८
तओ ‘जहा भयवंतो समाईसंति तहा करिस्सामि’ त्ति [भणिउं] मग्गे समोयारिऊण गुरुणो पडिनियत्तो गामचिंतगो । काऊण यं तं त(तं) रायकज्ज गओ नियगेहं । तत्थ वि जिणवंदण-ऽच्चणपरायणस्स सुसाहुवहुमाण-
निरयस्स जिणपण्णत्तसिद्धंतपडि^{११}त्ती कुणंतस्स पंचनमोक्कारसलिलप्पवाहपक्खालियवहलकम्ममलपटलस्स
अविरयसम्मदिट्ठिस्स चैव समागओ अहाऽऽउयकालो । समाहिणो^{११} य चइऊण सरीरपंजरं समुप्पण्णो सोहं^{११}मकप्पे
पलिओवमाज महिद्धिओ तियसो त्ति ।

तत्तो^{१६} ठिईखएणं चइउं एत्थेव भरहवासम्मि । नयरीइ^{१०} चिणीयाए सिरिपढमजिणिंदतणयस्स ॥ ९
भरहाहिवस्स पुत्तो भरहनरिंदस्स सो समुप्पण्णो । ‘मिरिई नाम पसिद्धो पढमोसरणम्मि जयपड्डणो ॥ १०
सिरिउसभसामितित्थंकरस्स वयणामयं सुणेऊण । संवेगभाविमणो जाओ समणो समियपावो ॥ ११
अह अण्णया कयाई संपत्ते गिम्हकालसमयम्मि । सेय-मलाऽऽविलगत्तो उव्विगो चितए एवं ॥ १२
‘मेरुगिरिसैरिसभारं सामण्णमिणं जिणेसरुद्धिं । उत्तमसत्ताइण्णं न समत्थो हं समभिवोद्धुं ॥ १३
तायस्स य लज्जाए वयभट्ठो कह गिहम्मि वच्चामि ? । कह तरियव्वो य इसो वग्घमहादुत्तडीनाओ ?’ ॥ १४
इय चित्तंतस्स तओ झड त्ति नियगा मई समुप्पणा । जह पारीवज्जमहं एवंविहयं पवज्जामि ॥ १५
जओ भणियमागमे—

समणा तिदंडविरया भयवंतो निहुयसंक्षुचियगत्ता ।
अजिइंदियदंडस्स उ होउ तिदंडं ममं चिंधं ॥ ३०१ ॥
लोइंदियमुंडा संजया उ, अहंयं खुरेण ससिहाओ ।
थूलगपाणवहाओ वेरमणं मे सया होउ ॥ ३०२ ॥

1 C D °रिंदो व्व । 2 O D °मेत्थ सहा° । 3 C D °ण पडि° । 4 A B °उं पव° । 5 A B °विणयं ।
6 O D °रीहिं भद्° । 7 O D °वादसहितं । 8 A B °णं किं स्यात् । 9 A B °इत्तति । 10 O D य राय° ।
11 C D °वत्ति(त्ति) कु° । 12 O D °पडल° । 13 O D °णा चइऊण देहपंजरं । 14 O D °हम्मे कं° ।
15 C D ठिइक्खएणं । 16 O D °रीयं वि° । 17 A B मिरिई । 18 O D °गिरिसमभारं । 19 A B अजियंदिय° ।

निक्किंचणा य समणा अकिंचणा, मज्झ किंचणं होउ ।
 सीलसुयंधा समणा, अहयं सीलेण दुग्गंधो ॥ ३०३ ॥
 ववगयमोहा समणा, मोहच्छन्नस्स छत्तयं होउ ।
 अणुवाहणा य समणा, मज्झं च उवाहणा होतु ॥ ३०४ ॥
 सुकंवरा य समणा निरंवरा, मज्झं धाउरत्ताइ ।
 होतु इमे वत्थाइ अरिहो मि कसायकलुसमई ॥ ३०५ ॥
 वज्जेतऽवज्जभीरू बहुजीवसमाउलं जलारंभं ।
 होउ मम परिमिएणं जलेण ण्हाणं च पियणं च ॥ ३०६ ॥
 एवं सो रुग्गमई नियगमइविगप्पियं इमं लिंगं ।
 तद्धिय-हेउसुजुत्तं पारीवज्जं पवत्तेइ ॥ ३०७ ॥
 अहं तं पागडरूवं दड्डं पुच्छेज्ज बहुज्जणो धम्मं ।
 कंहई जईण तो सो वियालणे तस्स परिकहणा ॥ ३०८ ॥
 धम्मकहाअक्खित्ते उवट्टिए देइ सामिणो सीसे ।
 गामा-ऽऽगार-नगराइं, विहरई सो सामिणा सद्धि ॥ ३०९ ॥

(आ० नि० गा० ३५३-३६१)

अहं अणया कयाई विहरंतो उसभसामित्थयरो । गामा-ऽऽगर-नगरेसुं विणीयनयरिं समणुपत्तो ॥ १६
 तो भरहचक्कवट्ठी जिणिंदपयकमलवंदणनिमित्तं । नीसरिओ भत्तीए पियरं नमिऊण उवविट्ठो ॥ १७
 भयवं पि कहइ धम्मं, कंहतरं जाणिऊण भरहो वि । पुच्छइ 'किमित्थियाए परिसाए मज्झयारम्मि ॥ १८
 होही को वि जिणिंदो इह चेव य भारहम्मि वासम्मि ?' । दावेइ तयं मिरियं भयवं जह 'एसत्थियरो ॥ १९
 देविंदवंद-असुरिंदवंदिओ सत्तरयणिपरिमाणो । होही अपच्छिमो इह भरहे सिरिवीरनामो त्ति ॥ २०
 पढमो य दसाराणं, मूयविदेहाइ तह य वरचक्की' । तं सोउं भरहवई भत्तीए वंदई मिरियं ॥ २१
 तिपयाहिणं विहेउं रोमंचंचियतणू तओ थुणइ । 'लाभा हु ते सुलद्धा, धण्णो कयपुण्णओ तं सि ॥ २२
 जं ताएण वि कहिओ चरिमो तित्थं करो इहं तह य । पढमो य वासुदेवो, मूयविदेहाए चक्की य ॥ २३
 न वि ते पारीवज्जं वंदामि अहं इमं च ते जम्मं । जं होहिसि तित्थयरो अपच्छिमो तेण वंदामि' ॥ २४
 इय थोऊणं भरहो पियरं आपुच्छिऊण नयरीए । पविसरइ सपरिवारो, मिरिई वि हु तं गिरं सोच्चा ॥ २५
 मल्लो व्व रंगमज्जे तिवइं अफ्फोडिऊण तिवसुत्तो । गन्वाऽऽवूरियदेहो अहं जंपइ एरिसं वयणं ॥ २६
 'अहयं च दसाराणं, पिया य मे चक्कवट्ठिवंसस्स । अज्जो तित्थयराणं अहो ! कुलं उत्तमं मज्झ ॥ २७
 जइ वासुदेव पढमो, मूयविदेहाइ चक्कवट्ठित्तं । चरिमो तित्थयराणं' अहो ! कुलं एत्तियं मज्झ' ॥ २८
 ईय एवंविहगव्वेण तेण अइगरुयदुक्खसंजणगं । वद्धं नीयागुत्तं कोडाकोडीओ अयराणं ॥ २९
 एवंविहचिट्ठाए जिणेण सह तस्स विहरमाणस्स । भयवं पि य संपत्तो सेले अट्ठावए मोक्खं ॥ ३०
 अहं कइया वि हु जाए रोगायंके सुदारुणे तस्स । अस्संजओ त्ति काऊण नेय साहूहिं पडियरिओ ॥ ३१
 चित्तेइ तओ एसो 'जइवीओ कहवि होइ ता लड्डं' । एत्थंतरम्मि पत्तो कविलो नामेण निवतणओ ॥ ३२

1 A B परिणपुणं । 2 O D 'सुगु(गु)त्तं । 3 O D कहयइ जं । 4 A B 'इ निचं सों सा' ।
 5 A B 'दाएइ तयं मिरिई । 6 O D 'दए मिरिई । 7 A B 'णं, होउ-अल(लं) एत्तियं । 8 O D इह ए' ।

अक्खाए जइधम्मे सो जंपइ 'किं ण तुज्झ किरियाए । पुण्णं किंचि वि जायइ?' पडिभणइ' तयं तओ मिरिई ॥
'अत्थि इहं पि किंचि' वि', तं सोउं जंपए तओ कविलो । 'जइ एवं तुह किरियं अवियप्पमहं पि काहामि' ॥
मिरिई वि 'मज्झ सरिसो एसो पावो त्ति को वि' नाऊण । नियदिक्खाए दिक्खइ, एवं परिवायगा जाया ॥
'इहयं पि अत्थि किंचि वि' एएणेक्केण दुदुवयणेणं । अयराण 'कोडिकोडी संसारो मिरिइणा भमिओ ॥३६
इय वीरनाहचरियं सव्वं पि सवित्थरं कहेयव्वं । 'सुपसिद्धयं'ति काउं अम्हेहिं न इत्थ तं लिहियं ॥३७

अ चिन्तकोदाहरणं म म् । २९.

*

अधुना श्रेयांसकथानकमाख्यायते—

[३०. श्रेयां कथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे कुरुजणवयालंकारभूयं गयउरं नाम नयरं । तत्थ य
वाहुवलिपुत्तो सोमप्पभो नाम राया । तस्स य पुत्तो सेज्जंसो नाम कुमारो । सो य अण्णया कयाइ
रयणीए चरिमजामे सुमिणयम्मि मंदरं सामलीहयं पासइ, सो य मए अमयकलसेहिं सित्तो^४ विसेसओ
पुण्णवो जाओ । सोमप्पभेणावि सहस्सरस्सिर्विवाओ रस्सीओ निवडियाओ सुमिणए दिट्ठाओ,
सेज्जंसेण उक्खिविऊण संजोइयाओ अहिययरं दिप्पिउमाढत्ताओ । नगरसेट्ठिणा पुण कोइ महल्लपुरिसो
सत्तुसिन्नेण सह जुज्झमाणो सुमिणए दिट्ठो, तेण तं सत्तुसेनं निट्ठवियपायं, सेज्जंसकुमारेण^५ य से
साहिज्जं कयं तेण सव्वं सुसुमूरियं । पभाए सव्वे वि मिलिया परोप्परं सार्हिति । परं सुमिणत्थमबुज्झ-
माणा जंपंति जहा 'कुमारस्स किपि कल्लाणं 'होहिइ' ति । तओ उट्ठित्ता नियनियगेहसु गया ।
सेज्जंसो वि नियगेहउवरिमतल्लगवक्खए नगरसोहासमुदयमवलोयंतो चिट्ठइ ।

एत्तो य भयवं^६ उसभसामी गहियजिणदिक्खो कयमोणव्वओ जत्थ जत्थ पविसइ तत्थ तत्थ वत्था-
SSभरणा-Sलंकार-कण्णया-रयण-करि-तुरगाइएहिं उवनिमंतिजइ, 'जओ न जाणइ जणो 'केरिसा भिक्खा?
केरिसा वा भिक्खयर?'ति । एवं च विहरमाणस्स भयवओ बोलीणो संवच्छरो तम्मि दिणे । दिट्ठो
पओलीदुवारेण पविसमाणो सेज्जंसकुमारेण । दट्ठूर्णं य चित्तिउं पवत्तो, अवि य—

'जारिसमिमं पियामहरूवं लिगं वयं पमाणं च । तारिसयं मम कत्थइ पडिहासइ दिट्ठपुव्वं व ॥१
ता कत्थ पुणो दिट्ठं?' इय ईहा-Sपूह-मग्गणपरस्स । जायं जाइस्सरणं, तेण^७ वि सो जाणिउं सव्वं ॥२
'पडिलाहेमि जिणिदं जइ एइ कंहं चि मीह गिहे' एवं । भावित्तु गवक्खाओ उत्तरिय गिहंगणं पत्तो ॥३
एत्थंतरम्मि तदंसणाय खोयरसपुण्णघडएहिं । संपत्ता के वि नरा, भयवं पि समागओ तत्थ ॥४
^१तो दट्ठुं तिजगगुरुं पयडसमुच्चिण्णवहल्लोमंचो । गहिउं ^{१५}इक्खुरसकुडं भणइ 'अणुग्गहह मं भयवं !'^५

1 c D 'इ तओ तयं मि' । 2 c D 'किंचि' तं । 3 c D 'कोडिकोडी' । 4 A B 'तो सेसओ' ।
5 c D 'वा रस्सी' । 6 c D 'ण से' । 7 A B 'होइ ति' । 8 c D 'वक्खे न' । 9 A B 'तओ' ।
10 A B 'ण चि' । 11 c D 'जाइसर' । 12 A B 'ण विसेसेण जा' । 13 c D 'मम गिहे' ।
14 c D 'ता' । 15 c D 'उच्छुरस' ।

तो 'सुज्झइ' ति काउं जिणनाहेणं वि पसारिया पाणी । सैज्जंसेण वि खित्तो सँव्वो वि रसो करयलम्भि॥
 अवि चंदिम-सूरेसुं सिहा विल्लगेइ, नेय हत्थाओ । एक्को वि पडइ विंदू, जम्हा जिणअइसओ गसो ॥
 'अज्जं चेव कयत्थो जाओ हं, अज्ज जीवियं सहलं । माणुसजम्मस्स फलं अज्जं चिय नणु माए लद्धं ॥
 जं पारिओ जिणिंदो मह गेहे' जाव चित्तइ एवं । ताव गयणंगणाओ वुट्ठं गंधोदयं सुरहि ॥९
 सुरकरकोरयमुक्का जयजयसदेण पडइ गयणाओ । परिलित्तमत्तमहुयरञ्जंकारा कुसुमवरवुट्ठी ॥१०
 पहयाओ दुंदुहीओ सुरेहिं गयणम्मि गहिरघोसाओ । आवद्धइंदघणुहो मुक्को रयणाण संघाओ ॥११
 चेल्लुक्खेवो य कओ, तहा य पप्फुल्लोयणा तियसा । जंपंति तत्थ एवं 'अहो ! सुदाणं महादाणं ॥
 कुमर ! कयत्थो सि तुमं, तुज्झ सुलद्धं च माणुसं जम्मं । जेणऽज्ज ताए तिहुयणनाहो पाराविओ एवं'
 सोऊण तयं सोमप्पभाइओ पुरजणो तहिं पत्तो । 'विम्हयल्लफुल्लमुहो पुच्छइ परमेण कोइेण ॥१४
 'कुमर ! ताए कह नायं' जह दिज्झइ भयवओ इमं दाणं ?' । 'जाइस्सरणाओ मए नायमिणं' जंपई कुमरो ॥
 'अण्णं च भयवया सह सिणेहसंवद्धंओ अहं भमिओ । अट्ठभवग्गहणाइं' पुणो वि तो पुच्छइ लोगो ॥
 'केरिसयाइं ताइं ? साहसु कोऊहलं जओ अम्ह' । 'जइ एवं तो निखुणह' कुमरो कहिउं समादत्तो ॥

इहेव जंजुद्धीवे दीवे मंदर-गंधमायण-नीलवंत-मालवंतमज्झवत्तिणीए सीयामहानईमज्झविभत्ताए
 उत्तरकुराए अहं मिहुणंइत्थिया, भयवं पि पुण पिथीमहो मिहुणगपुरिसो अहेसि । तओ वयं अण्णया
 कयाइ दसप्पयारकप्पतरुवरुप्पणसुरलोयसरिसंपंचविहभोगोवभोगेलालियसरीराइं उत्तरदहतीरदेसद्वियनव-
 णीय-तूलफासमणिकोइित्तलुगयकप्पतरुवरवहलच्छायातलोवविट्ठाइं चिट्ठामो । इत्थंतरम्मि य तत्थ खीर-
 हारसरिसनीरवारपूरियहरयमज्जणकरणांतरं गयणंगणाभोगुप्पइयसुरसरीरकिरणनियरुज्जोइयदिसावलया-
 वलोयणुप्पणचिंताभरमंथरविमउलमाणलोयणजुयलो मोहमुवगओ सो मह मिहुणगपुरिसो । खणंतरेण
 य सयमेव समाससिऊण जंपियमणेण 'हा सयंपभे ! कहिं गया सि ? देहि मे पडिवयणं' ति ।
 तओ सयंपभाभिहाणायन्नणसमुप्पण्णाणुभूयपुव्वनामवियक्कवसपणस्समाणचेयणा अहं पि निवडिया धर-
 णिवट्ठे । थोववेलाए य समासासणांतरसमुप्पण्णजाइसरणाए जंपियं मए 'नाह ! अहं सा सयंपभा' ।
 तेण भणियं 'कहं सा तुमं सयंपभा !' । मए भणियं—

अत्थि अट्ठावीसलक्खप्पमाणगिन्वाणविमाणसंकुलो पुंज्वकयसुकयफलविसेससमासाइयपंचप्पयारविसय-
 सुहसोहासमुदयसमाणरूव-जोव्वण-लावण्णपुण्णसुर-सुरंगणासणाहो ईसाणो नाम कप्पो । तत्थ य अत्थि
 सिरिप्पहं नाम विमाणं । तप्पम् य ललियंगओ नाम देवो । सयंपहा से अग्गमहिंसी । ताणं य
 अच्चंताणुरत्ताणं दिवसो व्व समइक्कंतो बहू कालो । अण्णया य मिलायमाणकुसुमो विमणदुम्मणो विम-
 उलमाणलोयणो चिंताभरनिव्वरो दिट्ठो सो तीए । 'नाह ! किमेयं ?' ति पुच्छावसाणे जंपियमणेण
 "पिए ! अत्थि महंतमुव्वेयकारणं, जओ जम्मंतरे थोवो तँवो मए कओ, ता 'तुव्वेहिं समं विउंज्जी-
 हामि' ति महंतमुव्वेयकारणं" । तीए भणियं 'कहं तुव्वेहिं थोवं तवच्चरणं कयं ?' । तेण भणियं—

1 A B 'हेणं पं' । 2 c D सयलो वि । 3 c D 'दय सुरेहि' । 4 c D 'प्पहाइ सव्वो वि पुरजणो
 पत्तो । 5 c D 'विम्हायउ' । 6 A B 'यं दाइज्झइ भं' । 7 c D 'जाइसरं' । 8 A B 'तमज्झ' ।
 9 c D 'णगइत्थि' । 10 A B 'पिययमो मिहु' । 11 c D 'गललि' । 12 c D 'ण अच्चं' । 13 A
 B तओ कओ । 14 c D विजुज्जी ।

अत्थि इहेव जंबुदीवे' दीवे गंधमायणनगवरासण्णगंधिलावइविजयमज्झद्वियवेयइहगिरिसेढीव-
त्तिंगधारजणवयालंकारभूयविज्जा-सिद्धिसमिद्धजणसमद्धासियगंधसमिद्धपुरप्पहुसयवलमहारायसुयअइवल-
रायपुत्तो महावलो नाम राया । तस्स य पुव्वपुरिसपरंपरागओ खत्तियकुल्लप्पणो वालमित्तो जिणवयं-
णपरिकप्पियमई अत्थि सयंबुद्धो नाम मंती । वीओ य महामिच्छत्तमोहियमणो संभिन्नसोओ नाम,
सो यै तस्स राइणो वहसु कज्जेसु पुच्छणिज्जो । अण्णया य कलरिभियतंतीतलतालरुवुम्मीसगंधव्वसणा-
हपेच्छणयरंगमज्झद्वियसालंकारमणोहरनट्टियानट्टस्खित्तमाणसो जाव चिट्ठइ राया ताव भणिओ सयं-
बुद्धेण—'देव !

सव्वं विलवियं गीयं, सव्वं नइं विडंबणा । सव्वे आभरणा भारा, सव्वे कामा दुहावहा' ॥१८
तओ 'जंपियं राइणा—

'कहं सवणामयं गीयं विलावो त्ति पभाससे ? । कहं वा लोयणवुदयं नइं वयसि विडंबणा ? ॥१९
कहं वा देहऽलंकरणाऽलंकारा भारमिच्छसि ? । कहं वाऽसारसंसारसारा कामा दुहावहा ?' ॥२०

तओ भणियं सयंबुद्धेण—'देव ! जहा काइ इत्थिया पवसियपइया पइणो समागमकंखिया
तग्गुणगणं सुमरंती पच्चूससमए परियंदइ तहा पहुणो रंजणत्थं तप्पुरओ से गुणनियरं वनितो गायणो
वि गायइ, ता तत्तओ गीयं विलावो चेव । तहा जहा जक्खाइट्ठो कोइ अणेगकर-चरणचेट्ठाओ पया-
सेइ तहा नच्चमाणो वि विविहवरकराइचेट्ठाओ पयासेइ, ता परमत्थओ एयं पि विडंबणा । जहा य
कोइ पहुणो समाएसेण मउडाइअलंकारं वहइ तच्चाणेण य पीडिज्जइ एवं जइ कोइ जोगगअंगोवंगनि-
वेसियमाभरणं वैहेइ ता किं न सो भारो भवइ ? । तहा कामा वि जहा हरिणाईहिं निसेविज्जमाणा
वहुदुक्खया भवन्ति एवं नर-नारीणं पि ते इहलोए चेव किलेसाऽऽयासदुहकरा परलोए नरगाइदायगा
भवन्ति, ता कहं ते न दुहावहा ? । तम्हा परलोयसुहत्थिणा ते परिहरियव्व' त्ति ।

संभिन्नसोएण भणियं—'देव ! सयंबुद्धो अदिट्ठसुहनिमित्तं पच्चक्खोवल्लभमाणविसयसुहं परिह-
रंतो जंबुक इव मुहंभीगयं मंसपेसिं परिहरिय मच्छमभिलसंतो पच्छायावभायणं भविस्सइ' । सयंबुद्धेण
भणियं 'संभिन्नसोय ! जो सरीरविभवाईणाऽणिच्चयमवगच्छिय इहलोयसुहपडिबद्धो निव्वाणाइसुहपसाह-
यतवसंजमाणुट्ठाणपरायणो न भवइ सो संपत्तरयणायरकुसलजणपसंसियसयल्लगुणगणाहारसुतेयसुभागय-
सुरयणपरिचायगकायमणियाणुरत्तनिप्फलपयासदारिदपराभवाइदुहजलणजालावलीपुलोइनरो व्व विबुहजण-
निंदणिज्जो भवइ' । संभिन्नसोएण भणियं 'गगणपडणासंक्रियतद्धरणनिमित्तउड्ढपायटिडिभीसुयणं व इमं
तुज्झाऽणागयपयत्तकरणं मम पडिहाइ, किंच किं जुत्तं 'मरणं भविस्सइ'त्ति अणागयमेव मसाणगमणं ?
ता मा परिच्चय अणागयसुहनिमित्तं संपयसुहं, पत्ते य मरणकाले परलोगहियमायरिस्सामो' । सयंबु-
द्धेण भणियं 'मुद्ध ! न संपलगाओहण-ओरुद्धनयर-संपलित्तगेहेसुं तप्पडिर्वक्खभूयकरितुरयदमण-भत्त-
पाणिधणोवणयण-कूवखणणीइयाणि काउं तीरंति, जइ पुण दमण-भरण-खणणाईणि कयाणि हुंताणि ता

1 c D 'वे गंव' । 2 c D 'यणे परि' । 3 c D इ । 4 c D 'दंबियं' । 5 A B जंपिओ रा' । 6 c
D 'हकरा' । 7 A B ज्या इ को' । 8 c D वहइ । 9 A B लवियं । 10 A B 'हगयमंसपेसी प' ।
11 A B 'हणा ओरुद्ध' । 12 A B 'क्खच्चयक' । 13 c D 'णाईणि' ।

परवलमहण-चिरावत्थाण-विज्झावणाणि सुहेण कीरंति, किंच मा तुच्छयविसयमुहमोहिओ अवगणियमो-
क्खसोक्खो कोल्हगो व्व अप्पाणं विणासेहि' । इयरेण भणियं 'को एस जंवुगो ?' । सयंवुद्धेण भणियं
जहा "एगम्मि अरण्णे गिरिवरतलविभागसंठियगिरिसरियाइपरिभमणसीलमहामत्तकरिवरदंसणुप्पणवहप-
रिणामवाहपुरिससंवणताऽऽपूरियसरप्पहारवेयणापरिगयनिवडमाणकरिमुत्ताहलदसणगहणपरिणामविमुक्कसजी-
वधणुधावियकरिसरीरपडणद्धंचपियमहाकायविसहरखइयमयपुल्लिंद-भुयग-गयसरीराणि दिट्ठाणि कहिंचि परि-
भममाणेण एगेण सियालेण । 'सज्जी(जी)वा णं वि(व) ?' ति पुणो पुणो ओसक्कणा-
ऽवसक्कणपुव्वकयनिज्जीवनिच्छओ हरिसभरनिम्भरो चित्तिउं पवत्तो 'अहो ! एयाणि मम आज-
म्मभक्खं भविरस्संति, ता ताव एयं सज्जीवधणुपडंचाकोडिविलगं नैहारं भक्खेमि, पुणो पच्छ निरा-
उलो एयाणि भक्खिस्सामि' । ति चित्तिऊण तं नैहारं भक्खिउमाढत्तो । तओ विमुक्कसंधिवंधणधणुति-
क्खग्गकोडिविद्वगलप्पएसो विणट्ठो, ता तुमं पि मा तहा विणत्साहि' । एत्थंतरम्मि भणियं राइणा
'सयंवुद्ध ! किं अत्थि कोइ परलोओ ?' । तेण भणियं "सामि ! जया वालकाले तुच्चे माए सह नंद-
णवणं गया तया अम्ह समीवे समागओ एगो कंतरूवधरो देवो । तेण य जंपियं 'भद ! महावल !
अहं तुह जणयंजणओ सयवल्लो चिन्नजिणभणियव्वओ लंतगाहिर्व जाओ, ता भद ! अत्थि परलोगो,
सुकड-दुक्कडकम्मफलविवागो य, किं वहुणा ? जिणधम्मपरायणेण भवियव्वं' । ति भणिऊण अदंसणं
गओ । ता सामि ! जइ तं सुमरह तो सदहह परलोयं' । राइणा भणियं 'भद ! सुमरामि पियामह-
वयणं' । तओ लद्धावगासेण भणियं सयंवुद्धेण "जइ एवं तो देव ! तुम्ह वंसे पुव्वं कुरुचंदो
नाम राया अहेसि । तस्स कुरुमइदेवी हरियंदो य कुमारो । सो य राया नाहियवायधम्मभावियमणो
महारंभाइपसत्तो समागए मरणकाले नरगे वि^{१४} असमायमाणं तप्पडिरूवियं वेयणं वेइउमाढत्तो,
अवि य-

सुइसुहयरमहुरं^१ "पि य गीयं अक्कोसणं ति मन्नेइ । जीहारसालुयाइं दव्वाइं मुणइ विट्ठु ति ॥२१
कोट्टुपुडाई गंधे लक्खइ मयकुहियमडयगंधे व्व । चक्खुल्लोयणलेसे रूवे परिकलइ सोऽणिट्ठे ॥२२
कोमलतूलीसेज्जं कंटयसिज्जं व वेयई पावो । विवरीयं पडियारं कुणइ तओ तस्स हरियंदो ॥२३
एवं सो मरिऊणं नरएसु अणुत्तरेसु उववत्तो । तं पिउमरणं ददुं धम्मम्मि मणं कुणइ कुमरो ॥२४
गंधसमिद्धं च इमं पालइ पिइकमसमागयं विहिणा । अन्नम्मि दिणे भणिओ तेणिक्को खत्तियकुमारो ॥२५
जह 'मम धम्मियवयणं वुहयणपासाओ सुणिय कहियव्वं । भद ! तए निच्चं पि हु एस च्चिय तुज्झ मह सेवा' ॥

तओ सो सुवुद्धी तस्साऽणुदिणं धम्ममाइक्खइ । राया वि संवेगाओ तस्स वयणं पडिवज्जइ ।
अन्नया य नयरवहिसंठियमुणिसमुप्पणकेवलनाणमहिमानिमित्तसमागयसुरसमूहावलोयणुप्पन्नहरिसो गओ
सुवुद्धी राइणो समीवे । साहिए य वुत्तंते कोउहलपूरिज्जमाणमाणसो मणपवणजइणगमणतुरंगमारूढो
गओ राया भयवओ समीवे । तओ पणामाणंतरं निविट्ठो सुद्धभूमीए । सुणमाणो य केवलिसुहारविद-

1 A B किंतु मा तुज्झ य विसयं । 2 c D °हविमोहि° । 3 A B कोल्हगो । 4 c D °हाकरि° ।
5 A B °सवणोययापूरियं । 6 c D °दय-भु° । 7 A B °ण सियां । 8 A B °णं ति पुणो । 9-10
c D नहारं । 11 c D °हि° ति । ए° । 12 c D °यअइवल्लपियासयवल्लो । 13 A B वि य असम्मायं ।
14 c D पि हु गी° । 15 c D तहेव पडि°

विणिग्गयं धम्मं, कहंतरमवगच्छिय नियपिउपरलोयगइं पुच्छिउमाढत्तो । तओ केवलिकहियसुव्वमाणभयाव-
हनियपिउसत्तमपुढवीदुहसायरसवणसमुप्पण्णसंवेगाइसओ गओ^१ नियनयरं । पुत्तसं कामियरज्जो य
सुबुद्धिं भणइ जहा 'तुमे मम पुत्तस्स संपयं उवएसो दायव्वो' । सुबुद्धिणा भणियं 'देव ! मम
पुत्तो इयाणि नियसामिणो उवएसं दाही, अहं पुण तुव्वेहिं सह पव्वइस्सामि' । एवं च दो वि
गहियसामण्णा सकज्जसाहगा जाया । ता देव ! तस्स हरियंदस्स वंसे संखाईएसु नरनाहेसु गएसु
संपयं तुव्वे नरनाहा, सुबुद्धिवंसे य अहं । तं 'नियाहियारो' त्ति^२ नाऊण विन्नप्पसे । अयंदविण्ण-
वणकारणं पुण इमं-अज्ज मए नंदणवणं गएण दट्ठूण चारणमुणिणो पुच्छिया तुम्हाऽऽउगंप्पमाणं ।
तेहिं वि मासमितं चेव सिद्धं^३ ।

तं च सोऊण जल्लगयाऽऽमगमट्टियामल्लगं व सीयमाणसव्वंगेण भणियं राइणा 'मित्त ! किमि-
त्तियाउगो संपयं करिस्सामि ?' । सयंबुद्धेण भणियं 'न सव्वविरैयाणं दिवसं पि थोव' । तओ तव्व-
यणाणंतरमेव पुत्तविइण्णरज्जो गओ जिणमंदिरं । तत्थ य काऊण पूयं पच्चक्खायचउव्विहाहारो पडिव-
नपाओवगमणो मरिऊणं समुप्पन्नो तुम्ह सामी एस अहं पिए ! ललियंगओ त्ति । सो वि मम मित्तो
काऊण सामण्णं इत्येव दढधम्मो नाम तियसो जाओ ।

ता एवं मए थोवो तवो अणुचिण्णो । तं अज्ज ! एयं मम तया ललियंगएण साहियं ।

एत्थंतरम्मि य ईसाणदेवरायसयासाओ^४ समागओ सो दढधम्मदेवो । भणियं च तेण 'ललि-
यंगय ! देवराया नंदीसरदीवं जिणमहिमं काउं वच्चइ, गच्छामि अहं, विइयं ते होउ' । त्ति भणिऊण
गओ सो । अम्हे वि ईदाणत्तीए गयाइं नंदिस्सरं । खणेण य कया जिणाययणेसु महिमा । तयणं-
तरं तिरियलोयसासयचेइयपूयण-वंदणं कुणमाणो चुओ ललियंगओ । तव्विरहानलजालाकलावकवलि-
ज्जमाणकलेवरा गया हं सपरिवारा सिरिप्पभं विमाणं । परिमुयमाणसोभं च मं दट्ठूण आगओ
सयंबुद्धो । भणियं चाऽणेण 'सयंपभे ! चैवणकालो ते वट्ठइ, ता करेहि जिणाययणेसु पूयं जेण वोहि-
लाभो भवइ' ।

तओ^५ हं तव्वयणाणंतरं नंदिस्सरदीवाइजिणमंदिरपूयापरायणा चुया समाणी समुप्पन्ना जंबु-
दीवयविदेहपोक्खलावइविजयमज्झट्टियपुंडरिगिणीपुंरीपहुवइरसेण [ग्रन्थाग्रम् ६०००] चक्कवट्टिदेवीए
गुणवईए कुच्छिसि धूयत्ताए । जाया कालक्कमेण । कयं मे नामं सिरिमइ त्ति । तओ हं पिउभवणपउ-
मसररायहंसी व धाईजणपरिगहिया जमगपव्वयसंसिया इव ल्या सुहेण बुद्धिं गया । गहियाओ
साइसयाओ कलाओ । अनया य पओसे सव्वंओभइं नाम पासायमभिरूढा नयरवाहिं मणोरमुज्जा-
णट्टियसुट्टियायरियकेवलनाणुप्पत्तीए दट्ठूण देवसंपायं 'कहिं मण्णे मए एयं दिद्धं' ति ईहा-ऽपूहपरा
सुमरिऊण पुव्वजाई महादुक्खाभिहया मुच्छिया पडिचारियाजणेण जलकणसम्मिस्सवाउदाणेणाऽऽसासिया

१ c D 'ओ णयरं । २ A B त्ति भणिऊण । ३ c D 'गपरिमाणं । ४ c D जंपियं । ५ c D
'इया' । ६ c D 'ण य स' । ७ c D तइया । ८ A B 'ओ आगओ । ९ B 'यवदं' । १० c D
चुयणका' । ११ A B 'ओ तव्व' । १२ c D 'पुरी[ग्रन्थाग्रं ६०००]पहु' । १३ A B कयं नामं । १४ A
B 'व्वभइ' ।

चित्तेमि 'न नज्जइ कहिं पि सो मे पिओ ललियंगओ देवो, तेण य विणा किमियरजणेणोभट्ठणं' ति मूयत्तणं गिण्हिऊण ठिया । तओ पडिचारियाजणेण य 'जंभगेहिं इमीसे वाया अक्खित्त'त्ति काऊण मंत-तंत-वल्लिविहाणाइओ कराविओ उवयारो । न य मए मुक्कं मूयत्तणं । अक्खरालिहणेणं देमि आणत्ति पडिचारियाणं ।

अन्नया पमयवणट्टिया विरहं नाऊण भणिया पंडियाहिहाणाए धावीए 'पुत्ति ! जइ केणइ कार-
णेणं मूयत्तणं कयं तो कहेहि जेण तयणुरूवं चिट्ठामि' । मए भणियं 'अत्थि अम्मो ! कारणं मूयत्त-
णस्स, परं को तं साहिउं समत्थो ?' । तीए हट्ठुट्ठाए भणियं 'साहेहि पुत्ति ! कारणं जेण तत्थ पयत्तं
करेमि' । मए भणियं "जइ एवं तो सुणह,

अत्थि धायइसंडे दीवे पुच्चविदेहे मंगलावइविजए नंदिग्गामो नाम सन्निवेसो । तत्थ अहं
इओ तंइयभवे दारिदकुले 'मुलक्खणा-सुमंगला-धन्निया-उव्वियाईणं छ्हं भइणीणं पच्छओ जाय'
त्ति निव्विन्नचित्तेहिं न कयं मे नामं माया-पित्तेहिं, लोयप्पसिद्धीए निन्नामिय त्ति भन्नामि, सब्बजणाव-
माणेण वि सकम्मवसओ जीवामि । ऊसवे य कयाई ईसरडिभयाणि सगिहेहितो निग्गयाणि दट्ठूण
जाइया मए माया 'अम्मो ! देहि मे मोयगाइयं भक्खं जेण डिंभेहिं सह रमामि' । तीए य रुट्ठाए
'आ पावे ! कओ इहं भक्खा ? वच्चसु अंवरतिलयं पव्वयं, तत्थ फलाणि खायसु मरसु व' त्ति भण-
तीए हणिऊण निच्छूढा गिहाओ । रोवंती य निग्गया गेहाओ । तओ अंवरतिलयपव्वयाभिमुहप-
ट्टियजणसमुदयमवल्लोइऊण गया तेण सह तत्थ । सच्चविओ य सो मए गिरिवरो, अवि य—

अइकसिणनिद्रजलहरखंडं पिव लोयलोयणाणंदो । उत्तुंगसिहरहत्येहिं अंवरं मिण्डकामो व्व ॥२७
झरमाणनिज्झारावभरियगिरिगरुयकुहरदिसिविवरो । नर-विज्जाहर-किन्नरमिहुणसमारद्दगंधव्वो ॥२८
गंधदुद्धसाउफल-फुल्ल-पत्तभरनमिरंतैरुवरसणाहो । बहुजाइपक्खि-सावयगणाण कुलमंदिरसमाणो ॥२९
सज्झाय-झाण-वक्खवाणपगुणगुणिसुणिगणाण सुहवासो । किं बहुणा ?, तियसाण वि रम्मत्तणकयचमक्कारो
तत्थ जणो साउफले गिण्हइ उच्चुच्चतरुवरेहितो । भूपडियपक्कसाउफ(१ फ)लाणि भुत्ताणि य मए वि ॥
तो^१लोएण समाणं गिरिस्स जा रम्मयं णिरूवेमि । ता निसुओ सुइसुहओ सद्दो एगत्थ गंभीरो ॥३२
तस्सऽणुसारेण अहं जणेण सह जाव तत्थ वच्चामि । ता धम्ममाइसंते पेच्छामि जुगंधरायरिए ॥
ता हरिसनिम्भरंगी सूरि वंदित्तु लोयमज्झम्मि । उवविट्ठा निसुणेमि तव्वयणविणिगयं धम्मं ॥३४
तो चोइसपुव्वधरो चउत्ताणी सो गणी विसेसेण । आइक्खिउं पवत्तो अम्हाणं विवोहणट्ठाए ॥
अवि य—

मिच्छत्तेणं पमाएणं कसाया-ऽविरईहिं य । दुदुजोगेहिं वंधंति कम्मं जीवा निरंतरं ॥३६
अदेवे देववुद्धी य, अंसाहसु य साहुया । अतत्ते तत्तविण्णाणं, मिच्छत्तमियमाहियं ॥३७
मज्जं विसय-कसाया निदापणगमेव य । विगहाणं चउक्कं च पमाओ पंचहाऽऽहिओ ॥३८

1 A B नइज्जइ । 2 c D 'क्खरलि' । 3, 6 A B पुत्ति । 4-5c D 'यगत' । 7 A B सुणाहामि, अत्थि । 8 c D 'उज्झिया' । 9 c D 'माणे वि' । 10 A B 'रवरिहियसणाहो' । 11 c D सहवा । 12 c D ता । 13 c D 'म्हाणं वोह' । 14 A B 'ए ॥ मिच्छ' ।

कटु-पिष्टेहिं निपन्नं मज्जं दुविहमाहियं । सदा रूवा रसा गंधा फासा विसय कित्तिया ॥३९॥
 कोहो माणो य माया य लोभो चउरो चउव्विहा । संजलणाइमेएहिं कसाया सोलसेव उ ॥४०॥
 निदा य निदिनिदा य पयला य तयज्जिया । पयलापयला चेव थीणगिद्धी य पंचमा ॥४१॥
 थीकहा-देसभासाई भत्ते संभारवन्नणं । देसेसु रम्मयाई य ^१निगमाइ निवक्कहा ॥४२॥
 विरईवज्जणं चेवाऽविरई परिकित्तिया । दुट्ठा मणो-वई-काया दुट्ठजोगा वियाहिया ॥४३॥
 कम्मबंधस्स हेऊणि सव्वाणेयाणि वज्जह । जेण लंघितु संसारं सिंघं मुखस्मि गच्छह ॥४४॥
 तओ एयमायनिऊण विवुद्धा बहवे पाणिणो । मए वि कहंतरं वियाणिऊण पुच्छिया गुरुणो 'भयवं !
 किं ममाओ वि अत्थि कोवि 'दुक्खिओ ?' । भयवया भणियं 'निन्नामिगे ! अत्थि निरया,
 निच्चंधयारतमसा ववगयगह-चंद-सूर-नक्खत्ता । पूयवसावीभत्सा(च्छा)चिलिच्चिला असुहगंधरसा ॥
 ईह विहियपावकम्मा जीवा जायंति तत्थ नेरइया । वीभत्स(च्छ)दंसणिज्जा पच्चक्खा पावपुंज व्व ॥४६॥
 स-परोदीरिय-साभावियाइं दुक्खाइं जाइं पुण तेसिं । नो वणिउं समत्थो ताणि नरो जो न सव्वण्णू ? ॥
 तिरिया वि जाइं अइदारुणाइं विसहंति विविहदुक्खाइं । तण्हा-छुहाइयाइं ताइं नो साहिउं तरइ ॥
 तुह दुक्खाओ दारुणतराइं ताइं अणंतगुणियाइं । परवसयाणं भदे ! नारय-तिरिएसु घोराइं ॥४९॥
 अप्पवसा तं सि पुणो, सदे गंधे य रूव रस फासे । अमणुत्ते परिहूरिउं सेवेसि मणोरमे निच्चं ॥५०॥
 ता अप्पं तुह दुक्खं, किंतु तुमं पासिउं सुकयधम्मो । जीवे सुहप्पसत्ते अत्ताणं मन्नसे दुहियं ॥५१॥
 ता जइ सव्वुकट्ठं सुक्खं पथेसि कुणसु ता धम्मं । तो संवेगगयाए नमिऊण इमं गुरू भणिया ॥५२॥
 'जत्तियमित्तं सत्ता काउं मे देहि तत्तियं धम्मं' । तोऽणुव्वयाइं गुरुणा गिहत्थधम्मो महं दिन्नो ॥५३॥
 गुरुपायपंकयं वंदिऊण तुट्ठा गिहम्मि गंतूण । पालेमि जहासत्ति तं धम्मं अप्पसंतुट्ठा ॥५४॥

तओ छट्ठ-ऽट्ठमाइनाणाविहर्तवोविहाणनिरयाए वोलिओ जाव कोइ कालो ताव पडिवन्नं मए
 तत्थ अणसणं । तत्थट्ठिया य अन्नदियहम्मि पेच्छामि पुरओ एक्कं देवं, अवि य—
 हारविराइयवच्छं रयणुक्कडंमउडसोममाणसिरं । नियदेहकंतिपसरंतकिरिणउंज्जोवियदियंतं ॥५५॥
 रयरहियपवरकिंकिणिसणाहदेवंगवत्थपरिहाणं । अइअच्चब्भुयरूवं इयभणिरं महरुरावेणं ॥५६॥
 'निन्नामिए ! पलोयसु सिणिद्धदिट्ठीए मं तहा कुणसु । एवंविहं नियाणं निस्संदिद्धेण चित्तेण ॥५७॥
 जइ अत्थि किंचि सुचरियतवस्स एयस्स फलमसंदेहं । तो हं इमस्स भज्जा होज्जामि भवम्मि अण्णम्मि॥
 जेणं मए समाणं भुंजसि भोगाइं देवलोगम्मि' । इय वोत्तूणं तियसो, सहसा अदंसणीहूओ ॥५९॥
 तदंसणपच्चयभावियाइ विहियं मए वि तं सव्वं । सुमरंती नवकारं मरिउं ईसाणकप्पम्मि ॥६०॥

1 c D निप्पन्नं । 2 c D तइज्जिं । 3 c D निगमाइ । 4 c D दुहिओ । 5 c D इय वि° ।
 6 A B 'हरियं से' । 7 A B 'णोगए नि°' । 8 c D तो । 9 A B 'सियं सु°' । 10 c D अप्पाणं । 11 c
 D तो जइ सव्वुक्कट्ठं । 12 c D 'तवोवहा°' । 13 c D 'ए अण°' । 14 A B 'डसोममाणमउडसिरं' ।
 15 c D 'ज्जोइय°' ।

तस्सेव य ललियंगयसुरस्स जाया मि अग्गमहिसि त्ति । अच्चंतकंतरूवा सिरिप्पमे वरविमाणम्मि ॥

तओ ओहिणाणोवओगमुणियदेवत्तकारणा ललियंगयसुरसमेया गया जुगंधरसू^१रिवंदणत्थं । दिट्ठा य तथा तम्मि चेव सहावसुंदरअंवरतिलयगिरिवरेगदेससंसियमणोरमुज्जाणमज्झद्वि^२यंककेल्लित-
लोवविट्ठा सूरिणो, वंदिया भावसारं । पुणो नियवुत्तंतकहणाणंतरसमारद्धमहुरस्सरगंधव्वसणाहवरऽच्छरा-
पेच्छणववहारेण पूइऊण गया नियट्ठाणं । भुंजिऊण य पभूयकालं तत्थ भोए चुओ मम पिययमो ।
तयणंतरं अहं पि चविऊण समुप्पन्ना एत्थ । देव्वोज्जोयदंसणसंजायजाईसरणा य 'किं तेण विणा
इयरजणेण संलत्तेणं ?' ति मोणमालंबिऊण द्विया । ती एयं मे अम्मो ! कारणं^३ । तीए भणियं 'सुंदरं
कयं जमेयं साहियं, उवाओ पुण एत्थ-एयं ते पुव्वचरियं पडे 'लिहिय तओ हं हिंडा-
वेमि, जइ कहिंचि मणुस्सजाईए समुप्पण्णो भविस्सइ तो^४ एयं दट्ठूण से जाइस्सरणमुप्पज्जि-
स्सइ' । मए वि 'जुत्तिजुत्तं' ति कलिऊण सज्जिओ पडो । आलिहियो य विविहवत्तेहिं । तत्थ पढमं
नंदिग्गामो लिहियो । तओ अंवरतिल^५गसंसियकुसुमियासोगतरुतलोवविट्ठा जुगंधरसूरिणो, देवमि-
हुणं^६ वंदणागयं, ईसाणो कप्पो, सिरिप्पभं विमाणं, तदेव मिहुणं, महावलो राया सयंबुद्धसंभि-
न्नसोयसहिओ, निम्मांमिका य तवसोसियसरीरा, ललियंगओ सयंपभा य सनीमाणि । तओ
निर्पेन्ने लेक्खे धाई पडं गहाय उप्पइया जुवइकेसपास-कुवलय-पलाससमाणं नहयलं । खणेण य नियत्ता,
पुच्छिया मए 'अम्मो ! कीस लेंहुं नियत्ता सि ?' । तीए भणियं "पुत्ति ! सुण कारणं, इह अम्ह सामिणो
तवपिउणो वरिसवट्ठमाणनिमित्तं विजयवासिनरवइणो पाएणाऽऽगया, ता जइ कयाइ ताण मज्जे ते
हिययदइओ होइ तो कयमेव कज्जं ति चित्तिऊण नियत्तऽम्हि, जइ पुण इह न होही तो परिमग्गणे
जत्तं करिस्सामि" । मए भणियं 'सोहणं' । गया य सा पईगं गहाय पुव्वावरण्हे । समागया य विय-
संतमुहकमला भणइ 'पुत्ति ! निव्वुया होहि, दिट्ठो तुह दइओ ललियंगओ' । मए । पुच्छिया 'अम्मो !
कहसु कहं ?' ति । सा भणइ

“पुत्ति ! रायमग्गे पसारिओ पईगो । तओ तं पस्समाणा आलिक्खकुसला पसंसंति रेहीनि-
वेसाइयं, जे अकुसला ते वन्न-रूवाइणि पसंसंति । एत्थंतरम्मि दुम्मरिसणरायसुओ दुइतो कुमरो
सपरिवारो तथाऽऽगओ । मुहुत्तमित्तं तमवलोइऊण मुच्छिओ, आसत्थो पुच्छिओ परिवारेण 'सामि !
किं मुच्छिया ?' । तेण भणियं 'पईगालिहियनियचरियदंसणसमुप्पण्णजाईसरणवसेण' । तेहिं भणियं 'कहं ?'
[तेण भणियं] 'जओ अहं ललियंगओ देवो आसि, सयंपभा य मे देवि' त्ति । मए पुच्छिओ 'पुत्त !
को एस सज्जिवेसो ?' । तेण भणियं 'पुंडरिगिणी नयरी, पव्वयं मेरुं साहइ, अणगारो कोवि एस
न सुमरामि नामं, कप्पं सोहम्मं कहेइ, राया मंतिसहिओ^{१०} कोवि एस, तवस्सिणी कावि एसा, न
सुमरामि से नामं ति । अओ 'अलियवाइ' त्ति नाऊण मए भणिओ 'पुत्त !^{११} संवायइ सव्वं जम्मंतरं

1 c D 'सूरिचरणवंद' । 2 c D 'यकंकिल्लत्' । 3 c D तो एयं मे कारं । 4 c D लिहिज्जउ
तओ । 5 c ता । 6 c D जाईसरणं समुप्पं । 7 c D 'ल्यकुसु' । 8 c D 'णं च वं' । 9 c D 'मिया
तव' । 10 A B 'मा । तओ । 11 A B 'प्पन्नलिक्खे' । 12 A B लहुं पयत्तां । 13 c D
पुत्त ! सुणसु कारणं इय अम्ह । 14 c D 'ग्गणेणं जत्तं' । 15 c D 'स्सामि त्ति । मए । 16 c पढगं ।
17 c D पढगो । 18 A B 'हाइसलाइयं' 19 c D पढगां । 20 A B को एस । A B संवय सव्वं ।

वीसरियं किंतु जइ सच्चं तुमं ललियंगओ ता धाईसंडनंदिग्गामे कम्मदोससमुप्पन्नपंगुलियसयंपहाए
आगमकुसलाए तुहवियाणणत्थमेयं नियचरियमालिहियं, मए धाईसंडगयाए दिट्ठं, तयणुकंपाए य तुह
गवेसणत्थमिह आणीयं, ता एहि पुत्त ! जेण नेमि धाईसंडं, पासिज्जउ सा पुव्वभवसिणेहसंबद्धा
वराई । उवहसिओ भित्तेहिं लज्जाए अवक्कंतो । मुहुत्तंतरेण समागओ लोहग्गलपुराओ धणो नाम
कुमरो । लंघण-पवणेसु अणणससरिसो त्ति लोएण वइरजंघो त्ति भण्णइ । सो य तं पंडुगं दट्ठूण भणइ
'केणेयं लिहियं ?' । तओ मए भणियं 'किं निमित्तं पुच्छसि ?' । तेण भणियं 'मम चरियमिमं, जओ अहं
सो ललियंगओ आसि, सयंपहा य मे देवी, ता निस्संसयं तीए लिहियं; तंदुवइट्ठेण वा केणावि तक्केमि' ।
तओ मए पुच्छियं 'जइ एयं ते चरियं ता साहसु को एस सन्निवेसो ?' त्ति । तेण भणियं 'नंदिग्गामो
एस, पव्वओ अंवरतिलओ, जुगंधरा एए सूरिणो, इमा य खमणकिलंता निन्नामिया, सयंबुद्ध-
संभिन्नसोयसहिओ एस राया महव्वलो, ईसाणकप्पो, सिरिप्पभं विमाणं' । एवं सव्वं सपच्चयं कहियं ।
तओ मए तुट्ठाए भणियं 'पुत्त ! जा एसा सिरिमंइकुमारी तुह पिउच्छादुहिया सा सयंपभा, ता
जाव रण्णो निवेएमि ताव निस्संसयं तुममेयं लभसि' । तओ सुमणसो एसो गओ नियगेहं । अहं पि
कयकज्जा समागया तुह निवेयणत्थं, ता जामि रण्णो निवेएमि, जेण तुह पियसंगमो होइ' । त्ति वोत्तूण
गया रायसमीवं । निवेइयं जहट्ठियं राइणो । सो ममं देविं च सदाविज्जण भणिउमादत्तो, अवि य—

“सुणसु पिए ! ललियंगयमेयं जाणामि जह अहं न तहा । वच्छा वि मुणइ जम्हा एत्थेव य चेव दीवस्मि ॥
अवरविदेहे सलिलावयस्मि विजयस्मि वीयसोगाए । नयरीए जियसत्तू आसि निवो तस्स देवीओ ॥
दोण्णि मणोहंरि-केगइनामाओ ताण दो सुया कमसो । अयल-विहीसणनामा, पंचत्तमुवागए जणए ॥
साहित्ता विजयद्धं जाया वलदेव-वासुदेवा उ । पणमंतभूरिसामंतमउलिमणिघट्टपयवीढा ॥६५॥
अह अयलं वलदेवं मणोहंरी भणइ अण्णया एवं । 'तुहपिउ-तुहरज्जसिरीओ वच्छ ! विउलाओ भुत्ताओ
भवभयभीया इण्ह परलोगहियं करेमि पव्वजं । तौ अणुमण्णेहि लहुं' न विसज्जइ सो वि नेहेण ॥६७
तीए तओ निव्वंघे कए इमो भणइ 'अंव ! जइ एवं । तो' दियलोगाओ ममं आगंतुं वसणकालम्मि ॥
पडिवोहिज्जसु 'एवं' ति सा वि पडिवज्जिज्जण तव्वयणं । घेत्तूण सव्वविरइं पढेइ एक्कारसंगाइं ॥६९
संपुण्णपुव्वकोडिं काऊणं संजमं तओ मरिउं । लंतगकप्पे इंदो उप्पन्नो दिव्वकंतिधरो ॥७०
सो य अहं, एत्तो वि य दोण्णि वि वल-केसवा बहुं कालं । भुंजंति रज्जमउलं अहऽण्णया वीहगालीए ॥
तुरगारूढा दोण्णि वि विणिग्गया अवहरित्तु तुरंण्हिं । खित्ता महाडवीए अणोरपाराए घोराए ॥७२
गोसंचरेण भग्गे पयमग्गे वलइ सव्वसेन्नं पि । सासापूरियहियया आसा वि हु पाविया निहणं ॥७३
आउक्खएण तत्तो विभीसणो कालमुवगओ तत्थ । तम्मोहमोहियमणो अयलो वि य वहइ खंधगयं ॥
'किर मुच्छिओ' त्ति एसो, नेउं ठावेइ सीयवणगहणे । भवियव्वयावसेणं उवओगो तो मए दिण्णो ॥७५

1 A B °संडं दिट्ठं । 2 c D पडुगं । 3 A B °तओ मे भणि° । 4 A B तउव° । 5 A B °ता
य नि° । 6 c D °मई कुं° । 7 c D तुमेव लभ° । 8 c D °मं च दे° । 9 c D °वइस्मि । 10 A B °हर-के°
11 A B °हरा भ° । 12 c D तो । 13 c D ता । 14 c D बाहिया° ।

ददुं तयवत्थगयं 'संगारं सरिय लंतगाओ अहं । करिय विहीसणखवं समागओ तस्स बोहत्थं ॥
भणिओ य 'अहं भाउय !' गओ मि विज्जाहरेहिं सह जुज्जं ।

काउं जे, ते जिणिउं समागओ पुण वि तुहपासं ॥७७

एयं च अंतरं जाणिऊण केणावि विप्पलद्धो सि । देवेणं तं भाउय ! दुट्ठेण अणज्जकम्भेण ॥७८
ता सक्करेसु इमं कलेवरं जं तण समुच्चूढं । एत्थ नइसंगमम्मी, तहाकण तम्मि पुण भणइ ॥७९
'संपइ वच्चांमु गिहं' पडिवण्णे तो समागया गेहे । भुजंति नियं रज्जं, अहण्णदियहम्मि एगत्थ ॥८०
जा उवविट्ठा चिट्ठांमु आसणे ताव पयडियं सहसा । खवं मणोहरीए मण, तओ एत्त संभतो ॥८१
पभणइ 'अम्मो ! तुव्वे, कत्थ इहं ?' तो मण समक्खायं । संकेइयाइ सव्वं 'ता कुण धम्मज्जमं वच्छं ॥
नीसारे संसारे' इय वोत्तुं लंतगं गओ अहयं । अयलो वि वयं गिण्हइ रज्जं पुत्तस्स दाऊण ॥८२
काऊण तवच्चरणं देवो ललियंगओ समुप्पण्णो । तन्नेहेण सभज्जं पुणो पुणो नेमि नियपासे ॥८३
इय भोत्तूणं भोगे अयरस्स उ^१ सत्त नवविभागे उ । चविओ तम्मि य ठाणे अण्णो ललियंगओ जाओ ॥
'तं पि य तत्तुल्लगुणं पुत्तसिणेहेण नेमि अणवरयं । एवं कमसो नीया सतरस ललियंगया तत्थ ॥
जं सिरिमई वियाणइ सो वि मएऽण्णेगसो तहिं नीओ । चविऊण तओ संपइ, एसो हं एत्थ उप्पण्णो ॥
ता सदावेह लहुं भो भो पडिहार । वइरजंघं ति । जेण पयच्छामि इमं तस्साऽहं सिरिमई कण्णं ॥
सदाविओ य तेणं समागओ वइरजंघकुमरो वि । कयउब्भडसिगारो सव्वंगं पुलइओ तो सो ॥८९

केरिसो य सो ? सकलरयणिकरसोम्मवयणचंदो, तरुणरविरस्सिवोधितपोडरीयलोयणो, मणिमंडिय-
कुंडलघट्टियपीणगंडेसो, गरुलाऽऽययतुंगनासो, सिलप्पवालकोमलसुरत्तदसणच्छओ, कुंदमउलमाला-
कारसिणिद्धदसणपंती, वेयच्छवसभणिभखंधो, वयणतिभागूसियरयणावल्लिपरिणद्धगीवो, पुरफलिहाऽऽया-
मदीहवाह, नगरकवाडोवमाणमंसलविसालवच्छो, करगसंगेज्जमज्जेदेसो, निमउलपंकयसरिच्छनाभी,
मिगपत्थियतुरगवट्टियकडी, करिकरकरणिल्लऊल्लुयलो, णिगूढजाणुप्पएससंगयहरिणसमाणरमणिज्जजंधो,
सुपणिहियकणगकुम्भसरिसलक्खणसंवद्धचलणजुयलो । पणओ य भणिओ राइणा 'पुत्त वइरजंघ ! पुव्वभ-
वसिणेहसंवद्धं परिणेहि एयं सयंपमं सिरिमई' । तओ अहं अवलोइया तेण कलहंसेण व कमलिणी,
परिणीया य महाविभूईए । अण्णया य पभूयचेडियाइपरिवारसमेया सुवहुवत्थाऽऽभरणदवाइदान-
पुव्वं विसज्जिया ताएण । कमेण पत्ता यं लोहगगलं । तत्थ य जम्मंतरोवज्जियविसिट्ठुण्णपव्वारसंपज्जं-
तसयल्लिदियाणंदजणयसुहसागरावगाढाणं जाओ पुत्तो । वडिइओ देहोवचएणं कलाकलावेण य ।

इओ य मम जणओ लोगंतियसुरसंवोहिओ पुक्खलपालनियसुयसं कामियरज्जभारो तित्थयर-
ल्लिगेण पव्वइओ । कयविविहतवोविसेसुप्पन्नकेवलनाणदिणयरकरपसरपणासियतिमिरपसरो भवियकमलसंडा-
ववोहणं कुणमाणो विहरिउं पवत्तो ।

पोक्खलपालस्स वि विसंवइया पच्चंतरायाणो । तओ वइरजंघहक्कारणनिमित्तं पेसिओ महंतओ ।
समागतूण य विण्णत्तं जहा 'एयवइयेण तुमं सिरिमइसमेओ सिग्घमागच्छाहि, जइ मए जीवंतएण

1 A B संसारं । 2 c D तो । 3 c D 'च्चामि गिं' । 4 c D 'द्धामि आं' । 5 A B उ
भत्तं । 6 A B तम्मि य । 7 A B पइच्छां । 8 c D इ । 9 c D 'ओ नियमहं' ।

पओयणं' । तओ अम्हे नियपुत्तं नयरे ठविऊण पत्थियाणि, जाव पत्ताणि सरवणं नाम वणसंडं । तस्स य मज्जेण पंथो वच्चइ । तओ लोणेण वारियाणि 'मा एएणं मग्गेण वच्चह, इत्थ दिट्ठिविसो सम्पो चिट्ठइ' । तओ अम्हे अण्णमग्गेण पत्ताणि पोंडरिगिणि । अम्हाऽऽगमणं च सोऊण भउब्भंतलोयणा पणया सामंता पोक्खलपालस्स । तेण वि अम्हे पूइऊण विसज्जियाणि पत्थियाणि सनगरं, लोणेण य भणियं 'सरवणस्स मज्जेण गंतव्वं जओ मुणिकेवलनाणुप्पत्तिमहिमाकरणनिमित्तोवइयदेवप्पहाजालेण पडिहयं सम्पस्स दिट्ठिविसं' । कमेणं पत्ताइं तत्थ, आवासियाणि य । तहिं च सागरसेण-मुणिसेणा मम सहोयरा अणगारा पुरओ ठिया । तओ अम्हेहिं दिट्ठा तवलच्छिपडिहत्था सारदसरजलपसन्नहि-यया सारदसगलससिसोमदंसणा तियसपरिसापरिवुडा धम्ममाइक्खमाणा । परेण य भत्तिवहुमाणेण वंदिया सपरिवारा । फासुएण असण-पाण-खाइम-साइमेण पडिलाहिया य । तओ अम्हे तेसिं गुणे अणुगुणिताइं चित्तिउं पवत्ताइं, अवि य—

'धण्णा कयपुण्णा खलु सुलद्धमेयाण माणुसं जम्मं । चइऊण रायलच्छिं जे पव्वइया जिणमयम्मि ॥९०॥
सुयजलहिपारगामी दुक्करतवचरणकरणउज्जुत्ता । भवियकमलावबोहणदिणमणिणो पयडमाहप्पा ॥९१॥
बहुविहलद्धिसणाहा निम्मलजसपसरधवलियदियंता । खंता दंता मुत्ता गुणसयजुत्ता महासत्ता ॥९२॥
होही सो कोवि दिणो, जइया परिचत्तसव्वसंगाइं । एवंविहमुणिदिक्खं गुरुपयमूलम्मि धेच्छामो ॥९३॥
किरियाकलावकरणुज्जयाइं तवखवियपावकम्माइं । संवेगभावियाइं इय अणुकारं करिस्सामो ॥९४॥
किं वा बहुणा परिचित्तिएण ?; अइचंचलम्मि जीयम्मि । पुत्तं ठवित्तु रज्जे सिग्गं दिक्खं गहिस्सामो' ॥
इय विहियनिच्छयाइं सुहभावणभावियाइं नियनयरे । पत्ताइं, पुत्तेण वि भिच्चयणं अम्ह विरहम्मि ॥
दाणाईसंगहियं काउं विसजोगधूविओ धूवो । वासहरे अम्हाणं दिण्णो विणिवायणट्ठाए ॥९७
तमवुज्झंताणि तहिं वीसज्जियपरियणाणि सुत्ताणि । विससंदूसियधाऊणि झत्ति कालं विहेऊण ॥९८
उप्पण्णाइं जुवलयधम्मेणं एत्थ उत्तरकुराए । सव्वमिणं विन्नायं नाह ! मए जाइसरणाओ ॥९९

तां सामि ! जा निन्नामिणा जा सयंपभा जा य सिरिमई सा अहं । जो महव्वलो जो ललियं-गओ जो य वयरजंघो ते तुम्मे त्ति, एवं जीसे नामं गहियं भेसा अहं सयंपभा । तओ सामिणा भणियं 'अज्जे ! जाइं सुमरिऊण देवुज्जोयदंसणेण चित्तेमि 'देवभवे वेइहि' त्ति मे 'सयंपभा' आभट्ठा, तं सव्वमेयं कहियं त्ति । परितुट्ठमाणसाणि पुव्वभवसुमरणसंधुक्कियसिणेहाणि सुहागयविसयसुहाणि तिण्णि पलि-ओवमाणि जीविऊण कालगयाणि सोधम्मो कप्पे देवा जाया ।

तत्थ वि तिण्णि पलिओवमाणि देवलोगसुहमण्हविऊणं सामी चविऊण वच्छगावइविजयमज्झ-ट्ठियपहंकरानयरीए सुविहिवेज्जपुत्तो केसवो नाम समुप्पन्नो । अहं पुण तत्थेव अभयघोसो नाम सेट्ठिसुओ संजाओ । तत्थ वि परमपीपराणं राया-ऽमच्च-सेट्ठि-सत्थवाहसुया परममित्ता संजाया । एवं च मेत्तीपराणं अण्णोण्णगिहागमणेण कालो अइक्कमइ । अण्णया ई कयाइ वेज्जसुयगेहे चिट्ठंताणं समागओ एगो किमिक्कुट्ठोवहुओ तवस्सी, तं च दट्ठूण वेज्जसुयमुदिसिय जंपियमन्हेहिं, अवि य—

‘सच्चं चिय भो विज्जा ! तुम्हे जं कुणह दब्बलोभेण । किरियं, दीणाईए दूरंदूरेण परिहरह’ ॥
तो भणइ वेज्जपुत्तो ‘भा एवं भणह दीण-किविणाणं । अहयं करेमि किरियं अवियप्पं धम्मबुद्धीए’ ॥
अम्हेहिं तओ भणियं ‘जइ एवं तो णु किं न एयस्स । साहुस्स कुणह किरियं किमिकुट्टेणं उवहयस्स ?’
एसो वि आह ‘आमं, करेमि परं किंतु मज्झ सामगगी । नत्थि जओ इह कज्जं तिहिं दब्बेहिं महग्घेहिं ।
तत्थेकं महग्घेहे लक्खप्पाणं समत्थि वरतेल्लं । कंबल-गोसीसाइं नत्थि दुवे लक्खमुल्लाइं’ ॥१०४
‘पूरेसु इमं अम्हे’ इय वोत्तुं बुद्धसेट्ठिगेहम्मि । संपत्ता घेत्तूणं जुयलं दीणारलक्खाणं ॥१०५
दट्ठूणं अम्हे सेट्ठी अब्भुट्ठिय आसणाइं दाऊणं । जंपइ जोडियहत्थो ‘कुमार ! आइसह करणिज्जं’ ॥
‘कंबल-गोसीसाइं अम्हाणं देह लक्खमोल्लाइं । दो लक्खे घेत्तूणं’ भणिए पडिभणइ ‘किं कज्जं ?’ ॥
‘साहुकिरियानिमित्तं’ वुत्ते अम्हेहिं चित्तए सेट्ठी । ‘एए चेव कयत्था वाल चिय जं रया धम्मे ॥१०८
अम्हे उ पुण अधन्ना जं बुद्धत्ते वि आगए तह वि । महमोहमोहियमणा न चेव धम्मे मइं कुणिमो’ ॥
इय चित्तिऊण एसो दाउं दुन्नि वि विणा वि दब्बेणं । घेत्तूणं सामन्नं, अंतगडो केवली जाओ ॥११०
इयरे वि य तं साहुं गंतुं अब्भंगयंति तेल्लेण । तव्वीरिएण किमिया तयागया निग्गया सव्वे ॥१११
कंबलरयणेण तओ पावरिउं जाव ते तहिं लगा । मयगे कलेवरम्मं ताहे पप्फोडिया सव्वे ॥११२
गोसीसचंदणेणं लित्तो साहु वि सच्छओ जाओ । एवं चिय मंसगया विणिग्गया वीयवाराए ॥११३
तइयाए अट्ठिगया पच्छा संरोहणीए रोहेउं । नीसेसवणे खामित्तु ते गया निययठाणेसु ॥११४॥
उव्वरियसेसचंदण-कंबलमुप्पण्णअद्रमोल्लेण । धुवंतधयवडाडोवसंकुलं सिहरसयकलियं ॥११५॥
भव्वयणभावसंदोहकारयं जिणवरिंदवरभवणं । फाराविऊण सव्वे धणियं संवेगरंगगया ॥११६॥
माया-पिईमाइयं सव्वं सम्माणिऊण सयणजणं । भवभयभीया गिण्हंति भावओ सुगुरुपासम्मि ॥११७
चारित्तं संवुत्तममुणिवरनियरेहिं फरिसियमुयारं । सुपवित्तं संवुत्तमसोक्खमहामोक्खसंजणयं ॥११८
पालितु निक्कलंकं अणसणविहिणा चइत्तु तो देहं । इंदसमाणा देवा अच्चुयकप्पे समुप्पण्णा ॥११९

तत्तो य आउयक्खए चविऊण इहेव जंनुदीवे दीवे महाविदेहे वासे पुंडरिगिणीए नयरीए
वइरसेणस्स राइणो मंगलावईए देवीए धारिणीवीयनामाए कुञ्चिसि सामी वेज्जजीवो पुत्तत्ताए
समुप्पण्णो, चोदसमहासुमिणसूइओ य जाओ कालक्कमेण । पइट्ठावियं से नामं वइरनाभो त्ति । इयरे
वि रायसुयादओ कणगनाभ-रूपनाभ-पीढ-महापीढनामाणो चत्तारि वि वइरनाभभायरो समु-
प्पण्णा । कणगनाभ-रूपनाभाणं वाहु-सुवाहु त्ति वीयनामाणि । अहं पि तत्थेव अभयघोसो नाम
रायपुत्तो संजाओ । वडिदया सव्वे देहोवचण कलाकलावेण य ।

तओ अहं वालो चेव वइरनाभं समल्लीणो जाओ सारही । एत्थंतरम्मि य सुर-नरनमंति-
ज्जमाणपायपंकओ लोगंतियसुरविबोहिओ वइरनाभस्स रज्जं दाऊण निक्खंतो तित्थयरदिक्खाए भयवं

वइरसेणो । उप्पन्नदिब्बनाणो य विहरिउं पयत्तो । वइरनाभो य उप्पन्नचक्काइमहारयणो चक्की जाओ । कणगनाभादयो य महासामंता । एवं च पभूयकालं रज्जमणुमुंजिऊण निब्बिन्नकामभोगा नियपित्तिथयरसमीवे पव्वइया । अहं पि तेहिं सह गहियदिक्खो समणो जाओ । वइरनाभो पढिय-चोइसपुव्वो भगवया सूरिपएऽणुण्णाओ । इयरे एक्कारसंगधारिणो । तत्थ य वाहू वेयावच्चं करेइ, अवि य—

पंच्ह मुणिसयाणं आणेउं भत्त-पाणमुवणेइ । वरचीर-पत्त-कंबल-दंडयमाईणि य जहेच्छं ॥१२०
ओसह-भेसज्जाणि य पीढय-संधार-फलहगाईणि । जो जं इच्छइ साहू आणइ अगिलाइतं तस्स १२१
वीओ पुणो सुवाहू सज्जायं-ऽज्जयण-झाणझवियाण । विस्सामणं करेइ अपरिस्संतो महासत्तो ॥१२२
भोगहलं वाहुवलं दोहिं वि कम्मं समज्जियं तेहिं । सव्वुक्किट्ठसखवं देवाण वि कयचमक्कारं ॥१२३
पीढ-महापीढा पुण सरंति अणवरयमेव सज्जायं । अणवरयं वि य सूरी पसंसणं कुणइ पढमाणं १२४
चितंति तओ इयरे 'रायसहावं गुरू न मुंचंति । जो च्चिय करेइ कज्जं अणवरयं तं पसंसंति' १२५
इय मायाइ गुरूणं उवरिं अप्पत्तिण थ्रीगोत्तं । वंधंति, वयमुदारं पालियम्महेहि बहुकालं ॥१२६
अंते अणसणविहिणा छप्पि जणा अहसमाहिणा कालं । काऊणं सव्वट्ठे विमाणपवरम्मि उप्पण्णा १२७
तेत्तीससागराई तत्थ सुहं मुंजिऊण तो सामी । पुव्वभववद्धत्तिथयरनामकम्मोदयवसेणं ॥१२८॥
चविउं इह उप्पण्णो पढमो तित्थं करो उसभनाहो । नर-सुरवंदियचलणो पियामहो एस पच्चक्खो ॥
सेसा कमेण भरहो वाहुवली वंभि सुंदरी अहयं । तत्थ जिणेणाऽऽइट्ठं 'जहेस तित्थं करो पढमो १३०
भरहम्मि वइरनाहो, सेसा तत्थेव लहिय मणुयत्तं । उप्पण्णदिब्बनाणा सासयसोक्खं लहिस्संति' ॥१३१
ता भो ! जिणिंदलिं दट्ठुणं सुमरिया मए जाई । भिक्खादाणं पि इमं तत्तो च्चिय जाणिउं दिण्णं ॥
तं सोऊणं रायाइएहिं उब्भिण्णपयडपुलएहिं । अहियं पसंसिओ सो, तओ गया निययठाणेसु ॥१३३॥
सेज्जंसेण वि पहुणो पारणठाणम्मि रयणमयपीढं । पयअक्कमणभएणं विहियं अच्चेइ तियंकालं ॥१३४
तं दट्ठुं लोगो वि हु करेइ तह चेवं, तं च कालेण । गच्छंतेण पसिद्धं जायं संचउरपेदं ति ॥१३५
उप्पण्णम्मि य नाणे जिणस्स तो गिणिहऊण सामण्णं । उप्पाडिऊण नाणं सेज्जंसो सिवपयं पत्तो ॥
भवणं धणेण, भुवणं जसेण, भयवं रसेण पडिहत्थो । अप्पा निरुवमसोक्खे सुपत्तदाणं महग्गवियं ॥१३७
श्रेयांसाख्यानकं समाप्तम् ॥३०॥

सम्प्रति चन्दनाख्यानकम्—

[चन्दनार्याकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे अंगांजणएव गयपंगलगमहासाल-गोपुर-ऽईंलय-
तोरण-भवण-देवकुलालंकिया चंपा नाम नयरी । तत्थ य गिरिवरु व्व वणराइविराइओ खग्गसंगओ
सारंगसमणिओ सुवंसो सुगंडो सुपाओ दहिवाहणो नाम राया । तस्स य चेडयमहारायदेहुव्भवा

- 1 c D 'यरे य ए' । 2 A B 'य-ज्जाण ऽज्जयणझवि' । 3 A B 'य अम्हे' । 4 c D तो ।
5 A B विहिउं । 6 c D तिवकालं । 7 A B 'व बहुयका' । 8 c D अंगजं । 9 A B 'णलग' ।
10 c D 'झल-तो' ।

सावयधम्मुज्जया धारिणी नाम देवी । सा य अण्णया कयाई सुहपसुत्ता रयणीए चरमजामे फुल्लफल-
समद्दासियं अणेयजणोवयारिणि नियच्छायाविणिज्जियसयलवणलयं कप्पलयं सुमिणे पासिऊणं पडिवुद्धा ।
साहियं जहाँविहिं दइयस्स । तेण वि तेलोक्कम्भहियबहुजणोवयारिसमत्तनारीयणप्पहाणधूयाजम्मेणा-
भिन्नदिया । सा वि 'तह'त्ति पडिवज्जिऊण सुहं गम्भमुव्वहंती पत्ते पसूइसमए पसूया दारियं । कमेण
य कयं से वसुमइ त्ति नामधेयं ।

एत्तो य वच्छाजणवयालंकारभूयकोसंविवरपुरीए सयाणिओ नाम राया । मिगावई तस्स
देवी । ताण वि दोण्ह वि राईणं परोप्परं वेरं वडइ । अण्णया गओ सयाणिओ दहिवाहणस्सोवरि
विक्खेवेणं । पवत्ते य महासंगामे कहिंचि देव्वजोएण पणासिओ दहिवाहणो । सयाणिएण ल्हिज्जमा-
णीए नयरीए समुग्घुट्ठो नियवले जगहो 'जो जं लेइ तस्स तं सुगहियं चेव' । तओ एणेण उट्टिएण
कुलोहं पइ पलायमाणी गहिया वसुमइधूयासमणिया धारिणी नाम देवी । अंतराले य सो गच्छ-
माणो पुट्ठो एणेण पुरिसेणं जहा 'किमेयाहिं काहिसि ?' । तेण भणियं जहा 'एसा मम पत्ती भविस्सइ,
इमं च दारियं विक्केहामि' । तं च सोऊण चित्तिउमादत्ता धारिणी, अवि य—

'हद्धी ! निग्घिण नित्तिस कम्मविहि ! काई एरिसं विहियं । जं तिहुयणिक्कवीरो वि मह पई एव विदविओ ॥ १

तत्तियमित्तेणं चिय किं न ठिओ ? जं पुणो इमस्साहं । अइकूरकम्मपुरिसस्स हंदि वसवत्तिणी विहिया ॥
हा निदयविहि ! संपइ न सुणसि किं निच्छयं महमणस्स ? । जं सीलखंडणम्मि वि धणियं अब्भुज्जओ जाओ ॥
ता किं च इमो पावो वला वि मह सीलखंडणं काही ? । वाला इमा वराई लहिही किं वा वि हु अणत्थं ?

कुलोहअसंपत्ती पईविरह(हं) सीलभंगसवणं च । धूयाविक्किणं चिय चित्तंती सा मया झत्ति ॥ ५

तो तीइ अयंढे चिय तं मरणं पेच्छिऊण तेण तओ । अइकोमलवयणेहिं बहूहिं संठाविया बाला ॥ ६

एवं च कमेण पत्तो कोसंवीए । तिणाणि सीसे दाऊण विक्किणत्थं समयारिया हट्ठमगे ।
दिट्ठा य धणावहाहिहाणेण सेट्ठिणा, चित्तियं च 'अहो ! कण्णयाए आगीई, ता भवियव्वं महाकुलप्प-
णाए इमाए, ता गिण्हामि एयं जेण मह एईए जणएण सह [सं]बंधो भवइ'त्ति । दाऊण मोल्लं
गहिया । समप्पिया मूलाहिहाणाए नियभारियाए धूयापडिवत्तीए सुहेण चिट्ठइ । अइसिसिरसीयल-
सहावत्तणओ य चंदणवाल त्ति से वीयं नामं संजायं । एत्थंतरम्मि य समारूढा एसा जोव्वणं, अवि य—
अइसरसकोमलाइं जायाइं तीइ अंगमंगाइं । कामुयजणमोहणकारया य अट्ठु(ट्टु)गया सिहिणो(णा) ॥

पडिपुण्णचंदमंडलतुल्लं वयणं मणोहरं सहइ । लावण्णवण्णकंती हंयाइं अणण्णसरिसाइं ॥ ८

मयरद्वयनरवड्मंदिरम्मि नवजोव्वंणे वि वट्ठंती । जोव्वणवियाररहिया सुहेण सा चिट्ठए तत्थ ॥ ९

अण्णया कयाइ घम्माऽऽयवसंतत्तगतो अहियं परिस्संतो पस्सेयजलाविलनिस्सहसरीरो बाहिराओ
समागओ सेट्ठी । दिट्ठो^१ य चंदणाए । तओ तहाविहमन्नमपेच्छमाणी चलणसोयं धेत्तूण उवट्ठिया ।
'धूय'त्ति काऊण न निवारिया सेट्ठिणा । तओ अहिजायत्तणओ सरीरस्स, विणीयविणयत्तण[ओ] सहावस्स,

1 c D सुत्ता रं । 2 A B 'विहं दं' । 3 A B 'मत्थना' । 4 A B 'भूसियं' । 5 c D पलाणो
दं । 6 A B 'इदुक्क' । 7 A B 'विककणं' । 8 A B 'यं 'हा कण्ण' । 9 c D से जायं विदयनामं ।
एत्थं । 10 c D ह्वाइ अं । 11 A B 'व्वणम्मि वट्ठं' । 12 c D 'या-य कं' । 13 c D 'ट्टो चंदं' ।
14 c D अहियजं ।

जोव्वणारंभभारियत्तणओ अंगाणं, अच्चायेण चलणे सोयमाणीए छुटो कुंतलकलावो, कदमोवरिनिवड-
माणो य धरिओ सेट्ठिणा लीलालट्टीए । दिट्ठो य उवरिमतलट्टियाए मूलाए । चित्तिउं च पवत्ता—

‘अहह ! कह पेच्छ एसो मूढो धूयं पवज्जिउं एयं । अइरागमोहियमणो करेइ एवंविहं चेट्ठं ? ॥१०

अहवा एयाएसुं(ईसं) जोव्वण-लावण-रूव-सोहगं । दट्ठूण मुणी वि दढं मयणेण परव्वसो होइ ॥

ता जइ कहिंचि एयं परिणइ एसो दढाणुरागवसो । सुविणे वि हु नामं पि वि न गिणहए मज्झ निच्छयओ

ता दूरविणट्ठं पि हु कज्जं एयं न जाव निव्वडइ । ताव करेमि पयत्तं, को नहछेइ(यं) उवेक्खेइ ? ॥१३

जावऽज्ज वि कोमलओ वाही ता कीरए नणु तिगिच्छा । गाढासज्जीभूओ पयत्तमवि निष्फलं होइ’ ॥

नियचित्तदुट्ठिमाए अलियं पि हु इय विगणए बहुयं । अहवा वि दुज्जणजणो अप्पसमं मण्णए सव्वं ॥१५

भणियं च—

ववहरइ अण्ह च्चिय सुद्धसभावो जयम्मि साहुजणो । मण्णइ तमण्ह च्चिय दुट्ठसभावो खलयणो वि ॥

तओ जाव .विणिग्गओ गेहाओ सेट्ठी ताव कासवयं सदाविऊण मुंडावियं से सीसं । दिण्णाणि
पाएसु नियलाणि । छूढा य उवरगे । निवद्धाणि संकलाथंमएण सह नियलाणि । ढक्किय दुवारं भणिओ
य परियणो ‘जो सेट्ठिणो एयं साहिस्सइ तस्स वि एस चेव दंडो’ त्ति । तओ भोयणवेला, पुंच्छियं
सेट्ठिणा ‘किमज्ज न दीसइ चंदणा ?’ । मयरदाढमूलाभएण न केण वि किंचिवि साहियं । ‘बहिं रमइ’
त्ति मण्णमाणेण भुत्तं सेट्ठिणा । विइय-तइयदिवसेसु वि एवं चेव सारिया । नवरं चउत्थदियहे कओ सेट्ठिणा
निव्वंधो जहा ‘जाव न चंदणा दिट्ठा न ताव भोत्तव्वं’ । तओ ‘किं मह मूला करिस्सइ त्ति मह जीवि-
एण वि जीवउ सा गुणगणमई वालिय’ त्ति मण्णंतीए सिट्ठो एक्काए वुड्ढदासीए सेट्ठिणो परमत्थो ।
तओ समाउलचित्तेण उग्घाडियं उवरगदुवारं । दिट्ठा य सिरावणीयचिहुरभारा तण्हा-छुहाकिलामियतणू
अंसुजलाहलियकवोला । तं च- दट्ठूण वाहोल्ललयणो गओ महाणसं जाव मूलाए सव्वं असणं
[अ]भंतरे छोट्ठण तालियं दुवारं । तओ निरूवन्तेण अवण्णाए असंगोविया सुप्पेक्ककोणसंठिया
दिट्ठा कुम्मासा । तओ ते चेव घेतूण समप्पिया चंदणाए सेट्ठिणा, भणिया य ‘पुत्त ! जाव लोहारं सद्धि-
ऊण तुह नियलाणि भंजावेमि मणुणं च भोयणमुवक्खडावेमि ताव तुमं एए चेव भुंजसु, मा अइच्छु-
हाए सरीरस्स वावत्ती भविस्सइ’ । त्ति भणिऊण गओ लोहारगेहं । तओ सुप्पणामिए मच्छियापुंजस-
च्छहे पेच्छिऊण, अत्तणो पुव्वावत्थं सरिऊण सोएउं पवत्ता । कहं ?—

‘जइ देव ! सयलतियलोयतिलयभूओ कओ कुले जम्मो । ता कीसं अयंडि पयंडमागयं दुसहदालिदं ? ॥

जइ जाया पिइ-माईण नियतणूओ वि वल्लहा अहयं । ता ताण मरणदुक्खाण भायणं कीस निम्मविया ? ॥

जइ नाम विओगो बंधवाण निक्करुण ! तइं कओ देव ! । ता किं अवरं एयं मज्झं पेसत्तणं विहियं ? ॥

इय निययावत्थं निदिऊण सुकुलुगयं च सविसेसं । पुणरुत्तर्नितवाहंवुनिम्भरं रुवइ सा वाला ॥२०॥

एवं च निदिऊण नियकम्मं, सोइऊण य अवत्थं । भुक्खस्सामकवोलं वयणं ठविऊण करकमले ॥२१

ते पुलइय कुम्मासे सविसेसं मण्णभरियगलविवरा । चित्तेइ ‘ल(लु)हत्ताणं न किंचि तं जं न पडिहाइ ॥

किंतु नियजणयगेहे एक्कासणपारणम्मि वि जहेच्छं । चउविहसंघं पडिलाहिऊण पुण आसि पारिती ॥

इहिं तु अट्टमोवासपारणे विसमदसगया वि अहं । अविदिण्णसंविभागा कंहं णु पारेमि गयपुण्णा ?॥
जइ एइ कोवि अतिही ता दाउं कित्ति ए वि कुम्मासे । पारेमि' चित्तिऊणं दुवारदेसं पलोएइ ॥२५

एत्थंतरम्मि य नित्थिण्णसंगमयाऽमरमहोवसगवगेण गहिओ अभिग्गहो जगगुरुणा सिरिवद्ध-

माणसामिणा, तंजहा—दब्बओ सुप्पेक्कक्रोणेणं कुम्मासे, खेत्तओ दायारीए एगो पाओ उंवरस्संतो
एगो वहिं, कालओ नियत्तेसुं भिक्खायरेसुं, भावओ जइ महारायकुल्लगयकण्णया वि होऊण पत्ते
दासत्तणे अवणीयसिरोरुहा नियलावद्धचलणजुयला मण्णुभरोरुद्धकंठगयगिरा रोयमाणी पयच्छइ तो
पारेमि, नऽन्नह ति । एवं तत्थ कोसंवीए जणेण अणुवलक्खिज्जमाणाभिग्गहविसेसो विहरिउं पयत्तो ।

अण्णया य पविट्ठो सुगुत्तामच्चस्स मंदिरं । नीणिता दासचेडीहिं भिक्खा । अधित्तूण निग्गओ
भगवं । दिट्ठो नंदाहिहाणाए अमच्चि ए. भणियं च णाए 'हला ! किं न भयवया गहिया भिक्खा' ? ।
ताहिं भणियं 'सामिणि ! एस भयवं दिणे दिणे एवं चेव गच्छइ, संपइ चऊथो मासो वइइ' । तओ
'हा धी ! भयवओ कोवि अभिग्गहो भविस्सइ' ति अधिईए अमच्चं भणइ जहा 'किं तुज्झ अमच्चत्तणेणं
जइ भयवओ अभिग्गहं न मुणसि ?' । अमच्चस्स वि अधिई जाया । इओ य राइणो सयाणियस्य
मिगावईए देवीए विजया नाम पडिहारी, सा पओयणंतरेण तत्थाऽऽगया । तीए सव्वं निवेइयं
मिगावईए । तरसावि अधिई जाया । निवेइयं च राइणो 'किं तुज्झ रज्जेणं जइ भगवओ अभिग्गहं
न पूरेसि, न याणसि भयवं एत्थ विहरमाणं ?' । तेणावि 'पूरेमि संपयं' ति देविं समासासिऊण
सोगाभिभूएण हक्कारिओ अमच्चो । अमच्चेणावि पासंडिणो पुच्छिया अभिग्गहविसेसा । तेहिं भणियं
महाराय ! विचित्ता जइजणे णं अभिग्गहा कंहं नज्जंति ?, परं दब्बओ विचित्तदब्बाइं, खित्तओ नाणा-
पएसट्टियदायगाइ, कालओ पढमपहराइ, भावओ हसंत-रोवंत-नच्चंत-गायंत-रमंताइ । तओ राइणो
आएसेण सव्वो वि लोगो तहा दाउमाइत्तो । तहा वि जाव न गिण्हइ जयगुरू ताहे अच्चंताउलीभूओ
जणो चित्तिउं पयत्तो, कंहं ? —

'एस अउण्णो सव्वो वि जणवओ जेण जयगुरू पित्थ । नाणुगहेइ ववएसविहिविदिण्णऽण्ण-पाणेहिं ॥
जस्स न जइणो गिण्हंति कहवि जत्तेण जोइयं दाणं । सो किं गिही ?, मुहा होइ तस्स घरवासवासंगो' ॥
जह जह न लेइ बहुविहपयारभत्तं पणामियं पुरओ । तह तह किलम्मइ जणो जयगुरुचित्तालसो वियलो ।
इय निंदियनियविभवोवभोगसंपत्तिविहलजियलोओ । अकयत्थं पिव मण्णइ सयलं धण-परियणसमिद्धि ॥

एवं च विहरमाणो पंचदिवसूणकुम्मासेहिं पविट्ठो धणावहसेट्ठिमंदिरं, दिट्ठो य पुव्ववणिणयसरूवाए
चंदणवालाए, चित्तिउं पर्वत्ता, अवि य—

'सुकयत्था कयपुण्णा अहयं चिय एत्थ जीवलोगम्मि । जीए पारणगदिणे समागओ एस परमप्पा ॥
जइ कहवि एस भयवं एए मेऽणुगहेइ कुम्मासे । तो दुहपरंपराए दिण्णो हु जलंजली होइ' ॥३१
जावेवं सा चितइ ता भयवं तीइ संठिओ पुरओ । भत्तिभरनिब्भरंगी समुट्टिया झत्ति तो एसा ॥३२
घेत्तूणं कुम्मासे 'जयगुरुणो अणुचिय' ति रोवंती । संकलवद्ध ति वहिं विणिग्गमं काउमचयंती ॥३३
विक्खंमिक्खा पाएहिं एत्थं भणइ जयगुरुं 'भयवं ! । गिण्हइ जइ कप्पंती अणुगहं मज्झं काऊण' ॥
'पुण्णोऽवहिं' ति परिभाविऊण सामी वि उट्ठाएत्थं । सा वि तंयंते खिविउं पुणो वि परिभावे एव ॥

‘पावेइ पुण्णभाई तइया भवणम्मि एरिसं पत्तं । जइया महल्लकल्लाणसंभवो जंतुणो होइ ॥३६
कल्लाणपद्दईओ उवट्ठियाओ पुणो वि नणु मज्झ । सन्वाओ जयपहुणा अणुग्गहो जं सयं विहिओ ॥
जमभिग्गहपारणए भयवं पाराविओ जिणो वीरो । नर-सुर-सिवसोक्खाइं तं नूणं हत्थपत्ताइं’ ॥

एत्थावसरम्मि य ‘अहो दाणं सुदाणं महादाणं’ ति भणमाणेहिं सुरसमूहेहिं कओ आयासतले
चेलुक्खेवो, निवडिया नहंगणाओ तियसतरुकुसुमवुट्ठी, विमुक्कं गंधोदयं मेहमंडलेहिं, पवाइओ सुर-
हिसमीरणो, वज्जिया नहंगणे देवदुंदुही, विमुक्का सुरवेरेहिं वररणणवुट्ठी, कहं चिय—

सुरवरसहत्थपम्मुक्कविहिमणि.किरणंरजियदियंता । अण्णोणवण्णसोहा विहाइ सुरचावलट्ठि व्व ॥३९
परिमलमिलंतभसलउलवलयपरिलितवद्धझंकारा । सुरतरुपसूणवुट्ठी निवडइ रइमासलदियंता ॥४०
उच्छलइ ललियकरकमलतालणविल्लसदसदालो । दुंदुहिरावो गंभीरवज्जिराउज्जसंवल्लिओ ॥४१
इय ललियंभुउवेल्लियकरमउलंजलिमिलंतसिरकमलं । सुरजयजयसंरावेण निवडिया रयणवुट्ठि त्ति^१ ॥

तओ तियसेहिं कओ पुण्णवो कुंतलकलावो, विहियं पुव्वलावण्णख्वसोहासमुदयाओ वि
अहिययरसोहं सरिरं । तओ समुच्छलिओ नयरीए हलहलारवो जहा ‘पाराविओ भयवं धणसेट्ठिगेहे,
निवडिया तत्थ रयणवुट्ठी’ । एयं च जणपरंपराओ सोऊण समागओ सेट्ठी, सयाणित्थंनरवई य । दिट्ठं
च तं ‘सेट्ठिणो गेहं दिसि दिसि निहिचरणसंचयं । विम्हउप्फुल्ललोयणो य भणिउं पवत्तो नरवई जहा
‘भो सेट्ठि ! धण्णो’ तुमं जस्सेरिसी तिहुयणतिल्लयभूया धूया ज्जीए एरिसं भयवओ पारावणदाणफल-
मासाइयं । जओ—

अहमित्थ पत्थिवो किर पुरीण, कोडुंविओ पुण तुमं ति । इय अंतरे वि गुरुणा तह वि तुमं चेवऽणुग्गहिओ
न य विहवो न य जाई न पहुत्तं कारणं कुसल्याए । भवणम्मि अत्थिणो जस्स इति सो पुण्णभाइ’ त्ति ॥

इय एव पत्थिवो थुइसमिद्धिसंवद्धविहिमणिएहिं । अहिणंदइ जा सन्वायेण कयगोरवं सेट्ठि ॥४५

ताव य रण्णा सह समागएण अंतरेमहल्लएण दिट्ठा चंदणा, पुणरुत्तवियक्कपरायणेण पच्च-
भिण्णाया । पच्चभिण्णाणाणंतं च चलणेसु निवडिऊण रोइउं पयत्तो । तं च रोयंतं दट्ठूण राइणा देवीए
य भणियं ‘भो ! किमेयं ?’ । तेण वि साहियं ‘देव ! जहेसा दहिवाहणरायधूया धारिणीकुच्छिसमुब्भवा
वसुमई नाम कण्णया कहं पि एत्थाऽऽगया न ज्ञाणामि’ । तओ राइणा वसुमई पुच्छिया । तीए
य जं जहावत्तं तं तहा सव्वं साहियं जाव धणसेट्ठिहत्थागमणं ‘धूयापडिवत्ति-सिणेहनिब्बरपरिपाल-
णाइ-पत्थुयसंवावसाणं । तं च सोऊण सिणेहनिब्बरं निवेसिया उच्छंरो राइणा देवीए य । तओ विण्णत्तं
तीए जहा ‘तुव्वेहिं सेट्ठिणा य अब्भणुण्णाया इच्छामि धम्मायरणं काउं, जओ—

संसारे बहुविहदुहकिलेससयसंकुले असारम्मि । को नाम कयविवेओ रमेज्ज सुहसंगवामूढो ? ॥४६

इह जम्मे चिय दट्ठूण तारिसी सुकुलजम्मसंभूई । जाया पुणो वि एसा पेरपेसकिलेसिया मुत्ती ॥४७

तं तारिसवहुविच्छडुविड्डिरिल्लऽम्ह पुव्वसंभूई । संपइ को गोट्ठीसु वि साहिज्जंतं पि सदहइ ? ॥४८

इय कलिउं संसारम्मि कम्मुणो वसवियंभियव्वाइ । को नाम सयन्नो निमिसयं पि सज्जेज्ज संसारे ? ॥

1 A B ‘वरेहिं रयणं’ । 2 c D ‘य[र ?]वुव्वे’ । 3 c D त्ति ॥ कओ तियसेहिं पुणं । 4 A
B ‘ए कोलाहला’ । 5 c D ‘णिओ नरं’ । 6 c D सेट्ठिगेहं । 7 A B ‘ण्णो जस्से’ । 8 A B ‘लया
धूया’ । 9 c D ‘स्स जति सो पुण्णभाय त्ति’ । 10 c D ‘च्चभिजयाणंतं’ । 11 c D पवत्तो । 12 c D
धूपं । 13 A B ‘परपेसकिं’ ।

एयं च समायणिऊण राइणा भणियं जहा 'पुत्ति ! अज्ज वि वालो वयविसेसो, अलंघो जोव्व-
णवियारो, दुज्जओ मोहप्पसरो, वलिओ इंदियगामो, ता विलसिऊण संसारविलसियव्वाइं, उवभुंजि-
ऊण सयल्लिदियसुहाइं, अणुंभुंजिऊण सुरवरसंमास(सा)इयं धणसमिद्धिं पच्छा जुज्जइ काउं धम्मो-
ज्जमो; संपयं तु,

कथ इमं तुह तेलोक्कजंतुकयविम्हयं तणुसरूवं । कत्तो लायण्णदलणपच्चलो तवविसेसो ? त्ति ॥५०॥

तुह ललियकंतिलायण्णहारिणो सुंदरस्स रूवस्स । हिमपवणो कमलस्स व विणासभूओ हवेज्ज तवो ॥

जं जत्थ जया जुज्जइ काउं तं तह कुणंति वुहसंधा । किं कुणइ दारुकुंभम्मि कोइ वालो वि हव्वहं ? ॥

इय तह तुह तणुलइयाए रुद्धलायण्णकंतिसोहाए । होइ तवो कीरंतो विद्धंसणकारओ नूणं ॥५३॥

अण्णं च—

तामरससच्छहं तुह सरीरयं कह सहेज्ज तिव्वतवं ? । तिब्वाऽऽयवं दुमो चेव सहइ नो किसलउब्भेओ ॥

तिव्वं तवसंतावं सहेइ वयपरिणओ, न वालतणू । आयवर्दसणमित्तेण सुसइ गोपयगयं वारि ॥५५॥

इय वयवुद्धिं च्चिय होइ कारणं इट्ठसाहणत्थम्मि । उज्जोवइ पुण्णससी, न ईदुलेहा जयं सयलं ॥५६॥

तओ एयमायणिऊण ईसिवियसावियवयणकमला जंपिउं पवत्ता चंदणा जहा "महाराय ! किं
पडिवुद्धवुद्धिणो एवं विहाइं जंपंति ?, जओ—

सो च्चिय कालो जायइ तवत्स इह पंडिया पसंसंति । सामत्थं जत्थ समत्थवीरिए होइ जंतूणं ॥५७॥

अणहिंदियत्थसामत्थयाजुओ पढमजोव्वणे चेव । सयलाण वि करणीयाण पच्चलो जायए जंतू ॥

जइया पुण सयल्लिदियवेयल्लावण्णनीसहसरीरो । ईह उट्ठिउं पि न तरइ तइया किं कुणउ कायव्वं ? ॥

वीरियसज्जो जायइ तवो त्ति तणुमित्तसाहणो नेय । कुलिसं चिय दलइ गिरी, न कयाइ वि मट्ठियापिंडो ॥

इय रहिओ कह सामत्थयाए काउं तरेज्ज किपि नरो ? । इच्छामि तेण काऊण जोव्वणे च्चेय धम्ममइं ॥

अण्णं च एसा चेव रयणवुट्ठी पुण्णाणुबंधसंसिणी उच्छाहइ मं धम्मज्जमे, किंच तुव्वेहिं न
सुयं विउसजणजंपियं 'न धम्मरहिया सव्वसंपयाणं भायणं हवंति' । एत्थावसरम्मिं य पुरंदरेण भणिओ
सयाणियपत्थिवो जहा "भो नराहिव ! मा एवं भणसु, जओ—

किं न [हु] मुणियं तुमए 'एसा संपुण्णसीलगुणविहवा । चंदणतस्सो साह व्व चंदणा सीयला धणियं ॥

एसा हुं भयवओ वद्धमाणत्तिथंकरस्स पढमयरा । अज्जाण संजमुज्जमपवत्तिणी 'होहिई अणहा' ॥

हिययविचित्तियसरहसपव्वज्जाकाललालसा एसा । आभासिउं पि जुज्जइ न अन्नहा, किं थं बहूण्ण ? ॥

चिट्ठुं निहेलणे च्चिय तुम्हं ता जाव होइ सो समओ । जयगुरुणो पव्वज्जाणुग्गहकरणस्स जो जोगो ॥

एयं पि इमाए चेव होइ सुरमुक्करयणवुट्ठिधणं । गिण्हउ, जहिच्चियं देउ जस्स जं जोगमेत्ताहे' ॥

तो सा सुराहिवइणो अणुमइमेत्तेण सव्वधणसारं । सेट्ठिस्सऽणुमण्णेउं, नरवइगेहं पइ 'पेयइ' ॥६७॥

दीणा-ऽणाहाईणं वियरंती तं धणं जहेच्छाए । नीया सयाणिणं समंदिरं गोरवं काउं ॥६८॥

सुरनाहवयणउच्छाहिणं संपूइऊण धणसेट्ठिं । कण्णंस्तेउरमज्जे ठविया काऊण अक्खूणं ॥६९॥

1 A B 'गुहविऊण । 2 A B 'समाणाइयं । 3 A B न यंदुं । 4 c D, 'यल्लविइणइण(यल्लविइण्ण)-
नीव' । 5 A B इय उं । 6 c D हि । 7 A B होही अणघा । 8 c D च । 9 A B बहवेण ।
10 A B 'उ गिहंगे च्चिय । 11 A B पइइ ।

तओ सा विमुक्काऽसेसालंकारा वि साहीणसीलालंकारविभूसियावयवा अच्चंतमणोहरुप्पण-
लावण्णजोव्वणपयरिसा वि परिणयवयाऽऽयरणा अवमणियासेसविसइंदिया वि असमसमासाइयसमसुहा
भयवओ केवलनाणुप्पत्तिसमयं पडिच्छमाणी तत्थ चिट्ठइ । उप्पन्ने य भयवओ केवलनाणे महाविभूईए
अणुगम्ममाणा सुरा-ऽसुर-नरेहि गया भयवओ समीवे । दिक्खिया य जहाविहिणा भयवया जाया
छत्तीसण्हं अज्जियासहस्साणं पवत्तिणी । कालंतरेण य उप्पाडिऊण केवलनाणं पत्ता परमसोक्खं
मोक्खं ति ।

चन्दनार्थाकथानकं समाप्तम् ।३१.

*

अधुना द्रोणकाव्यानकमाख्यायते—

[३२. द्रोणकाव्य कम्]

नीसेसदेसभूसणमज्जे चूडामणि व्व जो सहइ । वसुहाविलासिणीए सो अत्थिह कोसलाविसओ ॥१
तत्थऽत्थि तियसपुरवरसिरिसोहासमुदण्ण समसरिसं । दससु दिसासु पयासं वरनयरं सिरिउरं नाम ॥
तत्थ य नित्संसयससहरकरपसरसरिसजसविसरवलक्खीकयसयलवसुहावलओ तारापीडो नाम-
राया । अहरीकयसुरा-ऽसुर-विज्जाहर-नररमणीरूया रइसुंदरी नाम से भारिया ।
इओ य तम्मि चेव निवसंति सयलपुरप्पहाणसेट्ठिपुत्ता सुधण-धणवइ-धणीसर-धणयाहिहाणा परो-
प्परपीइपहाणा चत्तारि वयंसया । ते य अण्णया कयाइ असाहिय जणणि-जणयाणं गहियपहाणसुवण्णमंड-
मुल्ला संवलयवाहयदोणगाभिहाणेक्ककम्मकरमेत्तपरियणा पट्टिया रयणदीवं ।
अण्णया य वच्चंताणं समागया महाडवी । नित्थिण्णाए य तीए निट्ठियप्पीयं तेसिं संवलयं ।
एत्थंतरम्मि य दिट्ठो अणेहि पडिमापडिवण्णो एगो महामुणी, चित्तियं च—

‘तवसोसियतणुयंगं दुद्धरकिरियाकलावकयचित्तं । मयणगिपसमजलयं पंचिदियतुरयनिग्गहणं ॥३
नीसेसगुणाहारं पहाणपत्तं इमं पयत्तेण । पडिलाहंती भत्ताइएहिं जे भत्तिसंजुत्ता ॥४
ते धण्णा कयपुण्णा, ताण सुलद्धं च माणुसं जम्मं । ता अम्हे वि हु एयं पडिल्लाहेमो महाभागं’ ॥५
एत्थंतरम्मि भयवं पडिलेहित्ताण पत्तयं चलिओ । जुगमेत्तनिहियदिट्ठी गोयरकालु त्ति कलिऊण ॥६
हरिसापूरियहियएहिं तेहिं तो दोणगो इमं भणिओ । दोणय ! संवलयमिणं पयच्छ एयस्स साहुस्स ॥७
तेण य तदहियसद्भाविसेसवियसंतवयणकमलेण । पडिलाहिओ तवस्सी रोमंचुच्चइयगत्तेण ॥८
तओ पत्ता कमेण रयणदीवं । समासाइयजहिच्छियऽम्भहियविभवा पत्ता नियनयरं, दीणादिदाण-
पुव्वयं च विलसिउं पयत्ता, परं ववहरंति सुहुममायाए धणवइ-धणीसरा ।

एत्थंतरम्मि य निययाउयसमत्तीए मओ दोणगो, समुप्पण्णो इत्येव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे
कुरुजणवयालंकारभूयगयपुरनयरपहुदुप्पसहनिवगामहिसिसिरिसुंदरिक्कुच्छिसि गम्भत्ताए । दिट्ठो य तीए तीए
चेव रयणीए अमयरससारपसरंतनिययकरपूरपंचालियभुयणंतरालो पडिपुण्णमंडलो मंडियगयणंगणो रयणीयरो
वयणेणोयरं पविसंमाणो । तदंसणुप्पण्णसज्जसवसविगयनिद्धाभराए साहिओ दइयस्स सुमिणगो । तेण वि

1 A B °भूसियसरीरावयवा । 2 c D मणोहररुप्प(रूप्य)लाव° । 3 c D °यासाहस्तीणं । 4 c D °साहिऊण
जणणि° । 5 A B °पायं संव° । 6 c D °लाहामो । 7 c D °वा य प° । 8 c D °पक्खालियं° ।
9 A B °इपराए ।

साहावियनियमइमाहप्पविणिच्छियसुमिणभावत्थसमुप्पणरोमंचकंचुयविमइवयणसयवत्तेणं जंपियं जहा 'देवि । तुह समत्थकुरुजणवयणरिंदतारामयंको पुत्तो भविस्सइ' । सा वि 'एवंहोउ'त्ति समाणंदिय दइयवयणाणंतर-संपज्जंतसयलसमीहियमणोरहा नियसमये पसूया दारयं । तं च पसरंतनियतणुकंतिकेडप्पयासियजम्मभवणा-भोयं ददट्ठण हरिसवसुप्पणसंभमखलंततुरिययरगइपयारुदुंतसासावूरियहियययाए मुदंसणाभिहाणाए दास-चेडीए वद्धाविओ राया । तओ तव्वयणायणणाणंदभरनिम्भरपरावसीकयमाणसस्स मउडवज्जंगलग्गाभरणाइ-तुट्ठिदाणपरितोसियदासचेडीसमणंतरसमाइट्टुपुत्तजम्मवमुदयदसदेवसियवद्धावणयमहूसवरसपसरसुहमणुहवंतस्स नरवइणो समागओ नामकरणवासरो । कयं च से नामं सुमिण्याणुसारेण कुरुचंदो त्ति । पवइडमाणो य गहियकलाकलावो जाओ जोव्वणत्थो । कयकलत्तसंगहो य पव्वज्जागहणाभिमुहरायसमारोवियरज्जभारो जाओ पयंडसासणो नरवई ।

इओ य मया सुधण-धणया समुप्पण्णा जहासंखं वसंतउर-कत्तियपुरेसु वसंतदेव-कामपाला-हिहाणा पहाणसिट्ठिपुत्ता । कयकलागहणा य जाया जोव्वणत्था ।

एत्थंतरम्मि य मरिऊण धणवइ-धणीसरा जाया संखपुर-जयंतीनयेरसु मइरा-केसराहिहाणाओ निज्जियरइरूवलावण्णाओ इव्वकुलवालियाओ समारूढाओ जोव्वणं ।

अण्णया य करम-वसमाइवाहणसण्णाहवहुसत्थसमण्णिओ गओ वसंतदेवो वणिज्जेणं जयंति । समाढत्तो ववहरिउं ।

एत्थंतरम्मि य लंकावासो व्व वियसंतपलासो, जिणसुणिमणाभिप्पाओ व्व वियंभमाणासोओ, कामिणीभालवट्ठो व्व रेहंततिलओ, वयणवियलपुरिसो व्व 'वियसंतकुरवओ, पुरंदरो व्व वियसंतवहुअंबओ, सुण्णमंदिरोवरिमतलविभागो व्व पसरंतसंताणओ समागओ वसंतमासो । जो य नच्चइ व्व पवणवसुव्वेल्ल-माणकोमललयावाहुदडेहिं, गायइ व्व नाणाविहविहंगमकलकलविरावेहिं, तज्जइ व्व विलसमाणवरचूएक्क-कलियातज्जणीहिं, हक्कारइ व्व रत्तासोयकिसलयदलललियतरलकरविलसिएहिं, पणमइ व्व मल्लयमारुयंदोलि-यनमंतसिहरमहातस्वरुत्तमंगेहिं, हसइ व्व नववियसियकुसुमनियरंइहासेहिं, स्यइ व्व तुडियविट्ठबंधणनिवड-माणसिंदुवारसुमणोणयणसल्लेहिं, पढइ व्व सुंयसारियाफुडक्खरूलावजंपिएहिं ति ।

इय नच्चइ गायइ तज्जइ य हक्कारइ पणमइ य । विहसइ रोयइ पढइ य गहगहिओ नं वसंतरिऊ ॥९॥

निग्गच्छंति य वहुविहविलासरसनिम्भराओ सव्वत्थ । तरुणाण चच्चरीओ पए पए नच्चमाणीओ ॥१०॥

सविसेसुज्जलनेवत्थरयणसिगारियंगसोहाइं । तरुण-तरुणीण जुयलाइं जत्थ दोलासु कीलंति ॥११॥

कीलंति य तरुणनरा तरुणीयणसंजुया मउम्मत्ता । नाणाविहतस्वरसंकुलेसु रम्मेसु य वणेसु ॥१२॥

आवाणयबंधेहि य पियंति मज्जाइं पाणया लोया । गुरुमयभरेण निवडंति ते य धरणीए गयचेट्ठा ॥

अइनिम्भरपाणेणं वमंति अण्णे पसारियप्पाया । अण्णे अडुवियडुं भमंति कज्जं विणा वि तहिं ॥१४॥

अण्णे उ सगोत्तुक्कित्तणेण हिययम्मि नेय मायंति । दिति अणेगविहाइं दाणाइं तत्थ परितुट्ठा ॥१५॥

अण्णे उ नियपियालिगणाइं कुव्वंति लोगपच्चक्खं । अण्णे वयंति गुज्झाइं तह य गायंति विविहाइं ॥

1 c D 'करपया' । 2 c D 'वससमुप्प' । 3 c D 'णाणंतरसमुप्पण्णाणंद' । 4 A B 'दाणा परि' ।

5 A B पइड' । 6 c D 'णाहे(हो) वहु' । 7 c D वियंभंतडु' । 8 A B 'दर व्व' । 9 A B मालयमारुइंदो' ।

10 A B 'रुत्तिमं' । 11 c D 'रट्ठहा' । 12 A B सुइसा' । 13 A B वइति ।

इय असमंजसचेट्टाओ कित्तियाओ वसंतमासम्मि । पारिज्जंति कहेउं मयणुम्मत्ताण तरुणाण ? ॥१७

तत्थ य अट्ठमीचंदमहे गओ वसंतदेवो रइन्दणं नाम उज्जाणं । दिट्ठा तत्थ सहियणपरिवुडा कीलारसमणुहवन्ती केसरा, चित्तिउं च पवत्तो, अवि य—

‘किं’ एसा वणदेवी ? कयविग्गहसंगैहा रई अहवा ? । किं वा वि हु सुरविलया ? , उयाहु पायालकण्ण ? त्ति ॥ अहवा वि हु कि लच्छी ? , किं वा वि हु रोहिणी सयं चेव । किंवा गोरी विज्जाहरि व्व ? किं माणुसी का वि ॥ अहवा वि पयावइणा इमीइ रूवं विणिम्मियं, जेण । करफंसाऽऽलिद्धाणं न होइ एयारिसी सोहा’ ॥२०

इय चिंतंतो एसो एयाए दिट्ठिगोयरं पत्तो । पुव्वभवनेहेण य मिलियाओ ताण दिट्ठीओ ॥२१

तओ ‘का एस ?’ त्ति पुच्छिओ वसंतदेवेण जयंतीवत्थव्वगो समुप्पण्णमित्तभावो पियंकरो नाम इव्वपुत्तो । तेण भणियं ‘इहेव पंचनंदिसेट्ठिधूया जयंतदेवभगिणी केसरा नाम कण्णग’ त्ति । तओ कओ जेण जयंतदेवेण सह संबंधो । भुंजाविओ एसो नियगेहे, तेण वि ‘तदेवो’ त्ति । तओ घरं गएण दिट्ठा कुसुमाउहऽच्चणं कुणमाणी केसरा । तीए वि जयंतदेवहत्थाओ कुसुममालं गिण्हमाणो वसंतदेवो । अणु-कूलसउणसंपाएण हरिसियाइं चित्ते । लक्खिओ एसो तीए भावो पासपरिवत्तमाणीए पियंकराहिहाणाए धाविधूयाए । भणिया य एसा ‘सामिणि ! तुज्झ वि एयस्स महाणुभावस्स किंचि उवयारो काउं जुज्जइ’ । तओ वियसंतवयणकमलाए भणियं तीए ‘हला ! तुमं चेव एत्थ अत्थे जहाजुत्तं करेहि’ । तओ भवणोववण-संठियस्स समप्पियाणि तीए पियंगुमंजरीसणाहाणि सरसकक्कोलयाणि, भणियं च ‘पेसिया एसा अइप्पिया सामिणीए केसराए पियंगुमंजरी, एयाइं च अहिणवुप्पणाणि इट्ठविसिट्ठदेयाणि सहत्थारोवियकक्कोल-यतरुफलाणि’ । तओ सहरिसं घेत्तूणं नाममुदारयणं दाऊण जंपियमेण जहा ‘इट्ठाणुरूवं चेट्ठियव्वं’ त्ति । ‘एवं’ त्ति सहरिसं पडिबज्जिऊण पडिगया एसा । साहियमेयं केसराए । तुट्ठा एसा हियएण । पसुत्ताए रयणीए दिट्ठो चरिमजामे सुमिणगो जहा ‘परिणीया किलाऽहं वसंतदेवेण’ । तेण वि ईइसो चेव । परि-तुट्ठाए केसराए साहिओ पियंकराए । एत्थंतरम्मि य केणावि सह नियकहासंवद्धं जंपियं वासभवणे पुरो-हिण जहा ‘एवं चेवं एवं(यं) भविस्सइ’ । तओ भणियं पियंकरियाए ‘सामिणि ! निच्छएण तुह वसंत-देवो चेव भत्ता भविस्सइ । बद्धो सउणगंठी केसराए । साहियमिणं वसंतदेवस्स पियंकरियाए । ‘संवाई सुंविणगो’ त्ति परितुट्ठो एसो, पूइया पियंकरिया । भणियं च णाए ‘सउणगंठिसंबंधेण दिण्णो तुज्झ अप्पा सामिणीए, ता करेहि वीवाहसामग्गि ।’ वसंतदेवेण भणियं ‘कया चेव पयावइणा’ ।

एवं च पइदिणं परोप्परपउत्तिपेसणेण जाव कइवि दियहा वच्चंति ताव नियभवणसंठिएण निसुओ पंचनंदिगेहे मंगलतूरसद्धो । तओ ‘किमेयं ?’ त्ति सवियक्केण तप्पउत्तिवियाणणत्थं पेसिया कम्मगरी । नाऊण य समागयाए साहियं तीए जहा ‘दिण्णा कण्णउज्जवत्थव्वंगंसुदत्तसेट्ठिसुयवरदत्तस्स पंचनंदिणा केसरा, तन्निमित्तं च एयं वद्धावणयं, अवि य—

वज्जंति गहिरतूराइं तह य वरमंगलाइं गिज्जंति । अक्खयवत्तसणाहो पविसइ पुरवालियासत्थो ॥२२
नीसरइ पुण वि कुंकुमदिण्णमुहालेवओ सतंवोलो’ । तं सोऊणं एसो मुच्छाविहलंवल्लो पडिओ ॥२३

1 c D^{त्य} अट्ठं । 2 A B^{मी}चंदमहे । 3 c D^{द्वा} य तत्थ । 4 A B किं चेसा । 5 c D^{गया} रं । 6 A B एत्थं जहा । 7 c D^ण मुद्दां । 8 c D^ए य रयं । 9 c D^ए य केसं । 10 c^व भविं, D^{प्र}तौ पाठभङ्गः । 11 c D^{सु}मिणं । 12 c D^{सं}ठवणेण । 13 c D^{व्व}सुनंदसेट्ठिं ।

एत्थंतरम्मि य समागया पियंकरिया । वाउदाणाइणा सत्थीकाऊण भणिओ सो तीए जहा
“पेसिया हं मामिणीए केसरए, संदिट्ठं च ‘न तए एत्थ अत्थे खिज्जियव्वं, जओ नाऽहं पुव्वा-
णुरायविसरिसं चिट्ठामि, अणभिन्नया मज्झ चित्तस्स गुरुणो, न य तुमं वज्जिय अण्णो मज्झ भत्ता,
जइ य एयमण्णहा भवइ तओ अवस्सं मए मरियव्वं’ ति^१, ता कालोचियमणुचिट्ठियव्वं” ति । तं च सोऊण
हरिसियचित्तेण ‘अम्हाणं पि एसा चेव गइ’ ति जंपिऊण विसज्जिया पियंकरिया । संगमोवायपराणं च
वोलीणो ‘कोवि कालो ।

अण्णया य समागया जण्णयत्ता । तओ ‘सुए वीवाहो भविस्सइ’ ति सोऊण दूमियचित्तो
निग्गओ नयराओ वसंतदेवो । पत्तो काणणंतरं । तत्थ चित्तिउमाढत्तो, अंवि य—

‘अन्यथैव विचिन्त्यन्ते पुरुषेण मनोरथाः । दैवादाहितसद्भावाः, कार्याणां गतयोऽन्यथा ॥२४
किंच—

‘अन्नह परिचित्तिज्जइ सहरिसकंडुज्जएण हियाएण । परिणमइ अन्नह च्चिय कज्जारंभो विहिवसेण ॥
ता कह णु परिणयमिणं ? पुव्वक्कियकम्मजणियदोसेण । एवं जायम्मि जओ नियमेण विवज्जए दइया ॥
ता जाव तीयऽणिदं वत्तं न सुणेमि ताव नियपाणे । उव्वंधिऊण देहं चएमि कंकल्लिसालम्मि’ ॥२७
इय चित्तिऊण तेणं असोगरुक्खं समारुहेऊण । संजमिय पासगं तो ठविया नियकंधरा तत्थ ॥२८
मुक्को झड ति अप्पा दिसामुहेहिं ततो परिव्वमियं । रुद्धो य सरणिमग्गो निमीलियं लोयणजुएण ॥२९
एत्थंतरम्मि ‘मा साहसं’ ति भणिऊण कामपालेण । तत्थागएण पुवं छिण्णो से पासगो जत्ति ॥३०
वायाईदाणेण य सत्थं काऊण तो इमं भणिओ । ‘नियआगिईविरुद्धं भइ ! किमेयं तए विहियं ?’ ॥३१

तओ सदुक्खं भणियं वसंतदेवेण ‘भइ ! अलमेयाए गरुयदुहंजलणजालावलीकवलियाए सह
आगिईए’ । कामपालेण भणियं ‘भइ ! जइ एवं तहा वि साहेह ताव नियदुक्खं जेण विण्णायतस्सरूवो
तन्निगहे उवायं चित्तेमि’^२ । तओ ‘अहो ! एयस्स परोवयारित्तणं’ ति चित्तिऊण साहियं सव्वं वसंतदेवेण ।
कामपालेण भणियं ‘भइ ! अत्थि एत्थ उवाओ, संपज्जए य तीए सह पइदिणं तुह दंसणं, ता घण्णो
तुमं, मम पुणो अपुण्णस्स न उवाओ, न य दंसणं, तहा वि न पाणे परिच्चयामि, जओ जीवंतो नरो
कयाइ भदाइ पावइ विहिवसेण, यत उक्तम्—

देशादन्यस्मादपि मध्यादपि जलनिधेर्दिशोऽप्यन्तात् । आनीय श्रगिति घटयति विधिरभिमतमभिमुखीभूतः’ ॥

वसंतदेवेण भणियं ‘केरिसं कहं वा तुह पुण दुक्खं जायं ?’ ति । कामपालेण भणियं—

“अहं खु कत्तियपुरवत्थव्वगो इव्वपुत्तो जोव्वणुम्मायवसेण निग्गओ देसियालियाए । पत्तो य
संखउरं नाम नयरं । तत्थ य तया संखपालस्स जक्खस्स जत्ता । तप्पिच्छणत्थं च निग्गयं सवालवुड्डं नयरं ।
अहं पि गओ तत्थेव । जाव पवत्ते निव्वरे कीलारसे दिट्ठा मए सहयारवीहियामज्झगया नियसहीयणपरिवुडा
एगा कण्णगा । जाओ तं पइ मे निव्वरोऽणुरागो । सा वि मं दट्ठूण निव्वराणुरायपरवसा नवमेहदंसणे
मऊरी व उक्कंठिया, पेसिओ य तीए मह नियसहीहत्ये तंवोलो, जाव न ‘किंचि जंपामि ताव वियट्ठो राय-
हत्थी, कयमसमजसं तेण, जाव समागओ सहयारवीहियं, पलाणो कण्णगापरियणो, न सक्किया पलाइउं

१ A B ति, कालो । २ c D कोइ कां । ३ A B अपि च । ४ A B एवं ता साहे । ५ A B
‘मि । अहो । ६ A B ‘तियं सां । ७ c D वा पुण तुह इं । ८ c D किपि ।

सा । तओ जाव सो तं गिण्हइ ताव पहओ मए पिठुओ लउडएण वलिओ मं पइ तं मोत्तूण । वंचिऊण य तं मए गहिया कण्णगा, नीया निरुवदवे ठाणे मुक्का असुंचमाणी हियएण । समागओ से परियणो । बहुमणिओ अहं तेण । एत्थंतरस्मि वरिसिउं पवत्तं नागवरिसं । पलाणो दिसोदिसं सब्बलोगो । तओ परं न नाया मए सा कथइ गय त्ति । अलद्धतप्पउत्ती य हिंडिऊण कईवि दियहे नयरं तदुम्माहगेण पत्तो इहइ” ति ।

तं च सोऊण भणिओ वसंतदेवेण ‘मित्त ! जइ एवं तां साहेसु एत्थुवायं’ । तेण जंपियं ‘सुए सा परिणिज्जिही, तओ कायव्वा अज्ज रयणीए तीए रईसणाहस्स मयरद्धयस्स पूया, तं च कप्पो त्ति एगागिणी चेव करेइ, ता अणागयमेव पविसामो नगरमयणस्स मंदिरं, तदणुमएण य घेतूणं तव्वेसं गमिस्सामि अहं तीए गेहं, चिरपडिगएसु य अम्हेसु तुमं तं घेतूण पलाइज्जासु’त्ति । तं च सोऊण ‘सोववत्तिगं’ति हरिसिएण भणियं वसंतदेवेण ‘मित्त ! सोववत्तिगमेयं परमेवं कज्जमाणे महंतो तुज्झाणत्थो’ । एत्थंतरस्मि कुओ वि तत्थागयाए सुभदिसाविभागद्वियाए छिक्कियं वुडढमाहणीए । कामपालेण भणियं ‘न मज्झ एत्थाणत्थो, अवि य तुह कज्जसंपायणेण महंतो अब्भुदओ’ । एत्थंतरस्मि केणावि सह जंपमाणेण नियकहालावसंवद्धं जंपियं वुडढमाहणेण ‘को एत्थ संदेहो?’ । ‘एवमेयं’ति गहियसउणभावत्थेण जंपियं कामपालेण ‘एवं चेव कज्जमाणे सब्बं सोहणं भविस्सइ’ ।

तओ उट्ठिऊण पविट्ठा नयरं । कया पाणवित्ती । काऊणं य परियणनिओयणाइयं तक्कालोचियं करणिज्जं संज्ञाकाले पविट्ठा नयरमयणदेवउलं, ठिया पडिमापिट्ठुओ । थेववेलाए य निसुओ तूरसदो । ‘एसा सा आगच्छइ’त्ति तुट्ठा चित्तेण, जाव समागया सयणवग्गपरिवुडा केसरा । ओइण्णा जंपाणाओ । घेतूण पियंकरियाहत्थाओ विविहपूओवगरणपडिपुण्णं पत्तिं पविट्ठा अब्भितरे । ‘कप्पो’ त्ति ढक्कियं दुवारं । मोत्तूण एगत्थ पत्तिं गया मयणसमीवे भणिउं च पवत्ता, अवि य—

“भो भयवं रइवल्लभ ! पच्चक्ख ! समत्थसत्तचित्तस्स । न हु जुज्जइ मह एवं निओयणं नाह ! दीणाए ॥

भत्तीए विविहपूयाइ पूइओ एत्तियं मए कालं । ‘किर काहिसि मणरुइयं’ जाव तए एरिसं विहियं ॥

किं न वियाणसि सुगहियनामं मोत्तुं वसंतदेवं मे । न रमइ अन्नत्थं मणं अहवा किमिणा पलत्तेण ? ॥

जम्मंतरे वि सो च्चियं मह भत्ता दिज्ज” जंपिउं एवं । तत्तोरणेगदेसे निवद्धओ पासओ तीए ॥३६

नसिउं सिरोहरं तत्थ अप्पयं जाव सा पवाहेइ । ताव सहस त्ति घरिया वसंतदेवेण निगंतुं ॥

सा वि तं दट्ठूण ‘कहं सो चेव एसो समागओ?’ त्ति जाव ससज्जसा चित्तेइ ताव भणिया तदेवेण ‘सुंदरि ! अलं चिंताए सो चेवाहं तुज्झ हिययदइओ तुहहरणनिमित्तं पुव्वमेव समित्तो एत्थं पविट्ठो, ता समप्पेहि एयस्स मम मित्तस्स नियवेसं, गिण्हाहि य तुममेयस्स संतियं जेण वच्चइ एसो तुह कुलधर’ति । तओ सुंदरमेयं ति हरिसियाए समप्पिओ तस्स नियवेसो । कामपालो वि “पूजिऊण कामदेवं काऊण पलंवमंगुट्ठिं निग्गओ, निग्गच्छंतस्स य गहिया पियंकरियाए पत्ती । समारूढो जंपाणे । समुत्तिवत्तं वाहगेहिं । तओ वज्जंतहिं मंगलतूरेहिं गओ पंचनंदिगेहे । नीओ पियंकरियाए माइहरयं । निवेसिऊण भणियं ‘पियंसहि ! एवं चेव इट्ठविसिट्ठपियसमागममंतं परिजवंती चिट्ठसु’ । त्ति भणिऊण पओयणंतरेण निग्गया पियंकरिया ।

एत्थंतरम्मि य संखउरनिवासिनिमंतियागयसयणजणेण सह समागया केसराण माउल्लुड्डिया मइरा नाम कण्णया । सा य केसरादंसणत्थं पविट्ठा माइहरण । निविट्ठा कामपालसमीवे, भणियं च णाए, अवि य—

‘मा कुणसु भगिणि ! खेयं, सकम्मवसया जिया जओ सव्वे । पुव्वकयकम्मदोसा दुहाइं पावेति संसारे ॥

जं जेण पावियव्वं सुहमसुहं वा इमम्मि संसारे । पुव्वकयकम्मवसओ तं सो पावेइ नियमेण ॥

सविवेयनिव्विवेयाण अंतरं एत्तियं तु सविवेया । भावित्ति भवसरूवं इयरे असमंजसपलावी ॥४०

संखउरे चेव इमो वसंतदेवाणुरायवुत्तंतो । कारणगयाए कहिओ तुज्झ सहीए मह असेसो ॥

ता उज्झऊण सोयं गुरुजणअणुवत्तणं कुणसु भगिणि ! । विहिणा निडाललिहियं, जमेइ सम्मं तयं सहसु ॥

मज्झ पुण दारुणतरो वुत्तंतो भगिणि ! तुह सयासाओ । गुरुजणदुक्खभएणं तह वि हु धारेमि हं पाणे ॥

जम्हा हु संखपालस्स भयवओ पुरजणेण जत्ताए । पारद्वाए अहं पि हु विणिग्गया^१ सहियणसमेया ॥

सहयारवीहिमज्जे उज्जाणे जाव विविहकीलाहिं । कीलामि ताव दिट्ठो कोइ जुवा नाऽइदूरम्मि ॥४५

मयणो व्व विग्गहधरो तं पइ जाओ दढोऽणुरागो मे । सो वि अणुरायवसओ पुणो पुणो मं पलोएइ ॥

निययसहीहत्थम्मि य तंवोलो तस्स तो मए पहिओ । तेण वि गहिओ, न हु ताण जाव वयणक्कमो होइ ॥

ता उम्मिट्ठीहओ मत्तकरी तेण अद्दगहिया हं । जा ताव तेण हत्थी पहओ लउडेण पट्ठीए ॥४८

मं मोत्तुं तयभिमुहो चलिओ, तेणावि वंचिउं हत्थि । घेत्तूण अहं नीया करिभयपरिवज्जिए ठाणे ॥४९

मुक्का य तत्थ तेणं अमुंचमाणी वि हिययमज्झम्मि । मिलिओ य मज्झ सजणो, तेण वि अहिणंदिओ एसो ॥

एत्थंतरम्मि मेहो भुयगेहिं वरिसिउं समाढत्तो । तस्स भएण पलाणो दिसोदिसं सव्वपुरलोगो ॥५१

तप्पंभिइं तु न नाओ, कहिं गओ सो महं हिययहारी ? । गांवसाविओ य नयरे कइवि दिणे नेय उवल्लओ ॥

ता^२ भगिणि ! मह अहन्नाए दंसणं पि दूरीकयं विहिणा, जओ भणियं—

आसासिज्जइ चक्को जल्लगयपडिर्विवदंसणसुहेण । तं पि हरंति तरंगा, पिच्छहं णिउणत्तणं विहिणो ॥

तमायण्णिऊण उग्घाडियं वयणं कामपालेण । तं च दट्ठूर्णं ‘कहं सो चेव एसो ?’ त्ति ससज्ज-

सलज्जावसपरवसाए न किंचि जंपियमिमाए । तओ तेण भणियं ‘पिए ! न एस कालो लज्जाए, ता

मोत्तूण लज्जं निग्गमणोवायं किंचि चित्तेहि, जेण लहुं पणस्सामो, केसरा पुंण तुमं व इमिणा पओगेण

मिलिया नियदइयस्स’ । तओ तीए हरिसियाए जंपियं ‘जइ एवं तो सरीरचित्ताववएसेण असोगवणिया-

दुवारेण निग्गच्छामो’ । तओ ‘साहु सुंदरि ! सोहणो उवाओ’ त्ति भणिऊण उट्ठिओ कामपालो ।

निग्गंतूण पलायाणि । मिलिंयाणि गयउरे पुव्वमेव केसरं गहाय तत्थ समागयस्स वसंतदेवस्स । चिट्ठंति

य सुहेण तत्थ ।

इओ य राइणो कुरुचंदस्स पइदिणं समागच्छंति पंच पंच पहाणकोसल्लियाणि । न य सो

तीणि सयमुवमुंजइ, न य अण्णस्स कस्सइ देइ, भणइ य ‘एयाणि मए इट्ठविसिट्ठस्स कस्सइ दायव्वाणि’ ।

एत्थंतरम्मि य वद्धाविओ राया उज्जाणपालेण, अवि य—

‘वद्धाविज्जसि नरपहु ! वरकेवलमुणियवत्थुपरमत्थो । इत्थेव तिजगपणओ समागओ संतिनाहजिणो ॥

रइयं च समोसरणं आजोयणमित्तभूमिभागम्मि । अवहरियं तियसेहिं तण-कंटय-रेणुमाइयं ॥५५॥

१ A B ‘या परियण’ । २ C D ‘माणी य हि’ । ३ A B ‘प्पमियं’ । ४ c D तो । ५ A B ‘ण सो चेव’ । ६ c D जंपियं । ७ c D पुण मं च । ८ c D ‘याणि य गयं’ । ९ c D ताणि उवमुं ।

गंधोदयं पवुदुं, रइयं सालत्तयं समुत्तुंगं । मणि-कंचण-रययमयं चउगोउरदारपविमत्तं ॥५६॥
 रइयाइं तोरणाइं चउसु वि दारेसु रयणचित्ताइं । उत्तुंगधयवडाइं बहुरूवयसंधिकिण्णाइं ॥५७॥
 चक्कज्जय-सीहज्जय-गरलज्जय-महज्जया तओ विहिया । चाउदिसि वावीओ वणराईओ य विहियाओ ॥
 मज्जम्मि तस्स ठवियं वरासणं सीहपोयअक्कतं । कंकैल्लिपायवो तदुवरिं च रइओ सुसोहिल्लो ॥५९॥
 जाणुस्सेहपमाणा उवरिसुहा निवडिया कुसुमवुट्टी । छत्तत्तयमुदुदं उवरिं सीहासणस्स कयं ॥६०॥
 चामरदंडविहत्था सक्कीसाणा ठिया उभयंपासे । जलहरगंभीररवो वज्जइ सुरदुंदुही गयणे ॥६१॥
 एवंविहम्मि रइए ओसरणे विसइ सिरिजिणो संती । पुव्वेण कणयकमलोवरिम्मि संठवियचलणयलो ॥
 तिपयाहिणं विहेउं तित्थं नमिऊण जाव उवविट्टो । ता चउसुं पि दिसासुं सुरेहिं पडिरूवया विहिया ॥
 भामंडलं पि दिणयरकरनियरसमप्पभं तओ जायं । नर-तिरिय-मणुय-देवेहिं पूरियं तं खणद्वेण ॥६४॥
 ददुट्टण तयं सामिय ! समागओ तुह पियं निवेएउं । तैव्वयणं सोऊणं अहियं तुट्टो नरवरिंदो ॥६५॥
 रोमंचकंचुपुलइयदेहो वड्ढावयस्स दाऊण । पज्जत्तीए दाणं भत्तीए गओ जिणं नमिउं ॥६६॥
 सव्वाए रिद्धीए वसंतदेवाइयाणि चउरो वि । वंदित्ता जिणनाहं उवविट्टाइं महीवडे ॥६७॥
 तत्तो कहेइ धम्मं जोयणनीहारिणीए वाणीए । नियनियभासापरिणामिणीए भयवं जणहियट्टा ॥६८॥
 अवि य -

दाणं सीलं तव-भावणाओ धम्मो चउव्विहो भणिओ । कायव्वो सुहहेऊ भो भो भव्वा !, किमण्णेण ? ॥
 दाणाओ होइ सग्गो, भोगुवभोगा तहिं विविहरूवा । दाणाओ मणुयत्ते पण्यनिवं होइ वररज्जं ॥७०॥
 रिद्धी अणण्णसरिसा, अण्णाइं वि जाइं चारुसोक्खाइं । आणा य अप्पडिहया परिवारो^१ अणण्णसारिच्छो ॥
 किं बहुणा भणिणं ? जं किंवि वि इत्थं जीवलोगम्मि । लब्भइ पहाणवत्थुं सव्वं दाणप्फलं तं तु ॥७२॥

एत्थंतरम्मि य कहंतरं नाऊण पुच्छियं राइणा 'भयवं' ! किं मह पइदिणं पंच पंच अव्वंगाणि
 उवणमंति, न य कस्सइ पइच्छामि ?' । तओ भयवया कहिओ सव्वो वि पुव्वजम्मवइयरो, ता महा-
 राय ! तेहिं सह ताणि उवओगं गच्छिस्संति, जओ ताण संतियं दव्वं, ते य इमे वसंतदेव-कामपाल-
 मइरा-केसराहिहाणा । तं च सोऊण सव्वेसिं समुप्पण्णं जाईसरणं । तओ जंपियमणेहिं 'नाह ! एवमेयं,
 नायमम्हेहिं जाइस्सरणाओ, ता देहि अम्हाणं सावयधम्मं' । दिण्णो य भयवया । तओ भोत्तूण ताणि
 रायसंपण्णकोसल्लयाइयं दाणफलं, पज्जंते काऊण सामण्णं गयाणि सुरलोगं ति ।

जं तेसि वयणेणं कम्मयरेणं मुणिस्स वरदाणं । दिण्णं तस्स फलेणं एसो राया समुप्पण्णो ॥७३॥
 तेणं चेव फलेणं कमसो सिद्धिं पि पाविही एसो । ता दाणम्मि पयत्तो कायव्वो सव्वसत्तेहिं ॥७४॥

इति द्रोणकाव्यानकं समाप्तम् । ३२.

*

साम्प्रतं सङ्गमकाव्यानकं कथ्यते—

[३३. सङ्गम ख्यानकम्]

अत्थित्थ जंबुदीवम्मि भारहद्धम्मि दक्खिणे । मज्झिमखंडमज्झम्मि देसो मगहनामओ ॥१॥

अत्थि तेलोक्कविक्खायं पुरं रायगिहं तहिं । अलयापुरिसंकासं सुस्सासं गुणपूरियं ॥२॥

1 A B 'ख्यय' । 2 c D 'मलोयरम्मि' । 3 c D तं वयणं । 4 c D 'णइनिवं' । 5 c D इ ।
 6 c D 'रोऽण्ण' । 7 A B 'वं' । मह । 8 c D तो । 9 c D 'यरत्ते सु' । 10 c D नमो सुयदेवयाए
 भगवईए । साम्प्रतं । 11 c D 'याउरि' ।

दप्पिट्टारिकरिदाणं कुंभनिम्बेयपच्चलो । मयंदो सेणिओ राया तं पुरं परिपालए ॥३
 तस्सऽत्थि चेल्लणा नाम देवी सोहग्गव्विया । वण्णलावणसंपण्णा कलाकोसलसालिणी ॥४
 एत्तो य सालिगामम्मि धण्णा उच्छण्णवंसया । बालयं संगमं नाम पुत्तं घेतुं समागया ॥५
 पट्टणाओ, तओ बालो वच्छरूयाइं रक्खए । अण्णया ऊसवे कम्मिह सव्वगेहेसु पेच्छइ ॥६
 भुज्जंतं पायसं बालो, तत्तो मायं विमग्गइ । 'पायसं देहि मे अंव !' तीए 'नत्थि'त्ति जंपियं ॥७
 वारं वारं विमग्गंतं 'रोविरं तं नियच्छिउं । सरित्ता पुव्वयं रिद्धि मण्णुणा सा वि रोवई ॥८
 पाडिवेसियनारीओ सोउं पुच्छंति कारणं । तीए सव्वम्मि अक्खाए वुत्तंते करुणापरा ॥९
 ताओ स्त्रीराइयं दित्ति रंधिउं सा वि पायसं । थालं भरित्तु पुत्तस्स घय-खंडसमण्णियं ॥१०
 कज्जेण गेहमज्झम्मि पविट्ठा जणणी तओ । साह् एत्थंतरे तत्थ पविट्ठो मासपारणे ॥११
 भिक्खट्ठा तत्थ गेहम्मि, दिट्ठो संगमएण तो । समुव्विज्जंतरोमंचकंचुओ चित्तए इमं ॥१२
 'सुलद्धं माणुसं मज्झ, जीवियं जम्ममेव य । जेण सव्वा वि संपण्णा, सामग्गी दुल्लहा इमा ॥१३
 पत्तं चित्तं च वित्तं च तिण्णि वी पुण्णजोगओ । पुण्णाइं मज्झ पुण्णाइं अज्ज'एवं विचित्तिउं ॥१४
 पप्फुल्ललोयणो बालो उप्पाडित्ता समुट्ठिओ । तं स्त्रीपुण्णयं थालं, तओ गंतुं तयंतिए ॥१५
 'करेहाऽणुग्गहं नाह !' जंपई भत्तिनिम्बरो । 'सुज्झइ' त्ति वियाणेउं साहुणा पत्तमुट्ठियं ॥१६
 सव्वं वड्ढंतभावेण तं खित्तं तेण पत्तगे । पुण्णंतरायभीएणं साहुणा न निवारियं ॥१७
 भत्तीए वंदिउं साहुं नियट्ठाणे निसण्णओ । विणिग्गयम्मि साहुम्मि, धण्णा गेहाओ निग्गया ॥१८
 'भुत्त' त्ति मण्णमाणीए पुणो तं तीए पूरियं । रंकत्तणेण तेणावि भुत्तं कंठप्पमाणओ ॥१९
 अजीरंतेण रत्तीए मओ साहुं सरंतओ । पुण्णेणं तस्स दाणस्स पुरे रायगिहे तओ ॥२०
 गोभइब्बमज्जाए भद्दागब्भे समागओ । सालीछित्तं सुनिप्पणं सुमिणे सा नियच्छिउं ॥२१
 विवुद्धा नियदइयस्स सुमुही सा पसाहए । तेणावि पुत्तजम्मेणं वरेणं साऽहिनंदिया ॥२२
 तं सोउं हट्ठुट्ठा सा तओ एवं पर्यपई । 'देवाईणं पसाएणं होउ एवमिमं पहू !' ॥२३
 एवं च साऽहिनंदित्ता सुहेणं गव्वमुव्वहे । पुण्णेषु दोसु मासेसु उप्पण्णो तीए दोहलो ॥२४
 जहा दाणाइसद्धम्मकम्माइं जइ करेमहं । पूरिए सेट्ठिणा तम्मि सुहं गव्वो पवड्ढिओ ॥२५
 पत्ते पसूइकालम्मि पसूया सा सुहे दिणे । पुत्तं सुरकुमारं व लोयणाणंददायगं ॥२६
 तओ वट्ठाविओ सेट्ठी चेडियाहिं दुयं दुयं । दाऊण ताण सो दाणं सहत्थेणं च मत्थयं ॥२७
 धा(धो?)विऊणं पुणो तुट्ठो पवत्तेइ महसवं । वज्जिराउज्जसंसदभरिज्जंतनहंगणं ॥२८
 तुट्ठंततारहारोहमुत्ताहलकयच्चणं । सिंगारफारनारीहिं समाढत्तं सुनच्चणं ॥२९
 दिज्जंतदाणसंधायं छत्तकोलाहलाउलं । अच्छेरयसयाइणं विम्हावियमहायणं ॥३०
 एमाइवहुरिद्धीए वत्ते तम्मि महसवे । संपत्ते वारसाहम्मि सम्माणित्ता नियल्लए ॥३१
 सुमिणस्साऽणुसारेण सेट्ठी बंधुसमण्णओ । ठवेइ सालिभदो त्ति गुणं पुत्तस्स नामयं ॥३२
 एवं पवड्ढमाणो सो धाईपंचगलालिओ । किंचूणअट्ठवरिसो, कला सव्वा उ गाहिओ ॥३३

1 A B 'संपुन्ना । 2 c D 'सल्लसा' । 3 c D 'रूवाणि । 4 c D 'रोइरं । 5 c D 'सुट्ठिउं ।
 6 c D 'त्तमोडियं । 7 पुण्यान्तरायकर्मभीतेन इत्यर्थः ।

संपत्तो जोव्वणं तत्तो रूवेणं जियवम्महो । लावणवणसंपण्णो कामिणीयणवल्लहो ॥३४
 रमतो सह मिचेहिं लीलाए जाव अच्छइ । ताव तत्थेव वत्थव्वा वत्तीसं वरसेट्टिणो ॥३५
 रईसारिच्छरूयाओ घेतुं कण्णाओ आगया । वत्तीसं सव्वसाराओ इव्वभगोभद्दमंदिरे ॥३६
 भणंति 'जइ विनेयाओ जोग्गाओ तुह सुयस्स उ । मण्णऊ तो वि एयाओ काउं अम्हाणऽणुगहं' ॥
 हट्टुट्टो तओ सेट्टी पसत्थे तिहिवासरे । महाविच्छड्डरिद्धीए पाणिगहणं करावए ॥३८
 उत्तमे भवणाभोए समारूढो तओ इमो । देवो दोगुंदुगो चेव मुंजए भोगवित्थरं ॥३९
 पुण्णाणुभावओ तस्स माया-वित्ताणि सव्वहिं । पवत्तयंति अक्खूणं एवं काले गलंतए ॥४०
 गोभद्दो गिण्हए दिक्खं सिरिवीरजिणंतिए । चिच्चा धणाइयं सव्वं तओ पालित्तु संजमं ॥४१
 भत्तं पच्चक्खिउं काले दिव्वकंतिधरो सुरो । उप्पण्णो देवलोगम्मि उवओगं पउंजई ॥४२
 दट्टूणं ओहिनाणेण नियपुत्तसिणेहओ । तप्पुण्णावज्जिओ तत्थ सुरो सिग्घं समागओ ॥४३
 वत्था-ऽलंकार-मल्लई सव्वं दिव्वं पणामई । समारियस्स निच्चं पि दाणप्फलवसीकओ ॥४४
 जं च माणुस्सयं कज्जं भद्दा तं से पसाहई । निच्चित्तो सव्वठाणेसु एवं भोगे पमुंजई ॥४५
 अण्णया वणिया केई घेतुं रयणकंवले । उवट्टिया नरिंदस्स सेणियस्स सहंगणे ॥४६
 'महग्घाणि' त्ति काऊण राया जाव न गिण्हई । ताव तत्तो विणिगंतुं वणिणो भद्दागिहं गया ॥४७
 सा वि ते कंवले सव्वे मोल्लं दाऊण गिण्हई । वणिणो वि नियावासे गया, एत्थंतरम्मि य ॥४८
 विण्णत्तो सेणिओ राया चेल्लणाए जहा 'मम । अट्टाए कंवलं एकं महामोल्लं पि घेप्पउ' ॥४९
 वारंवारं भणंतीए सदिया वणिणो तओ । भणिया य 'कंवलं एकं अम्हं मोल्लेण देह भो !' ॥५०
 वुत्तं तेहिं जहा'देव ! दिण्णा सव्वे वि कंवला । भद्दाए इव्वभज्जाए' तओ रण्णा तदंतिए ॥५१
 गोरव्वो पेसिओ एक्को भद्दो नियमहंतओ । जहा 'आणेहि मोल्लेण, भद्दापासाउ कंवलं' ॥५२
 तेणावि जंपिया गंतुं 'भद्दे ! राया विमगई । जहाकिइयमोल्लेण एकं रयणकंवलं' ॥५३
 भद्दा पर्यपई 'भद्द ! ते मे फालित्तु कंवले । सालिभद्दस्स भज्जाणं पायट्ठहणगा कया ॥५४
 ता विण्णवेहि रायाणं जइ जुण्णेहिं सिज्झई । कज्जं 'तो लेह सेच्छाए, जओ अण्णं न विज्जई' ॥
 तं तेण राइणो सव्वं गंतुं जाव निवेइयं । चेल्लणा ता पर्यपेई 'देव ! पेच्छसु अंतरं ॥५६
 अम्हाणं वणियाणं च' इई वुत्तो नराहिओ । कोऊहलेण अप्फुण्णो एवं मंति पभासई ॥५७
 'भणेहि भद्द ! तो भद्द जहा-अम्हाण कोऊगं । ता पेसेहि इहं भद्दे ! सालिभद्दं खणंतरं' ॥५८
 तेणावि जाव सा वुत्ता ताव भद्दा ससंभमा । उट्टित्ता राइणो पासे सयमेव समागया ॥५९
 विण्णवेई जहा 'देव ! न मे पुत्तो कयाइ वि । पेच्छए चंद-सूरा ता चिट्ठउ वहिनिगमं ॥६०
 ता घरागमणेणऽम्ह पसाओ देव ! कीरउ' । कोऊहलेण रण्णा वि तं तहेवाऽणुमण्णियं ॥६१
 'पसाओ' त्ति भणंतीए पुणो भद्दाए जंपियं । 'खणमेक्कं विमालेहि जावाऽऽगच्छामऽहं पुणो' ॥६२
 'गेहं गंतूण कारेइ हट्टसोहं निरंतरं । सगेहदारदेसाओ सीहदारं निवस्स जा ॥६३
 नाणापेच्छयाइण्णं तं काऊणं तओ निवं । विण्णवेई 'गिहं गंतुं पसाओ देव ! कीरउ' ॥६४
 तत्तो राया तैहिं सिग्घं सव्वोरोहसमणिओ । पेच्छंतो पेच्छणे दिव्वे सालिभद्दगिहं गओ ॥६५

तं च के सरिसं ?

सुरत्तहेमभित्तिं, विचित्तचित्तचित्तिं । माणिककवद्धभूतलं, विणिंतेयमंडलं ॥६६
 सुभंगसालभंजियं, विपंचिवंससिजियं । सुवण्णथंभसंगयं, पणच्चमाणरंगयं ॥६७
 ललंतमुत्तमालयं, रणंततारतालयं । फुरंतवारतोरणं, मणुस्ससोक्खकारणं ॥६८
 उत्तुंगसत्तभूमियं सम्मद्वुद्धदूमियं । कीरंतवत्थसोहयं, वज्जंतमदलोहयं ॥६९
 एरिसं तं नियच्छंतो विहियाण्यमंगलो । पविट्ठो तत्थ सो राया विम्हउप्फुल्ललोयणो ॥७०
 कमसो जाव आरूढो चउत्थं भूमिगातलं । सव्वप्पहाणए तत्थ आसणम्मि निवेसिओ ॥७१
 वत्था-ऽलंकारमाईयं दाउं भद्दा तंयंतओ । सालिभद्दसयासम्मि सत्तमं भूमिगं गया ॥७२
 जंपई 'पुत्त ! तं दट्ठुं सेणिओ पुहईसरो । चउत्थं भूमिगं पत्तो 'तो आगच्छ खणंतरं' ॥७३
 जंपई सालिभद्दो वि 'अम्मो ! तं चेव जाणसि । अघं गिण्हाहि तां गंतुं किं करिस्सामहं तहि ?' ॥
 भद्दा पर्यंपई 'पुत्त ! न तं होइ कियाणयं । किंतु नीसेसलोयाण तुम्हऽम्हाण य सो प्ह' ॥७५
 तं सोउं तक्खणं चेव विरत्तो चित्तए इमं । 'धी धी ! संसारवासस्स जत्थऽण्णो मज्झ वी प्ह ॥
 तां एवं दुक्खपउरेहिं भवभोगेहिं मे अलं । पव्वज्जामि जिणस्संते दिक्खं दुक्खविमोक्खणिं' ॥७७
 एवं संवेगपत्तो वि मायाए उवरोहओ । चंदो व्व तारयाजुत्तो उत्तिण्णो सो सभारिओ ॥७८
 सेणियस्संतियं पत्तो पणामं कुणई लहुं । नरिंदेणाऽवि नेहेण निययंके निवेसिओ ॥७९
 अग्धाओ उत्तिमंगम्मि जाव तत्थ खणंतरं । चिट्ठई ताव अंसूणि मुयंतं नियपुत्तयं ॥८०
 दट्ठुं भद्दा पर्यंपेइ 'देव ! एयं विसज्जह । जओ माणुस्समल्लाङ्गंधो एयस्स बाहइ ॥८१
 दिव्वाणुलेवणं मल्लगंधाईयं पणामइ । निच्चं जणयदेवो से समज्जस्स मणोहरं' ॥८२
 तत्तो विसज्जिओ एसो गओ सत्तमभूमिगं । रण्णा वि जंपिया भद्दा 'गच्छामो नियमंदिरं' ॥८३
 विण्णत्तो निवई तीए 'पसाओ देव ! कीरउ । अज्ज [अ]म्ह गिहे चेव भोयणेणं' तओ निवो ॥८४
 उवरोहगओ तीए पत्थणं पडिवज्जई । तओ भद्दाइ वक्केण दासचेडीओ तक्खणं ॥८५
 मयणिज्ज-विहणिज्जाइं दीवणिज्जाइं आणितं । लक्खपागाइतेल्लाइं पोत्तियं अप्पिउं तओ ॥८६
 सुकुमालपाणिपाया दक्खा छेयंगमदया । अब्भंगयंति रायाणं परिवारसमणियं ॥८७
 रयणसोवाणपंतीसु जाव वावीसु मज्जए । राया ता देवजोगेणं कराओ पडियं जले ॥८८
 नाममुदं पलोएइ निवो संमंतलोयणो । तं दट्ठुं भणई भद्दा दासचेडी 'हला ! इमं ॥८९
 नीरमन्नत्थ वावीए संकामेहि खणंतरे । जंतप्पओगओ सव्वं' तीए श्चित्ति तहा कयं ॥९०
 नाणांलंकारमज्झम्मि तमिगालसरिच्छयं । पिच्छिउं पुच्छई चेडी 'किमेयं ?' विम्हयाउलो ॥९१
 तीए वि जंपियं 'देव ! निच्चं पक्खिप्पई इमं । निम्मल्लं सालिभद्दस्स सकलत्तस्स एत्थ उ' ॥
 तं सोउं चित्तए राया 'पेच्छ पुण्णस्स अंतरं । अहं राया इमो भिच्चो भोगलच्छी पुणेरिसा ॥
 ता धण्णो सव्वहा एसो कयपुण्णो नरुत्तमो । सुलद्धं जीवियं जम्म माणुसत्तमिमस्स उ' ॥९४
 एवं च मज्जिउं भुत्तो णाणारससमणियं । विसिट्ठं भोयणं, पच्छा कयक्किच्चो गिहं गओ ॥९५
 सालिभद्दो वि संसारविरत्तो जाव चिट्ठइ । ताव कल्लाणमित्तेणं आगतूणं निवेइयं ॥९६

‘वद्वाविज्जसि तं सामि ! जओ एत्थेव पट्टणे । समोसदो वरुज्जाणे बहुसीससमण्णिओ ॥९७
 धम्मघोसो त्ति नामेणं सूरी गुणगणालओ । चउताणेहिं संपन्नो नरा-ऽमरनमंसिओ ॥९८
 तं सोउं सालिभदो वि रोमंचुच्चइयगतओ । सामगियं विहेऊणं वंदणत्थं विणिग्गओ ॥
 पत्तो य सूरिपासम्मि काउं पंचप्पयारयं । कमेणाऽभिगमं तत्तो वंदित्ता भत्तिनिम्भरो ॥१००
 सूरिणो सेससाहू य तओ सुद्धमहीतले । निसण्णो पंजलीहोउं भत्तीए पज्जुवासई ॥१०१
 सालिभदस्स तीसे य परिसाए जिणभासियं । धम्ममाइक्खई रम्मं मोक्खसोक्खेक्ककारणं ॥१०२
 जहा ‘भो ! एत्थ संसारे सव्वे जीवा सकम्मओ । पावंति तिक्खदुक्खाई अणंताई निरंतरं ॥१०३
 सारीर-माणसाई ते’ जेहिं पीडिज्जए जणो’ । एयम्मि अंतरे सूरी सालिभदेण पुच्छिओ ॥१०४
 ‘भयवं ! केण कम्मेण अन्नो सामी न विज्जई ?’ । तं सोउं जंपई सूरी ‘सव्वदुक्खविमोक्खणी ॥१०५
 दिक्खं गिण्हंति जे जीवा तिलोगस्साऽवि ते पहू’ । ‘जइ एवं तो गिहे गंतुं जाव पुच्छामि अंवयं ॥१०६
 ताव तुम्ह सयासम्मि गिण्हिस्सामि तंयं लहुं’ । सूरी पयंपई ‘भद ! मा पमायं करिस्ससि’ ॥१०७
 ‘इच्छं’ ति भणिऊणोसो ‘मंदिरं निययं गओ । पायग्गहं विहेऊण तओ भइं पयंपई ॥१०८
 ‘अम्मो ! अज्ज मए धम्मो सुओ सव्वणुभासिओ । धम्मघोसस्स पासम्मि’ ‘सुंदरं’ सा पयंपई ॥१०९
 सालिभदो तओ आह ‘जइ एवं तो करेमहं । अम्मो ! तुम्मेहऽणुण्णाओ तं धम्मं भवनासणं’ ॥
 भदाए जंपियं ‘वच्छ !’ सो अच्चंतसुदुक्करो । जवा लोहमया चेव चावेयव्वा निरंतरं ॥१११
 तुमं च देवभोगेहिं वच्छ ! निच्चं पि लालिओ । ता कहं कट्ठणुट्ठाणं, काउं सत्तो भविस्ससि ?’ ॥
 जंपई सालिभदो वि ‘एवमेव, न अन्नहा । किंतु कीवस्स एयं तु नो वीरस्स मणस्सिणो’ ॥११३
 जंपई सा जई एवं अब्भासो ताव कीरऊ । माणुस्सगंधमल्लेसु भोगच्चाए य किंचि वि’ ॥११४
 पडिवज्जित्ता तओ एसो मुंचई य दिणे दिणे । तूलिं भज्जं च एक्केक्कं, एत्तो तत्थेव पट्टणे ॥११५
 अत्थि इव्वो सुविक्खाओ धन्नो नाम धणइदओ । उव्वूढा सालिभदस्स तेणं लहुसहोयरी ॥११६
 ण्हाविती सा तयं धणं अंसुपायं पमुच्चई । भत्तुणा पुच्छिया ‘भदे ! केणाऽऽणा तुह खंडिया ?’ ॥
 किं वा किंचि वि नो वत्थु संपज्जइ मणिच्छित्तं ?’ । तीए वुत्तं ‘न एक्कं पि एयाणं मम बाहए ॥११८
 पव्वज्जुवट्ठिओ किंतु नाह ! मञ्ज सहोयरो । मुंचए जेण एक्केक्कं तूलिं तेणाऽधिइ मम’ ॥११९
 तेणोत्तं ‘हीणसत्तो सो एवं जो उ पकुव्वई’ । अण्णाहिं तस्स भज्जाहिं सहासाहिं पयंपियं ॥
 ‘सुकरं जइ इमं नाह ! सयं तो किं न कीरई ?’ । धण्णो पयंपई ‘भदे ! वयणं तुम्ह संतियं ॥
 उदिक्खंतो ठिओ कालं, संपयं पुण पिच्छह । सव्वच्चायं विहिज्जंतं’ तओ ताहिं पयंपियं ॥
 ‘खेडुयं कयमम्हेहिं, निच्छयं किं पयंपह ?’ । अणुरत्ताओ भत्ताओ अम्हे दव्वं च सामिय ! ॥१२३
 मा चयाहि अयंडम्मि’ तओ धण्णो पमासई । ‘धणं धणं कलत्तं च अणिच्चं सव्वमेव य ॥१२४
 जम्हा तम्हा गहिस्सामि पिए ! दिक्खं जिणंतिए’ । तो ताओ निच्छयं नाउं भणंतेवं ‘वयं’ पि हि ॥
 ‘तुम्हेऽणुपव्वइस्सामो’ ‘सोहणं’ सो वि जंपई । धम्मट्ठाणेषु सव्वेसु सव्वं दव्वं निओईउं ॥१२६
 सहस्सवाहिणी सीयं दुरूढो सकलत्तओ । सयणेहणुगम्मंतो पत्तो वीरजिणंतिए ॥१२७
 सीयाओ उत्तरेऊणं काऊणं च पयाहिणं । वंदित्ता जंपई ‘नाह ! भवुव्विगस्स मे सयं ॥१२८

1 A B तो । 2 c D °ज्जए । 3 c D वयं । 4 c D मंदिरे । 5 c D सो य अच्चंतसुदुक्करो ।
 6 A B °तेयं । 7 c D पि वि । 8 c D °तुम्मेऽणु । 9 A B °इयं । 10 c D °पए ।

देह दिक्खं महाभाग ! सभज्जस्स पसायओ' । जिणा^१ऽणुमन्निए तत्तो दिसं पुव्वुत्तरं गओ ॥
 वत्था-ऽलंकारमाइयं मोत्तुं लोयं करित्तु य । जावाऽऽगओ जिणस्संते दिक्खिओ ता जिणेण सो ॥
 इत्थंतरम्मि सोऊण सालिभदो तमब्भुयं । वुत्तं 'विजिओ मि' त्ति सव्वं मोत्तूण तक्खणं ॥१३१॥
 दाउं दव्वं सुठाणेसुं, सिवियं सो वि आरुहे । सेणिण्णाणुग(गं)मंतो पुराओ बहि निग्गओ ॥
 छत्ताइल्लत्तए दट्ठुं सीयं मुंचइ तक्खणं । पुव्वक्कमेण एसो वि लेइ दिक्खं महायसो ॥१३३॥
 'एत्थ संसारकंतारे भमंताण सरीरिणं । दुल्लहं माणुसत्ताइ जिणधम्मसमणियं ॥१३४॥
 तहिं पि वयसामग्गी दुक्खं जीवेहिं लब्भई । तं लद्धुं सव्वदुक्खाणं दिण्णो होइ जलंजली ॥
 केवलं अप्पमत्तेहिं कायव्वो तत्थ उज्जमो । जओ पमायजुत्ताणं सव्वा दिक्खा निरत्थया' ॥
 एवं सासित्तु अज्जाओ चंदणज्जाइ अप्पिया । इयरे दो वि थेराणं सिक्खणत्थं समप्पिया ॥
 जाया कालेण गीयत्था भावियप्पा बहुस्सुया । छट्ठाओ अट्ठमाओ य दसमाओ दुवालसा ॥
 अट्ठमासाओ मासाओ दोमासिय-तिमासिया । चाउम्मासाइयाओ वा पारयंति कयाइ वि ॥
 एवं तवेण संजाया किसान धवणिसंतया । अण्णया सामिणा सद्धि रायग्गिहमुवागया ॥१४०॥
 सालत्तयाइयं तत्थ सव्वं देवेहिं निम्मियं । जिणस्स वंदणट्ठाए तओ लोगो विणिग्गओ ॥
 संपत्ते भिक्खकालम्मि मासक्खमणपारणे । भिक्खट्ठा वच्चमाणेहिं वंदिओ भुवणप्पह ॥१४२॥
 भणिओ य जिणिंदेणं सालिभदमहामुणी । 'अज्ज मायाइ हत्थेणं पारणं ते भविस्सई' ॥
 'इच्छं' त्ति भणिउं दो वि, पंविट्ठा तम्मि पइणे । अडंता उच्च-नीएसु मज्झिमेसु कुलेसु य ॥
 भद्दागेहम्मि संपत्ता संठिया य घरंगणे । तवसोसियदेहत्ता न नाया तत्थ केण वि ॥१४५॥
 वंदिस्सामो जिणं धण्णं सालिभदं तहेव य । इय वाउलत्तणाओ य न ते केणा वि लक्खिया ॥
 खणमेक्कं चिट्ठिउं तत्थ निग्गया ते महामुणी । दिव्वजोएण लद्धीए पुराओ जा विणिग्गया ॥
 सालिभदस्स ता माया जम्मंतरसमुब्भवा । धण्णा नामेण गामाओ महिहारीसमणिया ॥
 धित्तुं दहिं समायाया विक्कयत्थं तहिं पुरे । पविसंती नियं पुत्तं सालिभदं नियच्छिउं ॥
 रोमंचकंचुइज्जंतसमागच्छंतपण्हया । भत्तीए वंदिउं देइ तं दहिं ताण दोण्ह वि ॥१५०॥
 'मुञ्चइ' त्ति तयं धित्तुं तें जिणंतियमागया । आलोइत्ता विहाणेणं सालिभदो कयंजली ॥१५१॥
 पुच्छई 'सामि ! संजायं कहमम्हाण पारणं ?' । 'मायाहत्थाओ' सामी वि पुव्वजम्माइ साहइ ॥
 तओ संवेगमानण्णा तमेव दहि पारिउं । आपुच्छित्ता जिणं वीरं गया वेभारपव्वयं ॥१५३॥
 सयं पमज्जिउं तत्थ एक्कं वरसिलायलं । पायवोवगमं नाम पवण्णाऽणसणं वरं ॥१५४॥
 एत्थंतरम्मि सा भद्दा सेणिओ य नरीसरो । संपत्ताणि जिणस्संते भत्तीए वंदिउं जिणं ॥१५५॥
 'सालिभदो य धण्णो य भयवं ! कत्थ महामुणी ? । किं वा वि अम्ह गेहम्मि भिक्खट्ठा न समागया ?' ॥
 सामी वि जंपई 'भद्दे ! पविट्ठा तुह मंदिरे । भिक्खट्ठा किंतु तुम्हाणं न केणाऽवुवलक्खिया ॥१५७॥
 ठिच्चा खणंतरं तत्थ, तओ पच्छा विणिग्गया । सालिभदस्स माया उं पुव्ववभवसमुब्भवा' ॥१५८॥
 इत्ताइ अक्खिण सव्वे तओ भद्दा तहिं गया । सेणिण्णं समं जत्थ ते चिट्ठंति सिलायले ॥१५९॥

वंदितं भावसारं तु पलावे कुण्डं तओ । 'हा पुत्त ! तं सि वत्तीसतूलीणं उवरिं तथा ॥१६०
 सुत्तो सि, संपयं एत्थ कक्कसम्मि सिलायले । हा पुत्त ! गीयसदेहिं विबुज्जंतो तथा तुमं ॥१६१
 सिवासदेहिं भीमेहिं संपयं तु विबुज्जसि । हा पुत्त ! चाडुगुत्तेणं परियणेणं समण्णिओ ॥१६२
 चिट्ठंतो इण्हिमेगागी सुण्णारण्णम्मि चिट्ठसि । हा पुत्त ! तं सि रमणीए ललंतो नियमंदिरे ॥१६३
 तया इण्हि तु भीमम्मि कहं अच्छसि पव्वए ? । हा पुत्त ! दिव्वभोगेहिं लालिओ तं सि सव्वया ॥
 इण्हि तु निप्पडीकम्मसरीरो कहं जंपसि ? । हा पुत्त ! नियगेहे वि आगओ वि न जाणिओ ॥
 अम्हेहिं मंदभगेहिं किसत्ताओ तवेण उ । एवं विलावसंजुत्तं सेणिओ तं पयंपई ॥१६६
 'किमेयं विलवसे अम्मो ! महासत्तं नरुत्तमं । देवाणं दाणवाणं च वंदणिज्जं महायसं ॥१६७
 गुणवंताण मज्झम्मि रेहा एयस्स दिज्जई । जो मोत्तुंतारिसं रिद्धि वयं चरह एरिसं ॥१६८
 सुलद्धं जीवियं जम्मं कुलं सीलमिमस्स उ । जो सीसो साम्णिओ जाओ दुक्करं करई तवं ॥
 पुत्तवंतीण मज्झम्मि तुमं एक्का गणिज्जसि । जीसे पुत्तो इमो जाओ सालिभदमहामुणी ॥१७०
 तुमं अम्हे वि एण्ण तारियाई न संसओ । ता किं पमोयठाणे वि अम्मो ! सोयं पकुव्वसि ? ॥
 उट्ठ वंद महाभागे ! मुणी एए जगुत्तमे । गेहं पइ पयट्ठामो, उस्सूरं जेण वट्ठई' ॥१७२
 एवं वुत्ता नरिंदेण वंदित्ता ते मुणीसरे । गया गेहम्मि देहेणं सरंती एगचित्तया ॥१७३
 साहू वि दो वि ते कालं काऊणाऽऽउक्खए तओ । समाहिणा समुप्पण्णा सव्वट्ठम्मि विमाणए ॥
 सिद्धिसोक्खाणुगं तत्थ तेत्तीसं सागरोवमे । भोत्तुं चइत्तु मच्चम्मि सिज्जिस्संति अकम्मया ॥
 इय परमपवित्तं सालिभदस्स एयं, चरियमइविसिट्ठं जे पढंती मणुस्सा ॥
 तह य अणुगुणंती जे य वक्खाणयंती, नर-सुरवरसोक्खं भुंजिउं जंति मोक्खं ॥१७६

सङ्गमकाव्यानकं समाप्तम् । ३३.

*

साम्प्रतं कृतपुण्यकाव्यानकं कथ्यते—

[३४. कृतपुण्य काव्यानकम्]

अत्थि वरविजयकलिओ संकिण्णो वाहिणीसहस्सेहिं । सुहरिसमेओ सुपओ जंबुदीवो नरिंदो व्व ॥१
 तत्थ वि य भरहखंडं छक्खंडं खंडचंदसंठाणं । तत्थऽत्थि मगहदेसो जणवयगुणसंजुओ रम्मो ॥२
 तत्थ वि रायगिहपुरं चूडामणिसच्छहं धरित्तीए । तं पालइ हयसत्तू नामेणं सेणिओ राया ॥३
 सुकुलुगयाहिं रइरुवियाहिं इट्ठाहिं दोहिं देवीहिं । नंदा-चेल्लणनामाहिं संजुओ भुंजए भोगे ॥४
 निक्खित्तरज्जभारो अभयकुमारम्मि निययपुत्तम्मि । मंडवुद्धिसंजुयम्मि असेसमंतिप्पहाणम्मि ॥५
 एत्तो य जणवए तम्मि चैव एगम्मि अत्थि गासम्मि । तन्नगपाली एक्का दारिदेणं समभिभूया ॥६
 तीए य सुओ बालो तन्नगपरिरक्खणं कैरेमाणो । एगत्थ अडविमज्जे जइजणजोगे पएसम्मि ॥७
 अह पिच्छइ वरसाहुं काउस्सगेण संठियं एक्कं । तवसोसियतणुयंगं तं दट्ठुं चित्तए बालो ॥८
 'एयस्स जम्म-जीविय-साणुस्सचाई नूण सहलाई । जो एवं णिडुज्जणरण्णे विविहं तवं कुणइ ॥९

1 A B तइया । 2 c D 'याणि । 3 A B 'ती तेअचित्तया । 4 A B 'त्तीया । 5 A B महम्मि ।
 6 c D एवं । 7 A B नरवरसुरसोक्खं । 8 c D 'पुण्यकाव्यानकं । 9 A B मयवुं । 10 c D कुणमाणो ।

नूणऽस्थि पुण्णलेसो मज्झ वि जेणेस दंसणं पत्तो । ता वंदिऊण एयं करेमि सुपवित्तमत्ताणं ॥१०
 इय चित्तिऊण पणओ मुणिवरचलणेसु एव निच्चं पि । वंदंतस्स मुणिवरं संपत्तो ऊसवो कोवि ॥११
 गामविलयाण पासाओ मग्गिउं खीरमाइ जणणीए । निययसुयस्सऽट्ठाए अह रद्धो पायसो तत्तो ॥१२
 उवनिट्ठयस्स भुत्तुं सुयस्स गेहंगणम्मि वरथालं । घयगुलजुत्तस्स उ पायसस्स काऊण पडिपुण्णं ॥१३
 कज्जतैरम्मि जणणी जाव पविट्ठा गिहम्मि ताव तओ । संपत्तो सो साहू जो पुंवं वंदिओ तेण ॥१४
 ददट्ठण तयं इंतं भत्तिवसुण्णमियवहलरोमंचो । सो चित्तिउं पवत्तो आणंदजलाविलऽच्छीओ ॥१५
 अवि य—

‘एक्कु घरंगणि साहू समागय, नाओवज्जिय अनु घरि संपय ।

भावु वि अज्जु मज्झु संपण्णउ, मण्णे हउं जि एक्कु कयउण्णउ ॥१६

किंच—

कहिं अम्हे ? कहिं मुणिवर इंती ? कहिं अम्हे ? कहिं संपयसंती ? ।

कहिं अम्हे ? कहिं भत्ति तुरंती ? कहिं अम्हे कहिं तिण्णि मिलंती ॥१७

एवं च चित्तिऊण ‘थाले रेहाओ दोन्नि दाऊण । दाहामि त्ति तिभागं’ भावितो उड्ढिओ वालो ॥१८
 गंतुं साहुसमीवे जंपइ ‘जइ सुज्झइ त्ति तो लेह’ । नाऊण सुद्धि-भावे मुणिणा वि हु उड्ढियं पत्तं ॥१९
 पक्खिविउं तत्थ तओ तिभागमित्तं पुणो वि चित्तेइ । ‘अइथोवमिमं’ तत्तो पक्खिवइ ‘विइज्जयं भागं ॥२०
 पुण चित्तइ ‘जइ कह वि हु निवडइ अंवाइयं तओ एसा । नूण विणस्सइ खीरी’ तइयं भागं पि तो देइ ॥२१
 वंदित्ता उवविट्ठो पुणो वि तत्थेव चेव ठाणम्मि । साहुम्मि गए संते जणणी वि विणिग्गया बाहिं ॥२२
 तं ददट्ठुं तयवत्थं ‘नूणं भुत्तं अणेण तं सव्वं’ । इय चित्तिऊण तीए पुणो वि परिपूरियं थालं ॥२३
 रंकत्तणेण भुत्तं तेण तयं तो अजीरमाणम्मि । रयणीए मरिऊणं सुभभावो रायगिहनयरे ॥२४
 धणपालइब्भगेहे भदाए भारियाए कुच्छिसिं । उववण्णो तो लोगो पयंपई ‘एस कयपुण्णो ॥२५
 जो एवंविहगेहे धण-धणसमिद्धिवंधुरे धणियं । उप्पज्जिही महप्पा गम्भे’ अह कालसमयम्मि ॥२६
 पसवइ भदा सव्वंगसुंदरं दारयं सुकंतिल्लं । वद्धाविओ य इब्भो सुयजम्ममहसवं कुणइ ॥२७
 लोणेणं कयउण्णो भणिओ गम्भट्ठिओ इमो जम्हा । कयउण्णउ त्ति तेणं नामं जणएहिं से विहियं ॥२८
 वड्ढंतो य कमेणं जाओ वाहत्तरीकलाकुसलो । कामिणिजणमोहणयं आरूढो जोव्वणं जाव ॥२९
 ता इब्भवालियाए समाणकुल-रूय-जोव्वण-गुणाए । जणएहिं पसत्थदिणे विहिणा गिण्हाविओ पाणिं ॥
 तह वि हु विसएसु मणं कलासु रसिओ न देइ सो जाव । ता भदाए भणिओ धणपालो एरिसं वयणं ॥
 ‘नाह ! इमो अकयत्थो सव्वो धणवित्थरो जओ एसो । निप्पिहचित्तो दीसइ अहियं कामेसु कयउन्नो ॥
 ता तह करेसु सामिय । विसए सेवेइ जह इमो कुमरो । किं वहुणा वि धणेणं इमेण जइ विलसइ न एसो ?’ ॥
 तो जंपइ धणपालो ‘मा जंपसु पिययमे ! इमं जम्हा । होति असिक्खवियाणि वि एयाणि जणे जओ भणियं ॥
 आहार-भय-परिग्गह-मेहुणसन्नाओ अणुवइट्ठाओ । गिण्हंति सव्वसत्ता, अब्बो ! किं तदुवएसेण ? ॥३५
 किं च सहावेणं चिय कामगीं दिप्पए जियाण पिए ! । को हु सयन्नो दित्ते जलणे पक्खिवइ तणभारं’ ॥
 भदाए तओ भणियं ‘जइ वि इमं तह वि मज्झ संतोसो । एवं चिय होइ जओ ता अवियारं इमं कुणसु’ ॥

जाणेत्तु निच्छयं तीए तेण दुल्ललियमणुयगोटीए । छूटो तओ कुमारो तीए समं भमइ अणवरयं ॥३८
उज्जाण-वावि-दीहिय-तलाय-पेच्छणयमाइठाणेसु । अह अणण्या पविट्ठो वेसाणं पाडयं रम्मं ॥३९
तत्थ वि वसंतसेणागणियाए रूय-जोव्वणजुयाए । विण्णाण-णाण-विणओवयारकुसलाइ गेहम्मि ॥४०
जा तीए अक्खित्तो कामुक्कोयणकहाहिं विविहाहिं । ताव वयंसयलोगो झड त्ति गेहाओ 'नीसरिओ ॥४१
सो तीए पोढिमाए तहा तहा रंजिओ सुरयकाले । जह तच्चित्तो जाओ अन्तत्थ मणं नियत्तेउं ॥४२
भुंजइ तीए समाणं विसयसुहं सुरवरो व्व सगम्मि । पेसिति जहिच्छाए दव्वं जणयाणि अणवरयं ॥४३
इय निच्चितरस्स तहिं पंचत्तं उवगयाणि जणयाणि । न वि जाणियाणि तेणं भज्जा पेसेइ से दव्वं ॥४४
इय बारसमे वरिसे धणयाऽऽसमसन्निभं तयं गेहं । दव्वक्खण्ण जायं दारिदियसुन्नगेहं व ॥४५
तो निद्वियम्मि दव्वे कुलीणयाए नियं पि आभरणं । पेसेइ तयं दट्ठुं चितइ सा कुट्टणी एवं ॥४६
'नूण इमो निस्सारो संपइ जाओ' अओ तयं एसा । रूवयंसहस्ससहियं पेसेइ पुणो वि आभरणं ॥४७
भणिया वसंतसेणा 'वच्छे ! परिचयसु कामुयं एयं । निप्पीलियआलत्तयउच्छुसरिच्छं जओ अम्ह ॥४८
एसो च्चिय कुलधम्मो माणिज्जइ जं धणइढओ चेव । ता पुत्ति ! कुलायारं मा मुय पडिवज्ज धणवंतं' ॥
तो जंपइ सा 'अम्मो ! मा एवं भणसु जेण एण्ण । दिण्णं पभूयदव्वं को अण्णो दाहिई एवं ? ॥५०
आसत्तमं पि वेणीपज्जंतं अम्ह 'होहिई एयं । दाही पुणो वि अण्णं अम्मो दव्वं महाभागो ॥५१
आयारेणं' वोडाण मज्झ एवंविहेण न हु कज्जं । उत्तमगुणरयणाणं किंच इमो पूरिओ अम्मो !' ॥५२
इय तीइ निच्छयं जाणिऊण आयारसंवर् 'काउं । कज्जं हियए ठविउं तुण्हिका संठिया धुत्ती ॥५३
रयणीए तओ सुत्तं पल्लंके निययपुरिसहत्थाओ । मेल्लावइ देवउले वसंतसेणाए सुत्ताए ॥५४
निदाखए विवुद्धो एसो वि पलोइउं दिसायक्कं । चितइ 'किमिदियालं ? दिसिब्भमो किं व मह जाओ ? ॥
किं वा वि सुमिणगोऽयं, उय धाउविवज्जओ भवे एसो ?' । इय चितंतो भणिओ पासद्वियदासचेडीए ॥
'मा कुणसु बहुवियप्पे निययं कुलधम्ममणुसरंतीए । अंवाए निच्छूटो वसंतसेणाइ मड्डाए ॥५७
तं वच्चसु नियगेहं पल्लंकं गहिय जेण वच्चामि' । तो विमणदुम्मणो सो निययं पइ पट्ठिओ गेहं ॥
दिट्ठं च तयं तेणं महाअरण्णं व माणुसविमुक्कं । असुवण्णालंकारं कुकर्इयणरइयकव्वं व ॥५९
पेयवणं व सुभीमं, गयरयणं वुड्ढपुरिसवयणं व । सुक्कसरं व अकमलं, गयसोहं विंझरणं व ॥६०
एवंविहं नियंतो सासंको जाव सो तहिं विसइ । तार्वितं दट्ठूणं अब्भुट्ठइ झ त्ति से भज्जा ॥६१
दिण्णम्मि आसणम्मि उवविट्ठो^१ धोविया तओ चलणा । पुच्छइ य जणणि-जणय्याण संतियं सो तओ वत्तं ॥
तीए वि अपरिसेसा अक्खाया अंसुए मुयंतीए । तं सोउं से दुक्खं संजायं नरयसारिच्छं ॥६३
संधीरिऊण अपं सयमेव य पुच्छए तओ भज्जं । 'किं अत्थि किंपि ?' तीए वि दाइयं तं नियाभरणं ॥६४
तं चेव भंडमुल्लं घेतुं संपट्ठिओ दिसायत्तं । कइवि दिणे ठाऊणं 'गेहि च्चिय मित्तलज्जाए ॥६५
काऊणं फलवंधं तीए संपट्ठियम्मि सत्थम्मि । सत्थासण्णे खट्टाइ सो ठिओ सुण्णदेवउले ॥६६
एत्तो य तम्मि णयरे सुधणूनामेण अत्थि वरइब्भो । भज्जा यं तस्स महिमा मायावुद्धीहिं दुल्ललिया ॥

1 c D रूवजो । 2 c D नीहरिओ । 3 c D 'दठ्ठं विचित्तए कुट्टणी एवं । 4 A B होहिही । 5 c D 'णं वेडेण । 6 c D कातुं । 7 c D तयं सु' । 8 A B 'ट्ठो सोइओ तवो चलणे । 9 c D 'याइसं' । 10 A B तगोदंतं । 11 c D अंसुयं । 12 c D गेहे च्चिय । 13 A B वि ।

धणयत्तो नामेणं तीए सुओ रूय-जोव्वणसमग्गो । नीसेसकलाकुसलो जणएण समाणरूवाणं ॥६८
 इब्भकुलवालियाणं चउण्ह गिण्हाविओ करं जाव । ता जणओ पंचत्तं संपत्तो, सो वि मित्तेहिं ॥६९
 देसंतरगमणत्थं चित्तं काराविओ सुहदिणम्मि । घेतुं चउविहभंडं संपत्तो जलहितीरम्मि ॥७०
 आरुहियं जाणवत्तं परतीरं पाविऊण विढवित्ता । दव्वं पुणो नियत्तो जा पत्तो जलहिमज्झम्मि ॥७१
 ता आममल्लगं पिव गिरिसिहरं पाविऊण तं वहणं । पविलीणं सो वि तहिं धणयत्तो पाविओ निहणं ॥
 एक्रेणुव्वरिएणं गंतुं पुरिसेण तत्थ महिमाए । पच्छण्णमिमं गुज्झं कहियं तीए वि सो ताहे ॥७३
 संगहिउं दाणेणं भणिओ गुज्झं इमं तु पच्छन्नं । कायव्वं तेणावि हु पडिवन्नं झत्ति तव्वयणं ॥७४
 चित्तेइ तओ एसा 'वहूण भत्तारमण्णमाणेमि । जा जायंति सुया सिं समत्थघरसाररक्खयरा' ॥७५
 इय चित्तिऊण वरिहं नयरस्स विणिगया तमिस्साए । दिट्ठो य सुहपसुत्तो कयउण्णो देवकुलियाए ॥
 उप्पाडिओ य तत्तो तीए पुरिसेहिं मंचयारूढो । मुक्को धरमज्झम्मी कमेण जा उट्ठिओ ताव ॥ ७७
 कंठे विलगिऊणं रुयइ सदुक्खं इमं पर्यंपती । 'वालो च्चिय अवहरिओ मज्झ अपुण्णाए तं वच्छ' ॥७८
 महिमंडले गविट्ठो सयले न य तुह पउत्तिमित्तं पि । उवलद्धं जा अज्जं कहिओ तुह आगमो मुणिणा ॥
 दिट्ठो य कप्परुक्खो सुमिणे गेहंगणम्मि संपत्तो । तां अज्ज इहं पुत्तय ! समागओ अम्ह पुण्णेहिं ॥
 ता कत्थ वड्ढिओ तं ? कत्थ य भमिओ सि एत्तियं कालं ? । किं वा वि सुहं दुक्खं अणुभूयं वच्छ ! मे साह ॥
 अहवा वि मज्झ हिययं वज्जसिलासंचएण नणु घडियं । जं तुज्झ विओगम्मि वि न गयं सयसिक्करं सहसा ॥
 जा तुज्झ विओगम्मि वि पाणे धारेमि पाविया अहयं । ओवारणयं म्हि कया गुणसायर ! तुज्झ देहस्स ॥८३
 जाइं तुह विरहम्मि वच्छ ! मए चित्तियाणि हियएण । ताणि तुह वेरियाण वि देसेसु पडंतु मा कह वि ॥
 देवगुरूहिं विहुरे सुरक्खिओ तं सि एत्तियं कालं । ता मज्झ जीविण वि कप्पाऊ होसि तं वच्छ ॥८५
 अणुभावेणं तियसाइयाण सीलेण तह सईणं च । परिवड्ढसु नियवंसं घरविच्छड्डं च अणुहवसु ॥८६
 देसंतरे विवण्णो भाउज्जायाण तुज्झ भत्तारो । होसु चउण्ह वि सामी इण्हि एयाण तं वच्छ ! ॥८७
 इय तीए बुद्धिमाहप्परंजिओ मुणियकूडचरिओ वि । पडिवज्जइ तव्वयणं विम्हयकोऊहलापुण्णो ॥८८
 सुण्हाओ वि तीए तओ एगंते ठाविऊण भणियाओ । "एवंठियम्मि कज्जे पडिवज्जह देवरं कंतं ॥८९
 जेण सुईसु वि भणियं 'गय-मय-पव्वइय-कीवपइएसु । रमणेसुं नारीणं विहिज्जए अन्नभत्तारो' ॥९०
 ता खेत्तयं पि पुत्तं उप्पाइत्ता करेह कुलरक्खं । मा भे सव्वं दव्वं गच्छिस्सइ रायभवणम्मि ॥९१
 कुंतीमहासईए अण्णोन्नपईहिं पुत्तउप्पत्ती । सुव्वइ ता पडिवज्जह मम वयणं, मा विगप्पेह" ॥९२
 इय तीए धुत्तीए तहा तहा लोगसत्थजुत्तीहिं । भणियाओ जह ताहिं पडिवन्नं निव्वियप्पाहिं ॥९३
 अह ताहिं समं मुणिवरदाणप्फलजणियविउणरागाहिं । भुजंतस्स य भोगे इंदस्स वं देवलोगम्मि ॥
 संजाया वरपुत्ता ताण चउण्हं पि सुरकुमार व्व । बोलीणा य कमेणं वारसं संवच्छरा एवं ॥९५
 तो सासुयाए वुत्ताओ ताओ परिचयह संपयं एयं । परपुरिसं किमियाणि सिद्धे कज्जम्मि धरिएणं ?
 पडिभणियं सुण्हाहिं 'अम्मो ! मा भणसु एरिसं वयणं । जेणऽम्हे भुत्ताओ सो किं न वि होइ भत्तारो ?' ॥
 तो तांइ भिउडीभासुरवयणं अवलोइऊण बहुयाहिं । भयवेविरहिययाहिं पडिवणं झत्ति तव्वभणियं ॥
 पुट्ठा य ताहिं सान्नु 'अम्मो ! तुह अणुमण्ण संवल्यं । एयस्स किंचि कुणिमो' 'जं रोचइ कुणह' सा भणइ ॥
 'तो ताहिं सव्वाहिं पच्छण्णं मोयगाण मज्झम्मि । खित्ताइं रयणाइं 'होउ सुही' इय वियप्पेणं ॥१००

1 A B 'हिं जाणवरं । 2 A B बहुयामत्ता' । 3 c D तो । 4 A B सुण्हा वि तओ तीए ।
 5 c D 'याओ जहा ताहिं । 6 c D ता । 7 c D होइ ।

भरिऊण मोयगाणं थइया ऊसीसयम्मि से ठविया । तत्तो य सासुयाए पाइय मज्जं सुहपसुत्तो ॥
 खट्टाए समं उप्पाडिऊण मुक्को पुणो वि तत्थेव । जत्तो देवकुलाओ समाणिओ आसि किर पुवं ॥
 एत्थंतरम्मि सत्थो समागओ सो पुणो वि रयणि त्ति । काऊणं न पविट्ठो तहेव आवासिओ कमसो ॥
 नाऊण आगयं तं नियकंतपउत्तिजाणणट्ठाए । जा तत्थ गया भज्जा ता पेच्छइ तं तह च्चेव ॥
 सच्छायं दट्ठूणं पहट्ठचित्ता समुट्ठवेऊणं । संवलथइयं खट्ठं च गिण्हिउं जाइ नियगेहं ॥१०५
 कयउण्णाओ वि जाणियभावत्थो निययमंदिरं पत्तो । पेच्छइ वसंतसेणं तहिं गओ बद्धवेणीयं ॥१०६
 सयंपागाई तेल्लेहिं मक्खिओ जाव ताव संपत्तो । लेहयसालाओ सुओ, पडिओ जणयस्स चलणेसुं ॥
 'लुहिओ' त्ति करिय मग्गेइ भोयणं नेय सिज्जाए किंचि । तो रोयंतं दट्ठुं, वसंतसेणाइ थइयाओ ॥
 कड्ढेऊणं दिण्णो एगो वरमोयगो तओ एसो । तं खायंतो पत्तो, लेहयसालाए अह तत्थ ॥१०९
 मोयगमज्जे दट्ठुं पवरमणिं 'धुट्ठु' त्ति काऊणं । दाएइ अण्णलत्ताण तेहिं भणियं 'मणी एसो ॥
 तां पूइयस्स देसो दिणे दिणे देइ जेण अम्हाणं । पूयलियाओ' वोत्तुं दित्ति तयं पूइयस्स तओ ॥
 तेण वि सो पक्खित्तो पांसट्ठियनीरकुंडमज्झम्मि । तस्स पभावेण तयं थलं व पडिहासए नीरं ॥
 'तो तेणं विण्णाओ जहा इमो नीरकंतपवरमणी । संगोविऊण धणियं चट्ठाण वि देइ जं जोगं ॥११३
 एत्तो य समक्खायं पियंगुलइयाइ दासचेडीए । 'सामि ! जया परिचत्ता वसंतसेणाइ मायाए ॥
 तं नाउं सव्वत्थ वि गवेसिया न य पउत्तिमित्तं पि । तुम्हाणं उवलद्धं तओ इमं सामिणी कुणइ ॥
 वेणीवंधं सियवत्थनिवसणं मल्लगंधपरिहारं । दुद्धरपउत्थवइयावयं धरंती ठिया एसा ॥११६
 एत्तियकालं तुहगेहसंठिया तुच्छअसणकयवित्ती' । तं सोऊणं कयउण्णयस्स जाओ पुणो' पिम्मो ॥
 अह अण्णया य नीरं पाउं सरियाजलम्मि ओइण्णो । सेयणयगंधहत्थी गहिओ सो तंतुएण तहिं ॥
 पोक्करियं च नरेहिं तं सोउं आउलो निवो जाओ । तो भणइ अभयकुमरो 'देव ! तहिं खिवह जलकंतं ॥
 सो जा भंडाराओ कडिढज्जइ ताव लगाए वेला । अच्चाहितं च करिणो होइ दढं तणुविमदेण ॥
 तो सिग्घपावणत्थं जलकंतमणिस्स नरवरिंदेण । सव्वनयरम्मि सहसा भमाडिओ पडहगो एवं ॥१२१
 'भो ! भो ! जलकंतमणिं सिग्घं जो आणिउं समप्पेइ । तस्स निवो रज्जद्धं कण्णाइ समणियं देइ' ॥
 तं वयणं सोऊणं कंदुइएणं लहुं समाणीओ । खित्तो य नईमज्जे थलं ति अह तंतुओ नट्ठो ॥१२३
 तदुवइवाओ मुक्को सेयणयकरी समागओ गेहं' । पुट्ठं च नरवरेण 'केणेस मणी समाणीओ ?' ॥
 कहिओ य पूइओ से, तत्तो चिंतावरो निवो भणइ । 'अभय ! कहं दायव्वा कण्णा नीयस्स अम्हेहिं ?' ॥
 अभएण वि पडिभणिओ 'रयणाणि न संभवन्ति एयस्स । ता पुच्छिज्जउ एसो उप्पत्तिमिमस्स रयणस्स' ॥
 रण्णा वि पुच्छिओ सो 'सच्चं भो ! भणसु कह तुहं एयं ?' । तेण वि भयभीएणं जहट्ठियं सव्वमक्खायं ॥
 अभएण तओ भणियं 'भवन्ति रयणायरम्मि रयणाइ' । कंदुइओ वि हु उचियं दाउं वीसज्जिओ रण्णा ॥
 कयउण्णयं पि सदाविऊण दिण्णा सगोरवं कण्णा । रज्जस्सड्ढेण समं परिणीया महविभूईए ॥
 भुंजइ विसिट्ठभोए अभयकुमारेण सह ललंतो सो । अण्णम्मि दिणे पभणइ अभयकुमारं इमं वयणं ॥
 जह 'एत्थेव पुरवरे अण्णाओ वि अत्थि मज्झ भज्जाओ । चत्तारि सुयवईओ न य गेहमहं वियाणामि' ॥
 'कह एवमिं ?' अभएण जंपिए तेण सव्वमक्खायं [७०००] 'अम्हे वि तीइ विजियावुद्धीए' जंपए अभयो ॥

1 c D त्ति कलिऊण । 2 c D भणिओ । 3 c D तो । 4 c D ता । 5 c D 'णो रागो ।
 6 c D गेहे । 7 c D अभओ [ग्रन्थाग्रम् ७०००] ।

‘एवंविहं पि काउं कज्जं एत्थेव निवसए एसा । न य अम्हेहिं वि नाया, अहो ! सुनिउणत्तणं तीए ॥
 ता अच्छसु निच्चित्तो संपइ जाणामि तुज्झ भज्जाओ’ । इय वोत्तुं कारवियं देवउलं दोहिं वारेहिं ॥
 तत्थ वि य जक्खपडिमा कयउण्णयरूवधारिणी विहिया । घोसावियं च नयरे जहा ‘सवच्छाओ नारीओ ॥
 जक्खस्स पूयणत्थं पुव्वेण अइंतु नित्तु अवरेणं । अण्णहकयम्मि होही उवसग्गो दारुणो ताण’ ॥
 इय सोऊणं सव्वो थीवग्गो वालडिंभपरिक्किण्णो । आयाओ ताओ वि हु पत्ताओ तहिं सडिंभाओ ॥
 ‘वप्पो वप्पो’ त्ति तओ उच्छंओ तीइ जक्खपडिमाए । भणमाणा आरूढा ते डिंभा झ त्ति पहसंता ॥
 एगंताओ तत्तो विणिग्गया झ त्ति अभय-कयउण्णा । ताओ वि य ते दट्ठं लज्जाए अहोमुहा जाया ॥
 अन्नएण वि सा बुद्धा हक्कारित्ता सुनिट्ठुरगिराहिं । तह तज्जिया जहा सा पडिया पाएसु दोण्हं पि ॥
 इय सत्तहिं भज्जाहिं समयं माणितयस्स विसयसुहं । वोलीणो बहुकालो अणुभुजंतस्स रज्जसिरिं ॥
 एत्थंतरम्मि भयवं चोदसवरसमणसहसपरिवारो । छत्तीससहसअज्जासमण्णिओ तियसनयचलणो ॥
 केवलनाणसमग्गो संपत्तो जिणवरो महावीरो । गुणसिलए तियसेहिं रइयम्मि महासमोसरणे ॥१४३
 वद्धावयपुरिसेणं आगंतूणं तओ समक्खायं । कयउण्णयनरवइणो, दाउं सो तस्स वरदाणं ॥१४४
 सव्विद्धीए पत्तो जिणपयमूलम्मि नमिय उवविट्ठो । पारद्धा य जिणेणं भवहरणी देसणा एवं ॥१४५
 ‘भो भो भव्वा ! इत्थं चउगइसंसारसायरे भीमे । निवडंतयसत्ताणं धम्मो च्चिय तारणं कुणइ ॥१४६
 धम्मो सव्वडत्थाणं पसाहगो, सग्ग-भोक्खसोवाणं । धम्मो दोग्गइधरणीधरस्स निदल्लणवरकुलिसं ॥
 धम्मेण पुव्वसुकएण उत्तमा हुंति एत्थ वरभोगा । ता सो च्चिय कायव्वो सिवसुहसंपत्तिकामेहिं’ ॥
 इय सोउं सव्वा वि हु परिसा संवेगमागया धणियं । कयउण्णओ वि पुच्छइ सीसे ठविऊण करकमलं ॥
 ‘भयवं ! किं पुव्वभवे मए कयं जेण एरिसा रिद्धी । भोगा य अणण्णसमा सअंतराया य संजाया ?’ ॥
 तो नीसेसं चरियं भयवं साहेइ तस्स पुव्विल्लं । तं सोउं कयउण्णयराया संवेगमावण्णो ॥१५१
 सुमरित्तु पुव्वजाइं पभणइ संवेगंगमावण्णो । ‘एवमिणं जगबंघव ! जाइस्सरणाओ मे नायं ॥१५२
 ता संपयं पि जयगुरु ! रायाई पुच्छिऊण घेच्छामि । नीसेससोक्खसंपत्तिकारयं सव्वविरइं’ ति ॥१५३
 ‘मा काहिसि पडिवंधं’ जिणेण भणियम्मि तो गिहे गंतुं । रायाई आपुच्छिय सव्वं सामगियं कुणइ ॥
 अवि य—

कारवि जिणवरजत्त विहाणइं, देविणु दीणा-ड्णाहह दाणइं ।

घोसावेविणु अभयपयाणइं, माणेप्पिणु वरसाहु वियाणइं ॥१५५

पूय करेविणु चउविहसंघह, दव्वु विमायवि बंधववग्गह ।

सिवियारूढउ सह नियपत्तिहिं, परिवारिउ सामंतसुपत्तिहिं ॥१५६

अणुगम्मतउ सेणियराइं, वणिज्जंतउ जैणि अणुराइं । वज्जंतइ वरतूरनिनायहिं, नच्चंतइ पाउलसंघायहिं ॥

कलकंठहिं गायणहिं रसंतहिं, भट्ट-चट्ट-वंदिणिहिं पढंतहिं ।

इय सामगिय निग्गउ नयरह, संपत्तउ चरणंतिए वीरह ॥१५८

सिवियाओ उत्तरिउं काऊण पयाहिणं च तिकवुत्तो । नमिऊण वीरजिणं कयंजली जंपए एवं ॥

1. A B काराविय । 2. c दारेहिं, D प्रतौ पाठभङ्गः । 3. A B अयंतु । 4. c D अम्मो ! एतो ताओ उच्छं । 5. c D ‘हस्तडज्जा’ । 6. c ‘गरससमावण्णो, D प्रतौ पाठपतनम् । 7. A B ‘रयं ति । 8. c D जिणहरमत्ति । 9. c D जणअं । 10. c D ‘तहिं बहुकूर’ । 11. c D ‘तहि पा’ ।

‘सामिय ! संसारमहणवम्मि निवडंतयस्स मह इण्हि । कस्सणाए पव्वज्जं देह महं जाणवत्तं व’ ॥
 भयवं पि देह दिक्खं सह अणुसट्ठीए तो समप्पेइ । गणहरनाहस्स तयं वयणी वि हु चंदणज्जाए ॥
 तो गहियदुविहसिक्खो काऊणं बहुविहे तवच्चरणे । संलिहिय आउयंते संपत्तो देवलोगम्मि ॥१६२
 इय जं रिद्धी भज्जा भोगा रज्जं च अणुवमं पत्तं । तं जम्मंतरमहरिसिपायसदाणप्पलं सव्वं ॥१६३
 जं रेहादाणेणं भावस्स अवंतरं कयं आसि । तं तस्स वि भोगाणं अवंतरं किंचि संजायं ॥१६४
 इय नाउं भो ! दाणं अब्बोच्छिन्नेण देह भावेण । जेण निरंतरभोए भोत्तुं पावेह निव्वाणं ॥१६५

×कृतपुण्यकारुण्यानकं समाप्तम् । ३४ ×

अशनादिधर्मोपग्रहदानस्य दृष्टान्तैः फलं प्रतिपाद्य सम्प्रति समस्तदानप्रधानं शय्यादानं श्लोकेनाह—

सेज्जादाणं च साहूणं देयं दाणाणमुत्तमं ।

सुद्धेणं जेण दिण्णेणं दिण्णं सेसं पि भावओ ॥८७॥

शय्या=वसतिस्तस्या दानं=वितरणम् । चकारोऽवधारणे, स च भिन्नक्रमे तेन देयमेवेत्यत्र सम्बध्यते ।

‘साधूनां’ यतीनाम्, ‘देयं’ दातव्यम् । ‘दानानां’ पूर्वोक्तानाम् ‘उत्तमं’ प्रधानम् । यतः ‘सुद्धेणं’ ति शुद्धेन=
 निरवधेन, येन ‘दिण्णेणं’ति दत्तेन, ‘दिण्णं’ति दत्तम्, ‘शेषमपि’ सर्वमपि, ‘भावतः’ परमार्थतः । यत उक्तम्—

धृतिस्तेन दत्ता मतिस्तेन दत्ता, गतिस्तेन दत्ता सुखं तेन दत्तम् ।

गुणश्रीसमालिङ्गितेभ्यो वरेभ्यो, मुनिभ्यो मुदा येन दत्तो निवासः ॥३१०॥

तथा—

जो देइउ(देउ ?)वस्सयं जइवराणऽणेगगुणजोगधारीणं ।

तेणं दिण्णा वत्थ-ऽण्ण-पाण-सयणा-ऽऽसणविगप्पा ॥३११॥

जं तत्थ ठियाण भवे सव्वेसिं तेण तेसिमुवओगो ।

रक्ख परिपालणा वि य तो दिण्णा एव ते सव्वे ॥३१२॥

सीया-ऽऽयव-चोराणं वालाणं तह य दंस-मसगाणं ।

रक्खंतो मुणिवसभे सिवलोगसुहं समज्जिणइ ॥३१३॥

इति श्लोकार्थः ॥८७॥ कस्मादेवं शय्यादानमतिगरिष्ठं वर्ण्यते ?—यतो येषां तदातव्यं तेषां गुणव-
 त्वेन महत्त्वात्, तन्महत्त्वव्यापकं च श्लोकद्वयमाह—

माया पिया य भाया य भगिणी बंधवा सुया ।

भज्जा ण्हा धणं धणं चइत्ता मंडलं पुरं ॥८८॥

मोक्खमग्गं समल्लीणा छिदित्ता मोहबंधणं ।

एए साहू महाभागा वंदणिज्जा सुराण वि ॥८९॥

‘माता’ जनयित्री, ‘पिता’ जनकः, ‘भ्राता’ सोदरः, चकारोऽनुक्तस्वजनप्रतिपादकः, ‘भगिनी’
 स्वसा, ‘बान्धवाः’ भ्रातृविशेषाः, ‘सुताः’ पुत्राः, ‘भार्या’ सहचरी, ‘स्तुपा’ वधूः, ‘धनं’ गणिमादि चतुः-
 प्रकारम्, ‘धान्यं’ यवादि चतुर्विंशतिभेदभिन्नम् । उक्तं च—

1 A B भोगे । 2 ×× एतच्चिह्नद्वयान्तर्वर्ती पाठः c D प्रत्येरेव विद्यते । 3 c D ‘दानशय्यादानश्लोकमाह ।

4 A B यतः शुद्धेन । 5 c D ति श्लो ।

धणाइ चउव्वीसं जव-गोहुम-सालि-वीहि-सट्ठीया ।

कोदव-अणुया-कंगू-राला-तिल-मुग्ग-मासा य ॥३१४॥

अयसि-हिरिमन्था-पुडगा-निप्पाव-सिलिंद-रायमासा य ।

इक्खू-मसूर-तुवरी-कुलत्थ तह धाणय-कलाया ३१५॥ (दश० नि० गा० २५२-२५३)

एतानि लोकप्रसिद्धानि । नवरं 'अणुका' श्लक्ष्णकंगू, 'षष्टिका' शालिभेदः, कंगू='वृत्तकंगू', तद्वेदो रालकः, हिरिमन्थाः=कृष्णचनकाः, निप्पावाः=बल्लाः, राजमाषाः=बल्लाः, शिलिंदाः=मकुष्टाः, धान्यकं=कुस्तुम्बरी, कलाया=वृत्तचनका इति ।

एतानि च त्यक्त्वा तथा 'मंडलं पुरं' ति, 'मण्डलं' राज्यम्, 'पुरं' नगरम्, चकारः पूर्वस्माद् योज्यते ॥

"मोक्खमग्गं" इत्यादि, 'मोक्षमार्गं' शिवपथं सम्यग्ज्ञानादिरूपम्, 'समालीनाः' सम्=एकीभावे-नाऽऽलीनाः=आश्रिताः । किं कृत्वा ? छित्वा 'मोहवन्धनं' मोहनीयनिगडसंयमनम् । 'एते' पूर्वोक्ताः, 'साधवः' यतयः, 'महाभागाः' अचिन्त्यशक्तियुक्ताः, 'वन्दनीयाः' नमस्करणीयाः, 'सुराणामपि' त्रिदशानामपीति श्लोकद्वयार्थः ॥८८-८९॥ पुनरपि विशेषगुणद्योतनार्थं श्लोकचतुष्कमाह—

सागरो इव गंभीरा, मंदरो इव निच्चला ।

कुंजरो इव सोडीरा, मइंदो इव निव्वभया ॥९०॥

'सागरः' समुद्रः, स इव=तद्वत्, 'गम्भीराः' अलब्धमध्याः । 'मन्दरः' मेरुस्तद्वद् 'निच्चलाः' परीष-होपसर्गवातोत्कलिकाऽप्रकम्पाः । 'कुञ्जरः' हस्ती तद्वच्छौर्यवन्तः कर्मशत्रुपराजयं प्रति । 'मृगेन्द्र' इव निर्भयाः सिंह इव भयरहिताः परतीर्थिककुवादिगजगलार्जितादिष्विति ॥

सोमाचंदो व्व लेसाए, सूरु व्व तवतेयसा ।

व्वफासाण विसहा, जहा लोए वसुंधरा ॥९१॥

'सोमाचन्द्रवद्' राकाशशाङ्क इव 'लोश्यया' सौम्यदीप्त्या, समस्तजनानन्ददायकत्वेन परदर्शनतार-काधिक्येन च । 'सूरवद्' भानुरिव, 'तपस्तेजसा' तपःकिरणजालेन, परतीर्थिकशशधरतारतारकानिकरप्रभाप्रच्छाद-कत्वात् । 'सर्वस्पर्शानां' निःशेषस्पर्शविषयाणाम्, 'विपहाः' अधिसहनशीलाः, 'यथा' यद्वद्, 'लोके' त्रिभुवने, 'वसुंधरा' पृथ्वी, जनकृतशुभा-ऽशुभचेष्टासमवृत्तित्वात् । उक्तं च—

वंदिज्जमाणा न समुक्कसंति, हीलिज्जमाणा न समुज्जलंति ।

दंतेण चित्तेण चरंति लोए, मुणी समुग्घाइयरागदोसा ॥३१६॥

(आव० नि० गा० ८६६)

सयणोवयंता वयणाभिवाया, कण्णं गया दुम्मणयं जणंति ।

धम्मो त्ति किच्चा परमग्गसूरे, जियंदिए जो सहई स पुज्जो ॥३१७॥

जो सहइ हु गामकंटे, अक्कोस-पहार-तज्जणाओ य ।

भयभेरवसइ सप्पहासे, समसुहदुक्खसहे जे स भिक्खू ॥३१८॥

अक्कोस-हणण-मारण-धम्मवमंसाण वालसुलभाणं ।

लामं मण्णइ धीरो जहुत्तराणं अभावम्मि ॥३१९॥ त्ति॥

सुद्धचित्ता महासत्ता सारयं सलिलं जहा ।

गोसीसचंदणं चैव सीयला सुसुगंधिणो ॥९२॥

‘सुद्धचित्ताः’ निर्मलान्तःकरणाः ‘महासत्ताः’ सत्त्वाधिकाः, ‘शारदं’ चित्रानक्षत्रतापविशोधितम्, सलिलं ‘यथा’ इति यद्वत् कर्ममलरहितत्वाद् । ‘गोशीर्षचन्दनं’ प्रधानं श्रीखण्डम्, चकारोऽग्रे योज्यते, एव-
शब्दस्य इवार्थत्वात् तद्वच्छीतलाः कामाग्नितापाभावात् । ‘सुसुगन्धयश्च’ शीलसौगन्धयुक्तत्वादिति ॥

विरया पावठाणेषु, निरया संजमे तवे ।

निम्ममा निरहंकारा खंता दंता जिइंदिया ॥९३॥

‘विरताः’ निवृत्ताः ‘पापस्थानेभ्यः’ पातकाश्रवेभ्यः । ‘निरताः’ आसक्ताः ‘संयमे’

पञ्चाश्रवाद्विरमणं पञ्चेन्द्रियनिग्रहः कपायजयः ।

दण्डत्रयविरतिश्चेति संयमः सप्तदशभेदः ॥३२०॥

इत्येवंरूपे । ‘तपसि’

अणसणमूणोयरिआ वित्तीसंखेवणं रसच्चाओ ।

कायकिलेसो संलीणया य वज्झो तवो होइ ॥३२१॥

पायच्छित्तं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्झाओ ।

झाणं उस्सगो वि य अब्भितरओ तवो होइ ॥३२२॥

इत्येवंलक्षणे । ‘निर्ममाः’ ‘पुत्रो मे भ्राता मे स्वजनो मे गृहकलत्रवर्गो मे’ इत्येवं ममीकाररहिताः । ‘निरह-
ङ्काराः’ निर्गताहङ्कृतयः । ‘क्षान्ताः’ क्षमावन्तः । ‘दान्ताः’ नोइन्द्रियदमेन । ‘जितेन्द्रियाः’ निगृहीतस्पर्शना-
दीन्द्रियाः । इति श्लोकचतुष्टयार्थः ॥९०—९३॥ विशेषतः साधुमाहात्म्यं ख्यापयन् श्लोकमाह—

अहो ! धण्णो हु सो देसो पुरं राया गिही गिहं ।

जं तुट्ठिं मण्णमाणा णं विहरंती साहुणो ॥९४॥

‘अहो’ इत्यतिशये, ‘धन्यः’ पुण्यभाक्, स ‘देशः’ जनपदः, ‘पुरं’ नगरम्, ‘राजा’ नृपतिः, ‘गृही’
गृहस्थः, ‘गृहं’ निशान्तम्, ‘जं’ ति विभक्तिव्यत्ययाद् यत्र, ‘तुट्ठिं’ हर्षम् ‘मन्यमानानां(मानाः)’प्रतिपद्यमा-
नानाम्(मानाः), [‘णं’ इति वाक्यालङ्कारे], ‘विरहन्ति’ परिभ्रमन्ति, ‘सुसाधवः’ सद्यतय इति श्लोकार्थः ॥९४॥
एवंगुणयुक्तानां च साधूनां यो वसति प्रयच्छति तस्य फलं श्लोकेनाऽऽह—

सेज्जं जो देइ साहुणं तरे संसारसायरं ।

सेज्जायरो अओ वुत्तो सिद्धो सब्वण्णुसासणे ॥९५॥

‘शय्या’ वसतिम्, यो ‘ददाति’ प्रयच्छति, ‘साधुभ्यः’ यतिभ्यः, ‘तरे’त्ति तरति, ‘संसारसागरं’
भवसमुद्रम्, शय्यातरोऽतो व्युक्तः सिद्धः सर्वज्ञशासने—‘शय्याया तरति संसारसागरम्’ इत्येवं ‘सिद्धः’ व्युत्पत्त्या
निष्पादितः, ‘व्युक्तः’ विशेषेणोक्तः ‘जिनशासने’ निशीयादौ । अथवा सिद्ध इव सिद्धो व्युक्तः, भाविनि
भूतवदुपचारात् प्रत्यासन्नसिद्धिगामीत्यभिप्राय इति श्लोकार्थः ॥९५॥

विशिष्टपुण्यहेतुमेव वसतिदालुः श्लोकेन प्रतिपादयति—

चिट्ठंताणं जओ तत्थ वत्था-ऽऽहार-तवाइणो ।

सम्मं केइ पवज्जंति, जिणदिक्खं पि केइ वि ॥९६॥

‘तिष्ठतां’ निवसताम्, ‘यतः’ यस्मात्, वस्त्रा-ऽऽहार-तपआदीनि आदिशब्दात् पात्र-दण्डकादिग्रहः, साधूनामुत्पद्यन्ते इति गम्यम् । ‘सम्मं’ति सम्यक्त्वम्, केचित् ‘पवज्जंति’ प्रतिपद्यन्ते ‘जिनदीक्षामपि’ सर्व-देश-विरतिरूपां केचनाऽपि प्रतिपद्यन्ते इति श्लोकार्थः ॥९६॥ तस्मात्—

सिज्जादाणप्पभावेणं देवाणं माणुसाण य ।

पहाणं संपया फुल्लं फलं निव्वाणमुत्तमं ॥९७॥

विभक्तित्वव्यत्यात् शय्यादानप्रभावतो देवानां मानुषाणां च प्रधानं सम्पत् पुष्पम्, फलं तु निर्वाणमुत्तमं मोक्षगमनमिति श्लोकार्थः ॥९७॥ ततश्च—

नाणाविहाण साहूणं ओहावंताण जाव उ ।

कायव्वं सव्वभावेणमेवमाइ जहोचियं ॥९८॥

‘नानाविधानां’ ‘जिन-स्थविरकल्पिका-ऽहालन्दि-प्रत्येकबुद्धोद्युक्तविहारि-संविग्नपाक्षिकाद्यनेकप्रका-राणाम्, “ओहावंताणं”ति अवधावताम्=उत्पन्नजितुकामानाम् ‘जाव उ’ति एतान् यावदिति भावः, ‘कर्तव्यं’ विधेयम्, ‘सर्वभावेन’ समस्तसामर्थ्येन, ‘एवमादि’ पूर्वोक्तादि ‘यथोचितं’ यथायोग्यमिति श्लोकार्थः ॥९८॥ यथोचितकृत्यमेव श्लोकेन प्रतिपादयति—

नाणं वा दंसणं सुद्धं चरित्तं संजमं तवं ।

जत्तियं जत्थ जाणिज्जा भावं भत्तीए पूयए ॥९९॥

‘ज्ञानं’ मतिज्ञानादि, वांशब्दोऽग्रे योद्धयते, ‘दर्शनं’ क्षायोपशमनादि, ‘शुद्धम्’ अनवधम्, ‘चारित्रं’ सामायिकादि, ‘संयमम्’ आश्रवविरमणादि, ‘तपः’ अनशनादि, ‘जत्तियं’ति यावन्मात्रम्, ‘यत्र’ साधौ, ‘जानीयाद्’ अवबुध्येत, ‘भावं’ पदार्थम्, ‘भक्त्या’ अन्तर्वासनया, तावत् तत्र पूजयेदिति श्लोकार्थः ॥९९॥ समस्तकृत्यपर्यन्तं प्रकरणोपसंहारं च वृत्तेनाऽऽह—

लिंगावसेसाण वि जं वसिट्ठं, संविग्गीयत्थगुरूवइट्ठं ।

नाऊण साहूण जहाविहाणं, विहेह तं मोक्खसुहावहं ति ॥१००॥

‘लिङ्गावशेषाणामपि’ लिङ्गमात्रोपजीविनामपि, ‘यदवशिष्टं’ यदुद्धरितम्, संविग्नः=उद्धतविहारी, संविग्न-श्चाऽसौ गीतार्थश्च=बहुश्रुतः, स चाऽसौ गुरुश्च तदुपदिष्टं=कथितम्, ‘ज्ञात्वा’ अवबुद्ध्याऽऽगमादिति भावः । तथा च

जणचित्तगहणत्थं, करेति लिंगावसेसे वि ॥ तथा—

अग्गीयादाण्णे खेत्ते अन्नत्थिइअभावेणं ।

भावाणुवघायणुवत्तणाए तेसिं तु वसियव्वं ॥३२३॥

इहरा स-परुवघाओ उच्छोभाईहिं अत्तणो लहुया ।

तेसिं पि कम्मवंधो, दुगं पि एयं अणिट्ठं तु ॥३२४॥

वायाए नमोक्कारो, हत्थुस्सेहो य सीसनमणं च ।

संपुच्छणउच्छणं छोभवंदणं वंदणं वा वि ॥३२५॥

‘साधूनां’ यतीनाम्, ‘यथाविधि’ यथाविधि, “विहेह”ति ‘विधत्तं’ कुरुत, ‘तत्’ पूर्वोक्तम्, ‘मोक्षसौ-ल्यावहं’ शिवशर्मकारि । ‘इति’ प्रकरणसमाप्तौ ॥१००॥

श्रीदेवचन्द्राचार्यविरचिते मूलशुद्धिविवरणे साधुकृत्यस्थानकं चतुर्थं समाप्तम् ॥

1 c D मनुष्याणां । 2 E ऊ । 3 अग्रे वाशब्दोऽग्रे नोपलभ्यते । 4 c D योज्यते । 5 A B ते तद्दर्शनं । 6 E ति ॥१००॥ साहूणं ति चउत्तं ठाणं ॥ 7 A B इविगां । 8 c D तत् तत् । 9 c D णपरिसमां ।

